Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

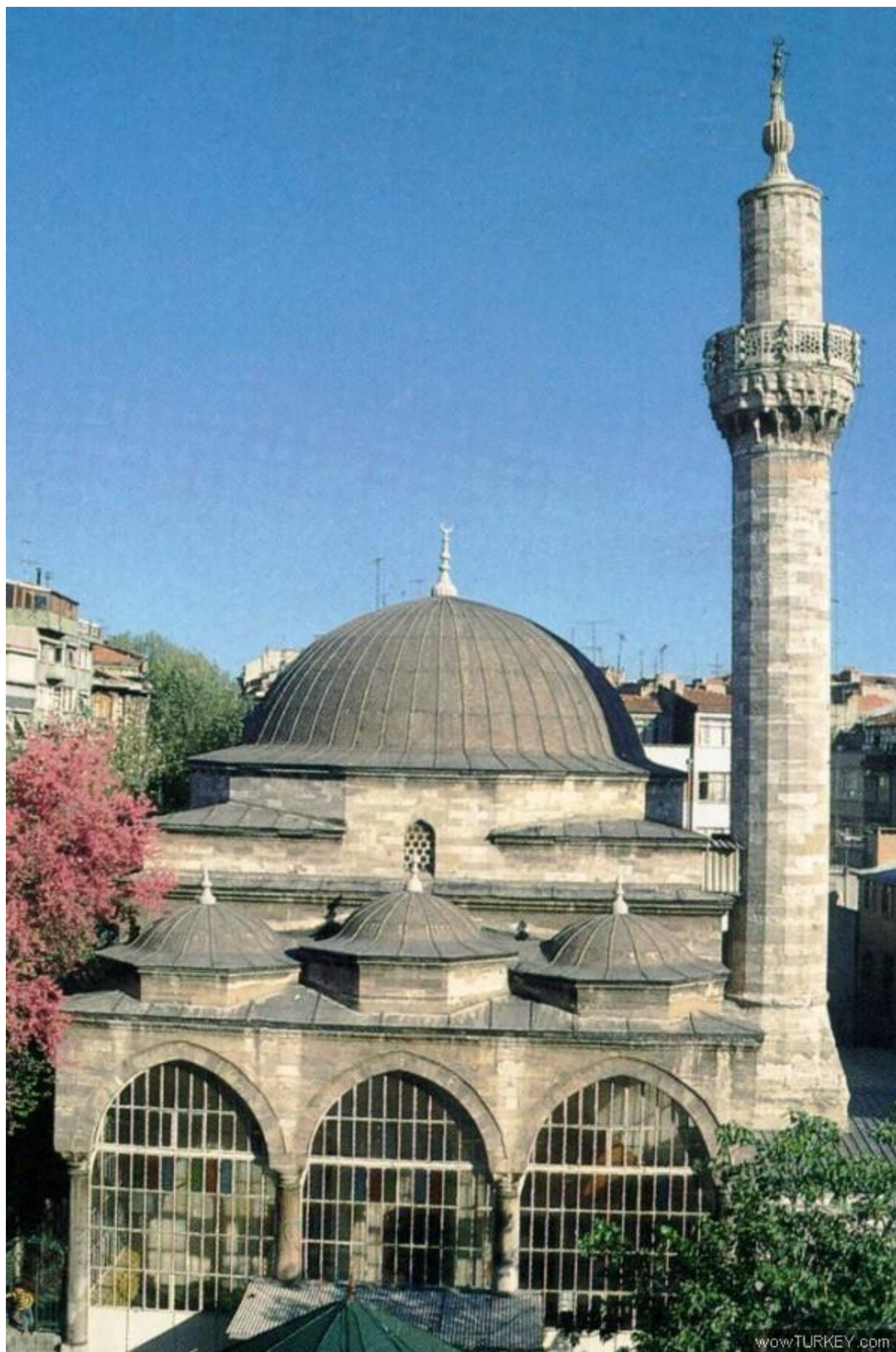
GÜNCEL MESELELER 1

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA


بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER


wowTURKEY.com

ÖNSÖZ

Râmûzül-Ehâdis derslerinin yüz yılı aşan bir geçmişi var. Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin te'lif ettiği bu eser, müridlerin eğitimi ve sünnet-i seniyyenin öğretilmesi için dergâhın mutad ders kitabı olarak okundu, okutuldu. Gümüşhaneli Dergâhı'na mensub şeyh efendiler, bu uygulamayı günümüze kadar devam ettirdiler.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi'nin döneminde —1980 sonrası— bu derslere ek olarak başka bir uygulama daha başlatıldı. Problemi olanlar, herhangi bir konuda sıkıntısı olanlar, meselelerini yazılı olarak hadis dersi esnasında Hocaefendi'ye gönderiyorlardı. Ders bitiminde Hocaefendi onları birer birer okuyor, her birisi için gerekli cevapları, açıklamaları, nasihatları yapıyor, tavsiyelerde bulunuyordu.

Soruların güncel oluşu, Hocaefendi'nin üslûbu ve cevaplardaki incelik, cemaatin yoğun ilgisine sebep olduğu için, uygulama halâ devam ediyor. İtikadla, ibadetlerle ilgili sorular; evlilik ve aile hayatı ile ilgili problemler; tasavvufun incelikleri, şeyh mürid ilişkileri gibi hemen her konu, kolay anlaşılır ve akılda kalıcı bir tarzda izah ediliyor. Uygulanabilir pratik çözümler öneriliyor.

Hemen herkese faydalı olabilecek bu açıklamaları daha fazla kişilere ulaştırmak, daha çok insanın istifade etmesini sağlamak düşüncesiyle, elinizdeki kitabı hazırlamış bulunuyoruz.

Çeşitli zamanlarda hadis derslerinde sorulmuş sorular ve Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi'nin onlara verdiği cevapların bir kısmını yazıya geçirerek hazırladığımız bu çalışmanın, okuyucu için ilgi çekici ve faydalı olacağına inanıyoruz.

Kaset çözümünde yardım eden M. Zahid Erkaya'ya ve M. Es'ad Erkaya'ya; fotoğraflarda ve teknik konularda yardımcı olan H. Ali Erkaya'ya, Abdüllatif Erkaya'ya ve Lütfullah Erkaya'ya teşekkür ediyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Aralık 1994



KISALTMALAR

SAS	: *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS	: *Aleyhi's-selâm.*
RA	: *Radıya'llàhu anh/ anhâ/anhümâ.*
Rh.A	: *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS	: *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE.	: *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME.	: *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS.	: *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e.	: Adı geçen eser.
v.	: Vefatı.
vs.	: ve sâire
s.	: sayfa
(خ)	: Buhàrî, *Sahîh*
(م)	: Müslim, *Sahîh*
(د)	: Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت)	: Tirmizî, *Sünen*
(ن)	: Neseî, *Sünen*
(ه)	: İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم)	: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب)	: Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط)	: Tayâlisî, *Müsned*
(ش)	: İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع)	: Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط)	: Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل)	: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق) : Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*

(هب) : Beyhakî, *Şuabü'l-İman*

(عق) : Ukaylî, *Duafâ*

(عد) : İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*

(خط) : Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*

(كر) : İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*

(حب) : İbn-i Hibbân, *Sahîh*

(ك) : Hâkim, *Müstedrek*

(ض) : Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*

(در) : Dârimî, *Sünen*

(خز) : İbn-i Huzeyme, *Sahîh*

(بر) : İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*

(غ) : Begavî, *Şerhü's-Sünneh*

(طح) : Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.



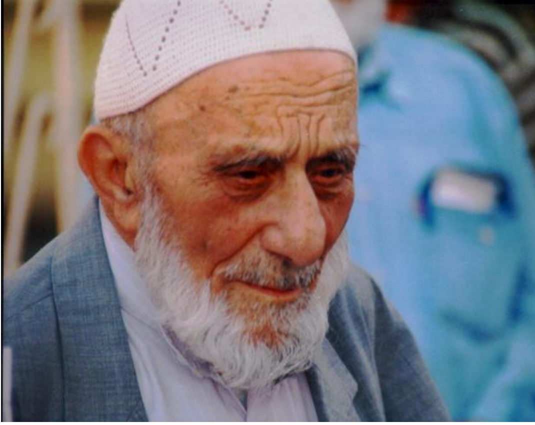
Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda Türkçe ve Hümaniter Bilgiler derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve

Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, "İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye" isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.



İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928). Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.



İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapça'dan, Farsça'dan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu.

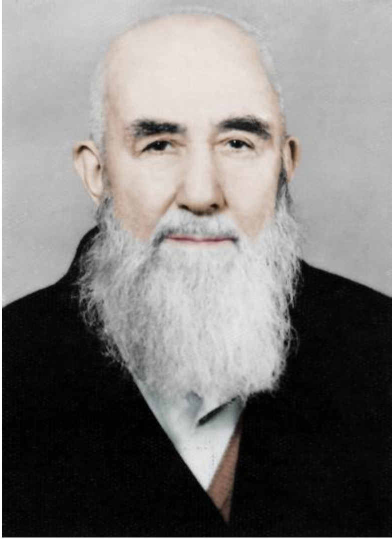
Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi. Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm edebiyatında, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu;

"—Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu,

altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.



Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

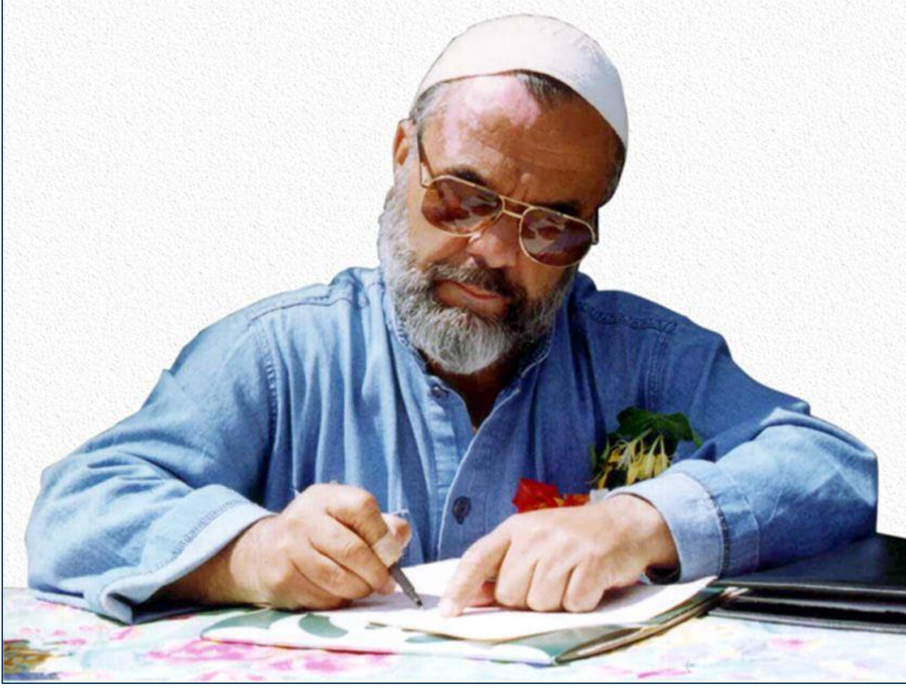
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.



Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul

öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.



Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete!.. (1997)

31. İslâm'da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm'ın Korunması-1 (1997)
34. İmanın ve İslâm'ın Korunması-2 (1998)
35. Allah'ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi'rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)



1. İMAN

a. Yaratılışımızın Sebebi

Soru:
Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinatı ve insanı niçin yarattı?

Bunu Kur'an-ı Kerim'de, Allah-u Teàlâ Hazretleri ayet-i kerimeyle bildiriyor:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ (الذاريات:٥٦)

(*Ve mâ halaktü'l-cinne ve'l-inse illâ li-ya'budûn.*) "Ben cinleri ve insanları başka bir şey için yaratmadım; ancak ve sadece bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyat, 51/56) buyuruyor.

Şimdi, *ibadet* tabii sadece dar mânâlı namaz, oruç tutmak demek değil. *İbadet*, Allah'a kulluk yapmak demek... Yâni, Allah'a Allah'ın istediği şekilde kulluk yapmak demek. Her yönden kulluğunu güzel yapması demek... İbadetin mânâsı bu. Yâni uyu dediği yerde uyuyacak, uyan dediği yerde uyanacak; ye dediği yerde yiyecek, yeme dediği yerde yemeyecek, sabredecek, Allah'ın her emrini tutacak... Kalk dediği zaman kalkacak, yap dediği zaman yapacak...

Başka bir ayet-i kerimede:

لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً (الملك:٢)

(*Li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) "Hanginiz daha güzel ameller işleyecek?" (Mülk, 67/2) diye imtihan etmek için yaratıldığı bildiriliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, insanı yaratacağını meleklere bildirdiği zaman:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيفَةً ، قَالُوا
أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ ، وَنَحْنُ نُسَبِّحُ
بِحَمْدِكَ وَ نُقَدِّسُ لَكَ ، قَالَ إِنِّى أَعْلَمُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ
(البقرة:٣٠)

(*Ve iz kale rabbüke li'l-melâiketi innî câilün fi'l-ardı halîfeh*) "Yeryüzünde ben bir halife yaratacağım! Yeryüzüne hakim olan, orada idare eden, orada iş ve fiiliyatta bulunan varlıklar yaratacağım!" deyince, melekler de anlamamışlar ve demişler ki:

(*Kàlû etec'alü fîhâ men yüfsidü fîhâ ve yesfikü'd-dimâe, ve nahnü nüsebbihu bi-hamdike ve nükaddisü lek*) "Biz sana ibadet ederken, sana tesbih ederken, seni takdis eylerken yâ Rabbi; orada kan döken, can yakan varlıkları mı yaratacaksın?"

Biz insan cinsinin böyle savaşacağını, kan döküleceğini filân da Levh-i Mahfûz'dan görmüşler demek ki...

(*Kàle innî a'lemu mâ lâ ta'lemûn*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: "Ben sizin bilmediğiniz şeyleri bilirim! Bunu böyle murad eyledim, böyle istedim, böyle diledim." (Bakara, 2/30) diyor.

Demek ki, melekler dahi sormuşlar bu soru gibi... Hikmetleri var... Allah-u Teàlâ Hazretleri imtihan için insan neslini yaratmış.

Ama, bir söz vardır hadis-i kudsî gibi... Eski ümmetler tarafından söylenmiş de, bizim İslâmî literatürümüze de geçmiş. Belki, Dâvud AS veya Benî İsrâil peygamberlerinden birisi tarafından söylendiği rivayeti var:

كُنْتُ كَنْزاً مَخْفِيًّا ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُعْرَفَ ، فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِيَعْرِفُونِي .

(*Küntü kenzen mahfiyyen*) "Ben bir gizli hazine idim, (*feahbebtü en u'rafe*) bilinmeyi murad eyledim, sevdim, istedim;

(*fehalaktü'l-halka li-ya'rifunî*) beni bilsinler, bulsunlar, bana ibadet etsinler diye mahlûkatı ondan yarattım." diye eski ümmetlerden gelme bir söz vardır.

Tabii, onların da kaynakları hak kitaplar, semâvî dinler olduğu için, böyle bir rivayeti bizimkiler de almışlar. İsmâil Hakkı Bursevî Hazretleri de *Kenz-i Mahfî* diye bir kitap yazmış. Mutasavvıfların bu husustaki merakları ve onlara cevapları vardır.

Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Kendisi bilinsin ve kendisine ibadet olunsun, kulları kendisini bilsinler ve kulluk etsinler!" diye insan neslini yaratmış. Onlara cenneti hazırlamış ve kötülük yaptıkları takdirde de ceza vereceğini bildirmiş oluyor.

2. Soru:

Allah-u Teàlâ'nın bizleri, "Ben beğenilmek için yarattım..." diyerek yaratması bir âsilik ve kibre yol açmaz mı?

Bu soruyu soran şuna işaret etmek istiyor. Eski ümmetlerden gelen bir söz vardır hadis-i kudsî gibi. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

كُنْتُ كَنْزاً مَخْفِيًّا ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُعْرَفَ ، فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِيَعْرِفُنِي .

(*Küntü kenzen mahfiyyen*) "Ben bir gizli hazine idim, (*feahbebtü en u'rafe*) bilinmeyi murad eyledim, sevdim, istedim; (*fehalaktü'l-halka li-ya'rifunî*) beni bilsinler, bulsunlar, bana ibadet etsinler diye mahlûkatı ondan yarattım."

Herhalde o sözü kasdediyor. Onun kibir olacak bir tarafı yok. Allah kulları kendisini bilsinler diye yaratmış. Kullar bilmeye çalışsınlar, ma'rifetullahı tahsile çalışsınlar. Bunda bir kibirlilik malzeme yok, durum yok.

Ama insanoğlu, kendisi güzel yaratılmıştır gibi bir mânayı kasdediyorsa doğrudur. Allah-u Teàlâ Hazretleri insanları ahsen-i takvîm üzere yaratmıştır, gerçekten mahlukâtın en

mükemmelidir. Akılla irfanla nice güçlü kuvvetli mahlukları, filleri, develeri bile tasarrufumuzun altında kullanıyoruz. Semaya çıkıyoruz, yerin içine gidiyoruz. Tabii bu da Yaradan'a hamd ü senâ edilecek bir şey.

Allah bizi güzel bir hal üzere yaratmış ama, bu güzellik iman ile tamam oluyor. İnsan küfür ile esfel-i sâfilîne düşüyor, o zaman yine övünülecek bir şey yok. "Ben mü'minim, bununla övünebilirim." dersek, ona da güvencemiz yok. İşin sonu önemli; insan âhir ömründe hüsn-ü hâtimeye mazhar olursa, tamam. Ama en son anda sûi hâtimeye uğrarsa, yani kötü bir şekilde ölürse, o zaman yazık… Demek ki, sonunu bilmediği için, sonu meçhul olduğundan ondan da övünülecek bir durum yoktur. Binâen aleyh, hiçbir yerden insanın kendisini beğenmesine, kibre düşmesine yol açacak bir durum görünmüyor. Haddini bilip boynunu bükmekten, aczini anlayıp Allah'a iltica etmekten başka bir çare yoktur.

İnsan yaratılışına nasıl sevinmeli? Bir tarafta hiçlik, öbür tarafta zor bir test ve mükâfaat... Allah-u Teàlâ'nıın beğenilmek için yaratmış olması sevinmemiz için yeterli mi?

Hz. Ömer RA:

"—Yâ Ömer, keşke anan seni hiç doğurmasaydı!" demiş, "Keşke ot olsaydın! Keşke mükellef olmayan bir yaratık olsaydın!" diye söylemiş.

Tabii bu, Allah'ın rızasını kazanmanın zor olduğunu gösteriyor.

Ama insan olmanın şerefi çok büyüktür. Allah-u Teàlâ Hazretleri kimseye vermediği şerefi insanoğluna vermiştir. İnsanoğlu Allah'ın istediği insan olunca, meleklerden de üstün olur. Bu büyük bir avantajdır, büyük bir nimettir. Ma'rifetullaha mazhar olmak, emanete ehil olmak, lâyık olmak, rızasını kazanmak, cennetine girmek nimeti böyle oluyor. Öteki mahlukâta bu avantaj olmadığından insan olarak yaratıldığımıza ne kadar şükretsek az gelir! El-hamdü lillah, çok şükür Rabbimiz'in nimetlerine...

3. Soru:

Hem dünya hem âhiret için çalışmak konusunda hadis-i şerifler var. Bunu bize biraz açıklar mısınız?

Müslüman bu dünyaya neden gönderilmiştir?

Müslüman bu dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Ayetler bu konuda sarih, kesin ve açık:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً (الملك:٢)

(*Ellezî haleka'l-mevte ve'l-hayâte li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) [O ki, hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır.] (Mülk, 67/2) gibi ayet-i kerimelerde bildirildiği gibi imtihan için gönderildiği kesin.

Dünyaya imtihan için gönderildik. Allah'ın sevdiği şeyleri yaparak imtihanı kazanacağız. Sevmediği şeyleri yaparsak imtihan başarısız olacak, insan cezaya uğrayacak; bu belli.

Onun için, bu dünyada ana zihniyetimiz, gayemiz, faaliyetlerimiz âhireti kazanmaya yönelik olacak. Fakat bunu yapayım derken, insanlar bazen sorumluluklarını da unutuyorlar. Yüklendikleri sorumluluklar var.

"—Nedir o sorumluluklar?"

Onlar da hadîs-i şeriflerle sabit. Zaten dinde fakih olmak, yani gerçek alim olmak işin her tarafını bilmekle mümkün oluyor. Yani bir nasihati duyup ona göre hareket edip, bir tarafı yapıp öbür tarafı yıkmakla olmuyor. Her tarafı düzeltmek lazım. O da hadis-i şerifte. Bir ayet-i kerimede şöyle bir hüküm varsa, şu tarafta da bu hüküm var; ikisini birden bilirse tam alim oluyor.

İnsan âhiret için çalışacak ama vücudunun kendisi üzerinde hakkı var, bir. Şu vücut davacı olabilir; sahibi iyi kullanmazsa bu vücut ondan davacı olabilir. Yıpratırsa... Ben mesela sigara içenlere, vücudunu yıpratanlara, bakmayanlara acıyorum.

Neden? Vücut bir emanettir. “Emaneti iyi kullanmadı, koruyamadı.” diye sorgu sual olacak. Yıpratmaya hakkı yok mesela, bir.

Ailesine karşı sorumlulukları var. Meselâ evin reisi ise; umumiyetle erkekler evin reisi oluyor, değil mi? Hanımın, çocuğun, evdeki insanların nafakası, iâşesi, giyimi, kuşamı, tahsili, terbiyesi bunun boynuna borç… Bunu ihmal ederse sorumlu olur. Allah çünkü o vazifeyi vermiş:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَآءِ (النساء:٣٤)

(*Er-ricâlü kavvâmûne ale'n-nisâi*) [Erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur.] (Nisa, 4/34) buyurmuş. Bu vazifenin yapılması lazım.

O halde ailesine helâl lokma getirmesi gerekiyor.

Sonra annesinin, babasının hakları var, onlara riayet etmesi lazım. Sonra Allah'a karşı ibadet borçları var, onları yerine getirmesi lazım. İçinde bulunduğu topluma karşı görevleri var.

Mesela, düşman hücum etti, ne yapıyoruz? Ordu kuruyoruz, düşmana karşı çarpışıyoruz. Herkes cihada gidiyor. Neden yapıyoruz bunu? Topluma karşı vazifemiz var, onun için bunu yapıyoruz. Yani toplumu korumak için. “Ben Ankara'da oturuyorum, düşman Edirne'ye gelmiş, bana ne!” demiyor millet; Kars'ta bile olsa askere gidiyor, çarpışıyor, değil mi?

Topluma karşı vazifeler var. Bunların hepsinde ayetler, hadis-i şerifler var.

“—Ben Allah'ın rızasını kazanacağım?” diye ahirete çalışıp, öteki görevleri ihmal ederse bir insan, o zaman çoluk çocuk perişan oluyor, aç kalıyor, açık kalıyor, hatta ölüyor. Çocuğunu doktora götürmüyor, çocuk hastalıktan ölüyor.

“—Niye tedavi ettirmedin? Niye bakmadın? Niye gıdasını sağlamadın?” diye sorumlu olur. Cihada çağrıldı, savaşa çağrıldı;

gitmezse sorumlu olur. Falanca işi yapmasa sorumlu olur. Hatta evli, karısına karşı sorumlulukları var, yapmasa sorumlu olur. Vazifeleri var, yapmasa sorumlu olur.

"—Ben evlendim, zahidâne bir hayat yaşamak istiyorum. Hanım öbür odada dursun, ben de bu odada dururum."

Olmuyor, o da yasak, o da doğru değil.

İşte bütün bunları dengeli bir şekilde götürmek gerektiğinden. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte de böyle buyurmuş, alimlerimiz de bunu açıkça beyan etmişler. Dünyevî birtakım şeyler için çalışmış, çalışmak lazım. Sahabe-i kiramın da mesleği vardı. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz bezzaz idi, yani manifaturacıydı. Hz. Osman Efendimiz'in kervan getirip sattığını biliyoruz. Peygamber Efendimiz'in kervan yönettiğini bir kere biliyoruz. Herkesin Medine çarşısında işi gücü vardı, gelip gidiyorlardı, tarlası bahçesi vardı, hurmalara bakıyorlardı, topluyorlardı, aşılıyorlardı, satıyorlardı. Yani bu vazifelerin de yapılması lazım.

Peygamber SAS Efendimiz bir meşhur hadis-i şerifinde Ebü'd-Derdâ Hazretleri'ne hitaben şöyle buyurdu:[1]

يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ ! إِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَلأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَلِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا ؛ وَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ ! صُمْ وَ أَفْطِرْ ، وَقُمْ وَنَمْ ، وَائْتِ أَهْلَكَ (حل. عن أبي جحيفة)

RE. 492/10 (*Yâ ebe'd-derdâ*!) "Ey Ebü'd-Derdâ! (*İnne li-cesedike*

[1] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.112, no:285; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.275, no:8128; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.176, no:20; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLVII, s.116; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.188; Ebû Cuhayfe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.45, no:5403; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.27, no:25480.

aleyke hakkan) Hiç şüphe yok ki bedeninin, vücudunun senin üzerinde hakkı vardır. Bu hakkı bu vücuduna vermezsen, bu elin, bu ayağın, bu vücudun senden davacı olur."

(*Ve li-ehlike aleyke hakkan*) "Aile efradının, zevcenin ve çoluk çocuğunun senin üzerinde hakkı vardır."

(*Ve li-rabbike aleyke hakkan*) "Rabbinin senin üzerinde hakkı vardır." Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı görevler var.

(*Ve a'ti külle zî hakkın hakkahû*) "O halde, her hak sahibine hakkını ver!"

(*Sum ve eftir*) "Bazı günler oruç tut, bazı günler tutma, iftar et! (*Ve kum ve nim*) Geceleyin namaza kalk, bazı zamanlarda uykunu da uyu! (*Ve'ti ehleke*) Eşinin yanına da git!" buyurdu.

Yani, "Senin etrafında bulunan kimselerin hakkına riayet et, hepsinin hakkını ver! Hiçbirinin hakkını vermezlik yapma, hakkını vermekte kusur işleme!" diyor.

İnsanın çocuğuna karşı görevi var, hanımına karşı görevi var, ana babasına karşı görevi var. Kendi canına, vücuduna karşı görevi var. İşte hem dünya için, hem âhiret için çalışmak bu.

Etrafındaki sorumlu olduğun kimselerin gıdasını, yiyeceğini, içeceğini sağlamak, tâlim ve terbiyesini sağlamak beşerî birtakım münasebetleri gerektiriyor. Bunları ihmal edersen târik-i dünya oluyorsun. Ruhbanlık yok İslâm'da, doğru değil.

"—Bunları yapacağım!" diye cumayı bırakmak, namazı bırakmak, helali bırakmak, âhireti bırakmak; o da yok…

Onun için, hem dünya için, hem ahiret için çalışmak gerekiyor.

4. Soru:

"Allah dilemedikçe siz hiçbir şeyi dileyemezsiniz." âyet-i Kerimesi aleyhimize kullanılıyor. Mesela pek çok günahkâr "Allah dilemediği için ben dileyemiyor ve ibadetlerimi yapamıyorum." diyebiliyor. Bu nasıl açıklanır?

Bunu alimlerimiz açıklamışlar. Allah'ın iradesine karşı bir kulun başka bir irade kullanıp da Allah istemediği halde bir şeyi

yapması mümkün değil. Olur mu? Güç kuvvet sahibi olan Allah istemeden, bir insanın bir şey yapması mümkün mü? Bu doğru, hiçbir şeyi yapamaz.

Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri insanlara sorumluluk, mesuliyet yükleyecek bir ihtiyar, irade-i cüz'iyye vermiştir, ondan dolayı kişi mes'ul oluyor.

Kâfir; "Yâ Rabbi! Sen beni kâfir yapmışsın, ne yapayım, takdirim böyleymiş!" diyemez. Çünkü kâfire Allah Kur'an-ı Kerim'de hitap etmiş, davet etmiş, doğru yola gelmeyi söylemiş. O kabul etmediğinden, kabul salâhiyeti olduğundan, irade-i cüziyyesi olduğundan mes'ul oluyor. Yani mazeret olmuyor. Çünkü Allah mazeret olmayacak kadar da bazı şeyleri seçme hakkı vermiş. Ama bu seçme hakkı kâinatı yönetme hakkı değil.

"—Ben dağları deviririm, rüzgârları çeviririm, yağmurları yağdırırım, otları bitiririm." diyebilir mi insan?

Diyemez. Yapamayacağı milyarlarca şey var, yapabileceği birazcık bir şeyler var; o da Allah'ın sözünü dinleyip doğru yola gelmek, emrini tutmak. Allah ona o salahiyeti, o kabiliyeti vermiş.

b. Allah-u Teàlâ'nın Biz Demesi

1. Soru:

Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri, niçin bazı ayetlerde ben demiyor da, biz diyor?

Arapça'da *azamet nun*'u denilir, *nun* harfi vardır. Fiil sîgalarının baş tarafına geldiği zaman, o çoğulu göstermez; söyleyen kimsenin azametini, ululuğunu gösterir.

Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri, kendisiyle ilgili ayet-i kerimelerde ifade olarak azamet nunuyla, o sîga ile "Biz azîmü'ş-şân" diyor. Yâni, "Ben azamet sahibi Allah şöyle emrediyorum." demektir o... Arap dilinin bir inceliğidir, özelliğidir. Oradaki bizden maksat, müteadditlik değildir, çok çok olmak değildir. Kudretinin sonsuz olması, gücünün sonsuz olması mânâsına gelir. O bakımdan öyle ifade ediliyor.

2. Soru:

Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de 'biz' ifadesini kullanıyor, sebeb-i hikmeti nedir?

Ona *azamet sîgası* derler. Arapça'nın özelliğindendir. Arap dilinde ululuk, azamet, celâl, büyüklük, izzet göstermek için "biz" sîgası kullanılır. "Çoğul" mânasına değildir, Allah'ın azametini gösterir. Tevazuun çeşitli şekilleri vardır ya. Mesela "âcizâne" diyoruz, "bendeniz" diyoruz. "Bendeniz" ne demek? "Köleniz" demek.

"—Kimsin sen?" diyor meselâ.

"—Bendeniz, filancayım efendim!" Yâni, "Köleniz!" diyor.

Neden bu? Tevazu sîgası. Kula yakışan tevazudur. Allah-u Teàlâ Hazretleri azamet sahibi, kibriya sahibi, celâl sahibi olduğundan, ona da azamet nûn'u derler. "Biz azîmü'ş-şân" der. Orada çokluk, kesret, cemi bahis konusu değildir. Buna azamet derler. Ayrı bir sîgadır. Arapça'nın özelliği.

İngilizce'de buna benzer ne vardır? İngilizce'de kibarlık için (*your*) derler. (*Your*) aslında siz demektir. Sen demek istediğiniz kimseye dahi siz derler; kibarlık olsun diye.

Karşısındaki bir kişidir. Sorar:

"—Sizin isminiz nedir efendim, siz nereden geldiniz efendim?"

Etrafında başka kimse mi var? Hayır. Bir kişidir ama (*your*) siz diye hitap ederler. (You) demez, (your) der. Bazı dillerde böyle şeyler vardır.

Ayrıca, siz mânasına gelen kelime, yine siz olarak kullanılır. Nezaket olarak sen kelimesi kullanılmaz, siz kullanılır. Orada nezaket olarak, bir kişi muhatabına siz diye hitap ediyor.

Burada da azamet göstermek için bir kişi, mütekellim, yâni birinci şahıs biz ifadesi kullanıyor. Bu Arapça'nın özelliğidir.

c. Yed-i Kudret Ne Demek?

Soru:

“Nefsim yed-i kudretinde olan Allah’a and olsun ki” diye yemin ederken, bu 7 kudret nedir?

Bu yanlış anlaşılmış. Bu yed-i kudret demek, altıdan sonra gelen yedi (7) mânâsına değil... Arapça’da *yed*, el demektir. “Yed-i kudretinde olan Allah’a and olsun ki” demek, “Kudreti elinde olan Allah’a and olsun ki” demek...

“—Canımız kimin elinde?”

“—Allah’ın elinde...”

Peygamber SAS Efendimiz de diyor ki:

“—Şu benim canım, elinde olan Allah’a yemin olsun ki...”

“—Bizi yaşatan kim?”

“—Allah!”

“—Öldüren kim?”

“—Allah!”

Allah’ın kudreti elindeyiz, yed-i kudretindeyiz.

Tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin eli deyince, sakın bizim elimiz gibi parmaklı, etli, kemikli, sinirli, eklemli bir el de hatırınıza gelmesin! Onun için, kudret eli deniyor. Kudreti mânâsına tefsirî bir tamlamadır bu...

d. İslâm’ın Şartı Beş

Soru:

Niçin “İslâm’ın şartı beştir.” denilmiştir? Bu söz İslâm’ı sınırlıyor. Oysa, İslâm’ın şartları çoktur. Çocuklarımıza böyle öğretiyoruz.

İslâm’ın şartları çoktur; doğru... Farzları çoktur ve onların hepsini yapmamız lâzım! Yalnız, Peygamber SAS Efendimiz’in hadis-i şerifi vardır bu hususta:[2]

---

[2] Buhàrî, *Sahih*, c.I, s.11, no:7; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.103, no:21; Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.190, no:2534; Neseî, *Sünen*, c.XV, s.193, no:4915; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II,s.120, no:6015; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.374, no:158; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XII, s.412, no:13518; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III,

بُنِيَ الْإِسْلاَمُ عَلٰى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ

(خ. حم. ق. ت. ن. عن ابن عمر)

(*Büniye'l-islâmü alâ hamsin*) "İslâm, beş temel esas üzerine bina olunmuştur." diyor. Daha başka şeyler de var fikrini de taşıyor zâten bu ifade... Ama, "Çok önemli beş şey üzerine dayanmaktadır." demiş oluyor:

1. (*Şehâdeti en lâ ilâhe illa'llàh, ve enne muhammeden rasûlü'llàh*) "Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Hazret-i Muhammed SAS'in Allah'ın rasûlü olduğuna şehadet etmek."

2. (*Ve ikàmi's-salâti*) "Namaz kılmak."

3. (*Ve îtâi'z-zekâti*) "Zekât vermek."

4. (*Ve hacci'l-beyti*) "Beytullah'ı haccetmek."

5. (*Ve savmi ramedàn*) "Ramazan'da oruç tutmak."

Peygamber Efendimiz'in öğretim metodunu bilmek lâzım! Peygamber Efendimiz, farzların hepsini bir oturuşta sıralamazdı. Al sana 54 tane farz: Tıkır tıkır, tıkır tıkır... Kim hatırında tutacak? Kâğıt kalem yok o devirde... Sonra ümmî adamlar...

Meselâ, bugün Yirminci Yüzyıl'da bile, adam bana geliyor da bir *Elemneşrahleke Sûresi*'ni ezberleyemiyor. Ezberleyemiyorum diyor. Beş satır, altı ayet sûreyi ezberleyemiyor.

O bakımdan, Peygamber Efendimiz herkesin anlayabileceği bir dilden konuşurdu. Bazen ifadesini üç defa tekrar ederdi ki,

---

s.427, no:3972; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.159, no:308; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.164, no:5788; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.308, no:703; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.261, no:823; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.92, no:166; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.27, no:21; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.139, no:10426.

hatırda kalsın diye... Yerine ve karşısındaki şahsın anlayışına göre hitap ederdi.

Bu hadis-i şerif sahihtir. İslâm beş esas üzerine bina edilmiştir ama, bu söz tahsis için söylenmemiştir. Yâni, “Bu beş şey İslâm’dır, başkası İslâm değildir.” mânasına değil. “Bunlar çok önemlidir, bilhassa bunlara dayanır.” demek...

“Namaz kılmazsa bir insan, çok kötü bir iş yapıyor... Oruç tutmazsa, çok büyük eksikliği var... Zekât vermezse, çok büyük eksikliği var...” mânâsına geliyor. Yoksa, başka farzlar yok mânâsına değil... İslâm’ın birçok emirleri var... İslâm’ı böyle öğretelim!

Yine eğitim maksadıyla, 32 farz demişler, kitaplara, kâğıtlara basmışlardır. Evlerin duvarlarına levha edip asmışızdır. 54 farz denmiştir, şerhleri yapılmıştır. Tabii, 54 tane de değildir farzlar, daha da fazladır ama, başlıcaları demek oluyor.

Bunu böylece bilin, çocuklarınıza da böyle öğretin! “İslâm sadece şundan ibaret!” gibi bir yanlış kanaate düşmemelerini sağlayın!

e. Müslüman Olmayan Cennete Girer mi?

1. Soru:
Müslüman olmayan insanlar cennete girebilir mi?

Peygamber Efendimiz’in devri başladıktan sonra müslüman olmayanlar cennete girmeyecek. Peygamber Efendimiz’den sonraki insanlar Peygamber Efendimiz’e inanmamışlarsa, Kur’an’a inanmamışlarsa, müslüman olmamışlarsa cennete giremeyecekler.

Peygamber Efendimiz’den önceki insanlar, Hz. İsa’ya kadar hıristiyanların iyi olanları cennete girecek. Hz. İsa’dan Musa aleyhisselâm’a kadar, Hz. İsa gelmeden önce Musa aleyhisselam’dan sonra o arada yaşayan insanlar, Musa aleyhisselâm’a uyanlar cennete girecek. Yani her peygamberin

devri var, devresi var; o devre geldi mi artık ona bağlanmak mecburiyeti oluyor.

Peygamber Efendimiz geldikten sonra bir insan müslüman olmazsa Peygamber Efendimiz'i reddetmiş olduğu için, kabul etmediği için cennete girmez. Mü'min olması lazım. "*Eşhedü en lâ ilâhe illallah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*" demesi lazım. Biz burada müslüman olacaklara, onun için onu telkin ediyoruz.

2. Soru:

Yahudiler ve hristiyanlardan peygamberlerine itaat edenler cennete girer mi?

Yahudilerden ve hristiyanlardan kendi muteber devrelerinde, dinleri mer'iyyette iken, onun mûcebince amel etmişlerse, cennete girerler. Ayet-i kerime vardır bu hususta, sarihtir:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللهِ
وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة: ٦٢)

(*İnne'llezîne âmenû ve'llezîne hâdû ve'n-nasârâ ve's-sâbiîne men âmene bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhıri ve amile sàlihan felehüm ecruhüm inde rabbihim, ve lâ havfun aleyhim ve lâ hüm yahzenûn*) [Şüphesiz iman edenler; yahudilerden, hıristiyanlardan ve sâbiîlerden de Allah'a ve ahiret gününe inanıp sàlih amel işleyenler için Rableri katında mükâfatlar vardır. Onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzüntü çekmeyeceklerdir.] (Bakara, 2/62)

Ama İslâm geldikten sonra, ötekileri neshetmiştir, kaldırmıştır. Artık Mûsâ AS bile gelse, Peygamber Efendimiz'e

tâbî olacağından, onlarla amel etmek kifayet etmez.

Ayrıca Mûsevîlik ve İsevîlik bozulmuştur. İçine yanlış inançlar, kanaatler girmiştir. Bugünkü haliyle bozuk akîdelere sahib olduğundan, o bakımdan da doğru inançta değillerdir. Mutlaka İslâm'a gelmeleri Allah tarafından isteniyor.

3. Soru:

Bir tefsirde kâfirlerin de cennete girecekleri savunuluyor; bu hususta ne dersiniz?

Bu doğru değildir. Kâfirler cennete girmeyecek. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[3]

وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لاَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا

(ط. حم. و ابن منيع، وعبد بن حميد، ت. والشاشي،
وابن قانع، ق. ض. عن الزبير بن عوَّام)

(*Ve'llezî nefsü muhammedin bi-yedîhî*) "Muhammed'in nefsi, kudreti elinde olan Allah'a yemin olsun ki, (*lâ tedhulü'l-cennete hattâ tü'minû*) iman etmedikçe cennete giremezsiniz."

İman etmeyen bir insanın cennete girmesi mümkün mü? Mümkün değil... Mü'min olmadan cennete girmek yoktur.

Bir ayet-i kerimede de şöyle buyruluyor:

إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ (النساء:٤٨)

---

[3] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.664, no:2510; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.164, no:1412, 1430; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.27, no:193; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.32, no:669; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.385, no:19438; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6613; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.232, no:20854; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.63, no:97; Zübeyr ibn-i Avvâm RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.835, no:7443; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.64, no:12732; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XII, s.439, no:12255; RE. 283/2.

(*İnna'llàhe lâ yağfiru en yüşreke bihî*) "Allah kendisine şirk koşulmasını aslâ affetmez! Müşrikliği, kâfirliği aslâ affetmez! (*Ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâ'*) Bundan başka günahları dilediği kimse için affedebilir." (Nisa, 4/48) Amma, küfrü şirki affetmez.

Kâfirler, imansızlar ebedî cehennemde kalacaklardır. Onun için o görüş yanlıştır, doğru değildir.

4. Soru:
İslâm'ı hiç duymamış kişilerin durumu ne olacak?

Nazarî olarak, belki de hakiki olarak dünyada İslâm'ı duymamış insanlar olabilir. Bakarsın Himalayalar'ın tepesinde 8 bin metre yükseklikte bir köyde İslâm'ı hiç duymamış köylü insanlar vardır. Medeniyet de görmemiştir, oraya otomobil de hiç çıkmamıştır, radyo da yoktur; İslâm'ı hiç duymamıştır. Veya Amazon'un keşfedilmemiş ormanlarında bir yerde bir kabile vardır da İslâm'ı hiç görmemiştir. Kutuplarda vardır, bilmediğimiz bir yerde vardır... Olabilir. Avustralya'nın bile bilinmeyen bazı kısımları vardır.

İslâm'ı hiç duymamış bir insanın görevi, Allah'ı bilmektir. Allah'ı bilecek. Allah'ın varlığını bilecek, bulacak, birliğini de bulacak. Allah'a inanır da birkaç tanrıya inanırsa olmaz. Allah'ın bir olduğunu anlayacak, tevhid inancına sahip olacak. O zaman cennete girer. Ama Allah'ın varlığını birliğini bilememişse, o zaman müşrik olarak, imansız olarak kaldığından cennete girmez. İmanla mükelleftir, şeriatla mükellef değildir. Şeriat ahkâmı yok ki, bilmiyor ki uygulasın. Namazı, orucu, zekâtı bilmiyor; ama imanla mükelleftir.

f. İnsanın Eceli

1. Soru:
Bir insanın eceli değişir mi? "Ana-babaya hayır hasenatta bulunan evlâdın ömrü uzar." deniliyor; izah eder misiniz?

Bu hususta ulemâmızın çeşitli sözleri var; ben bu sözleri karıştırmayı uygun görmüyorum. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden biliyoruz ki, "Anne-babaya hizmet ve hürmet edenin, hayr ü hasenât yapanın ömrü artar." deniliyor. "Sıla-i rahim yapanın ömrü artar." diye bildiriliyor. Ömrü artar.

"—Ama, ecel muayyendir deniliyor, nasıl oluyor?"

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kaderiyle ilgili bir sırdan oluyor. Kader denilen esrâr-ı ilâhî ile ilgili... Allah-u Teàlâ her şeyi biliyor; evveli biliyor, ahiri biliyor, olmuşu biliyor, olacağı biliyor. Hepsi hesaba dahil oluyor. Onun için, ana babaya hayr ü hasenâtın ve sıla-i rahimin ömrü uzattığı doğrudur. Çünkü, Efendimiz öyle buyurmuş. Bu işin tekniğinin nasıl olduğu, kulun üzerine lâzım değil... Allah-u Teàlâ Hazretleri onu yapıyor, oluyor.

Sen hayr ü hasenâta devam et, sıla-i rahime devam et; ömrün uzar.

2.Soru:

İnsanların ömrü saniyesine kadar önceden belirtildiğine göre, bazı ülkelerde yaş ortalamasının yüksek olmasını dinen nasıl ifade edebiliriz?

"Allah öyle takdir etmiş!" diye ifade ederiz. Her şey takdirle olduğuna göre; "Allah oralarda öyle takdir etmiş!" diye ifade ederiz.

Şimdi tabii sorulan soru, sırr-ı kaderle, kaderin sırlarıyla ilgilidir. Kaderin esrarı vardır. Kaderin esrarı, ince bir meseledir. Herkes tarafından kolay anlaşılamaz.

Kader var diye tedbir terk edilmez. Yani tedbir kulun vazifesidir, takdir Allah'ın işidir. Biz Allah'ın işine karışamayız, bir de bilemeyiz.

Ama bize yüklenilen vazife nedir? Tedbir almak ve emirleri istenilen şekilde yapmaktır. Allah, "İçki içmeyin!" demiş. Allah şöyle yapmayın, böyle yapmayın demiş. Zararlı şeylerden bizi korumak için yasaklamıştır. Onları yapıyor müslümanlar, o

zaman zarara uğruyorlar. Ötekiler müslümanların ahlâkıyla ahlâklanıyor, Allah'ın emirlerine uygun yaşıyor. Onlar o zaman Allah'ın vaad ettiği mükâfatlara nâil olabiliyor.

Meselâ, hiçbir Alman, tıka basa karnını doyurmaz. Biz ölünceye kadar yemek yeriz. "Öf öldüm be!" demeden sofradan kalkmayız. "Biraz daha ye!" deyince, "Artık yiyecek halim kalmadı, tıka basa doldum!" filan diye, "Şurama kadar doldum!" demeden kalkmayız.

Halbuki onlar öyle yapmaz. Gramını ölçer, çok hareket eder. Peygamber Efendimiz diyor ki;

"—Yemek yedikten sonra hemen uyumayın! Zikrullahla ve ibadetle eritin yemeği." diyor.

Yemeği yiyip yatıyor millet. Hasta olur; kalp olur, şunu olur, bunu olur... Onlar çok hareket ederler, yürürler.

Bizim dedelerimiz camiye gitmeyi, gelmeyi hiç ihmal etmemişler. Devamlı böyle hareket halinde, sıhhatli olmuşlar. Öyle yapmazsa insan kilo alır, sağlığı bozulur.

Allah'ın emrini tutan, Allah'ın emrine uygun hareket eden müslim veya gayrimüslim, Allah'ın vaad ettiği mükâfata nâil olur. Sabah erken kalkan bir gayrimüslim, sabah horul horul uyuyan müslümandan daha kısmetli olur. Bu emre uymamaktan dolayıdır.

3. Soru:

Kişinin ne zaman nerede, ne şekilde öleceği Allah tarafından belirlenmiş mi? Eğer belirlenmişse, vurularak öldürülen bir kişiyi vuran kimsenin suçu nedir?

Bir kişinin nerede, ne zaman öleceği Allah tarafından mâlûmdur, bilinmektedir; kader olarak kendisine yazılmıştır. Allah'ın bilmemesi mümkün değil... Allah her şeyi bilir. Olmuşu da bilir, olacağı da bilir. Biz yarın ne olacağını bilmeyiz; Allah yarın ne olacağını da bilir.

Kurşunlayan katil olur, cehenneme gider, cezasını çeker. Ayet-

i kerimede buyruluyor ki:

وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا (النساء:٩٣)

(*Ve men yaktül mü'minen müteammiden fecezâühû cehennemü hàliden fîhâ*) "Bir müslümanı kasden, bile bile öldüren bir kimsenin cezası, ebediyyen cehennemde kalmaktır!"

Allah biliyor diye, kurşunlayanın suçu üzerinden kalkmaz.

4. Soru:

Eğer birisi bir zenginin parasını çalıp da onu öldürürse ne olur?

Kim bir müslümanı kasden öldürürse, ebediyen cehennemlik olur.Amma, bir şaki, bir haydut, bir bilmem kim, zamanında bu işi yapmış da, sonradan hatasını anlamışsa ne yapması lazım?

Bir kere öldürülenin yakınlarına karşı bir diyet borcu vardır. Yani, onlara karşı kan diyeti borcu vardır, onları verecek. Ondan sonra da o bedelleri ödedikten sonra da tevbe edecek, istiğfar edecek, Allah'tan affını dileyecek, uğraşacak, çalışacak.

g. Allah-u Teàlâ'yı Görmek

Soru:

Peygamber SAS Efendimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri ile görüştü mü? Nasıl görüştü. Perde arasından mı, arkasından mı; yüz yüze mi, göz göze mi?

Allah rahmet eylesin, Süleyman Çelebi alim insan. *Mevlid*'i çok güzel yazmış. Ve hakikaten insan öteki kaynakları, hadisleri okuduğu zaman bakıyor ki hadisleri tercüme etmiş, *Mevlid*'e öyle geçirmiş. Büyük ölçüde, çok güzel malzeme toplamış.

Geçen gün bize Malatya'dan alim bir zât geldi. Peygamber Efendimiz ile ilgili bir manzume yazmış. Uzun bir manzume.

Diyor ki:

“—Hocam ben bu manzumeyi ilk önce şiir olarak yazmadım.”

“—Ne yaptın?”

“—Önce Peygamber Efendimiz ile ilgili bilgileri, sair rivayetleri, âyetleri, hadisleri yazdım, topladım. Ondan sonra bunları şiir haline getirdim.”

Galiba Süleyman Çelebi de öyle yapmış. Kaynakları derlemiş, toplamış, önüne tarih kitaplarını, rivayetleri koymuş. Ondan sonra o *Mevlid* manzumesini yazmış. Çok güzel anlatıyor, çok mükemmel anlatıyor. Allah mekânını cennet etsin...

Diyor ki:

Şeş cihetten ol münezzeh Zülcelâl
Bî-kem ü keyf ona gösterdi Cemâl.

Âşikâre gördü Rabbü'l-izzeti
Âhirette öyle görür ümmeti.

Rivayetlerde de böyledir. “O altı cihetten münezzeh olan; yani sağ ve sol, ön ve arka, yukarı ve aşağı diye yön ve cihetten münezzeh olan Allahu Teâla Hazretleri niceliksiz, niteliksiz şekilde Cemâli'ni Resûlü'ne gösterdi.” diyor. Hadis-i şeriflerde de rivayetlerde de böyle anlatılıyor. Mi'rac ile ilgili hadis-i şeriflerde de böyle anlatılıyor.

Rasûlüllah SAS Efendimiz'e:

“—Rabbini gördün mü?” diye soruyorlar.

“—Bir nur olarak gördüm.” diye cevapları var.

Ondan sonraki çeşitli zamanlarda da görmeleri var. Allah-u Teâla Hazretleri nasib etmiş. Mûsa AS'a:

“—Sen tahammül edemezsin!” dediği halde, Rasûlüllah Efendimiz'i Mi'rac'a çıkarmış ve cemâlini göstermiş. Âhirette bizler de öyle göreceğiz.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“—Siz dolunay, mehtap olduğu zaman Ay'ı görmekte sıkıntı çeker misiniz? Herkes bakar, herkes görür. İşte Rabbiniz'i âhirette

öyle göreceksiniz. Aynen mehtabı görür gibi âşikâre göreceksiniz."
Demek ki göreceğiz.

h. Vesveseden Nasıl Kurtuluruz?

1. Soru:
İmanı götüren vesveselerden nasıl kurtulurum?

Kur'an okursunuz, akàid kitaplarını okursunuz, zikre sarılırsınız; bunlar sizi korur, kurtarır.

2. Soru:
Şeytanın vesvesesinden kurtulmak için ne tavsiye edersiniz?

Şeytanın vesvesesinin imanı bütün olanlara ve Allah'a tevekkülü sağlam olanlara tesir etmediğini ayet-i kerime bildiriyor:

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

(النحل:٩٩)

(*İnnehû leyse lehû sultànün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn*) "Gerçek şu ki: İman edip de yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) bir hakimiyeti yoktur." (Nahl, 16/99)

Onun için Allah'a tam inanacaksınız, tam güveneceksiniz. Yarım yamalak bir şey değil de, "Rabbim beni görüyor, bana rızkımı o veriyor... Her şey ondan, güç kuvvet onun..." diye böyle, ona karşı bağlılığınızı arttırdınız mı, şeytan küçülür, küçülür, bir şey yapamaz.

Ezan okundu mu, kaçıyor... Zikredenden de kaçıyor. Ezan okundu mu, ezanın duyulmadığı yere kadar ufalıyor, ufalıyor, ufalıyor, kaçıyor gidiyor. Namazda şaşırtmak için, ezandan sonra geliyor. Demek ki adam zikir erbabı olsa, gelemeyecek yanına...

Hep *Allahu ekber*, hep *Lâ ilâhe illa'llah* diyen bir kimse olsa, yanaşamayacak.

Onun için zikre sarılıp, imana sarılıp, tevekküle sarılıp onun tesiri engellenir.

3. Soru:
Takvâyı ve ihlâsı nasıl elde edebiliriz?

Takvâlı olmayan takvâyı, ihlâslı olmayan bir insan ihlâsı nasıl elde eder? Takvâlı, ihlâslı insanlara bakar; takvânın, ihlâsın ne olduğunu kitaplardan okur, öğrenir, sevabını anlar; takvâsızlığın, ihlâssızlığın insanın başına ne belalar getireceğini öğrenir, bu bilgilenmeden sonra uyanırsa uyanır.

Onun için tavsiye ederim; İmam Gazâlî Hazretlerinin İhyâu ulûm'unu okuyun. Küçük kitaplar da vardır; Kimyâ-ı Saâdet, Âbidler Yolu gibi daha isimlerini hatırlayamadığım başka kitaplar da olabilir. O kitapları okuduğu zaman olur.

Bir de benim size tavsiye edebileceğim pratik bir yol; hakikaten dinî bakımdan çok kaliteli insanların, büyük zâtların hayatlarını okumak. Bu konuda çok tesirli oluyor. Evliyâullahın hayatını, menâkıbını okumak insana çok tesir ediyor. O halde tavsiyem; işe ilk önce peygamberlerin hayatlarını okumakla başlayın.

Âdem AS ne yapmış? Nuh AS'ın hayatı nedir? Yakup, Yusuf, Eyüb aleyhimü's-salavâtü ve't-teslîmât gibi peygamberlerin hayatını okuyun; çünkü en büyük insanlar onlar.

Ondan sonra sahâbe-i kirâmın hayatını okuyun. Biz mecmualarımızda *Sahabe Hayatından Tablolar* diye iki cilt bir eser verdik. Bunları okumamışsanız okuyun. Sonra Tezkiretü'l-Evliyâ'yı okuyun. Sonra *Tabakâtu's-Sûfiyye* kitaplarını okuyun. Bunlar evliyâullahın hayatlarını güzel anlatan kitaplar. Mustafa Necati Bursalı'nın eserlerini de çok beğeniyorum, birkaç tanesine baktım, gayet güzel anlatıyor, yazıyor. Oradan insana bir aşk ve şevk geliyor; onun çok faydası var.

4. Soru:

Zikirlerimi yapıyorum. Ama içimden bir ses bana, yaptığım güzel ibadetlerin elimden gideceğini söylüyor ve elimden gidiyor. Bunu ben hiç anlamıyorum. Çok zor bir durumdayım, tavsiyelerinizi bekliyorum.

Bu bir vesvesedir. Vesveseye itibar etmemek lâzım*! Kul hüva'llah, Kul eùzü bi-rabbi'l-felak, Kul eùzü bi-rabbi'n-nâs* sûrelerini okumak lâzım!

İbâdetleri, Allah emretti diye yapıyoruz, elimizden gitmez. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَه . وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَه

(الزلزال:٧-٨)

(*Femen ya'mel miskàle zerretin hayran yerah. Ve men ya'mel miskàle zerretin şerran yerah.*) "Zerre kadar hayır işleyen, hayrının sevabını, karşılığını görecek. Zerre kadar şer işleyen de cezâsını çekecek!" (Zilzâl, 99/7-8)

Hatta, yapılan iyilikleri Allah kat kat katlayıp artıracak, küçücük bir hayır, Uhud Dağı kadar büyük olacak. İnsan küçücük bir hayır verse, sanki Uhud Dağı kadar vermiş gibi, Allah sevabı artıracak, fazl ü keremiyle cennetine sokacak. O bakımdan mü'minler Allah'ın fazlıyla, lütfuyla cennete girecek. Böyle vesveseye lüzum yok!

5. Soru:

Benim aklımdan hiç istemediğim halde İslâmî olmayan duygu ve düşünceler geçiyor. Zaman zaman bu vesveseler beni çok sıkıntıya sokuyor. Bundan kurtulmak için ne yapmamı tavsiye edersiniz?

1) Abdestli gezmeyi tavsiye ederim.

2*) Kul hüva'llah, Kul eûzü bi-rabbi'l-felak, Kul eûzü bi-rabbi'n-nâs* sûrelerini çok okumasını tavsiye ederim.

i. *Lâ ilâhe illa'llah* Diyen Cennete Girer

1. Soru:

"Kelime-i tevhidi söyleyen her insan cennete girecektir." şeklinde bir hadis var mı? Son günlerde bu hadisin arkasına sığınarak, "İslâm'ın hiç bir hükmünü yerine getirmese dahi o inanan cennete girecek!" deniliyor; bu doğru mu?

Evet böyle bir hadis-i şerif vardır. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[4]

مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ (حب. عن جابر ؛ حب. ط. حل. عن أبي ذر ؛ ك. عن أبي طلحة ؛ طب. ع. حل. عن معاذ)

(*Men kàle lâ ilâhe illa'llahu, dehale'l-cenneh.*) "Kim *Lâ ilâhe illa'llah* derse, cennete girer."

---

[4] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.279, no:7638; Ebû Talha el-Ensàrî RA'dan.

Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.60, no:444; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.172; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.313, no:790; Taberânî, Dua, c.I, s.434, no:1477; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.290; Ebû Şeybe el-Ensârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.48, no:6348; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.328, no:2124; Seleme ibn-i Nuaym el-Eşcaî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.205, no:2932; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.214, no:2113; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.447, no:1929; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.68, no:1622; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.34, no:3941; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.174; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.,397; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mizzî, *el-Fevâid*, c.I, s.191, no:445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c. XLVI, s.436; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Bazı rivayetlerde (*muhlisan*) “ihlâslı olarak derse, kalbinden tam inanmış olarak derse...” ifadesi vardır. Demek ki, ihlâsla o kanaatte olursa, cennete girecektir.

Ama, cennete girmenin iki şekli vardır: Bir, doğrudan doğruya cennete girmek… Buna *“Bi-gayri hisâb dühûl-ü evvelîn ile cennete girmek*” derler. Hesap görmeden, hemen ilk girenlerle, Peygamber Efendimiz’in girdiği gibi cennete girmek... Bir de cehenneme düşüp, cezâsı kadar, günahı kadar yandıktan sonra cennete gitmek vardır.

Lâ ilâhe illa’llah diyen kimse amel işlemediyse, namazlarını kılmadıysa, zekâtlarını vermediyse, vazifelerini yapmadıysa; onlardan günaha girmiş oluyor. O cezâlarını çekecek kadar cehennemde yanar, ondan sonra cennete girer.

Amma, Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifte buyuruyor ki:

“—Aman cehenneme düşmemeğe çalışın! Çünkü, düşen milyonlarca sene yanacak!”

O çıkıyor hadis-i şeriften... Evet girecek ama, cehennemde milyonlarca sene yandıktan sonra girecek. Onun için vazifeleri yapmağa gayret edin!

2. Soru:

Cehenneme girip çıkanla, cehenneme girmeden cennete girenler aynı mıdır?

Değildir. Cennete hiç cehenneme düşmeden girenlerin bile dereceleri farklıdır. İnsanların derece olarak en yüksekleri, Kur’an’ı en iyi bilenleri, en iyi yaşayanları olacak. Kur’an’ı tam bilen, tam kâmil insanın derecesi en yüksek olacak. Kur’an’daki bilgisinin azlığına göre derece derece azalacak.

Cennet ehlinin mertebe bakımından en aşağıda olanları, cehennemde yanıp da cennete sonradan girmiş olanlar. Ama en son giren insana bile Allah-u Teàlâ Hazretleri cennette o kadar büyük nimetler ihsan edecek ki, o şahıs sanacak ki cennette kendisine verilen şey dünyada hiçbir kula nasip olmamış. Hiç kimseye bu kadar verilmemiştir sanacak. En son girene bu dünya kadar, bu gökler kadar nimetler verilecek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi cennetlik eylesin… Cenneti kaçırmak çok büyük bir mahrumiyet.

j. Günah İşleyen Kimse

1. Soru:
Bir haramı işlerken, meselâ içki içerken, zinâ ederken ölen bir kimsenin iman durumu nasıldır?

Bunlar Allah'ın bildiği işlerdir. Günah işlerken ölen bir kimse günahkârdır ama, "O kâfirdir." denemez. İçki büyük günahtır, zinâ büyük günahtır. Büyük günahının cezasını çekecektir ama, mü'min ise, Allah'a imanı varsa, cennete girecektir.

Oluyor bazen... Sarhoş oluyor adam, çok kuvvetli imanı da oluyor. Mübtelâ, kurtaramıyor kendisini... Pişman, perişan; zıkkım diyor, kurtulsam diyor. Böyle şeyler olabiliyor.

Ehl-i sünnet ulemâmızın hükmü kesindir:

"*—Büyük günah insanı dinden çıkartmaz!*"

Evet, büyük günahkârdır ama, dinden çıkmış demek değildir. Bunu böylece bilesiniz.

Allah affetsin... Allah kötü durumlara düşürmesin, günah işlettirmesin... Böyle bir kötü durumda ölen de olursa, "Allah taksiratını affetsin..." diyoruz.

2. Soru:
İslâm'ın hükmüyle amel etmezden önceki hayatında artist olarak çok açık filmler çeviren fakat şu anda İslâm ile müşerref olmuş olan ve takvâ ehli bir insan haline gelen kimselerin eski filmleri kendisine vebal verir mi?

Bir insanın iman etmesinden sonra geçmiş günahları affolunuyor ama, seyredildikçe de günah devam ediyor. Oradan da bir vebal oluyor. Allah affeylesin... Eski günahlar affolunuyor ama, devam ettiği zaman iş biraz müşkül oluyor.

Devam eden günahlara, bizden sonra da devam edecek olan günahlara Allah bizi bulaştırmasın...

İnsan bir köşede bir hata işler, tek başına tevbe eder, bağışlanır. Ama öyle günahlar var ki devam edip duruyor. Çok zor, Allah affeylesin… Allah affedebilir. Temennimiz Allah'ın affetmesidir.

3. Soru:

Tevbenin şekli ve şartları nelerdir? Küfre düşenin tevbesi nasıl olacak?

Küfre düşenin tevbesi, gözyaşı döküp tekrar *kelime-i şehadet* getirmektir. Allah'tan afv u mağfiret istemektir: "Bir hata işledim yâ Rabbi! Ben senin varlığını, birliğini ikrar ediyorum." demektir.

Tevbenin şartları için de meselâ, *Tenbîhü'l-Gàfilîn*'e veya *Riyâzü's-Sàlihîn*'e veyahut *İhyâu Ulûm*'a bakarsınız şartlarını öğrenebilirsiniz: Günahlara nâdim olmak, bir daha işlememeye kesin kararlı olmak, günahta ısrar etmemek… filan gibi şartları vardır. Detayını oradan öğrenin!

k. Son Nefeste İmanlı Gitmek

Soru:

Son nefeste imanlı gitmek, ömrümüzde "Lâ ilâhe illa'llah, muhammeden rasûlü'llah" dememize mi bağlı, yoksa son nefeste demekle mi olur?

Şimdi muhterem kardeşlerim! Bir insan ömrü boyunca müslüman gibi yaşasa, yaşasa da, en son bir-iki saatinde kâfir olsa; küfür bütün amellerini *hebâen mensûrâ* eder, kâfir olarak gider. Bütün işler sonuna, akıbetine göre değerlendirilir. Kişinin en son durumu önemlidir.

Yâni —lâ teşbih ve lâ temsil— iki takım maç ediyor; birisi 85 puan almış, ötekisi 92 puan almış... Daha dur bakalım, maç devam ederken belli olmaz. Bir atak yapar, ötekisini geçebilir.

Ömür bitmedikçe, kötü durumda olanın üzülmesine lüzum yok; belki durumunu düzeltir, Allah'ın sevgili kulu olabilir. İyi durumda olanın da güvenmesine sebep yok; ayağı bir kayarsa,

mahvolabilir. İşin sonu önemlidir. Onun için, en son nefesimiz şu dudaklarımızdan çıkıp da ruhumuzu teslim edinceye kadar, Allah'ın yolunda gitmeye gayret edeceğiz. En son nefese göredir itibar... En son nefesteki durumuna göredir.

Yalnız, en son nefes derken iki şeyi istisnâ etmek lâzım:

Birincisi: Hâlet-i ye's denilen, gözden perdeler kaldırıldıktan sonra olan uyanışın kıymeti yoktur. Asıl ayıkken olan imanın kıymeti vardır. Ötekisinin kıymeti olmadığına dair ayetler vardır; bu bir...

İkinci söyleyeceğim nokta: Ömrü boyunca insan neye gayret ederse, son nefesini Allah ona göre lütfeder. Bir de o durum var.

Bu da şu hadis-i şeriften çıkıyor:

تَمُوتُونَ كَمَا تَعِيشُونَ

(*Temûtûn, kemâ taîşûn*) "Nasıl yaşarsanız, o yaşayışınıza uygun bir şekilde ölürsünüz!" buyruluyor.

Onun için ayıkken, aklı başındayken, mantığı muhakemesi çalışıyorken insanın, Allah'ın istediği kul olmağa gayret etmesi ve öyle yaşaması lâzım!

"—Ama Hocam, bazılarını görüyoruz, iyi gibi yaşıyor da sû-i hâtime ile, kötü son ile gidiyor?"

Onun içi bozuktur da, yine yaşantısına uygun olarak öyle gidiyordur. Yâni, içinde bir bozukluk vardır da ondandır.

O bakımdan dışa değil, kalbinize önem vereceksiniz. İçinizin, imanınızın sağlam olmasına, kalbinizin pâk olmasına dikkat edeceksiniz. Allah yolunda çalışacaksınız. Zikirde devam edeceksiniz, ibadette devam edeceksiniz, Koşturacaksınız, koşturacaksınız, son nefese kadar çalışacaksınız. Allah, bu çalışmanıza uygun olarak, size güzel sonuç nasib eder.

2. Soru:

Bir insan son nefeste kötü bir durumda göçse; meselâ kelime-i

şehâdet getirmeden yanlış bir hal üzere göçse ne olur?

Her iş en son nefese göre olduğundan, işlerin sonu önemli olduğundan, imansız göçmüşse, bütün ömrü boyu yaptığı şeyler hebâ olur.

“—İnsanın son nefeste imân-ı kâmil ile göçmek için ne yapması lazım?”

İdmanlı olması lazım. Hazırlıklı olması lazım!

Sekerât-ı mevt olduğu zaman insan sarhoşlar. Ne yapacağını şaşırır, aklı başından gider, eli ayağı titrer. İnsanın o zamanda imanını muhafaza etmesi için ihtiyarı, şuuru elinde kalmaz.

Ne yapacak? Önceden hazırlanacak; zikirle kalbini nurlandıracak, çalışacak, çabalayacak. Allah imân-ı kâmil ile göçmesini nasip edecek. Onun için en sağlam yol, o mânevi terbiyeyi alma yoludur. O terbiyeyi almamış insanlar darmadağın perişan olur, giderler.

3. Soru:

Müslüman olarak ölmeyenler hakkında “Keşke müslüman olarak ölselerdi.” demek doğru mudur?

Cevap: Doğrudur. Ne olacak, ona acıyoruz. “Keşke müslüman olsaydı, aklını başına toplasaydı…” Belki bu söz başkalarını duygulandırır. Olabilir, bir mahzuru yoktur.

Ama İslâm’da kâfir olan bir kimseye dua etmek yoktur. Âyet-i Kerimeyle yasaktır, dua etmek yok. Ama “Keşke başta aklını başına toplasaydı da, bak yazık etti kendisine, böyle yapmasaydı…” Bu denilir, bunda bir şey yok. Kâfire dua yasak, tevbe istiğfar yasak; çünkü Allah’ı inkâr etmiş, karşı gelmiş. Olmuyor.

l. Allah Sevgisi

1. Soru:

Allah’ın dostu olmak için ne yapmalıyız?

Çok kısadır bunun cevabı... Allah'ın dostu olmak için, Allah'ı seveceksin, sayacaksın; emrini tutacaksın, yasaklarından kaçacaksın!

"—Ne emrettiysen yâ Rabbi, başım gözüm üstüne; yapacağım!" diyeceksin. Ne yasaklamışsa, "Hoştur bana senden gelen; yasakladığını da kabul ediyorum, ona uyacağım yâ Rabbi!" diyeceksin,

Allah yolunda yürüyeceksin... Zikriyle meşgul olacaksın.

2. Soru:

İhlâslı veya ihlâssız insanlar tarafından sevilmemek, Allah tarafından da sevilmemek anlamına gelir mi?

Hayır, ikisi arasında fark var. İhlâslı insanlar tarafından sevilmemek, bazen Allah tarafından sevilmemek mânasına gelir, her zaman değil... Bazen onlar da anlayamazlar, kötü sanırlar; ama aslında iyidir. Peygamber Efendimiz hadîs-i şerifte diyor ki:

"—Nice saçı başı dağınık, üstü başı tozlu topraklı insan vardır ki kimse sözüne itibar etmez, yüzüne bakmaz. Kaybolsa aramaz, hâlini hatırını sormaz. Kız istese kız vermez. Ama Allah'ın evliyâsıdır, sevgili kuludur..." Kimse bilmez. Salih kimse de bilmiyor, sevmiyor. Böyle olabilir.

Ama ihlâssız kimselerin sevmemesinin hiç kıymeti yok. Tavşan dağa küsmüş de dağın haberi olmamış. İstediği kadar sevmesin... Kızan kızının evine gitsin. Bir şey yok. Neden? İhlâssız. Onun ölçüsü İslâm değil. O namaz kılanı sevmez, sakal bırakanı sevmez, müslümanı sevmez, hacca gideni sevmez, içki içmeyeni sevmez... Ölçüleri ters. Onun kıymeti yok.

m. Ebû Tàlib'in İmanı

Soru:

Ebû Tàlib'in müslümanlığı sahih midir?

Müslüman olmadan ölmeden öldüğüne dair rivayetler vardır. Peygamber Efendimiz rica etmiştir:

"—Amcacığım, ne olur benim peygamber olduğuma şehadet ediver de, ben de sana şefaat edeyim!" diye...

"—Arkamdan bu Kureyşliler teneke çalar, benimle alay eder, ölümden korktu derler." demiştir diye, iman etmeden gittiğine dair rivayetler vardır.

Eğer birisi bir yerde, müslüman olduğuna dair bir rivayet görmüşse, Peygamber Efendimiz'in sevdiği bir kimse olması dolayısıyla, temenni ederiz ki kurtulacak bir şeyi olsun, cennete girsin. Bizim okuduğumuz rivayetlerde, iman etmeden gittiği ve azap göreceği bildiriliyor.

Şöyle meshetmiş de Peygamber Efendimiz, başından ayağına kadar... Onun için, onun cehennemde azabı ayağından vurup ateş başından çıkacak. Peygamber Efendimiz'in değdiği yere değmeyecek ama, içinden yakacak.

n. Kadere Razı Olmak

1. Soru:

"Keşke demek şeytandır." diye bir hadîs-i şerif var mı, açıklar mısınız?

"Keşke demek şeytandandır." diye bir hadis yok. Hatırında yanlış kalmış, eksik kalmış. İnsanın ibareyi sağlam öğrenmesi lazım.

Peygamber SAS Efendimiz:

"Bir şey başına geldiği zaman de ki: Allah'ın takdiridir. Bu benim başıma geldi. Keşke şöyle olsaydı, böyle olsaydı, deme! Çünkü o şeytanın senin üzerinde işlem yapmasına kapı açar!" diyor.

"—Hay Allah! Keşke Ankara'ya gelmeseydim, arabam bu kazayı yapmazdı… Keşke şu sokağa girmeseydim, başıma saksı düşmezdi…"

O oldu, bitti artık. Allah'ın takdiri böyleymiş, diyeceksin.

“—Eskiye ait keşkeler, pişmanlıklar, şeytanın senin üzerinde işlem yapmasına sebep olur!” diyor. Yoksa keşke kelimesini yasaklamıyor. Hiç kullanmayacaksın, mânasına değil.

“—Ah keşke gençliğimde aklım başımda olsaydı da, ilim öğrenseydim… Ah keşke gençliğimdeki enerjim olsaydı da ilme gitseydim…”

Buralarda kullanılabilir, güzel şeylerde kullanılabilir. Kadere itiraz gibi olan yerde kullanılması doğru değildir, buyurmuş.

Buradan şunu anlıyoruz, hep bastıra bastıra söylüyorum:

Bir şeyi doğru öğrenin, tam öğrenin. Yarım öğrendiniz mi çok yanlış noktalara gidersiniz. Bazen birisi bana geliyor diyor ki;

“—Hocam! Siz şöyle demişsiniz…”

“—Yâhu demem, dememişimdir. Ben bir haftada otuz tane konuşma yapıyorum. Nerede ne dediğimi hatırlamam mümkün değil, dememişimdir. Benim bilgim öyle değil. Bu konuda şöyle diyorum…”

Kurcalıyor kurcalıyor; anlaşılıyor ki yanlış duymuş, yarım duymuş, eksik duymuş. Yarım olursa olmaz, tam, iyice öğrenin!

2. Soru:

“Kula belâ gelmez, Hak yazmayınca / Hak belâ yazmaz, kul azmayınca…” sözüne mi yoksa; “Allah’ın en çok imtihana tâbi tuttuğu, Allah’ın en çok sevdiği ârif kullar!” sözüne mi itibar edeceğiz?

Kelimelerin muhtelif dillerde muhtelif mânaları vardır. Belâ kelimesinin Arapça’da mânası imtihandır. *Belâin hasenâ*, güzel bir imtihanla imtihan olmak mânasına gelir. Türkçedeki mânası musibettir.

“—Sen bana belâ mısın be adam? Karşıma dikildin sabahtan beri! Dır dır dır, vır vır vır…”

Orada Türkçe’deki mânası Arapça’dan farklıdır. Meselâ *müsaade* sözü, Arapça’da “yardım etmek” demektir.

“—Müsaade eder misiniz?” demek, “Yardım eder misiniz?”

demektir. Türkçe'de müsaade, izin almaktır; mânası farklı.

Onun için bizim şairin söylediği söz:

Kula belâ gelmez Hak yazmayınca
Hak belâ yazmaz kul azmayınca

İmtihan; tabii yazacak, ondan gelecek; elbette doğru. Kul azgınlık yapınca, o zaman bir ilâhî ceza gelir. Cezadır, haklı bir şeydir, doğru…

Allah kulları müptelâ eder, çeşitli iptilâlara uğratır, imtihan eder, sabrını ölçer. Bir de bazen şamar yer, tokat yer. O da yaptığı bir kötü şeyin cezasıdır. O da tamam.

o. Tanrı Demek Caiz mi?

Soru:

Bazı insanlar Allah'a tanrı diyorlar; bu doğru mudur? Allah ile tanrı arasındaki fark nedir?

Bazı insanların içinde Süleyman Çelebi de var, bendeniz de varım... Tanrı denilebilir. "*Birdir Allah, andan artık tanrı yok!*" diye Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'inden hatırlayabilirsiniz.

Tanrı kelimesi, Arapçadaki *ilâh* kelimesinin tam karşılığıdır. Arapçada *ilâh*, Türkçede *tanrı,* İngilizcede *god*, Almancada *got*... Böyle gidiyor. Arapçada *ilâh* kelimesini kullanmak câizse, Türkçede *tanrı* kelimesi tam onun karşılığı olduğundan, kullanmak câiz olur.

Ondan dolayı Süleyman Çelebi de *Mevlid*'inde kullanmıştır, tanrı demiştir. Eski devirlerdeki yazılmış din kitaplarında *Tanrı Teàlâ, Tanrı Tebâreke ve Teàlâ* filân diye çok geçer. Kullanılabilir. Çünkü, Kur'an-ı Kerim'de ilâh kelimesi kullanılabiliyor.

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ (البقرة:١٦٣)

(*Ve ilâhüküm ilâhün vâhid, lâ ilâhe illâ hüve'r-rahmânü'r-rahîm*) "İlâhınız bir tek Allah'tır. Ondan başka ilâh yoktur. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir." (Bakara, 2/163)

Demek ki *ilâh* kelimesi Allah yerine, Allah makamında Kur'an-ı Kerim'de kullanılabildiğine göre, *tanrı* kelimesinin de kullanılmasında şer'an bir mahzur yoktur.

Ama *tanrı* kelimesi ve *ilâh* kelimesi, *god* kelimesi, *got* kelimesi, *yezdan* kelimesi ve daha başka kelimeler insanların tapındığı her tapınılan şeye verilebilir; cins ismidir. *Allah* sözü, lafza-i celâli ise, Rabbimizin ism-i hâsıdır, ism-i a'zâmıdır. Bütün sıfatları sinesinde barındıran, toplayan özel ismidir.

Allah kelimesini her şeye kullanamazsınız. Meselâ, "Mısırlılar öküze tanrı diye tapınıyorlar veyahut "Mısırlıların tanrısı firavundur." diyebilirsiniz de, "Mısırlıların Allah'ı firavundur." diyemezsiniz. Çünkü o cins isimdir, berikisi özel isimdir.

2. Soru:

Allah-u Teàlâ'nın Esmâ-i Hüsnâ'sında "tanrı" isminin olmadığını biliyoruz. Fakat birçok kitapta tanrı isminin kullanıldığını görüyoruz. Bu caiz midir?

Caizdir. Çünkü *tanrı* ismi Arapçadaki (*ilâh*) kelimesinin bizim dilimizdeki karşılığıdır. Arapçada *ilâh* var, Türkçede karşılığı tanrı demektir. Her dilin kendine göre kelimeleri vardır.

İlah kelimesi de Kur'an-ı Kerim'de geçiyor. Mesela:

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ (البقرة: ١٦٣)

(*Ve ilâhüküm ilâhün vâhid, lâ ilâhe illâ hüve'r-rahmânü'r-rahîm*) "İlâhınız bir tek Allah'tır. Ondan başka ilâh yoktur. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir." (Bakara, 2/163) âyet-i Kerimesinde geçiyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri için *ilâh* kelimesi kullanılıyor. Onun Türkçedeki karşılığı olan *tanrı* kelimesi de kullanılabilir,

kullanılmıştır. *Mevlid*'de geçer, Tanrı Teàlâ diye diğer eski kitaplarda geçer. Eski büyüklerimiz câiz görmüşler, mahzur görmemişler.

İngilizler *God* derler. Yalnız şu vardır: Tanrı kelimesi cins isimdir. Hem Allah-u Teâla Hazretleri için kullanılır, hem de bâtıl tapılan mâbudlar için kullanılabilir. Ama Allah sözü Rabbimiz'in İsm-i Hâssı, İsm-i Âzamı olduğundan o tektir. Onu kullanmak daha sevaplıdır. Ama öteki şeyler de kullanılabilir. İlâh kelimesi kullanılır, Rahman, Rahîm, Melik, Kuddûs…

Bütün Esmâ-i Hüsnâ'sını kullanmak caizdir. Ama bizde bir reaksiyon meydana gelmiş. Tanrı kelimesi sanki yanlış gibi düşünülüyor, pek uygun görülmüyor. Allah desek daha iyi ama tanrı denildiği zaman da bir suç, bir günah olmuş olmuyor.

p. İtikadda ve Amelde Selefîlik

1. Soru:

"Ben itikadda ve amelde selefîyim!" sözü neyi gerektirir, gerçeği nedir?

Suudî Arabistan'da mezheblere karşı bir hareket meydana geldi. Bazı insanlar çıktılar, "Biz selefiyiz, selefin yaptığını yapıyoruz." dediler.

Halbuki selef demek, bu mezhebleri kuran kimseler; İmam-ı Azamlar, İmam Ahmed ibn-i Hanbeller, İmam Şafîler ve onların kendilerinden hadis aldığı kimseler... Onlar kendilerinden dinî bir şey ortaya koymadılar. Yalnız, topladıkları bilgileri yorumlarken ortaya çıkan ictihadları farklı oldu. Sahabenin bile ictihadlarının farklı olduğu yerler var...

İnsanlar bir şeye karar verirken, herkes aynı kararı veremiyor. Meselâ, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

"—Filânca kaleye doğru gidiyoruz, kaleye gidene kadar kimse namaz kılmasın!" demiş.

Bazıları demişler ki:

"—Rasûlüllah Efendimiz böyle söyledi, kılmayalım!"

Oraya kadar kılmamışlar. Bazıları da demişler ki:

“—Bunu şu maksatla söylemiştir; biz kılalım!” demişler.

Dinlememiş oluyor Rasûlüllah’ı ama, bir ictihad, bir yorum… Buna benzer şeyler olabiliyor.

Meselâ, Peygamber Efendimiz bir keresinde:

“—Seferde iken oruç tutmayın!” buyurmuş.

Bazıları demişler ki:

“—Rasûlüllah Efendimiz tutmayın dedi, tutmayız.”

Tutmamışlar, söz dinlemişler. Bazıları da demişler ki:

“—Efendimiz biz dayanamayız diye, bize acıdığından tutmayın dedi. Biz dayanabiliriz, tutalım!” demişler.

Tutmuşlar ama, baygın düşmüşler, halsiz düşmüşler, başkalarına yük olmuşlar. Yâni, sahabe-i kirâmın Peygamber Efendimiz’in hayatında bile bir mesele konusunda çeşitli görüşleri, anlayış farkları olabiliyor.

Tirmizî ve Ahmed ibn-i Hanbel şöyle rivayet ediyor:[5]

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ ، فَقَالَ : كَيْفَ تَقْضِي ؟ قَالَ : أَقْضِي بِكِتَابِ اللهِ . قَالَ : فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي كِتَابِ اللهِ ؟ قَالَ: فَبِسُنَّةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ . قَالَ : فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَ: أَجْتَهِدُ رَأْيِي. قَالَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْحَمْدُ للهِ الَّذِي وَفَّقَ

---

5 Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.162, no:1249; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22114; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.170, no:362; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.72, no:168; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.72, no:124; Tahâvî, *Müşkilü’l-Asâr*, c.VIII, s.118, no:3050; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.X, s.177, no:29710; Muaz ibn-i Cebel RA’dan.

رَسُولَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (حم. عن معاذ)

(*Enne'n-nebiyye SAS, lemmâ beasehû ile'l-yemen, fekàle*) "Peygamber SAS Efendimiz Muaz ibn-i Cebel'i Yemen'e kadı ve vâli olarak gönderirken, sordu:

(*Keyfe takdî*) "Orada ne ile hükmedeceksin?"

(*Kàle*) O da dedi ki:

(*Akdî bi-kitâbi'llâh*) "Allah'ın kitabı ile hükmederim." Yâni, "Kur'an-ı Kerim'i açarım, ahkâmını uygularım orada…

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz tekrar sordu:

(*Fein lem yekün fî kitâbi'llâh*) "Kur'an-ı Kerim'de aradığın konuya dair bir mâlûmat bulamazsan, o zaman ne yapacaksın?"

(*Kàle*) Dedi ki:

(*Febi-sünneti rasûlü'llàhi salla'llàhu aleyhi ve sellem*) "Rasûlüllah'ın sünnetine göre hareket ederim." Yâni, "Yâ Rasûlallah! Senin sözlerin, senin tavsiyelerin, senin bize öğrettiğin İslâmî hakikatler ne ise, onlara göre hareket ederim."

(*Kàle*) Peygamber SAS Efendimiz tekrar sordu:

(*Fein lem yekün fî sünneti rasûli'llâhi SAS*) "Rasûlüllah'ın sünnetinde de aradığın konuya dair bir mâlûmat bulamazsan, o zaman ne yapacaksın?"

(*Kàle*) Muaz ibn-i Cebel RA dedi ki:

(*Ectehidü re'yî*) "O zaman ictihad ederim yâ Rasûlallah!"

(*Kàle, fekàle rasûlü'llàhi SAS*) Muaz ibn-i Cebel, "İctihad ederim!" deyince, Efendimiz çok memnun oldu:

(*El-hamdü li'llâhi'llezî veffeka rasûle rasûli'llâhi SAS*) "Rasûlünün rasûlünü bu derece olgun bir fikir seviyesine getiren Allah'a hamd olsun!" dedi.

Demek ki, Peygamber Efendimiz'in vali olarak, kadı olarak, hâkim olarak gönderdiği kimselerin dahi, o anda mevcut olmayan bir mesele hakkında soru sorulduğu zaman, düşünüp karar vermesi olabiliyor. Peygamber Efendimiz bu cevabı beğenmiş, o zât için dua etmiş.



Anlayış farkları olabilir. Tabii kararlar da farklı olur. Kararların farklılığı, alınan bilgilerin farklılığından kaynaklanabilir, zihnin başka türlü çalışmasından olabilir, zevklerden olabilir, niyetlerin farklılığından olabilir. Bunlar, Peygamber Efendimiz zamanında bile olmuşsa, ondan sonraki devirlerde hadis-i şerifler çoğalınca, hadis-i şeriflerin sıhhati, rivâyetlerin kuvveti bahis konusu olunca, adamların güvenilirliği bahis konusu olunca, çeşitli meselelerde alimlerin karar vermelerinde farklılıklar olmuştur.

Gene de olur. Benim bugün size anlattığım şu dersi, siz yarın öbür gün başkasına anlatırken, biriniz başka türlü anlatır, ötekisi başka türlü anlatır. Bu insanların kavrayışındaki farktandır.

Bilimsel çalışma yapmışlar. Bu işin mütehassısı, mezheb imamı olmuşlar, önder olmuşlar. Bunları hiçe sayıp, "Biz selefîyiz!" dediler. Sanki onlar selefî değil mi? Yâni bu İmam Şafî, Ahmed ibn-i Hanbel, İmam Mâlik... Selefe en yakın insanlar onlar... İmam Malik'den daha selefî kim olabilir?

Sanki bunlar hak değilmiş gibi, bir de selefîlik diye bir şey



çıkardılar; o da bir mezhep oldu. Onlar da bir konuda şöyle veya böyle yaparak, ayrı bir baş çekmiş oldular, ayrı bir mezheb oldu.

Şimdi bize, dışardaki cereyanların hepsinin nümûnesi geliyor maşaallah... *Blue-jean* modası da geliyor, saç modası da geliyor, kıyafet modası da geliyor... Fikrî cereyanlar da geliyor, komünizm de geliyor, bilmem ne de geliyor... Tabii Mısır'da, Suud'da, Suriye'de, Irak'ta, Pakistan'da ve sairede okuyan insanlar da, oranın çeşitli fikirlerini getiriyorlar buraya... Ondan sonra:

"—Selefîyim!" diyorlar.

Pekiyi ama niye selefîsin, hayrola? İmam-ı Azam Ebû Hanife Hazretleri'nin mezhebinden ne zarar gördün? Yâni ne var? Sen İmam-ı Azam'dan daha mı alimsin, çok mu daha iyi biliyorsun? Veya o selefîyim diyen adamlar, selefî cereyanını çıkartanlar, İmam-ı Azam kadar biliyorlar mıydı bu meseleleri?

Öyle bir şey çıkmış, şimdi taassupla onu götürüyorlar. İtikadda ve amelde selefiyim diyorlar. Hele itikadda selefîyim diyorsa, bayağı bir tehlikededir. Çünkü, o selefî olanlar mücessimeye doğru kayıyor. "*Arş, istivâ, vechu'llah, yedu'llah...*" gibi tabirlerin izahında mücessimeye kayıyorlar.

Hattâ İbn-i Teymiyye, “Gecenin şu kadarı geçtikten sonra Allah-u Teàlâ semâ-i dünyaya nüzûl eder.” hadis-i şerifini izah ederken, kürsüden inmiş, “Şöyle benim kürsüden indiğim gibi, aşağıya iner.” demiş.

Öyle şey olur mu? Allah’ın nüzûl etmesi, senin kürsüden inmene benzer mi? Bu tamamen mücessimeye kayan, alimlerimizin tasvip etmediği bir izah tarzı olmuş oluyor.

O zamanın alimleri de tasvip etmemişler. İbn-i Teymiyye’yi bu sözünden dolayı muhakeme edip, hapsetmişler.

O bakımdan selefîyim demek, “Ben babamın, dedemin yolunu hiç bir şey anlamadan, falanca yerden esen rüzgâra göre değiştirdim; şimdi yeni bir modayı tutturuyorum.” demek... Yâni, dinî cereyanlar da, Amerika’dan gelen *blue-jean* modası gibi bir şey bence...

İnsan çok büyük alim olur da, İmam-ı Azam’ı okur, anlar; İmam Şafî’yi okur, anlar; İmam Malik’i anlar... Ondan sonra da, “Şu şurada hata etmiş, ben şu kanaatteyim!” der. Tamam, olabilir; bu bir ictihad meselesidir.

Bunlar, sanki kendileri ayrı bir din çıkartmışlar gibi, selefîyim deyince bunların hepsini inkâr ediyorlar. Yâni, İslâmî gelişmeyi sıfırlayıp tekrar geriye almak demek, selefîyim demek...

Koca koca kitaplar yazmış alimlerimiz, ince ince izahlar yapmışlar. Sil! İmam Matüridî’ye düşman... İmam Eş’arî’ye düşman... Selefî itikadı dedikleri, kendi ayrı itikadları var... İmam-ı Azam’ı çok büyük hasım görüyorlar. Filân filân... Güyâ asla dönüş...

Bizim lise mezunu, Arapçası olmayan, ama okuma heveslisi, biraz eli kalem tutan ukelâ takımı İslâmcı yazarlar, çizerler vardır; onlar getirdiler bu modayı... Bir de oralarda okuyup, oralardan burs alıp, maaş alıp, oralardan mezun olup, o lafları duyup, karşısında ecdadımızın müdafaasını duyma imkânını bulamamış tahsilliler var... Onlar kalktılar, buraya geldiler. Orada duydukları sözleri burada tekrar ediyorlar, bilmeden...

Halbuki orada farklı düşünenleri konuşturmuyorlar. Türkiye'de devletin devrimbazlığı telkin ettiği gibi, orada devletin ideolojisi selefîlik... Onlar onu telkin ediyor. Ona göre propagandayla yetişmiş, karşı fikri kabul etmiyor. İmam Gazalî'nin kitaplarını sokmuyor... Bazı yazarları okutmuyor... *Kasîde-i Bür'e*'ye bilmem ne diyor... Başlarında bazı alimler var, dünyanın düz olduğunu iddia ediyor. Kafaları böyle...

Olmaz ki! İnsanın bilimsel gelişmeleri, söylenen sözleri anlaması lâzım! Gelişmenin hepsini inkâr edip, geriye gitmemesi lâzım!

2. Soru:

Birisi "Selefîlik nedir?" diye soruyor. Bazı kimselerin selefî olduğunu söylediklerini naklediyor.

Selef, çoğulu *eslaf*; insanın geçmişleri demek. Selefîlik de, geçmiş müslümanların yoluna tâbi olmak demek. En eski müslümanların yolu nedir? Sahâbe-i kirâmın yolu… İşte o yola uymak.

Bu tabii şundan kaynaklanıyor: Asırlar geçtikçe insanlar dine yeni bazı töreler, âdetler katmışlarsa, din bid'atlerle dolmuşsa bozulmuş oluyor. Bid'atle olan ibadeti de Allah kabul etmiyor, sevmiyor. Her şeyin aslına uygun olması lazım diye, bunlar da "Biz selefiyiz!" diyorlar, "Asla gidiyoruz." diyorlar.

Fikir bakımından güzel gibi görünse de, aslında bu selefîlerin durumu o kadar güzel değil. Çünkü selefîyiz derken mezhepleri ve saireleri tanımamak gibi bir duruma kadar gidiyorlar. Halbuki İmâm-ı Âzam, İmam Şâfi, İmam Mâlik; onlar çok büyük alimler, çok mübarek insanlar... Onlar hadis-i şerifleri, ayet-i kerimeleri çok güzel inceleyip, dinimizin esaslarını kitaplara inceden inceye, bizim bugün okuyup anlamakta alimlerimizin bile zorluk çekeceği teferruatla, ömürlerini küçük yaştan beri bu işe vererek, çok güzel koymuşlar.

Onun için, onları da inkâr etmek, o zaman o problemleri çözmeyi kendilerinin yüklenmesi demek olur. Onu yüklenecek

ilimleri de olmadığı için bocalarlar. Bir de büyük alimleri inkâr etmenin edepsizliği onları çarpar. Nitekim de çarpıyor.

Evet, insanın dinini bid'atlerden sıyırması lazım, yaptığı her şeyi dinin aslına, Kur'an-ı Kerim'e, hadis-i şerifin özüne uygun yapması lazım. Zaten İmâm-ı Âzam Efendimiz de öyle yapmış. Sanki İmâm-ı Âzam'dan daha mı takvâlı bu?

İmam Şâfi Efendimiz de öyle yapmış. İmam Mâlik Efendimiz de öyle yapmış. İnsan, "Ben onların içtihadını beğenmiyorum!" gibi bir havaya girerse, "Onlara itimat etmiyorum." Derse, o zaman suizan olur, kibir olur, yalan olur, yanlış olur. İlimleri onlar kadar büyük olmadığı için doğruyu da bulamazlar.

Onun için, biz aslında onlardan daha selefîyiz. Biz İmâm-ı Âzam'a tâbi olarak daha selefîyiz. Onlar işi karıştırdığı için, selefîlik derken biraz daha yanlış işler yapıyorlar. Fiilî durumları iyi değil.



Bakın bizim tekke burası... Hocamız Mehmed Zahid Efendi'den sonra biz görevlenmişiz, biz bu vazifeyi yapıyoruz. Ne yapıyoruz? Size ne yapıyoruz? Ne söyledik deminden beri? Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şeriflerini okuyoruz. Bundan daha güzel selefîlik mi olur? Dinin aslına bundan daha güzel nasıl bağlanacaksınız? Kur'an-ı Kerim'e, hadis-i şerife bağlanıyoruz işte, daha ne?

Mezhep imamları ne yapmışlar? Dinin ahkâmını hadis-i şeriflerden çıkartmışlar. O hadis-i şerifler olmasa, onların kitapları olmasa sen abdesti nasıl alacaksın? Orucu nasıl tutacaksın? Zekâtı nasıl vereceksin? O çalışmalara muhtaçsın!

Asırlardır yapılan güzel çalışmaların hepsini bir kalemde doğramak, "Ben fidan yetiştireceğim." diye yetişmiş bir ağacı kökünden kesmek gibi olur.

Be adam! Ne istiyorsun; yetişmiş ağaç, güzel işte, meyvesi var, herkese faydalı olup duruyor, sahibine para kazandırıp duruyor, güzel güzel meyveler veriyor. Daha ne istiyorsun?

"—Fidan dikeceğim…"

Ya git be adam, öbür tarafa dik! Bunu ne kesiyorsun? Kesmeye lüzum yok ki!

r. Kardeşlerime Bir Kavuşsaydım!

Soru:

Hadis-i Şeriflerde sahabiler için, "Onlar seçilmiş kimselerdir." deniliyor. Neden onlar seçilmiş kimseler de, bize bu nasib olmamış; açıklar mısınız?

Allah herkese başka nimetler veriyor. Herkesin gözü başka, kaşı başka... Boyu başka, posu başka... Memleketi başka, meziyetleri başka türlü oluyor. Bir farkı yok, önemi yok... Önemi var ama kader bu... Allah onlara sahabe olmayı nasib etmiş.

Yalnız bir müjde var: Peygamber SAS Hazretleri bir keresinde

buyurdu ki:[6]

مَتٰى أَلْقٰى إِخْوَانِي ؟ قَالُو: أَلَسْنَا إِخْوَانَكَ ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتُمْ أَصْحَابِي ؛ وَ إِخْوَانِي ، الَّذِينَ آمَنُوا بِي وَلَمْ يَرَوْنِي ، أَنَا إِلَيْهِمْ بِالْأَشْوَاقِ (ع. و أبو الشيخ عن أنس)

RE: 390/2 (*Metâ elkà ihvânî*) "Ah, ah şu kardeşlerime bir mülâki olsaydım, bir kavuşsaydım!"

Böyle bir hasretli söz söyledi Peygamber Efendimiz.

(*Kàlû*) Sahabe-i Kirâm bu sözü duyunca dediler ki:

(*Yâ rasûla'llàh, elesnâ ihvânek*) "Yâ Rasûlallah, bizler senin kardeşlerin değil miyiz? İşte karşındayız ya! Kimlere kavuşmak istiyorsun sen?"

(*Kàle: Bel entüm ashâbî*) "Sizler benim ashâbımsınız. (*Ve ihvânî ellezîne âmenû bî ve lem yeravnî*) Benim ihvânım, benden asırlar sonra, yıllar sonra gelip de, beni görmedikleri halde, bana iman edip de yolumca yürüyenlerdir. (*Ene ileyhim bi'l-eşvâk*) Ben onları iştiyakla bekliyorum." dedi.

Rasûlüllah'ın ihvânı olmağa çalışın! Yâni, böyle özlediği, kavuşmak istediği kimse olmağa çalışın! Takdir-i ilâhi bizi Yirminci Yüzyıl'da dünyaya getirmiş, Peygamber Efendimiz'in asrında gelmemişiz. Her şey hikmetle...

s. Sünneti İnkâr Eden

Soru:

---

[6] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.155, no:12601; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.341, no:5494; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.118, no:3390; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.336, no:34583; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.53, no:16697; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.348, no:20940.

Sünneti inkâr etmek, ya da her zaman şüpheyle bakmanın hükmü nedir?

En aşağı sapıklıktır, dalâlettir. Sünnet inkâr edilirse, insan kâfir de olur. Ebû Yusuf'a göre, sünneti inkâr küfre götürür insanı... Çünkü, Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ (آل عمران: ٣١)

(*Kul in küntüm tuhibbûna'llàhe fettebiùnî yuhbibkümu'llàh*) [De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana itâat edin ki, Allah da sizi sevsin!] (Âl-i İmran, 3/31) buyuruyor.

أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ (النساء: ٥٩)

(*Etîu'llàhe ve etîu'r-rasûl*) [Allah'a itâat edin ve Rasûlüne itâat edin!] (Nisâ, 4/59) buyuruyor.

Rasûlüllah'a itâat şarttır. Sünnetine tâbî olmak lâzım! İnkâr eden kâfir olur.

t. Herkesi Sevmek Gerekir mi?

1. Soru:

"Bütün insanları Allah yarattığına göre, sevmese yaratmazdı. O halde kâfir, müslüman, fâsık, sarhoş, ehl-i kitap ayırt etmeden sevmek gerekir." diye söyleniyor. Böyle bir sevgi İslâm'a göre câiz midir?

Hayır, böyle şey olmaz! Allah-u Teàlâ Hazretleri mahlûkatı yaratmış, insanoğlunu da kendisini bilmesi için yaratmıştır. Dünyaya imtihan için göndermiştir. Allah yolunda gidenler sevilir, *hubb-u fillâh*'tan dolayı; Allah yoluna aykırı gidenlere kızılır, *buğz-u fillâh*'tan dolayı... O da farzdır, o da farzdır.

Zâten, Allah yolunda gidenleri seversen, ötekileri sevmek

mümkün olmaz. İkisi bir arada mümkün olmaz... "Yemeğe hem tuz katacağım, hem şeker katacağım, hem zehir katacağım; tatlı olacak yemek..." Olmaz, ikisi birbirine zıt olan şeyler bir arada olmaz. Sevdiğin zaman, sevdiğin kimsenin düşmanını sevemezsin! Sevdiğin kimsenin düşmanına yardım edemezsin! Sevdiğin kimseye kötülük edene, dostluk gösteremezsin! Dostluğa aykırı olur.

Çok basit bir gerçektir bu... Meselâ, Türkiye'yi seviyorsun; gidip Bulgar'la dost olamazsın. Bulgar'ı seviyorsan; o zaman Türkiye'de casussun demek ki...

Sevginin pozitifi vardır, negatifi vardır. Negatifi buğz etmektir. Allah rızâsı için buğz etmek de vardır. Günaha buğz edilir, şeytana buğz edilir, kâfire buğz edilir. Öyle boş kâğıdın altını imzalamışsın, "Herkesi seveceğim!" diyorsun... Olur mu? Sahtekârı seveceksin, hırsızı seveceksin, katili seveceksin, deliyi seveceksin... Öyle şey olur mu? Olmaz!

İslâm'da böyle saçma şey yoktur! Böyle bir düşünce de, sakat bir eğitimdir. Kişi hiç kimseyi ayırt etmeden sevecekmiş... Öyle şey olmaz, Allah darılır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevmediği kimseyi sen seversen, Allah sana darılır. Allah'ın sevmediğini sevmemek, sevdiğini sevmek durumundayız.

2. Soru:

İslâm'ın azılı düşmanı bir kimse için, "O benim sâdık bir dostumdu." diyen bir kişi ne ölçüde müslümandır?

İslâm'ın azılı düşmanına şahıs diyor ki; "O benim sâdık bir dostumdu." Tabii bunu mümkün olduğu kadar hüsnü zanla anlatmak lazım. İnsan "Eskiden dostumdu da şimdi sapıttı zavallı..." diye anlayabilir, öyle yorumlayabilir. Yoksa Allah'ın sevmediğini sevmek Allah'la harp etmektir. Allah'ın sevdiğine düşmanlık etmek Allah'la harp etmektir. Mü'minin şânı Allah'ın sevmediğini sevmemektir, Allah'ın sevdiğini sevmektir. Aslında öyle olması lazım.

Ama şimdi bizim dünyamızda cahillik yaygınlaştı,

Türkiyemiz'de müslümanlar arasındaki cahillik de çok arttı. Adam çok böyle küfre girer çıkar laflar, sözler edebiliyorlar; hem kendisini müslüman sanıyor hem de böyle acayip durumlar oluyor. Dua etmek lazım. Cahil, bilgisi az... " Allah ıslah etsin, akıl fikir versin..." diye güzel güzel anlatmaya çalışmak lazım.

u. Yakîn

Soru:

Ayne'l-yakîn, ilme'l-yakîn, hakka'l-yakîn mefhumlarını izah eder misiniz?

"Yakîn, şeksiz şüphesiz imandır." dedik. İçinde şek olmayan imandır. İlme'l-yakîn, bu imanın bilgi olarak insanda hâsıl olmasıdır. Ayne'l-yakîn, bizzat görme suretiyle tereddütünün kalmayıp kesin olarak bilmesidir. Hakke'l-yakîn, mahiyetini tam kavrayarak, derinlemesine o imanın insanda hâsıl olmasıdır.

Bir misalle anlatmak gerekirse: Bugün içimizde hiç gitmemiş olduğu halde Yeni Zelanda diye bir yerin olduğunu hiç kimse inkâr etmiyor. Ben de gitmedim, sizler de gitmediniz belki, içinizde Yeni Zelanda'yı görmüş olan kimse olduğunu tahmin etmiyorum. Ama dünya üzerinde Yeni Zelanda diye bir yerin olduğunu artık biliyoruz. Bu ilim, ilme'l-yakîn. İçimizde şeksiz şüphesiz, tereddütsüz bilgi var. Ama kendimiz ilim yollarından bir yolla buna kesin olarak inanıyoruz, tereddütümüz yok, "Acaba var mı, yok mu?" demiyoruz. Var ama bu kadar. Bu tevatürle hâsıl olabilir, daha başka delillerle, belgelerle hâsıl olabilir. Tabii bu kadar Yeni Zelanda'nın varlığı gibi bazen kesin olmaz. Ama şeylerde küçük delillerle de hâsıl olur. İlme'l-yakîn derler.

Bir de bizzat görerek; "Evet, o öyledir. Tamam, ben biliyorum, itimat et, öyle, gördüm." diyecek tarzda olursa, buna da ayne'l-yakîn derler. Bir de mahiyetini tam kavramak şeklinde olursa, bu da hakka'l-yakîndir.

Bu Allah'ı bilmek, Allah'a iman konusuna tatbik edilirse ilme'l-

yakîn ma'rifetullahta, Allah'a inanmakta Allah'ın vahdaniyetini bilmektir. İlmihal kitaplarında okuyup da Allah'ın şerîki, nazîri olmadığını bilmesidir. Ayne'l-yakîn; ilminin ilerlemesiyle, çeşitli müşahedeleriyle, gördükleriyle bunu anlamasıdır. Hakke'l-yakînde mahiyetine tam erişip böyle âlim-i hakikî olmasıdır.

v. Levh-i Mahfuz

Soru:
Levh-i mahfuz görülebilir mi, değişebilir mi?

Allah'ın gösterdiği kullar görebilir ve değiştiğine dair rivayetler vardır.

يَمْحُوا اللهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ (الرعد: ٣٩)

(*Yemhu'llàhu mâ yeşâü ve yüsbitü ve indehû ümmü'l-kitâb*) "Allah dilediğini siler, dilediğini de sabit bırakır. Bütün kitapların aslı, ana kitap onun yanındadır." (Ra'd, 13/39) ayet-i kerimesinin izahında ve daha başka ayetlerde bu husus bildiriliyor.

Meselâ, menâkıbda geçer ki, bir şahsın dervişi kendisinin Levh-i Mahfuz'da cehennemliklerin arasında isminin yazıldığını görmüş. Demiş ki:

"—Üstâdım, zât-ı âlinizin ismini Levh-i Mahfuz'da cehennemliklerin arasında yazılmış görüyorum. Siz ibadet ediyorsunuz, namaz kılıyorsunuz ama, cehennemliklerin arasındasınız."

"—Ben ibadeti Allah emrettiği için yapıyorum. Cennetlik de olsam, cehennemlik de olsam, vazifem; onu yapmağa devam edeceğim! Ben onu senden önce kaç senedir görüyorum." demiş.

Yâni, vazifesine, kulluğuna hiç aksatma vermeden devam ediyor. Ertesi gün derviş yine gelmiş:

"—Efendim, baktım levha değişmiş. İsminizi cennetlikler arasında gördüm bu sefer..." demiş.

Allah-u Teàlâ'nın nazarında, ind-i ilâhisinde zaman yoktur, evvel yoktur, ahir yoktur. Zamandan ve mekândan münezzehtir.

يَفْعَلُ اللهُ مَا يَشَاءُ (ابرهيم:٢٧)

(*Yef'alü'llàhu mâ yeşâu*) "Rabbü'l-àlemîn, ne dilerse onu yapar." (İbrâhim, 14/27)

إِنَّ اللهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ (المائدة:١)

(*İnna'llàhe yahkümü mâ yürîd*) "Allah neyi dilerse öyle hükmeder." (Maide, 4/1)

Sahih hadis-i şeriflerde bildiriliyor ki:[7]

الدُّعاءُ يَرُدُّ القَضَاءَ بَعدَ أَنْ يُبرَمَ (كر. عن نمير بن أوس مرسلاً)

(*Ed-duâu yeruddü'l-kadàe ba'de en yübrame*) "Kulun yaptığı dua Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hükm-ü ilâhîsini kesinlik kazanmışken değiştirir. Allah duayı kabul eder."

Dua işlerin değişmesine sebep olur. Dua edersin, Allah duayı kabul eder ve işi değiştirebilir. Demek ki bazı değişmeleri lütfediyor Mevlâ... O da Allah'ın bir takdiridir diye izah ediliyor.

Levh-i Mahfuz'da değişiklik olur, oluyor. Olduğunun misalleri çok...

y. İnsanın Sorumlulukları

[7] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXII, s.158; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VI, s.511, no:8911; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1077; Nümeyr ibn-i Evs el-Eş'arî Rh.A'ten.]

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.63, no:3119; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.499, no:12407; RE. 207/12.

Soru:

Hem dünya, hem ahiret için çalışma konusunda hadis-i şerifler var; bunu bize biraz açıklar mısınız?

Muhterem kardeşlerim! Müslüman bu dünyaya gönderilmiş bir insandır. Müslüman bu dünyaya neden gönderilmiştir? Müslüman bu dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Ayetler sarih bu konuda, kesin ve açık...

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً (الملك:٢)

(*Ellezî haleka'l-mevte ve'l-hayâte li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri, hangimiz daha güzel işler yapacak, ömrünü a'mâl-i sàliha ile değerlendirip güzel geçirecek, bunu imtihan etmek, görmek ve denemek için ölümü ve hayatı yarattı. İnsanları yeryüzüne gönderdi, insanları yeryüzüne çıkardı." (Mülk, 67/2)

Dünyaya imtihan için gönderilmişiz. Allah'ın sevdiği şeyleri kazanarak imtihanı kazanacağız. Sevmediği şeyleri yaparsa, imtihan başarısız olacak, cezaya uğrayacak insan; bu belli... Onun için, bu dünyada ana faaliyetlerimiz ahireti kazanmağa yönelik olacak!

Ana gaye bu; fakat bunu yapayım derken insanlar, sorumluluklarını da unutuyorlar bazan... Yüklendikleri sorumluluklar var... Nedir o sorumluluklar? Onları da hadis-i şerifler göstermiş. İşte zâten dinde fakih olmak, yâni gerçek alim olmak, her tarafını bilmekle mümkün oluyor işin... Yâni, bir nasihatı duyup ona göre hareket edip, bir tarafı yapıp öbür tarafı yıkmakla olmuyor. Her tarafı düzeltmek lâzım! O da hadis-i şeriften... Bir ayet-i kerimede şöyle bir hüküm varsa, şu tarafta da şu hüküm var... İkisini birden bilirse tam alim oluyor.

Şimdi insan ahiret için çalışacak ama, vücudunun kendisi üzerinde hakkı var... Yâni şu vücut, sahibi iyi kullanmazsa, yıpratırsa, ondan davacı olabilir. Meselâ; ben acıyorum sigara

içenlere, vücudunu yıpratanlara, vücuduna bakmayanlara... Neden? Vücut bir emanettir. Emaneti iyi kullanmadı, koruyamadı diye sorgu sual olacak. Yıpratmağa hakkı yok...

Ailesine karşı sorumlulukları var... Meselâ evin reisi ise; hanımın, çocuğun, evdeki insanların nafakası, iaşesi, ibatesi, giyimi, kuşamı, tahsili, terbiyesi bunun boynuna borç... Şimdi bunu ihmal ederse, sorumlu olur. Çünkü, Allah o vazifeyi vermiş:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ (النساء: ٣٤)

(*Er-ricâlü kavvâmûne ale'n-nisâ'*) [Erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur.] (Nisâ, 4/34) buyurmuş. Bu vazifelerin yapılması lâzım! O halde, bunlara helâl lokma getirilmesi gerekiyor.

Sonra, annesinin babasının hakları var; onlara riayet etmesi lâzım! Sonra, Allah'a karşı ibadet borçları var; onları yerine getirmesi lâzım!

İçinde bulunduğu cemiyete, topluma karşı görevleri var... Meselâ, düşman hücum etti; ne yapıyoruz? Ordu kuruyoruz, düşmana karşı çarpışıyoruz. Herkes cihada gidiyor... Neden yapıyoruz bunu? Topluma karşı vazifemiz var, onun için yapıyoruz. Yâni, toplumu korumak için... "Ben Ankara'da oturuyorum. Düşman Edirne'ye gelmiş, bana ne?" demiyoruz. Kars'ta bile olsak, askere gidiyoruz, çarpışıyoruz. Topluma karşı vazifeler var... Bunların hepsi hakkında ayetler, hadis-i şerifler var...

"—Ben Allah'ın rızasını kazanacağım!" diye ahirete çalışıp, öteki görevleri ihmal ederse bir insan; o zaman, çoluk çocuk perişan oluyor, aç kalıyor, açık kalıyor... Ölüyor hattâ...

Çocuğunu doktora götürmüyor, çocuk hastalıktan ölüyor; "Niye tedavi ettirmedin, niye bakmadın, niye tedavisini sağlamadın?" diye sorumlu olur.

Cihada çağrıldı, savaşa çağrıldı; gitmese sorumlu olur.



Hattâ evinde karısına karşı sorumlulukları var, vazifeleri var; yapmasa sorumlu olur. "Efendim, ben evlendim ama, zâhidâne bir hayat yaşamak istiyorum. Hanım öbür odada dursun, ben de bu odada durayım!" Olmaz, o da doğru değil...

İşte bütün bunları dengeli bir şekilde götürmek gerektiğinden, demişler ki, —hadis-i şerifte de böyle buyurmuş Peygamberimiz, alimlerimiz de bunu açıkça beyan etmişler— "Dünyevî bir takım şeyler için de çalışmak lâzım!"

Sahabe-i Kirâm'ın da mesleği vardı. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz bezzâz idi; yâni, manifaturacıydı. Hazret-i Osman Efendimiz'in kervan getirip, ticaret yaptığını biliyoruz. Peygamber Efendimiz'in kervan yönettiğini biliyoruz. Herkesin Medine çarşısında işi gücü vardı, gelip gidiyorlardı... Tarlası bahçesi vardı... Hurmalara bakıyorlardı, aşılıyorlardı, topluyorlardı, satıyorlardı. Yâni, bu vazifelerin de yapılması lâzım!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki, bir meşhur hadis-i

şerifinde:[8]

إِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَلِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَلِضَيْفِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَإِنَّ لأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ (ت. عن أبي جحيفة)

(*İnne li-nefsike aleyke hakkan*) "Senin üzerinde nefsinin hakkı var, (*ve li-rabbike aleyke hakkan*) Rabbinin hakkı var, (*ve li-dayfike aleyke hakkan*) misafirinin hakkı var, (*ve li-ehlike aleyke hakkan*) ehlinin de hakki var; (*fea'ti külle zî hakkın hakkahû*) her hak sahibine hakkını ver!"

Yani, "Senin etrafında sana bağlı olup, hepsine karşı görevin olan kimselerin hepsinin hakkına riayet et, hepsinin hakkını ver! Hiç birinin hakkını vermekte kusur işleme!" diyor.

Çocuğuna karşı görevi var, hanımına karşı görevi var... Ana-babasına karşı görevi var... Kendi canına karşı, vücuduna karşı görevi var vs. İşte bu, hem dünya için, hem ahiret için çalışmakla olur.

Etrafındaki sorumlu olduğu insanların gıdasını, yiyeceğini, içeceğini sağlamak; ta'lim ve terbiyesini sağlamak, beşerî bir takım münâsebetleri gerektiriyor. Bunları ihmal edersen, târik-i dünya oluyorsun. Ruhbanlık yok İslâm'da, doğru değil!

Bunları yapacağım diye cumayı bırakmak, namazı bırakmak, helâli bırakmak, ahireti bırakmak; o da yok! Onun için onu da, onu da yapacaksın.

z. Sevapların Elden Gitmesi

1. Soru:

Kazanılan amellerin, sevapların gitmesi, kaybolması var

[8] Tirmizi, *Sünen*, c.VIII, s.436, no:2337; Ebu Cuhayfe RA'dan.

mıdır? Varsa, bu nasıl olur?

Evet, kazanılan amellerin, sevapların elden gitmesi, mahvolması, silinmesi vardır. Meselâ, ayet-i kerimeden misâl:

لاَ تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالأَذَى (البقرة:٢٦٤)

(*Lâ tübtılû sadakàtiküm bi'l-menni ve'l-ezâ*) [Başa kakmak ve incitmek suretiyle, yaptığınız hayırlarınızı boşa çıkarmayın!] (Bakara, 2/264)

Sadaka veriyorsun; başa kaktığın zaman sevabı gider, iptal olur, bâtıl olur.

Sonra, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[9]

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ (د. هب. عن أبي هريرة؛ ه . ع . ش. هب. والديلمي عن أنس)

RE. 202/17 (*El-hasedü ye'külü'l-hasenât, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) "Ateşin odunları yakıp kül ettiği, bitirdiği gibi, hased de hasedci insanın başka yerlerde, başka sebeplerle yapmış olduğu güzel ibadetlerin sevaplarını yok eder."

Onun için, amelleri yakıp bitirip, yok eden davranışlardan

---

[9] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6212; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.170; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.193, no:11738.

kurtulmak lâzım, onlara düşmemek lâzım! Sadaka verdi mi, başa kakmamak lâzım!

İşte amellerin hebâ olmaması için çareler nelerdir; bunları tasavvuf anlatıyor.

2. Soru:
Sonumuzdan nasıl emin olabiliriz?

Dua edeceğiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri hüsnü hatimeler nasib eylesin diye. Bir şey var. Zaten sonumuzun iyi olması içindir, Neden?

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz. *Allah, Allah* diye diye yaşarsanız, *Lâ ilâhe illa'llàh* diye diye yaşarsanız, sonunda *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah* diye diye ölürsünüz.

Allah'ı anmazsanız, Allah'ı düşünmezseniz bu söylediğimiz güzel ibadetleri takvaya uygun olarak yapmazsanız sonunda cezayı belâyı çeker dinlemeyenler Allah o duruma düşürmesin.

3. Soru:
İntihar edenin durumu nedir? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin onu affetme durumu var mıdır?

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifine göre, bir kimse ne türlü intihar etmişse, ebediyen cehennemde onunla azap görür. Yani kendisine bıçak saplayarak intihar etmişse, cehennemde ebediyen kendine bıçak saplama olacak. Kendisini dağdan aşağı kayalara atmış, parçalanıp ölmüşse, ebediyen cehennemde dağdan atlayıp kayalardan parçalanma olacak. "Kendisine böyle azap olur." diye bildiriliyor.

Çünkü canı Allah veriyor, can almak kulun işi değildir. İntihar etmek de haramdır, yasaktır. Fakat, Allah insanı düşürmesin, bazı hastalıklar oluyor. Doktorlar bunu bilirler, psikolojik bir takım rahatsızlıklar olabiliyor. Belki böyle bir hastalık sebebiyle, yani sorumlu olmadığı bir zamanda bu gibi şeyler mümkündür.

Allah belki hastalığından dolayı affeder. Özel durumlarda, mâzur olduğu bir şekilde, sorumlu olmadığı bir zaman olmuşsa belki affeder. Ama normal olarak, intihar eden cehennemliktir. Çünkü cana kıymıştır.

4. Soru:
Elfâz-ı küfür nedir?

Elfâz-ı küfür, ben müslümanım dese de, söylediği zaman insanı küfre götüren sözler demektir. Halkın arasında alışılmış bir takım klasik sözler vardır. Kulaktan dolma duyduğu için, kızdığı zaman onları söyleyiverir insan... Düşünmeden söyler, sonunda küfre düşebilir. "Ben mü'minim el-hamdü lillâh!" filân dediği halde, o sözden dolayı küfre düşer.

Onun için büyüklerimiz, elfâz-ı küfür nedir diye, şöyle dersen kâfir olursun diye kitaplarda liste halinde vermişlerdir. Onları okursunuz.

2. ŞİRK

a. Şirkin Tevbesi

Soru:

"Şirkin tevbesi yoktur." diyorlar; ne dersiniz? Kul hakkının, adam öldürmenin tevbesi var mıdır? Kötü huyu olan bir kadının, kötü huyu olan bir erkeğin —cinsel sapıklıkları kasdediyor— tevbesi var mıdır?

Şirkin tevbesi imana gelmektir. İnsan mü'min olursa, kelime-i şehadet getirirse, Allah'ın varlığını, birliğini kabul ederse, müslüman oldum derse, Allah affeder. Onun tevbesi imana gelmektir.

Kul hakkının tevbesi; gidecek hakkı sahibine verecek, ondan sonra helâllik dileyecek.

Bir müslümanı bir kimse öldürmüşse;

وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِناً مُّتَعَمِّداً فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِداً فِيهَا (النساء:٩٣)

(*Ve men yaktül mü'minen müteammiden fecezâühû cehennemü hàliden fîhâ*) "Bir müslümanı kasden, bile bile öldüren bir kimsenin cezası, ebediyyen cehennemde kalmaktır!" (Nisa, 4/93) diye ayet-i kerime vardır. Fakat, pişman olmuşsa; onun da tevbe yolu kapalı değildir.

Yaptığını işin kötülüğünü anlayıp, kesilip, kat'î olarak bir daha yapmamağa azmetmekle, her günahın affolacağına dair Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerime var:

إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

(النساء:٤٨)

(*İnna'llàhe lâ yağfiru en yüşreke bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâ'*) "Allah şirki, kendisine ortak koşmayı elbette bağışlamaz; bundan başkasını dilediğine bağışlar." (Nisâ, 4/48)

Bu ayet-i kerime, Allah-u Teàlâ'nın şirkten başka her günahı affedeceğine dair bir kapı, ihtimal bıraktığı için, sıdk ile tevbe ederse, ondan sonra doğru yolda yürürse, Allah-u Teàlâ Hazretleri affeder. O, şirki affetmez dediği, o günah ile ölenlerin ahiretteki durumlarıdır. Dünyada iken yanlış yoldan dönüp de imana gelirse, hepsi affolur.

b. Cenneti İsteyerek İbadet Etmek

Soru:

Cennet-cehennem kaygısıyla ibadet etmekle şirke bulaşılmış olur mu?

Bulaşılmış olmaz. Şirk demek, Allah'a ortak koşmak demek. Burada Allah'a ortak koşma yok! Yalnız, bir ahiret hesabı yapılıyor, "Cehenneme düşmeyeyim, cenneti kazanayım!" diye... Bu hesabı Kur'an-ı Kerim'de Allah kendisi teşvik ettiği için, "Bakın, cehennemden korkun! Cehennem ateşinden korunun!" dediği için…

Ayet-i kerimede:

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ

أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ (آل عمران:١٣٣)

(*Ve sâriû ilâ mağfiretin min rabbiküm ve cennetin arduhe's-semâvâtü ve'l-ardu üiddet li'l-müttakîn*) [Rabbinizin bağışına ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olup genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun!] (Al-i İmran, 3/133) diye cenneti teşvik ettiği için, bunda bir şirk bahis konusu değildir. O düşünce doğru değil!

Şirk ne zaman bahis konusu olur. Meselâ:

"—Ben burada namaz kılacağım ama hem namazımı kılayım, hem de genel müdür görsün, bana müdürlük versin!" derse, o zaman şirke düşer.

Yâni, namazı bir Allah için kılıyor, bir de genel müdürden bir mevkî koparmak için kılıyor; o şirk olur.

Bu onun gibi değil! Cennet ve cehennem düşüncesi ile kendisine çeki-düzen vermek Kur'an-ı Kerim'de de teşvik edilen bir durum olduğundan, bu normal bir şeydir, şirke girmez.

Yalnız, büyüklerimiz demişler ki:

"—Asıl muhlis kullar, hâlis kullar cennet için de değil, cehennem için de değil, her şeyi Allah rızası için yaparlar."

Meselâ; evliyâullahtan bir zâta birisi gelmiş, demiş ki:

"—Levh-i Mahfûz'da ben senin ismini cehennemliklerin arasında gördüm; ne diye namaz kılıyorsun, ne diye ibâdet ediyorsun?"

Demiş:

"—Ben o yazının kaç sene önceden beri orada olduğunu görüyorum." Yâni, kendi ismini Levh-i Mahfûz'da cehennemlikler arasında görüyormuş. "Ama, ben ibâdeti cennet için, cehennem için yapmıyorum ki, Allah rızası için yapıyorum; yapmağa devam edeceğim! Cehenneme düşsem de yine yapacağım; bu benim vazifem!" demiş, ibadete devam etmiş.

Ertesi gün bakmış ki, kendisiyle bir gün önce konuşan kimse gelmiş, demiş:

"—Yâhu, bugün bir şey oldu!"

"—Ne oldu?"

"—Baktım, senin ismin cehennemliklerin arasından silindi, cennetliklerin arasına yazıldı." demiş.

Buradan güzel bir şey öğreniyoruz: Ne olursak olalım, Allah rızası için yapacağız her şeyi... Cennet için, cehennem için değil, Allah rızası için yapacağız. Yüksek olan duygu budur.

2. Soru:

İbadeti kendi nefsimiz için, kendi canımız için yaparsak bu şirk

olmaz mı?

Bu da şirk olmaz, bu da normal... İnsanoğlu kendisini dünyada zararlardan koruduğu gibi, günahlardan, ahiretin zararlarından da korumağa gayret edecek; bu onun vazifesi... Kulluk vazifesi bu! Kulluk ne demektir? Allah'a güzel ibâdet etmek ve yasaklarından kaçınmak, emirlerini tutmaktır. Bu da şirk değil!

Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor ki:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلاَّمٍ لِلْعَبِيدِ

(فصلت:٤٦)

(*Men amile sàlihan feli-nefsihî*) "Kim sâlih amel işlerse, bu kendi lehinedir, kendi nefsi içindir; (*ve men esâe fealeyhâ*) kim de kötülük yaparsa, günah işlerse, o da kendi aleyhinedir. (*Ve mâ rabbüke bi-zallâmin li'l-abîd*) Rabbin kullara zulmedici değildir." (Fussilet, 41/46)

c. Her Şeyi Allah Rızası İçin Yapmak

1. Soru:

İslâm mükemmel bir hayat nizamı... Ben de bu dini mükemmel olduğu için seçip, ibâdet etmekle şirke bulaşmıyor muyum?

Hayır! Bunların hiç birisi şirk değil, bunlar normal duygular... Ama, daha yüksek duygular:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

"*İlâhî ente maksùdî, ve rıdàke matlûbî*" Yâ Rabbi benim maksûdum sensin, ben senin rızanı istiyorum!" diye, her şeyi sırf Allah rızası için yapacak hale gelmek... Ahiret hesabı yapmamak, dünya hesabı yapmamak...

Eskiden her tarikatin bir başlık şekli varmış, kavuk şekli varmış; sarığın rengi varmış, sarılış şekli varmış. Nakşibendî Tarikatı'nın da külahları dört dilimli, dört parçalı oluyormuş. Dilime *terk* diyorlar. Dört terkli oluyormuş, başa giyilen başlık... Ondan sonra onun üzerine sarık sarılıyormuş.

Şimdi bir şâir diyor ki:

Der Tarîk-ı Nakşibendî lâzım âmed çârı terk;
Terk-i dünyâ, terk-i ukbâ, terk-i hestî, terk-i terk.

"Nakşibendîlikte dört terkli külâh giyilir; çünkü, Nakşibendîlikte dört terk vardır." diyor. Terk dilim demek, bir de bırakmak demek... "Dört dilimlidir, çünkü dört şeyi terk ediyorlar." diye nükte yapıyor:

1. *Terk-i dünya*: Dünyayı terk edecek.
2. *Terk-i ukbâ*: Ahireti terk edecek.
3. *Terk-i hestî*: Varlığı terk edecek.
4. *Terk-i terk*: Terk ettiklerini de terk edecek.

Yâni, şöyle demek istiyor:

Terk-i dünya: İbâdeti dünya menfaati için yapmayacak. Şöyle yaparsam işten atarlar, böyle yaparsam işe alırlar... Böyle şey yok... Dünya menfaatine meyletmeyecek.

Terk-i ukbâ: Ahiret hesabı yapmayacak. "Şöyle olursa, böyle olursa, şu kadar sevap kazanırım..." filân diye hesap yapmayacak. O hesapların hepsi, Allah'ın fazl ü keremi karşısında yok olur. Gazaba gelir cehenneme atar, lütfa gelir affeder; o hesaplar tutmaz.

Terk-i hestî: Her çeşit varlığı terk edecek. Zenginse, zenginliğinden kibirlenmeyecek... Alimse, alimliğinden kibirlenmeyecek... Mevki-makam sahibiyse, mevkiinden, makamından kibirlenmeyecek. Her türlü varlıktan sıyrılacak. Sanki hiç bir şeyi yokmuş gibi mütevâzi olacak.

Terk-i terk: Bu şeyleri terk ettim diye böbürlenmeyecek,

bunları da unutacak. Üç şeyi terk ettiğini de unutacak, hiç hatırına da getirmeyecek. Çünkü, ondan da kibirlenir insan... "Yâ ben öyle olgun insanım ki, öyle yüksek insanım ki; terk-i dünyâ ettim, terk-i ukbâ ettim, terk-i varlık ettim..." filân diye yine böbürlenir, yine Allah'ın sevmediği kibre düşebilir diye, dört terk vardır diye söylemişler. Hatırınızda kalsın...

Demek ki, asıl iyi müslümanlık, asıl Allah'ın sevdiği şey, her şeyi Allah rızası için yapmak... Hesapla değil de, menfaat kaygısıyla değil de, Allah rızası için yapmak... Ama hesapla yaparsa, o da yasak değil; onu da bilin! Kimisi ondan anlar, kimisi daha yüksektir. O da câiz...

2. Soru:

"Hem bir müessese için çalışırsa, hem de Allah rızası için çalışırsa, bundan Allah rızası olmaz." dediniz, biraz açıklar mısınız?

Muhterem kardeşlerim! Amellerde, niyet esastır. Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[10]

---

[10] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.1, no:1; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1515, no:1907; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.670, no:2201; Neseî, *Sünen*, c.I, s.58, no:75; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1413, no:4227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.25, no:168; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.73, no:142; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.50, no:1; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.9, no:37; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.17, no:40; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.380, no:257; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.336, no:6837; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.41, no:181; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.79, no:78; Tahâvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.42; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.16, no:28; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.195, no:1171; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.62, no:188; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.244; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.136, no:656; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.166; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.171; Tahàvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.488, no:7438; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.64, no:257; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.380, no:3707; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.48, no:78; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid,* c.I, s.206, no:483; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.342; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.422, no:7263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.1, no:1; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.459, no:8819.

إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ (خ. م. د. ن. ه. حم. عن عمر)

(*İnneme'l-a'mâlü bi'n-niyyât*) "Ameller niyetlere göredir."

"Niyet ettim Allah rızası için öğle namazının farzını kılmaya, Allahu Ekber." diyoruz. "Niyet ettim bugün Ramazan orucuna..." diyoruz. "Niyet ettim umre, hac yapmaya..." diyoruz. "Yâ Rabbi, bunu bana kolaylaştır, bunu benden kabul et." diyoruz.

Niyet her ibadetin temelidir, niyet bozuk olmayacak demek istiyoruz. Niyet bozuk oldu mu, art niyet oldu mu, kötü maksat oldu mu, o ibadet kabul olmaz demek istiyoruz.

Elbette insanoğulları çeşitli müesseselerde çalışıyor, çeşitli hizmetler yapıyor, işte o niyetin sâfî olmasına çok dikkat etmek lazım. Bir de kendi kendisini yoklaması lazım ki:

"—Acaba ben niyetimi sâfî sanıyorum ama işin içinde bir menfaat var mı yok mu? Başka bir şey var mı?" diye yoklamak lâzım.

Bir misal anlatayım bu konuda:

Büyük alimlerden birisi, camide daima imamın arkasında namaz kılarmış. Erken gelirmiş, otururmuş hemen arkasında namaz kılarmış. Ben biraz denedim Medine-i Münevvere'de, Mescid-i Nebevî'de imamın arkasında namaz kılabilir miyim diye. Ne mümkün? Askerler zaten herkesi oturtmuyorlar. Orası parsellenmiş, birinci saflar parsellenmiş herkes arkadaşına yer tutuyor, seccade koyuyor, sen en iyisi gariban arkada oturacaksın, boynunu bükeceksin.

Bu şahıs en önde namaz kılıyormuş. Bir gün bir mazeret olmuş, bir şey olmuş çok arkalarda kalmış, "saffı niâl" "takunyaların safı" derler, pabuçların çıkartıldığı, arkalarda namaz kılmış, çok utanmış. Bir de böyle etrafına bakınmış,

"—Eyvah! Beni böyle en arka safta birisi görse ne kadar ayıplar." demiş. "Benim gibi hoca, alim, büyük bir zât da en arkada namaz kılıyor, beni herkes ayıplar." demiş.

Der demez de aklına gelmiş:



“—Ayıplarsa ayıplasın be, hay Allah, ben demek ki bunca yıldır 30 yıldır birinci safta, imamın arkasında namazı insanlar ayıplamasın diye, insanlardan korkumdan mı kılıyormuşum? Vah bana, yazık bana…” demiş, 30 yıllık namazı ödemeye başlamış.

Anlatırlar ki Bâyezîd-i Bestâmî Hocamız, cennet-mekân, rahmetu’llahi aleyh 30 sene yaya hacca gitmiş. Kuvvetli hafızmış, her gün hatim indirmiş. Şu kadar tavaf etmiş, bu kadar ibadet etmiş bir haccında… Bunu da Gencer’in kütüphanesinde kitaptan okudum çok hoşuma gidiyor:

Bir haccında Arafat’tayken, içinden bir ses gelmiş. İçindeki ses ona:

“—Bâyezid yahu hadi gene iyisin, iyi yaşadın, 30 sene yaya hac ettin.” demiş.

Muhterem kardeşlerim! Yaya hac etmenin sevabı ne? Bir adımına 700 Mekke hasenesi veriliyor. Mekke hasenesi ne demek? Başka yerlerin hasenesinden 100 bin misli fazla demektir. 700’ün 100 bin fazlası kaç oluyor? Mehmed Âkif, bir hesapla söyle aklım

karıştı, bir adımına bu kadar sevap. Nereden kalkmış Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri? Adım adım nereye yaya hac yapmış? Her gün hatim indirmiş. İçinden demiş ki:

"—Ey Bâyezid! Haydi gene işin iş, yaşadın 30 sene haccettin yaya, ne kadar sevap kazanmışsındır, her gün hatim indirdin, filan oh ibadetin, durumun tamam garantili…" deyince, şöyle bir düşünmüş mübarek; insanın tüyleri ürperiyor.

Muhterem kardeşlerim! Tasavvuf erbabının işi böyle, işte başka türlü. İnsanın tüyleri ürperiyor. Bir düşünmüş:

"—Vay ben ibadetime mağrur oluyorum, ibadetimi beğeniyorum."

İbadeti beğenmek doğru değil, makbul bir huy değil. Demiş ki:

"—Ey müslümanlar! 30 sene yaya haccettim, her gün hatmettim, bunların sevabını şurada satıyorum, var mı alan?"

Etrafına toplanmışlar. Herkes birbirinin yüzüne bakmış, cevap vermemiş. Nasıl alacaklar, kaç para verecekler? Bâyezîd-i Bistâmî'nin bir haccının değeri ne olur, çok mu istiyor az mı istiyor? Oradan börekçinin birisi cesaret göstermiş demiş ki:

"—Ben alırım."

"—Kaça alırsın?"

"—İşte, üç tane böreğim var, ona alırım." demiş.

"—Pekiyi verdim."

Üç tane böreği almış, 30 yıllık haccını ve o kadar günlük hatmini satmış. Satılır mı? Vallahi, billahi satılır. Söz önemlidir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda bazı şeylerin şakası yoktur, verdim dersin gider, aldım dersen olur. Oyuncak değil bu…

Hepsini vermiş, çıkartmış gözden. Üç tane çöreği almış, orada bakmış sıcaktan dili sarkan bir köpek. Bir tane atmış, köpek lup diye yutmuş. Daha istiyor, bir tanesini daha atmış, onu da yutmuş. Bir tanesini daha atmış onu da yutmuş. Oturmuş kenara, gözünü kapatmış, kendi nefsine demiş ki:

"—Ey benim zalim nefsim! Söyle bakalım şimdi neye güveneceksin? Var mı? Bir şeyin kaldı mı? Hadi bakalım Allah'ın

rahmetinden başka güvenecek bir şeyin kaldı mı? Mağrur nefsim benim! Ey ibadetine mağrur olan nefsim! Her şeyin gitti, hadi bakalım. Allah'ın rahmetinden başka bir şeyin kaldı mı?" demiş.

Muhterem kardeşlerim! İnsan, insaf ederse kendi amelini, amel-i kalbîsini, niyetini kontrol ederse kendi hatalarını bulur, düzeltir. İşler öyle kolay değildir. Peygamber Efendimiz SAS'e soruyorlar:

"—Herkes mücahidiz diyor. Mücahidlerin hangisi Allah yolunda?"

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[11]

مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا ، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ

(حم. م. خ. د. ت. ن. ه. عن أبي موسى)

RE. 432/4 (*Men kàtele li-tekûne kelimetu'llàhi hiye'l-ulyâ, fehüve fî sebîli'llâh*) "Kim Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sözü en yüksek olsun, Allah'ın dini yayılsın, Allah'ın dinine hizmet olsun diye çarpışmışsa, o Allah yolunda çarpışmıştır." buyuruyor. Ancak o niyetle savaşırken öldürülürse şehiddir.

Şöhret için, dünyalık için çarpışan mücahid değildir. Nâm u nişân için çarpışan mücahid değildir. Kızgınlık için çarpışan mücahid değildir.

---

[11] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.58, no:123; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1512, no:1904; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.18, no:2517; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.179, no:1646; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.23, no:3136; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.931, no:2783; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.392, no:19511; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.493, no:4636; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.66, no:486; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.188, no:7253; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.268, no:9567; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.167, no:18325; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4344; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.98; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.195, no:553; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.II, s.588, no:242; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.227, no:1311; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.486, no:7428, 7429; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.472, no:10493; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1557, no:2560; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.110, no:23091.

Hz. Ali kendi yüzüne tüküreni öldürmekten vazgeçti. Öldürecekti, yatırdı altına, yüzüne tükürünce bıraktı. O insan o zaman parça parça eder ya, tozunu bırakmaz ya… "Yüzüme de tükürdü." diye hırsından… Ama Hz. Ali Efendimiz ne yaptı? Bıraktı.

Adam da şaşırdı:

"—Ne oldu? Neden vaz geçtin?" dedi.

"—Şimdiye kadar seni Allah için öldürecektim. Şimdi de yüzüme tükürünce sana çok kızdım, öldürsem nefsim için öldüreceğim, ondan öldürmedim." dedi.

Adam müslüman oldu.

Bir başka sahabî birini yatırdı, öldüreceği sırada adam:

"—*Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne muhammeden abduhû ve rasûlüh*." dedi.

Yatırılan adam müşrik, bastı kılıcı öldürdü, Rasûlüllah'a haberi getirdiler. Rasûlüllah dedi ki:

"—Sen yarın âhirette, *Lâ ilâhe illa'llah* diyen insanın hesabını nasıl vereceksin, halin ne olacak."

"—Yâ Rasûlullah, tam öleceği için korkusundan, o anda ölüm korkusundan söyledi."

"—Niyetini tam anlamak için kalbini yarmalı değil miydin?"Elâ şekakte kalbehû. "Kalbini yarmalı değil miydin? Kalbini mi yardın da niyetinin öyle olduğunu bildin?"

Öldürmeyecektin demek istiyor.

Onun için bu işler çok incedir, güzeldir. İslâm güzeldir ama Allah'a güzel kulluk etmek ve rızasını kazanmak da ince bir yoldur, çok ince bir yoldur, kolay değildir. Dikkat etmek lazım gelir, çok dikkatli olmak lazım. Çok dikkatli olmazsa, insan hata ederse Allah'ın rahmetinden uzak düşebilir. Cezaya uğrayabilir, ayıpladığı insanın durumuna düşebilir, ayıpladığı günahı işler durumuna düşebilir. Gururundan, kibirinden, ucubundan zarara uğrayabilir.

Tasavvuf, işte bu tehlikeleri anlatıyor, bu tehlikelere düşmesin

diye… Allah cümlemizi hıfz u himaye eylesin. Allah cümlemizi sevdiği kulların zümresine dahil eylesin. Tevfîkini refîk eylesin. Yanlış iş yaptırmasın. Yolunda daim, zikrinde kaim eylesin.

Söylediğimiz sözleri, birisinin düşmanlığını, ötekisinin dostlarına yağ çekmek için düşmanlık yapmak için söylemiyoruz.

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri RA, Abdullah ibn-i Ömer'in düğününe gittiği zaman, duvara asılı kumaş görmüş.

"—Rasûlüllah zamanında böyle duvara kumaş asılması yoktu, siz çıkarttınız bunu, bunu beğenmedim." Dedi, kalktı düğünden…

Dediler ki:

"—Aman etme, gitme! O kumaşı ordan indirelim."

"—Hayır! Böyle bir yerde duramam." dedi.

Muhterem kardeşlerim! Abdullah ibn-i Ömer, Hz. Ömer'in oğlu Abdullah, ebâdile-i erbaadan, fakih sahabi… Abdullah ibn-i Ömer'e kız evinin işini yapıyor.

Allah rızası için emr-i mâruf nehy-i münker, nasihat hakkı söylemek Allah içindir. Allah bizi haktan, hayırdan ayırmasın. Kusurlarımızı bağışlasın, yolunda daim zikrinde kaim eylesin. Cennetiyle cemaliyle cümlenizi cümlemizi müşerref eylesin.

d. Evliyânın Himmeti

1. Soru:

"İyyâke nestaîn" ile himmet çatışmıyor mu?

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (الفاتحة:٤)

(*İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn*) "Ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım isteriz." (Fâtiha, 1/4)

(*İyyâke nestaîn*) demek, "Yâ Rabbi, ancak senden yardım isteriz!" demek... Evet, ancak Allah'tan yardım isteriz ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize emrettiği şeyleri de yaparız. Meselâ, "Şu duayı yapın! Şu namazı kılın! Şunu okuyun!" gibi tavsiyeleri

oluyor.

Yine bazı kullarına vermiş olduğu salâhiyetler oluyor. Meselâ, Peygamber SAS Efendimiz'e gelip dua isterlerdi. O da dua ederdi; o kulların o istediği olurdu.

O bakımdan sàlih kulların himmeti, "*İyyâke nestaîn*"e aykırı değildir. O sàlih kullar ehlullah olduğu için, ricâlullah olduğu için, Allah onlara salâhiyet vermiş olduğu için; yine Allah sevgisinden dolayı onlara hürmet edildiğinden dolayı olur. Allah müsaade ederse, olur; Allah müsaade etmezse, onlar bir şey yapamaz.

2. Soru:

Miftâhü'l-Kulûb isimli kitapta evliyâullahın, kutupların, gavslerin yetkilerinden bahsediliyor; bu tür ifadeler şirke girmez mi?

Şirke girmez. Bu hususta hadis-i şerifler vardır. Bunları söyleyenler kendiliklerinden söylemiyorlar. Orada yazdıkları şeylerle; evliyâullahın, kutupların, gavslerin vazifeleriyle ilgili hususlarda hadis-i şerifler vardır. İmam Suyûtî, bu hadis-i şerifler sağlamdır diye bir de müstakil risâle yazmıştır.

Allah bir kimseye salâhiyet verirse, o salâhiyetini kullandırması şirk filân değildir. Meselâ, Peygamber Efendimiz'e salâhiyet vermiş. Peygamber Efendimiz SAS emrediyor, nehyediyor; ahkâm koyuyor. Şirk olmaz mı? Olmaz, çünkü Allah'ın Rasûlü... Allah ona o salâhiyeti vermiş, onu yapsın diye peygamber tayin etmiş. Onun için normaldir.

e. Yüzü Suyu Hürmetine Dua

1. Soru:

"Yâ Rabbi, filânın yüzü suyu hürmetine hastama şifâ ver!" diye dua etmenin sakıncası var mıdır?

Allah'ın sevgili kulları vardır. Sevgili kullarının hatırına da böyle dua etmek vardır. Olur. Allah'ın sevgili kulları hürmetine

Allah'ın bazı kullarına ihsanlarda bulunduğunu biliyoruz. O bakımdan mahzuru yoktur.

2. Soru:

Geçen gün bir tefsir hocası, "Bir kimse Rasûlüllah, bir evliyâ veya sevdiğin kullar hürmetine şu işim olsun..." derse küfre girer dedi. "Bir şey istendi mi, Allah'tan istenir; kimse vesîle edinilmez." dedi. Ne dersiniz?

Bu böyle değildir. Mâdem vesîle kelimesini kullandı;

وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ (المائدة:٣٥)

(*Ve'bteğû ileyhi'l-vesîleh*) "Ona yaklaşmaya yol arayın! Onun için vesile edinin!" (Mâide, 5/35) diye ayet-i kerime vardır.

Peygamber Efendimiz'in zamanında ve ashab-ı kirâmın arasında böyle şeyler olmuştur. Falanca kimsenin hürmetine diye dua edilmiştir. Peygamber Efendimiz'in ailesine hürmet olmuştur, amcasına hürmet olmuştur. Bunlar normal şeylerdir. Kişi küfre gitmiyor, küfür gibi bir şey geçmiyor içinden...

Allah'ın sevgili kullarının da Allah'ın izniyle şefaat hakkı vardır. Ayet-i kerimede bildiriliyor:

مَنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلاَّ بِاِذْنِهِ (البقرة:٢٥٥)

(*Men ze'llezî yeşfeu indehû illâ bi-iznih*) [İzni olmadan onun katında kim şefaat edebilir?] (Bakara, 2/255) Müsaade ettiği sevgili kulları hariç, kimse kalkıp da öyle aracılık, şefaatçilik yapamaz. Kendisinin müsaade ettikleri vardır.

Allah'ın izniyle şefaat hakkı olduğu için; bu söz doğru değildir. Bu hususta kavgalar, münakaşalar var da, bu aşırı uçtan bir hocanın sözü demek ki...

f. Yaptırdığı Camiye İsmini Koymak

Soru:

Cami yaptırdıktan sonra, ismini koydurmak şirke girer mi? Cami yaptırmanın mükâfatı nedir?

Cami yaptırmanın mükâfatını Peygamber Efendimiz:[12]

مَنْ بَنَى مَسْجِداً يُذْكَرُ فِيهِ اسْمُ اللهِ ، بَنَى اللهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ

(حم. ع. حب. ك. ق. ض. والعدني عن عمر)

(*Men benâ mesciden yüzkeru fîhi'smu'llàhi*) "Kim içinde Allah'ın isminin anıldığı, namazın kılındığı, Kur'an'ın okunduğu, zikrin yapıldığı bir mescidi kim binâ ederse; (*bena'llàhu lehû beyten fi'l-cenneh.*) Allah da ona cennette bir ev bina eder."

Yâni, "Kim dünyada bir cami yaparsa, Allah cennette ona bir köşk bina eder." diye bildiriyor. Tabii, kendi ismini koymazsa daha iyi olur. Çünkü, isim şöhrettir. Tasavvuf büyükleri:

"—İbadeti başkası görsün, bilsin diye yaparsa, bir bakıma mânevî bakımdan bu şirke girer." demişler.

Tabii, o camiyi onun yaptığını Allah biliyor, başkası o ismi bilmese bile yine Allah o sevabı verecek. Onun için isimden sakınmak takvâya daha uygun oluyor, şöhret olmasın diye. Sahabelerden birisinin ismini koysalar veya başka bir isim koysalar, kendi isimlerini saklasalar daha iyi olur.

g. Ehl-i Kitab'ın Durumu

---

[12] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.20, no:126; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.486, no:4628; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.217, no:253; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.230, no:19553; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.34, no:4276; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.172, no:18352; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIX, s.416; Hz. Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.544, no:10709.

Kısmen: Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.98, no:2447; Hz. Ömer RA'dan.

Soru:
Şu anda Ehl-i Kitab var mıdır?

Şu bakımdan soruyor:

Kur'an-ı Kerim'de Ehl-i Kitab denilen, kendilerine bizden önce kitap indirilmiş kavimler var; yahudilere Tevrat indirilmiş, hıristiyanlara İncil indirilmiş.

Onlar hakkında Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor ki:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلٰى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلاَّ نَعْبُدَ إِلاَّ اللهَ وَلاَ نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلاَ يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللهِ (آل عمران:٦٤)

(*Kul yâ ehle'l-kitâb*) Ey Rasûlüm onlara de ki: "Ey kendilerine kitap verilmiş kavimler! (*Tealev ilâ kelimetin sevâin beynenâ ve beyneküm*) Sizinle bizim aramızda müşterek olan esasa gelin! (*Ellâ na'büde illa'llàh*) Allah'tan başkasına tapmayalım! (*Ve lâ nüşrike bihî şey'en*) Ona hiç bir şeyi eş tutmayalım! (*Ve lâ yettahize ba'dunâ ba'dan erbâben min dûni'llâh*) Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâhlaştırmasın!" (Âl-i İmran, 3/64) diye Kur'an-ı Kerim'de onlara hitap var.

Bir başka yerde de buyuruluyor ki:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ (المائدة:٧٢)

(*Lekad kefere'llezîne kàlû inna'llàhe hüve'l-mesîhü'bnü meryem*) "'Allah, Meryem'in oğlu İsa'dır.' diyenler kâfir olmuşlardır." (Mâide, 5/72)

Ondan sonra:



لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللّٰهَ ثَالِثُ ثَلاَثَةٍ (المائدة:٧٣)

(*Lekad kefere'llezîne kàlû inna'llàhe sâlisü selâseh*) "Allah üçün üçüncüsüdür diyenler, hristiyanların ekânim-i selâse dedikleri inanca sahip olanlar kâfir oldular." (Mâide, 5/73) diye bildiriyor.

Kur'an-ı Kerim'de bunlar hakkında; "Kâfir oldular." diye bildirildiği için, o zamanda da bu kanaatte olan insanlar olduğu anlaşılıyor. Şimdiki zamanın hıristiyanları da bu kanaatte… Aynı an'aneyi devam ettirmişler.

O zaman onlar o kanaatte oldukları halde, onlara yine Ehl-i Kitab deniliyordu; bu zamanda da aynı kanaatteler; yine Ehl-i Kitab deniliyor.

Binâen aleyh bu devirde de Allahu a'lem, Ehl-i Kitab var ama yine onlara Kur'an-ı Kerim'in o ayetleri nasihatte devam ediyor:

(*Yâ ehle'l-kitâb*) "Ey Ehli Kitab, kâfir duruma düşersiniz, bak böyle yapmayın, Hz. İsa'yı tanrı edinmeyin, Hz. Meryem'e ulûhiyet isnad etmeyin, Cebrail'e tapınmayın!" veyahut 'Hz.

Üzeyir Allah'ın oğludur.' demeyin!"

Yahudilerin de buna benzer saçma sapan inanışları var; "Böyle demeyin!" diye o ayetler yine bunlara muhatap, yine bunlar kâfir; Ehl-i Kitab olunca kâfirlikten kurtulmuş değiller. Çünkü inançları sakat…

Şu devirde de Ehl-i Kitab yok değil, var. Bu bize neden gerekiyor?

"Ehl-i kitabın kestiği yenilir." diye bir hüküm var. Yahudinin kestiğini, hıristiyanın kestiğini müslüman yiyebiliyor. Çünkü onlar puta kesmiyorlar, onlar Allah adına kesiyorlar. Onun için:

وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ (المائدة:٥)

(*Ve taàmü'llezîne ûtü'l-kitâbe hıllün leküm*) "Kendilerine kitap verilenlerin yiyeceği size helâldir." (Mâide, 5/5) buyruluyor.

Çünkü onlar öteki kavimlerden biraz daha farklı; az çok inanç görmüşler, az çok peygamber tanımışlar, az çok Allah'ın ayetlerini okumuşlar. Hatta kitaplarında belki bazı ayetler sağlam, bazıları bozulmuş. Yarım yamalak da olsa bir şeyleri olduğu için, onlara ayrı muamele yapılıyor. O muamele şimdi de yine devam eder.

Neden? Çünkü bugünkü Ehl-i Kitab'ın durumu da Peygamber Efendimiz'in zamanındaki Ehl-i Kitab'ın durumu da aynıdır. Onlar da kâfirdi, bunlar da kâfir…

Peygamber Efendimiz'i tanımadıktan sonra, onlar o zamanda da kâfirdi, bugün de kâfirler. Kâfirlikten çıkmış olmuyorlar. Ehl-i Kitab ama müstesna bir durumları var; bir adım daha atarlarsa imana gelip, Allah'ın yolunda hayırlı bir insan durumuna gelebilirler.

3. PEYGAMBER EFENDİMİZ

a. Peygamber Sevgisi

Soru:

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden sonra Peygamber SAS Efendimiz'i mi, yoksa ana-babamızı mı sevmemiz gerekir?

Şeksiz, şüphesiz önce Peygamber SAS Efendimiz'i sevmemiz gerekir. Hadis-i şerifte böyle geçiyor. Diyor ki Peygamber Efendimiz:[13]

لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ، وَوَالِدِهِ، وَالنَّاسِ

أَجْمَعِينَ (خ. م. ن. ه. حم. در. حب. ع. هب. عن أنس)

(*Lâ yü'minü ehadüküm hattâ ekûne ehabbe ileyhi min veledihî, ve vâlidihî, ve'n-nâsi ecmaîn.*) "Sizden biriniz beni annenizden, babanızdan, evlâdınızdan ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe tam mü'min olamaz!" buyuruyor.

Demek ki, Rasûlüllah sevgisi olmadan iyi müslüman olunmuyor.

b. Tek Yol Rasûlüllah'ın Yolu

Soru:

---

[13] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.14, no:15; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.67, no:44; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.114, no:5013; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.26, no:67; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.177, no:12837; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.397, no:2741; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.405, no:179; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.23, no:3258; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.129, no:1374; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.534, no:11744; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.355, no:1175; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.29, no:70; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.490, no:17360.

"Allah der ki: Önce Rasûlüme git, ona kendini kabul ettir, benimle muhatap olamazsın!" diye söylediniz. Allah'la kul arasına hiç kimse giremez prensibi var... Burayı biraz açıklar mısınız?

Peygamber Efendimiz'e müracaat etmeden yollar kapalıdır. Peygamber SAS Efendimiz, Allah'la kul arasında mânî değil, engel değil... Allah'ın elçisi olduğundan, ona gitmek gerekiyor. Onsuz olmuyor. Ezanımız onsuz olmuyor, namazımız onsuz olmuyor, ona salât ü selâm getirmeyince olmuyor. Rasûlüllah'a bağlılık çok önemli!

Peygamber SAS diyor ki:

"—Sizden biriniz, ben kendisine anasından, evlâdından ve bütün insanlardan —başka rivayetlerde de sahib olduğu her şeyden— daha sevgili olmadıkça, o kimse gerçek mü'min olamaz!" diyor.

Peygamber Efendimiz bilmez miydi, kul ile Allah arasına kimse giremez prensibini? Kul Peygamber Efendimiz'i sevecek, bağlanacak, hayatını öğrenecek, sünnetini belleyecek, terbiyesine girecek, izini takip edecek; cennete öyle girecek! Onun dışında başka yol yok! Yol bir tane; o da Rasûlüllah Efendimiz'in sünnet-i seniyyesi yoludur. O çok önemli!

Orada öyle ufak tefek tereddüde bile hiç yer yoktur. Orada Allah ile kul arasına girmek gibi bir şey yoktur. Allah ile kul arasında Rasûlüllah Efendimiz fazla değil... Yoldur, halkadır, götürücüdür. Onun için, onu başka türlü anlamasınlar.

2. Soru:

Her zaman okuduğumuz Fâtiha-i Şerife'deki sırât-ı müstakîm hakkında bilgi verir misiniz?

Çok kısa söylemek gerekirse, sırât-ı müstakîm Rasûlüllah'ın yoludur, Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesi yoludur. Çünkü diyor ki: "Ey kullarım, 'Kendilerine nimet verdiğin kullarının yoluna bizi ilet!' diye dua edin; 'Dalâlete düşmüş olanların ve Allah'ın gazabına uğramışların yoluna değil…'" diyor.

Dalâlete düşmüş olanlar hıristiyanlar… Çünkü Hz. İsâ'ya "Allah'ın oğlu" dediler, peygamberi ilâh edindiler, kâfir oldular.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ (المائدة:٧٢)

(*Lekad kefere'llezîne kàlû inna'llàhe hüve'l-mesîhü'bnü meryem*) "'Allah, Meryem'in oğlu İsa'dır.' diyenler kâfir olmuşlardır." (Mâide, 5/72) Alenen kâfirlik...

Sonra yahudiler de sapıttılar. Kendilerine hak peygamber, hak kitap indiği halde Allah'ın gazap ettiği kavim durumuna düştüler.

Onların durumunda olmamak için çare, Peygamber Efendimiz'in yolunda yürümektir. Sünnet-i seniyyeye sarılmaktır. Takvâ yoludur. Yani tasavvuf ve takvâ, Peygamber Efendimiz'in yoludur. Ona dikkat ederek yürürseniz, Kur'an-ı Kerim'i çok okursanız, hadis-i şerifleri çok okursanız, büyük alimlerimizin hayatlarını okursanız, eserlerini okursanız o kendiliğinden belli olur.

Böyle bir zümre içinde olursanız, o yaşama kendiliğinden olur. Zümreden koptuğunuz zaman, yollarından çıktığınız zaman, kendiniz yeni bir yol keşfedemezsiniz. Çünkü yol keşfedilmiş, sırât-ı müstakîm ayan beyan meydandadır. Sizin saptığınız, kestirme sandığınız yol çıkmazdır; batar gidersiniz.

Onun için sırât-ı müstakîm, takvâ ehli müslümanların yürüdüğü yoldur. Ehl-i Sünnet, sünnet-i seniyyeye sarılan insanların yoludur. Cemaat-i kübrâ-i Muhammediye'den, cadde-i kübrâ-i Muhammediye'den yürüyen insanların yoludur.

Kur'an'a ve hadise sarılırsanız, kurtulursunuz. Ona dayalı yola girerseniz, kurtulursunuz. Ondan ayrıldınız mı derece derece kandırılırsınız.

Kandırılmak vardır. Göz boyama şeklinde olur. Hokkabaz bile kandırır sizi... Şapkasının içinden tavşan çıkartır, tavuk çıkartır, yumurta çıkartır. Yumurtayı kırar, içinden Hamidiye altını, Reşat altını çıkartır. Hokkabazdır ama kandırır. Hokkabaz bile sizi kandırabiliyorsa, başkası haydi haydi kandırabilir.

Kanmamak için Allah'ın ipine sımsıkı sarılmak lazım! Kur'an-ı Kerim'e, hadis-i şerife sımsıkı sarılmak lazım!

c. Peygamberler Ma'sumdur

Soru:
Peygamberler günah işleyebilir mi?

Peygamberler günah işlemezler. Allah onları günah işlemekten mahfuz tutmuştur. Onlar ma'sûmdurlar, günahlardan berîdirler, ismet sahibidirler. Olgun insanlardır, derin görüşlü insanlardır. Yalnız, yaşamlarında yaptıkları işlerde hataları, ayak sürçmeleri olabilir; bunlara *zelle* denilir. *Zelle*, ayağın kayması demek... Yâni, insan normal yolda yürürken şöyle bir sendelemesi gibi bir şeydir.

Zelle günah değildir. Ma'sumdurlar, Allah korumuştur onları... Koruduğu insanlar, kaliteli insanlar oldukları için günah işlemezler.

d. Şeytan Ayetleri Meselesi

Soru:
Şeytan ayetlerinin aslı var mıdır?

Müşrikler, kâfirler İslâm dini çıktığı zamandan beri müslümanlarla uğraştılar. Peygamber Efendimiz'e iftira ettiler, mecnun dediler, şair dediler. Öldürmeğe çalıştılar, şehirlerinden dışarı çıkarttılar. Müslümanlara işkence ettiler. Bu arada da çeşit çeşit yalanlar uydurdular.

Bu ayetlerin hiç aslı esası yoktur. Ama, İslâm'ın düşmanları şimdi Yirminci Yüzyıl'da da olduğundan, eski kâfirlerden, eski şeytanlardan, şeyâtînü'l-insten kalmış olan şeyleri tekrar tekrar ortaya atıp, milletin kafasını karıştırmağa çalışıyorlar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de Peygamber Efendimiz için buyuruyor ki:

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ . لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ .

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ (الحاقّة:٤٤-٤٦)

(*Velev takavvele aleynâ ba'da'l-ekàvîl*) "Eğer bu peygamber, biz kendisine vahyetmediğimiz halde kendiliğinden, Allah böyle söylüyor diye bazı sözler ortaya atsaydı; (*Leehaznâ minhü bi'l-yemîn. Sümme lekata'nâ minhü'l-vetîn*) biz onu yakalar, onun şah damarını parçalardık, müsaade etmezdik!" (Hakka, 69/44-46) buyuruyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, Peygamber SAS Efendimiz'i hak peygamber olarak gönderdi. Söylediği sözler hak sözdür. Peygamberler ma'sûmdur; yâni hıfz u himâye olunmuşlardır, korunmuşlardır. Şeytan sokulamaz, şeytan tesir edemez. Günahlara düşmezler, günahlı işleri yapmazlar.

Peygamber Efendimiz daha küçük çocukken, arkadaşları bir düğün seyretmeğe gittiler. Bir keresinde:

"—Bu gece de ben düğün seyretmeğe gideyim!" dedi.

Yarı yolda ona Allah bir uyku verdi, düğün yerine gidemedi. "Düğün seyretmek, çalgı ona gerekmez!" diye.

Yâsin Sûresi'nde hepiniz biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz için:

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلاَّ ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ

(يس:٦٩)

(*Ve mâ allemnâhü'ş-şi'ra ve mâ yenbağî lehû*) "Biz o Peygamber'e şiir öğretmedik, şiir ona gerekmezdi. (*İn hüve illâ zikrün ve Kur'anün mübîn*) Onun söyledikleri, ancak Allah'tan gelmiş bir öğüt ve apaçık bir Kur'an'dır." (Yâsin, 36/69) buyuruluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bir ayet-i kerimede de buyuruyor ki:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (الحجر: ٩)

(*İnnâ nahnü nezzelne'z-zikre ve innâ lehû lehàfizùn*) "Kur'an-ı kerim'i biz indirdik; onun hıfzedilmesi, korunması da bize aittir. Kıyamete kadar onu biz koruyacağız." (Hicr, 15/9)

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

(الصف: ٨)

(*Yürîdûne li-yutfiû nûra'llàhi bi-efvahihim, va'llàhu mütimmü nûrihî velev kerihe'l-kâfirûn*) "Onlar ağızlarıyla üfleyerek Allah'ın nûrunu söndürmek istiyorlar. Halbuki kâfirler istemeseler de Allah nûrunu tamamlayacaktır." (Saf, 61/8)

Allah'ın nurunu üflemekle kimse söndüremez! Amma, işte böyle fitne karıştırırlar, eski rivayetlerden bir şeyler bulmağa çalışırlar. Eski zamanın müşriklerinin sözlerini ortaya atarlar.

Meselâ; Mekke'de gelmiş As ibn-i Vâil... Eline çürümüş kemiği almış, şöyle ufalıyor Peygamber Efendimiz'in karşısında...

"—Allah bu çürümüş kemiği de mi diriltecek?" diyor.

Ayet-i kerime nâzil oluyor:

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

(يسٓ: ٧٩)

(*Kul yuhyihe'llezî enşeehâ evvele merreh*) "De ki: Onları ilk defa yaratmış olan diriltecek. (*Ve hüve bi-külli halkın alîm*) Çünkü o, her türlü yaratmayı gayet iyi bilir." (Yâsin, 36/79)

Allah ilk başta nasıl yarattıysa, o kemiği tekrar diriltecek! O her çeşit yaratmaya kadirdir! Yoktan da yaratır, kemikten de

yaratır, topraktan da yaratır, nurdan da yaratır. Öldükten sonra da diriltir, ahiret hayatını da yaratır. Allah her şeye kàdirdir.

"—Çürümüş kemikler nasıl dirilecek?"

"—Senin üzerine vazife mi? Allah yaratacak. Her çeşit yaratmaya kadirdir."

Televizyonda bir filim görsen, aklına "Hiç böyle şey olur mu?" diye gelmiyor. Adam uzay gemisinin hücresinde duruyor, içeri giriyor, bir ışınlanıyor; "Hoop..." Ay'ın yüzeyine geçiyor. Hiç itiraz geliyor mu içinizden? O zaman "Gık..." demiyorsunuz. Ama öbür tarafta, "Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratacak." deyince, çeşit çeşit şeyler oluyor.

Şimdi, bu da bir iftira! Bunun hiç kitaplarımızda aslı, esası yok... Bu adamların iddiası ne? "Peygamber Efendimiz'e şeytan tesir etmiş de, bazı sözler söyletmiş..." filân gibi... Yok öyle bir şey! Şeytan tesir eder mi Peygamber Efendimize? Allah-u Teàlâ'nın Peygamberine, mümkün mü böyle bir şey?

Bunlar İslâm'ı zedelemek için, müslümanların imanını sarsmak için ortaya atılmış yalanlar, dolanlar... Kim yapıyor? En meşhur gazeteler yapıyor. Bir birisi yazıyor, bir birisi yazıyor, bir ötekisi yazıyor. Maksat ne? Dertleri, karınlarının ağrıları, müslümanların Türkiye'de kuvvetlenmesi... Müslümanların kuvvetlenmesini hazmedemiyorlar. Gençlerin camileri doldurmasını hazmede-miyorlar. Kızlarımızın başlarını örtmesini hazmedemiyorlar.

Niye plajdaki çıplakla, fahişeyle uğraşmıyorsun da; benim namuslu kız kardeşimle, benim bacımla uğraşıyorsun? Niye o fahişeyi fahişelikten alıkoymağa çalışmıyorsun da, bu namuslunun başını açmağa çalışıyorsun? Hiç akıl mantık kabul etmeyecek işler...

"—Neden böyle yapıyorlar?"

"—İslâm'dan korkuyorlar, müslümanlardan korkuyorlar."

"—Kim korkuyor?"

"—Kâfirler korkuyor."

"—Pekiyi, buradakilerin korkusu ne?"

Kâfirler korksun, titresin! Rus korksun, Yunanlı korksun, Bulgar korksun... Korkmayınca, bak neler yapıyorlar! Bizim eski devletimiz olsaydı, Fransa'ya mektup yazıp da kralları hapisten çıkarttığımız zamanda, Bulgaristan'da böyle isim değişikliği yapabilirler miydi? Yunanistan bu zulmü yapabilir miydi? Mâsumları banyo küvetinde öldürüp öldürüp de, üst üste yığabilirler miydi? Yapamazlardı ama, biz zayıflayınca yapıyorlar.

Şimdi biz kuvvetleniyoruz, müslümanlar dinine sarılıyor, imam-hatip okullarının adedi çoğalıyor diye, Kanada Üniversitesi'nde araştırma yapıyorlar ve tehlike işareti, sinyali veriyorlar. Kanada Üniversitesi'nin, Mc. Gill Üniversitesi'nin, bizim imam-hatip okullarıyla ne ilgisi var? "Türkiye'de müslümanlık gelişiyor!" diye, ödleri patlıyor.

Haydiii, bu sefer bizimkiler de:

"—İmam-hatip okulları açılmasın, adedi dondurulsun, meslek okullarına ağırlık verelim!" bilmem ne diyorlar.

Seni güdüyorlar koyun gibi! Enayi, güdülüyorsun sen! Sen kendi menfaatini düşüneceksin.

"—Benim memleketimin menfaati nedir? Şunu yaparsam nereye gider, bunu yaparsam bu nereye gider?" diye, yapılan işin faydasının kime geleceğini, zararının kime gideceğini hesaplamak lâzım! Şu memleketin sahibi olan insanların, "Şu memleket bize emanet edilmiştir." diye düşünmesi lâzım!

İmam-hatip okullarının açılmasından endişe ediyorlar. Kur'an kursları açılıyor diye kıyamet kopartıyorlar. Pekiyi Kur'an kursu ne? Kur'an-ı Kerim'i, dinî bilgileri öğreten kurslar... Bir sene... Zâten eti ne, budu ne; bir senede insan ne öğrenir? İmam-hatip okulunu, ilâhiyat fakültesini, bilmem neyi yirmi sene okumuş olan insan bile kolay kolay bir şeyler öğrenemiyor. Bir senede ne olacak ama, onu hemen yaygara yapıyorlar.

Şu memlekette kötülük şu kadar arttı, ahlâksızlık bu kadar arttı, rüşvet şu kadar arttı... Anarşi bu kadar arttı, adam öldürme şu kadar fazlalaştı... Hayâlî ihracat şu kadar arttı... Bilmem bir

sürü böyle şey... E bunlarla uğraşalım! Hayır; müslümanın başörtüsüyle, müslümanın imam-hatibiyle, müslümanın Kur'an kursuyla, müslümanın ayetleriyle, müslümanın hadisleriyle uğraşıyorlar.

Hocamız bir kitap yazmıştı, *Yemek Adâbı* diye, hadis-i şeriflerle... "Sağ elinizle yeyin, üç parmakla yeyin!" bilmem ne... Gazeteler onların her birini bir alay mevzuu yaptı, yazdı. Sen Allah'ın Rasûlü'nün hadisleriyle alay edersen, kâfirsin! Peki, kâfir böyle diyor; müslüman niye ona kulak veriyor? Cahil de ondan... Dost kim, düşman kim bilmiyor da ondan...

Bir Japon, Japon güreşinde Japonlara mahsus bir kıyafet giyiyor, beline kuşak takıyor, kimse bir şey demiyor da; biz kendi kıyafetimizi giyemiyoruz! Japon kimonosunu giyiyor, öyle yaşıyor da, biz yaşayamıyoruz! Olmaz ki! Eğer hürriyet varsa, eğer demokrasi varsa, eğer din ve vicdan hürriyeti varsa, eğer eğitim hürriyeti varsa, eğer bunlar anayasal düzende de imzalanmış, tasvip görmüşse; o zaman herkesin uyması lâzım! Bir şey diyememesi lâzım! Sen de hakkını, hukukunu korumalısın!

"—Efendim, kâfirin elini tutamazsın, kalemini tutamazsın! Memlekette hürriyet var… Herkes isterse dinin aleyhine yazar, ister lehine yazar."

Haa, o zaman da paranı dökeceksin çuvalla orta yere... Gazeteni kuracaksın, mecmuanı kuracaksın, bunlara cevap vereceksin! Dağıtım müesseseni kuracaksın, Türkiye'nin en uzak köşesine kadar senin mecmuaların, gazetelerin dağılacak. Senin fikirlerini okuyacak, bunların cevaplarını okuyacak millet...

Bak, gündemi onlar tesbit ediyorlar. Yâni hangi konunun münakaşası yapılacak, onlar seçiyorlar. Ortaya bir fitne atıyorlar, bizim kardeşimiz de bir not veriyor; "Şeytan ayetlerinin aslı var mı?" diye... Biz de camide tutup onu anlatmak zorunda kalıyoruz.

Halbuki, sen Hazret-i İsâ'ya nasıl Allah'ın oğlu dersin? Allah'ın peygamberi... Nasıl sen buna Allah'ın oğlu dersin? Evlendi mi, karısı mı vardı, doğumla mı doğdu, izdivaç mı oldu, gerdek mi

oldu? Bu nasıl saçmalıktır Yirminci Yüzyıl'da? Gündemi biz tesbit etsek, bunu söyleyeceğiz. O zaman ne papa kalacak, ne papaz kalacak, ne kilise kalacak!

Ona fırsat gelmesin diye, müslümanın Kur'an'a bağlılığı zayıflasın diye, şeytan ayeti, bilmem nesi... Hintli öyle demiş, bilmem ne böyle demiş... Hintli zâten tenâsül aletine tapıyor, öküze tapıyor... Adamın aklı olsaydı, doğru düzgün bir şeye inanırdı. Gündemi biz tesbit etsek, bunu söyleyeceğiz.

Hindistan'da öküz kutsal... Neresi kutsal bunun? Biz bunu yatırıyoruz, kırt kırt kesiyoruz, etini de yiyoruz. Pirzola yapıyoruz, pastırma yapıyoruz, yumurta kırıyoruz, yiyoruz. Neresi kutsal bunun? Bunun boynuzuna mı tapıyorsun, derisine mi tapıyorsun? Derisinden de pabuç yapıyoruz; ayağımızın altında... Senin taptığın bu mu? Senin taptığın benim ayağımın altında!

Hintli bilmem ne yazmış bu kitabı... Yâ sen ilkönce kendine bak, bir kere senin kendi dinin ne? Hindistan'da 400 kadar mezheb var... Kimisi Buda'ya tapar. Buda'nın heykeline baksan, sekiz tane kolu var... Sekiz tane kollu adam gördünüz mü hiç şimdiye kadar? Yok... Sonra, tenâsül aletine tapıyor Hintlilerin bir kısmı...

Bizim dedelerimiz bunların hepsini gördüler. Bizim dedelerimiz kaç asır Hindistan'da yönetici olarak bulundu, imparatorluk kurdu. Onların dinini de biliriz, hristiyanları da biliriz, yahudileri de biliriz, ateşperestleri de biliriz. Hak din İslâm! *El-hamdü li'llâh, alâ ni'meti'l-İslâm...* Bizi müslüman yapan Allah'a hamd olsun...

Ama gündemi tesbit etmek meselesi var ya; hangi mesele konuşulacak? Hak din konuşulacak! Hangi din haktır, hangi din batıldır? Öyle kıyıdan kenardan hık mık deme, çık bakalım karşıma! Saklandığın yerden bir karşıma dikil bakalım! Sen hangi dindensin? Sen Hint dinlerinden birisinden misin; senin dinin iki para etmez! Neyin var senin? Sen hristiyan mısın; senin dinin muharref! Sen Allah'ın sana gönderdiği peygambere, tanrının oğlu demişsin. Bundan saçma şey mi olur?

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ (المائدة:١٧)

(*Lekad kefere'llezîne kàlû inna'llàhe hüve'l-mesîhu'bnü meryem*) "'Şüphesiz Allah, Meryem oğlu Mesîh'dir' diyenler andolsun ki kâfir olmuşlardır." (Mâide, 5/17) diye Kur'an-ı kerim bildiriyor.

Allah transandantal varlıktır, müteâlî varlıktır diye filozoflar bile İslâm'ın çizgisine geliyor. Neden hristiyan filozof geliyor, müslüman oluyor? Aklı almadığı için...

Neden filânca papaz hâlâ hristiyan kalıyor; hem de kitap yazmış ilim adamıymış? "Ben labaratuara geldiğim zaman kilisenin kitabını kapatırım; kiliseye gittiğim zaman labaratuarın kitabını kapatırım." diyor. Orada öyle, burada böyle; öyle şey mi olur? İki çatal, birbirine zıt iki şey... Haydi bakalım, bir birliğe er bakalım; ikisinden hangisi doğru, bir anla!

O zaman, Prof. Moris Bükey (Maurice Bucaille) gibi, bir onu inceliyor, bir onu inceliyor; bu yanlış diyor, müslüman oluyor. Başka çaresi yok! O yanlış, bu doğru... İslâm'a gir!

Papazlardan, piskoposlardan, hahamlardan, komünistlerden, filozoflardan, doktorlardan, yazarlardan nice insan müslüman oluyor. Ramazan geliyor işte, bir ay sonra... Yine gazetelerde görürsünüz; şu müslüman oldu, bu müslüman oldu...

O adamlar durup dururken mi müslüman oluyor? Kolay mıdır; bir insanın yaşayıp dururken, bir cemiyete muhalefet edip başka bir dine girmesi kolay bir şey midir? Çok büyük hadisedir. Anasıyla darılacak, babasıyla darılacak, toplumuyla ters düşecek, başka bir ülkeye gitmesi gerekecek... Onu yapıyor. Bak, sen müslüman doğmuşun, müslüman yaşamakta zorlanıyorsun; o dinini değiştiriyor, İslâm'a geliyor. Bütün topluma karşı gelerek, büyük bir kahramanlık gösteriyor.

O bakımdan, müslümanlar olarak İslâm'ı tanıtacak vasıtalara sahip olmamız lâzım!

2. Soru:

Salman Rüşdi'nin Şeytan Âyetleri adlı kitabındaki gibi şeytânî âyetler Kur'an'da var mıdır?

Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin hepsi Rahmânîdir, şeytânî bir ayet yoktur. Yalnız Salman Rüşdi'nin şey yaptığı husus, yaptığı şeytanlık, Peygamber SAS Efendimiz inen vahiyleri Kureyşlilere okurken, orada bazı muzip ve kâfir ve müşrikler böyle laflar uydurup söylemişler. Şeytan ayetleri dediği o.

Yani Peygamber Efendimiz değil de, Peygamber Efendimiz'in vazifesini engellemek ister gibi gargara yapmak için, yani işi karıştırmak için, Peygamber Efendimiz "Allah şöyle buyurdu." diye ayetleri okurken, müşrikler de oradan uyduruk bir şeyler karıştırmak istediler. Mesele odur, gürültü patırtı odur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'inde buyuruyor ki, *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

-

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (الحجر:٩)

(*İnnâ nahnü nezzelne'z-zikra ve innâ lehû lehafizûn*) "Bu Kur'an-ı Kerim'i indiren biziz ve bunun korunması bizim kudretimiz altındadır, biz onu mutlaka koruyacağız." (Hicr, 15/9)

Onun için Kur'an-ı Kerim âyetleri korunmuştur, elhamdülillah hiçbir eksiği, hiçbir fazlası olmadan elimizdeki Kur'an-ı Kerim dünyanın her yerinde aynıdır.

Kâfirler Peygamber Efendimiz'in zamanında Peygamber Efendimiz'e çok zulümler yaptılar. Biliyorsunuz namaz kılarken başına, secde ettiği yere işkembe koymaya kalktılar. Öteki namaz kılanları dövebildiklerini dövdüler, öldürebildiklerini öldürdüler filan, çok çeşitli şeyler oldu. Bu Mekkeli müşriklerle uğraşmak kolay olmadı. Onlar çeşitli şeyleri her zaman yapıyorlar, yapmışlardır ama sonunda küfür yıkıldı gitti, şirk gitti, şeytan mağlup oldu, Hicaz'dan sürüldü, Allah'ın dini galip geldi, her

tarafa yayıldı.

Peygamber Efendimiz'le uğraşanlar o kadar çeşitli uğraşmalar yaptılar ki adını yalancı peygamber bile çıkarttılar. Peygamber Efendimiz âyet okuduğu gibi, onlar da kendileri âyet uydurmaya, taklide kalktılar. Onlar da etraflarına adamlar aldılar.

Peygamber Efendimiz dua ediyordu körün gözü açılıyordu, hasta iyi oluyordu, duası kabul oluyordu. O yalancı, sahte peygamber davasıyla ortaya çıkan şahıs da, ona da gözü ağrıyan adam getirdiler. Bir dua etti geçsin diye, gözü tamamen kör oldu. Yani yalancı olduğu için alçak, Allah öyle yaptı.

Yani yalancı peygamberler çıktı, Kur'an'a karşı, karşı âyet gibi başka şeyler çıkartmak isteyenler oldu.

Peygamber Efendimiz, Kâbe'nin yanında müslümanlara veyahut muhatabı Kureyşlilere Kur'an âyeti okurken, arkadan laf karıştırdılar, araya girmek isteyenler oldu. Onların hiçbirinin tesiri olmadı, olmayacak. Çünkü Allah, "Kur'an-ı Kerim'i ben koruyacağım!" buyurmuş olduğundan korumuştur.

Ama tabii bu kâfirler İslâm'la o zaman uğraştıkları gibi şimdi de uğraşıyorlar, çeşitli şekillerde mideyi bulandırmaya çalışıyorlar.

e. Peygamber Efendimiz'i Rüyada Görmek

1. Soru:

Peygamber Efendimiz'i rüyada görmenin çaresi nedir? Yol gösterebilir misiniz?

Peygamber Efendimiz'i rüyada görmenin şartı, sünnetine uymaktır. Sünnetine uyduğun, ümmetine hizmet ettiğin, Peygamber Efendimiz'in tavsiyelerini tutup hoşuna gidecek işler yaptığı zaman Rasûlullah Efendimiz ona görünür. Bunları yapmadığı zaman görünmez. Bazen de azarlamak için görünür. Yine o da sevgidendir. Yani sevilen bir müslüman bir günah, hata işlediği zaman azarlamak için görünür, kaş çatar;

"—Ben sana darıldım, niye böyle yapıyorsun?"

"—Ay, Rasûlullah bana darıldı! Ben bu işi bırakayım." diye bırakır.

Bazen de öyle olur. Ama öyle de olsa, yine bir derece gösterir, Rasûlüllah'ı görmek iyi bir şey. Onun görünmesi için üç esası söyleyebilirim:

1. Sünnetine sarılmak,
2. Kendisine çok salât ü selâm getirmek,
3. Ümmetine güzel hizmet etmeye çalışmak.

2. Soru:

Rüyamda Peygamber Efendimiz'in başını omuzlarıyla beraber görüyorum. Yüzü eski bir örtüyle örtülü, bir aydınlık yok.

Yüzünü görmemek, sünnette kusur ettiğine işarettir. Zaten aşağıda da; 'Ben inanan, fakat farzları tam olarak yapamayan bir insanım.' diyor. Sünnetleri değil farzları bile tam yapamadığına göre, onun için nursuz olarak görüyor ve yüzünün hatlarını göremiyor.

f. Hadis-i Şerifi İnkâr

1. Soru:

Hocam! Bazı şahıslar hadislerin Peygamberimiz'in üzerinden söylenen sözler olduğunu iddia edip inkâr ediyorlar. Bu gibi kimselere tavrımız, onlarla ilişkilerimiz ne olmalı?

Cevap: Nasıl bu okuduğum kitapta "Ben şundan duydum, o şundan duymuş." diye sağlam anlatıyor, kaynak gösteriyorsa dinde de her şey sağlam kaynak gösterilerek anlatılır. Bu hadislerin de büyük kitapları vardır. Benim evimde şu caminin yarısı kadar yer dolusu kitabım var. Bir sürü kitap var; yine ben kendimi çok kitap sahibi saymıyorum. Çok kitaplar var, bu konuda kaynaklar var.

O kaynaklarda "Hangi hadisin durumu nedir, râvîleri kimlerdir, sıhhat derecesi nedir?" yazılıdır. Bilen insan; "Şu hadis sahihtir, hasendir." der. Zayıf hadislere "zayıf hadis", mevzu

hadislere “mevzu hadis”, uydurma olan sözlere “bu hadis değildir, uydurmadır.” diye alimlerimiz zaten söylemiştir.

Uydurma olan bir şeye uydurma demekte mahzur yok, ama Peygamber Efendimiz’den geldiği kesin olarak bilinen bir hadisi bir insan inkâr ederse kâfir olur. Âyeti inkâr eden de kâfir olur; Peygamber Efendimiz’den geldiği kesin olan bir haberi de inkâr ederse o da kâfir olur.

2. Soru:

Her toplumun örf ve adeti var. Peygamber Efendimiz’in zamanında da Arapların örf ve adetleri vardı. Bunların hepsi, Peygamber Efendimiz yapmışsa sünnet sayılır mı; yoksa, bazıları örf ve adete mi girer?

Peygamber Efendimiz’in yaptığı şeylerin çeşitleri vardır, ayırımı vardır. Bir kısmı uyulması gereken şeylerdir, bir kısmı zamanla değişen şeylerdir; yeme-içme, alet-edevat, binek ve sâiredeki değişmeler gibi... İlle Peygamber Efendimiz merkebe bindi diye, deveye bindi diye, İstanbul’da deve kullanmağa çalışmak mümkün değil... Hayvan yaşamaz belki... Bunlar kitaplarda yazılıdır.

g. Örneğimiz Rasûlüllah SAS

Soru:

Hem bizim hayatımıza tatbik etmemiz hem de soranlara cevap verebilmemiz açısından bir günlük hayatınızı eğer mahzuru yoksa kısaca özetler misiniz, lütfen?

Hayır! Özetlemem, anlatmam! Çünkü ölçü ben değilim. Rasûlüllah’ın günlük hayatını öğrenin, öyle yapın!

Örnek kim?

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّٰهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يرجُو

اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيرًا (الاحزاب:٢١)

(*Lekad kâne leküm fî rasûli'llâhi üsvetün hasenetün li-men kâne yercu'llâhe ve'l-yevme'l-ahireh, ve zekera'llâhe kesîrâ*) [Andolsun ki, Rasûlüllah sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.] (Ahzab, 33/21) ayet-i kerimeleri var...

Bizim örneğimiz, modelimiz Rasûlüllah SAS Efendimiz. O'na uyacağız, sünnet-i seniyyesine uyacağız. Onun gibi yapmaya çalışacağız.

Rasûlullah Efendimiz nasıl yapardı? Büyüklerimiz mümkün olduğu kadar onu yapmaya çalışmışlardır ama bazen bu ölçü şaşırılıyor.

Neden şaşırılıyor?

Meselâ. içimdeki bir acıyı sizinle dertleşerek söyleyeyim.

Derviş, hatta halife veya şeyh sigara içiyor, sigara tüttürüyor. Ezan okununca sigarayı şuraya koyuyor, mihraba geçiyor, namaz kıldırıyor. Ondan sonra sigarası yine ağzında…

"—Hocaefendi! Bu sigara oluyor mu?" deyince de;

"—Sen benim sigarama karışma!" diyor.

Böyle şeyler duydum.

Sonra bazı tekkeler duydum; oraya misafirler gittiği zaman sigara ikram ediyorlarmış.

Sigara haramdır. İsraf haramdır. Sıhhate zarar vermek haramdır. Bu sonradan ortaya çıkmış bid'attir, mükeyyefâttır, muzır malzemedir. Bunun içilmesi doğru olmaz. Bu, gün gibi âşikâr bir şey... Bunu camiye getirmek, tekkeye getirmek, fosurdatmak olmaz.

"—E Hocam! Falanca büyük şeyh de içmiş."

O şeyhin büyük şeyh olduğunu ben de biliyorum, seviyorum da onu ama büyük şeyh ölçü değildir; Peygamber Efendimiz ölçüdür. Ölçü fıkıh kitabıdır, ölçü şeriattır, ölçü Kur'an-ı Kerim'dir.

O onu neden yapmıştır, nasıl yapmıştır, ne kadar yapmıştır?

Sen onu anlayamazsın. O orada sigara içenlerle beraber sigara içiyor gibi yapmıştır, onları toplamıştır, öbür tarafa getirmiştir, tevbe ettirmiştir. Üç sene sabretmiştir, dördüncü sene yola getirmiştir. Ama o mekruh; "helâl" mânasına, "Kerahat kalktı." mânasına gelmez. Eğri oturup doğru konuşmak lazım.

Ölçü ve örnek Peygamber Efendimiz'dir, Kur'an'dır, şeriattir. Onun için herkes ona uyacak. "Şeyhim sigara içiyor." diye sigara içilmez.

Mürid öyle, bildiği bilmediği her şeyde şeyhini taklit ederse helak olur. Çünkü, şeyhin gördüğü bazı mânevî işaretler dolayısıyla yaptığı bazı şeyler olabiliyor.

"—Meyhaneden adam kurtarmak için oraya giriyor." diye sen de meyhaneye girersen kendin tutulursun. O oradan adam çıkarmak için gider, sen de "Şeyhim meyhaneye gidiyor." diye gidersin.

El-hamdü lillah biz gitmiyoruz da. Ama "Bazen böyle şeyler oluyormuş." diye kitaplarda okuyoruz. Bunlar misal olsun diye söyleniyor. Onun için, her şey taklit edilmez. Bilmediği şeyler şeriate aykırı gibi görünüyorsa hüsn-ü tevil edilir.

Meselâ Mehmed Zâhid Hocamız, şeyhin birisini anlatırdı. Sadık, ileri bir müridi şeyhe hizmet ediyor. Çarşaflı bir kadın gelmiş. Şeyh efendi;

"—'Hoş geldin!' demiş, odasına almış, kapıyı kapatmış. Dışarıdaki bekçi müride de;

"—Sakın ha kimseyi içeriye alma, biraz konuşacağız." demiş. Biraz sonra çıkmış.

"—Su kaynat, kazanda su ısıt." demiş.

Ondan sonra kadın bir iki saat durduktan sonra çıkmış, gitmiş. Şeyh müridi çağırmış;

"—Hakkımda ne düşündün?" demiş.

"—Estağfirullah efendim!"

“—Git, o kadına kim olduğunu sor.”

“—Estağfirullah efendim, sizi kontrol edecek değilim ya!”

“—Hayır! Mutlaka gideceksin, soracaksın.”

Arkasından gitmiş, sormuş;

“—Hanımefendi, siz kimsiniz?”

“—Ben şeyh efendinin kız kardeşiyim, ablasıyım. Onu ziyarete geldim.”

“—Niye suyu ısıt dedi?”

Biraz sonra şeyh efendi, *İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn*, ruhunu teslim etmiş. Kazandaki su onun cenazesini yıkamaya yaramış. Yâni, vefat edeceği mâlum olmuş. Kız kardeşi ile helalleşmiş, namazını kılmış, suyunu da ısıttırmış, ondan sonra vefat etmiş.

Ama dışarıdan bakarsan, şeyh efendi bir kadını odasına aldı, iki saat kaldılar. Şeriatte nasıl? Bir yabancı kadınla bir erkek baş başa yalnız kalamaz.

Biz kadınlara ders verirken, tarikatı anlatırken Valide hanımı yanımıza alıyoruz veya perdenin arkasından anlatıyoruz veya tedbir alıyoruz veya hanımın beyini de yanına oturtuyoruz. Tabi mantosuyla, sokaktaki kıyafetiyle oturuyor, öyle anlatıyoruz.

Neden?

“—Şeriatin ahkâmı yerini bulsun, aykırı iş olmasın.” diye.

Filanca adamın meclisinde kadın erkek bir arada dururmuş. Adamın mâneviyâtı çok kuvvetliymiş; pamukla ateşi yan yana tutarmış da pamuk yanmazmış.

Öyle şey olmaz! Şeriatin ahkâmına aykırı olduğu için olmaz. Tasavvuf kitaplarımız öyle yazıyor. Birisi böyle yapmış, böyle demiş de, “Olmaz!” demiş.

Peygamber Efendimiz böyle yapmadığı için “Yâ Fatıma! Perdenin arkasına geç.” dediği için öyle yapmak lazım. Efendimiz gibi yapmak lazım.

O bakımdan Rasûlullah'ın hayatını okuyun! Ana kaynak odur.

Köşe başındaki ana taşına ipi çekiyoruz, şakülü de yukarıdan aşağı sarkıtıyoruz; duvarı örerken o ölçüye, o ipe göre yapıyoruz.

O köşe taşındaki ölçü yeri neresi? Peygamber Efendimiz. O ölçüye bakmaz da yanındaki tuğlaya bakarsan, olmaz. Herkes yanındaki tuğlaya bakarsa, duvara bakarsa yelken gibi eğri büğrü olur.

Saflara durulduğu zaman ne diyoruz?

"—Şu direklerin hizasında olun!" diyoruz.

Onu demediğimiz zaman hava grafiği gibi önde arkada, önde arkada zikzaklı oluyor.

Saf düz olacak! Yapamıyorlar. Ya yere çizgi çizeceksin, ya ip koyacaksın, ya iki direğin arası diyeceksin. Yapamıyorlar; ölçüye dikkat etmek lazım.

Aman kardeşlerim! İnsan yandaki tuğlaya bakarsa yanılır.

Ana çizginin bağlandığı Rasûlüllah'a bakacak, Kur'an-ı Kerim'e bakacak. Herkes ölçüyü ondan alacak. Ondan başka bir ölçü olmaz.

"—Falanca üstad, falanca kimse, falanca şahıs şöyle yaptı."

Sen onun neden yaptığını bilemezsin. Gitsen sorsan belki işin aslı anlaşılır.

Adamın birisi demiş ki;

"—Falanca büyük hoca efendiden duydum; 'Eşek anırdığı zaman abdest bozulur.' dedi."

Hoppala! Şimdi ben burada abdestliyim, dışarıda bir merkep bağırmaya başladı. Benim burada abdestim niye bozulsun?

"—O hoca öyle şey söylemez." demişler.

"—Yok, söyledi! Şu kulaklarımla duydum." demiş.

"—Söylemez."

"—Vallahi söyledi!"

"—Gel bakalım, madem yemin ettin." demişler; gitmişler, hocaya sormuşlar;

Hoca efendi, şöyle bir düşünmüş; hatırlamak için başını eğmiş, sakalını sıvazlamış, başını sallamış.

“—Evet, söyledim.” demiş.

Haydi bakalım! Ayıkla pirincin taşını.

Bu hoca cahil mi? Hayır!

“—Söyledim ama evlâdım, sen herhalde vaazın içinde uyumuşsun; vaazı dinlerken anlatılan şeyin başını duymamışsın, sonunu duymuşsun. Yanlış bilgi edinmişsin. Ben o vaazda neyi anlattım:

Bir insan merkebine bindi. Su tulumu, testisi merkebine asılı. Yolda namaz vakti gelince indi. Abdest bozacak, abdest alacak, namaz kılacak. Merkep bir gürültüden ürktü, kaçtı gitti. Çölde merkebi ara Allah'ım ara; yok. Orada yok burada yok, uğraştı, didindi; yakalayamadı. Su yok. Şimdi bu adam ne yapacak? Namaz vakti geçiyor.

Teyemmüm abdesti aldı. Tam namaz kılacak, merkep geldi, yanında anırdı, bağırdı. Tamam, su geldi. O zaman ne olur? Su geldiği zaman teyemmümle namaz olmaz. Artık oradan suyu alacak, abdest alacak. Ondan abdesti bozuldu.' dedim.”

İnsan anlatınca anlıyor da, anlatmayınca bilinmiyor. O bakımdan gerçekten büyüklerin, evliyâullahın kerametle bildiği bazı şeyler vardır. Onlar görürler, bazı şeyler söylerler; onları taklit etmek olmaz.

Bahaeddin-i Nakşibend Efendimiz ile ilgili bir menkabe anlatırlar. Müridlerine:

“—Haydi gidelim, filanca tüccarın deposundaki malların hepsini alalım!” demiş.

Gitmişler, almışlar. Topları, kumaşları herkes kucaklamış, almış. Depoda bir şey kalmamış. Ertesi gün:

“Haydi, aldığımız topları götürüp yerine koyalım!” demiş.

Tekrar götürmüşler, yerine koymuşlar.

Meğer o gün haramîler gelmiş, oraları talan etmişler. Bu zât iyi bir tüccarmış, mübarek bir insanmış, bunun da dükkânına girmişler ama bir şey yok, daha önce alındı; bir şey yapamamışlar.

Böyle şeyler olabilir. Yoksa ilk başta; “Hırsızlık için gidelim.”

demedi, korumak için gitti. Böyle menkabeler olabiliyor. İnsan bir şeyin esrarını bilince, o zaman başka türlü düşünür. İşin sonunu bilince başka şeyler yapabilir. Böyle şeyler olabiliyor. İnsan bilmediği şeyi taklit etmeyecek.

İmâm-ı Âzam Efendimiz'in sözü vardır:

"—Benim ahkâmımın hangi hadisten, hangi ayetten ne sebeple çıktığını bilmeyen, benim mezhebimin hükmüne göre cahilce, gözü kara hükmetmesin!" diyor.

Sebebini bilsin. "Sebebini bilmeyince yanlış hükme varabilir." diye düşünmüş. Bu çok önemli bir noktadır.

Bazıları, hocalarına muhabbetten şeriattan çıkıyorlar. Hocasına muhabbet ediyor, hocasının yanlış işlerini taklit ediyor, sigara tiryakisi oluyor ve saire, ve saire; raydan çıkabiliyor, yoldan çıkabiliyor.

Ölçü Rasûlüllah'tır, şeriatın ahkâmıdır. Herkes şeriatın ahkâmına uymak zorundadır.

"—Ben büyük şeyhim; kadınla erkeği yan yana tutarım da bir şey olmaz da..."

Evet, olmayabilir ama, öyle yapmak doğru değildir. Büyüklerimiz de umumiyetle öyle yapmamışlardır. İstisnaî haller de onların bildiği bir şeydir, ötekilere ölçü olmaz.

h. Kasîde-i Bürde

Soru:
Kasîde-i Bürde hakkında bilgi verir misiniz?

Bir Kasîde-i Bür'e vardır, bir de Kasîde-i Bürde vardır. Yani bir sonu de ile biten, Diyarbakır'ın D'si, Eskişehir'in E'si: Bürde... Bir de bür'e, bür, yukarıdan kesme işareti e…

Kasîde-i Bürde Peygamber Efendimiz'in zamanında yaşayan Ka'b ibn-i. Züheyr'indir. O Peygamber Efendimiz'in aleyhine çalışan bir insanken, aleyhte sözler söylediği, şiirler yazdığı için

Peygamber Efendimiz; “Bu mendeburun öldürülmesi gerekir.” diye işaret vermiş, sahâbe-i kirâm da onu fırsat kollamaya başlamışlar, bir yerde yakalasalar öldürecekler.

O da kendisinin öldürülmesi üzerine emir çıktığını, müsaade çıktığını anlayınca ödü patlamış. Ondan sonra Peygamber Efendimiz’i methedici bir kaside yazmış bu sefer, onun adı Kasîde-i Bürde, Ka’b b. Züheyr’in.

Peygamber Efendimiz’in meclisine kadar gizlice kendisini göstermeden gelmiş, birden karşısına çıkmış;

“—Yâ Rasûlallah! Ben bir kusur işledim ama soylu, asil insanlar affedici olur.” filan mânasında beyitler var şiirinde.

Efendimiz de affetmiş onu, o da müslüman olmuş, ashabdan olmuş, Efendimiz iltifat da buyurmuş, sırtındaki Bürd-ü Yemânîsini, Yemen işi hırkasını çıkartmış, onun sırtına ikram olarak, hediye olarak, şairin câizesi olarak giydirmiş; o da onu giymiş, onun için bu şiire Kasîde-i Bürde derler. Yani hırka mükâfatını almasına sebep olan kasîde… Bu Peygamber Efendimiz’in sahabesi olmuş olan bir kimsenin yazdığı şiirdir, Peygamber Efendimiz’in zamanındandır.

i. Kasîde-i Bür’e

Soru:
Kasîde-i Bür’e hakkında bilgi verir misiniz?

Kasîde-i Bür’e, re’den sonra kesme işareti, bür’e.

Kasîde-i Bür’e İmam Bûsûrî Hazretleri’nindir. İmam Bûsûrî, On üçüncü Asır’da yaşamıştır. Mısır’da divanda, yani devletin yüksek mevkiilerinde hizmet görmüş bir edib, şair, fâzıl insandır.

Felç olmuş, felç olunca ayağı tutmamaya başlamış, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz’i medih yolunda Kasîde-i Bür’e isimli kasîdeyi yazmış. Yani ismi o zaman Kasîde-i Bür’e değil ama böyle bir kaside yazmış. Peygamber Efendimiz’e sevgisini saygısını, Peygamber Efendimiz’in evsâfını anlatan güzel

bir kasîde yazmış, uzun bir kasîde…

Bu kasîdenin bölüm bölüm her güne taksim edilmiş şekli bizim Evrâd'ımızda vardır.

Bu Kasîde-i Bür'e'yi yazınca, bitmiş yazısı, felçli kendisi, bunu yatağında veya oturduğu yerde yazmış. Gece rüyasına Rasûlüllah SAS Efendimiz gelmiş, rüyada ayaklarını şöyle sıvazlamış, meshetmiş, uykudan uyandığı zaman bakmış ki felci gitmiş. Felçten berî olmuş, kurtulmuş.

Berî olmak mânasından *Kasîde-i Bür'e* deniliyor. Berî olmak, kurtulmak mânasına; yani felç olması geçmiş, şifa bulmuş, hastalığı kalmamış.

Rasûlüllah sevdiği için, rüyasında onu öyle sıvazlamış ayağını, felçli olması gitmiş, izâle olmuş.

Onun için bu Kasîde-i Bür'e'yi sever bizim ecdadımız. Bunu makamla okumuşlardır, güzel makamlarla, ciddi ciddi, çocuklara öğretmişlerdir, ezberletmişlerdir. Hocamız da Kasîde-i Bür'e'den icazeti olduğundan, onu evrâdımızın içine koymuştur. Rasûlüllah madem sevmiş, rüyada iltifat eylemiş, biz de onun sevdiği kasîdeyi şey yaparız diye okurlar.

Biz de seviyoruz, biliyorsunuz nasıl başlıyor?

Emin tezekküri cîrânin bi-zî selemi
Mezecte dem'an cerâ min mukletin bi-demi

Em hebbeti'r-rîhu min tilkâi kâzımetin
Ve evmeda'l-berku fi'z-zalmâi min idami.

diye böyle devam eden bir şiir.

Bu Arap kaside sanatına uygun çok güzel bir şiirdir. Yalnız başında hamdelesi, salvelesi, besmelesi olmadığından; bu bir eksiklik diye, daha sonradan yani her işin besmeleyle, hamdeleyle, salveleyle olması lâzım diye şairin birisi başına

ekleme yapmış;

El-hamdü li'llâhi münşi'l-halki min ademin
Sümme's-salâtü ale'l-muhtâri fi'l-kıdemi

Mevlâye salli ve sellim dâimen ebedan
Alâ habîbike hayri'l-halki küllihimi.

Hamdele ve salveleyi de böyle eklediği için onu da başına şöyle yukarıya doğru ayrıca yazmışlardır, biz bunu okuyoruz.

Güzel bir kasidedir yani bizim *Mevlid* gibi, *Mevlid-i Şerif* gibi, *Vesîletü'n-Necât*, Süleyman Çelebi rahmetlinin eseri gibi güzel bir eserdir.

Buna Suudlular karşıdır. Suudlular şiire karşıdır, sanata karşıdır, böyle şeylerin korunmasına karşıdır, sanat eserlerinin sit alanlarına karşıdır. Eski binaları yıkmışlardır, mezarlıkları yıkmışlardır, türbeleri yıkmışlardır, her şeye karşıdır, aşırıdır onlar. Bu şiire de düşmandır onlar.

Bizim *Evrâd*'ı görürlerse, hacılar oraya götürdüğü zaman, bunun içinde *Kaside-i Bür'e* var diye bunun içinde bid'atlar var filan diye *Evrad*'ı da alıyorlar. Halbuki söz normal bir şeydir, sözün güzeli güzeldir, sevaptır, çirkini çirkindir, günahtır. Şiir de sözün bir parçasıdır, şiirin güzeli güzeldir; işte ilahiler, kasideler okuyoruz, *Mevlid* okuyoruz, bazıları buna karşı çıkıyorlar ama büyüklerimiz bunu tabii mâkul karşılamış.

Bizim Osmanlı alimleri ecdadımız zarif insanlardır. Bizim dedelerimiz hem takvâ ehlidir hem de edip, zarif insanlardır. Lügatı bile manzum yazmışlar. Lügat kitabını manzum yazmış, Türkçe'den Arapça'ya, Türkçe'den Farsça'ya manzum lügat yazmış. Lügatı bile şiirleştirmişler yani, öyle insanlar.

j. Mevlid Şiiri

Soru:



Bid'atların hepsi kötü mü yoksa Mevlid gibi bid'atlar dahi, o da iyi mi?

Mevlid konusunda ümmetin arasında münakaşa olmuştur. Bazıları bunu uygun görmemişlerdir. Fakat *Mevlid*, Peygamber Efendimiz'in tasvip edeceği bir şeydir.

Neden? Çünkü Peygamber Efendimiz'in huzuruna Kâ'b ibn-i Züheyr geldi *Bânet Suâdu* isimli kasidesini okudu da Peygamber Efendimiz onu taltif için hırkasını çıkarttı giydirdi. Hırkasını hediye etti ona. *Bânet Suâdu* kasidesini Peygamber Efendimiz'e takdim etmiş, hem de Peygamber Efendimiz onun daha önceki kötü şiirlerinden dolayı cezalandırılmasını istemişti. O saklandı, kendisini yakalattırmadan Peygamber Efendimiz'in meclisine kadar geldi hazırladığı kasideyi okuyup affını diledi. Yani,

(*Ve'l özrü inde rasûli'llahi makbulü*) filan diye de böyle şey yaparak affını diledi.

Rasûlüllah Efendimiz hem affetti, hem de hırkasını çıkardı giydirdi. O İstanbul'daki Hırka-ı Şerif camiindeki hırkanın bir

rivayete göre o hırka olduğu söyleniyor.

Demek ki, şiirin İslâmî olanına Peygamber Efendimiz müsaade etmiştir. Hatta kendisinin Kab ibn-i Mâlik el-Ensari, Hassan ibn-i Sabit Hazretleri gibi şair sahâbesi vardır. Binâen aleyh *Mevlid*, Peygamber Efendimiz'e sevgiyi, duyguları terennüm eden bir şey olarak yasak değildir.

Bid'at deyip de *Mevlid*'in karşısına çıkanlar niçin çıkıyorlar?

Diyorlar ki bu böyle bir dinî merasim hâline geldi namaz gibi oruç gibi. Namaz, oruç, zekât, mevlit... Yani böyle dinî merasim gibi telakki ediliyor bu konuda İslâm'da böyle bir şey yok bid'at diyorlar. Halbuki öyle değildir. Onu söyleyen de Emir Sultan Hazretleri tavsiye etmiştir, haydi, Rasûlü<llah'a sevginizi ifade eden şiirler yazın demiştir, Süleyman Çelebi ondan yazmıştır.

Şiir de çok güzeldir; besmeleyle başlıyor, zikri anlatıyor, Esmâ-i Hüsnâ'yı söylüyor, Peygamber Efendimiz'in hayatını anlatıyor, miracını anlatıyor, gayet güzel bir şeydir. Ve asırlarca ümmeti Muhammed arasında okunmuş, feyiz vermiştir, insanları duygulandırmıştır. Yâni, onun kötü olmadığı kanaatinde olan bir kimseyim ben.

k. Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri

Soru:

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri hakkında çok kısa bir açıklama yapar mısınız?

Ebû Eyyûb Halid ibn-i Zeyd el-Ensârî el-Hazrecî... Hazrec kabilesinden, Peygamber Efendimiz de babası tarafından biraz akrabalık, sıhriyet olan bir sahabidir Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri. Eyüp Sultan semtine adını veren, orada kabri bulunan kişi.

Bu zât, gerçekten çok kıymetli bir insandır. Hani "Peygamber Efendimiz'in ashabıdır" diye böyle yaldızlı övmek filan değil; gerçekten kıymetli bir insandır. Kıymetini anlayacaksınız.



Bir; kurra hafızdır. Yani Kur'an-ı Kerim'i çok iyi okuyan hafızdır, Halid b. Zeyd Ebû Eyyûb Hazretleri. Kur'an-ı Kerim'i bir insan ezberlemişse onun şerefi çok yüksek olur. Tabii bunun zaten Peygamber Efendimiz'in ashabı olduğu için şerefi yüksek de, ashab arasında hangisi Kur'an'ı daha çok biliyorsa onun mertebesi daha yüksek olur.

Peygamber Efendimiz bir grup insanı sefere gönderecekti, hepsiyle tek tek konuştu. Hepsine, "Sen Kur'an-ı Kerim'den ne kadar biliyorsun?" diye sordu. Hepsi "Şunu biliyorum, bunu biliyorum." dediler. Sonra bir genç, delikanlı geldi.

"—Sen ne biliyorsun Kur'an-ı Kerim'den?"

"—Yâ Rasûlallah, ben şunu şunu şunu biliyorum, bir de Bakara Sûresi'ni biliyorum." dedi.

Bakara Sûresi, Fatiha'dan sonra *Elif lâm mîm* diye başlayan, *Âmene'r-rasûlü* ile biten 286 âyetlik, iki buçuk cüzlük, kocaman bir sure… "Onu biliyorum." deyince Peygamber Efendimiz dedi ki:

"—Sen Bakara Sûresi'nin tamamını ezbere biliyor musun?"

“—Biliyorum yâ Rasûlallah.” dedi.

Bunun üzerine Efendimiz buyurdu ki:[14]

اِذْهَبْ ، فَأَنْتَ أَمِيرُهُمْ ! (ت. خز. حب. ك. ن. عن أبي هريرة)

(*İzheb ente emîruhüm*) “Git, bu grubun komutanı sensin.” dedi, onu başkan yaptı.

Neden? Kur’an’ı en iyi bilen, en çok bilen başkan olur. Kur’an’ı en iyi bilen insan imam olur, önder olur, reis olur.

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri kuvvetli hafız; bir… İkincisi; vahiy katibi. Peygamber Efendimiz’e vahiy geldiği zaman yazan katipler vardı ya, vahiy katibi.

Üçüncüsü; Peygamber SAS Efendimiz’den sonra bu Mescid-i Nebevî’de imamlık yapma şerefini almış. Burada imamlık yapmış bir müddet. Bu Mescid-i Nebevî’nin imamlığı vazifesi var.

Medine valiliği vazifesi var, Medine’de valilik yapmış; dört… Allah yolunda cihad etmiş, mücahid sevabı var; beş.

Kendisi çok takvâ ehli bir insandı, çok titiz müslümandı. Abdullah ibn-i Ömer’in RA’ın düğününe gitti. Düğünde duvara asılı bir kumaş gördü.

“—Bu kumaş ne?” dedi.

“—İşte kumaş, asılmış...”

“—Rasûlullah zamanında ben böyle duvara kumaş asıldığını görmedim, bu bid’attır. Ben burada durmam.” dedi, kalktı.

“—Yapma, etme... Kumaşı kaldıralım, otur...” filan dedilerse de;

“—Ben bid’at işlenen yerde durmam.” dedi, kalktı.

Takvâ ehli, çok salâbet-i dîniyye sahibi bir insandı.

---

[14] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.156, no:2876; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.5, no:1509; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.499, no:2126; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.611, no:1622; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.V, s.227, no:8749; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.46, no:1216; Ebû Hüreyre RA’dan.



Libyalı bir profesör gelmişti de, ben onu “Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri diye burada sahabeden bir zât var, seni ona götüreyim. Tanıyor musun?” dedim.

“—Tanımaz olur muyum?” dedi, “O hayattayken de mücahiddi, öldükten sonra da mücahiddi.” dedi. İzah etti:

Vefatına yakın etrafına toplananlara demiş ki;

“—Ben öldüğüm zaman düşmanla çarpışın, düşmanı püskürtün, İstanbul surlarına yaklaşabildiğiniz kadar yakın gidin, en yakın yere beni gömün!”

Vasiyeti böyle olmuş, öyle istemiş mübarek.

Vefat etmiş. Vefat edince arkadaşları bunu almışlar, çarpışa çarpışa, o da onların arasında, çarpışan grubun içinde; ölüyken de mücahid… Çarpışa çarpışa götürmüşler, surların yakınına gömmüşler.

Surdan bakmışlar;

“—Ne yapıyorsunuz orada? Kazdınız, birisini gömüyorsunuz.”

Demişler ki:

“—Bu Peygamber Efendimiz’in çok sevdiği bir insandı, çok

büyük bir zattı, vefat etti, işte buraya gömüyoruz.”

“—Yahu” “Sizin aklınız mı yok? Siz muhasarayı kaldırıp buradan geri dönüp gittiğiniz zaman biz onu çıkartırız, parça parça ederiz.” demişler surdakiler.

O zaman o Emevi ordusunun komutanı demiş ki;

“—Eğer siz bu kabrin bir taşına dokunun, bu kabre bir zarar verin, müslümanların istila ettiği, koca Emevi İmparatorluğu içinde ne kadar kilise varsa hepsini yıkarım, bir tek kilise bırakmam!” demiş.

Bizanslılar’ın ödü patlamış, orası bozulacak diye; o kabri çok iyi korurlarmış. Hatta tecrübeleri de oluyor. Bizanslılar’dan o kabri ziyarete gidenler olurmuş çünkü gitti mi faydasını görüyor, hasta şifa buluyor...

Bir mübarek zâttır, başımızın tâcıdır. Allah şefaatine erdirsin.

l. Sünnet Tarihsel mi?

Soru:

Batı müsteşrikleri tarafından ortaya atılan ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi hocalarından bazılarınca da savunulan sünnetin tarihselliği, dolayısıyla günümüz için delil olamayacağı gibi görüşlere ne dersiniz?

Batılılar ilim alanında bile her zaman bilimsel değillerdir. Ben bir üniversite hocası olarak, misaller de vererek bunu size söyleyebilirim. Batılılar ilmi dahi bir amaç için kullanırlar.

Onların bu rivayetleri niçin uydurduklarını söyledim. Sünnet-i seniyyenin bir çelik duvar olması dolayısıyla Ümmet-i Muhammed’i kıpırdatamadıkları, yıkamadıkları için böyle çalışma yapıyorlar.

Bazı fakültelerde bazı hocaların da onların fikirlerine katılması da çok görülen bir şeydir. Çünkü İslâm ülkelerinde Batılılar’ın sözcülüğünü bilerek veya bilmeyerek maaşlı veya maaşsız, gizli veya aşikâr sürdüren insanlar vardır, kadrolu insanlar vardır.

Mısır'da çıkmış bir şahıs, olmadık sözler söylemiştir. Kökenini incelerseniz filanca gizli cemiyettendir, falanca yere mensuptur ve art niyeti vardır.

Mesela Leone Caetani'nin Annali dell'Islam, İslâm Tarihi isimli eseri var. Asım Köksal uzun boylu emek sarf etti, onun yanlışlarını çıkarmaya ömrünü sarf etti.

İgnac Goldziher'in Muhammedanische Studien isimli eserinde -arkadaşlar tercüme ediyorlardı, birkaç sayfasına baktım- Arapça'dan yaptığı tercümelerde o kadar çok yanlışlar var ki!.. Adam yahudi, İslâm'ı incelemesi bir maksada dayanıyor.

Mesela ben Türkoloji'de doktora tezi aldığım zaman ne yaptım?

15. Yüzyıl'da hadis kitabı yazmış olan, İznik Medresesi'nde müderrislik yapmış olan bir alimi inceledim. Ama o Münih'teki Türkolog Profesör Hans, *16. Yüzyıl'da Osmanlılar'da Afyon İbtilâsı* diye bir konu almış. Herkes kendisine uygun bir konu alıyor.

Bizim rahmetli Mehmet Çavuşoğlu vardı, profesör, Allah rahmet eylesin. O da *Zâtî'nin Küfürleri* üzerine bir çalışma yapmıştı. Herkes kendi üslûbuna göre bir şey seçiyor, bir tarafı tutuyor.

Ama şunu net olarak söyleyebilirim hatta ispat edebilirim: Görevli insanlar vardır! İslâm ülkelerinin üniversitelerinde görevli insanlar vardır, kadrolu insanlar vardır! Bir yerlerden emir alan, maaş alan ve amacı sünneti yıpratmak olan, tasavvufu kötülemek olan ve elbirliğiyle, organizasyon olarak çalışan; görevi İmâm-ı Âzam'a hücum etmek olan, bir safî müslümanın sevdiği, bağlandığı ne varsa hepsine var gücüyle hücum eden görevli insanlar vardır!

Her ünvanlı kişi o mesleğin erbabı olmuyor, Türkiye'de ve Batı'da her zaman gerçeği söylemiyor. O bakımdan müteyakkız olunuz. Bir insanın söylediği sözleri dikkatle süzgeçten geçirin, delil arayın!



Ben şimdi mesela sizinle konuşurken ayetlerden, hadîs-i şeriflerden misaller vererek anlattım. O kanaatte olan insanlar bu âyetleri nasıl yalayıp yutacaklar, nasıl hiçe sayacaklar, nasıl yürürlükten kaldıracaklar?

Sünnet tarihselmiş, günümüz için delil olamazmış. Pekiyi, İslâm'ın delili olarak ne kalıyor o zaman?

Allah-u Teàlâ Hazretleri:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ الإِسْلاَمُ (آل عمران:١٩)

(*İnne'd-dîne inda'llàhi'l-islâm*) "Allah'ın muteber saydığı geçerli din, sadece ve sadece İslâm'dır." (Âl-i İmran, 3/19)

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلاَمِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ (آل عمران:٨٥)

(*Ve men yebtaği gayre'l-islâmi dinen felen yukbele minhu*) "İslâm'dan gayrı bir dinle tedeyyün edenler, ömrünü geçirenlerden ibadetleri, dinleri, dindarlıkları, zâhidlikleri, hayratları kabul olmayacaktır." (Âl-i İmran, 3/85) diyor.

Peki, ben Allah'ın dini olan, Allah indinde geçerli din olan İslâm'ı nereden öğreneceğim, söyler mi bu beyler?

İslâm'ı öğrenmek istiyorum, ilim adamıyım. Çantamda merceğim var, cetvelim var, ölçmek biçmek için incelemek için her türlü malzemem var. Polis hafiyesi gibi çalışmaya hazırım, bütün izleri incelemeye hazırım. İslâm'ı öğrenmek istiyorum. Söyler misiniz bana İslâm'ı öğrenmek için ben ne yapacağım, nereden başlayayım?

Elimde ilk önce Kur'an-ı Kerim var, Allah'ın kelâmı, hiçbir şeyi değişmemiş. Ta Hz. Ali zamanında yazılmış imzalı Kur'an-ı Kerim elimde mevcut. Binâen aleyh Kur'an-ı Kerim elimde bir delil.

Ondan sonra Peygamber SAS Efendimiz zamanında tespit edilmiş Efendimiz'in sözleri, hareketleri var. Ben bunları delil olarak almaz olur muyum?

Polis hafiyesi bir saç kılını delil olarak alıyor, değerlendiriyor; "Bu sarışın saç falancanın saçı..." diyor. Kanın tahlilini yapıyor, "A grubu Rh pozitif kan, işte bu da ondandır…" diyor, böyle sonuç çıkartıyor da ben Peygamber Efendimiz'den sahih râvilerle rivayet edilmiş olan bir vesikayı dinimin delili olarak almayacak mıyım?

Muhterem kardeşlerim!

İlmî düşünen bir insanın bu sözü söylemesi mümkün değildir! İnsanın eğri de otursa biraz doğru konuşması lazım! Dinimizi nereden öğreneceğiz?

Bin dört yüz yıl önce İslâm gelmiş, Peygamber Efendimiz yaşamış. Peygamber Efendimiz hakkındaki rivayetleri nazar-ı dikkate almazsak Peygamber Efendimiz'i nereden tanıyacağız?

Sonra ne hakla nazar-ı dikkate almıyoruz? Yunanlı'nın Aristo'su hakkında ne malzeme vardır elimizde? Eserinin sıhhatli olduğunu kim söyleyebilir? Yunanlı herhangi bir yazarı alın, Latin

yazarlarından falancayı alın, Fransızlar'ın herhangi bir şahsını alın; onun eserinin doğruluğunu bize ne ispat eder?

Ama hadis-i şerifler onların hepsinden çok daha kuvvetli bir şekilde tespit edilmiştir. Onu ancak inatçı bir insan, ayağını yere vurup vurup da ille "Kabul etmek istemiyorum!" diyen bir insan reddedebilir. Yoksa elimizde son derece bol malzeme, çok geniş malzeme var.

Bir İslâm tarihçisini düşünün, İslâm tarihini yazacaksınız, Arabistan'ın tarihini yazacaksınız; ne yapıyorsunuz?

Kitabeleri okumaya çalışıyorsunuz, kalıntıları geziyorsunuz, fotoğraf çekiyorsunuz, arkeolojik kazı yapıyorsunuz. Arkeoloji ilmi bizim bu hadis-i şerifin yanında solda sıfır kalır.

Arkeoloji ilminin bulguları ne kadardır, nedir? Devirleri yazıyorlar, Urartu devri diyorlar, Asurlular, Sümerler, şunlar bunlar diyorlar.

Malzeme ne kadar çıktı? Biz onlara inanıyoruz da Asur Devleti diyoruz, Mısırlılar'ın firavunları diyoruz, yirmi ikinci sülale vs. diyoruz.

Dünya tarihini mukayeseli olarak incelerseniz, bu kadar kuvvetli deliller hiçbir kültürde mevcut değildir!

Muhterem kardeşlerim! Bu adamlar doğru söylemiyorlar.

4. NAMAZ

a. Namaz Kılmayanın Durumu?

1. Soru:

Bir insan İslâm'ı biliyor, kendisi müslüman ama, namazlarında ihmalde bulunuyor. Ne dersiniz?

Namaz, oruç, hac, zekât veya diğer ibadetlerden bir tanesi yapılmadığı zaman, farz yerine getirilmediği zaman, Allah onu cezalandırır, günah yazar. Ama ne kadar ceza verecek, ne yapacak, kendisi bilir. Bazen bir küçük terbiyesizlikten dolayı, çatır çatır cehennemde yakar. Bazen de kulun gönlünün paklığından, temizliğinden dolayı affedebilir.

Yalnız, fıkıh kitaplarında, itikad kitaplarında yazılan şudur ki: Bir insan ibadetleri yapmasa, inancı, itikadı olsa, İslâm'dan çıkmaz. Müslümandır ama, günahkâr, kusurlu, eksikli, suçlu müslümandır. İşi Allah'a kalmıştır. Sonradan tevbe edip doğru yola geldiği zaman, eğer Allah affederse, affeder. Affetmezse; o ihmali kadar cehennemde yanar, azabını görür. Ondan sonra, imanı dolayısıyla kurtulur amma, Peygamber Efendimiz SAS'in bir hadis-i şerifini bu sözümün arkasından hatırlatıvereyim; diyor ki:[15]

وَاللهِ لاَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مِنْ دُخُلِهَا ، حَتَّى يَكُونُوا فِيهَا أَحْقَابًا ؛

وَالْحُقْبُ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ سَنَةً ، وَالسَّنَةُ ثَلاَثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ يَوْمًا ، كُلُّ

---

[15] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.358, no:7029; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.286; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.535, no:39543; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XXII, s.430, no:25239.

يَوْمٍ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ (الديلمى عن ابن عمر)

(*Va'llàhi lâ yahrucü mine'n-nâri min duhùlihâ, hattâ yekûnû fîhâ ahkàben*) [Allah'a yemin olsun ki, cehenneme girenler birkaç *hukub* orada kalmadan çıkmaz. (*Ve'l-hukbü bid'un ve semânûne seneh*) *Hukub* da seksen küsür sene demektir. (*Ve's-senetü selâsümietin ve sittûne yevmen*) Sene de üç yüz altmış gündür. (*Küllü yevmin keelfi senetin mimmâ teuddûne*) Ahiretin günü de sizin saydıklarınızla bin senedir.]

Yâni, "Cehenneme düşmemeğe çalışın! Çünkü, cehenneme insan bir kere düştü mü, sonunda çıkacak bile olsa, ahiret yıllarıyla en aşağı iki yüz elli sene kalıyor." Hesaplıyoruz, milyonlarca sene ediyor.

Sonra, cehennemdeki azapları küçük görmemek lâzım! Cehennemde meselâ, cehennem ehlinin zakkum yiyeceği söyleniyor. Zakkumun dünyada bile zehir olduğunu artık gazetelerden anladınız.

"Cehennemin zakkumundan bir damla dünya denizlerine damlasaydı, bütün dünya denizlerini zehir gibi acı yapardı." diye bildiriyor Peygamber Efendimiz... Cehennemde onu böyle, sabah akşam yiyen bir insanın ne ızdırab çekeceğini, ne azaplar göreceğini tahmin edebilirsiniz.

O bakımdan, cehenneme düşmeyecek şekilde tedbir almak, akıllı insanların yapması gereken doğru iştir. Cenneti kazanmak için çalışmak çabalamak, akıllı insanların işidir. Günaha ancak cahiller cesaret eder. Yoksa, "Günahın büyüğü küçüğü olmaz!" diyor bazı büyüklerimiz... Çünkü, günahı kime karşı yapıyorsun? Kime asi geliyorsun? Allah'a...

Asi geldikten sonra, bakarsın Allah bir sille tokat indirtir ki, helâk olursun! İnsanın malına geliyor, arabasına geliyor, evine geliyor... Vücuduna amansız hastalık geliyor. O zaman diyar diyar şifa arıyor, çare arıyor. "Bunun çaresi nedir?" diye gözyaşları içinde arıyor. Sen ilkönce edepsizlik yaptın, bu ceza ondan geldi.

Onun için dünyada da çeker, ahirette de çeker. Bu hususlarda hiç bir kimse gevşek olmasın!

2. Soru:
“Namaz kılmayan müslüman değildir.” denilebilir mi?

Namaz kılmayan ihmalkârdır, günahkârdır. “*Lâ ilâhe illa’llah, Muhammeden rasûlü’llah*” diyorsa, müslüman değildir denemez. İmanı da var, kusuru da var...

3. Soru:
Namazı kasden terk etmenin hükmü nedir? Terk eden kimse kâfir olur mu?

Kasden terk etmek tabirini izah etmemiz lâzım! Adam namazın farz olduğunu biliyor. Kılması lâzım. Ama üşeniyor, tembellik ediyor, kılmıyor. Unutmuş değil, vakit birden geçivermiş değil; kılmadı işte. Suçlu, kabahatli olur, kâfir olmaz. Günahkâr olur ama kâfir olmaz.

“—Namaz da neymiş canım? Ben böyle şeye inanmıyorum.” derse kâfir olur. Hükmünü inkâr ederse kâfir olur.

Vazifesini yapamıyorsa ihmal ediyorsa günahkâr olur, ama dinden çıkmaz. Farz olduğunu biliyor ama yapamıyor, nefsini yenemiyor.

Hadis-i şerifte geçtiğine göre biliyoruz ki Peygamber Efendimiz’in Mi’racında 50 vakit emrolunmuş. Mûsâ AS ile karşılaşınca, onun tavsiyesi üzerine geri dönmüş; onar onar inmiş. Nihayet beş vakte kadar inmiş. Mûsâ AS ondan sonra yine;

“—Bunu da yapamazlar.” deyince;

“—Artık utanıyorum Rabbim’den!” diye dönüp bir daha, “Azalt!” diye niyaz etmemiş. Hadis-i şerifte böyle bir rivayet vardır:

Allah-u Teàlâ Hazretleri:

“—Benim huzurumda söz değişmez. 50 vakit emrettim, beş

vakte indirdim. 50 vaktin sevabını vereceğim.' diyor." buyurmuş.

Vaadi böyledir. Beş vakit namazı ihlâs ile kılana, 50 vakit sevap verilir. Bunu zaten başka ilâhî kanunlardan da biliyoruz.

Allah indinde, yapılan ibadetlerin, iyiliklerin mükâfatları en aşağı bire ondur:[16]

اَلْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا (خ. د. ه. حم. عن أبي هريرة؛ خ. م.

ن. حب. عن ابن عمرو)

(*El-hasenetü bi-aşri emsâlihâ*) "Yapılan iyiliğin mükâfatı en aşağı on mislidir." Bire on verildiğinden, beşin on misli zaten elli eder. Oradan da biliyoruz.

Pekiyi, niye böyle oldu?

Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle buyurmuş, böyle istemiş, elli

---

16 Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.670, *Savm* 36/2, no:1795; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.290, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.353, no:5947; Dârimî, *Sünen*, c.V, s.148, no:21353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2676; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.399, no:7973; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.325, no:665; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.345; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.697, *Savm* 36/55, no:1875; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, *Savm* 13/39, no:1159; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.210, no:2391; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.64, no:352; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.156, no:3859; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.128, no:2700; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.172, no:3032; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.380, no:773; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.24, *İman* 2/30, no:41; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.297, no:957; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2910; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.297, no:5153; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.405, no:2763; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.148, no:21353; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.269, no:7605; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.265; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl c.I, s.69, no:265; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.II, s.319, no:1359-1362.

vakit emretmiş. Ondan sonra Musa AS ile karşılaşılmış. Onu da biliyordu. Beş vakte indirilmiş. Onu da biliyordu. Bizler bu işin önemini bilelim; beş vaktin Allah'a ibadet etmek için güzel ve kâfi miktarda bir ibadet olmadığını bilelim. Aslında elli vakit kılmamız lazım, hep kılmamız lazım!

Elli vakit ne demek? Bir gün içinde, 24 saatte, yani yarım saatte bir Allah'ın huzurunda olmamız lâzım aslında. Bu onu remzediyor. Aslında hep Allah'ın huzurunda olmamız lâzım, ama hadi bunun böyle olduğunu bilin.

"—Sizin için beş vakit yapıyorum. Ama hiç olmazsa beş vakti bırakmayın!" demektir.

İnsanoğlunun tabiatında vardır. Doğrudan doğruya beş vakit dersen, bu zamanın cahilleri gibi, "Bir olsa olmaz mı?" diye pazarlığa kalkar. Ama bunun zaten pazarlığı yapılmış; 50'den beşe indirilmiş. "Artık bunun ikinci bir seçeneği olmadığı bilinsin." diye Allah böyle murad etmiş. Hikmeti var. Beş vaktin tamam olduğu anlaşılsın.

4. Soru:
Müslümanım deyip namaz kılmayan kimseyi, namaz kılması için zorlamak var mıdır?

Vardır. Çocuğu ise, döğecek bile... İlkönce ikaz edecek, biraz korkutup alıştıracak. Büyük insanda, mezheplere göre "Târiku's-salâtın, namazı terk edenin hükmü nedir?" diye çeşitli görüşler olmakla beraber, kılmamakta ısrar ederse hapis bile edilir; sen niye kılmıyorsun diye... Hattâ bazı sert mezhepler vardır; "Kılmamakta ısrar eden öldürülür!" diye hükmedilmiştir. İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık'ın mezhebinde, Ca'ferî fıkhında öyle yazar.

b. Namazdan Feyz Alamamak

1. Soru:
Kıldığım namazdan feyz alamıyorum; ne tavsiye edersiniz?



Feyz almak için çok şeyler lâzım: Başta, lokmanın helâl olması lâzım! Haram lokma ile feyizli ibadet yapılmaz. Lokma haram, midesinde duruyor; Allah sevmez ki!

Sevilmeyen bir kimse senin kapına gelmiş, kapıyı çalmış, içeri girmek istiyor. Nasıl bakarsın? Düşün, oradan anla!

Lokma helâl olacak; bir... Abdesti tamam olacak; iki... Yüznumaraya gidiyorlar, doğru düzgün istibrâ, istincâ olmuyor. Üstleri, başları temiz olmuyor. Paçalı pantolonların paçaları yerleri süpürüyor. Şimdi bizim pantolonlarımızın hepsi, —moda dolayısıyla— paçaları arkadan yerleri süpürür. Temiz şeyler gelir, pis şeyler gelir. Elbisesi temiz olmayınca, namaza tesir eder.

Bilgisi az, söylediği söz hakkında bilgisi yok, tekbir hakkında bilgisi yok... Tabii oradan da huzur alamaz.

Onun için, bir kere helâl lokma yesin! Ondan sonra, abdestini düzgün alsın! Oradan başlıyor iş... Dualarını yapa yapa güzel abdest alsın! Temiz olsun; hem kalbi temiz olsun, hem elbisesi temiz olsun!

Ondan sonra, biraz dinî bilgi sahibi olsun, dinî kitapları okusun! “*Allàhu ekber*” ne demek, “*Sübhâna'llah*” ne demek? *Fâtiha*'nın mânâsı ne, *İhlâs*'ın mânâsı ne? Namazda rükû ne oluyor, secde ne oluyor; bunları düşünsün tefekkür eylesin! O zaman inşaallah feyzini çok alacak, Allah'ın lütfuyla...

2. Soru:

Bir insan ibadetten feyz alamıyorsa bunun sebebi nedir, ne yapması gerekir?

Feyz alamamak, insanın kazancında haram olmasından olabilir. Kazancında haramlık varsa, ibadetten feyz almamağa başlar, zikirden feyz almamağa başlar. Soğur, gittikçe yanlış yollara sapar. Onun için, lokmanın helâl olmasına çok dikkat etmek lâzım!

Bunun dışında, abdesti sağlam olmadığı zaman feyz almaz. Abdesti eksik almışsa veya yüznumaraya giriyorlar... Hani, İslâm'da ayıp yoktur, söylemek lâzım! Küçük abdest yapmanın, büyük abdest yapmanın İslâm'a göre ölçüsü vardır. Müslüman deve gibi ayakta küçük abdest yapmaz! Salıvermez, şaldır şuldur etrafa sıçratmaz. Kabir azabına uğrar sonra... Dikkat edecek, çömelecek, korunacak, sakınacak... İstibrâ edecek, arkası kalmayacak idrarın... Güzelce temizlenecek. Bunları yapmadan, bakıyorsun adam yüznumaraya giriyor; şar şar ses duyuyorsun. Dışarıya çıkıyor, şadırvandan abdest alıyor, camiye geliyor. Donu ıslak... Her adım attıkça bir damla çıkıyor dışarıya... O zaman, o namazdan feyz alamaz ki! Abdest yok ki, namazdan feyz alsın.

Onun için bir camide gördüm, şadırvana yazmışlar:

“*Birçok kimseler namazın buradan başladığının farkında değildir.*” diye...

Aferin, çok güzel yazmışlar. Namaz nereden başlıyor? Güzel abdest almaktan... Şaldır şuldur abdest alıyor; kollarını tam yıkamıyor, yüzünü tam yıkamıyor, sakalına tam gitmiyor, ayaklarını tam yıkamıyor... Geliyor, “Feyz alamıyorum!” diyor. Bundan oluyor. Yâni, abdestteki kusurlarından oluyor.



Bazen de insanların kötü alışkanlıkları oluyor; gıybet ediyor, dedi kodu ediyor, günahlar işliyor... Bunlar da insanın feyzini kaçırıyor, ağzının tadı kalmıyor. Allah'ın rızâsına uygun, takvâya uygun bir iş yaptı mı; Allah ibadetin tadını verir gönlüne... Bir neşe gelir, bir zevk gelir, bir şevk gelir... Günahlı bir şey yaptığı zaman da, ibadetten tad almamağa başlar.

Demek ki, ibadetten tad almanın şartı, günahlardan sakınmaktır. Haramdan dilini korumaktır, gönlünü korumaktır, elini korumaktır. Midesini haram lokma yemekten korumaktır... Güzelce abdest almaktır. Takvâlı olmaktır.

Binâen aleyh, dönüp dolaşıp her şey takvâya bağlanıyor. Takvâlı olursa bir insan, feyiz de alır.

3. Soru:

İbadet ettiğimde bile içimde bir boşluk var; bunu neyle dolduravım?

Bu içindeki boşluğun muhtelif sebepleri olabilir. Bir kere lokmanın helâl olmasına dikkat etmek lâzım! Ondan sonra, abdestin güzel alınmasına dikkat etmek lâzım! İbadeti tadını çıkarta çıkarta, duya duya, aceleye getirmeden yapmak lâzım! O zaman, Allah insanın içine ibadetin tadını verir.

O ibadetin tadını Allah'ın insana vermesi için hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

"—Allah'ı ve Rasûlüllah'ı her şeyden daha çok sevecek ve günaha dönmemek azminde olacak! Günaha, tekrar eski haline dönmektense, ateşe atılmaya razı olacak bir halde olacak! Bu duyguları taşıdığı zaman, ibadetin tadını duyar." diye hadis-i şeriflerde bildiriliyor.

c. Namazda Vesvese

1. Soru:

Namazda aklımıza olmadık şeyler geliyor; bunun sebebi nedir, çaresi nedir?

Abdesti güzel almaktır. Olmadık şeyler şeytandandır. Namazda huzuru bozmağa çalışıyor, ibadetten sevap kazanmamasını sağlamağa çalışıyor.

İradesine hakim olup kendisini söylediği söze, yaptığı ibadete verecek ve güzel şeylerle meşgul edecek... "Allah'ın huzurundayım!" diyecek, "Kâbe'nin karşısındayım!" diyecek... "*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn*" derken mânâsını düşünecek, kendisini okuduğu şeylerle meşgul edecek.

2. Soru:

Namaz kılarken namaz esnasındaki dünyevî şeylerin insanın aklına gelmesi nedendir? Bu şeyden kurtulmak için ne yapmalıyız?

Umumiyetle abdestteki itinâsızlıktandır. Abdest usûlüne uygun ve dualarıyla güzel alındığı zaman bu olmaz. Tabii bir de

Arapça'yı bilmeye, okuduğu sûrelerin, söylediği sözlerin mânasını düşünmeye kendisini verecek.

Allahu ekber dediği zaman Allah'ın büyüklüğünü düşünecek. *El-hamdü li'llâh* derken mânasını düşünecek. Rükûya vardığı zaman, secdeye vardığı zaman zihnini söylediği sözlere ve yaptığı fiillere, ibadetlere verirse, aklına başka şey gelmez. Aklını boş bırakırsa, vermesi gereken yere vermezse, bu sefer boş olan yere vesvese dolar. Onun için, aklını iyi şeylerle meşgul etmeye çalışması lâzım!

3. Soru:

Namaz kılarken insanın kendini tam olarak namaza vermesi için ne gibi pratik tedbirler olabilir?

Bu da abdesti güzel almakla başlar. Ondan sonra devam eder.

4. Soru:

Namazda vesvese gelince tekbiri tazeleyelim mi?

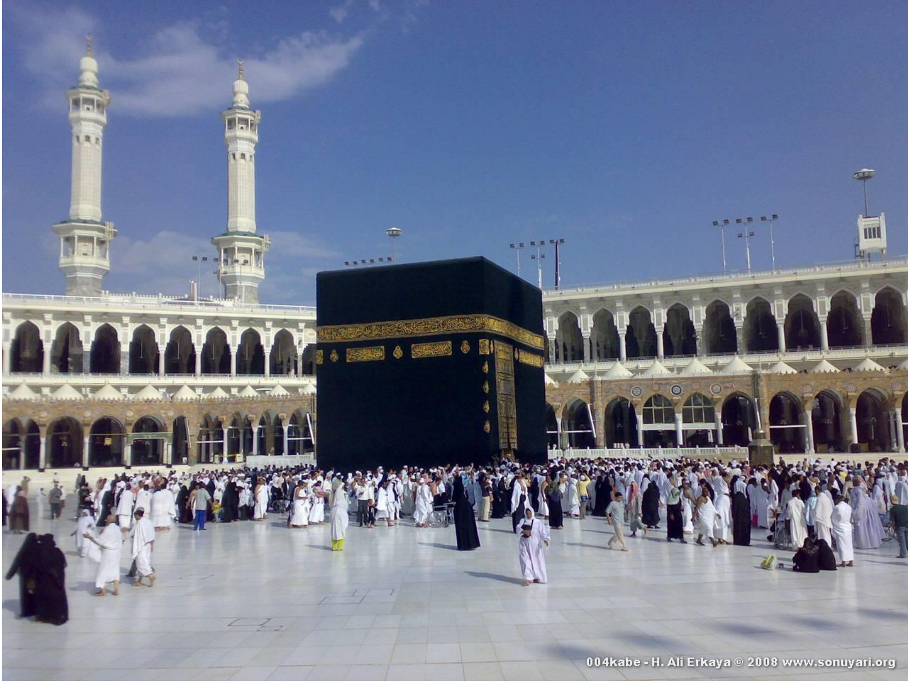
Hayır! Öyle yaparsanız, işin sonunu alamazsınız. Vesvese gelir tekbir alırsınız, bir daha tekbir alırsınız, bir daha alırsınız, bir daha... Çünkü şeytan insanı oradan yakalar. Kat'iyyen vesveseye hiç yüz vermeyeceksiniz. Aldın tamam, yürüyeceksin.

Vesveseye bir kere itibar ettin mi: "Namaz pek iyi olmadı... Oldu galiba ama? Yok, yok olmadı. Haydi bir daha kılayım!" Bir daha kılarsan, bir daha bir vesvese gelir. Onu kılarken bir daha bir vesvese gelir, batağa saplanırsın.

Sakın vesveseye hiç yüz vermeyin! Doğru olduğuna kanaat ettiğiniz şeye göre devam ettirin işi, olsun bitsin.

5. Soru:

Namazda ve diğer ibadetler esnasında elimde olmadan kafama, aklıma acayip vesveseler geliyor. Bu elimde olmadan oluyor. Bunlardan kurtulmak için ne yapmak lazım?



Abdesti güzel almak lazım; çünkü şeytan o zaman yanına sokulamaz. Yapacağı ibadetin mânasını düşünerek, ona kendisini daha çok bağlayacak tedbirleri alarak öyle yapması lazım.

Namaz kılma hususunda Hâtem-i Esam Efendimiz'i hatırlayıverdim. O namaza duracağı zaman ne yaparmış? Kendi kendine ne dermiş?

Bak namazı nasıl kılıyor? Biz de kılıyoruz namazı ama o nasıl kılıyor:

"—Bu benim kıldığım namaz, son namazımdır. Azrail arkamda bekliyor." dermiş, bir.

Namaz bitti mi, cellat boynuna kemendi geçirip onu asacak, Azrail göğsüne çömecek, canını alacak gibi. "Bu son namazım!" dermiş. Son namazını insan nasıl kılarsa öyle kılmak için, bu bir.

Kendisini Sırat köprüsü üstünde düşünürmüş. Karşısında Kâbe-i Müşerrefe'yi düşünürmüş. Daha daha nice şeyler

düşünürmüş.

O mübarek neden bunları böyle düşünüyor?

Boş olan şey bir şey dolar. Kafayı boş bırakırsan vesvese dolar. Sen kendin güzel şeylerle doldurursan o zaman vesveseye düşmezsin. Kâbe'yi karşına getir, gözünün önüne getir. Allah'ın divanında olduğunu hatırla. Allah'ın divanında niçin el bağladığını düşün. *Sübhâna'llah* derken her türlü noksandan münezzeh olduğunu düşün. *El-hamdü li'llâh* derken nimetlerini düşün. Ona hamdi düşün. O zaman bunlar olmaz.

6. Soru:
Namaz kılan insan neyi düşünmeli?

Namaz kılarken insan, Kâbe'yi düşünecek karşısında...

Evliyâullahtan bir zât diyor ki:

"—Namaza durduğum zaman abdesti güzel alıyorum bir kere... Kâbe'yi karşımda düşünüyorum. Ayağımın altında sıratı düşünüyorum, kayarsam cehenneme gideceğimi düşünüyorum. Arkamda Azrâil'in beklediğini düşünürüm. Kıldığım namazın son namaz olduğunu, bundan sonra bir daha namaz kılamayacağımı düşünürüm. Korku ile, zârilik ile namaz kılarım." diyor.

Namazı böyle kılmağa çalışmak lâzım!

d. Sabah Namazı

1. Soru:
İmsaktan 15 dakika sonra, ezan okunmadan sabah namazını kılabilir miyiz?

Kılınabilir. Şimdiki takvimlerin tertibi, imsak bittiği andan itibaren sabah namazının vaktidir. Hattâ, orucu oraya kadar bırakmamak bile lâzım, daha önceden yemeği kesmek lâzım! O tam sabahın girdiği saattir. Arada boşluk bırakmamışlardır, ihtiyatı kaldırmışlardır. Ondan sonra 15 dakika geçince, haydi haydi kılınır.

2. Soru:
Sabah namazına kalkamıyorum, çaresi nedir?

Sabah namazına kalkamamak bir cezadır, muhterem kardeşlerim. Allah'ın bir cezasıdır. Allah affetsin. Bir cezaya müstehak oluyor da Allah huzuruna almıyor. Mânevî bakımdan işin aslı böyledir. Onun için;

Edebe dikkat edecek, bir. Akşamleyin abdestli yatmaya dikkat edecek, iki.

Abdestli yatmadığı zaman şeytan gelir, âzâlarına düğüm vurur. Hadis-i şerifte böyle bildiriliyor. Yani gözünü bağlar, kulağını bağlar, her âzâsını düğümler. Abdestsiz yattığı için, yanına yanaştığı için ezanı duymaz, gözünü açamaz, ibadete kalkamaz. Onun için abdestli yatmaya dikkat edin.

Bir de yemek yiyip vesaire ile nefsi çok kuvvetlendirdiğiniz zaman nefis galip gelir. Tabii uykuyu sevdirttiği için kaldırtmaz. Akşam yemeklerini hafif yiyin, erken yiyin. Yani nefis kuvvetini kaybetmeye başlasın, sabah vaktinde nefsin tâkati kalmamaya başlasın. " Yat" desen yatmaz duruma gelir. Kerata o zaman karnı acıktığı için bir mutfağa kalkayım diye kendisi kalkacak zaten. Namaz için değil de mutfağa kalkacak zaten. "Bakalım dolapta neler kalmış akşamdan?" diye dolabın başına gidecek. Onun için bu da bir çaredir. Ne yapalım, akşam az yedirirsiniz. Sabahleyin o "mutfağa kalkayım" derken siz de onun yolunu çevirttirirsiniz, yakalarsınız, lavaboda abdest aldırırsınız, camiye getirtirsiniz.

3. Soru:
Sabah erken kalkabilmek için ne yapmalı?

Sabah erken kalkmak için mânevî çarelerden birisi, akşam abdestli yatmaktır. Akşam abdest alırsınız, dört rekât namaz kılarsınız, abdestli yatarsınız. Abdestli yatınca şeytan insanın başına çökemez, âzâlarına düğüm vuramaz. Bunlar hadislerde bildiriliyor. Gözüne düğüm vuruyor, kulağına düğüm vuruyor, her âzâsına düğüm vuruyor. Bağlıyor yani, sımsıkı sucuk gibi...

Ondan kalkamıyor. Abdestli yatarsınız.

Geç vakte kadar durup da, üç buçuğa kadar, iki buçuğa kadar oturup da ondan sonra yatarsan, tabii bir saat sonra derin uykuya yatmış bir insanın sabaha kalkması büyük babayiğitliktir. Çok geç kalma. Gece sohbetini kısa kesmek, uykuya erken varıp, uykusunu erkence alıp, sabahı garantilemek de maddî tedbirdir. Maddî tedbir olarak, mümkün mertebe akşam erken yatarsınız, sabahleyin uykunuzu almış olarak kalkmak kolay olsun diye.

4. Soru:

Size muhabbetimize rağmen, İslâmî bilgilerimize rağmen sabah namazlarına kalkamıyoruz. Bazen yatsıyı kılmadan yatıyoruz.

Allah yardımcı olsun, bu tehlike işaretidir. Bir ibadetin yapılmaması çok büyük vebal yükler insana ama insan onu bilmiyor.

Peygamber SAS Efendimiz'e birisi gelmiş demiş ki:

"—Öldüm, mahvoldum ah vah!" filan, ondan sonra bir şey söylemiş işte böyle.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

"—Ben de sandım ki, ikindi namazının sünnetini kaçırdın!" demiş.

Şu anda detayını unuttum, çok iyi hatırlayamıyorum ama öyle bir şey.

İbadetleri muntazam yapmaya çalışmak lazım, neden yapmadığını düşünmek lazım, onu engelleyecek tedbirleri bulmak lazım. Kalkamıyorum, mesela çok istiyorum da sabah namazına kalkamıyorum diyorsa, kocaman bir saat alsın, tokmaklı saat alsın, kafasına tokmak indiren, kova boşaltan saat alsın, bir şeyler yapsın ama tedbirini alsın ille sabah namazına kalksın.

Erken yatsın. "Ha, ben böyle gece geç vakte kadar durunca, sabah namazına kalkamıyorum, erken kalkayım!" desin.

Muhterem kardeşlerim!

Mahrumiyettir, bir sabah namazına gidememek, bir yatsı namazına gidememek, kılamamak cezadır. Allah nasip etmiyor huzuruna girmeyi. Huzûr-u ilâhiye gelememenin çok büyük bir ceza olduğunu bilmesi lazım insanın, ondan kurtulmaya çalışması lazım.

Tabii insan böyle kusurunu bildiği halde yapamıyorsa, bir de şu sebep hatıra gelir; insan haram lokma yediği zaman, günah işlediği zaman, o günahlardan dolayı iyiliği yapmaya takat bulamaz artık, yaptırtmaz Allah. Takat, yani bilir, bile bile kaçacak, bilmem ne filan, diye diye kaçar o.

Neden? Kusurundan dolayıdır, haram lokmadan dolayıdır. Lokmanın helâl olmasına dikkat edin, tevbe edin ve maddî, vücuda ait sebepler varsa...

"—Çok yoruluyorum."

Erken yatın!

"—Uykum ağır, kalkamıyorum."

Kocaman saat alın, tedbirini bulun.

Komşuya rica edin, deyin ki:

"—Ben gelip kapıyı açıncaya kadar kapıda zil çal!" deyin.

Tedbirini arayın, bulun!

5. Soru:

Sabah namazını ailecek kılardık. "Bizi erken uyandırdın." demeleri anında acemiliğime gelerek "Vallahi sizi bir daha uyandırmam!" diye yemin ettim. İki ay kadar oldu. Ne yapmam gerekir?

Bu kardeşimiz sabah namazında kaldırmak istemiş. Ailesi efradı, "Erken uyandırdın…" filan diye de biraz mırın kırın edince basmış yemini. Tabii kötü bir yemin!

Muhterem kardeşlerim!

Kötü bir şeye yemin edildiği zaman yapmamak sünnettir. Yemininde; "Ben yemin ettim bir kere, artık bunu böyle yapayım!" demek değil de yeminine uymamak sünnettir. Yemin kefaretini

verir ama o işi yapmaz, daha çok sevap kazanır. Onun için kaldırmaya devam etsin. Hatta Peygamber Efendimiz diyor ki;

"—Gece namazına kaldırsın."

Gece namazına karısını kaldıracak! Hanımı nazlanıyor, kalkmıyor:

"—Efendi yüzüne su serpiversin." diyor.

Hanım erken kalkan uyanık bir hanım, bey biraz tembel;

"—Hanım, beyinin yüzüne su serpiversin."

Tabii muhabbetli bir tarzda, kavgaya hırgüre götürecek tarzda değil. Kaldırmak sevap olduğundan kaldırılmış kimsenin sevabından kaldıran alacağından, bunlardan geri durmamak lazım. Yeminin kefaretini versin, kaldırmaya devam etsin.

e. İkindinin Vakti

Soru:

Öğle namazı, ikindi okunduktan sonra 45 dakika geçinceye kadar kılınabilir mi?

Aslında ikindi ezanı okundu mu, ikindinin vakti girmiş olur ama; bir asrı evvel var, bir de asr-ı sâni var... İmamlarımızın rivayetine göre: Dik bir çubuğun öğle üzeri bir gölgesi var, diyelim 30 cm... Bu 30 cm üzerine, çubuğun boyu kadar daha gölge uzadığı zaman ikindinin vakti girer diyenler var; gölge çubuğun boyunun iki katı kadar daha uzadığı zaman ikindinin vakti girer diyenler var... Bu ikisinin arasında yarım saat, kırk beş dakika bir zaman olduğundan, "Bu ihtilâftan faydalanarak acaba kılabilir miyiz?" demek istiyor. E kaçırmışsa, kılıversin; olur.

Aslında ikindi vaktine kadar tehir etmesi doğru değil...

Buhàrî ve Müslim'in rivayet ettiğine göre, İbn-i Mes'ud RA şöyle anlatıyor:[17]

---

[17] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1025, no:2630; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.89, no:85; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.325, no:173; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.444, no:4243; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.300, no:674; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.43, no:372; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.20, no:9808; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.192,

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ ، أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ ؟ قَالَ: الصَّلاَةُ لِوَقْتِهَا

(خ. م. ت. حم. عن ابن مسعود)

(*Kultü: Yâ rasûla'llàh, eyyü'l-ameli efdalü?*) "'Ey Allah'ın Rasûlü, ibadetlerin, amellerin en faziletlisi hangisidir?' dedim."

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz cevâben buyurdu ki: (*Es-salâtü li-vaktihâ*) "Namazı vaktinde kılmak."

Bazı başka rivayetler de var, ibareler değişebiliyor.

Namazı evvel vaktinde kılmak sevaptır. Tâ o vakte kadar tehir, zaten kusurdur, kabahattir. Ama baktı, öyle bir durum oluverdi; yine kılsın!

f. Kaza Namazı

1. Soru:
Kaza namazına nasıl niyet edilir?

Kaza namazına niyet edilirken, "Yâ Rabbi, kılmam gereken, üzerime borç olan, kazaya kalmış olan en son öğle namazını ödemeye... En son ikindi namazını ödemeye..." diye sondan da başlayabilir; "En evvelki borcumu ödemeye..." diye baştan ödemeye de başlayabilir.

2. Soru:
Bir kimse günlük beş vakit namazın sünnetleri yerine, kazaya kalmış namazlarını kılabilir mi?

Kılamaz. Kılmaması lazım! Sünnetleri bırakmaması

---

no:1791; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.201, no:19308; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.10, no:4219; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.434, no:1885; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.266; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.287, no:1003; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.57, no:103; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.276, no:103; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.119, no:1779; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

gerekir. Sünnetleri kılsın, kazaları ayrı kılsın. Bu hususta mezhepler arasında bir ihtilaf vardır. O kardeşlerimizin duyduğu bizim mezhebimizin değildir. Hanefî mezhebinde bu sünnetleri terk etmesi de ayrı bir vebal oluyor. Bunları kılacak, o namazları ayrıca kaza edecek. Onun yerine bunu kılmak bizim görüşümüz değil, bizim büyüklerimizin görüşü değildir.

3. Soru:

Namaza yeni başlayıp da, kaza namazları çok olan bir kimse, vakit namazlarındaki sünnetleri terk edip kaza namazı kılabilir mi?

Câiz değildir. Vakit sünnetlerini kılacak. Ayrıca bizim tarif ettiğimiz İşrak namazı, Duha namazı, Evvâbin namazı, Teheccüd namazı ve sâireyi de kılacak, onları da bırakmayacak. Ötekisini de ödemeye geçecek. Bizim mezhebimiz, Hanefî mezhebi böyledir.

Bazı başka kaviller var... Şafiî mezhebinde, "Önce farzları ödesin!" demişler ama, bizim mezhebimizde büyüklerimiz diyorlar ki:

"—Bu namazları vaktinde kılmadın, bir edepsizlik yaptın, bir günaha girdin, bulaştın. Şimdi o günahı telâfi edeceğim derken, bu sefer Peygamber Efendimiz'in sünnetlerini kılmayıp, oradan bir başka kusur yapıyorsun; uygun olmuyor."

Sen onları kıl; ötekilerini de belirli bir plan dairesinde, yavaş yavaş sünnetlerle ödemeğe giriş. Allah nasıl olsa, rûz-i mahşerde kulların namaz ibadetlerini hesaplarken, farzlarını hesaplayacak; farzlarda eksik varsa, tamamlayacak. Ondan sonra nafilelerle tamamlayacak. Hesabı Allah'a ait... Sen Allah'a güzel kulluk et; o hesabı doğrultur. Yoksa, kimse ameliyle cennete girecek değil...

Büyüklerimiz bu kanaatte, bizim mezhebimiz bu... Başka mezheblerde, başka türlü düşünceler olabilir.

4. Soru:

"Kazası olan kimse, akşamdan sonra Evvâbin namazını ve diğer nafile namazları kılamaz; kılsa bile Allah kabul etmez!" diyorlar. Lütfen bunun hakkında açıklama yapar mısınız?

Muhterem kardeşlerim! Akılla, mantıkla gelin bu meseleyi çözelim:

"—Kılsa bile Allah kabul etmez!" diyormuş.

Yâhû sen Allah'ın vekili misin? Bir kul namaz kılıyor, "Kılsa bile Allah kabul etmez!" diyor. Kimsin sen yâhu, Allah'tan mesaj mı aldın? Bu ne biçim laf?

Bizim ulemamız, "Kılsa kabul olur." diyor, niye kabul olmayacakmış? Kabul olur kardeşlerim. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifte, "Kılın! Denizlerin köpüğü kadar günahınız olsa bile affeder." diye teşvik ettiği bir namazı, "Rasûlüllah emretmiş, tavsiye etmiş; ben de kılayım!" diye kılsam, niye kabul etmesin Allah? Bu nereden çıkıyor, bu ne biçim laf?

Bizim Hanefî mezhebimizde böyle bir mesele yok... Kılınan nafile namazlar sevaptır, kılınır.

"—Kaza borcu varsa hocam?"

Kaza borcu varsa, kaza borcunu ayrıca ödesin! Zaten namazı vaktinde kılmamış, kazaya bırakmış, bir günah işlemiş; şimdi onu ödeyeceğim diye bu sefer buradaki sevaplı işleri bırakıyor. Olur mu? Bir kabahat işlemiş, o kabahati temizlemek için, birçok iyi şeyi yapmıyor. Olur mu? Olmaz!

Onun için, kardeşlerimiz Duha namazını kılacak, İşrak namazını kılacak, Evvâbin namazını kılacak, Gece namazını kılacak, Teheccüd namazını kılacak. Ondan sonra Allah'tan öteki borçlarını da ödemesi için yardım isteyerek, fırsat buldukça ötekileri de kılmağa girişecek. Mâdem zamanında kılmamış, bir edepsizlik etmiş; onları yavaş yavaş ödemeğe gayret edecek. Hadis-i şeriflerde kılın diye Efendimiz'in tavsiye ettiği namazları kılmamak sûretiyle, ikinci bir edepsizlik yapmayacak. İkinci bir fırsat kaçmış oluyor bu sefer elinden...

O bakımdan bu mantık mantık değildir. Bizim mezhebimizde böyle şey yok... Onları kılacak! Hem, kabul olmaz sözü bayağı ayıp...

"—Allah bunu kabul etmez!"

Nereden bildin? Sen Allah'ın vekili misin? Allah'ın gönderdiği salâhiyetli şahıs Peygamber Efendimiz, "Şu namazları kılın!" diyor. Sen de dikilmişsin kılacak insanın karşısına: "Sen kılma, kabul etmez Allah!" diyorsun.

Tevbe estağfirullah... İnsanların aklı karıştı mı, nasıl karışıyor. Sen bizi akıl nimetinden mahrum etme yâ Rabbi!

5. Soru:

Kaza namazları olan kimselerin gayr-i müekked olan yatsı ve ikindi namazlarının sünnetlerini kılmayıp onun yerine kaza namazları kılabileceği söyleniyor, ne buyurursunuz?

Böyle de söylemiyorlar, bütün sünnetleri kılmasın, bıraksın sadece kaza kılsın diyorlar, bizim mezhebimizde bu yoktur. Biz ödemeyi ayrı yaparız, bu faziletleri namazları kaçırmayız. Ama burada sorular gayri müekked sünnetlerdir. Gayr-i müekked sünnet iki tane, birisi ikindinin ilk dört rekâtı, ötekisi yatsının ilk dört rekâtı.

İlle bir yerden bir kırpıştırmak mı lazım? Hiç vakit kalmadı, yer kalmadı da ille bir şeyin yerine bir şey mi yapmak lazım? İlle bir hesap mı gerekiyor? Bu işte böyle bir cimrilik mi gerekiyor?

Ben bunu biraz şey görüyorum, ya onu da kıl, durumun müsaitse onu da kıl, ne oluyor yani? Bunu kılmayayım onun yerine bunu yapayım. Pazarlık yani, 125 bin lira olan şey 124 bin lira olmaz mı, 123 bin lira olmaz mı? Biraz şey görüyorum.

6. Soru:

Kaza namazı borcu olan bir insan nafile namazlarla birlikte kaza namazı kılabilir mi?

Tabii ayrı ayrı kılacak, bizim mezhebimiz öyle. Bazıları diyorlar ki; "Önce kazalar ödensin, ötekiler kılınmaz." O doğru değil. Bizim mezhebimiz öyle. İşrak namazı, duha namazı, evvabin namazı, gece yatarken namaz, abdest aldığı zaman namaz, tahiyyetü'l-mescid namazı, gece teheccüd namazı; bu gibi

namazlar hadîs-i şeriflerde tavsiye edilmiştir, onları sık kılacak. Kazayı ayrı kılacak.

Tamamlayamazsa?

Bir insan ölüverdi, öldü, tamamlayamadı borçlarını; onun hesabı Allah'a kalmıştır. "Farzlardan eksiklik varsa sünnetlerden, sünnetlerde eksiklik varsa nafilelerden tamamlanır." diye rivayetler, müjdeler vardır.

"Kaza borcu olan bir insanın öteki namazları kılmaması lazım." diyenlerin sözü niye doğru değil bizde? Çünkü bu sevaplı namazların, Duha namazının mesela, İşrak namazının sevapları ne?

İşrak namazının sevabı; o sabah İşrak namazı kılarsa bir insan, bir hac ve umre sevabı alıyor. Kaçırılmaz bu. Duha namazını kılarsa bir insan, muhsin kullar zümresine katılıyor; kaçırılmaz. Akşam namazının arkasından Evvabin namazını kılarsa, denizlerin köpüğü kadar günahı çok olsa affoluyor; kaçırılmaz. Gece yatarken abdest alıp iki rekât, dört rekât namaz kılıp abdestli yatarsa, bütün gece ibadet etmiş gibi sevap yazılıyor; kaçırılmaz. Geceleyin teheccüd namazına kalkar da iki rekâtçık bile olsa teheccüd namazı kılarsa, dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden daha hayırlı olur, daha çok sevap kazanır; kaçırılmaz.

Bunları kılmayıp onun yerine kaza namazı kılarsa ne olmuş olur? Hem farzı zamanında kılmadı, kazaya bıraktı, bir kaybı oldu; hem de ödeyeceğim derken bu sevaplı namazları kılmıyor, bir kaybı daha oluyor.

Bunları kılacak da, arada farzları ödemeye devam edecek; kàide budur.

7. Soru:

Uzun yıllar namaz kılmayan bir insan, namazlarını kaza etmeye başladıktan sonra, bitiremeden ömrü vefa etmeyip ölse, geride kalan namazlarını Allah affeder mi?

Allah'ın işini kullar bilmez. Yalnız biz hadis-i şeriflerden, din

kitaplarından bildiğimizi söyleyebiliriz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kulların mükâfâtını niyetlerine göre veriyor. Bunun niyeti ödemek olduğu için ve bir insan bir şeye niyetlenip yapamazsa bile yapmış gibi Allah'ın ona mükâfât verdiğini, Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifinden bildiğimiz için; "Allah bunu affeder." diyebiliriz.

Affetmek bizim işimiz değil, Allah'ın işi. Ama kânûn-i ilâhîyi bildiğimizden böyle diyebiliriz.

Bir insan; "Ben yarın hastaneye gideceğim, hapishaneye gideceğim, mazlum veya hasta filanca kardeşimizi ziyaret edeceğim." dese, bu bir iyi iş yapmaya niyet etmektir. Bir haseneyi, bir iyiliği yapmaya niyet eden bir insan, ertesi gün yapamazsa ne olur? Allah ona yapmış gibi sevap verir.

Hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz şöyle bildiriyor:[18]

مَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا ، لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْهِ ؛ وَإِنْ عَمِلَهَا ، كُتِبَتْ

[18] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2380, no:6126; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.118, no:131; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.279, no:2519; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.413, no:2786; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.161, no:12760; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.299, no:334; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.308; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.236, no:716; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.81, no:242; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.39, no:1128; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.415, no:5027; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.145, no:162; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.148, no:12527; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.170, no:3451; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.115, no:344; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7195; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.260, no:4140; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.388, no:7041; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.81, no:241; İbn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.26; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.45, no:6171; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.206, no:4152; Hureym ibn-i Fâtik el-Esedî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.302, no:502; Tayâlisî, c.I, s.62, no:464; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.173, no:2878; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.234, no:10315; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.214, no:17186, 17187; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IX, s.18, no:7816; İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.294, no:1074.

سَيِّئَةً وَاحِدَةً . وَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا ، كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً وَاحِدَةً ؛ وَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا . وَلاَ يَهْلِكُ عَلَى اللهِ إِلاَّ هَالِكٌ (خ. م. حم . طب. هب. حل. عن ابن عباس ؛ م . حم.ع. عن أنس ؛ حم. طب. هب.عن أبي هريرة)

(*Men hemme bi-seyyietin ve lem ya'melhâ, lem tektüb aleyhi*) "Bir kötülüğe yapmaya niyet eden, ama sonra bu kötülüğü yapmayan kimseye bu kötülük yazılmaz. (*Ve in amilehâ*) Eğer bu kötülüğe dayanamayıp, şeytana uyup, nefse uyup işlerse, irtikâb ederse; (*kütibet seyyieten vâhideten.*) bir kötülük, bir günah olarak yazılır defterine.

(*Ve men hemme bi-hasenetin felem ya'melhâ*) Ama bir iyiliği yapmaya niyet edip de, bir sebeple, mâni olup da onu yapamazsa; (*kütibet lehû haseneten vâhideh*) ona bir hasene yazılır. Yâni yapmadığı halde; bir mâni çıktı, yapmadı, niyet etti diye bir sevap yazılır. (*Ve in amilehâ kütibet lehû aşru emsâlihâ*) Eğer işlerse, artık onlu misilleriyle, on misli olarak mükâfatlandırılır.

(*Ve lâ yehlikü ale'llàhi illâ hâlikün*) Allah'ın bu kadar lütfuna, rahmetine, mağfiretine rağmen helâk olan, ancak kendisi helâki hak etmiştir de ondandır." buyuruyor.

Onun için biz bunu böyle kabul ediyoruz.

Bir başka hadis-i şerifte şöyle bildiriyor. Bir keresinde seferde, Peygamber SAS Efendimiz ordusuna diyor ki:

"—Bu gün aranızda olmayan, sefere sizinle beraber gelememiş olan, savaşa katılamamış olan, Mekke'de kalmış olan, Medine'de kalmış olan öyle ashabım var ki, siz bir tepeye çıktıkça, yoruldukça, bir vadiye indikçe, bu yolculuğun meşakkatini çektikçe, sevap kazandıkça, onlar da sevap kazanıyorlar.

Mazeret onları engellemiştir. Gelmeye niyetleri vardı,

gelemediler ama sizinle gelmiş gibi, Allah onların da defterine sevap yazıyor.” diyor.

Buradan da biliyoruz, demek ki bir insanın niyeti iyi olunca Allah onu mükâfâtlandırıyormuş.

Bir başka nokta:

“—Bir insan ödemek niyetiyle birisinden borç para alsa..” diyor Peygamber Efendimiz; ödemek niyetiyle, aldatmak niyetiyle değil; “Ben bunun üstüne yatarım da ödemem.” filan gibi değil. “Ödemek niyetiyle borç alsa, ödeyemezse bile Allah onu affeder ve onun borcunu karşılar.” diye bildiriyor.

Buna benzer hadis-i şeriflerden, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin lütf u ilâhîsini bildiğimizden öyle diyoruz.

Bu, ödemeye niyet etti, ödemeye girişti, ama eceli kendi elinde değil. Allah bunun ömrünü bu kadar yazmış, yarı yolda bunun canını aldı, bu da borçlarının tamamını ödeyemedi. “Ama Allah onun niyetine göre ödemiş gibi muamele eder.” diye biliyoruz din kitaplarından.

Allah CC, güzel lütfuyla muamele eylesin…

8. Soru:

Her farz namazın arkasından kaza namazı kılınabilir mi?

Kardeşimiz bunu niçin soruyor?

Sabah namazından sonra, ikindi namazından sonra mekruh vakitler var. Bir kere öğleden sonra kılınabiliyor, akşamdan sonra kılınabiliyor, yatsıdan sonra kılınabiliyor.

Sadece sabah ve ikindiden sonra farz kaza namazı kılınabilir mi? Kılınabilir. O namazların arkasından nafile namaz kılınmadığı için bu soruyu sormuş kardeşimiz.

Diyor ki:

“—Acaba farz olan namazı da kılamaz mıyız?”

Kılabilirsin. Çünkü o farzdır. O ötekiler gibi değil; nafile namazlar öyle.

“—Kerahat vaktinde de kılabilir mi?”

Kerahat vakti iki çeşittir: Bir, hiç namaz kılınmayan kerahat vaktidir. Güneşin doğmasından İşrak zamanına kadar sabahki bu vakitte, insan farz namazı da kılamaz.

Sabah namazı kılamadı, uyudu kaldı, bir mâni oldu, birden bayıldı, uyandı baktı ki güneş doğmuş, abdest aldı ama o vakitte kılamaz.

Neden? Çünkü o, namaz da kılınmayan kerahat vaktidir.

Bir de "Namaz kılınabilen, ama nafile namaz kılınamayan kerahat vakti" vardır: Sabah namazının edasından güneşin doğuşuna kadar ki zaman, ikindi namazının edasından güneşin batışına kadar olan zaman.

Hiç namaz kılınamayan zamanlardan bir tanesi de güneşin tepeye geldiği zamandır. Ona "zeval vakti" diyoruz. Öğlen vakti, öğlen namazındaki zamandan önceki bir miktar zamandır.

Bu miktar ne kadar? Bazı alimlere göre kırk elli dakikadır, bazı alimlere göre daha kısa bir zamandır. Bazı mevsimlere göre ve bazı bölgelere göre de bu zaman biraz değişir. Gecenin gündüzün uzunluğuna göre, yaza kışa göre de değişir.

O bakımdan biz umumiyetle kırk elli dakika evvelinden itibaren öğle namazından evvel kılmama yönündeyiz. Sabah namazında da güneşin doğmasından işrak vaktine kadarki otuz kırk dakika kılınmaz; akşamleyin de güneş batarken kılınmaz.

Demek ki güneş doğarken, güneş tepedeyken, güneş batarken hiç namaz kılınmayan zamanlar var. Güneş doğarken ki zaman aşağı yukarı garantili, öğlendeki zaman biraz tereddütlü, akşamdaki çok kısa bir zamandır.

Bir de bunun dışında nafile namaz kılınmayan vakitler var:

Sabah namazı eda edildikten sonra daha güneş doğmamış, o zamanki vakit… İkindi namazını eda ettikten sonra daha güneş batmamış, o zamanki vakitte nafile namazlar kılınamıyor ama, farz borçlarını ödeyebilir.

g. Namazı Oturarak Kılmak

1. Soru:

Nafile namazlarda, sağlıklı ve sağlam olduğu halde oturarak kılınması efdal olan var mı; varsa, hangileridir?

“Ayakta kılınacak bir namaz, oturarak kılındı mı, fazileti %50 azalır, yarı yarıya iner.” diye hadis-i şerif var... Yalnız Pakistanlı kardeşlerimizde gördüm, burada da bir iki defa söyledim.

Bizim Mehmed Zâhid Kotku Rh.A Hocamız da gece yatma namazında bazen yapardı. Yatsıdan sonra abdest alıyor, yatacak. O yatmadan evvel kılınan namazı, oturarak kılıveriyorlar.

Peygamber Efendimiz’den öyle bir rivayet var da, ondan yapıyorlarsa, o rivayete uygun olsun diye yapıyorlarsa; o zaman uygun olur. Peygamber Efendimiz’e uyma aşkıyla yapmış oluyorlar.

2. Soru:

Namazda otururken, Ettahiyyatü’yü okurken şehadet parmağını kaldırmak sünnet midir?

*Ettahiyyatü’*yü okurken, “*Eşhedü en lâ ilâhe*” derken şehadet parmağı kalkacak, ondan sonra inecek. Hadis-i şerifte bildirilmiştir, sünnettir. Peygamber Efendimiz de böyle parmağını kaldırırdı.

3. Soru:

Sehiv secdesini Tahiyyat’tan sonra mı yapacağız, yoksa Allahümme Salli ve Barik’ten sonra mı; bilgi verir misiniz?

Sehiv secdesine varmak için, *Allàhümme Salli*’yi ve *Barik’*i okuyup, ondan sonra selâm verip secde etmesi gerekiyor.

4. Soru:

Sandalyede namaz kılınır mı? Bugün bazı camilerde ön safa

sandalye konulması doğru mu?

Bir insan namazı ayakta tam kılabilirse, ayakta kılar. Kılamazsa, oturarak kılması caizdir. Kılamazsa, başıyla imâ ederek kılması olur. Mazereti ağırlaştıkça, namazı da hafifler, rahatlaşır.

Onun için, insan oturarak namaz kılabilir. Fakat, sandalyeyi camiye getirmek ve camide sandalyeyle namaz kılmak doğru değildir. Adam sandalyesini yükleniyor sırtına, camiye getiriyor, kenara koyuyor, orada kılıyor. Arkada kılıver, ayağını uzatarak otur. Yâni, sandalye olmadığı yerde, eğilemeyen insan başka türlü oturabilir.

Camilerin tertibini bozmayalım, bid'atlar çıkarmayalım!

h. Seferilik Hakkında

1. Soru:
Ne zaman seferî olunur?

Üç günlük karayolu uzaklığına giden, gitmeye niyetlenen bir insan, beldesinin kenar mahallesinin son evinin yanından çıktı mı seferî olur.

Şu kasabada oturuyorum, üç günlük yola gitmeye niyetlendim, evimden çıktım; kasabanın evleri bitti, tarlaları başladı, öğlen namazı kılacağım, iki rekât kılarım. Çünkü evler bitti, beldenin hududu bitti; seferîlik başlar.

Üç günlük mesafe nedir?

Fıkıh kitapları; "Bir yaya ortalama altı saat yürür." diyor. Bir saatte beş altı kilometre yürür. O zaman üç gün 18 saat eder, beş kere 18, 90 eder. 90 kilometre kadar bir mesafeye niyetlenmiş gitmişse bir insan seferî olur. Dört rekâtlı namazlar iki rekât kılınır, ama üç rekâtlı akşam namazı tam kılınır, iki rekâtlar zaten iki rekâttır.

O zaman ne kalmış oldu? Öğle iki, ikindi iki, yatsı iki rekât

kılınacak.

Acil durum varsa sünnetler kılınmaz, farzlar bile kısaltılıyor; sünnetler kılınmaz. Geniş zamanı varsa, vakti müsaitse, isterse sünnetleri kılar. Vitri kılacak.

Bolu-İstanbul arası seferî olur mu? Olur. 90 km'yi geçti mi olur.

2. Soru:

Memleketimiz Konya... Okulumuz Ankara'da... İstanbul'a üç ay için çalışmağa geldik. Ankara'ya birkaç günlüğüne gittiğimizde namazlarımızı seferî olarak mı kılacağız. mukim olarak mı kılacağız?

Bir insanın asıl vatanı, doğduğu, evinin olduğu yerdir. On beş günden fazla durmak niyetiyle gittiği ve ikamet ettiği yer de vatan-ı ikamettir. Yâni, ikametten dolayı vatan olmuş oluyor; oradan ikameti kalkarsa vatan değildir. Bir insan vatan-ı ikametten ayrıldığı zaman, vatan-ı ikamet bozulur; onun vatan-ı ikametliği kalmaz

Onun için, şimdi İstanbul'a gelmiş, üç aylığına burada mukim olmuş. Kendisi Konyalı olduğu için, iki-üç günlüğüne Ankara'ya gittiği zaman seferî olur.

2. Soru:

Seferilik mesafesi 90 km midir yoksa 18 saatlik yol mudur?

Seferilik mesafesi üç günlük yoldur. Bu da, “Günde altı saat yaya yolculuk yapacak, ondan sonra dinlenecek. İnsanın bir tâkati var, normal şekilde böyle seyahat ediliyor.” diye hesaplanır. İnsan ortalama olarak saatte 5-6 km yürür. Günde ortalama 30-35 km'dir. Bu da üç günde 90 km civarında bir mesafe eder.

Mesafe önemlidir, saat önemli değildir. Meselâ uçağa biniyor, İstanbul'dan Ankara'ya 45 dakikada gidiyor ama, 450 km'lik mesafeye gittiği için Ankara'da seferidir.

Seferilik saat hesabı değildir. Yaya bir yolcunun üç günde

gittiği mesafe kadar gittiği zaman seferi olur.

3. Soru:

Seferi halde iken dört rekâtlı bir namazın son rekâtına yetişen 1

Seferî haldeki bir insan mukim bir imama uydu mu, seferîlik bahis konusu değildir. Normal insanın yetişemediği rekâtları nasıl tamamlaması gerekiyorsa, öyle tamamlar.

4. Soru:

Günümüzde seferî olmanın değişik tanımları yapılıyor. Teknolojiye göre seferî olmak durumu değişir mi?

Değişmez. *Büyük İslâm İlmihali*'ndeki şartlara uygun olarak işinizi yaparsınız.

5. Soru:

Namaza durduk, namazı kıldık. Biz son rekâttayken birisi yetişti. Biz seferî olduğumuzdan iki rekât kıldık. Şimdi bu şahıs ne yapacak? Son rekâtta yetişti; bizim dört rekât kılıp kılmadığımızı bilmiyor. Bu şahıs ne yapacak?

İmamın vazifesidir. İmam selâm verdikten sonra "Biz seferîyiz, iki rekât kıldık, siz ona göre tamamlayın!" diyecek ki bilecek, ona göre tamamlayacak.

6. Soru:

Piknik için 90 kilometreden uzağa gidersek seferî olur muyuz?

Olursunuz. 90 kilometreden uzağa gidişin sebebi ne olursa olsun, gidince seferi olunuyor.

7. Soru:

Öğrenim görmek için İstanbul'da yaşıyoruz. Burası vatan-ı aslî olarak kabul edilebilir mi? Öteki vatan-ı aslî, doğup büyüdüğümüz kent aslîlikten çıkar mı? Memleketimizde 15 günden az kalırsak

seferî hükmünde mi oluyoruz?

Bir insanın yerleştiği yer onun vatan-ı aslîsi oluyor. Bir vatan-ı aslîsi var, yerleştiği yer; bir de yola çıktığı zaman 15 günden fazla kalmaya niyet ettiği yer var, vatan-ı ikâmet deniliyor. 20 gün kalacaksa namazları tam kılacak ama asıl yeri değil, evinin barkının olduğu yer değil; tam kılacak.

Sefer zamanından fazlaca kaldığı yer, ona da vatan-ı ikâmet deniliyor. Berikisine vatan-ı aslî deniliyor. Şimdi buraya gelmiş, dört sene burada kalacak, burası vatan-ı aslîsidir, buradan başka bir yere, velev doğduğu belde bile olsa, gittiği zaman,15 günden az kaldığı zaman, orada iki rekât kılacak.

i. Camide İhlâs Okunması

1. Soru:

Namazlardan önce camide ihlâs okumanın bir mahzuru var mıdır? Bazıları mekruh diyorlar, bazıları da okumayınca karşı çıkıyorlar.

Yoktur, çünkü Kur'an sûresidir, sevaptır. Bu bizim camilerde daha önceleri böyle aşikâre okunuyordu. Bunun faydası şu oluyor: "Bak artık sünnet kılma zamanı azaldı, biraz sonra kamet getirilecek!" gibi bir mânası, işareti oluyordu. O bakımdan faydalı... Ama, Kur'an okumak sevap olduğundan, aynı zamanda da sevaplı...

2. Soru:

Farz namazlarda, ilk sünnetlerden sonra İhlâs-ı Şerif okumak bid'at midir?

Sevap kazanmak niyetiyle, "O arada sünnet kılanlar da tamamlasınlar." diye okuyuveriyorlar. Sûre okumak niye bid'at olsun. Bir mahzuru yoktur. Bid'at dini bozan; bir takım yanlış fikirler ortaya çıkaran şeylere denir. Öyle bir durum yoktur inşaallah.

3. Soru:
Yatsı namazından sonraki tesbihler bid'at mıdır?

Hayır! Namazlardan sonraki bütün tesbihler sünnet-i seniyyedir. Peygamber Efendimiz'den tavsiyedir. Bizim sabah ve yatsı namazından sonra bu camide yaptığımız özel zikir de *Hatm-i Hâcegân*'dır. *Hatm-i Hacegân* da Hızır AS'ın öğrettiği bir sevaplı zikirdir.

4. Soru:
Farz namazlarından sonraki istiğfar, sadece ikindi ve sabah namazlarına ait bir şey mi; yoksa, diğer farzlardan sonra da istiğfar etmek gerekir mi?

Her namazın farzından selâm verdikten sonra üç defa *Estağfiru'llah* denilmesini burada okuduk, *Râmûzü'l-Ehâdis*'te geçti. Yâni her namazda, "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llah... Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llah...*" dedikten sonra istiğfar edilir.

j. Hem Namaz, Hem İçki

Soru:
Bir arkadaş hem namaz kılıyor, hem içki içiyor. "Bu kötü alışkanlığını bırak!" dediğimizde, "Onun yeri ayrı, onun yeri ayrı..." diye cevap veriyor. İkisinin bir arada yapılması hakkında bilgi verir misiniz?

Aziz ve muhterem kardeşlerim, bu çok büyük bir hastalıktır. Bizim Türkiye'de müslümanlar, fikrî bakımdan çok çeşitli hastalıklara tutulmuşlardır. Kimisi veremden beterdir, kimisi kanserden beterdir, kimisi AIDS'ten beterdir. Bir büyük meşhur fikir hastalıklarından bir tanesi budur:

"—Onun yeri ayrı, onun yeri ayrı..."

Öyle saçma şey mi olur? Bu kadar saçma şey olamaz yâni... İnsan Allah'ın emrini tutacak, Allah'a teslim olacak. Müslüman ne demek, müslim ne demek? Kendisini Allah'a teslim eden kul demek...

Hani geliyor askerlik şubesine 19 yaşında, 20 yaşında delikanlı... Diyor ki: "Tamam, ben geldim; filâncanın oğlu falancayım, askerlik yapmağa geldim!" diyor ya... Müslim ne demek? Kendini Allah'a teslim eden... Onun emrini tutacak; onun emrine razı, buyruğuna razı... Haramlarını haram belleyecek, haramlardan sakınacak... Helâlleri helâl belleyecek, emirleri emir belleyecek, yapacak... Müslüman bu demek... "Yâ Rabbi ben senin buyruğunu tutmağa razı oldum. Tevbe ettim, yanlış yolu bıraktım, doğru yola geldim." demek...

Şimdi böyle söyleyen insanların hali ne olur, biliyor musunuz? Sonunda imansız gider. Çünkü oyuna gelmez bu iş, oyuncak değil; alaya gelmez! İnsan elinden geldiğince Allah'ın yolunda gitmeğe çalışacak, her günahtan kaçınmağa çalışacak!

Hattâ büyüklerimiz demişlerdir ki:

"—Günahın küçüğü olmaz."

"—Canım küçük günah aldırma!"

Hayır! Küçük günahlar bile yapıla yapıla büyür, ejderha gibi olur. Solucan gibiyken, ayağınla def edebilecekken, ejderha gibi olur, yedi başlı olur. Ondan sonra, padişahın oğlu gelse kesemez kafasını...

O bakımdan bu kötü huyları atmak lâzım! Bu çok fena bir hastalıktır.

"—Onu da yaparım, onu da yaparım... Onun yeri başka, onun yeri başka..."

Haa, böyle yaparsan cehenneme gidersin. Çünkü bu, Allah'ın diniyle alay etmek gibidir. İnsan elinden geldiğince Allah'ın yolunda gitmeğe çalışacak da, nefse uyarsa, şeytana uyarsa, ayağı kayarsa kayacak; o ayrı... Kayarsa, yine tevbe edecek, yine yola gelecek. Ama "Onun yeri başka, onun yeri başka..." diye haramı helâl sayarsa, o zaman kâfir olur insan... Bu, küfür kokan bir

duygudur, çok tehlikeli bir hastalıktır.

Bir de, “Zaman sana uymazsa, sen zamana uy!” diyorlar. Bu da “Bu zaman küfür zamanıdır, gel kâfir ol!” demenin bir başka ifadesidir. Öyle şey yok! İslâm’ın emirleri 1400 yıldır hep aynıdır. Kâinat var olduğu müddetçe, kıyamet kopuncaya kadar hep aynı olacaktır, hiç değişmeyecektir. İçki haramsa, haramdır. Namaz farzsa, farzdır.

“—Üç vakte indiremez miyiz?”

Hayır! Dörde de indiremezsin, üçe de indiremezsin, bire de indiremezsin.

“—Pazar günleri kılsak olmaz mı?”

Hristiyanlar öyle yapıyor. Onlar dinlerini kestiler, kestiler, kestiler... Onların dinleri artık işe yaramaz hale geldiğinden, Allah İslâm’ı gönderdi. Bozdukları için gönderdi. Bozmasalardı devam edecekti. Kâfirler gibi, hristiyanlar gibi olmayalım! Allah’ın emirlerini ciddiyetle uygulamağa çalışalım.

Eğer ciddiyetle uygulamazsa insan, bir edepsizlikten, bir böyle şapşal konuşmaktan, bir böyle edepsizce düşünceden dolayı —Allah saklasın— öyle bir felâkete uğrar ki, belini doğrultamaz. Sülâlesinin beli doğrulmaz. Onun için bu gibi hallere düşmeyin!

Müslüman nasıl olacak? İmana geldikten sonra tekrar günah işlemekten, tekrar o eski hale gelmekten, ateşe atılmaktan korkar gibi korkacak!

Bunlar züğürt tesellisidir, beynamaz özrüdür. Günaha devam etmek için şeytanın uydurduğu bahanelerdir. Şeytan insana çok bahaneler bulur, insanları çok aldatır. Zâlimi zulüm yönünden aldatır, âbidi ibadet yönünden aldatır; ille bir kusura, günaha sokar. Bu kardeşimizi de demek ki öyle aldatıyor. “Onun yeri ayrı, onun yeri ayrı...” O zaman insan mahvolur. Allah saklasın...

Kur’an-ı Kerim’de buyuruyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri:

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ (البقرة:٨٥)

(*Efetü'minûne biba'dı'l-kitâbi ve tekfurûne biba'd*) "Allah'ın bazı ayetlerine, kitabının bazı cümlelerine inanıyorsunuz da, ba'zılarına kâfir mi oluyorsunuz? Bunun cezâsı ne kadar büyüktür, biliyor musunuz?" (Bakara, 2/85) diye Allah-u Teàlâ Hazretleri, böyle ikili, kaypak, oynak olanların cezâsının büyüklüğünü bildiriyor bu ayet-i kerimede... Sakın ha, böyle cahilliklere düşmeyin!

k. Namaz Terk Edilmez

1. Soru:

Yaptığımız ibadetlerde ihlâslı olamadığımız zaman, ibadetleri terk etmeli miyiz?

Hayır, ibadetler hiç bir zaman terkedilmez. İbadeti ihlâsla yapmağa çalışır insan... Yapsa da yapamasa da, zevk alsa da almasa da ibadet terkedilmez. Çünkü, Allah emretmiştir, yapılacak! Zevk için değildir bu... Zevk duysa da, duymasa da yapılması gerekir. Ama, ihlâsla yapmağa çalışacak!

مَا لاَ يُدْرَكُ كُلُّهُ، لاَ يُتْرَكُ كُلُّهُ .

(*Mâ lâ yüdrekü küllühû, lâ yütrekü küllühû*) "Tamamı güzelce yapılamayan bir şey, tamâmen de bırakılmaz." denilmiştir.

Güzel namaz kılamıyorsan, devam et, bir zaman gelir, güzel kılmaya da Allah seni muvaffak eder. Zamanla alışırsın.

2. Soru:

Haram yemiş bir kimsenin okuduğu Kur'an, kıldığı namaz, yaptığı ibadet kabul olur mu?

Olmaz. Hadis-i şeriflerde bildiriliyor, burada okuduk; "Kırk sabah namazı kabul olmaz!" diye bildiriliyor. Haram yememeğe

çok dikkat etmek lâzım! Bir müddet, o haramın tesiri geçinceye kadar kabul olmuyor. Onun için harama bulaşmamağa dikkat etmek lâzım!

3. Soru:

Bir muhasebecide çalışıyorum, odaların birisinde namazımı kılıyorum. Patronum, namaz kılarsam işlerin aksayacağını söylüyor. Şayet böyle namaz kılmaya devam edersem, benimle çalışmayacağını ve işten atacağını söylüyor. Ben de tuvalete diye gidiyorum, vakit kaybolmasın diye sadece farzlarını kılıyorum. İşimden de atılmak istemiyorum. Ne yapmamı tavsiye edersiniz?

Namaz kılmamak diye bir şey yok! O işyerinde çalışmak farz mı? İlmihal kitabında mı yazıyor? Başka işyerine gidersin. Öyle bir herif-i nâşerife iş yapacağına güzel bir iş ararsın, olur biter.

Ama o adam razı olmasa bile; "Ben sana hakkımı helal etmiyorum. Maaş veriyorum, sen namaz kılamazsın!" dese bile bu namaz kılar. Çünkü namaz Allah'ın emridir. Ötekisinin bunu yasaklamaya hakkı yoktur.

Gücü yeterse başka yerde iş bulsun. Gücü yetmezse şu anda başka yerde iş bulamıyorsa orada çalışsın, namazını kılmaya devam etsin. Sünnetleri de kılmaya çalışsın. Öğle tatilinde kimse bir şey diyemez.

Sabah namazını camide kılacak. Akşamla yatsıyı evde kılacak. Bir ikindi kalıyor. Bu kadar basit, çok büyük bir dert değil. İkindinin sadece farzını kılabilir. Çünkü sünneti gayr-i müekked sünnettir.

4. Soru:

Çalıştığımız yerde namaz kılmaya müsaade etmiyorlar. Bu durumda, kılamadığımız namazları eve gittikten sonra kaza etsek olur mu?

Olmaz! Namazın farzlarından birisi de vakittir. Vaktinde edâ edilmesi farzdır. Bir farz yerine gelmemiş oluyor. Dünya üzerinde

sadece o işyeri olmadığına göre, daha binlerce, milyonlarca işyeri olduğuna göre, ya o işyerinde namaz kılmayı sağlayacak, rica ederek, anlatarak; ya da kendisine daha iyi bir iş arayacak!

Bir kere öğle tatilinde öğle namazını kılabilir. Sabah namazını da evde kılar. Geriye bir ikindi namazı kalıyor. Yâni, dediği kadar değil bu iş, işin doğrusuna bakılırsa... İkindi namazında da; ötekiler süt molası, çay molası, sigara molası yaparken, o da abdestini hazır tutar. O hazır tuttuğu abdestiyle kısa tarafından namazı kılıverir. Yanında seccâde bulundurur.

Biz askere gittiğimiz zaman bir arkadaşımız, bir muşambayı katlamış katlamış, sokmuştu beline... Çamurda, toprakta, tarlada, bayırda, nerde olursa; namaz vakti geldi mi çıkarırdı onu, sererdi, namazını kılardı.

İlk gün bir bocalıyor insan... Eğitim alanında abdest alacak yer yok, abdest bozacak yer yok, su yok... Ne yapalım? Haa, abdestli gezmem lâzım demek ki... Öğleyin yemek yedikten sonra alelacele abdest alıyor, abdestli oluyor insan ikindiye kadar... İkindide zâten on dakika bir mola oluyor. Mola düdüğü çaldığı zaman kimisi sigara içiyor, kimisi yatıyor, kimisi kitap okuyor... Kimisi güreşiyor birbiriyle... Bizimkiler de namaz kılıyor.

5. Soru:
Haram para ile inşa edilen bir camide namaz kılınabilir mi?

Kılarsın. Onsuz cami zor bulursun. Vebali yapanlarındır. Hepsini kurcalayacak, karıştıracak olursan, adımını basacak yer bulamazsın, halin harab olur. O kadarını karıştırmadan namazını kılarsın, vebal onların boynuna...

l. Namazın Hikmetleri

1. Soru:
Kur'an-ı Kerim'de; "Namaz insanı kötülüklerden alıkoyar." buyuruluyor... Namazın daha başka ne gibi faydaları vardır?

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ (العنكبوت:٤٥)

(*İnne's-salâte tenhâ ani'l-fahşâi ve'l-münker*) [Muhakkak ki, namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.] (Ankebut, 29/45)

Namaz Allah tarafından emredilmiş bir ibadettir. Her ibadetin sebebi, hikmeti, faydası vardır. Namaz insanı günün beş vaktinde çekip çekip Allah'ın çizgisine getirme ibadetidir. Günün beş vaktinde ayarlama ibadetidir. Dünyanın yaşamına, meşgalesine, hay huyuna dalan insanın günde beş defa akordunu düzeltme ibadetidir.

İnsan bu ibadeti yaptıkça; abdest almasıyla stresi gider, sinirleri gevşer, vücudu rahatlar, kan dolaşımı hızlanır, şöyle olur, böyle olur, bir rahatlık olur. Yatıp kalkmasıyla, secdesiyle rükûsuyla, kıyâmıyla kuûduyla, beyninin kanla yıkanıp yeni kanın gelip yorgunluk malzemelerinin gitmesi sûretiyle kafası dinlenir. Kalbi de mânevî bakımdan temizlenir, kötü duygular silinir. Bir önceki namazla bu namaz arasındaki yaptığı kusurlar bağışlanır ve temizlenir. Namazların böyle günahları da affettirme faydası vardır.

Sıhhî faydası vardır. Eklemler hareket eder, adaleler çalışır, bir bakıma jimnastik olur, egzersiz olur. Vücuda faydası vardır. Kafaya faydası vardır. Yorgunluğu izâle edicidir. Ruha faydası vardır. Dünyaya faydası vardır. Âhirete faydası vardır.

İnsan bir namaza gelince insafa da gelir. Bir kötülüğe niyet etmişse bile o kötülükten vaz geçer. Kötülüğü yapmayı bırakır. Böylece namazın bir de kötülükten uzaklaştırma özelliği vardır. Âyet-i Kerime böyle...

2. Soru:

Zihni devamlı olarak günlük işlerle meşgul olmaktan

kurtarmak için ne yapmalıdır?

İbadet etmeli, namaz kılmalıdır. Neden namaz günde beş defa farz olmuştur? Öğleyin namaza gitsin, abdest alsın, huzurlu bir namaz kılsın; dünya işlerinden sıyrılsın diye... İkindi vakti gitsin, abdest alsın; usûlüne uygun, aceleye getirmeden namaz kılısın, dünya işlerinden kurtulsun diye...

Şimdi millet namazları öyle kılıyor ki... Meselâ ticarethanede, kendisini yoran bir işte çalışıyor, çalışıyor, çalışıyor, çalışıyor... Gidiyor seccadeye... Takır tukur, takır tukur namaz kılıyor. Hop geliyor. Bunun bir faydası olmaz. Öbür tarafın harareti soğumuyor bile... Bir duraklıyor, ondan sonra tekrar işine, gücüne...

Öyle olmayacak! Şöyle bir gidecek, namazı bir kılacak... Suudlular çok hoşuma gidiyor, herkes tenkid eder ama... Namaza ezan okunmadan önce gidiyorlar. Güzel abdest alıyorlar. Kur'an-ı Kerim okuyorlar. Bekliyorlar. Namazı kılıyorlar. Namazdan sonra dua etmeden kalkarlar diyorlardı, hiç de doğru değil... Herkesten fazla dua ediyorlar. Duayı yapıyor ama, tek başına yapıyor; sen onun ne yaptığını görmüyorsun. Gayet güzel de dua yapıyorlar.

İbadetler insanı kurtarır. Günde beş vakit namaz insanı günlük meşgalelerin sıkıntısından çekip sıyırmak içindir.

m. Namazın Vakitleri

1. Soru:

Televizyonda bir İlâhiyat Fakültesi dekanı, İslâmiyet'te beş vakit namaz gibi kesin durumun olmadığını, kişinin isterse bunu üç vakite indirebileceğini veyahut da toplu kılabileceğini söyledi.

Bunların hepsi cahilliktir. Cahillikten bile öteye hem dâl, hem mudıl; yâni hem kendisi sapık, hem de başkasını saptırıyor. Bunların sözleri bunca müctehitlere, bunca asırlarca yazılmış kitaplara aykırıdır. Cevapları vardır. Uzun sözün kısası; bunlar hem kendileri sapık, hem de başkalarını saptırıyorlar. Ama şu

kadar söyleyebilirim ki, namazın farzlarından birisi vakittir:

إِنَّ الصَّلاَةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَاباً مَّوْقُوتًا (النساء:١٠٣)

(*İnne's-salâte kânet ale'l-mü'minîne kitâben mevkûtâ*) [Çünkü namaz, müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır.] (Nisâ, 4/103) buyrulmuştur.

Vakit olmadan namaz olmaz. Vakit farzlarından bir tanesidir. Hepsini toplu kılarsa, vakit olmadan yapmış oluyor. Ya vakit girmeden toplu kılacak, ya da vaktini geçirecek, kazaya bırakacak, öyle kılacak. İkisi de yanlıştır. Kazaya kalması edâ gibi değildir, sorumluluğu muciptir.

Bunu tavsiye eden insan da hem kendisi sapıktır, hem de başkasını saptırıyor demektir. Bu farza karşı geliyor.

Namazın altı tane dışından, altı tane içinden farzı var, diye bilmiyor musunuz? Namazın farzlarından bir tanesi vakit değil mi?

O vakte uymuyor işte. Farzı çiğniyor, farza aykırı şey söylüyor.

2. Soru:

Allah-u Teàlâ Hazretleri, Peygamber Efendimiz'e Mi'rac'da elli vakit namaz emretti de sonra beş vakte indi. Mûsâ AS; "Git Rabbine rica et, ben bu insanları denedim, bunlar bu kadar namaz kılamazlar, hafifletsin diye iste." diye söyledi. Peygamber Efendimiz de müteaddit defalar geldi, döndü, geldi, döndü, beş vakte indirildi. Ama "Beş vakit kılındığı zaman 50 vaktin sevabını Allah veriyor." diye hadis-i şerif var. Demek ki hadise böyle cereyan etmiş. Neden böyle cereyan etti?

Beş vakit namaz kıldığımız zaman, 50 vakit sevabının hâsıl olduğunu bilelim, sevinelim diye. Onun Mi'rac'dan hatırası öyle, emrolunması öyle... Dinî emirlerde tedric, yani bir şeyin tedricen gelişmesi vardır. İçkinin haram kılınması da üç kademede olmuştur. Daha başka emirler de böyle kademe kademe gelmiştir.

Dinin emirlerinin kademe kademe gelmesi Allah'ın hikmetindendir, kulların hazmı kolay olsun diyedir. Yani meseleleri anlaması ve ona âşina olması kolay olsun diyedir.

3. Soru:
Beş vakit namaz üzerimize farz olduğuna göre Kuzey Kutbu'nda durum ne olacak?

Namaz vakitleri teşekkül etmiş olan en yakın merkeze uygun olarak, takdir ederek orda namazları kılması gerekiyor.

İsveç'e, Norveç'e gittiğiniz zaman bir noktadan sonra, altı ay gece altı ay gündüz olan yerler başlıyor. Güneş altı ay hiç batmıyor, şöyle bir çıkıyor, bir iniyor. Altı ay da hiç görünmüyor. Ne yapacak orda? Beş vakit namaz vakitlerinin teşekkül ettiği en yakın yerde vakitler nasılsa, ona göre vakitleri takdir edecek, kılacak. Başka kaviller de var ama, ulemanın genellikle görüşü budur.

n. Teheccüd Namazı

1. Soru:
Teheccüd namazına kalkamıyorum, ne yapayım?

Teheccüd namazına kalkmak için akşam abdestli yatmak lazımdır. Abdest alacak. Ondan sonra iki rekât, dört rekât namaz kılacak. Abdestli yatacak. Akşam yemeğini de az yemek lazımdır. Evliyâullahtan İbrahim ibn-i Edhem Hazretleri'nden nasihat istiyorlar. Diyor ki;

"—Karnın tokken gece ibadetini yapmayı hiç umma. Mümkün olmaz."

Akşam hafif yiyecek ki, gece uykusu hafif olsun, teheccüde kalkabilsin. Onun için, akşam yemeklerini sebze olarak, hafif olarak, erken olarak yersiniz. Bir de abdestli yatmaya, namaz kılıp yatmaya dikkat edersiniz.

Bir de tavsiye edilen duası vardır:

اَللَّهُمَّ أَيْقِظْنِي فِي أَحَبِّ السَّاعَةِ إِلَيْكَ ، وَاسْتَعْمِلْنِي بِأَحَبِّ الْأَعْمَالِ يَدَيْكَ

(*Allàhümme eykıznî fi ehabbi's-sâati ileyke, ve'sta'milhu bi'l-ehabbi'l-a'mâli yedeyk*) "Beni en mübarek zamanda uyandır yâ Rabbi! En sevdiğin ibadeti işlemeye muvaffak eyle yâ Rabbi!" demek.

Bunu da okuyun!

2. Soru:

Teheccüd namazlarına gece kalkamıyorum. Yatmadan önce 12 ile 12.30 civarında kılsam olur mu?

Olur. Kalmayacağını anlayan bir insan böyle yatmadan önce kılsa, olur. Ama Teheccüd namazına kalkmak için kolaylıklar vardır. Akşam yemeğini erken yersiniz, biraz da az yersiniz. Kalkarsınız o zaman... Çünkü çok yemek insanı uyutuyor.

Erken yatarsınız, kalkarsınız Teheccüd namazına... Çünkü, geç yatmak insanı Teheccüde kaldırtmıyor. Basit tedbirlerle çözümleyebilirsiniz. Duası vardır, duasını edersiniz, Allah'a sığınırsınız; Allah kaldırır.

3. Soru:

Uyumadan seher vakti kılınan namaz da teheccüd namazı olur mu?

Tabii, Teheccüd namazı uykuyu bölüp, uykudan kalkıp kılınan namazdır ama; işin oldu, uyuyamadın, geç geldin... vs. O vakitte kılınınca yine teheccüd namazı olur.

4.. Soru:

Daha önceleri gece namazına kalkabildiğim halde, son iki

aydır kalkamıyorum. Halbuki, kış geldi, kalkmak daha kolay... Gece yatarken tok karnına yatmamağa çalışıyorum. Abdestsiz de yatmıyorum. Başka ne yapmamı tavsiye edersiniz?

Abdestsiz yatmaması güzel... Çok tok bir halde yatmaması, o da güzel... Buna rağmen kalkamamak; belki yediği lokmalara haram karışıyordur da ondan Allah nasib etmiyor. Öyle bir durum olmasın diye lokmanın helâl olmasına dikkat etsin!

Bir de, her zaman söylüyorum, şöyle küçük bir saat aldım ben... Tek bir kalem pille çalışıyor. Kuruyorsun, "Dıt dıt... Dıt dıt..." diye uyandırıncaya kadar çalıyor, sinirini bozuyor insanın... Çok güzel... Biraz da yataktan uzağa koyarsanız, "Dıt dıt... Dıt dıt..." ille kaldırıyor.

Herkes rüya anlatıyor burada, kâğıt gönderiyor; bir rüyamı da ben anlatayım: Yaz tatilinde çoluk çocuk burada Hocamız'ın yanında... Ben Ankara'ya gittim. Yoruldum, yattım öğleyin... Ama, yine fakülteye gitmem lâzım... Bu marifetli saati kurdum, yattım. Çok yorgunum, çok uykusuzum, yolculuk da yaptım; derin bir uykuya dalmışım. Rüya görüyorum:

Rüyamda şöyle 25 cm kadar küb şeklinde bir kutu... "Dıt dıt... Dıt dıt..." diye sinyal veriyor. Sağına bakıyorum, soluna bakıyorum, altına bakıyorum, üstüne bakıyorum, eviriyorum, çeviriyorum... Başka arkadaşlar geliyor, inceliyoruz... "Yâhu bunun düğmesi yok, iğnesi yok! Nereden ses geliyor?" diyoruz. Sonra, rüyanın içinde: "Yâhu, bu benim uyanmak için kurduğum saat olmasın?" diyorum. Uyanıyorum, hakîkaten o saatmiş. Çeşitli senaryolar, rüyalar göstertiyor ama, sonunda böyle uyandırtıyor bizi...

o. Tesbih Namazı

Soru:

Bir profesör tesbih namazının bid'at olduğunu söylüyor. Ne dersiniz?

Cevap: Tesbih namazı sünnettir, bid'at değildir. Ama "Tesbih namazı tek tek kılınırdı. Cemaatle kılınması yoktu." diyebilir o profesör. Cemaatle kılınmasının caiz olduğunu da kitaplarımız söylüyor.

"—Neden?"

Adam tek başına kılamayacak. Peygamber Efendimiz de, "Kılsın bu namazı, sevaptır." buyurmuş. Tek başına kalsa tesbih namazı kılmasını bilmiyor, kılamayacak. O zaman imam öne geçer; onlar da onun arkasında kılarlar, öğrenirler, olur. Öğretme mahiyetinde de oluyor.

Allah tek namazı da kabul eder. Toplu namaza daha çok sevap veriyor. Biz burada, camide namazı toplu kılıyoruz, sevabı daha çok veriyor. Burada nafile namazlar, evet, münferiden kılınır ama (farz olmayan namazlar) teravih namazını da topluca kılıyoruz. O da caiz, demek ki Tesbih namazı da olabilir. O profesör bu noktaları iyi bilmiyor. O kitapları okumamış.

p. Gusül ve Abdest

1. Soru:

RE 545. sayfanın 17. hadisinde "Gusülden sonra abdest almazlardı." denmiş. Bunu anlayamadık.

O hadis-i şerifin sebebi şudur: Gusül abdesti hem insanı cünüplükten kurtarır, hem de abdest alacak, namaz kılacak, Kur'an okuyacak bir abdest almış gibi o imkânları da sağlar. Bunda vesvese edip de, bir de arkasından abdest almaya kalkmayı Efendimiz uygun görmemiş.

Dinimizde vesvese uygun değil. Tereddüde lüzum yok; gusül abdesti hem cünüplükten kurtarır, hem de insanı namaz kılacak, Kur'an okuyacak hale getirir. Ayrıca vesveseden, "Bir de şunu alayım da tamam olsun." dedi mi işler karışır diye…

"—Gusül abdestinden sonra tekrar abdest alan bizden değildir. Vesvese etmesin, sözümüze itimat etsin." diyor. Maksat budur.

2. Soru:

Oflu bir yazarın kitabında banyodan çıkarken gusül abdesti aldıktan sonra namaz abdesti almaya bid'at deniliyor. Gusül abdestinden önce namaz abdesti alınır, diyor. Fakat bir başka ilmihal kitabında ise gusül abdestinden sonra alınır, diyor. Bunun hangisi doğrudur?

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifi vardır:[19]

مَنْ تَوَضَّأَ بَعْدَ الْغُسْلِ، فَلَيْسَ مِنَّا (طب . عن ابن عباس)

(*Men tevaddaa ba'de'l-gusli, feleyse minnâ*) "Gusül abdesti aldıktan sonra tekrar namaz abdesti alan bizden değildir!" buyuruyor.

Bunun mânası: "Senin aldığın gusül abdesti kifayet eder, sen bu gusül abdestiyle namaz kılabilecek durumdasın. Vesveseye lüzum yok!" demektir. Allahu a'lem, Peygamber Efendimiz vesveseli, tereddütlü şeyleri engellemek için öyle buyurmuş oluyor.

Ona rağmen, Peygamber Efendimiz'in bu ikazına rağmen alsa yine olur ama, almaması daha uygun! Abdesti zaten vardır, ötekisi fazladan olmuş oluyor.

Gusül abdesti alırken normal sırası: Önce ağzını çalkalayacak, mazmaza, istinşak yapacak. Namaz için abdest alır gibi abdest alacak. Ondan sonra boy abdesti alacak, çıkacak. Önceden alacak, sonradan almak hadîs-i şerife aykırı, sünnete aykırı. Ama olur, öyle de olsa olur.

3. Soru:

İnsan "Abdestim var mı, yok mu?" diye şüphe ederse ve bu

---

[19] Taberani, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.267, no:11691; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.610, no:1484; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.325, no:26249; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.180, no:21846.

devamlı oluyorsa ne yapar?

Aldırmaz. Abdesti aldıktan sonra kaçırdığını bilmiyorsa, kaçırdığında şüphe ediyorsa abdesti vardır, namazı kılar, korkmaz. Abdesti bozduğunu biliyor da "Ondan sonra almış mıydım, almamış mıydım?" diye orada tereddüdü varsa o zaman yoktur. Yani neyi garantili biliyorsa o esastır. Onun arkasından "Oldu mu, olmadı mı?" diye şüphe ettiği şeye itibar olunmaz.

"—Acaba abdestim var mı, yok mu? Aldıydım ama kaçtı mıydı, kaçmadı mıydı?"

Kaçtığını kat'î biliyor musun?

"—Yok, bilmiyorum, tereddütlüyüm, kıpırdar gibi oldu..."

Sesi yok, kokusu yok, bir emare yok;

"—Kaçtı gibi geldi..."

Olmaz. Gibi geldiyse bozulmaz. Gibi geldiyse abdestin var, namazını kıl, hiç korkma!

"—Ama yüznumaraya gitmiştim hocam, hatırlıyorum, ondan sonra şadırvanın başına geldim, bir arkadaş beni lafa tuttu, acaba ondan sonra abdest aldım mıydı, almadım mıydı?"

Bozduğunu iyi biliyorsun, ondan sonra aldığını iyi bilmiyorsun; o zaman abdestin yok.

Kat'î bildiğin ilk şey esastır. Şüpheli bildiğin, "Acaba öyle mi ki, böyle mi ki?" diye tereddüt ettiğin şeye itibar etmeyeceksin.

Bu şeytanın hepimize tatbik ettiği oyunlardan biridir, çok yapar. Gelir, insana musallat olur.

4. Soru:

Namazda abdesti bozulan bir kimse ne yapmalı? Sonra tekrar kılmak niyetiyle namaza devam etse, olur mu?

Olmaz! Abdest bozuldu mu, namaz bozulur. Namaza abdestsizken devam edilmez! O zaman bozacak namazı... Çıkabiliyorsa, çıkar; çıkamıyorsa, oturduğu yerde oturur.

r. Namaz Kılmayanın Pişirdiği

Soru:

Namaz kılmayan bir kadının yaptığı yemekler yenir mi? Namaz kılan bir kimse, namaz kılmayan eşiyle bir arada yatabilir mi?

Bir kimse namaz kılmıyorsa, mü'minse, imanı varsa, inkâr etmiyorsa... "Namaz da ne imiş?" derse kâfir olur. "Namazın rükûsu da ne imiş? Kıraat de ne imiş?" derse yine kâfir olur. Neden? Farz olduğunu biliyoruz çünkü... Bir farzını inkâr etse bile yine kâfir olur, dinden çıkar. Çünkü Allah'ın belli olan bir emrini, belli olduğu halde reddetmiş ve inkâr etmiş oluyor; kâfir olur.

Ama red ve inkâr etmiyor da, alışmamış, tembel, haylaz, şeytana uyuyor, nefse uyuyor, kılamıyor; günahkâr olur. O zaman kâfir olmaz. Aradaki farkı iyi bilmek lâzım!

Günah-ı kebâir, yâni büyük günahlar insanı imandan çıkartır mı? Çıkartmaz. İşlediği günahlardan dolayı boyundan büyük veballer yüklenir, çok günah yüklenir ama; imandan çıkmaz. Kâfir diyemeyiz, müşrik diyemeyiz, günahkâr müslümandır deriz. Tevbe edebilir. Allah affederse affeder veya cezâlandırır; onu Rabbimiz bilir.

Binâen aleyh, bir kadın namaz kılmıyorsa... Mü'min ama kılmıyor. Keşke, küçükten anası babası öğretseydi. Alışkanlık haline gelmeyince, sonra nasıl zor oluyor. Küçükten öğretmek lâzım! Büyüyünce şimdi, kocası zorlasa kılmaz, babası zorlasa kılmaz. Evlendim der, sana ne der... İş işten geçmiş oluyor. Bu bir ayrı facia... Çocuklarımızı namazı seven, Rasûlüllah'ı seven, sünneti seven insanlar olarak yetiştirmek gayretinde olmalıyız.

Ama, bir kadın sırf tembelliğinden, şeytana uymasından namaz kılmıyorsa, bundan dolayı kâfir olmaz. Yaptığı yemek yenir. Namaz kılan eşiyle bir arada yatabilir.

s. Kısa Kollu Gömlekle Namaz

1. Soru:
Kısa kollu elbise ile namaz câiz mi?

Kısa kollu elbise ile namaz erkekler için câizdir. Hem de kerahatsiz caizdir. Ama şu şartla:

"Bir insanın üzerindeki elbisenin kolu uzun olup da, kolunu kıvırır da namaza öyle durursa; mekruh olur. Çünkü uzun koldu, kıvırdı, kısa yaptı; bu, saygısızlık alâmeti... Ama, elbisenin biçilişi kısa kolsa; kısa kollu olduğu için, onda kerahat yoktur." diyor. Ömer Nasûhî Bilmen kitabında böyle yazmış.

Fakat, genel bir kaide olarak kardeşlerimiz şunu bilsinler: Cami ibadet yeri olduğundan, Allah'ın huzuru olduğundan; her mescide giderken, insanın en güzel, en temiz, en alımlı şekilde giyinmeğe çalışması, ibadete saygısının gereğidir.

يَابَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ (الأعراف:٣١)

(*Yâ benî âdeme huzû zîneteküm inde külli mescidin*) [Ey Ademoğulları! Her mescidde ziynetinizi takının, güzel ve temiz giyinin!] (A'raf, 7/31) buyrulmuştur. O bakımdan, camiye mümkün olduğu kadar ciddî kıyafetle gelmeye çalışmak da tavsiye edilir.

Benim temennim, arkadaşlara tavsiyem —kendim de öyle yapıyorum, görüyorsunuz— uzun kollu giyinmeleridir. Hem çocuklarınıza, hem kendinize, hem bebelere, kim olursa olsun mümkünse uzun kollu giydirmeğe çalışın!

Uzun kollu yazlık elbise arıyoruz çarşıda pazarda; bulmakta bayağı zorluk çekiyoruz. Suudî Arabistan'a gidiyorsun; etekler uzun, kollar kısa... Biz uzun yapalım!

Ama bir insanın gömleği kısaysa, onunla camiye gelmişse, namaz kılmışsa; namazı caizdir. Bunu da peşin olarak söylüyoruz. Yâni, alacağınız zaman uzun kollu almanızı tavsiye ederim, fakat kısa kollunun da mahzuru yok...

2. Soru:
Hanefî mezhebinde çorapsız namaz kılmanın hükmü nedir?

Cevap: Hiçbir mahzuru yoktur. Hatta çorabın kirliyse çorapsız kılmak daha iyidir. Kokuyorsa "başkalarına ezâ cefâ vermesin" diye, çıkarmak daha iyidir. Şâfiîlerde de "çıplak kılmak iyidir" diye biliyoruz. Ama bizde hürmet nişânesi giyinmek kuşanmak olduğundan;

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ (الأعراف:٣١)

(*Yâ benî âdeme huzû zîneteküm inde külli mescidin*) [Ey Ademoğulları! Her mescidde ziynetinizi takının, güzel ve temiz giyinin!] (A'raf, 7/31) buyrulduğundan, mescide mümkün olduğu kadar derbeder olmayan bir kılık kıyafetle, derli toplu gelmeye çalışmak lazım.

Seni seyreden, sana bakan insanlarda senin hakkında nasıl bir intiba uyanıyor? O önemli. Dikkat etmeli, derbeder çıkmamalı!

Ben bir keresinde "Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesidir." diye siyah sarık sardım, çıktım. Bir keresinde aldırmadım, parke giydim. Baktım millet bayağı etkileniyor, ters etkileniyor. Dikkat etmek lazım.!

Kapıya birisi gelmiş, Peygamber Efendimiz bakraçtaki sudan saçını, sakalını düzeltmiş. Hz. Âişe Validemiz "Sen de mi yâ Rasûlallah?" diyor. Karşıdaki insana derbeder görünmemek de önemli oluyor. Bunlara dikkat etmek lazım.

t. Takke ve Sarık

1. Soru:

Sarık sardığımız ve secdeye gittiğimiz zaman, alnımız ve burnumuz yere değmiyor; namaz kabul olur mu?

Peygamber Efendimiz'in, sarık üzerine secde ettiğine dair hadis-i şerif geçen derslerde okuduk. Sarık alınla yer arasına girmişse, bir mahzuru yoktur. Ama, tamamen sarığa dayalı olarak

secde yapılıyorsa, o zaman olmaz. Alnın, burnun yere değmesini sağlamak lâzım. Arkaya ittirirsiniz, sağlarsınız.

2. Soru:
Takkesiz namaz kılmanın mekruh olması. Bu durumda takke taktığımız halde alnımızda bulunan saçların tamamen kapanmaması, dışarda kalmasının mahzuru var mı?

Peygamber SAS Efendimiz, takke ile namaz kılmıştır, takkenin üzerine sarık sararak kılmıştır. Takke olmadan sarık sararak kılmıştır. Bazı kereler de hiç birisi olmadan, yani takke ve sarık da olmadan kıldığına dair rivayet de var. Fakat uygun olan, sarık sararak takke ile kılmaktır. Bunun sevabı 70 kat daha fazladır. Mümkünse buna uymalıdır. Önden veya kenarlardan saçın görünmesi mahzur teşkil etmez.

u. İbadette Ölçü

1. Soru:
"Dinde aşırıya gitmeyeceksin." deniyor. Dinde aşırılık nedir?

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizden çok ibadet istemiyor. Tâkat getiremeyiz. Peygamber Efendimiz de, çok fazla ibadet etmekten ashâbını, etbâını men eylemiştir. Meselâ, bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[20]

خُذُوا مِنَ الْعَمَلِ ما تَطِيقُونَ ، فإِنَّ اللهَ لاَ يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا

(حم. خ. م. حب. ق. عن عائشة)

---

[20] Buhàrî, *Sahîh*, c.VII, s.79, no:1834; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.191, no:1307; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.84, no:24584; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.67, no:353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.283, no:2079; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.173, no:2719; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.141, no:547; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.290, no:20566; Begavî, *Şerhü's_Sünneh,* c.II, s.158; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.29, no:5300; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.263, no:11881.

RE. 277/1 (*Huzû mine'l-ameli mâ tutîkùn*) "Amellerden güç yetirebileceğiniz kadarına girişin!" Öyle çok fazla ibadet taat edip de, bir ara yapıp ondan sonra yorulup, dermansız düşüp, ibadetten soğuyup kenara çekilmek doğru değil.

(*Feinna'llàhe lâ yemellü hattâ temellû*) "Çünkü, Allah sizin yapacağınız ibadetlerden bıkmaz. Kulum çok ibadet etti, artık etmesin demez; siz bıkmadıkça…"

Amma kul bıkıverirse, mahvolur. Namazdan bıkıverirse, oruçtan, ibadetten bıkıverirse, bu yoldan dönüverirse, bu güzel yolu bıraktı mı, bundan sonraki yolların hiç birisi cennete götürmez. Haktan gayri yol cehenneme götürür insanı. Allah saklasın...

Sen ihtiyarlarsın, seyahate çıkarsın, hasta olursun; yapamayacak duruma gelirsin. Onun için hayatın çeşitli devrelerini, hallerini düşünerek ibadeti ölçülü yapmak lazım. Aşırı yüklenip aşk ile şevk ile, "Ben çok yaparım, çok yaparım, çok yaparım." diye fazla fazla yaptığı zaman, sonra da yapamadığı zaman insanı sorumluluğa düşürür. Onun için, Peygamber Efendimiz aşırı olmamayı, itidalli, dengeli olmayı tavsiye etmiş.

Neden? "Bir zaman gelir yapamazsa, Allah'ın sevmediği bir duruma düşer." diye ondan söylemiştir. Dinde aşırı gitmemenin sebebi hikmeti budur. Onun için öyle söyleniyor, acıdığı için. Allah da amellerin çokluğunu sevmiyor. Amellerin en sevaplısı, yani ibadetlerin, hayırların, yapılan şeylerin en hayırlısı, az bile olsa devamlı olanıdır. Allah devamlılığı, vefâlı kulu seviyor.

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[21]

---

[21] Buhàrî, *Sahîh*, c.XX, s.100, no:5983; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.188; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.165, no:25356; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.140, no:626; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.254, no:1303; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.485, no:4342; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.160; Hz. Aişe RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.254, no:1302; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.261, no:1065; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.57, no:5476; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.I, s.418, no:669.

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ (خ. م. حم. عن عائشة)

(*Ehabbü'l-a'mâli ila'llàhi edvemühâ ve in kalle*) "Allah katında amellerin en sevgilisi, az da olsa devamlı olanıdır." Az da olsa, böyle istikrarlı, muntazam, aksatmadan gitmeyi sever.

Bir profesörden bahsettiler, şimdi bir kurumda çalışıyormuş. Geçen gün bir arkadaş söyledi, ben tanırım kendisini. İyi, bilgisi var. Elinde çanta gezerdi, genç yaşından beri çalışırdı. Bir ara çok ibadet yapmış, şimdi namaz bile kılmıyormuş.

İmam hatipli bu adam ya! Namaz bile kılmıyormuş, olmadı. Allah devamlılığı seviyor. Vefâlılığı seviyor, güzel şeyleri devamlı yapmak lazım, onu seviyor. Bir yapıp bir bırakmayı sevmiyor.

2. Soru:

"İbadeti riya ile yapmayınız." hadisini açıklar mısınız? Meselâ ben Evvâbin kılacaksam, arkadaşlarım kılmıyorsa ben kılarsam riya olur mu?

Olmaz. Emredilmiş olan ibadetleri yapmakta bir riya olmaz. Riya insanın içinde, yaptığı ameli başkasına gösterip de oradan bir fayda sağlamak, dünya menfaati sağlamak maksadıyla yapılan bir şeydir. Ya itibar ya alkış ya menfaat sağlamak için yapılan bir şeydir.

Bu şahıs, bu namazı neden kılıyor? Hocası söyledi diye kılıyor. "Evvâbin namazı kıl, sevaptır." diye hadis kitabında okudu diye kılıyor.

Tamam, kılar. Şeytana fazla yüz vermez. Fazla değil, hiç yüz vermez. Vesvesesine aldırmaz. "Ben bunu hadiste okudum ki akşam namazının arkasından kılınacak." Tamam, başkası gördü görmedi, riya olur mu, o tarafı yok. "Peygamber Efendimiz'e uyuyorum diye kılıyorum." diyecek, kılacak. Şeytan buralardan başlar, insanın ilk önce suyunca gider, sonra çok arkasından onu hançerler. Ona pek fırsat vermemek lazım.

v. Cenaze Namazı

Soru:

Muhterem hocam, plajda boğulan bir kadının cenaze namazı kılınır mı?

Kılınır. Günahkâr olmuş oluyor. Plaja gitmiş olmak tabii açılmaması gereken yerlerini açmış olduğu için günah olmuş oluyor. İmanının olup olmadığını göstermiyor. İmanlı olduğu halde gitmiş diye kılarız. Hesabı Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne aittir. Kusurlu, kabahatlidir. Kabahatli kusurlu kimsenin namazı kılınıyor. Hesabı Allah'a ait. Biz hüsnü zan ederiz.

y. Pantolonla Namaz Kılmak

1. Soru:

Pantolon ile namaz kılmak namazın sıhhatine engel midir?

Eskiden, bizim dedelerimizi bilirsiniz, şalvar giyilirdi, yani bol giyilirdi, vücudun alt tarafının şekli şemâili belli olmazdı. Şalvarın özelliği; hem rahatlıktır, adımını kolay atar, hem de şekil belli olmaz.

Bir kimse dar pantolon giyip de namaza gelince, kendisinin belli olmaması gereken yerlerinin şekilleri belli olunca, arkasındakinin gözü oraya takılınca, arkadaki de zarar eder kendisi de zarar eder; namazları fesada gider. Onun için, dikkat etmek lazım. Mümkünse cübbe gibi, pardesü gibi uzun bir şey ile veyahut bol bir alt şalvarı ile korunmak lâzım.

Peygamber SAS Efendimiz;

"—Şalvar giyenlerden Allah razı olsun." demiş.

Neden? İyi örtünüyor, yani tesettür rahat kolay oluyor diye.

Bu dar pantolonların da kan dolaşımını zorlaştırması dolayısıyla sıhhî bakımdan da zararlı olduğunu okudum.

Bu hususa dikkat edin. Biraz pantolonunuz pilesi bol cinsten olsun. Bir de arkadakileri, kendinizi zarara uğratmayacak şekilde giyiminize dikkat etmeye gayret ediniz.

2. Soru:

Efendim rükûya giderken iki el ile pantolonun yukarıya çekilmesinin hükmü nedir? Bazı yerlerde mekruh, bazı yerlerde namaz bozulur diye okuyoruz. İkisi arasında ihtilafa düştük. Bu konuda bize bilgi verirseniz memnun oluruz. Allah razı olsun.

Ondan da, sizden de Allah razı olsun.

Namazda rükûya gidiyorlar, secdeye varırken pantolonunu iki eliyle hafif bir çektiriyor, öyle iniyorlar. Çünkü pantolon dar, yapışıyor. Hele bu sıcak günde yapışıyor. Veya bir kış gününde de olsa çekince öyle bir destek oluyor, gerilme olmuyor. Bu namazı bozacak kadar amel-i kesir değil. Bir fiildir ama [amel-i kesir] değil. Mekruhtur. Mümkünse bolca pantolon giyip başka şeyler yapmamak tavsiye edilir. Namazı bozacak kadar bir şey değil. Amel-i kesir namazı bozar, bu o kısma girecek kadar olmuyor.

3. Soru:

Salât-ı vitir tekbiri alınırken üçüncü rekâtta eller yana bırakılır mı? Allahu ekber diyor, ondan sonra yana bırakıp ondan sonra mı bağlayacak?

Doğrudan doğruya bağlar. Yana bırakma mecburiyeti yok.

z. İmama Uyanın Fatiha Okuması

Soru:

Ben Hanefî mezhebindenim. Farz namazını kılarken üç ve dördüncü rekâtlarda Fâtiha'yı okumuyorum, diğer mezheplerde ise içten Fâtiha okunuyor. Bu mezheplerin üçünde de okunduğu için ben de Fâtiha okuyabilir miyim?

Hayır, okuma! Mezhebine tâbi ol.

Mezhebini beğenmiyor musun? Onu tercih edecek kadar kendinde bir ilim gücün var mı? Yok.

O zaman mezhebine tâbi ol, o büyüklerine itimat et!

5. TAHARET

a. Tuvalette Abdest Almak

1. Soru:
Bazı evlerde tuvalet ve banyo birleşik; burada abdest almak olur mu?

Abdest almak olur, ama dualarını yapamazsın. Çünkü tuvalette abdest duaları; el, yüz, ayak yıkarken okunacak dualar okunamıyor.

2. Soru:
Banyo içinde abdest alırken, abdest dualarını okumanın mahzuru var mıdır?

Mahzuru yoktur. Yüznumarada okumanın mahzuru vardır. Helâda abdest alma zorunluluğu varsa; o zaman, orada abdest duaları okunamaz. Helâ olmayan bir yerde okunabilir ve okunması lâzım! Abdest dualarının sevabı çoktur, kazancı fazladır. Onları ezberleyip, abdesti öyle almak lâzım!

3. Soru:
Bir buçuk metre karelik bir tuvalette, tuvaletli banyoda, alaturka tuvaleti olan bir banyoda gusül ve namaz abdesti alınabilir mi?

Bir buçuk metrekare ne demek? 1m x 1m'den fazla ama küçük bir yer olmuş oluyor; bunu onun için söylemiş. Bu, yerin genişliği veya darlığı şundan dolayıdır:

"Bir insan gusül alacağı zaman, dar yerde peştamalsiz yıkanabiliyor da, geniş yerde peştamal takılması uygun oluyor." diye, yer bahis konusu edilmiştir. Yer ister bir buçuk metre olsun, ister bin metre olsun, ister üç buçuk metre olsun; "Bir kenarında

yüznumara olan yerde gusül abdesti alabilir mi?" sorusu var.

Netice itibariyle alabilir; başka alabilecek yeri yoksa alabilir. Namaz abdesti de alabilir, gusül abdesti de alabilir.

Yalnız yüznumara olan yerlerde dualar okunamaz; yoksa abdesti abdesttir, gusül gusüldür, mümkündür.

Ama eğer sen kendin inşaatı yapmaya muktedirsen, evi tanzim etmeye muktedirsen, böyle yüznumaraları ayrı lavabo yapman, yüznumaradan başka yerde banyo yapman iyi olur. Çünkü Peygamber Efendimiz:

"—Yıkandığınız yerde abdest yapmayınız." diye buyurmuştur.

Yalnız ben onu şöyledir diye düşünüyorum: Eskiden bu teşkilatlar yoktu. Ev ve inşaat durumu, Peygamber Efendimiz'in zamanında o düzeyde değildi, doğrudur; sadece hurma dallarından çatı yapıyorlardı, kerpiçten duvar yapıyorlardı, zemini muntazam değildi. Belki bir insan kum üzerinde yıkanıyordu. Zemini toprak olan, kum olan yerde yıkanıyordu.

Böyle bir yerde, affedersiniz insan bir tarafına çiş yapsa, öbür tarafta yıkansa sular oraya sıçrar, buraya gider, derken pislik olur.

Ama şimdi bu yüznumaralar farklı. Alafranga yüznumaralar kapaklı oluyor. Alaturka yüznumaranın da üstüne bir tahta, bir taş filan konulabilse, etrafı yıkansa, pis yere su sıçrayıp da üstüne sıçramasa daha mahzursuz olur. Böyle bir şey olduğu zaman, o sıçramaların mahzurları olmuş oluyor. Yoksa gusül ve abdest caizdir.

b. Abdest Duaları

Soru:
Abdest alırken okunacak duaları söyler misiniz?

Abdest alacak kimse, abdeste başlarken *Eûzü - Besmele* çeker. Ellerini yıkarken şu duayı okur:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي جَعَلَ الْمَاءَ طَهُوراً ، وَجَعَلَ الإِسْلاَمَ نُوراً

(*El-hamdü li'llâhi'llezî ceale'l-mâe tahûren, ve ceale'l-islâme nûrâ*) [Suyu temizleyici, İslâm'ı da nur kılan Allah'a hamd olsun!]

Ağız yıkanırken:

اَللَّهُمَّ اسْقِنِي مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ كَأْسًا ، لاَ أَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَدًا !

(*Allàhümme eskınî min havdı nebiyyike ke'sen, lâ ezme'u ba'dehû ebedâ*) [Ey Rabbim, bana Peygamberinin havzından bir kâse içir, ondan sonra hiç susamayayım!]

Buruna su verilirken:

اَللَّهُمَّ لاَ تَحْرِمْنِى رَائِحَةَ نَعِيمِكَ ، وَجِنَانِكَ !

(*Allàhümme lâ tahrimnî râihate naîmike, ve cinânike*) [Allah'ım, Beni nimetlerinin ve cennetlerinin güzel kokularından mahrum etme!]

Yüz yıkanırken:

اَللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِى بِنُورِكَ ، يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ !

(*Allàhümme beyyıd vechî bi-nûrike, yevme tebyeddu vücûhun ve tesveddü vücûh*) [Ey Rabbim! Nice yüzlerin beyaz, nice yüzlerin kara olacağı o günde yüzümü nurunla beyaz kıl, nurlandır.]

Sağ kol yıkanırken:

اَللَّهُمَّ أَعْطِنِى كِتَابِى بِيَمِينِي ، وَحَاسِبْنِى حِسَاباً يَسِيراً !

(*Allàhümme a'tınî kitâbî bi-yemînî, ve hâsibnî hisâben yesîrâ*) [Ey Rabbim! Kitabımı sağ elime ver ve hesabımı kolay gör!]

Sol kol yıkanırken:

اَللَّهُمَّ لاَ تُعْطِنِى كِتَابِى بِشِمَالِى ، وَلاَ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي ،

وَلاَتُحَاسِبْنِى حِسَابًا شَدِيدًا !

(*Allàhümme lâ tu'tını kitâbî bi-şimâlî, ve lâ min verâi zahrî; ve lâ tuhâsibnî hısâben şedîdâ*) [Ey Rabbim, kitabımı sol elime verme, arkamdan da verme ve hesabımı zorlaştırma!]

Baş meshedilirken:

اَللّٰهُمَّ غَشِّنِى بِرَحْمَتِكَ ، وَاَنْزِلْ عَلَىَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ !

(*Allàhümme gaşşinî bi-rahmetike, ve enzil aleyye min berakâtik*) [Allah'ım, beni rahmetinle sar, üzerime bereketlerinden indir!]

Kulak meshedilirken:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ

(*Allahümme'c'alnî mine'llezîne yestemiùne'l-kavle feyettebiùne ahsenehû*) [Ey Rabbim, beni sözü dinleyip de ona en güzel şekilde tâbî olanlardan eyle...]

Boynunu meshederken:

اَللّٰهُمَّ أَعْتِقْ رَقَبَتِى مِنَ النَّارِ

(*Allàhümme a'tık rakabetî mine'n-nâr*) [Ey Rabbim, benim boynumu ateş esaretinden kurtar!]

Ayaklar yıkanırken:

اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمَىَّ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزُولُ فِيهِ الْأَقْدَامُ

(*Allàhümme sebbit kademeyye ale's-sıratı yevme tezûlü fîhî'l-akdâm*) [Ey Rabbim! Nice ayakların kaydığı günde benim ayaklarımı sırat üzerinde sabit kıl!]

Abdest bittikten sonra:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerîke leh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) [Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur, o birdir ve onun ortağı yoktur; ve şehadet ederim ki, Muhammed onun kulu ve elçisidir.]

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ .

(*Allàhümme'c'alnî mine't-tevvâbîne, vec'alnî mine'l-mütetahhirîn*) [Allahım, beni tevbe edenlerden eyle ve çok temizlenenlerden eyle!]

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

(*Sübhàneke'llàhümme ve bi-hamdike, eşhedü en lâ ilâhe illâ ente, estağfiruke ve etûbü ileyke*) [Allah'm, seni noksan sıfatlardan tenzih ederim; şehâdet ederim ki senden başka hiçbir ilâh yoktur. Senden mağfiretini isterim ve sana tövbe ederim.] duaları okunur.

c. Misafirlikte Gusül

Soru:
Misafirliğe gidince, insan cünüb olursa, yıkanma imkânı olmazsa, ne yapmak lâzım?

Bu bir meseledir. İnsan kalktı misafirliğe gitti... Meselâ buradan kalktı, Trabzon'a gidecek. Gerede'de filânca arkadaşın evine misafir oldu. Gerede soğuk mu soğuk, çatır çatır... Uyudu,

uyandı. Eyvâh, ihtilâm olmuş; yıkanması lâzım... Utandı veya yıkanacak vakit yok... Bu bir meseledir tabii, zordur. Hamam varsa, gider, yıkanır. Böyle imkânın olmadığı bir köy de olabilir, sıkıntılı bir yer de olabilir. Evde de problem olabilir.

Bazıları, bunun bir mâzeret olduğunu ifade ediyorlar, "Gusül için teyemmüm câiz olur." diyorlar. Tabii, söylemek, "Kusura bakmayın, yıkanmam gerekiyor." demek daha iyisi... Diyemezse, en yakın zamanda yıkanmak üzere teyemmüm alır.

d. Vesveseden Kurtulmak

1. Soru:
Vesvese hayatımın her safhasına girdi; ne yapabilirim?

Abdestli gezecek, zikre devam edecek. Yaptığı işleri istişare ile yapacak. Vesveseye hiç itibar etmeyecek. Nasıl itibar etmeyecek?.. Vesveseli insan ne yapar meselâ, abdest alırken abdesti kaçtı sanar:

"—Eyvah, kaçtı galibâ!.."

Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Olmaz öyle şey!"

Birisine bakmış ki, bir kaç defa abdest alıyor. Sormuş:

"—Ne oluyor?"

"—Kaçtı gibi geliyor yâ Rasûlallah!"

"—Olmaz! Kaçtı gibi gelmek olmaz! Sesini duymuşsan, ya da yellenme kokusunu duymuşsan, o zaman kaçmıştır."

"—Kıpırdar gibi oldu da, kaçtı gibi oldu..."

"—Öyle, gibi olmakla kaçmaz." diyor.

İnsan böyle yaptığı zaman, vesvese gider. Ama, gibi oldu diye ona itibar ettiği zaman, şeytan onu bir yakalar, götürür. Açar yarayı... Böylece insana abdestini bozuldu zannını veren özel bir şeytan vardır. Özel bir ismi vardır onun... Şeytan, insanların her çeşidini bir başka türlü aldatıyor. İnsan vesveseye daldı mı, çok fena oluyor. Vesveseye itibar etmeyeceksin!

Onun için, din adamı değil ama, rahmetli Necib Fâzıl demiş ki, “İki defa da abdestsiz namaz kıl, şu vesveseden kurtulmak için!..” demiş. Abdestsiz namaz kılınmaz ama, “Vesveseye itibar etme!” demek istiyor.

2. Soru:

Muhterem hocam, ben abdest almaya başladığım zaman abdest aldıktan sonra içime bir his geliyor. Abdestim bozuldu, diye devam ediyor. Tamamen abdestim bozuldu diyene kadar bu kelimeyi tasdik ettikten sonra sıkıntım kalmıyor. Aslında abdestim bozulmuyor. Bunu açıklar mısınız? Yellendim diye şüpheleniyorum, bu da genellikle namazı kılıp da cemaatten dağılırken oluyor. Ne yapmam lazım?

Bir hususi şeytan varmış, insanın abdestinde şüpheye düşürürmüş. ”Abdestin olmadı, abdestin olmadı!..” diye bir duygu veriyor. Birisi Peygamber Efendimiz’in zamanında tekrar tekrar abdest alıyormuş.

“—Yâ Rasûlallah, kaçtı gibi geliyor…”

“—Gibi geliyor”a itibar yok! Kaçırdığına dair sesini duyarsan veyahut kokusunu duyarsan o zaman tamam. Aksi takdirde bir kıpırtı oldu, kaçmadı; abdestin kaçmadı! Kokusu ve sesi duyuluncaya kadar kaçmadı! Bunun vazifeli şeytanı var, sırf insanı burada tereddüde düşürmek için herkesin yanına gelir musallat olur, işi bu. Özel mesleği var, ö işi öyle yapıyor. Ona itibar yok, kaçmadı! Kendisi de söylüyor; “İçime öyle geliyor.” diyor.

“—Eûzü bi’llâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm. Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm.” diyecek, itibar etmeyecek.

e. İdrar Yolundan Gelen Akıntı

1. Soru:

Büyük abdest yaparken meni çıksa, gusül abdesti almak gerekir mi?

Erkeklerin bazan idrar yaptığı esnada veya büyük abdest

yaptığı esnada, idrar mahallinden katılaşmış halde meni çıkar. Biraz daha izah etmek gerekirse; erkeğin önünden bir kaç çeşit mâyi çıkar:

1) İdrar.

2) Büluğ çağına yaklaşmış olan bir erkekten şeffaf, kaygan bir mâyi çıkar; ona meziy derler. O kaygan mâyi çıksa insandan, abdesti bozulur ama, gusül gerekmez.

3) Namuslu, müslüman gençlerde —çünkü onlar haram yere sarf etmezler— büyük abdestini veya küçük abdestini bozarken arkadan yanar gibi olur. Hafif bir zorlama ile katı, beyazımsı, sulu nişasta gibi, pelte gibi bir şey çıkar. Bu meni'dir ama, deponun fazlalığından taşıp gelerek çıkmıştır. Şehvetle yerinden kopmamış olan meniden dolayı gusletmek gerekmez. O akıntıyı çıkarıp temizledikden sonra, abdest alabilir.

Şehvetle kopup yerinden çıkan meniden dolayı gusül gerekir. İnsan rüyadayken de olsa, yine gusül gerekir.

2. Soru:

Yirmi dört yaşında bekâr bir gencim. Ufak bir heyecan ve tahrik sonucunda idrar yolundan bir akıntı geliyor. Bu akıntı suya benziyor, şeffaf, yapışkan... Dört beş doktora gittim, çaresini bulamadım. Acaba gusül abdestim bozulur mu? Çaresini söyler misiniz?

Bu hastalık değil ki, doktora gidiyor. Bilmiyor, cahil... Bu normal bir şey... İnsanın burnunun akması hastalık mıdır, ağzından tükrük akması hastalık mıdır? Değil... Tükrük hazım için lâzım, burun için de sümük lâzım... Tabii nezle olmak hali ayrı da... Lâzım ki, Allah onu yaratmış. İnsanın kulağında akıntı var, zarı nemli tutmak için...

Bu akıntı da insanın normal vücudunun bir gereği... Vazifesi var o uzvun, onun içindir bu... Tabii, burada tahrike kapılmayacak, heyecana kapılmamağa dikkat edecek, mümkün olduğu kadar...

Bu akıntı gusül abdestini bozmaz, normal abdesti bozar. O akıntı geldi mi abdest bozulduğu için, yeniden abdest almak lâzım!..

Çaresi, zihnini ilimle irfanla meşgul etmektir, oruç tutmaktır. Evlenmektir bir çaresi de... Yirmi dört yaşına gelmiş; işini kurmuşsa, askere gitmişse, evlensin! Hayırlı bir yuva kurmasını tavsiye ederim. En doğrusu odur.

3. Soru:

Durup dururken, bir erkeğin tenasül uzvundan akıntı gelse gusül gerekir mi?

Gerekmez. "Bunu bilsinler." diye utanılacak bir şey de olsa söylemek lazım.

4. Soru:

Şehevî hislerim uyandığı zaman tenâsül uzvundan meniye yakın biraz akça bir şey geliyor. Gusül abdesti almak her zaman gerekir mi? Böyle bir hal olduğu durumda ne yapmak lazım?

Bu tabii müstehcen bir konu gibi geliyor insana ama bunu konuşmamız gerekiyor. Neden? İlimde utanma yoktur. Hani doktorda utanma olmuyor ya, "Şuramda bir çıban çıktı." diye gösterebiliyor ya... İlimde de konuları açmak gerekiyor.

Kardeşimiz bu konuyu sormuş. Cevap vermesek meçhul kalacak. Sonra o sormuş, ötekiler de içinden "Allah razı olsun, ben utanıyordum, soramıyordum, bu sormuş." der. O bakımdan böyle sorular sorulur ve cevaplandırılır. Dinde bu konularda utanıp da söylememek, sormamak yoktur; sorup, öğrenip Allah'ın rızasına uygun hareket etmek vardır.

Bir erkeğin tenâsül âletinden gelen üç çeşit mâyi vardır. Birincisi evlat hâsıl etmeye sebep olan *meni*, yani sperm denilen hücrelerin olduğu şehvetle dışarıya atılan mâyidir. Bu şehvetle dışarıya çıktığı zaman o insanın gusül abdesti alması farzdır. Bir bu madde olmayan, bu kardeşimizin soruda tarif ettiği hisleri

uyandığı zaman beliren bir yaşlık vardır. Bu şeffaftır, uhu gibidir. Hani "uhu" diye bir yapıştırıcı var, sıktığı zaman bembeyaz çıkıyor, sürdüğü zaman da hafif uzuyor. Onun gibi de uzar. Biraz uzayan bir maddedir. Buna *mezi* derler. Ötekisi menidir. Kur'an-ı Kerim'de *meni* kelimesi geçiyor.

Mezi abdesti bozar, gusül gerektirmez. Yani öyle bir akıntı kendisinden gelen bir kimsenin abdestini tazelemesi gerekir; ama bu gusül almaya sebep olan bir olay değildir.

Gusül almaya sebep olan olay spermlerin, menilerin şehvetle dışarıya atılmasıdır. O zaman şehvetle dışarıya atılan şeyden gusül icap eder. Öyle olmazsa, böyle bir ıslaklıktan orayı temizleyip, onun sonunu alıp bekledikten sonra abdest almak gerekir. Abdesti bozulur, guslü gerekmez.

Bir de *vedi* denilen bir üçüncü malzeme vardır. Bu da bazen insandan gelir. Bu üçüncü malzeme de prostat salgısı diyorlar, orada birikiyor. Prostatta birikmiş olan evlat yapmaya mahsus olan bu spermli malzeme, orada fazla durduğu zaman, depo dolduğu zaman depodan taşıyor. Çünkü üretim bir taraftan devam ediyor; depo doluyor, depodan taşıyor.

Bu sefer insan idrar yollarında bir sıkıntı hisseder; "Bir şey takılıyor. Taş mı düşürüyorum, kum mu düşürüyorum?" gibi hafif rahatsızca bir şey olur ve oradan böyle bir şey çıkar. Bu kurumuş tutkala benzer. Kağıt yapıştırmak için beyaz tutkallar oluyor, kuru kuru, tutuk tutuk; ona benzer. Yani biraz katıcadır, pelte gibidir, pelteden daha serttir. Bu malzeme o depodan taşma malzeme olmuş oluyor.

Bu şehvetle gelmez. Hatta biraz da insanı rahatsız eder. "Allah Allah, bir sıkıntı oluyor, nedir?" derken bakar, böyle bir şey gelir. Bu da abdesti bozar. Onun arkası alındıktan, silindikten, temizlendikten sonra abdest alırsa insan, bu da guslü gerektirmez.

Demek ki *mezi* ve *vedi* denilen bu iki akıntıdan dolayı gusül gerekmiyor. Sadece meninin şehvetle dışarı atılmasıyla meydana

gelen durumda, rüyada olsun, meşru bir şeyden sonra olsun, gayrimeşru bir sebeple olsun, ne sebeple olursa olsun şehvetle dışarıya çıktığı zaman, gusül abdesti almak gerekir.

Gusül abdesti de ağzı üç defa, burnu üç defa yıkayıp da bütün vücudu çok dikkatli bir şekilde hiç kuru yer kalmayacak şekilde yıkamaktır; boy abdesti diyoruz.

Evet, böyle bir soru sordu. Bilmek gerekiyor. Bilmeyenlere de söylemek gerekiyor. Bilmeyen yanlış işler yapıyor. "Böyle bir şey oldu." diyor, camiye gelmiyor, korkuyor; "Ben acaba abdestsiz miyim, gusülsüz müyüm?" diye. Bunlar bilinsin.

Bazen imtihanda heyecandan olur. Adam sınıfta, imtihanda hoca soru soruyor, tir tir titremeye başlar; hadi orada ıslaklığı hisseder. Bu gibi şehvetle gelmeyen meniden dolayı da bir şey icap etmez. Şehvetle gelmiyor, ondan dolayı da yıkanmak gerekmez.

5. Soru:

Şeytan bana devamlı olarak gusül abdesti alma vesvesesi veriyor. İki sebepten: Bir; uykudan kalktığım zaman. İki; tuvalette küçük abdesti bozduktan sonra bazen katı bir sıvı geliyor, bundan dolayı gusül abdesti almamın vesvesesini veriyor.

Tamam, bunların ikisi de vesvesedir, doğru tespit etmiş. Çünkü İslâm'da her şey ayan beyandır. Fıkıhta hele; pırıl pırıl, ayan beyandır. Deriyi etten jiletle ayırıp çıkartır gibi fıkıh her şeyi kesin olarak söyler. Bir insan yıkanmasının da kesin bir sebebi vardır.

Bu sebep nedir?

Guslü gerektiren sebep fıkıh kitabında yazılmıştır. Şehvetle yerinden hareket eden ve dışarıya çıkan meniden dolayı gusül gerekir. Fıkıhta ayıp yok, sorulduğu için de söylemek gerektiğinden, bunların da bilinmesi gerektiğinden bunu söylüyoruz.

"—Acaba benim yıkanmam mı gerekir?" diye düşünüyor.

Bu bir vesvesedir, yıkanması gerekmez.

Ne olması lazım? Kesinlik olması lazım. Kesinlik de bir maddî alâmetle olur. Alâmetleri varsa, kesin olarak, tamam yaşlık var, alâmeti belirtisi var, maddesi var; o halde yıkanacak. Yoksa, insan rüyasında görmüş olabilir, bir rüya görür ama alâmet yoksa o demek ki sonuçsuz bir rüyadır, o zaman yıkanması gerekmez. Maddeten izinin, eserinin olması lazım. O iz, eser ve yaşlık olmadığı zaman gerekmiyor.

Tabii yaşlık deyince de bunu açıklamamız lazım. Bir insanın yaşlık dediği şey birkaç şey olabilir. Ter olabilir; insan kalkıyor, yorganı çok iyi büründüğü için veya başından aşağı çektiği için sırılsıklam terliyor.

İki; "mezi" denilen bir sıvı var; bu yıkanmayı gerektirmez, sadece abdesti bozar. Uzvun intişârından hâsıl olan bir ıslanmadır, yolun ıslanmasıdır. Bundan dolayı gusül gerekmez.

Bir de "vedi" denilen bir şey vardır; bu da insanın prostat mahallinden yani meni torbasından mâyiin şehvetsiz olarak, birikim, depo fazlası olarak çıkmasıdır. Burada tarif edildiği şekilde, "katı bir sıvı geliyor" diyor, öyledir. Bu da guslü gerektirmez çünkü [şehvetsiz] olarak gelir. Hatta insanı rahatsız eder. Bir şey takılıyor, taş düşürüyor gibi olur; yani taş düşürmesine, kum düşürmesine benzer bir durum olur. Bu da guslü gerektirmez. Çünkü ortada şehvet bahis konusu değildir. Şehvetsiz geldiği zaman gusül gerekmiyor.

O halde özetlemek gerekirse: Uykudan kalktığı zaman insan velev ki bir rüya görmüş bile olsa, eser yoksa, iz yoksa o zaman yıkanması gerekmiyor, gusül alması gerekmez. Çok net. Kalbi de mutmain olacak.

Şeriat o kadar kesin ki, mesela bir kuyunun içine koyun, leş düştü; iki yüz kova çıkartınca temiz olur.

Soran kadına hoca demiş ki:

"—Kızım iki yüz kova suyu çıkart, dışarıya dök, iki yüz birinci kovayı getir, ben içeceğim."

Niye böyle söylüyor? Kalbin mutmain olsun. Korkma, içinde

vesvese kalmasın. Çünkü vesvese şeytandandır. Ya nefisten olur ya şeytandan olur, doğru olmaz. O bakımdan vesvese yok.

Uykudan sonra bir meni yaşlığı yoksa, o zaman kişinin abdest alması gerekmiyor, bir. İkincisi; tuvalette abdest bozduktan sonra gelen bir akıntıdan, katı bir sıvıdan dolayı gusül gerekmez. O bir çeşit menidir; depo fazlası, oradan taştığı için, fazla geldiği için normal bir şekilde çıkıyor; sıkıntılı bir şekilde, taş düşürüyormuş veya kum düşürüyormuş gibi bir rahatsızlık tarzında çıkıyor. Bu da yıkanmayı, gusül abdesti almayı gerektirmez.

Ama bunlar abdesti bozarlar. Böyle bir şey çıktığı zaman insanın abdesti varsa yeniden abdest alması lazım. Ama gusül gerektirmez.

f. Elbisede Necaset

1. Soru:

Ben bir yerde bir namaz kıldırdım; fakat sonra, iç çamaşırımda bir kirlilik gördüm. Bundan hiç haberim yoktu; ne yapmam lâzım?

Bizim de sormamız lâzım: Bu kirlilik nedir, ne kadardır? Çünkü avuç içi kadar olanı affolunuyor, bir mahzur teşkil etmiyor. Avuç içinden fazla ise, yâni şeriatin müsaade ettiği miktardan fazla ise; o zaman, elbisesi temiz değilken namaz kıldırmış olduğundan, kendisi o namazı iade eder. Cemaatten duyurabildiklerine duyurur; onlar da iade ederler. Duyuramazsa; onların namazı kabul olur.

Sonra, kirlilik nedir? Meselâ, meninin temiz mi, pis mi sayılacağı hususunda ulemânın ihtilâfı vardır. Ondan bir şey gerekmiyor.

2. Soru:

Caminin tuvaletinde ayakta bevl etmek için yerler var. Orada bazı kardeşlerimiz ayakta bevl ediyorlar. Bunun düzeltilmesini rica ediyorum.



Mâlum biliyorsunuz bu bevl, idrar demek; yani küçük abdest demek. Bunun sıçrantıları insanın üstüne sıçrarsa kabir azabına sebep oluyor. Titiz olmak lazım, sıçrattırmamak lazım, dikkat etmek lazım, çömelmek lazım. Usulüne uymak lazım. Biz temiz insanlarız. Hem kendimiz temiz olacağız hem kalbimiz temiz olacak hem de elbisemiz temiz olacak. Paçalarımıza sıçrarsa olmaz. Paçalarımız modaya uygun olarak uzun olur da yerlerde sürünürse olmaz. Biraz kısa olacak. Suudi Arabistan'da entari yapıyorlar, etekleri arkadan uzuyor, erkekler giyiyor; olmaz!

Orada takvâ ehli insanlar "Yerlere sürünmesin." diye biraz yüksek yapıyorlar. Doğru.

Çünkü İslâm temizlik dinidir. Sıçrama çok olduğundan dolayı ayakta bevl etmek doğru değildir, mekruhtur. Onun için çömeleceğiz. Sonra açıkta bevl etmek uygun değildir. Kapalı yerde yapmaya çalışması lazım.

Bu camimiz, bu cemaate dar geliyor. Allah razı olsun, Allah adetlerinizi çoğaltsın. Allah size dünya ve âhiretin hayırlarını

ihsan etsin. Bizim bu camimizin kapasitesi üstünde cemaati var. Biz “Bu cemaate hizmet olsun.” diye o yüznumaraları büyütmeye niyetlendik. Niyetimizde bu var ama insanın eli her niyet ettiği şeye de kolay ermiyor. Kolay değil. Para toplayıp bu işi yapacağız.

Sayenizde yan tarafı epeyce geliştirdik, yıktık, yeniden yapacağız, güzelleştireceğiz. Yüznumaraları da büyüteceğiz. O zaman inşaallah öyle küçük abdest yeri hiç yapmayalım. Daima hep kabinde olsun, kimse görmesin. Hem de öyle ayakta olmasın.” diye kardeşimizin ikazı yerindedir. Dikkat edelim. Önemli bir pratik şey. İlgileniyoruz, niye ilgilenmeyelim? Günde en aşağı iki üç defa olan bir şey. İnsanın başına gelen bir şey, dikkat etmezsek çok olan bir şey.

Kimisi yüznumaraya gidiyor. Ondan sonra hemen dönüp geliyor. Gel bakalım buraya! Aç bakalım pantolonunu… Bak iç donun sırılsıklam. Çünkü beklemedi, *istibra* etmedi. Temizlemeden yürüyor. Yürüyünce o birikintiler damla damla çıkar. Hem abdest bozulur. Abdesti almışsın. Şadırvanda abdest aldın, yürüyüp gelirken oradaki birikmişler dışarı çıkıyor, burayı ıslatıyor.

Olmaz! Adamakıllı berî olacak. İbra edecek; ondan kurtulmuş olacak. Silecek, yıkayacak, tedbir alacak.

Biz temiz insanlarız. Öyle kâfir gibi geliyorlar, görüyoruz. Uluslararası seyahatlerde benzin istasyonlarına geliyoruz. Sesini de duyuyor insan. Şaldır şuldur, şaldır şuldur, şaldır şuldur… Şapır şupur, şapır şupur; çıkıp gidiyor. Biz öyle değiliz. Bizim işimizin temiz olması lâzım!

3. Soru:

Elbiseleri kuru temizlemeye vermenin İslâmî yönden bir sakıncası var mı?

O temizleme işleminin şekline bağlı... Necis olan şeylerle, diğer elbiselerin hepsi aynı kaba dalıp çıkıyorsa, necâset hepsine bulaşır. Başka bir usülle yapıyorlarsa, olabilir.

g. Kolonya Kullanmak

1. Soru:

Abdestli iken kolonya kullanmışsa, elini yıkamadan namaz kılarsa, bir sakıncası var mı?

Kolonya bazı kimselere göre necistir, bazılarına göre necis değildir. Necis sayanlara göre, elleri necâsetli olduğundan, namazı câiz olmaz; yeniden kılması gerekir. O bakımdan, ihtilâftan kurtulmak için, ihtiyaten yıkamak lâzım!

2. Soru:

Kolonya koklama, sürünmek abdesti bozar mı?

Diyanet İşleri'nde bu mesele incelenmiş. Bozmadığına dair kanaate varılmıştır. Bazı kimseler ihtiyat ediyorlar. Bozmadığını düşünebilirsiniz.

3. Soru:

Kolonya kullanmak caiz midir? Misafire kolonya dökmekte bir vebal var mıdır?

Misafire kolonya hakkında ihtilaf vardır. Kolonyanın içinde alkol olduğu için "O alkol necistir." diyen alimlere göre kullanmak ihtiyata uygun olmuyor. Necaset sürülmüş oluyor, necislik elbiseye geçmiş oluyor.

Fakat, "Caizdir; çünkü doğrudan doğruya alkolün, içkinin, hamr'ın kendisi değildir. Hamr'da da bulunan bir kimyevî maddedir. Bizzat kendisi olmadığından ve başka bir maksatla kullanılan ve içilmeyen bir şey olduğundan uygundur, mahzuru yoktur." diyen de vardır. Onlara göre kullanılabiliyor, misafire de ikram edilebiliyor.

İnsan ihtiyaten, mümkünse kullanmaz. Esans şişelerinden ikram eder, gül yağı ikram eder. Ama madem böyle bir müsaade vardır gibi bir ruhsat tarafı da oluyor. Kullananları da pek aşırı suçlamamak lazım. İhtiyata uygun olan mümkünse

kullanmamaktır. Diyanet İşleri'nde sorulduğu zaman "Kullanılabilir." diye fetva vermiş ama ihtiyaten, takvâ cihetiyle kullanılmasa daha iyi olur.

h. Alafranga Tuvalet

1. Soru:
Alafranga tuvaletin hükmü? Hangi durumlarda cevaz verilmiştir?

Alafranga tuvalet, alaturka tuvalet fark etmez. Eskiden hicazda berreye çıkarlardı. Ne yapsın, bir şey yok ki; araziye çıkardı. Bir şey yoktu. Sonradan o usül veya bu usül bulunmuş, etrafı kapalı olduktan sonra oluyor.

Bazı kimselerin de mesela dizleri bükülmüyor, hasta oluyor, yaşlanınca bir mecburiyet oluyor. Onun için "Alafranga yasaktır. Alaturka iyidir." gibi bir şey yok. Dinimizde o hususta bir hüküm yok. İhtiyaca kalmış bir şey. Kendisini temiz koruduktan, ihtiyacını gördürdükten sonra görür biter. Bazen ihtiyarlar lazımlık bile kullanırlardı. Hani hastaların altına sürgü filan yapılır. Bunlar ihtiyaca ait şeylerdir.

Bu yasak, ötekisi İslâmî, bu gayri İslâmî diye bir şey yok. Bu hususta öyle bir sıkı [hükme] lüzum yok. Duruma göre [tercih] yapılabilir. Kullanışında üstüne sıçratmamak, kendisini korumaya dikkat etmek [şartıyla]...

2. Soru:
Hastalık dolayısıyla taharetsiz, silinerek namaz kılınır mı?

Demek ki birisi hasta, altını yıkayamıyor, tam temizleyemiyor, bir şeyle silecek. Namaz olur mu? Namazın olması için farzlardan birisi nedir?

Namazın dışındaki farzlardan birisi, necasetten taharettir. Birazcık necaset bulaşırsa, kalırsa ne olur?

Bir lira büyüklüğünde, bir avuç ayasından biraz küçük bir miktara kadar bir af var. Bu hükümden anlaşıldığına göre orayı temizlerse, azıcık bir kıyıda kenarda birazcık bir şey kalsa ziyan etmiyor demek. Mazereti de var, tam yıkayamadı. Her zaman

zaten su bulunmazdı.

Biz şimdi Allah'ın bahtiyar kullarıyız şarıl şarıl sularımız akıyor. Git bakalım sen çöle; su yok, ne yapacak?

Taşla silerler, başka çareler... İslâm'da ayıp yok ya orasının pis durmasından temizlenme yolunu söylemek daha iyi, ne yapalım, bu olacak. Taşla temizlerlerdi. Taşla sıyırıp temizlerlerdi. Hâsılı, olur.

Ama orada kalan pisliğin miktarı, o necasetten taharet farzını ilga edecek miktara baliğ olursa, o zaman olmaz. Elbisesinde, üstünde pislik olmaması lazım. Temizleyebilmek şartıyla silerek olur. Suyla yıkamak mecburiyeti yoktur ama, suyla yıkamak aliyyü'l-âlâ oluyor. Mecburiyet değildir.

i. Abdesti Bozan Şeyler

1.Soru:
Abdestli bir kadın çocuk emzirdiği zaman abdesti bozulur mu?

Çocuk emzirmekle abdesti bozulmaz.

2. Soru:
İnsanın büyük abdest yaptığı yerden kurt gelmesi abdestini bozar mı?

Bozar. Hattâ bunun adı *abdest bozan*'dır. Bazı kimselerin barsaklarında parazit vardır, mak'adından kurtlar düşer. O abdesti bozar

j. Cuma Günü Tırnak Kesmek

Soru:
"Cuma günleri tırnak kesmek, fakirliğe dalâlettir." diyorlar, doğru mudur? Bilgi verir misiniz?

Peygamber Efendimiz SAS, Hz. Ali Efendimiz'e hitabında; perşembe gününden cuma temizlikleri hazırlıklarını yapmayı; mümkünse tırnağı kesmeyi, kılları izale etmeyi, gusül abdestini

de Cuma günü almayı tavsiye etmiştir. Normal şekil bu. Ama bir insan herhangi bir şekilde cuma gününe erişti. Perşembeden kesemedi; yolcuydu, tırnağı yoktu. Cuma gününe geldi, tırnakları kocaman. Cuma günü kesmek de doğru değil. Şimdi ben ne yapacağım? Camiye kazma gibi tırnakla mı gidecek? Gitmeyecek. Cuma günü de kesebilir, bir mahzuru yoktur.

Temizliktir, mahzuru yoktur. Normal şartlar altında; "Hangi gün keseyim?" derse cumadan evvelki bir günde keser. Ama herhangi bir şekilde cumaya kalmışsa mahzuru yoktur; birisi bu.

k. Sargı Üzerine Mesh

1. Soru:

Elinde veya abdestte yıkanması farz olan bir yerinde küçük bir yara olup, üzerine bant yapıştıran kimse bu bantın üzerine mesh edebilir mi?

Evet, mesh edebilir. O bandı çıkarmasına lüzum olmadan üstüne mesheder. Eğer mahzuru varsa, suyu da geçirmesine lüzum yoktur. Sargı üzerine mesh babına girer bu... Belli bir zamanı da yoktur, istediği kadar, dayandığı kadar sargıyı yerinde tutabilir.

2. Soru:

Rahatsız olan bir kimse, "Abdest alırken kulağımın içini yıkayamıyorum." diyor.

Kulağın içi yıkanmaz zaten. Herhangi bir yerde doktorların su değmeyecek diye mahzurlu bir kısım varsa, tabîb-i müslim-i hâzık öyle demişse o zaman su değdirilmez, abdest caiz olur. Çünkü o mâzurdur.

l. Guslü Gerektirir mi?

1 Soru:

Tedavi için kadın veya erkeğin fitil kullanması guslü gerektirir

mi?

Gusül gerektirmez. Abdesti bozulur, abdesti yeniden alması icab eder.

1. Soru:
Bir bayan, kadın hastalıklarından dolayı bir uzmana muayene olunca, gusül abdesti gerekir mi?

Kadınların tenâsül uzuvlarında bir rahatsızlık olduğu zaman, doktorlar bakıyorlar. Mümkünse, kadın doktor olacak tabii... Bakarken de oralara aletler sokmak gerekiyor. Bazı alimlere göre gusletmek gerekir. Bazıları, “Bu tıbbî bir şeydir. Şehevî bir şey değildir.” diye olmayabilir demişler ama, yıkanmak ihtiyata daha uygundur. Çünkü, ondan sonra bir sürü ibadet yapılacak; onun için, yıkanıvermesi daha uygundur.

m. Adetli Hanımlar

Soru:
Hanımların özel hallerinde (hayızlı iken) ilim öğrenmek üzere mescidlere gelmeleri câiz olur mu?

Mâzeretli kadınlara mescide girmek câiz olmaz! Kur’an okumak, namaz kılmak oruç tutmak, mescide girmek o hallerde yapılmaması gereken şeylerdendir.

6. İMAMLIK

a. İmamlık Önemli

1. Soru:
Filânca yere imamlık görevim çıktı; ne tavsiye edersiniz?

“—İmamlık kadar yüksek meslek olmaz!” derdi bizim Hocamız...

En yüksek meslek, imamlıktır. İmamlıktan sonraki ikinci yüksek meslek, müezzinliktir. Ömerü’l-Fâruk Efendimiz:

“—Halife olmasaydım, müezzin olurdum.” demiş.

Çünkü, sevabı çok... Kıyamet gününde şerefi çok olacak o müezzinlerin...

Dinî bir hizmet nasib olmuş; ne mutlu, maşaallah! Vazifesini güzel yapsın! Sadece namaz kıldırmakla yetinmesin, aynı zamanda mahallesindeki çocukları, gençleri, halkı İslâm’ı öğretmek için camisine çağırıp, belli vakitler koyup eğitim hizmeti yapsın camide... Cami, sadece namaz kılınıp da kapısı kapatılan yer değildir. Kadınlara ders koysun, çocuklara ders koysun, erkeklere ders koysun! Camide o eğitimleri de yapsın, ecri sevabı çok olsun...

Çok sevaplı bir şeye girmiş, imreniyorum yâni, maşaallah!

2. Soru:
İmamlık yapıyorum. Kur’an kursu hocası olmak için imtihana girdim, kazandım. Ne buyurursunuz?

İyi. Geçenlerde bizim köye bir Kur’an kursu hocası aradık, bulamadık ya... Bu kadar mürid var filan deniliyor, bir türlü bulamadık. İmam buluyoruz, müezzin buluyoruz, müftü buluyoruz, vaiz buluyoruz; Kur’an kursu hocası bulamadık. Girsin de böyle birkaç tane olsun.

Fırsatı gelmişken İlâhiyat’ta talebelik yapan kardeşlerime rica

edeceğim; gitsinler müftülükten vazife alsınlar, bir yerde imam olsunlar, müezzinlik, imamlık vazifelerini yapadursunlar. Vaiz olsunlar. Ehliyetli olanlar İmam-Hatip diplomasına dayalı olarak bu işe alışsınlar.

Bence şu anda en kıymetli meslek imamlık.

Neden? Koca bir cami sizin oluyor. Yazın kurs yapma imkânı var, sevap kazanır.

Namazları zaten kılacaktı. İmam olmasaydı ne yapacaktı, yine kılacaktı. Bu arada namazları da kılmış oluyor. En kârlı, kaymaklı kadayıflı meslek bence imamlık. Onun için öyle imamlıkları, Kur'an kursu hocalıklarını tavsiye ederim. Mesleği uygun olan kardeşlerimiz derhal bu vazifeleri alsınlar.

b. Diyanetin İmamları

Soru:
Diyanetin tayin ettiği imamların arkasında namaz kılınır mı?

Kılınır. Çünkü, Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:[22]

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ ، وَصَلُّوا عَلَى كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ ، وَجَاهِدُوا مَعَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ (البيهقي عن أبي هريرة)

RE. 308/5 (*Sallû halfe külli berrin ve fâcirin*) "İyi olsun, kötü olsun, her imamın arkasında namaz kılın!" (*Ve sallû alâ külli berrin ve fâcirin*) [İyi olsun, kötü olsun, her cenazenin namazını kılın! (*Ve câhidû mea külli berrin ve fâcirin*) İyi olsun, kötü olsun, her komutanla beraber cihad edin!]

Çünkü, Peygamber olduğundan bildi ki, bu çeşit fitne kapısı

---

[22] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.19, no:6623; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.57, no:10; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.54, no:14815; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.29, no:1611; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIV, s.10, no:13657.



bir açıldı mı, insanlara imam beğendiremezsin. Hepsi peygamber olsun diye ister imamını... Ondan sonra, kimse camiye gelmez. Herkes bir bahane bulur: İmamın burnu eğri, kaşı kalkık, ağzı yamuk, bilmem ne... Bir bahane bulur, camilerde cemaat kalmaz.

Onun için çok kesin söylemiş Peygamber Efendimiz: "İyi olsun, kötü olsun, her imamın arkasında namaz kılın!" demiş. Ne diyeceksin yarın rûz-i mahşerde:

"—Yâ Rabbi! Peygamber Efendimiz böyle buyurdu; ben de imamın arkasında namaz kıldım." diyeceksin. Bu kadar kolay.

İkincisi: Bu Diyanet'in imamları bizim kardeşlerimizdir. Biz nasıl bu beldenin halkı isek, bu kardeşlerimiz de bu beldenin halkı... Tarihen böyle gelmiş, böyle gidiyor. Yönetim iyi olursa, Diyanet de iyi olur; imamlar da, herkes de rahat eder. Yönetime siz iyi insanları seçmezseniz; o zaman, kendi başınıza belayı kendiniz alıyorsunuz. Ondan sonra da, o belâdan dolayı namazdan, camiden ve sâireden de uzaklaşmağa başlıyorsunuz.

Bu kardeşlerimiz de çoğunu tanıyoruz, kimisi İlâhiyat

Fakültesi'nden bizim talebemizdir, sizin bizim gibi benî Ademdir. Cin değildir, bilmem ne değildir. İyi insanlardır, yüreği Allah korkusuyla çarpan kimselerdir. İçlerinde tek tük kusurlu varsa, onun da kusurunu biliyorsan; o camide kılmazsın, öbür camide kılıverirsin.

Ama, "Diyânet'in imamlarının arkasında namaz kılınmaz!" dersen, o zaman "Türkiye'de namaz kılınmaz!" demek gibi bir noktaya gelirsin. Çünkü, bütün camiler Diyânet'e bağlı... Onun için, Diyânet'in camilerinde, imamlarının arkasında namaz kılınır; ittifakla, hiç tereddüt yok!

2. Soru:

Bu düzen küfür düzeni mi? Küfür düzeniyse, Diyânet küfre hizmet etmiyor mu?

Bu düzen senin benim düzenim... Sen ben iyi olursak... Bu düzenin kanunları meclisten çıkıyor, milletvekilleri yapıyor, belli bir prosedürü var... Ona göre iyi insanlar milletvekili seçilirse, iyi kanunlar çıkar. Sen kenara çekilirsen, bu işlerle ilgilenmezsen, öteki sahtekârlar da kendi sahtekârlıklarına yarayacak kanunlar çıkarmağa çalışırlar. Şöyle olur, böyle olur.

Çalışacaksın, memleketine sahip olacaksın! Elinde imkânların vardır, camilerin vardır, halkın vardır, bir sürü gönüldaşın vardır. Sen şu memleketine sahip olacaksın, yanlışlıkları engellemeğe çalışacaksın. Sen bu memleketin sahiplerinden birisin! Sen de bir sahibisin, ben de bir sahibiyim.

Biz tarlanın sahibiyiz. Hisseli bir tarla... Sahiplerinden birisi sensin, birisi benim, birisi şu kardeşim... Hepimiz sahipleriyiz. Bu tarlaya ne ekelim, ne biçelim? Diken ekersen, diken biçersin. Bizim ekmemize bağlı... Tarla bizim... İyi şeyler ekelim, tarlayı güzel kullanmağa çalışalım... Etrafını duvarla çevirelim; domuzlar, tilkiler, bilmem neler girmesin... İyi meyvalar ekelim, iyi meyvalar yetiştirelim. Şöyle biraz aktif olalım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri, gökten bize melek indirmemiş;

beşerden bir Peygamber göndermiş. Hayatı nasıl tanzim edeceğimizi bize peygamberle göstermiş. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin o hak Peygamberi de nice terler dökmüş, sıkıntılar çekmiş... Uğraşmış, çalışmış, çabalamış, cihad etmiş... Tamâmen küfür ve şirk diyarı olan bir diyarda İslâm'ı yerleştirmiş, geliştirmiş, bütün dünyaya da yaymış. Sen babaların, dedelerin, ecdadın müslüman iken; bu diyar İslâm diyarı iken, niye gevşek durdun?

Sonra, İslâm diyarı iken nerden küfür diyarı oluyor? Ulemanın bu hususta çeşitli kavilleri var... İmam-ı Azam'a göre küfür diyarı olmuyor. İmam Şafiî'ye göre diyar-ı küfür olmuyor. Ben doğrusu burada en çok İmam-ı Şafiî'yi seviyorum. İmam Şafiî Hazretleri demiş ki: "Bir diyar bir zaman İslâm diyarı ise, ebediyyen orası İslâm diyarıdır. İslâm boyası ile bir boyandı mı, bir daha diyar-ı küfür olmaz!" demiş. Çok hoşuma gidiyor bu söz... Bütün tereddütleri de kaldırıyor.

İslâm diyarıdır. İslâm'ın tam hakim olması için, her şeyin ahlâk ve adapça, senin gönlünce olması için gayret edeceksin! Uğraşmak iyi... Dükkânında uğraşmadığın zaman nasıl para kazanamıyorsan; çalışma dünyası, ter dökeceksin, uğraşacaksın, gayret sarf edeceksin. Meseleyi böyle anlamalı, ipin ucunu kaçırmamalı...

Diyanet küfre hizmet etmiyor; şek şüphe yok! Küfre hizmet eden bir tane Diyanet mensubu gösterilemez, zor gösterilir. Umumiyetle ellerinden geldiğince dinî kitap neşretmeğe çalışıyorlar, namaz kıldırmağa çalışıyorlar, hutbe okumağa çalışıyorlar, vaaz vermeğe çalışıyorlar... Bunlar küfre hizmet değil!

Ama birisi çıkar da, "İslâm'ı bırakın, kâfir olun! Müslümanlığı bırakın, hristiyan olun, yahudi olun!" filân derse, o küfre hizmet etmek olur. Veyahut, "Bırakın bu Kur'an'a uymayı, bırakın bu dine uymayı, bırakın bu şu kadar asırlık eski şeyleri!" filân diyen olursa içlerinde, o kâfir olur. Ama ben böyle diyen bir kimseyi görmedim. Hani gazeteciler içinden, profesörler içinden tek tük

böyle söyleyenler çıkıyor da; Diyanet'te hoca olup da böyle diyen bir kimseyi ben hiç duymadım. Duyan varsa içinizden, beni haberdar etsin!

Böyle bir şey duymadık; hepsi dine hizmet etmek istiyorlar. Onlar hizmet etmek isteyip dururken, biz de ille, "Yok sen dine hizmet etmiyorsun, kâfirsin!" filân dersek, haksızlık olur. Bir de mü'mine kâfir derse insan, tehlikeli olur. Bir mü'mine kâfir demenin çeşitli zararları, tehlikeleri vardır; o duruma da düşmemeğe çalışalım! Yumuşak olalım, dikkatli olalım!

Peygamber Efendimiz'in şairi Hassan ibn-i Sâbit hatırıma geliverdi. Müşrikler Peygamber Efendimiz'in aleyhine şiir tanzim etmişler. Hicvetmişler Peygamber Efendimiz'i... Şiir makbul Arap diyarında... Onlar şiirle hicvetmişler, şiirle cevap vermek lâzım!

Onun üzerine Peygamber Efendimiz de Hassan ibn-i Sâbit'e diyor ki:

"—Sen de cevap ver! Ama sakın ha, onlara cevap vereceğim derken, soysuz filân deme, dedelerine dil uzatma!"

Çünkü soyu, bir zaman sonra Peygamber Efendimiz'le bağlantılı oluyor. Akrabası ama, o kâfir olmuş; Peygamber Efendimiz de o kabileden çıktığı halde, Allah'ın sevgili peygamberi olmuş.

O da diyor ki:

"—Yâ Rasûlallah, sen hiç merak etme! Ben senin şanını, şerefini tereyağından kıl çeker gibi ayırırım, ona bir şey dokundurmam!"

Siz de mü'min kardeşlerimize bir şey dokundurmayın! Biraz idareli kelâm edin, böyle haksız ithamlar yapmayın!

Kızacak insan çok, kâfir çok... İslâm'ın aleyhinde alenen bayrak açmış söyleyenler çok... Kur'an'la alay eden, Peygamber'le alay eden insanlar çok... Bunları biliyoruz. Buyurun serbest, onlara cevap verin! Ama, "Ben mü'minim!" deyip duran, namaz kılıp duran, Kur'an okuyup duran insanlara da; "Acaba bu kâfir miydi, değil miydi?" diye sûizanda bulunmayın!

Bir insanın namaz kıldığını görüyorsun, “Lâ ilâhe illallah” dediğini görüyorsun; mü’mindir, tamam... Bununla uğraşma! “Kâfirim!” diyen varsa, buyur onunla uğraş! Onu hakla, sırtını yere getir; ondan sonra, daha başka var mı diye etrafına bakın! Babayiğitsen böyle yap!

Bizimkiler böyle yapmıyor, nerede mü’min varsa, ona böyle elense çekmeğe çalışıyor, “Sen kâfir misin, gel bakalım nesin?” diye... Karşında kâfirler bağırıp duruyor; niye onunla uğraşmıyorsun? Yazılı kitapları var, mecmuaları var, açıkça dinimize saldırıyorlar. “Bu din ne imiş? Şurası saçma, burası saçma, aslı yok, esası yok...” diyorlar. Nice iftiralar yapıyorlar. Hakaret ediyorlar Peygamber Efendimiz’e, Kur’an-ı Kerim’imize...

“—İslâm kadına ne hak vermiş?” diyorlar, bilmem neler söylüyorlar. Tamam, onlara cevap ver!

Yanlış hareket ediyorlar kardeşlerimiz, bir oyuna geliyorlar. Belki bazıları onları oyuna getirmek için kışkırtıyor. Bu kışkırtmalara kapılmasın, “Acaba bu mü’min mi, kâfir mi?” diye mü’minlere sûizanda bulunmasın.

Eşyada aslolan taharettir. Yâni:

“—Acaba benim şu namaz kıldığım halı pis midir, temiz midir? Ben bunun üstünde namaz kılsam mı ki, kılmasam mı ki?”

Yâ üstünde pislik var mı?

“—Yok...”

Temiz görünüyor mu?

“—Görünüyor.”

Kokusu çirkin mi?

“—Değil...”

Herhangi bir emare var mı?

“—Yok...”

O zaman buyur, “Allahu ekber” de, kıl namazını!

“—Acaba öyle mi ki?”

Olmaz, tereddüt olmaz! Yakîn, şek ile zâil olmaz!

Ama öbür taraftan alenen, açıkça, “Ben kâfirim!” diye bangır bangır bağıranlar var... Buyur, onlarla uğraş! İşte kâfir, işte

kadınlarımızı öldüren, işte soydaşlarımızı kırıp geçiren Ermeni... İşte Avrupalı, işte filozof, işte dinsiz, işte imansız... Buyur onlarla uğraş! Onları yendikten sonra, daha başka kusurlulara yönelirsin.

Herhalde yanlış hareket ediyorlar. Bu gibi şeylere takılmayın, boş yere oyalanmayın!

3. Soru:

"Bu düzenin görevlendirdiği imamların arkasında namaz kılınmaz!" diyenler var; ne dersiniz?

"Yanlış!" derim. Kılınabilir. O zaman iş, namaz kılmamağa kadar gider. Bu kardeşlerimiz bizim kardeşlerimizdir, sizin kardeşlerinizdir, akrabanızdır. Bunlar bizim yabancımız değil, casus değil, hain değil, zâlim değil; niye kılınmasın arkasında?

Sonra, bu düzenden önce bir zamanlar her şey güzeldi. Baştaki insanlar gelir geçer, değişir. Kötüler gider, iyiler gelir... Cami yıkanlar gider, cami yapanlar gelir.

O bakımdan, yukarıdaki adam bir zaman için kötü olduysa, bütün hocaların hepsinin kötü olması gerekmez. Bu memleket hepimizin olduğuna göre, sizin de şu memleketi yönetmekte söz hakkınız olduğuna göre, iyiliğin hakim olması için çalışırsınız; iyilik hakim olur. Gevşek durursanız; caminizi de yıkarlar, mezarlığınızı da yıkarlar, evinizi de yıkarlar!

Onun için memleket sizindir. Dedelerimizin size ve bize emanetidir. Memleketimize sahip çıkalım. "Ben buraya küstüm, ben buraya darıldım." diye nereye gideceksin? Gidecek başka yerin yok! Burayı güzelleştireceğiz; başka çaresi yoktur. Beğenmediğimiz birtakım şeyler varsa, beğenmediğimiz şeyleri söyleme hakkına da sahibiz. Seçme hakkına da sahibiz, seçilme hakkına da sahibiz. Çalışalım! Çalışılsın ki, bu eksiklikler tesbit edilsin.

"—Efendim haksız kanunlar var, adaletsiz kanunlar var, İslâm'a aykırı kanunlar var!"

Tamam, tesbit edelim, düzeltilmesine çalışalım! Söyleyelim milletvekillerine: "Biz seni şunun için seçtik. Sen bizim

vekilimizsin. Şunun değişmesini istiyoruz, şunun yapılmasını istiyoruz.” diyelim.

Yüz altmış bin tane mi ne, diyanet görevlisi var... Bu kadar insanı karalamak ayıptır, günahtır yâni! Bunların hepsi de bizim kardeşlerimiz... Ayet okuyorlar, hadis okuyorlar, Allah’ın emrini tebliğ ediyorlar. Bu camiler olmasa, bu vaazlar olmasa, şu kürsüler olmasa, müslümanlar dini nerde öğrenecek?

Bir zamanlar buna mani olunmuş, millet hiç bir şeyi bilmez duruma gelmiş. Kadın, kollarını sıvıyor, erkeklerin yanında abdest alıyor. İyi niyetli ama, bilmiyor.

Gittikçe, müslümanlar çalıştıkça, istediklerini yaptırabiliyorlar demektir. İmam-hatip okulları açıldı; dörtyüze yakın... İlâhiyat fakülteleri açıldı... Yeni yeni camiler yapıldı... Kur’an kursları yapılıyor... Çalışacağız, bastıracağız.

Nasıl Peygamber Efendimiz’in zamanında, kâfirlerle Peygamber Efendimiz mücadele etmişse, Sahâbe-i Kirâm mücadele etmişse, biz de mücadele edeceğiz.

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ (الأعراف:١٢٨)

(*Vel akıbetü li’l-müttakîn*) “Sonuç müttakî insanlarındır. Güzel akıbet müslümanlarındır.” (A’raf, 7/128) buyrulmuştur.

Galibiyet, zafer inşallah bizimdir. Haksız bir şey varsa ortaya koyacağız, anlatacağız, konuşacağız, düzelteceğiz. Küsüp de gidecek bir yer yok ki!

Sonra, iyi olduğunu bildiğimiz insanlara böyle bir kara leke vurmanın lüzumu yok... Onların aldıkları maaşlar, bizim keselerimizden kesiliyor, bizim vergilerimizden kesiliyor. Binaen aleyh, onlar bizim kardeşlerimiz...

“—Onlara maaş vermesek, Allah rızası için yapsalar?”

İyi ama, Allah rızası için yaptığı zaman, o bir dükkân açacak, orada çalışacak. O zaman, buradaki işleri aksar. Buradaki işleri güzel olsun diye maaş vermemiz caiz oluyor onlara... Mecbûrî

oluyor. Onun için maaşı biz veriyoruz. Bütçemizden, yâni, bizden kesilen paradan veriliyor. Elli beş milyon ahalinin %99'u müslüman... O müslüman ahaliden alınan vergilerden veriliyor.

Binaen aleyh, bizim paramızdır. Helâl hoş olsun, yesinler içsinler, din-i mübîn-i İslâm'a hizmet etsinler. Bu işi böyle ters tutturmağa lüzum yok! Anlatırsın, mücadelesini verirsin. Bak, camileri kurtarmak mümkün oluyor, uğraştığın zaman... Haksız işler yapıldığı zaman, alaşağı edersin o idareyi, güzel idare seçersin; o zaman o da güzel şeyler yapar.

Bir vakıflar müdürü geliyor, bomba konmuş camiyi yeniden tamir ediyor; bir vali geliyor, yapılmış camiyi bombayla tahrib ediyor. Çalışın; çalıştığınız zaman değişebiliyor.

O bakımdan, bu işi başkası yapacak değil; biz yapacağız! Halk yapacak, hepimiz yapacağız! "Bu başörtüsüne karışmayın!" diyeceğiz. "Bu haksızlıktır!" diyeceğiz, "Bu günahtır!" diyeceğiz. "Şu şöyle olacak!" diyeceğiz, "Bu böyle olacak!" diyeceğiz. "Biz içki fabrikası istemiyoruz, motor fabrikası istiyoruz!" diyeceğiz. Haramların engellenmesine çalışacağız ve başaracağız bunu! Mâdem elli beş milyonun %99'u bizmişiz, başaracağız. Bu çalışmayı tavsiye edin! İmamların arkasında namaz kılmamaktan bir fayda yok ki!

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[23]

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ (البيهقي عن أبي هريرة)

(*Sallû halfe külli berrin ve fâcirin*) "İyi olsun, kötü olsun, her imamın arkasında namaz kılın!"

Eğer imam olmasa burada, yine cemaat önüne bir imam sürer,

---

[23] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.19, no:6623; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.57, no:10; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.54, no:14815; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.29, no:1611; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIV, s.10, no:13657.

namazı kılar. Burası Allah'ın evidir, burda Allah'a ibadet ediliyor. Ama, bu kardeşlerimizin kimisi hafız, kimisi Arapça okumuş, kimisi ilâhiyatı bitirmiş... Eğer içlerinde dinsiz, imansız varsa, tabii onun arkasında namaz kılmak caiz olmaz ama; açıkça söylemedikçe, milyonda bir tanesi de imanlı olmadığı halde "Ben imanlıyım." dese bile, cemaat mes'ul değildir ondan... Cemaatin kıldığı namaz, namazdır. Ötekisinin cezasını Allah ahirette verecek.

4. Soru:

Yaşlı başlı bir adam bana, "Şimdiki camiler mescid-i dırardır; çünkü, imamları devlet tayin ediyor." dedi; ne dersiniz?

Peygamber Efendimiz Medine'ye geldi, Kubâ Mescidi'ni kurdu. Orda namaz kılınmağa başlandı. Münafıklardan birisi de bir cami kurup etrafına münafıkları toplamağa çalıştı. Allah ona "Mescid-i dırar'dır; müslümanların birliğini parçalayacak ve münafıkların kümelenmesine sebep olacak zarar verici bir mesciddir." diye Kur'an-ı Kerim'de aleyhte ayet indirdi.

Bu camiler öyle değildir. Camilere bu sözü söyleyen o yaşlı, çok büyük hata ediyor, iftira ediyor. Yanlış bir şey bu... Camilere kimler gelir? Allah'a iman edenler, ahirete iman edenler, hayrı isteyen insanlar gelir.

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ

وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللّٰهَ (التوبة:١٨)

(*İnnemâ ya'müru mesâcida'llàhi men âmene bi'llâhi ve'l-yevmi'lâhiri ve ekàme's-salâte ve âte'z-zekâte ve lem yahşa illa'llàh*) "Allah'ın mescidlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder." (Tevbe, 9/18)

Onun için, bu mescidlere mescid-i dırar denmez. Ama bu



mescide gelmeyip, bunun dışında bozguncu bir mescid kurulacak olsa, o mescid-i dırar olur. O bakımdan, onun bu kanaati yanlıştır.

Şimdi diyorlar ki:

"—Devletten para alıyor!"

Devlet parayı nereden buluyor? Devlet parayı vergi olarak bizden alıyor. Yüzde doksan dokuzu müslüman olan halktan vergiyi alıyor, biz de istediğimiz için, bizim imamımıza bizim paralarımızla teşekkül eden bütçeden para veriyor. Biz istiyoruz, bizden alıyor parayı... Yâni, ne mahzuru var?

"—İmamlar hiç para almasın devletten, Allah rızası için yapsın!"

İyi ama, sen dükkânına gidiyorsun, para kazanıyorsun... Otomobilin var, dairen var... Bu zavallı adamcağız ticaret yapsa, caminin işi aksar. Ticaret yapmasa, "Maaş da almasın!" diyorsun, ne yiyecek ne içecek bu adam?

Nasreddin Hoca bir köye gitmiş. Kimse ilgilenmemiş, aç kalmış. Camiye geldiği bir günde birisi sormuş:

"—Hocam, merak ettim; Hazret-i İsa AS göğe çıkmış, orada gökyüzünde ne yer, ne içer?" demiş.

Nasreddin Hoca'nın da burasına gelmiş artık, adama kızmış:

"—Be adam, ben buraya geldim, şu kadar zamandır vaaz ediyorum, teravih kıldırıyorum, vazife yapıyorum. Bu adam ne yer, ne içer diye sormuyorsunuz. Gökyüzünde Allah'ın misafiri, Allah'ın peygamberi ne yer, ne içer diye merak ediyorsunuz!" demiş.

c. Kâbe'de Kılınan Namazlar

Soru:

Harem-i Şerif'te kılınan namazları, onlar Vahhabî olduğu için daha sonra iade etmek doğru bir hareket midir?

Bir namaz Kâbe-i Müşerrefe'de, o kadar mü'minlerin gittiği bir yerde, namaz kıldığı bir yerde kabul olmazsa artık, daha ne diyelim! Bilmeyiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri dilerse hiç bir kulunun hiç bir amelini kabul etmez, zorlayamayız ama; Kâbe'de kılınan namazı da iade etmek gerekmez. Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri imamların veballerini kendi boyunlarına yüklemiştir. Vebali kendisine aittir, cemaatin namazı makbuldür.

Diyelim ki, o imam kusurlu bir imam olsun. Cemaat onu bilmiyor. Hacca gitmiş, orada o namazı kılacak... Buraya gelmiş, burada imamın arkasında namaz kılıyor. İmamın ev hayatından haberi yok, iç hayatından haberi yok... Eğer imamda bir hıyanet varsa, bir eksiklik varsa, bir kusur varsa; cemaatin namazı namazdır, imamın vebali kendisine aittir.

O bakımdan iade etmek doğru değildir. Kılmak lâzım, iade etmemek lâzım! Kabuldür diye düşünmek gerekiyor. İade etmek yanlış!

d. Günahkâr İmama Uymak

1. Soru:

Mahallemizdeki imam, sakala karşı, i'tikâfa karşı... Büyük büyük kız çocuklarını okutuyor, "Mahzuru yok!" diyor. Bu imamın arkasında namaz kılınır mı?

Sakal, sünnet... İ'tikâf; bütün ilmihal kitaplarında bahsi olan bir ibadet... İ'tikâfa nasıl karşı olur. Ramazan'ın son on gününde Peygamber Efendimiz i'tikâf ederdi. Demek ki, adamın kafası sakat...

Başka yakın yerde cami varsa, orda kılması daha uygun olacak; çünkü, adamın kafasında eksiklik, sakatlık var... Nasihat edip, "Bu yaptığın şey yanlıştır. Bak, Büyük İslâm İlmihali'nde, Diyânet'in neşrettiği filânca kitapta şöyle şöyle var..." demek; onu müftüye gidip söylemek ve o kimsenin ıslahına çalışmak da uygun olur.

Mümkünse, daha başka bir kimsenin arkasında kılmağa çalışır. Mümkün olmadığı takdirde, cemaati terk etmez. Kendisi sevap kazanır, ötekisinin vebali kendisine kalır.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[24]

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ (البيهقي عن أبي هريرة)

(*Sallû halfe külli berrin ve fâcirin*) "İyi olsun, kötü olsun, her imamın arkasında namaz kılın!"

Çünkü, herkes imama bir kusur bulur, camiye gelmez; darmadağın olur iş diye cemaati önemli tutmuştur. Veballer imamlarındır, cemaatin değildir. Ama bu gibi âşikâre hataları olanları da söyleyip, düzeltmeğe çalışmak lâzım!

2. Soru:

---

[24] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.19, no:6623; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.57, no:10; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.54, no:14815; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.29, no:1611; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIV, s.10, no:13657.

Günahkâr bir imamın arkasında namaz kılmak caiz midir? Eğer cemaat imamımn karıştırdığı haltları bilmiyorsa, ben biliyorsam, cemaatten ayrı olarak namaz kılmam caiz midir? Cemaate imam hakkında bilgi vermem caiz midir?

Mühim bir mesele... Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[25]

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ (البيهقي عن أبي هريرة)

(*Sallû halfe külli berrin ve fâcirin*) "İyi olsun, kötü olsun, günahkâr da olsa her imamın arkasında namaz kılın!"

İmamın vebali kendisine gider, cemaat sevabını alır.

Amma, bir imamın karıştırdığı haltları birisi biliyor. Bunu gidip ilkönce imama söyleyecek: "Yâhu ben şöyle bir şey yaptığını duydum, gördüm; sen bu işi yapma!" filân diyecek. Mümkünse onu nasihatle yola getirmeğe çalışacak. Nasihatla yola gelmesi mümkün değilse, daha başka tedbirlere başvurabilir. Eğer civarda, yakında başka bir güzel cami varsa, orada namaz kılabilir. Cemaatten ayrılmak doğru değil... Yoksa, onun arkasında namaz kılabilir. Çünkü, Peygamber Efendimizi, "Kılabilirsiniz, kılın!" diye emir buyurdu.

Allah cemaatlerimizi de, imamlarımızı da ıslah etsin... Yâni, öyle bir devirdeyiz ki, bu söz eski devirde olsaydı, "Kıyamet alâmeti!" diye cemaat hüngür hüngür ağlardı. "İmamlar da mı bozuldu yahu?" diye hüngür hüngür ağlarlardı. Allah hepimizi ıslah eylesin...

3. Soru:

---

[25] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.19, no:6623; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.57, no:10; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.54, no:14815; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.29, no:1611; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIV, s.10, no:13657.

Bizim camide imam gelmediği zaman birisi namaz kıldırıyor, tecvidi yok; kıldırabilir mi?

Bu zamanda cahillik o kadar yaygın ki, o caminin içinde belki kurcalasak, tecvidi ile, erkânı ile, imamlığın şartları ile her şeyi bilen insan az bulunabilir. Ne yapalım; cahilin cahile böyle imamlık yaparak beraberce namaz kılmaları, yalnız kılmalarından iyi olabilir. Daha iyisinin, daha bilgilisinin öne geçirilmesi şart... Ama yoksa, birbirlerine imamlık yapabilirler.

e. İmamın Maaş Alması

Soru:
Kur'an okuma, öğretme gibi dinî bir sebeple yapılan iş karşılığında para almak doğru mudur?

Bu işi para ile yapmak doğru değildir. Peygamber Efendimiz'in çok hadis-i şeriflerinde yasaklanmıştır. Dinin işleri Allah rızası için yapılır.

Ama şu durum da var: İmamlık Allah rızası için yapılacak; kabul, tamam... Herkes işe gider, şu camide bir cuma namazı kıldıracak adam bulamazsın; ne olacak? Sabahın erken vaktinde herkes horul horul yatakta yatar. Şu minareye çıkıp ezan okuyacak bir insan bulamazsın; ne olacak? Devlet bu işler yürüsün diye, İslâmî devlet zamanından beri böyle vazifeliler tayin etmiştir; o da caizdir. Ona da fetvâ verilmiştir. Çünkü aksi halde, işler yarıda kalacak, dinin işleri, işlemleri de yürütülmeyecek..

Amma bunların, mümkünse zengin kimseler tarafından Allah rızası için yapılması daha uygundur. "Muhtaç olan kimseler de, Allah rızası için yapmak şartıyla yine böyle bir maaş bağlanırsa, alırsa; o da caizdir." diye fetvâ verilmiştir. Çünkü başka çıkar yol yok, başka çare yoktur. O bakımdan câiz olabilir. Bu, kişinin niyetine bağlı bir durum olmuş oluyor.

Bir de şu var... “Ben Allah rızası için dinî işlerimi yapacağım, iyi güzel ama; evde hanım var, çoluk çocuk var... Evin kirası var, elektriğin parası var, suyun parası var... Vasıtaya bineceksin, para lâzım! Evet, ben burada Allah rızası için yapıyorum ama, evde de çoluk çocuk cıyak cıyak ağlıyor.” der meselâ...

Sen kurnazlık ediyorsun, gidiyorsun ticarete... Ticaret yapıyorsun, parayı kazanıyorsun, cebine dolduruyorsun paraları... Sen rahatsın, kimseye muhtaç olmuyorsun. Bu, “Allah’ın dinine hizmet edeceğim!” diye tahsil yapmış, “İbadetleri yürüteceğim, dinî hizmetleri yürüteceğim!” diye bu tarafa yönelmiş, ticaret yapamamış... Bunun da o zaman, biraz bir şey alması hakkı oluyor.

Ama kalbini temiz tutması lâzım! “Ben bu işi Allah rızası için yapıyorum ama; ne yapayım, ihtiyaçlarımın da görülmesine fetvâ verilmiş.” diyecek. Sırf dünya kazanmak için, din satılıp da dünya kazanılmaz. O yasak, doğru değil...

Böyle Allah rızası için yapılmak şartıyla, onlara da hediyeler filân verilmesi veyahut yaptığı çalışmanın maddi bir tarafına para verilmesi uygun olur. Meselâ müezzin, caminin ihtiyaçlarını gördüğü, camiyi koruduğu, bekçilik yaptığı için parayı almış olur; ama, ezanı Allah rızası için okur. İmam, caminin yönetimiyle, eksikleriyle meşgul olduğu için parayı alır; ama, namazı Allah rızası için kıldırır. “Ben bu ibadeti para için yapmıyorum, bunu Allah rızası için yapıyorum.” diye düşünebilir. Veren de o maksatla verebilir.

f. Evden İmam’a Uyma

Soru:

Cami görevlisiyim. Evimiz camimizin meşrutasıdır. Hoparlör vasıtasıyla kadınlar teravih namazı kılabilirler mi?

Cevap: Mekân ayrı olunca kılınmaz. Aradan yol geçince, mekân bölünmüş, ayrı bölme yer olunca hoparlörle iktida sahih değildir, namaz kılınmaz. Ya mekân beraber olacak... Diyelim ki insan Süleymaniye camisinde, camiye girdi, imam okuyor,

Fâtiha'yı bitirdi, sûreyi bitirdi. Mübarek cami öyle büyük ki arka kapısından girip de imamın arkasına yetişinceye kadar rekâtı, namazı kaçırıyor. Oturmuşlar mesela, selam verecekler, cemaatin sevabı kaçacak. O zaman gelirsin, kapının yanında bir yerde Allahu ekber deyip imama uyarsın, oturursun.

"—Yahu, arada çok mesafe var?"

Olsun, aynı camide, aynı mekânın içinde arada mesafe olsa da namaz olur. Bu câiz.

Ama burada bir yer var, bunun kapısı var, duvarı var, kapanmış, karşı tarafta yolun karşısında bir başka daire daha tutulmuş, oraya hoparlör çekilmiş; buradaki imama oradakiler uyamaz. Çünkü mekân farklı, aynı mekân değil. Mekân farklı oldu mu olmaz. Bir de aradan yol filan gibi bayağı o mekânı ayıran bir şeyler oldu mu olmaz. Onun için, ya kapısı penceresi açılacak, bu tarafa ilgi olacak, hava ve mekân irtibatı olacak; ya da mekân çok büyük olacak. Zaten bu sorulardan büyük olmadığı anlaşılıyor. Yani meşrutada camiye uymak olmuyor.

g. İmamın Namazı Bozulursa

Soru:
İmamın namazı bozulursa, cemaatin namazı da bozulur mu?

İmamın namazının bozulması birkaç türlü olur. Meselâ, imamın burnu kanadığı zaman, yerine başkası geçer, arkadaki devam ettirir; olur.

Ama, imam kendisi namaz kılarken, namazın fesadına sebep olacak bir iş yapmışsa, o zaman imamın ve cemaatin namazı birlikte bozulur.

h. Duvar Kâğıdında Resim

Soru:
Namaz kılarken duvar kâğıdındaki resimlerin sakıncası veya namazın resimli yerde kılınması meselesini soruyor.

Resimler eğer bitki resmiyse mesela şu duvarda yaprak

resimleri var; bitki resminin bir sakıncası yoktur. Fakat eğer canlı hayvan resmiyse mesela geyik, kuş, aslan, kaplan vesaire bunlar mahzurludur.

Bir keresinde Peygamber Efendimiz SAS evine geldiği zaman kapıya hayvan desenli bir perde asıldığını gördü, onu kaldırttı. "Resim olan eve melek girmez." diye tavsiyesi vardır. O resimden kasıt işte böyle hayvan resmidir.

"—Acaba Peygamber Efendimiz neden bunu yasakladı." diye sorulursa; insanoğlu dünyanın muhtelif yerlerinde çeşitli şekillerde yaptıkları resimlere, heykellere taptıkları için İslâm bu tapınmanın önünü kesmek maksadıyla uygun görmemiştir. Hele heykel kesinlikle engellenmiştir.

Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:

"—Bir insan bir resim, bir heykel yapmışsa Allah ahirette ona diyecek ki: 'Resmini yaptın hadi bakalım şimdi canını da ver.' Onun resmin yapmışsın canını da verebilecek misin diye azarlayacak ve cezalandıracak."

Onun için tapınmaya vesile olmasın diye insan resmi, hayvan resmi, heykeli yapmak İslâm'da uygun görülmemiştir. Ama bitki resimlerinin mahzuru olmadığından çinilerde, eskiden beri kitaplarda, kitapların üstünde, perdelerde bitki resimleri yapılmıştır. Ortalarında gül deseni var, yapraklar var. Çiniler çok güzel çiçek resimleriyle süslüdür. Bunların mahzuru yoktur.

7. CUMA NAMAZI

a. Türkiye'de Cuma Namazı

1. Soru:
Türkiye'de cuma namazı kılınır mı?

Türkiye'de de cuma namazı kılınır, Almanya'da da kılınır, Fransa'da da kılınır, Belçika'da da kılınır... Tarih boyunca Bizans'ta da kılınmış, başka ülkelerde de kılınmıştır. Cuma namazı kılacak kadar bir kalabalık, bir yerde toplanır da kılabilirlerse, cuma namazı kılarlar. Memleket kâfir memleketi, mü'min memleketi, şu veya bu, ne olursa olsun kılınır muhterem kardeşlerim!

Cuma ile oynamayın! Cuma namazı önemli bir namazdır, oyuna gelmez! Üç defa cumayı kılmayanın kalbi bir mühürlenir; kafası ondan sonra doğru düzgün çalışmaz olur. Feleğini şaşırır, ne yapacağını bilemez, doğruyu göremez. Kalbi mühürlendi mi, gönlü mühürlendi mi, çok fena duruma düşer insan... Cuma namazını kılın!

Ayet-i kerimede:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِي لِلصَّلاَةِ مِنْ يَومِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِ كْرِ اللهِ وَذَرُوا الْبيْعَ ، ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

(الجمعة: ٩)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû izâ nûdiye li's-salâti min yevmi'l-cumuati fes'av ilâ zikri'llâhi ve zerü'l-bey'*) [Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığınız zaman, ezan okunduğu zaman, hemen Allah'ı anmaya koşun ve alış verişi bırakın! (*Zâliküm hayrun leküm in küntüm ta'lemûn*) Eğer bilmiş olsanız, elbette bu, sizin

için daha hayırlıdır.] (Cuma, 62/9) buyruluyor.

Allah-u Teàlâ: “Benim huzuruma geldiniz, namaz kıldınız. Ben size: ‘Ey imân edenler! Cuma günü namaza çağrıldığınız zaman, alışverişi bırakın da benim huzuruma gelin!’ diye emretmişim. Ondan sonra huzuruma gelmişsiniz, namaz kılmışsınız, ben sizi cezalandırır mıyım?” demez mi? Allah’ın huzuruna gelip, camiye gelip namaz kılmak ceza mevzuu olur mu?

“—Efendim, rejim kâfir rejimiyse, şöyleyse, böyleyse?”

O iş başka... “Almanya’da bile kılınır.” diyorum anlasana! Almanya’da bile kılıyorlar, kabul olmuyor mu? Fenâ mı oluyor, Almanya’da kardeşlerimizin gidip de camilerde namaz kıldığı? Çok iyi oluyor.

Bizans’ta da kılmışlar. Arap Camii’ni daha İstanbul fethedilmeden önce yapmışlar da orada cuma namazı kılmışlar. Her yerde kılınır, fırsatı buldu mu, kılınır.

Cuma namazı konusunda bazı sözler çıktı, kimisi kılınmaz dedi, herkesin aklı karıştı. Kimisinin de keyfine uygun geliyor, zaten kılmakta zorluklar var; “Kılmayalım!” deyiveriyorlar. Bir de ona ibadet süsü verildi şimdi, bu devirde... Bazıları o havaya girdiler ama, sonra çoğu helâk oldu. Yavaşladı, azaldı bu akım ama, hâlâ bazı şeyler olabiliyor.

2. Soru:

“Bu memlekette cuma namazı kılınmaz!” diyenler var; ne buyurursunuz?

Cuma namazı kılınır. Peygamber Efendimiz’in Mekke’de bulunduğu sırada, müslümanlar daha Medine’de hakim değilken, daha Cuma Sûresi inmeden, sahabe Medine’de cuma namazı kılarlardı. Peygamber Efendimiz Medine-i Münevvere’ye hicret ettikten sonra, henüz daha hakimiyet tamamen müslümanların eline geçmeden, Medine-i Münevvere’ye doğru giderlerken, Kuba mescidinde Cuma Sûresi nazil oldu. Orda topluca cuma namazı kıldılar.

Onun için, Peygamber Efendimiz’in zamanında da, ondan

sonraki zamanlarda da, müslümanların grup teşkil edebildiği yabancı ülkelerde de, meselâ Bizans'ta, Konstantıniyye'de cuma namazı kılınmıştır. Halen Avrupa'da, Amerika'da, bir çok yerde, hakimiyet müslümanlarda olmadığı halde cuma namazı kılınıyor. Caizdir, kılınır. Allah kabul etsin, ecirleri çok olsun... Müslümanlar haftada bir toplanmış oluyor.

Ve cuma namazı çok muhteşem bir namazdır, çok yerinde bir namazdır. Her cuma müslümanlar bir araya geliyorlar. O kalabalık bir daha kolay kolay başka hiç bir şekilde toplanamıyor. Her cuma camiler tıklım tıklım doluyor.

Ankara'da hatırlarım caddeler dolar. Herkes birer kâğıt alır, karton alır; caddeler dolar. Hacı Bayram Camii'nin çevresinde vs. camilerde... O kalabalığı bir daha nerede yakalayacaksın? Cumayı kıldırmayacak olursan, halka tebliği nasıl yapacaksın?

O bakımdan; ne hikmete uygun, ne akla uygun, ne nakle uygun, ne fıkha uygun, ne tarihe uygun, ne ayete uygun, ne hadise uygun!

Kılınır, hiç korkmayın! O sözlerin hiç kıymeti yok...

3. Soru:

Cuma günü hatip hutbede iken müezzin ezan okumasında, ezan sonunda lâ ilâhe illallah dediğinde bizim ezan duaları okumamız doğru olur mu?

Olur, yani hutbeye henüz başlamadığı için, ezanın arkasından duaları okuması olur.

b. Cumanın Şartları Yeterli mi?

1. Soru:

Birileri cuma namazını kılmıyorlarmış. Kılması konusunda şüpheleri var. Dayanak olarak da devletin İslâm devleti olması, imamların İslâm devletince atanması, bir ilde cuma namazının sadece bir camide kılınması şartlarını öne sürüyorlar. Bu şartlar cuma için geçerli midir? Yoksa bu şartlar yoksa durum ne olur?



Buraya elimizi koyup şimdi cevap verelim:

Peygamber SAS Efendimiz Mekke-i Mükerreme'deyken Medine'de, benim adaşım, Esad ibn-i Zürâre RA cuma namazı kıldırıyordu. Daha Medine müslümanlarını hâkimiyetine geçmemiş iken müslümanlar bir araya toplanıp cuma namazı kılıyorlardı. Peygamber Efendimiz de hicret ettikten sonra Kuba'ya geldi, orada cuma hakkında Cuma Sûresi, âyetleri indi. Ondan sonra da herkesin mutlaka kılması gerektiği, cumanın farzıyyeti öylece sabit oldu. Yani, Peygamber Efendimiz gelmeden önce de kılınıyordu.

Müslümanlar bir başka devletin hudutları içinde bir araya gelseler cuma namazı kılarlar mı? Kılarlar. Münih'te, Londra'da, Washington'da, daha başka yerde cuma namazı kılınabilir. Binâen aleyh, burada da kılınabilir.

Cuma namazını mümkünse devletin en büyük başkanı kıldırması gerekiyor. Yani emîrü'l-mü'minîn, halîfe-i rûy-i zemîn kıldıracak. O kıldıramadığı zaman, onun tayin ettiği kimseler kıldıracak. Ona vekâleten kıldıracak. Ama müslümanlar da kendileri bir araya gelirlerse cuma namazı kılabilirler, diye fıkıh

kitaplarımız yazmıştır. O bakımdan kılınabilir.

Halîfe-i rûy-i zemîn yoktur, her devletin başındaki şahıs da cuma namazı kıldıracak durumda, salâhiyette ve şartlarda değildir. Ne olacak?

Cuma namazı yine kılınabilir. Ulemâmızın kanaati budur.

Bizim ülkemizde de anânevî olarak eskiden beri Cuma namazı kılına gelmiştir. Camilerde imamlar kıldırırlar. İmam fâcir de olsa, günahkâr, kusurlu da olsa arkasında namaz kılınır. Bu, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifiyle sabittir. Ben kalkmışım buradan Şehremini'ne gitmişim, Eminönü'ne gitmişim, cuma ezanı okunmuş; camiye gireyim mi girmeyeyim mi? İmamı kim? Nereli? Nasıl bir adamdır? Kime soracaksın; ezan okunmuş, sünnete durmuşlar. Kimin arkasında olsa namaz kılınır. Cuma namazı edâ edilmiş olur. Bu husus böyledir.

Bir şehirde bir yerde namaz kılmak, şehirler küçük iken olabilen bir şey idi. Şehirler büyüdüğü zaman bir şehrin cuma ahâlisini bir camide toplamak imkânsızlaştığı için ulemâ muhtelif camilerde cuma namazı kılınmasına fetva vermişlerdir. Muhtelif camilerde cuma namazı kılınır. İstanbul'un nüfusu 6 milyon mudur, 7 milyon mudur, 9 milyon mudur? Buyur bakalım, İstanbul'un cuma namazı kılacak er kişilerini bir yerde topla da göreyim seni! Cuma namazı kıldır, kıl... Mümkün değil. ne meydanlar yeter, ne çayırlar yeter, ne çimenler yeter; mümkün değil! Bir şeyde imkânsızlık göründüğü zaman dinde müsaade yolu açılır.

Çöldesin; aç kaldın, susuz kaldın, yanında haram yiyecekten başka yiyecek yok; ölmeyecek kadar yiyebilmek meşrulaşır. Kur'an-ı Kerim müsaade ediyor.

Namaz kılacaksın; abdestin yok, su yok, namaz vakti geçecek; teyemmüm alırsın, Kur'an-ı Kerim müsaade ediyor. Allah zorluk murad etmiyor, kolaylık murad ediyor. Dinde kolaylık esastır. Bir işte bir zorlama meydana geldi mi dinimiz o zorlamadan dolayı bir müsaade kapısı açar, açmıştır.

O bakımdan, cumanın tek bir camide kılınması mecburiyeti, şartı yoktur. Fiilen bu böyledir, imkânsızdır. Muhtelif camilerde kılınan cumalar caizdir. Akıl mantık, ulemâmızın genel fikirleri,

fakihlerimizin görüşü budur.

Peygamber Efendimiz cumanın farzıyyetini tebliğ ederken:

“—Cuma namazı burada benim size kıldırdığım gibi, sizlere ve sizden sonrakilere farz kılındı.” dedi. Onun için kılıyoruz.

Türkiye’deki camilerde ve Almanya’da ve daha başka yerlerde müslümanlar bir cami kurmuşlarsa orada cuma namazı kılınır kardeşim. Hutbeyi dinlersiniz, cumayı kılarsınız, mahzur yoktur.

2. Soru:

“Eğer devlet İslâm devleti değilse önce cihad yapılmalı, sonra cuma namazı kılınmalıdır.” deniliyor.

Böyle bir öncelik, sonralık sırası yoktur. Cihad her zaman vardır, cuma her zaman farzdır. Bir farzı öteki farzın tekerinin önüne engel yapmaya lüzum yok. ”Ben cihad yapacağım, o halde cuma namazı kılınmasın!” diye bir mantık sağlam bir mantık değildir.

Sen buyur cihadını yap! Nerede yaparsan yap... Afganistan’a mı gideceksin, Suriye’ye mi gideceksin, Lübnan’a mı gideceksin, Türkiye’nin içindeki küfürle mi, münafıklarla mı uğraşacaksın; ne yapacaksan yap. Ama lütfen cuma namazını kıl.

Ne istiyorsun cuma namazından? Derdin ne? Bir hayır yapacağım derken, ille öbür taraftaki hayrı devirmek mi lazım?

Gerekmez. O fikir yanlış. Öyle demişler. Bazı kimselerin söylemiş olduğu şey yapılıyor. Bazı hocalara da isnad ediyorlar ki o hocalar “Cuma namazı kılınmasın.” demiş. O hocalardan birinin oğlu geldi, çok sevdiğim bir kimse. Diyor ki; “Hocam, ben hâsseten cuma namazı kılıyorum. Kılınmaması kanaatinde iken, bu iş o kadar fitne fesada uğradıktan sonra, ben şimdi kılıyorum.”

Cuma namazına dokunmayın! Varsın müslümanlar haftada bir araya gelsinler. Allah’ın kelâmını, bir iki ayet, üç ayet okusunlar, dinlesinler. Değil mi?

O olmadığı zaman... Cihadını da yap, buyur. Cihadına mâni olmuyoruz. Çelme takmıyoruz. Elinizi tutmuyoruz. Buyurun, cihad sahası... Nefsinle cihad et, münafıklarla cihad et, zalimlerle cihad et, kâfirlerle cihad et, Türkiye’nin içinde cihad et,

Türkiye'nin dışında cihad et… Cihadın sahası sonsuz derecede geniştir. Yap yapabildiğin kadar; sevabı kazan. Ona bir şey demiyoruz. Ama cuma namazına dokunma!

3. Soru:

"Cuma namazının sıhhatinin şartlarından biri de şehirde kılmak." deniliyor. Bundan bahseder misiniz?

Eskiden yerleşme yerleri çok küçüktü, nüfus azdı. Mesela Medine-i Münevvere küçücük bir köy halindeydi. Şehirden maksat, içinde memuru, kadısı, vazifelisi bulunan yerdir. Mesela dağda yaylada beş tane çadır bir araya gelmişler. Tabi buna "oba" diyoruz. Şehir olmuyor. Gazetelerde filan okuyorsunuz; "Mezra" diyorlar. Yoksa yerleşik şeyler. İslâmî mânada bizim köylerimiz bile bugün birer şehir gibidir. Çünkü memurları vardır, vazifelileri vardır. Belki bazı köyler bu tanıma girmez ama çoğu girer. Bazen de sonradan belediye oluyor, giriyor. O bakımdan o zamanki durumlardan biraz daha farklıdır. O zamanki şehir kavramını bu günkü şehir kavramıyla karıştırmamak lazım. İçinde kadılık bulunan, içinde devletin memurunun olduğu, İslâm devletinin memurunun olduğu yer şehir sayılmış, orada Cuma namazı kılınmıştır.

Bugün de bizim memleketimizde cami olan, içinde devletin müessesi olan ve "Cuma kılınsın." diye müsaade edilmiş olan yerler şehir hükmündedir. Diyelim ki bizim burası, Sapanca'dan ayrı, biraz uzakta bir yer. Ama cuma kılınmasına müsaade edilmiştir. O zaman burası şehir sayılır, yerleşme yeridir; imkânları vardır, beton binaları vardır, çadırlarla konulup göçülen bir yer durumunda değildir. Cuma namazı için müsaade edilen yerler köy gibi de olsa şehir sayıldığından kılınıyor. Belediye de olsa nahiye de olsa kılınabiliyor.

4. Soru:

Şâfiîler'in Cuma namazı kılabilmeleri için cemaatte 40 Şâfiî olmak gerektiği için onlar cumayı terk edebilirler mi?"

Şâfiî mezhebinin cuma namazının îfâsı için başka şartları var, bizim Hanefîler gibi değil. Daha başka prensipleri var. Onların da yine terk etmemeleri lazım. Çünkü Peygamber Efendimiz; "Şâfiî olan terk edebilir." gibi bir şey söylememiş. Öyle bir kapıyı açacak gerekçe yok.

"Mazeretsiz üç cumayı terk eden kimsenin kalbi mühürlenir." diye bildirmiştir. Onların da Cuma'yı terk etmemeleri, tedbirlerini kendi mezheplerine de riayet ederek sağlamaya çalışmaları gerekir.

c. Cumayı Terk Etmenin Cezası

1. Soru:
Üç cumayı terk edenin kalbi mühürlenir deniliyor. Burada üç cuma üst üste mi, yoksa ömürde mi?

Ömürde değildir, üst üstedir. Üç cuma mazeretsiz cuma namazını terk edenin Allah kalbini mühürler. Yani mânevî bakımdan hakkı anlamaz, söz dinlemez, vurdumduymaz bir hâle getirir, hayır etmez hâle gelir. O bakımdan cumayı kılmak lazım. Ömürde çeşitli mazeretler olabilir, insan kılmayabilir. O ömürdeki şeyler esas değildir. Peş peşe bir kötü niyetle üç cumayı kılmazsa demektir.

2. Soru:
Cuma namazı kılmayan arkadaşlarımıza ne yapmasını tavsiye edersiniz?

Kılmalarını tavsiye ederiz. Onlara tatlı tatlı meseleyi anlatmayı tavsiye ederiz. Hakkında kitaplar yazılmıştır. Bize de gelip zaman zaman soruyorlar. Biz de kanaatlerimizi söylüyoruz. "Tartışma olacak, tartışmaya girmeyelim." diyor. Tartışma olur. Biz fikrimizi söyleyeceğiz, karşı taraf fikrini söyleyecek. Hak neyse o anlaşılacak. Tartışma vardır. Tartışma İslâm'ın kendisinde, Kur'an-ı Kerim'in kendisinde vardır. Hatta Bakara Sûresi'nin ilk sayfalarında bakıyoruz:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لاَ تُفْسِدُوا فِي الأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ

(البقرة:١١)

(*Ve izâ kîle lehüm lâ tüfsidû fi'l-ardı kàlû innemâ nahnü muslihûn.*) [Onlara, "Yeryüzünde fesat çıkarmayın!" denildiği zaman, "Biz ancak ıslah edicileriz!" derler.] (Bakara,2/11)

Onlara şöyle dersin, onlar şöyle cevap verirler, şöyle oldu böyle oldu... Münâkaşaları dinimiz bize öğretiyor ki; "Bak böyle derlerse böyle cevap verin. Böyle bir durum olursa siz de ağzınızı kapatmayın." demek istiyor.

Hakkı söylemek her zaman olacak. Ondan hiç geri durmayacağız. Yalnız hakkı söylemenin metodu önemlidir; yumuşaklıkla... "Aziz kardeşim, canım kardeşim, sevdiğim dostum, şekerim..." Kimisi -erkek erkeğe- "sevgilim" diyor... Ne derse, gönlünü alacak laf söyleyeceksin. "Ben senin iyiliğini istiyorum. Bu işte kanaatim şudur. İşin doğrusu Allahu a'lem budur... Öteki taraf tehlikelidir. Bunu böyle yaparsan, günah olma ihtimali vardır. Kalbin mühürleniverirse, Allah'ın rızasına aykırı bir şey olursa ne yaparız..." diye tatlı tatlı anlatsın.

3. Soru:
Daha önce kılmayan kimse ne yapacak?

Daha önce cumaları kılmayan kimse tevbe edecek. Onların kazası olmaz. Mâlum cuma kılınmadığı zaman öğle namazı kılınıyor. O onun yerine geçer ama cumayı kılmadığının günahını artık tevbeyle temizlemeye çalışacak.

d. Cuma Meselesi Neden Halledilmiyor?

Soru:
İslâm alimleri niçin cuma meselesini kendi aralarında halletmiyorlar?

Halledilmiş bir mesele... Bizce halledilmemiş bir tarafı yok...

Gazetelerde yazıldı; büyük, itibarlı hoca efendiler “Cuma namazı kılınır.” diyorlar. Yâni ittifak var, halledilmiş durumda... Kılınmaz diyen bir kimse bilmiyorum ben... Bazı kimseleri söylüyorlardı, “Şu hoca kılınmazmış demiş.” filân diye soruşturduk; “Yok hocam, o da demiyor.” dediler.

Tek tük istisnâî bazı kimseler olabiliyor. “Rejim küfür rejimi olduğundan kılmayalım!” filân diyorlar ama, rejimin öyle veya böyle olmasıyla bu işin bir ilgisi yoktur. Bu hususlar fıkıh kitaplarına dayanarak, kaynaklara dayanarak çözümlenir.

Bizim —Allah selâmet versin— Ekrem Hoca bir kitap yazmıştır cuma namazı hakkında, şöyle bir parmak kalınlığında... Halledilmiş bir konudur. Kardeşimiz, o Ekrem Doğanay’ın cuma namazıyla ilgili kitabını okursa, daha geniş bilgi edinebilir. Gayet güzel fıkhî delilleri de toplamıştır.

Halledilmemiş bir mesele değildir, cuma namazı kılınır. Cuma namazınızı kılın! Almanya’da da olsanız kılın, Fransa’da da olsanız kılın! Çünkü ben Fransa’ya gittim; orada birçok camilerde cuma namazı kılınıyor. Kıldım ve huzur içinde el-hamdü lillâh... Kabul olmadığına dair içimde hiç bir tereddüt belirmedi. Fransa’da da kılınır, Almanya’da da kılınır, Türkiye’de de kılınır, başka yerde de kılınır. “Armudun sapı, üzümün çöpü...” dersen, aç kalırsın; ayvayı yersin o zaman...

e. Dâru’l-harbde Cuma Namazı Kılınır mı?

1. Soru:
Dârü’l-harbde cuma namazı kılınır mı?

Kılınır. Kılınmış; Abbasiler varken Bizans’ta, Bizanslılarla savaş edilirken bile, Karaköy’deki Arap Camii’nde cuma namazı kılınmıştır. Hal-i hazırda Avrupa ülkelerinde vs. yerlerde de cuma namazları kılınıyor.

Cuma namazları, müslümanların toplanmasına vesile olduğu için, dağınık olmayıp toplu halde bulunmalarına vesile olduğundan faydalıdır. Kılınmasında hikmet vardır, fayda vardır.

Tarihen de öyledir, naklen de öyledir, aklen de öyledir. O bakımdan cuma namazları kılınmalıdır.

2. Soru:

Hristiyan bir ülkede, cuma namazı kılmak mümkün olmuyorsa, o müslüman ne yapmalıdır?

Hristiyan bir ülkede müslümanlar bir araya gelebilirlerse, kâfi miktarda iseler cuma namazı kılabilirler, kılmaları lâzım! Ama olmuyor, kılınamıyorsa; o zaman, öğle namazını kılacak.

f. Bölük Mescidinde Cuma Namazı

Soru:

Askeriyede cami yok; fakat, kendi aramızda bölükte bir oda ayırıp vakit namazımızı kılıyoruz. Orada cuma namazı kılabilir miyiz?

Kılamazlar! Çünkü, cuma namazı kılınacak yerin herkese açık olması lâzım! Bir cemaat kapalı bir yerde, herkesin giremeyeceği bir yerde, halka açıklık vasfı tahakkuk etmediği için cuma namazı kılamaz!

Orası kışla olduğundan da herkesi sokmazlar; "Yasak hemşerim, dur, giremezsin!" der kapıdaki... Onun için olmaz! Ama, halka açık, herkesin gelmesine uygun bir yer olsaydı, o zaman kılınabilir idi.

g. Okulda Cuma Namazı

1. Soru:

Ben üniversite öğrencisiyim. Okulda dersler yüzünden cuma namazına gitmekte zorluk çekiyoruz. Bazen derslere giremiyoruz; ne tavsiye edersiniz?

Cuma namazını terk etmemeyi tavsiye ederim. Cuma namazı

için izin almayı tavsiye ederim. Cuma namazı için izin almalarında, o kardeşlerimize sizin de yardımcı olmanızı tavsiye ederim. Çünkü, bir kişi söylerse iş kolay yapılmaz ama, herkes kalkıp gider söylerse, “Haa, halk bunu böyle istiyor.” diye yaparlar.

Bir hoca tam cuma saatine inadına ders koyuyor, “Gelmeyene sıfır vereceğim!” diyor. Topluca gidilip söylenirse; veyahut milletvekillerine söylenip, “Cuma saatine bir şey konulmasın, ibadetlere engel olunuyor.” filân denilirse; veya “Cuma günü tatil olsun!” diye baskı yaparsanız, yaptırtırsanız, milletvekiliniz vekilinizse; o zaman işler düzelir. Çalışmak lâzım!

2. Soru:
Okula gidiyorum, cumayı kaçırıyorum; ne yapmalıyım?

Tabii bu bir umûmî belâdır. Memleketin üzerine gelmiştir bu gibi şeyler... İbadetleri yapmakta zorluklar oluyor, şartlar zor oluyor. Bütün müslümanların bu zor şartları düzeltmeğe, değiştirmeğe çalışması lâzım gelir. Haksızlığı haklı tarafa götürmeğe çalışması lâzım gelir. Bu arada tabii, bu işi yapamayanlar yapabilmenin şartlarını araştırmalı! Mahzuru yoksa cuma günü o vakitlerde gidivermeli... Herhangi bir şekilde kılamıyorsa, o zaman o günün öğle namazını kılması gerekiyor. Kaçırmamağa çalışmalı!

3. Soru:
Üniversite öğrencisiyiz, Cuma vaktinde dersimiz var. Ne yapmamız gerekir?

Mümkün olduğu kadar gitmeye çalışacaksınız. Gitmezseniz kusurlu, veballi oluyorsunuz. Kusurun bir kısmı sizi cumaya götürtmeyenlere yüklenir; belki Allah sizi affeder, belki sizi de cezalandırır. Allah yardımcınız olsun. Gitmeye gayret etmek lazım.

Üniversitelerde bazı mason hocalar vardır, dinsiz hocalar

vardır. Dersi inadına cuma saatine koyarlar. Bizim fakültede bir dinsiz hoca vardı, hem de ileri derecede mason. Dersine çok önem verirdi. Yoklama yapardı, gelmeyenlere sıfır atardı ve sınıfta kalma durumu olurdu. Mel'unluğundan, domuzluğundan, hainliğinden derslerini tam cuma saatine koyardı. İşte böyle şeyler oluyor.

Tabii bunlarla topluca uğraşmak, mücadele etmek lazım. Bu gibi mel'unlukları, domuzlukları yaptırtmamak lazım!

h. Zuhr-i Âhir Namazı

Soru:

Cuma namazının şu anda kılınıp kılınmaması hakkında bilgi verir misiniz? Ben şahsen Zuhr-u Ahîri kılmıyorum çünkü kalben cumanın kabul olduğuna inanıyorum. Acaba yaptığım hata mı?

Cuma kılmak konusu zamanımızda münakaşa edilir bir konu oldu. Gerek yoktu, kılınıp geliyordu, kılınması lazımdı; cumasızlık cereyanı çıktı, cuma namazını kılmıyor.

Kim kılmıyor? İslâm'la ilgisi olmayan, imanı olmayan, dinî bakımdan gevşek insanların kılmaması ayrı; ama bir de "Sağlam müslümanım, kavî müslümanım, tüm Müslümanım!" diyenlerin içinde de "Cuma'yı kılmamak gerekir." gibi kanaatlere düşenler oldu. Bunların yanlışlığını çok vaazlarımızda söyledik.

Hatta, Ekrem Doğanay Hocaefendi de cuma namazı üzerine parmak kalınlığında kitap yazdı, şer'î delillerini ızhar etti. Hem târihen, hem fıkhen, hem aklen, hem mantıken, her yönden cuma namazının kılınması lâzım.

Yalnız, büyüklerimiz cuma namazı ahkâmı üzerinde düşündükleri için, cumanın şartları tahakkuk etmez de cuma kılınmamış olursa diye, *Zuhr-u Ahîr* diye bir namaz kılınmasını uygun görmüşler. Durumu müsaitse insanın kılması, o kanaatte işi sağlam tutmak bakımından uygundur.

Fakat buna itiraz edenler de vardır. "Fıkıhta şek olmaz,

hüküm kesindir. Binâen aleyh, 'Acaba kabul olmadıysa?' gibi bir sözle, bir vehim ile hareket etmek uygun değildir." diye onu uygun bulmayanlar da olmuştur.

Fiilî bakımdan cumanın şartlarının tahakkuk etmeme durumları ihtimaline karşı, ben kılınmasını tavsiye edeceğim, büyüklerimizin bir bildiği vardır diye.

2. Soru:

Cumadan sonraki Zuhr-u Ahir için mantıksızdır diyorlar; kılınmamalı mı?

Bu bir ictihaddır. Fukahâmız öyle ictihad etmişler. Onun sebebi fıkıh kitaplarında yazılmıştır. Cumanın kabul olunmaması karşısında, "Kılmam gereken en sonuncu öğle namazını kılıyorum." diye kılınan bir namazdır.

2. Soru:

Cuma namazının esasen 10 rekât olduğunu, 16 rekât olmadığını, şek şüpheye düşmemek için 6 rekâtın kılındığını, halbuki namazda şek şüphe olamayacağını söylüyorlar; ne dersiniz?

Ezan okunduktan sonra, dört rekât cumanın ilk sünnetini kılıyoruz. Ondan sonra imam minbere çıkıyor, hutbesini irad ediyor. İniyor, mihrabda farzı iki rekât kıldırıyor. Ondan sonra dört rekât cumanın son sünnetini kılıyoruz. Cuma tamam oluyor.

Onun arkasından, eğer cumanın şartları yerine gelmemiş ise, *Zuhr-u Ahîr*'i kılmış olalım diye, en sonuncu öğle namazının farzını kılıyoruz. İki rekât de vaktin sünnetini kılıyoruz.

Bunu fukahamız asırlardır, seneler senesi böyle yapmışlar, tavsiye etmişler; ben bunu değiştirmeğe, bunun üzerinde konuşmağa lüzum görmüyorum. Öyle büyük meselelerimiz var ki, konuşulmuş bir meseleyi tekrar münakaşa etmeğe lüzum görmüyorum. Bunun münakaşası fıkıh mesleğine ait bir münakaşadır. Ulemâmız münakaşa etmiş.

Ben şahsen Ömer Nasuhi Bilmen Hocamız'a (Rh.A) çok itimad ediyorum. İlmi, fazlı, kemâli müsellem olan bir zât-ı muhterem... O bize ne demişse öyle yaparım, geçer giderim. Büyük alim... Ben onun kadar fıkıhta alim olamayacağıma göre, bu işi ona bırakırım. Filânca doktor kadar tıpta ileri gidemeyeceğime göre, tedaviyi onda olurum. Filânca avukat kadar hukuku iyi bilemeyeceğime göre, işimi o avukata havale ederim; biter.

Bu mübarek insanların konuşup da kendi aralarında vardıkları kararlarda, ihtilaflar olabilir. İmam Şâfiî başka demiş, İmam Ebû Hanife başka demiş, İmam Mâlik başka demiş, Ahmed ibn-i Hanbel başka demiş olabilir. Şimdi ben fakih değilken, fıkıh mesleğini meslek edinmiş bir insan değilken, tekrar o işlerin üzerine eğilip, bir beşinci mezheb de ben mi çıkartacağım? Hayır!

İmam-ı Azam Hazretleri'nin yolunda gidiyoruz. Memnunuz. Allah razı olsun, şefaatine erdirsin. Gayet güzel bir mezhebdir. Yedi asır Türkiye'de pâyidar olmuş, koca bir imparatorluk bununla idare olunmuştur. Asırlar boyu Hint kıtasında milyonlarca insan ondan istifade etmiştir. Çok gelişmiş, olgun bir hukuk sistemi teşekkül etmiştir. Çok teferruatlı bir hukuk külliyatına sahip olmuşlardır. Cümle alem istifade ediyor. Son derece ince fikirli insanlardır, hassas insanlardır. Ben onlara karışmam. Bir tanesinin eteğinden tutarım, yapışır giderim.

Benim mesleğim başka... Senin mesleğin de başka, sen de karışma! Kıl gitsin. Öyle uygun görmüşler, ona pek itiraz etme!

i. Cumadan Sonra Çalışmak

Soru:
Cuma günleri cuma namazından sonra iş yapmak caiz midir?

Caizdir. Cuma namazı vaktinde caiz değildir. Cuma namazı vaktinde başka işle meşgul olmak erkeklere haramdır. Onun dışında iş yapabilir.

j. Hutbede Türkçe Konuşmak



Soru:

"Camide Cuma günü hutbede Türkçe konuşmak câiz değildir. Arapça hutbe okunması gerekiyor" diyorlar, bid'at olduğu içinmiş. Fakat Diyanet'in imamları Türkçe okuyorlar?

Bizim Diyanet'in imamları, hutbelerimizde Türkçe kısmı var ama esasında Arapça başlanıyor. Biliyorsunuz o başlanan Arapça kısmı, farz olan şeyleri tamamlamakta yeterlidir.

El-hamdü lillâh, ondan sonra *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah*, ve sair, farzlarıyla sünnetleriyle yerine geliyor. Türkçe konuşma da hikmete ve maslahata uygundur. Çünkü oraya gelen insanlara dinî bilgiler kazandırılmış oluyor. Binâen aleyh bunun karşısına çıkmak uygun bir şey değildir, yanlıştır.

Biz şimdi Avrupa'ya, Amerika'ya gittiğimiz zaman çıkıyoruz hutbeye, hem İngilizce'ye çeviriyorlar hem başka dillere çeviriyorlar yani, her şey oluyor. Mühim olan orada vaazdır, Allah'a hamd ü senâdır. Hutbenin farzları, sünnetleri yerine geldikten sonra muhtelif dillerden konuşma, açıklamalar yapılabilir. Onun için bu bid'at, bid'at değildir çünkü Peygamber

Efendimiz'in zamanındaki bölgesi Arapça konuşulan bölgeydi. İslâm Arapça'nın olmadığı yerlere de yayıldı.

Biz hem Arapça'yı aynen yapıyoruz hem de ayrıca üstüne ilave faydalı olarak kendi dilimizle anlatma yapıyoruz, bu daha güzeldir. Bunu ulemamız uygun görmüştür ve gerçekten de uygundur. Binâen aleyh buna, pişmiş aşa su katıp da böyle karşı çıkmak doğru görünmüyor.

Yani ne olacak? Türkçe konuşmayacak, kimse anlamayacak.

"—Efendim Arapça öğrensinler."

Tamam, Arapça öğrenmeyi biz de söylüyoruz. Arapça bizim ana dilimizdir çünkü; Peygamber Efendimiz'in hanımları annelerimizdir. Arapça ana dilimizdir, elbette Arapça öğreneceğiz. Ama öğrenmemişiz, halk öğrenmemiş. Yani temenni etmek başka, realite başka... Realitede sen Arapça konuştuğun zaman millet anlamıyor. Kur'an-ı Kerim'i hafız oluyor anlamıyor, hoca oluyor anlamıyor. Binâen aleyh, Türkçe izahlar faydalıdır, yerindedir, sevaptır, ona karşı çıkmaya lüzum yoktur.

8. ORUÇ

a. Üç Aylarda Oruç Tutmak

1. Soru:

Nafile olan Üç Aylar orucu nasıl tutulabilir? Receb, Şa'ban ayları sürekli oruçlu olarak mı geçirilecek; yoksa, bu ayların bir başında, bir ortasında, bir sonunda mı tutulacak?

Nafile oruçlar arasında, Üç Aylar orucu diye bir oruç yoktur. Peygamber Efendimiz, Ramazan'a vücut biraz hazırlansın diye, Şa'ban'ın on beşinden sonra oruç tutmamayı tavsiye etmiştir. Ama kendisi Receb'de, Şa'ban'da çok oruç tutardı.

"—Bazan oruca bir sarılırdı, hiç bırakmayacakmış gibi olurdu. Bazan da bir bırakırdı, galiba hiç tutmayacak bu sefer diye düşünülürdü." diyorlar.

Demek ki öyle, "Alışkanlık olmasın, herkes tutacak sanılmasın da mecburiyet olmasın!" diye bazen tutmuş, bazen tutmamış ama Receb'de, Şa'ban'da çok tuttuğunu biliyoruz.

Üç Aylarda oruç tutulmasının sebebi; o Üç Aylar mübarek aylar olduğu için, sevabı çok olduğundan dolayı, kefaret orucunu o aylara denk getiriyorlar. Kefaret orucu tutma mecburiyeti olan bir kimsenin, iki ay peş peşe oruç tutması lâzım ya; o aylara getiriyorlar ki sevabı çok olsun diye... Kefaret orucu tutuyorlar. Yoksa, Üç Aylar orucu diye bir oruç yoktur. Hattâ Peygamber Efendimiz, Şa'ban'ın sonlarına doğru tutmamayı da tavsiye etmiştir. Bunu böylece bilesiniz.

Her ayın başında, ortasında, sonunda oruç tutmak, daha ziyade üç ayların dışındaki aylar içindir. Receb'de, Şa'ban'da çok tutarmış kendisi Peygamber Efendimiz...

2. Soru:

Receb ayının tümü oruçlu geçirilebilir mi?

Peygamber Efendimiz Receb ayında çok oruç tutardı; geçirilebilir, olabilir. Ne kadar çok oruç tutarsa, sevabı o kadar çok olur.

Şa'ban ayında Peygamber Efendimiz, Şa'ban'ın yarısından sonra orucu pek tavsiye etmemiş. Ramazan'a kullar hazırlansın diye, vücutları beslensin diye, Şa'ban'ın on beşinden sonra uygun görmemiş.

b. Hilâlin Gözlenmesi

1. Soru:

Ramazan hilâli ile ilgili bilgi verir misiniz? Bugün sabah hilâli gördüm; acaba Ramazan hilâli miydi?

Bu hilâl denilen şey iki devrede görülür. Bir, Arabî ay biterken, bitmesine yakın görülür. Şimdi biz Şa'ban ayındayız ya, Şa'ban ayının son haftasında olduğumuz için, gökyüzünde hilâl görülür. Herkes görür. Çünkü, büyükten küçülmeye başlıyor. Sabah vaktinde bakarsanız, gökyüzünde hilâli görürsünüz. Bu Şa'ban'ın hilâlidir.

Şa'ban'ın ortasında dolunaydı. Son haftasında yarımay oldu. Şimdi daha da inceliyor, yok olmağa doğru gidiyor. Bu Şa'ban'ın eskiyen hilâlidir. Yeni hilâl akşamleyin görülür. Bu sabah görülen hilâllerle Ramazan başlamaz. Daha bu Şa'ban bitmedi demek...

Akşam güneş battığı zaman, güneşin battığı yerin sol tarafına doğru biraz yukarılarında hilâli görüyorsanız, o zaman yeni ay başlar. Belli ki güneşten geriye kalmış, yâni güneşle ictimâ olmuş, ictimâyı geçmiş demektir.

Onun için, içinde bulunduğunuz Arabî ayın 29. ve 30. günlerinde akşam hilâli gözleyin! İbadettir; çünkü, ibadete vesile olan şeyi tesbite yarıyor. Hem de zevkli bir şeydir. Oturursunuz akşam vaktinde, güneş battıktan sonra, şu yeni hilâli görecek miyim diye... Görünce de dua edersiniz.

2. Soru:

Bazıları Suudî Arabistan'a uyup, bizden bir gün önce oruca başladı. Bu farklı durum ne olacak?

Bu eski bir hikâyedir. Çok yıllardan beri sürüp gelmektedir. Bizim çok iyi bildiğimiz bir konudur. Suudî Arabistan bu işi ciddi yapmıyor; bunu net olarak size söyleyebilirim. Gördüm dediği zaman, görmeden gördüm diyor. Şimdi gördüm de demiyor, ilân ediyor sadece... Onlar hesapla yapıyorlar bu işi... Suud hesapla yapıyor, görmüş gibi gösteriyor.

Görmeden yapıyor ve hilâl yokken yapıyor. Astronomi alimlerine göre hilâl yokken, ay batmışken, hilâli gördüm diyor. Suud'da bulunduğum zamanlarda incelemeler, gözlemler yaptık; ilân ettikleri, gerçeğe uymuyor.

3. Soru:

Her Ramazan'da kimileri takvime göre, kimileri Suud'a göre oruç tutuyor. "Takvimler yanlış, Diyanet de hilâli araştırmıyor." deniliyor. Sizce hangisi câizdir?

Biz, bunu araştırmak gerekir diyoruz. Çünkü, Peygamber Efendimiz, "Araştırın! Bakın, görün!" demiş. Onun için damın üstüne çıkıyoruz, dağın üstüne çıkıyoruz. Bulunduğumuz şehirde ramazan geleceği zaman inceleme yapıyoruz, bayramın muhtemel olduğu akşam incelemeyi yapıyoruz. İşi bilimsel olarak tâkib ediyoruz. Rasathâne ile ilgi kuruyoruz. Göğü incelemek için teleskop bile aldık. İyice takip ediyoruz. Astronomi profesörleri ile de konuşuyoruz.

Çok kere, gördük diyenler yanlış söylüyorlar. Suud görmüş diyorlar; görülmesi mümkün değil, biz aksini tesbit etmişiz. Sonradan onun yanlışı çıkıyor. Çok defa bizim Türkiye'nin hesabı doğru çıkıyor. Ama yine de, Peygamber Efendimiz "Hilâli görün de Ramazan'a öyle başlayın! Hilâli görün de bayramı öyle yapın!" dediği için, rasat işini de bırakmamak lâzım!

4. Soru:

Ramazan'a bir gün önce başlayıp, Ramazan'da ayı görünce bir gün önce bayram yapmanın hükmü nedir?

Ramazan toplu bir ibadettir. Hele bayram ibadeti daha cemaatle olan bir ibadettir. Bir insan bulunduğu topluma tâbi olur, o toplumdan ayrı iş yapmaz. Onun için kendi başına önce başlayan, kendi başına önce bozan hata etmiştir.

Bir de benim bu hususta tecrübem var. Bir gün önce bozanlar Ramazan ayını görmüyorlar. Bayram hilalini görüp de bozmuyor. "Gördüm!" diyen bazı insanlara inanıp bozuyorlar. Kendisi görmüyor. Bu da bir ayrı iş. Onlara inanması dolayısıyla böyle iş yapıyor. Bu da yanlıştır çünkü o işlerde de başka bit yenikleri vardır.

En iyisi kendi bulunduğu topluma tâbi olmasıdır. Hatta fıkıhta da, bunun erbabı bilir, bir insan tek başına görse bile, hâkim aksini söylediği zaman hâkime, kadıya tâbi olması lazım.

c. Hamilenin Oruç Tutmaması

Soru:

Eşim hamile... Doktor, oruç tutmayacaksın dedi. Oruç tutmasa olur mu? Ne kadar fidye verecek?

Oruç tutmasın diyen doktorun müslüman ve mesleğinde mâhir doktor olması lâzım! İki şart var:

1. Doktor müslüman olacak. Gayrimüslim olursa olmaz. Çünkü, kasden oruç tutturmamak isteyebilir.

2. Hâzık olacak; yâni mesleğinde mâhir olacak. Oruç tutarsa, gerçekten zarar verebileceğini bilen bir kimse olacak.

Tabîb-i müslim-i hâzık, eğer oruç tutmasın derse, her günü için bir sadaka-i fıtır miktarı fidye vererek orucunu tutmaz. Sıhhat bulduğu zaman da, öder.

d. İ'tikâf

1. Soru:
İ'tikâf yapmak istiyorum; ne tavsiye edersiniz.

İ'tikâf sevaptır. Camiye girecek, hep ibadet edecek, Kur'an okuyacak, namaz kılacak... Evine gitmeyecek, akşam da camide yatacak. Son on gün yatılmalı olduğu için, hocaya müracaat edilir. Müftülüklerden izin alınıp da yapılan bir şeydir.

Durumu müsâit olanlar, Ramazan'ın son on gününde böyle kendilerini ibadete verir de, camiye girerlerse; Peygamber Efendimiz'in sünnetidir. Kadir gecesine de isabet etmiş olurlar, garantili olmuş olur; sevabı çok kazanırlar. Durumu müsâit olanlara tavsiye ederim.

2. Soru:
İtikâfa kaç yaşında girmek uygundur?

Herkes girebilir, bir tahdit yoktur. Büluğa ermemiş çocukların değil de, akıl baliğ gencin girmesi uygundur. Yoksa öyle lise bitirecek, üniversite bitirecek vs. mecburiyeti yoktur.

Ben kardeşiniz babamın yanında, Hocamız sağken onun mescidinde îtikâfa girerdim. Kimse de bir şey demezdi.

3. *Soru:*
Îtikâfta iken ilâç alabilir miyim? Her gün için niyet edebilir miyim?

İlâç alabilirsiniz. Önce Allah'ın izniyle tam yapmaya niyet edin! Hastalık bir mâzerettir, tam yapamazsanız, yapabildiğiniz kadarını yaparsınız.

e. Fidye Miktarı

1. Soru:
Oruç tutamayan bir kimsenin ne kadar fidye vermesi lâzım gelir?

Oruç fidyesi, bir fakirin sabahlı akşamlı gıdasıdır. Yâni, sadaka-i fıtr miktarı o miktardır. Bir insanın sabah akşam iki defa yemek yiyeceği düşünülür. İki yemeği nasıl yer, ne kadarla doyar, normal olarak, insaflı bir şekilde hesaplanır.

f. Kadir Gecesinin Değişmesi

Soru:
Kamerî takvim dolayısıyla, Ramazan 33 senede bir tekrar aynı güne, aynı zamana geliyor. Kur'an ise Kadir gecesi indi. bu gece de yine 36 yılda bir gerçek indiği güne rastlıyor. Bu şekilde Kadir gecesinin faziletinden her yıl faydalanmamız mümkün oluyor mu?

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;
"—Hacılar hilâlin hesabını yanlış yapsalar da Arafat'a çıksalar..."
Yanlış, Arafe gününde değil de bir gün önceden çıksalar, haccı yapsalar gitseler.
"—Sonradan yanlışlığı anlaşılsa, hacları hacdır." diyor Peygamber Efendimiz. "Müsterih olsunlar, hiç korkmasınlar, tereddüt etmesinler; hacları hacdır." diyor.
Demek ki zamanın bizzat kendisinde değil de, itibar Allah'ın ona verdiği şerefte... Allah onu öyle kabul ettiği zaman oluyor.
Ramazan ay ay dolaşıyor, yazdan kışa geliyor, her mevsimi dolaşıyor; 33 senede bir aynı zamana geliyor. Kadir gecesi de onunla beraber dolaşır. Peygamber Efendimiz; "Ramazan'ın son on gününde, tek gecelerde arayın!" buyurmuş. Hakkında hadis-i şerifler var.
Bir de yıldan yıla onun zamanının değiştiği, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin zaman zaman o şerefi başka gecelere verdiği de anlaşılıyor. Saklı; bazen oraya, bazen oraya veriyor. Ramazan'ın son günü itikâfa girersiniz, o sevaptan faydalanmaya çalışırsınız.

g. Ramazan Yaklaşınca Oruç Tutmak

1. Soru:

Yevm-i şekte oruç tutmanın hükmü nedir? Ne buyurursunuz?

Yevm-i şek, "Ramazan'dan bir önceki gün, yani Şa'ban'ın 30'u mudur, yoksa Şaban bitti de Ramazan'ın bugün 1'i midir?" diye tereddüt edilen zamandır. Yevm-i şek orucu mekruhtur. Öyle ihtiyaten "Ramazansa Ramazan, Şa'ban'ın sonuysa nafile." diye oruca niyet edilmez. Öyle olmaz. Ramazan'ın sonuna doğru, yani Şa'ban'ın 28'inden, 29'undan itibaren hilâli gözetlersiniz.

Hilâli nereden gözetleyeceksiniz?

Güneşin battığı tarafa doğru döneceksiniz, akşam vaktinde ufka bakacaksınız. Güneşin battığı yerden yukarılara, güneşin battığı yerin çevrelerine bakacaksınız. İncecik hilâli görürseniz tamam, ertesi gün Ramazan demektir. Onu aramaya gayret edersiniz. Göremezseniz, o zaman herkesin yaptığı gibi hareket edersiniz, "Ramazan geldi." dediği gün tutarsınız, "Gelmedi" dediği gün de, öyle ihtiyaten kendi bildiğinize iş yapmazsınız.

Kendi bildiğinize işi yapabilmek için bir şart var; bakıp görürseniz o zaman tamam, çünkü gördün. Görmedikten sonra uyun, o zaman umumun hareket ettiği gibi yapın.!

Herkes şimdi ayrı ayrı yollar çıkartıyor. Kimisi arkadaşının masasına tepesine dikiliyor;

"—Bugün orucu boz, bugün bayram."

Nereden bildin?

"—Filanca yerden ilan ettiler." diyor. Bir karışıklık oluyor.

Halbuki, o ilan edilen yerde de bazen başka şeyler olabiliyor.

Biz kendi işimize dikkat edelim. Buraya uyalım. Ama Şa'ban'ın sonlarına doğru ufku gözleyelim. O ibadete vesile olduğu için, insan ibadet sevabı alır. Bakalım, Ramazan'ın gelişini gözetleyelim. Görürsek ertesi gün Ramazan'ı tutarız, görmezsek buranın usûlüne, takvimine uyarak oruç tutalım!

2. Soru:

Şa'ban ayının sonunda birden fazla gün oruç tutmak, Şa'ban ile öteki orucu birleştirmek mahzurlu mudur?

Birden fazla olunca, ben şöyle yapıyorum filan diye kendisinin mutadı varsa veyahut üç ayları tutuyorsa o zaman mekruh

olmaz. Ama Peygamber Efendimiz Ramazan'ı karşılayıcı oruçları istememiş. Tamam biter. İlla oradan bir sevap kazanacağım diye işi kurcalayıp mekruh işler yapmaya lüzum yok. Ramazan'da oruç tutarsın, hevesini Ramazan'da alırsın. Tutmamışsın tutmamışsın.

Eğer Ramazansa? Ramazansa tut, Ramazan değilse tutma. Öyle ikili şey yapmaya lüzum yoktur.

3. Soru:

Receb-i şerif ayını tam tuttuk, Şa'ban-ı da tutmak istiyorduk. Sonuna doğru iftar edelim mi?

Demin bir söz söyledim ya, Peygamber Efendimiz, "Şa'ban'ın sonlarına doğru tutmayın da vücudunuz biraz toparlasın!" demiş diye. Onun için bir kardeşimiz bir soru göndermiş.

Şimdi eğer iki ay oruç tutmaya niyet ettiysen veyahut keffâret-i savma niyet ettiysen, hiç bozmadan devam ettirirsin. Ama, "Şu Receb'de, Şa'ban'da oruç tutmak çok sevapmış, ne kadar tutabilirsem tutayım!" diye niyet ettiysen, Efendimiz'in öteki tavsiyesine uyarak Ramazan'a yakın günlerde tutma!

İki aya niyet etmişsen niyetini tamamla, çünkü keffaret orucu arada kesilmez. Arada kesildi mi, yeniden sıfırdan başlamak lazım. Yani silinir, yeniden başlamak lazım gelir. Bu iki ay Receb'de, Şa'ban'da çok oruç tutmanın niyeti, "Receb'de, Şa'ban'da çok tutayım da sevap kazanayım!" diye serbest ise, Şa'ban'da son günlerde tutma!

Ama, "Ben iki ay keffarete niyet ettim." diye niyet ederler. Bu üç ayları tutmak isteyenler, o hadis-i şerif'teki tavsiyeye ters hareket etmiş olmamak için. Hani insan orucu kasden bozarsa, bir günahlı bir iş yapar da bozarsa, 61 gün oluyor ya. Altmış gün, iki ay oruç, bir de kazası 61 oluyor ya. Bunu, belki bilerek bilmeyerek ömrümde bir şeyler karıştırmışımdır, bir haltlar yemişimdir diye tutarlar. Yani o niyetle niyet ederler. Öyle bir niyet etmişse tamamlasın, öyle etmemişse, son günleri tutmasın. Bu iki ayı tutacağım diye ahdettiyse, onu da yine yerine getirsin.

h. Seferde Oruç

Soru:

Ramazan'da imtihana gireceğiz, Ankara'ya gideceğiz, oradan seferi olacağız. Birinci imtihan 9.30 da, ikinci imtihan 13.30 da olacak. Bu imtihanlarda başarısız duruma düşmeyelim diye oruç tutulmayabilir mi? Tutulmazsa kaza mı gerekir, kefaret mi gerekir?

Muhterem kardeşlerim! Seferî olduğu zaman insanın oruç tutma mecburiyeti, farzıyyyeti düşüyor, seferîdir çünkü. Seferin kendine göre meşakketleri vardır. İsterse tutmayabilir. Şartları güzelse, Ramazan'ı kaçırmamak bakımından tutsa da olur, kendisi bilir.

i. Misafirlikte Nafile Oruç

Soru:
Misafirliğe veya gezmeye gittiğimizde bir gün veya birkaç ay kaldığımızda pazartesi-perşembe oruçlarını nasıl tutmalıyız?

Nasıl tutarsa tutacak, kalkıp tutar. Bir ay bayağı bir uzun zaman oluyor, onun öteki zamandan farkı olmuyor.

Misafirlikte ne fark olur? Herhalde "Sahura kaldırmıyorlar." demek istiyor. "Ben oruç tutacağım desem sahura kaldırmazlar."

Geceleyin kendin kalkarsın. Bir su içsen bile sahur olur o. İlle mükellef yemek bekleme. O zaman da biraz fedakârca tutuver. Birazcık su içivermek, bir zeytin yiyivermek de sahur olur. Sahurda tam oturup da güzelce sofra kurulmadı, yemek yiyemedim diye o orucu terk etmesin, yine tutmaya çalışsın.

j. Oruçlunun Harama Bakması

Soru:
Başı açık bir kadına bakıyorsan, bu nasıl olur?

Muhterem kardeşlerim, güzel bir soru… Herkes sanıyor ki, oruç tutmak sadece aç ve susuz kalmaktan ibarettir. Hayır, oruç tutmak nefse hâkim olmaktır, nefsin arzularına karşı durmaktır. Onun için Peygamber Efendimiz bir hadisinde buyuruyor ki;



“—Bir adam yalan sözü bırakmıyorsa, dedikoduyu bırakmıyorsa, Allah’ın onun oruç tutmasına ihtiyacı yoktur. Oruç tutmasın!”

Demek ki, yalan da söylemeyecek, diline de sahip olacak. Dilini de tutacak, midesini de tutacak, gözüne de sahip olacak, her şeyine sahip olacak. Orucun asıl özelliği bu… Orucu bütün âzâlarına tutturacak; gözü de oruç tutacak, dili de oruç tutacak, kulağı da oruç tutacak.

“Oruç tutacak” ne demek? Kulağı haramı dinlemeyecek. Mesela gıybet haram, dinlemeyecek. Gözü harama bakmayacak. Dili haram söylemeyecek. Yemek de yemeyecek, tamam o da var. Sinirli hareket etmeyecek. Sabırlı olacak. Birisi kendisiyle kavga etmeye kalksa, uymayacak. Hatta diyor ki:

“—’Ben oruçluyum!’ de, çekil kenara, kavga etme!”

Demek ki o da olmayacak. Birisi geldi, damarına bastı, üstüne geldi, yine kavga etmeyecek.

Şimdi tabii iş icabı, iş icabı olmasa bile yoldan giderken bile karşınızdan açık saçık birisi geliyor veya siz açık saçık bir insanın yanından geçiyorsunuz veya trene binerken veya vasıtada böyle şeyler oluyor. Tabii burada insan, mümkün olduğu kadar gözüne sahip olacak, mümkün olduğu kadar gözüne hâkim olması lazım. "Kim böyle bir bakılacak, bakıldığı zaman keyifli zevkli olacak şeye Allah rızası için bakmaz, gözünü yumarsa, Allah imanın lezzetini kalbine ihsan eder." diye müjdeler var.

k. Sevabın Hediye Edilmesi

Soru:
Ben tuttuğum nafile orucumun sevabını, ölmüş insanlara hediye edebilir miyim?

Bütün ibadetlerin, yapılan bütün ibadetlerin sevapları, birisine hediye edilebilir. Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:

"—Ne iyi olurdu bir çocuk, yaptığı nafile haccının sevabını annesine veya babasına hediye etse. Hem annesi-babası sevap kazanır, hem çocuk sevap kazanır." diyor.

Demek ki, hediye etmek var.

Yine birisi sordu, dedi ki:

"—Ya Rasûlallah, benim annem öldü, bana bir vasiyeti de yok… Ben kendi aklımdan, kendiliğimden onun için bir çeşme yapsam, bunun sevabı annemin ruhuna gider mi?"

Peygamber SAS Efendimiz:

"—Evet, gider." buyurdu.

Demek ki, okunan Kur'an-ı Kerim, kesilen kurban, tutulan oruç, kılınan namaz, yapılan hayır, sadaka, ve sair sevaplı işlerin hepsinin sevabı; hac, umre, neyse büyüklere verilebilir. Geçmişlerine hediye edilebilir.

Yalnız, bir insanın kendi namaz borcunu, vaktinde kılmamışsa; evlâdının, başkasının ona kıldığı namazın sevabını ödemesi sildirmez. Hayatında kendisi namazını kılacaktı.

Kılmadı, oğlu kılıveriyor, oğlu sevabını ona gönderiyor? Tamam. Oğlu sevabı kazanır, ona da o sevabı gider ama, bu adam dünyada kılmadığı namazların sorumluluğunu, cezasını çeker ahirette…

l. Çeşitli Sorular

1. Soru:
Şevval ayı orucunu peşpeşe mi tutacağız, yoksa ayrı ayrı mı tutulacak?

İkisi de câizdir. Bir çırpıda altı tanesini peşpeşe, altı patlar tabanca gibi arka arkaya da olabilir. Ayrı ayrı da olabilir.

2. Soru:
Sabah ezan okunduğunda yemek yediğimizde, oruç bozulmuş olur mu?

Hemen kesmek lazım ama, inşaallah bozulmuş olmaz. Çünkü zaman 'şıp' diye değişecek bir zaman değildir. Mümkün mertebe çarçabuk bırakmaya çalışsınlar.

3. Soru:
Kişi sahura kalkmayıp, gece yarısı yemek yeyip oruca niyet etse, sakıncası olur mu? O oruç makbul müdür?

Olur, sahura kalkmasa da olur. Sahura kalkmasa oruca zarar gelmez; oruç oruçtur. Ama, sahura kalkmak sünnettir.

4. Soru:

Oruçlu iken misvak kullanılabilir mi?
Öğleden evvel misvak kullanılabilir. Öğleden sonra dişleri misvaklamak mekruh olur.

9. ZEKÂT

a. Zekât Kimlere Verilir?

1. Soru:

Zekât alan sınıflardan bir tanesi de, (ve fî sebîlillâh) Allah yolunda olanlardır. Allah yolunda olanlardan kasdedilenler kimlerdir. Günümüzde bu sınıfa kimler girer?

Zekâtla ilgili ayet-i kerime şöyle:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ

وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللهِ وَابْنِ السَّبِيلِ ، فَرِيضَةً مِنَ اللهِ ،

وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (التوبة: ٦٠)

(*İnneme's-sadakàtü li'l-fukarâi, ve'l-mesâkîn*) "Sadakalar, zekâtlar ancak, yoksullara, düşkünlere; (*ve'l-àmilîne aleyhâ*) zekât toplayan memurlara, (*ve'l-müellefeti kulûbühüm*) gönülleri İslâm'a ısındırılacak olanlara, (*ve fi'r-rikàbi*) hürriyetlerini satın almaya çalışan kölelere, (*ve'l-gàrimîne*) borçlulara, (*ve fî sebîli'llâhi*) Allah yolunda çalışıp cihad edenlere, (*ve'bni's-sebîl*) yolcuya mahsustur; (*faridatün mina'llàhi*) Allah'tan bir farz olarak… (*Va'llàhu alîmün hakîm*) Allah pek iyi bilendir, hikmet sahibidir." (Tevbe, 9/60)

Zekâtı alacak olanlardan bir grup da, (*ve fî sebîli'llâh*) Allah yolunda olanlardır. *Fî sebîli'llâh*'tan ne kasdedildiği tefsirlerde yazılmıştır. Allah yolunda cihad eden gazilere malzeme için, silah için; at, deve, kılıç, ok, kalkan vs. için verilir. Kasdedilen asıl mânâ budur.

Meselâ, insanın hacca gitmesi de *fî sebîli'llâh* bir seyahattir ama, hacıya zekât verilmez. Hacı zâten zengindir. Ama, Allah

yolunda cihad eden zengin de olsa, ona bu zekâttan verilebilir.

Bu *fî sebîli'llâh* kavramını bazı kimseler ve zekât konusunda kitap yazmış Mısırlı Yusuf el-Kardavî diye birisi, çok sulandırmış ve genişletmişlerdir. Her şey Allah rızâsı için, ver parayı, kullan orada... Öyle şey yok!

Bizim fıkıh kitaplarımızda yazılmıştır ki, bir kere zekât fukaranın hakkıdır. Fukara olmasa da, işte mücâhidin hakkıdır; çünkü, onun da fiilen paraya ihtiyacı vardır. Fukaraya verilmezse, hükmî şahsiyetlere verilemez! Türk Hava Kurumu'na verilemez, Kızılay'a verilemez, Yeşilay'a verilemez! Senin veya benim dostum olan filânca müesseseye verilemez!

"—Neden verilemez?"

Müessesedir, hükmî şahsiyettir.

"—E oraya yardım yapmayacak mıyız?"

Yaparsın ama, hayır yaparsın; zekât veremezsin! Hayır yapmak istiyorsan yap, kimsenin elini tutmuyoruz.

"—Zekât verilebilir mi, verilemez mi?" diye sorarsan, zekât verilemez! Fitre ve zekât fakirin hakkıdır, Türk Hava Kurumu alamaz!

"—E nasıl yapmışlar bu işi?"

Ne bileyim, Diyanet'ten fetvâ mı aldılar, almadan mı yaptılar. Herkes bir şey yapıyor.

Hanefî fıkhında diyor ki:

"—Camiye yardım için zekât verilemez, kullanılamaz!"

"—E cami?"

Cami ama, hükmî şahsiyet! Hakîkî fakir şahsiyet değil...

Adam ölmüş, cenâzesi için zekât parası kullanılamaz!

"—Neden?"

Adam öldü, canı çıktı, paraya ihtiyacı kalmadı.

"—Ne olacak, cenâze açıkta mı kalacak?"

Açıkta kalmasın! Ver paraları, kefen alalım, kaldıralım ama, zekât parasıyla değil... Zekât fakirin hakkı...

Kitaplarımız böyle yazıyor.

Partiye de verilemez zekât!..

"—Ben Allah yolunda cihad yapıyorum!"

Kimin Allah yolunda cihad yaptığını Allah bilir. Sen, "Ben Allah yolunda cihad yapıyorum!" dersin, zekâtı alırsın. Öteki, "Ben de yapıyorum Allah yolunda cihad... Ben gâvur muyum?" der, o da oraya harcar. Öbürü başka yere harcar, yozlaşır iş... Öyle şey olmaz!

Allah yolunda cihad, savaş başladığı zaman... Bosna-Hersek'teki mücahide verebilirsin. Paralar toplandı, Bosna-Hersek'teki mücahidlere götürüldü, verildi; tamam, olur. Neden? Çünkü fiilen Sırp'la çarpışıyor; o zaman, olur.

"—Efendim ben cihad yapıyorum..."

"—E ben de cihad yapıyorum, Asfa'da eğitim cihadı yapıyorum; ver paraları!"

Olmaz! Kendi müesseseme de alamam ben... Neden? Müesseseye verilmez de onun için... Hanefî fıkhının görüşü böyledir. Ama, Yusuf el-Kardavî müctehid değildir. Yusuf el-Kardavî sıradan bir adamdır.

Bazıları;

"—Hangi dangalak onu söylemiş?" diyor, partiye verilmez deyince...

Alimlere dangalak diyen çok kötü bir durumdadır. Öyle şey olmaz! Bu bir fıkıh meselesidir, dangalaklıkla ve sâireyle bir ilgisi yoktur. Hiç olmazsa, ictihad farkıdır. İctihadı farklı olan bir insana da dangalak demek, edebe uygun değildir. Ahirette insanın yakasına yapışır, sorarlar. Böyle şey olmaz!

Ulemamıza baskısız, tazyiksiz, edeple bu mesele sorulduğu zaman, hiç bir kimse oraya zekât verilir dememiştir. Ne Mehmed Emin Er Hoca demiştir, ne başkası demiştir, ne Ömer Nasuhi Bilmen Hoca demiştir. Eğri otursa bile insanın, her şeyi dobra dobra, doğru konuşması lâzım! Bu işler oyuncak değildir. Din oyuncak değildir. Şahıslar gider, din ayakta kalır.

"—Ama oradan para geliyor!"

Geliyor ama, câiz değil... Hırsızlıktan da para geliyor, alabiliyor musun? Gasbdan da para geliyor, alabiliyor musun? Meşrû yoldan gelirse, alabilirsin. Para geldi diye ille alınmaz ki!

b. Partiye Zekât

1. Soru:
İslâmî partilere zekât verilir mi?

Verilemez. İslâmî partilere de verilemez, cami inşaatına da verilemez, hayır derneğine de verilemez. Birisi ölmüş, kefenlenecek; ona da verilemez.

Neden? Bizim Hanefi fıkhımızda ölçü budur. Büyük İslâm ilmihali'nde, mezhebimizin kitaplarında yazılan budur, "temlik şartı" vardır. Zekâtını zekâta müstahak olan kimsenin eline verip, ona temlik etme; "Al bu senin malın." diye verme şartı vardır.

Ölü, alacak salâhiyette canlı değildir, salâhiyeti yoktur ki ölünün kefenine vermek câiz olsun.

Binaya vermek câiz değildir.

"—Bu binada üç yüz tane fakir talebe oturuyor; bunların mutfağına harcayın."

Olmaz! Çünkü mutfak canlı bir varlık değildir, şahıslara vermek gerekiyor.

Zekâtın sekiz verilme yeri vardır; o verilme yerlerine verilir ve bizim mezhebimizde temlik şartı vardır. Onun için herhangi bir yere verilemez.

"—Ama hocam, geçmişte bu şekilde verdiğimiz oldu."

Onları bir daha verirsiniz. Bizim mezhebimize uygun olmuyor.

2. Soru:
Partiye zekât verilebilir mi?

Hayır, partiye zekât olmaz! Camiye de zekât olmaz, ölüye de zekât olmaz! İlmihal kitaplarını açın, bakın; zekâtta temlik şartı

vardır, fakirin eline verilmesi lâzım!

c. Öğrenciye Şartlı Zekât

Soru:
Bazı müesseseler zekâtı alıp, öğrencilere şartlı olarak verip, ondan zekâtı geri o müesseseye vermesini istiyorlar. Bu durum uygun mudur?

Buna hîle-i şer'iyye derler. *Hîle*, tedbir demektir. Çocuğa veriyor, çocuk da müessesesine bağışlıyor. İsterse bağışlamaz. Para çocuğun eline geçtiği anda, "Teşekkür ederim!" deyip cebine koyabilir. Çünkü, onun malı olmuştur. "Bak ben sana bunu veriyorum, geri alacağım!" Böyle bir şart batıldır. Böyle bir şey uygun olmaz.

İş karışık olmasın diye, biz ne yapıyoruz? Biz diyoruz ki:

"—Bizim vakfımızda öğrenci yurtları ücretlidir; her talebe şu kadar ücret verecek!"

"—Talebenin parası yok..."

"—Parası yoksa, zekât alsın; aldığı zekâttan ödesin ücretini!"

Yemek yiyor, oturuyor, kalkıyor, çamaşırı yıkanıyor vs.

Böyle bir tabii şekil daha iyi olur.

d. Zînet Eşyasından Zekât

Soru:
Kadınların zînet eşyalarına zekât düşer mi?

Altınına, gümüşüne düşebilir. İnciye, pırlantaya, taşa düşmez. Altın ve gümüşü nisâba ulaştığı zaman, o kadının da ayrıca zekât vermesi, kurban kesmesi gerekir. İlmihalin o bahsinde geniş bilgi bulabilirsiniz.

e. Fitre

Soru:

Ailede fertlerinin hepsinin fitresi bir öğrenciye elbise olarak verilebilir mi? Yoksa hem para olarak, hem de çeşitli kişilere mi verilmelidir?

Fitre paradan gayri şeylerle verilebilir. Hurmadan, arpadan, buğdaydan diye okuyorsunuz ya, çeşitli şeylerden verilebilir. Fitreler her şahıs için ayrı hesaplanır, tek bir şahsa verilebilir. Yani bir şahıs bir fitre almışsa, bir daha bir fitre alamaz diye bir mecburiyet yok.

f. Zekât ve Vergi

Soru:
Zekâtla vergi arasında farklılık var mı? Zekât vergi olarak verilir mi?

Verilemez. Zekâtta bizim mezhebimize göre temlik şartı vardır. Fukarâya vereceksin, "Al" diyeceksin. Vergide temlik muayyen bir fakire verilmiş olmadığından... Zekâtın bir de sarf yerleri varsayılmıştır. O sarf yerlerinin dışında kullanıldığından, o ona denk düşmez.

10. HAC

a. Haccın İncelikleri

1. Soru:

Hacca niyet ettik. Orada neler yapmamızı ve nelere dikkat etmemizi tavsiye edersiniz? Kâbe'yi ilk gördüğümüzde nasıl dua etmemiz lâzım?

Hacca gidecek bir insanın en çok dikkat edeceği husus, haccın bir imtihan olduğunu bilmesidir. Evinden çıktığı andan dönünceye kadar şeytana uymamağa, günaha bulaşmamağa, harama bulaşmamağa çok dikkat edecek! Çünkü şeytan, hacıyı kandırmak için çok imtihanlar çıkartır karşısına; ona çok dikkat edecek! Kimseyi üzmeyecek, kimsenin hakkına tecavüz etmeyecek! Cenk, cidal, kavga, gürültü, münakaşa vs. yapmamağa çalışacak! Sabırlı olacak, sabırlı olacak, sabırlı olacak!

Hac yolculuğunun ana esası sabırlı olmaktır. Tabii, hac kitaplarını okusun, inceliklerini öğrensin! Kâbe'yi gördüğü zaman ne dua yapması gerektiğine dair orada tavsiyeler vardır.

2. Soru:

Buralardan âzami derecede istifade etmek için, gönlümüzün yumuşaması için neler yapmalıyız?

Bu çok önemli bir husus. Buralardan âzami derecede istifade etmek için zamanı iyi kullanmak, boşa geçirmemek lazım. Namazları Harem-i Şerif'te kılmaya çalışmak, Kur'an okumak lazım. Gönlümüzün yumuşaması için Allahu Teàlâ Hazretlerine yalvarıp zikirle çok meşgul olmak, hayır hasenât yapmak, sadaka vermek, fakirlerin duasını almak lazım. Bu yollarla o gönül yumuşaklığı hâsıl olur. Özellikle zikirden, tevbeden, istiğfardan gönül yumuşaklığı hâsıl olur.

3. Soru:

Bir kimse hacca gitmişse, hacı demekte bir mahzur var mı?

Hacı demekte bir mahzur yoktur amma, hacılığıyla öğünmek mahzurludur. Hacıyım diye böbürlenmek mahzurludur.

Bir kimse hacca gitmiş. "Hacı bey otur!" "Hacı bey kalk!" "Hacı bey buyur!" vs. diyoruz. Hacca gitmiş olduğu için, böyle söylemek günah değil... Yalnız, kişinin kendi ibadetini böyle öğünç vesilesi yapması, böbürlenme vesilesi yapması doğru değildir, sevabını kaçırttırır. Mümkünse kendisi söylemesin, boynunu büksün, tevâzù göstersin. Karşısındaki ona "Hacı bey!" derse, bir mahzuru yoktur.

4. Soru:

Tavaf yaparken kadın-erkek birbirlerine sürtünüyorlar. Bu durumda harama girilmiş olmuyor mu veya ne yapmamız gerekir?

Tabi ki doğru değil. Tavafın beraber olması da doğru değil. Mümkün olduğu kadar sakınmak ve korunmak lazım. Bizim mezhebimizde, Hanefîler'de kadına değmekle abdest bozulmuyor ama Şâfiîlerde bozulur. Abdestsiz tavaf olmadığı için onların durumu daha zor olur. Aslında kadınlarla erkeklerin başka zamanlarda tavaf etmesini sağlamak lazım.

5. Soru:

Tavaf namazı kerahet vaktinde kılınabilir mi?

Kılınabilir diyenler var. Kılınabilir.

6. Soru:

Bir akrabamın kiraya vermiş olduğu bir dükkân var, burada içki satılıyor. Kendisi bu sene hacca gitmeye niyetlendi. Acaba bu kimsenin haccı konusunda ne buyurursunuz?

Cevap: Bir insan dükkânını kiraya verdiği zaman ev sahibinin, mal sahibinin bir suçu yoktur. Bakkal içki satıyorsa suç bakkalındır, ama kiralayacak olan şahıs doğrudan doğruya içki

satan insansa, “Ben burayı meyhane yapacağım.” diyorsa o zaman olmaz, çünkü günaha iştirak etmiş olur. O zaman olmaz da meşru bir şey için kiraya verdi de, o alan sonradan kötü bir şey yapıyorsa vebal onadır. Tabi fırsat oldu mu onu oradan çıkarıp nasihat etmek, “yapma” demek de lazım. Bunun haccına bir zarar gelmez. Çünkü razı değildi kendisi.

b. Umre mi, Tavaf mı?

1. Soru:
Hacdan sonra Mekke dışına, mikata gidilerek umre yapılmaktadır. Şu anda yapılan umre mi sevap; yoksa, çok yapılan tavaf mı daha sevap?

Peygamber SAS Efendimiz’le Hazret-i Aişe Vâlidemiz geldiler Medine-i Münevvere’den... Hazret-i Aişe Validemiz’in kadınlık mâzereti vardı, umre yapamadı. Sadece ifrad haccına niyetlendi, çok üzüldü. Hac bittikten sonra normal duruma geldi. Haccını yaptıktan sonra Peygamber Efendimiz’e dedi ki:

“—Yâ Rasûlallah! Herkes umresini de yaptı, sevabını kat kat kazandı. Ben sadece hac yapabildim, mâzeretim dolayısıyla umre yapamadım!”

Yâni, aybaşı dolayısıyla, adet görmesi dolayısıyla yapamadığını öyle üzüntüyle söyledi.

Peygamber Efendimiz o zaman Hz. Aişe Validemiz’in erkek kardeşi Abddurrahman’ı çağırarak:

“—Ey Abdurrahman! Kız kardeşini devenin arkasına al, Ten’im’e götür. Oradan ihrama niyet etsin, gelsin, bir umre yapsın!” dedi.

Hazret-i Aişe Validemiz’e böyle bir umre yapmayı tavsiye etmesi, hacdan sonra böyle bir umre yapılabileceğini gösteriyor.

Ama bazı alimler bunu uygun bulmuyorlar, tasvib etmiyorlar. Çünkü, umre aslında bu mübârek mescidi ziyaret demektir. Bayağı zahmetli, masraflı bir şeydir. İstanbul’dan kalkacaksın,

uçağa bineceksin... Tavaf yapacaksın, sa'y yapacaksın, tıraş olacaksın; bir umre olacak. Yâni bu kadar ucuz değildir.

Buradan hemen git mîkata... İhrama gir... Yarım saatte tavafını tamamla... Sa'yini de yarım saatte tamamla... Bir buçuk saat içinde, hop bir umre... Kolay oluyor diye biraz şey yapıyorlar ama; Allah'ın lütfundan, rahmetinden ümit kesilmez.

Bu, Efendimiz'in Hazret-i Aişe Validemiz'e tavsiye ettiği cinsten bir şey olduğundan, herhangi bir şekilde umre yapmamış olan kimseler, böyle bir umreyi yaparak, umre de yapmış olarak gitsinler.

Bazı alimler bunu pek tasvib etmedikleri için, aleyhinde konuşmuşlar; bazı kitaplarda böyle şeyler yazılmış. Ama, yapılırsa olur.

Eğer bir kimse hac ve umreyi yapmışsa, sünnet-i seniyyeye uygun olanı, çok çok tavaf etmektir. O daha uygundur. Daha nizâmî olan şekil odur.

Ama bazıları kendisi için yapıyor umreyi... Babası için, dedesi için, sevdiği hocası için filân yapabiliyor. O da olur.

2. Soru:

Hacc-ı temettüye niyet etmiştim. Önümüzdeki yedi-sekiz gün de umre yapalım mı? Tavaf daha efdal diyorlar.

Evet, zaten temettü haccının umresini yapmış. Uygun olan, ihtilafsız olan tavaftır. Bu umre hususunda başka fikirlerde olan alimler de var.

O zaten umresini yapmış, sünnete uymuş. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesini tutmuş. Onun sadece tavaf etmesi uygundur.

c. Safa ile Merve Arası

Soru:



Safâ ile Merve arası Mescid-i Haram dâhili midir, değil midir?

Eskiden orası çarşıymış. Dükkânların arasında sa'yedermiş hacılar... Biz o günleri görmedik. Ama, o günleri görmüş yaşlı hacılar vardır belki içinizde...

Eskiden harici imiş, sonradan mescidle birleşmiştir. Aralarında duvar ve kapı kalmamıştır. Şu anda mescidin içi hükmüne girmiştir.

Allahu a'lem, ne olur bunun sonucu? Cünüb olan, hayızlı nifaslı olan kimse oraya da giremez. Hattâ, biraz daha dışındaki mermer kısmı da parmaklıklarla çevirmişler, orayı da mescide katmışlar.

Mescidler, ne kadar etrafındaki arazi ona katılırsa, büyür. Peygamber SAS Efendimiz'in mescidi sanıyorum 10'a 10 arşın ebatlı bir şeydi, ilk kurulduğu zaman... Bir arşın 60 cm desek, 6 ya 6 filân gibi bir şey... Biraz daha büyük de olabilir rakamlar...

Küçük bir şeydi. Ama, orası büyüdü, burası büyüdü... Orası büyüdü, burası büyüdü... Şimdi kocaman, uçsuz bucaksız bir direk ormanı gibi, koruluk gibi bir şey oldu. Yemen'e kadar büyüse, yine mesciddir.

Bu hususta Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[26]

لَوْ بُنِيَ مَسْجِدِي هٰذَا إِلٰى صَنْعَاءَ ، كَانَ مِنْ مَسْجِدِي

(الديلمي عن أبي هريرة)

(*Lev büniye mescidî hâzâ ilâ san'àe, kâne min mescidî*) "Bu mescidimin duvarları San'a'ya (Yemen'e) kadar genişletilse, yine benim mescidimdir." buyurmuş. Yâni ilâve edilerek büyüse, Yemen'e kadar uzasa, yine mesciddir.

Burada da [Mekke'de] Safâ ile Merve, eskiden Mescid-i Haram'ın dışındaydı. Safâ ile Merve arasında medreseler vardı. Babü's-Selâm, şimdi Mescid-i Haram'ın içinde kalmıştır.

2. Soru:

Ziyaret tavafından sonra sa'yin dördüncü şavtında abdest bozulursa ne yapmak gerekir?

Daha ziyaret tavaf olmadı; biliyorsunuz. Ziyaret tavafı sözü sizin aklınızı karıştırmasın. Ziyaret tavafı farz tavafa denir. Ziyaret tavafı ne zaman olur? Arafat'taki vakfeden sonra olacak. Yaptıklarınız ziyaret tavafı değildir. Ama soruyu böyle sormuş. Hani haccı bilen bir insan; ziyaret tavafından sonra sa'y yapacak, haccın sa'yini yapacak. Haccın farz tavafını yaptı, sa'yini yapacak. Dördüncü şavtta abdesti bozulmuş. Toplam yedi şavt var, yarıdan çoğunu yapmış, üç tanesi kalmış; onlar için sadaka-i fıtır verecek. Tamamını tamamlamıştır, eksikler için sadaka-i fıtır verecek.

---

[26] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.378, no:5152; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.237, no:34832, 34931; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.111, no:18995.

d. Hacda Kunut Duası

Soru:

Sabah ve akşam namazlarının farzından sonra secdeye varırken dua ediliyor. Şimdiye kadar hiç rastlamamıştık. Hanefî mezhebinde yapılabilir mi? Neden şimdi yapılıyor? Bir de, ellerimizi salık vaziyette mi tutalım, yoksa dua eder vaziyette mi tutalım?

Bu Şafî ve Hanbeli mezheplerinde olan bir şeydir, duadır. Bizim vitir vacibini kıldığımız zaman, üçüncü rekâtta rükûa varmadan evvel yaptığımız gibi... Duayı bunlar, rukûdan kalktıktan sonra yaparlar. Efendimizden böyle rivâyetler de olduğu için, câizdir. Bunlara uyarak böyle yapabilirsiniz.

Ellerinizi kaldırsanız da, salık vaziyette dursa da bir mahzuru yoktur. Müslümanlara dua ediliyor. Her yerde müslümanlar sıkışık durumda... Öldürülüyorlar, zulüm görüyorlar... Allah yardımcı olsun diye dua ediliyor. Allahu a'lem, bir sakıncası yoktur.

e. Kurban Kesme

1. Soru:

Sayın hocam! Biz hacca gelmiş bir aileyiz (karı koca demek istiyor); birimizin kurbanını Türkiye'de kestirebilir miyiz?

Kestiremezsiniz. Çünkü kurbanların kesilme mahalli, Harem-i Şerif'in hudutlarıdır. Burada kestirecek. Olmaz. Ceza kurbanlarının ve hac kurbanının kesilme yeri buralardır. Mekke-i Mükerreme'nin etrafında Tenim Mescidi'ne, Cidde yolunda Hudeybiye'ye kadar, hudutları belli olan kısma Harem mıntıkası denilir. Harem, Mekke'nin haremi, el-Mescidü'l-Haram değil; Harem mıntıkası… Hududu neresidir? Umre mescidi dediğimiz Tenim. Bir hududu da Cidde yolu üzerinde Hudeybiye denilen

yerdir. Mekke-i Mükerreme'nin etrafında bir mıntıka var, buraya Harem-i Şerif mıntıkası deniliyor, Mekke'nin Harem-i şerifi. Kurbanlar bu mıntıka içinde kesilecek. Gerek temettu haccı, kıran haccı kurbanları, gerek ceza yediği için keseceği kurbanların hepsi burada kesilecek; Türkiye'de kesilmesi olmaz.

2. Soru:
Kıran haccı yaparsak, kurban kesildiğini denetleyebilir miyiz?

Kurban kesmeyi denetlemek kıran haccına mahsus değildir. Temettû haccında da denetlemeye gayret eder. Denetlemek, kesildiğini görmek veyahut bizzat kesmek lâzım...

Şimdi bazı arkadaşlar görevlendiriliyor, vekâlet veriliyor. Onlar gidiyorlar, kurbanı buluyorlar, ismini söylüyorlar, vekâlet veriyorlar, kesiyorlar; bize söylüyorlar. Garantili yapma imkânımız vardır. Tamamen zor değildir, imkânsız değildir. Ama, o gün kurban kesmek, başlı başına bir büyük yorgunluktur.

Şimdi burada bir adet çıkarttılar, parayı topluyorlar, biz keseriz diyorlar. Onun denetlenmesi mümkün olmuyor. Gözünüz göre göre, kalbiniz mutmain ola ola yapsanız daha iyi olur.

3. Soru:
Üç aylık gelenler; "Biz burada mukim olduğumuzdan kurban kesmeyeceğiz." diyorlar. Bu doğru mu?

Üç aylık olanlar buraya geldiler. Efendim mukim… Hac mevsimi içinde umre yaptınız mı, yapmadınız mı? Yapmadınız. Hacc-ı ifrad; o zaman kurban kesmek gerekmiyor.

4. Soru:
Şirketle hacca niyetlendik ve bizden 350 riyal kurban paralarını istediler.

Tek başına insanın kurbanı kesecek bilgisi, görgüsü, tecrübesi burada varsa yapar. Olmayınca böyle topluca paralar isteniyor. Bazı arkadaşlar namına, ötekiler bu işleri halledip yapıyorlar.

Olabilir.

5. Soru:
Burada kurban kesiyoruz, Türkiye'de ayrı bir kurban kesmemiz gerekir mi?

Burada kurban kesenin Türkiye'de ayrıca bir kurban kesmesi gerekmez.

f. İhrama Girme

1. Soru:
İstanbul'dan ihrama giren kimsenin yasakları mîkat sınırına girmeden başlar mı?

Adam, İstanbul'dan ihrama girdi. İhrama girmek nasıl başlıyordu? Üstünü başını ayarlıyor, ihram bezlerini alıyor. Kerahat vakti değilse iki rekât ihram namazı kılıyor. Niyetleniyor, "*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk…*" diyor. Bunları dedi mi? Dedi. Oradan başladı. Mîkat son hudut…

"İhramlanma illa mîkattan başlar." diye bir şey yok. Bu sorudan o anlaşıldı. Bu sorunun sorulması iyi oldu.

İnsan memleketinde, evinde ihrama girebilir mi? Girebilir. Girdiği andan itibaren yasaklılık şartlarına riayet etmesi lâzım; koku süremez, tıraş olamaz, kıl koparamaz, dikişli elbise giyemez ve sâire…

2. Soru:
"Uçakta giyinmek-soyunmak bana zor geldi de peştemalimi evde sardım, ama niyet etmemiştim. Tam mîkat hududuna gelinceye kadar niyet etmedim, namaz kılmadım, lebbeyk çekmedim."

Bu ihramlı değil, daha. Üzerinde bez var, kıyafet biraz ihramlıya benziyor ama niyet etmedi, karar vermedi, lebbeyk çekmedi; daha bu ihramda değil. Demek ki ihramlılık hali üzerinde bez olsa bile başlamadı. Ne zaman başlıyor, ne zaman

başlayacak?

İki rekat namaz kılıp niyet edip lebbeyk çekiyor. Namaz kılamadığı durumlar oluyor. Namaz da şart değil. Niyet edip lebbeyk çektiği zaman kronometreye basmış oluyor, ihramlılık durumu başlıyor. Bu işi İstanbul'dan başlattıysa İstanbul'dan itibaren riayet edecek. Şam'dan girdiyse Şam'dan; Bağdat'tan girdiyse, Bağdat'tan.

3. Soru:

Bazı arkadaşlar, Amman üzerinden işçi vizesi ile gelirken Amman'dan ihrama girmişler. Orada bir görevli, "İşçi olduğunuz için ihramla Cidde'den içeri almazlar." demiş. Onlar da ihramdan çıkmışlar sonra tekrar ihrama girmişler. Bu durumda ihram olur mu?

Mîkat hudutlarına gelmeden önce niyet değiştirmiş oluyor. Daha önceden niyetlendi, sonra bir mahzur söylediler, mîkat hudutlarına gelmeden niyet değiştirmiş oluyor. Olabilir.

4. Soru:

Bir kadın adetli olarak Almanya'dan Mekke'ye gelse, ihrama girmeden ve niyet etmeden ona kurban gerekir mi? Adetliyken saçını kesse, ona kurban gerekir mi? Bütün bunları bilmeden yapsa, yine de kurban gerekir mi?

Şimdi Almanya'dan, yani Mikat'ın hududu, artık neresi olursa, Türkiye, Almanya fark etmez, Amerika, Avustralya, dışarıdan gelen bir insanın Mikat'ı ihramsız geçmemesi lâzım. Böyle bir şahıs ihrama niyet edecekti, Mikat'tan evvel ihrama niyet edecekti, yani, "Ben ihrama niyet ettim yâ Rabbi!" diyecekti, özürlü, adetli, mazeretli… Mazeretinden dolayı, ihramlı insanın Mekke'ye geldiği zaman yapacağı vazifeleri yapamayacaktı: Mescid-i Şerif'e giremez, tavaf yapamaz vs. Bekleyecekti yıkanıncaya kadar; ama niyetli olarak girecekti, yani ihrama niyet etmek şart idi. Niyet etmeden geldi buraya.

Yani insan hayızlı da olsa, mazeretli de olsa, adetli de olsa, nasıl olacak? Niyet edecek yine, niyetini yapacak. Hatta ihram için (temizlik için olduğundan) gusül gibi yıkanmasını

yapacak. Ondan sonra burada bekleyecekti.

Şimdi böyle yapmamış oldu. Böyle yapmamış olunca, burada saçını kesmiş vs. filan. Artık ihrama niyet etmedi. Yani suçu Mikat mahallini ihrama niyet etmeden geçmesi. Millet bir şeyi bilemiyor, onu ben her konuşmamda ikaz ediyorum (kitaplarda da yazdık ama) bilinmiyor: İhrama niyet etmek başka, ihram kıyafeti giymek başka...

Mesela bir adam ihram bezlerini bavulunda unuttu, uçağa elbiseleriyle girdi. Mikat mahallinin üstünden geçerken pilot diyor ki:

"—Ey hacılar, bakın buradan itibaren ihramlanın, işte mikata geliyoruz!"

O zaman ihramlanacaktı.

"—İhram bezleri bavulda, ne yapacak?"

İhrama niyet edecek yine. Yani, üzerindeki elbiselerle de olsa, "Yâ Rabbi ben (niyetine göre) hacca niyetlendim, umreye niyetlendim diyecek, ihramlandım diyecek, ihrama niyete edecek.

Üzerinde dikişli elbise var, o ayrı, çünkü bezleri unuttu, dikişsiz bezleri bavulda unuttu, ayrı. Aşağıya inince, yani uçaktan inince bavulu açma imkânı olduğu zaman bezleri bürünüverecek aşağıda.

Böyle tam bir gündüz, tam bir gece olmadan, az bir süre dikişli elbise giymek, tasadduk etmeyi gerektirir. Yâni, cezası fukaraya fitre miktarı tasadduk etmektir. Ama ihramın niyetini yapacaktı.

Millet ihram beziyle, ihrama niyetlenmeyi aynı şey sanıyor, anlatabildim mi, ikisi farklı şey. Şimdi kimisi onun için soruyor. Diyor ki:

"—Hocam, benim yıkanmam icap etti. Hamama girdiğim zaman ihram bezini çıkartabilir miyim?"

Tabii çıkartırsın, çiviye asarsın, yıkanırsın yine bürünürsün. Bu ihram bezini çıkartmak, ihramdan çıkmak değil. Buna kurban keserken kan döküldü, bilmem ne oldu filan, bunu değiştirip yeniyi sarmak, ihramdan çıkartmıyor insanı. (Dikişli giymek…) İhrama niyet etmiş olan bir insanın dikişli elbise giymemesi gerektiğinden buna bürünüyoruz. İhrama niyet etmiş insanın yapacağı işlerden bir tanesi, dikişsiz elbise

giymek; ama ihrama niyet edecekti.

Millet bunu bilmiyor. Niyetlenecekti, cezasız olacaktı. Niyetlenip buraya gelseydi, kadının zaten dikişli elbise giymesi de caizdir. Buraya ihramlı olarak girmiş olacaktı. Bu ihramla ilgili suçları, bilerek yapmakla bilmeden yapmak arasında fark yoktur, ceza aynen olur.

Şimdi bunu böyle yaptığı için ihrama niyet etmeden bu mıntıkaya geldiği için bilmeden, (bilmeden olsun, bilerek olsun) bir koyun, keçi kurban etmek cezası tahakkuk etti. Temizlendikten sonra ihrama burada niyetlenecek, artık Mikat'ta yapmadığı için bir koyun, keçi kurban cezası olacak.

5. Soru:
Cidde'de ihrama girilir mi, girilirse cezası ne olur?

Mîkat ihramsız geçildiği için -Cidde mîkatın içindedir- kurban kesmek gerekir. Ama buradaki inceliği tekrar hatırlatıyorum. Mîkat yerinde ihrama niyet etti de, ihram bezlerini Cidde'de bağladıysa sadakayla geçer. Ama mîkat mıntıkasında ihrama niyetlenmemişse, kurban kesmek gerekir. İnceliği budur.

6 Soru:
Cidde'den Mekke'ye gelirken, vazgeçip Medine'ye gitse bir kişinin durumu ne olur?

Medine'ye giden bir kimse cezadan kurtulur. Cidde'den, Mekke'ye gelmişken; mîkatı ihramsız geçti, cezalı duruma düştü. Ama Cidde'den döndü Medine'ye gitti, kurtulur. Çünkü mîkat dışına çıkıyor. Medine'den tekrar ihrama girer; olur.

g. İhram Yasakları

1. Soru: Bizim hanım ihramlıyken yedi hacı teyzenin saçını kesmiş. Cezası nedir?

Cevap: İhramlı insan kendi saçını da kesemez, başkasının saçını da kesemez. Tabii cezalı duruma düşmüş oluyor. O kestikleri miktarların önemi var, onları konuşmamız lazım.



1. Soru:
Deterjanla çamaşır yıkamanın cezası nedir?

Cevap: Deterjan kokuluysa kokulu sabun kullanmış oluyor. Çamaşır yıkandı ama ellerine biraz bulaştı, yıkadı. Tasadduk ederek Allah affeder. Bir defa kokulu sabunla el yıkamış, o da sadaka vermekle olur. Öteki meseleye bakmam lazım.

2. Soru:
Islak mendil kokulu değil de sadece ilaçlı ise ne gerekir?

Islak mendildeki ilacın kokusu varsa cezayı gerektirir, kokusu yoksa ilacın zararı olmaz. Koku cezayı getiriyor. Yoksa, insan kokusuz bir ilacı sürebilir, kokusuz bir şeyle silinebilir.

3. Soru:
İhramlıyken bir günden fazla iç çamaşırı giyen kimsenin kurban kesmesi gerekir mi?

Gerekir. Bir günden fazla oldu mu, kurban kesmesi gerekir. Millet iç çamaşırı olmadan gezmeye alışmamış; güzel. İhramlıyken peştemalle geziniyor, yadırgadığı için de altına iç çamaşırı giyiyor. Bak bir şey öğrenmiş olduk, hoca olarak biz bunu bilmiyorduk. Demek ki millet ayıptır, olmaz sanıp iç çamaşırı giyiyormuş. Ben bu sorudan bunu öğrendim. Olmaz. İç çamaşırı giydi ise kurban kesecek. Ceza kurbanı kesecek. Millet yadırgıyor ama buranın kaidesi böyle.

4. Soru:
Evli olan kişilerin ihramlıyken birbirlerinin ellerini tutmaları olur mu?

Kaybolmasın diye bazen böyle mecburiyetler oluyor. Başka duygular karışmadan olursa olabilir.

5. Soru:
Arafat'ta çok sivrisinek var. Bunlar öldürülebilir mi?

Zararlı mahlûklar öldürülebiliyor.

6. Soru:
İhramlıyken sigara içilebilir mi, içilemez mi?

Sigara mükeyyifattandır. Ulemâ onun hükmü konusunda çeşitli sözler söylemişlerdir. Bazılarına göre haramdır.Yani bazı alimler haram demişlerdir. Bize göre kerahet-i tahrimiye ile mekruhtur. Yani şiddetli bir keraheti vardır. İçilmese iyi olur ama buna rağmen içmişse, bundan dolayı bir şey gerekmez.

7. Soru:
Farz olan tavafın dışında, mazereti olan hanım Kâbe'yi seyredebilir mi?

Kâbe dışarıdan görünüyorsa seyredebilir ama mazeretli hanım mescide girip seyredemez. Dışarıdan görünüyorsa seyretmenin bir zararı, günahı yok. Kralın sarayına girdi, mesela misafir oldu.

Kralın sarayı Kâbe'ye tepeden bakıyor zaten. Orada otursun, seyretsin. Tamam, edebilir. Görüyorsa bir yerden, oturduğu otelden, motelden seyredebilir. Mescidin içine hayızlı, nifaslı, cünüp insan giremediği için seyredemez. Hüküm odur.

8. Soru:
Hacc-ı temettuye niyetlenip ihrama girdik. Tavafa giderken bir avucumuzun içine pudra aldık, o pudrayı da allayıp pullayıp elimize yüzümüze sürmedik. Ancak avucumuza almış olduk. Ne gerekir?

Tasadduk etmek gerekir. Hemen yıkayıp elini temizleyecek; o kadar. Başka bir şey gerekmez. Bir miktar sadaka vermek gerekir.

9. Soru:
Ayağımda varis var; varis çorabım kalabilir mi, özürlü sayılır mıyım?

O çorap çıktığı zaman, vazifelerinizi yapamıyorsanız; o zaman, o giyim olmuyor, bir ilâç ve sargı gibi olmuş oluyor.

10. Soru:
Bir hanım umre tavafını tamamlamadan saçını keserse cezası nedir? Mîkat'a gidip ihrama girse, umreyi yeniden yapsa cezası düşer mi?

Saç kesmenin cezası kurban kesmektir, ama tavafın ne kadarını yaptı, sa'yin ne kadarını yaptı? Umre tavafını tamamlamadan saçını keserse cezası kurbandır. Daha tavafı bile tamamlamadı, sa'yini yapmadı, saç kesiyor. Kurban kesmesi gerekir. Umreyi yeniden yapsa cezası düşer.

h. Arafat'a Çıkmadan Sa'y

1. Soru:



Arafat'a ve Müzdelife'ye çıkmadan hac tavafı ve sa'yi yapılabilir mi?

Hac tavafı yapılamaz. Hac tavafı Mina'dan sonra, bayram günlerinde yapılır. Ama haccın sa'yi, kudüm tavafından sonra veya nafile bir tavaftan sonra sa'y edilerek yapılabilir. Sa'y, kendinden evvel bir tavaf bulunmak şartıyla önceden yapılabilir. Hac tavafı bayram günlerinde yapılır. İfâza tavafı dediğimiz haccın farz olan tavafı bayramda yapılır.

2. Soru:
Sa'y yaparken ihramlı olacak mıyız?

Bu soru da güzel oldu. Bu sözüm temettu haccı yapanlar için değil. Mesela ben yapamam, haccın sa'yini de yapamam. Dikişli elbise giymiş olanlar yapamaz. Kimler yapabilir? Hacc-ı ifrada, hacc-ı kırana niyet etmiş olanlar, üzerlerinde ihramlılık durumu olduğu için onlar yapabilir. Onlar bir tavafın arkasından bir sa'y yaparlarsa, ifâza tavafından sonra sa'y yapmayı öne almış olur. Temettu haccı yapanlar yapamaz.

3. Soru:
Mina'ya çıkmadan ihramlanıp hac sa'yini yapsak olur mu?

Mütemettî olanlar, temettu haccı yapanlar yapamaz. Kıran ve ifrad haccı yapanlar yapabilir. Evvelden sa'yi yapanlar kimler? İfrad haccı ve kıran haccı yapanlar. Temettu haccı yapanlar yapamaz. Daha hacca başlamamış, hac için ihramlanmamış, sa'yi nasıl yapacak? Durumu müsait değil, daha başlamadı.

4. Soru:
Farz tavafının sa'yini daha önceden yapabilir miyiz?

Hacc-ı ifrad ve hacc-ı kıranda olanlar, yani üzerinde ihram bulunanlar için bir nafile tavaf yapıp sa'yini yapabilmek mümkün oluyor. Temettu yapanlar için bu mümkün olmaz.

i. Şeytan Taşlama

Soru:
Şeytan taşlamada vekâlet verilebilir mi? Birden fazla vekâlet alınabilir mi?



Şeytan taşlamada özürlü, mazeretli insanlar vekâlet verebilirler. Bir insan birden fazla vekâlet alabilir. Onları ileride söyleyeceğiz. Akıllar karışmasın diye, henüz vakti gelmediği için söylemiyorum.

j. Hanımların Adet Durumu

1. Soru:
Hanımlar ilaçla aybaşı halini, mazeretlerini geciktirebilirler mi?

Geciktirebilirler. Bazı ilaçlar varmış. Alındığı zaman âdet görme işi üç-dört gün ileriye gidiyormuş. Böyle bir şey yapar da geciktirebilirse olur. Temiz olarak yapacağı işleri yapar. Mümkün ama gecikmese de, âdet görmesinden dolayı yapamadığı ibadetlerden bir mahrumiyeti olmaz, bir ceza gerekmez.

2. Soru:
Bir kadın âdetli ise ne yapacak?

Bekleyecek. Temettu haccına niyetlenmiş bir kadın burada âdet gördü, hac vazifesini yapacakama Harem'e giremiyor, tavaf yapamıyor, umresini yapamadı, bekleyecek. Arafat'a çıkmadan önce temizlenirse tavafını, sa'yini, umresini yaparsa tamam; hacc-ı temettu olur. Temizlenemedi, Arafat'a da âdet görür halde gitti. Olabilir, Arafat'ı makbuldür, Müzdelife'si makbuldür, Mina'sı makbuldür, şeytan taşlaması makbuldür. Temizleninceye kadar bekler, haccını yapar. Haccından sonra temizlenince, Hz. Âişe Validemizin yaptığı gibi bir umre yapar. Bir de kurban keser.

3. Soru:
Hanımın özel hali, yani âdet görme durumu var. Arafat'tan sonra ziyaret tavafını, yani farz tavafını yapamadı. Kafilesiyle geri dönmek zorunda.

Al başına sıkıntıyı. Kafilesinden geri kalamaz, zaten geri bıraktırmazlar. Zaten Suudlular çıkarttırmaz; "O adamı bulun."

veya “O kadını bulun.” derler. Ne olacak? Tabi böyle hayızlı, âdetli olan bir insanın tavaf yapması olmuyor. Temizlenecek, öyle yapacak. Temizlenerek yapma imkânına sahipse ne zaman temizlenirse o zaman yaptığı tavaf farz tavafı olur, iş tamam olur.

Ama yapamadı kafile zorluyor memleketine gidecek; çaresizlik içinde. O zaman ne yapar? Bu haldeyken farz tavafı yapmak çok büyük bir ceza, sığır ve deve kurbanı gerektirir. Tavafını yapar, yedi kurbanlık cezayı öder. Ya da bekler. Temizlendiği zaman veya bir umreye geldiği zaman, ömrünün sonuna kadar ne zaman yapabilirse o zaman farz tavafını yapar.

4. Soru:
Âdetli kadınlara, Harem'i ziyaret ve ibadet için avlusunun sınırları nelerdir?

Kapılarıdır. Öbür taraflardaki kapılarıdır. Kapılarda nöbetçi duruyor ya, hudut orasıdır. Hani çantalı geldiğin zaman içeri sokmuyorlar. İşte Harem'in hudutları oralardır. Safâ ile Merve arasındaki sa'y yeri Harem'in dışıdır ve orada abdestsiz, hayız görmüş bir kadın sa'ye devam etse bir şey gerekmez. Harem'in hududu onun öbür tarafından başlayacak. Oradan öteye âdetli olanlar giremez

5. Soru:
Cuma günü hanımın özel hali belirdi. İhrama girdiğinde temettuye niyet eyledi. Arafat'a çıkmadan temizlenmesi mümkün değil. Ne yapmamız gerekiyor?

Cuma günü, bundan iki gün önce, özel hali belirdi. Özel hali belirmeden önce eğer umresini tamamlamışsa, tamam. Özel hali belirmeden önce temettu haccının bir kısmını bitirmişse ne âlâ; o zaman sorun yok. Ama özel hali ile buraya geldi de umresini de yapamama durumu olduysa o zaman temizlenmese de Arafat'a çıkacak. Artık temettu durumu olamıyor; mazeretinden dolayı umresini yapamıyor. Bekleyecek. Hayızlı olarak Arafat'a çıkacak, Arafat'ta vakfeyi yapacak. Müzdelife'ye gelecek,

Müzdelife'de vakfeyi yapacak. Mina'ya gelecek, oradaki vazifelerini yapacak.

Âdeti hâlâ kesilmediyse farz tavafı yapmak için bekleyecek. Kesildiği zaman yıkanacak, farz tavafı da yapacak. Eğer bu durum belirmeden önce umre yapmışsa hacc-ı temettu olur. Ama hacc-ı temettuye niyet ettiği halde âdet belirdiği için umre yapamamışsa, sırf hac olur, hacc-ı ifrad olur. Temizlendiği zaman farz tavafını yapacak. Âdetli de olsa farz tavafına kadar Arafat'ta, Müzdelife'de, Mina'da öteki bütün işleri yapar. Hiç korkusu olmasın.

6. Soru:

Eşim temettu haccına niyet etti, hayız hali başladı, umre yapamadı. "Eğer hac zamanına kadar hayızlı hali geçmezse ifrad haccına niyet eder." deniliyor. Ceza kurbanını ne zaman kesmek gerekir? Diğer kurbanlarla beraber kesmese olur mu?

Ceza kurbanı, harem mıntıkasında bugünlerde ve daha sonra her zaman kesilebilir. Onun cevabını verdik. Hanım kendi durumunda bekleyecek. Haccın zamanına kadar bu hayız hali kesilirse umreyi yapabilecek.

7. Soru:

Şimdi gelelim, dünden hanımların gönderdiği bazı tafsilatlı durumlarını anlatan kâğıtlara.

Biliyorsunuz, insan tabiatının gereği hanımlar ayın belli günlerinde namaz kılamayacak bir duruma düşerler. Buna âdet hali deniliyor, Arapçası hayız hali, hayız görmek deniliyor. Türkçe'de aybaşı deniliyor. Bu üç kelime kullanılıyor; âdet hali, aybaşı hali, hayız hali.

Kadınlar buraya gelirken hesaplıyorlar. Çünkü bu belli zamanlarda olur. Onlar kendi hallerini, ne zaman olacaklarını aşağı yukarı bilirler. Hap alıyorlar. Bazı doktorlar tavsiye ediyor. Öne gelsin, sonraya gitsin, dursun veya çabuk olsun diye. Ne oluyor? Teşkilat bozuluyor. Tabii olan hal, tabiat çizgisinden çıkıyor. Gayri tabii oluyor. Onun misalleri var burada.

Kendilerinin hallerini anlatmışlar. Duruma müdahale edildiği için…

Hassas çalışan bir saate müdahale edersen ne olur? Ayarı bozulur. Ayarı bozuluyor. Hapı aldığı için abuk sabuk bir şeyler olmaya başlıyor. Bir gün aybaşılı gibi oluyor, bir gün temiz gibi oluyor, ertesi gün yine aybaşılı gibi oluyor, yine temiz gibi oluyor. Üç gün, beş gün böyle devam ediyor. Ondan sonra bayağı bir aybaşı oluyor. O devam ediyor, bitiyor, ondan sonra bir başka şey oluyor.

Onun için, şimdi şu ana kadar ne olmuşsa olmuş, bundan sonra duyanlar duymayanlara duyursun ki; hap almasınlar çünkü hap teşkilatı daha beter bozuyor, işi daha beter karıştırıyor.

Hacı hanım, bu tarafa gelirken mîkata gelince ihramlanacak. İhramlanmak ne demek? "Olağanüstü ahkâma girmek" demek. İsterse hayızlı olsun, âdetli olsun yine de niyetlenecek.

وَ يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ، قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ (البقرة:٢٢٢)

(*Ve yes'elûneke ani'l-mahîd*) "Ve bir de sana hayızdan, aybaşı hâlinden, âdet hâlinden soruyorlar. (*Kul hüve ezen*) De ki: O bir ezadır; üzüntü veren, ezâ veren bir şeydir. (*Fa'tezilü'n-nisâe fi'l-mahîd*) Aybaşı halinde kadınlardan cinsel yönden uzak durun, ayrılın!" (Bakara, 2/222)

O durum, Allah'ın hilkatinin bir hikmeti. Çocuk böyle oluyor, evlatlar öyle kazanılıyor. Bu işin, teşkilatın durumu o… Yani hanım evlat yapacak hale hazır oluyor, evlat olmadığı için o hazırlıklar dışarıya gidiyor. Bir dahaki ay yine hazır oluyor, olmadığı zaman yine gidiyor. Aslında evlat olma hazırlığının bir işareti oluyor.

Mîkata geldiği zaman niyet eder. Eğer buraya geldiği zaman, kendisini tavaf yapacak durumda görmezse, âdet görürse, o

zaman tavafı yapamaz. Otelde, evde, odada, nerede kalıyorsa orada bekler. Harem-i Şerif'e giremez. Çünkü hayızlı kadının Harem-i Şerif'e girmesi, camiye girmesi, tavaf yapması yoktur. O hal bitinceye kadar bekleyecek. Bitince vazifesini yapacak.

Verdiği sözlerden hangisini yapabiliyorsa, o kadarını yapar. Bazıları vakti geçmişse kendiliğinden düşer. Kendisine bir vebal, sorumluluk olmaz. Arafat'a çıkabilir mi? Hanım tam buraya geldiği sırada âdet gördü; Kâbe'ye gidemedi, umre yapamadı veyahut haccı ifrada niyetlenmişse kudüm tavafı yapamadı; hiçbir şey yapamadı. Beklerken, beklerken Arafat'a çıkma zamanı da geldi.

Arafat'a çıktı mı? Çıktı, tamam. Bir şey var mı? Yok. Allah böyle nasip etmiş, ne yapalım. Tamam. Arafat'a çıkar. Hayızlıyken Arafat'a çıkılır mı? Çıkılır. Dualar edilir mi? Edilir. Sadece namaz kılınmaz. Müzdelife'ye gelip vakfe yapabilir mi? Yapar. Şeytan taşlayabilir mi? Taşlar. Her şeyi yapar. Hacı olacak böyle mazeretli hanımın yapamadığı bir tek şey var; Mescid-i Haram'a gelmek, tavaf yapmak. Bunu yapamaz.

8. Soru

"Ben temiz olarak işe başladım, tavafı yaptım, sa'yi yaptıktan sonra baktm ki alametler gördüm. Galiba âdet görmeye başlamışım."

Tamam, hiçbir şey gerekmez, tamamdır. Çünkü başladığı zaman temizdi, görüldüğü zamandan sayılır. Onun için tavafı tamamdır. Kadınlar için sa'yin de öyle mazeretli halde yapılmasında bir sakıncası yoktur. Erkekler için ve tabii durumda olanlar için abdestli yapılması sünnettir.

Âdeti devam etti, tavaf yapamadı; sa'y yapabilir mi? Yapamaz. Neden yapamaz? Çünkü sa'y kendi başına bir müstakil ibadet değildir; tavaftan sonra yapılan, tavafa bağlı bir ikinci ibadettir. Bir maddenin a, b şıkkı gibidir. Tavaf olmadan başlı başına sa'y olmaz. Sa'y tek başına bir ibadet değildir, tavafa bağlı bir

ibadettir.

“Binanın birinci katı yok, ben ikinci katında oturuyorum.” Sen benimle gelsene, seni bir hastaneye götüreyim, aklını bir muayene ettireyim.” Birinci kat olmadan ikinci kat olur mu? Sen birinci katı olmayan binanın ikinci katına nasıl çıkıyorsun, nasıl oturuyorsun? Tek başına sa’y olmaz. Tavaftan sonra olur. Tavafa bina edilir sa’y.

Ama hanım tavafa temiz başladı, Allah’ın bir mazereti. Tavafı bitirdi, Sa’yi de yapıyordu, Sa’yin sonunda, dördüncü şavttan sonra -Her bir gidişe bir şavt deniliyor.- fark etti, anladı, şüphelendi; eve gelince fark etti, anladı ki âdet görmüş; tamamdır. Buna kitaplarımız tamamdır diyor.

Hacc-ı kırana niyetlenmişti, hacc-ı temettuye niyetlenmişti ama Arafat’a kadar hiçbir şey yapamadı. Mazereti var; hacc-ı ifrada döndü. Haccı ifrada döndüğü için temizlendikten sonraki vazifelerini hacc-ı ifrad olarak yapar, gider.

Gelirken temiz geldi de Arafat’ta âdet görmeye başladı, ondan sonraki vazifeleri, farz vazifeyi, farz tavafı yapamadı. Bekleyecek. “Benim böyle bir durumum var.” diye kocasına söyleyecek, kafileye bildirecek; bekleyebilirse bekleyecek. Bekleyemedi, hiçbir çare bulamadı. Mecburen gitti, bir şey de yapamadı.

Bir umreye geldiği zaman, ilk yaptığı tavaf farz tavafı olur, ödenmiş olur. Hanefî mezhebine göre farz tavafının müddeti ömrünün sonuna kadardır. Ya da, “Bir daha gelemem.” derse; o haliyle tavafı yapar, o halde tavaf yapmanın cezasını öder. Cezası deve kesmektir, sığır kesmektir; keser, gider. Ama bekleyip yapsa daha iyi… Tabii biz yapamama durumlarına göre en son ihtimalleri söylüyoruz.

Hap almayı tavsiye etmiyoruz. Böyle durumları da dilimizin döndüğünce anlattık. Ha, bir de diyor ki:

“—Hocam! Ben hap almaya başladım, iş karıştı” diyor.

Bu haplar karıştırıyor, teşkilatı bozuyor. O zaman ne olacak?

Bizim mezhebimize göre: Üç günden az olursa, on günden fazla olursa, bu durum artık âdet, aybaşı durumu değildir; mazerettir.

O zaman özürlü insan durumuna gelir. Kanama devam ediyorsa bile özürlü durumuna geçer, özürlü insanların hükmüne girer. Özürlü insanların hükmü nedir? Her vakit abdest alır; vaktin girmesiyle abdest olur, vaktin çıkmasıyla abdesti bozulur. On günden fazla devam etmişse, bu hususta özürlüye tabi olur.

Mehmed Zâhid Kotku Hocamız Rh.A, birilerinden duydum, tahkik ettim, şöyle dermiş:

"—En iyisi hap almasınlar, tabii haliyle olsun. Ne zaman olacaksa olsun, ona göre çaresi düşünülsün." dermiş.

Tabii hanımların bu halleri küçüklükten bilmeleri lazım. Büluğa erdikleri zamandan bilmeleri lazım, annelerinin öğretmesi lazım.

Allah rahmet eylesin, çok sevdiğim bir hocaefendi vardı. Cemal Efendi derlerdi. Cemal Öğüt Hoca. Çok şakacı, çok latifeci, çok alim, fâzıl bir hocaefendiydi. Benim küçüklüğümde İstanbul'da vaizdi. İki tane Cemal Efendi vardı; buna "Alasonyalı Cemal Efendi" derlerdi. Bu iş çok önemli olduğu için, hanımların hallerine dair özel kitap yazdı. Cemal Öğüt Hocaefendi'nin bu kitabını hanımlar almalı, okumalı. Kendileri de okumalı, çoluk çocuğuna da öğretmeli. Beyler de okusun, onlar da hanımına öğretsin.

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَآءِ (النساء: ٣٤)

(*Er-ricâlü kavvâmûne ale'n-nisâi*) [Erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur.] (Nisa, 4/34) değil mi? Hanımların sorumluluğu, bekçiliği, hizmetçiliği bizim üzerimizde değil mi? Görevli, hizmetli biz değil miyiz? Onlar bize Allah'ın emaneti değil mi? Biz bileceğiz; yanlış bir şey yapmamalarını biz öğreteceğiz. Ya da akıllılıklarından, ferasetlerinden onlar kendileri bilecek, öğrenecek; kızlarına da öğretecekler, başkaları sorarsa onlara da

öğretecekler.

Ben başkasının kitabını bilmiyorum; kadınlara ait. İslâm tarihinde eskilerden vardır da, önemli diye rahmetli Cemal Efendi bu hususta bir eser yazmıştı; benim de kütüphanemde vardı.

Ben o Hocaefendi'yi latifeciliğiyle tanıyorum. Bir keresinde vaazına gittim. Bak Allah bu güzel yerde yâd ettiriyor. Allah rahmet eylesin, makamı âlâ olsun; iyi hocaydı, samimi insandı. Ahaliyi şakacılıkla İslâm'a çekmeye, iyi müslüman olarak yetiştirmeye çalışırdı. Ben şehadet ediyorum ki iyi hocaydı. Nur içinde yatsın, Allah makamını daha a'lâ etsin.

Allah cümle geçmişlerimize rahmet etsin, kabirleri nur dolsun, ruhları şâd olsun, dereceleri yüksek olsun, eğer hatalarından dolayı kabirde azap çekenleri varsa azapları def u ref olsun. Seyyiâtları varsa hasenâta dönsün… Çünkü Allah döndürüyor. Azapları varsa azaplarını kaldırsın, kabirleri cennet bahçesi olsun.

Bu Cemal Hoca'nın bir fıkrasını anlatayım da, siz de sevin, şakacı bir insan olduğunu anlayın. Beyazıt Camii'nde vaaz verirdi. Beyaz sakallı, zayıf bir kimseydi. Herhalde ibadetten zayıf bir kimseydi. Ramazan'da vaazına gittik, ben küçüğüm.

"Ramazan'ın ilk günleri; baktım sabahleyin bizim hatun evde bağırıyor."

"—Ah! Hocaefendi! Kedi çanaktan su içiyor."

"—E ne olacak hanım!" "

"—Hocaefendi! Ramazan değil mi?"

"—Evet Ramazan."

"—O zaman niye su içiyor?"

"—Hanım, hanım! Hayvanlar oruç tutmaz, hayvanlar oruç tutmaz!"

Tabi millet de anlıyor şakayı, gülüyorlar. Böyle şakacı bir insandı ama bak hatırda kalıyor, kaç sene geçti. Nur içinde yatsın, iyi insandı. Çok iyi hocalar vardı, Allah razı olsun hepsinden; halkı güzel güzel yetiştirdiler.



9. Soru:

Farz edelim ki bir hanımefendi hac vazifesinin içerisinde ziyaret tavafını yapamadı. Ülkesine dönünceye kadar da bu imkâna sahip olamadı. Bu durumda ne olacak? Hac eksikliği söz konusu olur mu?

Tabii. Hac Arafat ve ziyaret tavafıdır. Ziyaret tavafını yapamadıkça hacı olmaz. Memleketine gittiyse dönecek, bir zaman sonra ziyaret tavafını gene yapacak. Ya da bekleyecek ziyaret tavafını yapacak, öyle gidecek. Hazır buraya gelmiş, üç gün daha bekleyecek, ziyaret tavafını yapacak öyle gidecek.

"—Kafile var, gitmem lazım, bir daha da gelmem mümkün değil. Bir başka yolu yok mu bunun?"

Var. Hayızlıyken ziyaret tavafını yapar, deve keser. Çünkü hayızlıyken ziyaret tavafını yapmak deve kesmeyi, sığır kesmeyi gerektiren bir suçtur. Vazifeyi yapmış olur, deve keser.

k. Alkolsüz Bira

Soru:

Mekke bakkalları alkolsüz bira satıyor. Bu konuya ne dersiniz?

Bir içki alkolsüzse adının değişik olması mühim değildir, helaldir. Alkollü ise yine adının farklı olması mühim değildir, haramdır. Alkollü ise içilmez, alkolsüz ise içilir.

"—Ben bira içmiyorum da şarap içiyorum, şarap içmiyorum da votka içiyorum, votka içmiyorum da likör içiyorum, likör içmiyorum da esrar çekiyorum, esrar çekmiyorum da tiner kokluyorum."

Sarhoşluk veren her şey haramdır. Çoğu haram olan şeyin, -sarhoş etmese bile- azı da haramdır.

Sarhoşluk vermeyen bir meşrubat içilebilir, alkolsüz diyorsa adı mühim değil. Yalnız burada ben şunu düşünüyorum: Bu adamlar bira üretiyor. Şu marka biracı. Biracı da burada da ticaret yapmak için alkolsüz meşrubat üretmiş, getirmiş. Ben onun markasını almam. Neden? Çünkü adamlar burada para kazanıyor, öbür tarafta haramı satıyor, harama harcıyor. Almamaya gayret edelim, almayalım Alkollüsünü yapan bir marka ise, alkolsüzünü de içmem; destek vermemek için içmemeye gayret edelim. Bence bu işin inceliği bu.

l. Bir Hatıra

Soru:

Gökyüzünde yıldız seyrediyorum. Bir ara gökyüzüne baktım yıldız yok. Düşündüm, biraz sonra baktım o mübarek ışık bizim üstümüzde.

Ben de gerçekleşmiş bir hadiseyi anlatarak, buna cevap vereyim. Arapça bilen meşhur bazı kimseler bana anlattılar. Adını söylesem siz de tanırsınız.

Mehmed Zahid Kotku Hocamız Arafat'ta çadırdayken, iki tane Pakistanlı gelmiş. Efendi, münevver, giyimi kuşamı yerinde iki zât, çadırın önünde diz çökmüşler. Hocamız'ın yanına kasideler okuyarak hürmetkâr bir şekilde gelmişler. Bunu bize anlatan şahıs Arapça biliyor. Şöyle diyorlarmış:



"—Biz Pakistan'da bir nur gördük. O nuru takip ettik, buralara, Hicaz'a geldik. O nuru takip ettik; Arafat'a geldi, Arafat'a geldik. Sonra bu çadırın üzerine geldi, üzerinden içine girdi. O nur burada diye buraya geldik."

Demek ki Allah-u Teàlâ Hazretleri, mânevî bazı şeyleri gösteriyor.

m. Tavafta Selâmlamalar

1. Soru:

Hâcerü'l-Esved'in selâmlamasının üç kere yapılması gibi bir durumu var mı?

Evet, üç defa "*Bismi'llâhi allàhu ekber!*" diyecek. Yanına yanaşamıyorsa, uzaktan böyle işaret edip, ondan sonra sağ avucunun içini öpecek. Tavafa öyle başlayacak.

2. Soru:

Rükn-i Yemânî'nin selâmlanmasının hikmeti nedir?

Peygamber SAS Efendimiz Rükn-i Yemânî'yi selâmlamıştır da onun için selâmlanır. Hatta kitapta: "Peygamber Efendimiz yanağını koydu, Rükn-i Yemânî'yi öptü." diye yazar.

Rükn-i Yemânî'de melekler izdihamlı şekilde, çok bulunduğu için selâmlamıştır. Hâcerü'l-Esved de selâmlanıyor, Rükn-i Irâkî ile Rükn-i Şâmî'nin istilâmı yani selâmlanması yok.

n. Haccın Niyyeti

1. Soru:
Temettüye niyet eden umre yapmadan evvel kırana niyet edebilir mi?

Bu niyetin yeri mîkattan önce oluyor. Mîkattan sonra temettu dedi, daha herhangi işe girişmeden, buradaki vazifelere başlamadan değiştirdi, değiştirebilir.

2. Soru:
Niyet eden bir kimse memlekete dönüp geri gelirse, niyetini o zaman değiştirebilir mi?

Değiştirebilir. Çünkü memlekete geri gidince siliniyor. Niyeti değiştirebilir. Çünkü mîkatın dışına çıkıyor, çıkınca değiştirir.

3. Soru:
Önce temettuye niyetlenen hacı erkenden hac için ihramlanırsa, farz tavafın sa'yini önceden yapabilir mi?

Yapabilir. Telbiye gününe bırakmadı, hac için ihramlandı. Nafile bir tavaf yapar arkasından sa'y ederse aynı ihramla haccın sa'yini tekrar yapması gerekmez.

4. Soru:
Birisi, "Biz Mekke-i Mükerreme'ye Ramazan'da geldik." diyor. "Bize âfaki olduğumuz için sadece hacc-ı ifrâd yapacaksınız.' dediler. Müjdeli hadisten faydalanmak için hacc-ı temettü yapsak

olur mu?

Alimler demişler ki Mekke ahalisinin haccı sadece hacc-ı ifrâddır. Mekke ahalisi sadece hac yapar. Dışarıdan gelen insan da Ramazan'da buraya geldi umre yaptı. Ramazan'da umre yaptı ama hac mevsimi girmeden o zamanda umre yapmıştı. Hac mevsimi Şevval'de, bayramdan sonra başlıyor. Buraya geldi, umresini yaptı yerleşti.

Ne olmuş oldu? Mekke ahalisi gibi oldu. Mekke ahalisi hacc-ı ifrâd yapar diye, onun için kitaplar böyle yazar. Hatta "Eğer umre yaparsa bu usûle uymadığı için kurban keser ama ceza kurbanı keser." derler.

Alimlerin bu hususta çeşitli görüşleri var.

Peki bu durumda daha iyisi nedir? Haccı bitirdikten sonra umre yapar. Hacdan sonra, hac, hacc-ı ifrâdı bitti. Ondan sonra bir ara umre mescidine gider. Oradan ihramlanır, bir umre yapar. Hacdan sonra olur.

Hz. Aişe Validemiz buraya hacca gelirken hanımlık hâli olmuş. Ahali ile beraber umre yapamamış. Ondan sonra üzülmüş. Hac bittiği zaman Peygamber Efendimiz'e:

"—Herkes hem hac hem umre yaptı. Ben kadınlık halleri dolayısıyla, o zaman mazeretim olduğundan umre yapamamıştım. Şimdi sadece hac yaptım döneceğim. Bu umresiz oldu." deyince, Peygamber Efendimiz yanına kardeşi Abdurrahman'ı katmış, onu Ten'ime, şimdiki umre mescidinin oluğu yere göndermiş. Orada ihrama girmiş, umreye niyet etmiş, bir umre yapmış.

Buna dayanarak, hacdan sonra umre yaparsa olur. O sevabı öyle almış olur. O cezalı dedikleri duruma düşmemiş olur.

o. Abdest Bozulması

1. Soru:

Umre yaparken, iki şavtı yaptıktan sonra abdesti bozuldu. Fakat tavafı bitirirse cezası ne olur?

Yedi defa Kabe'yi şavt yapınca bir tavaf olur. İki yedinin yarısından azdır. Tavafın çoğunu abdestsiz yapmış olduğundan kurban kesmesi gerekir.

2. Soru:

Muhterem Hocam, bir bayan temettü haccına niyetleniyor, tavafı yapıyor, sayi tamamlamaya az kala abdesti bozulmuş. Öylece tamamlayıp saçlarını kestirmişler, ihramdan çıkmışlar. Bir ceza gerekir mi, bu durumda ne yapılması lazım?

Sa'yin çoğu olunca sa'yi tamam olmuş oluyor. Zaten temettü haccına niyetlenmiş, tavafı tamamlamış, sa'yin de çoğunu tamamlamış. Orada bıraksaydı mazeretim var diye bırakmış olacaktı, ama kalan kısmını abdesti bozularak yaptığı için bir ceza gerekecek. O cezanın miktarını yarın inşallah söyleyeyim.

3. Soru:

Bir kişi nafile tavafını yaparken, abdestinin bozulup bozulmadığı konusunda şüpheye düşer ve tavafını da tamamlarsa durumu ne olur?

Hiçbir şey olmaz. Neden bir şey olmaz? Çünkü şüphe ile abdest bozulmuş sayılmaz, tavafı abdestsiz yapmış sayılmaz. Abdestini bozduğu şüpheli; şüphe ediyor kendisi, "Acaba bozuldu mu?" diyor. Mecelle'nin çok umumi bir kaidesi vardır; "Yakîn şek ile zâil olmaz." İyi bilinen bir bilginin üstü şüphe üzerine çizilmez. Abdest aldığını biliyor mu? Biliyor. Abdestli girdi mi tavafa? Abdestli girdi. "Ama hocam, içime bir şüphe düştü; bozuldu mu bozulmadı mı?" Şüpheye itibar edilmez. Şüpheye itibar yoktur.

Peygamber Efendimiz'den misaller bulalım. Bu kural Mecelle'ye nasıl girdi? Az bir kural değil bu; mühim bir kural: Yakîn şek ile zâil olmaz. Birisi abdest alıyordu. Peygamber Efendimiz ona bakıyor. Tam bitireceği sırada yine abdest alıyor, yine abdest alıyor… Peygamber Efendimiz;

"—Sen niye böyle tekrar tekrar abdest alıyorsun?" dedi.

“—Yâ Rasûlallah! Abdestim kaçıyor gibi geliyor.” dedi.

İyi bilinsin diye açıkça söylememi mâzur görün. Ben bu lafları sevmiyorum, utanıyorum. Aldığım terbiyeye de aykırı geliyor ama “yellenmek” deniliyor ya, “gaz çıkarmak” insanın arkasından gaz çıkarması. Öyle gibi geliyormuş; kıpırdanıyor gibi.

Peygamber Efendimiz diyor ki;

“—O zaman abdest bozulmaz; abdestini al, devam et.”

Abdestin bozulması için belirgin bir belirti olması lazım. Ya sesi duyulacak; hani bazen insan sesli yelleniyor ya, bir ses çıkıyor; tamam abdesti kaçtı, sesli. Ya da kokusu duyulacak.

Öyle bir şey yok ama öyle gibi geliyor. Öyle gibi getiren şeytan; vesvese veriyor. Tavafın tadını kaçırtmak için ele aldığı adama vesvese veriyor. Kaçtı gibi, orası kıpırdadı gibi. Öyle kıpırdadı gibi ile iş yok. Abdesti vardır, tamamdır. İster nafile tavaf olsun, ister farz tavaf olsun zararı yoktur. Allah kabul etsin.

Muhterem kardeşlerim! Bir de şeytanın bu konudaki melanetini söyleyeyim size. O adam şimdi, “Galiba abdestim bozuldu.” dese, dışarıya çıksa; gitse abdest alsa, yine gelse, yine tavafın bir noktasında kaçırdı gibi getirtir. Yine gider, yine abdest alır, tamamlayacağı sırada yine kaçırdı gibi getirtir. Yani o tavafı bitirtmez. Bu şeytan deli eder insanı.

Namazda da öyle, abdest alırken de öyle. Kaçtı gibi gelir. Namaz bozuldu gibi gelir. Eğer şeytana itibar eder de; “Kalkayım ihtiyaten şunu düzelteyim, sağlam olsun.” derse yine yapar, yine yapar, yine yapar… Çıldırtır insanı. Şeytanın huyu böyledir. Sırf bu işi yapmak için özel şeytan vardır. Peygamber Efendimiz;

“—İnsanın arka tarafını kıpırdatan, kıl çeken şeytan vardır.” diyor.

Bunun çaresi şeytanın vesvesesine itibar etmemektir. Kesin olmadıktan sonra devam edecek.

“—Ben şimdi burada namaz kılıyorum ama ya buraya bir çocuk çiş yaptıysa?”

Olmaz! Böyle şüpheyle iş olmaz.

“—Şimdi ben kahvaltıda zeytin yiyorum ama bu salamura

zeytinin içine ya fare düştüyse?”

Olmaz!

“—Ya düştüyse?”

Gördün mü?

“—Hayır, aklıma geliverdi.”

Şeytan getiriyor. Ne zeytin yiyebilirsin, ne ekmek yiyebilirsin, ne zeytinyağı içebilirsin, ne et yiyebilirsin. Deli eder insanı! Şeytanın vesvesesi böyle korkunçtur.

Kancayı bir taktı mı; öğle namazı için abdest almaya başlar da, ikindiye kadar abdestini tamamlayamaz. Yıkaya yıkaya elleri yara olur.

“—Ne yapıyorsun?”

“—Elimi yıkıyorum”

“—Yeter artık.”

“—Dur, daha olmadı, biraz daha temiz olsun.”

“—Yeter, bırak!”

“—Yok, biraz daha yapayım.”

İkindiye kadar abdest aldırtır. Kırk defa abdest aldırtır! Kırk defa aynı farza, “*Allahu ekber!*” dedirtir, durdurtur. Sonunda bir yerinde; “Yine olmadı, hadi yenile.” diye aklına getirtir. Şeytan çok tehlikelidir. Şeytanın vesvesesine yüz vermemek lazım.

Bu da güzel bir soruydu, biz de iyice işledik, cevap verdik.

p. İhramda İken Banyo

1. Soru:

İhramlı olan insan banyo yapabilir mi? İhramını değiştirebilir mi? Yıkayabilir mi? Bu konuda hanımlar ve erkekler arasında fark var mıdır?

İhramlı olmak demek, “Mekke-i Mükerreme’yi hac ve umre maksadıyla ziyaret edeceğim.” diye niyet edip, bu ziyaretin şanına uygun tavrı takınmak, onun ahkâmına girmek demektir. Yoksa sadece üstündeki elbise demek değildir. Üstündeki örtünülen

peştamal gibi aşağı sarılan beyaz örtüye ihram bezi diyorlar. O da ihramın bir parçası. İhrama niyet etmiş bir insanın yapması gereken işlerden birisi de dikişsiz elbise giymek olduğundan elbiselerini çıkarıyor o dikişsiz iki parçaya bürünüyor.

Yoksa ihram o demek değildir. İhram kelime olarak; Harem mıntıkasına yollanmak, Harem mıntıkasına teveccüh etmek, kastetmek demektir. Aslında; "Ben Allah rızası için Harem mıntıkasına gitmek üzere niyet ettim." demektir. Bir mânası da; "Allah'ın haram kıldığı o şeyleri kendime haram belledim, haram olduğunu kabul ettim; o yasaklara uyarak ziyaretimi yapacağım." demektir. Yoksa ihram iki parça bez demek değildir.

Bu sebepten, üzerindeki o bez parçaları olmasa da insan ihramlı olabilir. Nitekim kadınların böyle; iki parça elbiseye bürünme mecburiyeti yoktur, dikişli elbise giyebilirler, öylece ihramlanırlar. Demek ki bu bez değilmiş. Kadınlar manto, şalvar giydiği halde, iç çamaşırı giydiği halde, dikişli giydiği halde onlar da ihramlanabiliyorlar. Buradan anlayın. İhramlanmak demek, bu bez parçalarını giymek demek değildir.

Onun için kadın veya erkek icap ettiğinde, temizlenmesi gerektiğinde, banyo yapacağı zaman bunlar ıslanmasın diye çıkarır, asar, banyosunu yapar. Şimdi benim ihramı kapıda asılı mı kaldı?

Hayır, ihram askıya, çiviye asılmaz; ihram bir niyettir. Mikat'ta ihramlanmaya niyetleniyorsun. Neye benzetebiliriz? Olağanüstü hal. Devletin idaresi tabii olarak devam edip dururken sıkıyönetim ilan ediliyor, "Olağanüstü Hal" diyoruz. O zaman işler değişiyor; onun gibi.

İnsan sade bir müslümanken, Mekke-i Mükerreme'nin şânından, mübarekliğinden dolayı Mekke'ye yakışır, olağanüstü bir havaya giriyor. İşte ona "ihramlanmak" deniliyor. Onun için onu çiviye astığın zaman da yine ihramlı durur. Yani banyoda çıplakken bile insan ihramlıdır.

Anlaşılsın diye böyle şeyleri söylüyorum. Banyo ahvalini

söylemek bize düşmez ama anlatmak vazifemiz. Bunlar çiviye asılıyken bile insan yine ihramdadır, ihramlıdır. Çünkü niyet etmiş; o niyet, o hal, o olağanüstü hal, o mübarek hal devam ediyor. Henüz o halden çıkmadı. O halden çıkmak nasıl oluyor? Umre yapan insan tavaf ve sa'yi yaptıktan sonra tıraş olmasıyla beraber o halden çıkıyor. İsterse üstünde o elbise olsun. Tıraş oldu, berberden çıktı, üstünde o elbise var. Tıraş olmakla o olağanüstü hal bitti.

Onun için banyo yapmak gerekiyorsa banyo yapar. Sabah kalktım, "Hadi camiye gidelim." "Kusura bakma, banyo yapmam lazım." "Tamam, banyo yap." Veya "Kalk hadi, geç kaldık, ezan okunacak, namaza gidelim." Hayır, benim yıkanmam lazım." Demek ki yıkanabilir; mâni değil.

İhramını değiştirip yıkayabilir mi? Gerekiyorsa değiştirir. Tuvalette düşer; ihramı kirlenir, pislenir -açık söyleyelim de millet anlasın, mecazî konuşmadan anlayamaz- idrar olur, kaçırır kendisini tutamaz veyahut midesi bozulur; o zaman değiştirebilir, ihrama zarar gelmez. Onu değiştirir, ötekisini giyer. Eğer mecburiyet varsa yıkanabilir, ihram bezini değiştirebilir.

Bu konuda kadınla erkek arasında fark var mıdır? Yoktur. Kadın da değiştirebilir, erkek de değiştirebilir. Kadın da yıkanabilir, erkek de yıkanabilir.

Neden bu hususta bir tereddüt var, niye bu soru soruluyor?

Bizim hacılar Avrupa'da alışmışlardır, büyük şehirlerde yaşayanlar alışmışlardır; beyler her sabah banyo yapar. Su bol, Anadolu'daki gibi kıt değil. Sabahleyin yataktan kalkar, banyo yapar; akşam işten çıkar, iş tulumunu çıkarır, banyo yapar. Bu alışmıştır, vücut da alışmıştır. Banyo ister, yıkanmak ister; şampuan, sabun ister. Beyzadem burada Hac ahvali ve ihram dolayısıyla iki üç gün yıkanmayınca, saçı yağlanınca, vücudu yağlanınca rahatsız olmaya başlar; yıkansam der.

Bu böyle olmaz; doğru değil. İhram, tevazu kıyafetidir. Burası tevazu yeridir; süslenme, taranma, donanma yeri değildir. Lafı

evirip çevirip söylemek gerekirse hacının tozlu topraklısı; hor zelil olanı makbuldür. “Yâ Rabbi! Şu halime bak; bana acı, bana rahmeyle, beni afv u mağfiret eyle!” diyebilsin; Allah acısın. Biz buraya yalvarmaya geldik. Burası yalvarma yeridir; süslenme yeri değildir. Keyif için süslenmek, az biraz kirlendi, ütüsü bozuldu diye değiştirmek, keyif için yıkanmak doğru değildir.

Yıkanırken, kendisinin zorlamasıyla kopan her kıl için sadaka vermek gerekir. Vücuttan epey de kıl dökülür. Ben abdest alırken bakıyorum elime üç dört tane kıl gelmiş. Bilmiyorum yalnızca bende mi böyle oluyor ama herkeste böyle olduğunu düşünüyorum. Tabii olarak değil de böyle kendisinin zorlamasıyla, taramakla kopan kılların her birisi ceza gerektirir, sadaka gerektirir. Cezalı duruma düşmemek için mümkün olduğu kadar kaçınmak lazım.

İhramda durduğunuz gün topu topu kaç gündür ki? Eski zamanlarda adamın yaya geldiğini düşünün. Mekke ile Medine arasının on beş gün olduğu zamanı düşünün. Ayaklarının patlaya patlaya yürüdüğünü, kumlara battığını düşün. Alimallah onun ihramı toprak rengi olur. İşte öyle olacak.

Terler; rüzgâr terlerin üstüne tozları yapıştırır, vıcık vıcık olur, rahatsız olur. Ne yapalım? Burası yalvarıp yakarma, boyun bükme yeridir. Öyle keyif için yıkanmak doğru değildir, tehlikelidir. “Dökülen kıllardan dolayı sadaka gerekir.” demişlerdir. Onun için kirlendi diye eski ihramını değiştirmeyi uygun görmemişlerdir. Hocalarımız; “Öyle yapmayın.” demişlerdir.

2. Soru:

Ben mikattan çok önce ihramlandım. Ondan sonra da, “Nasıl olsa mikat yerine gelmedim.” diye yıkanmış, taranmış.

Tabii taranınca kıllar dökülür. Kadınlar böyle tararlar tararlar, sonra taraktan böyle böyle yaptığın zaman bir yumak saç çıkar. Erkekler de tarandığı zaman, böyle yaptığı zaman bir sürü

saç çıkar. Nasıl olsa Mikat yerine gelmedim diye yıkanmış taranmış, yıkanmış taranmış. Bu da yanlış.

İhramlanmanın son hududu mîkat yeridir; oradan öteye ihrama niyet etmeden geçemez. Ondan evvel ihrama niyet etmişse, İstanbul'dan niyetlenmişse, oradan itibaren ihramlıdır. Frankfurt'tan niyetlenmişse Frankfurt'tan itibaren ihramlıdır. Stockholm'den niyetlenmişse o zamandan itibaren ihramlıdır. İhram yasağını yaparsa, ihram cezasını yer. "Ben ihramlanmaya niyet ettim." demiş mi? Demiş. Bitti. O zamandan itibaren ihramlıdır. "Mîkat yerine gelmedik." diye yıkanmış, taranmış, rahat davranmış. O kılların sayısınca sadaka verecek. Epeyce bir şey yüklenmiş.

3. Soru:
İhramlılar zaruret olduğunda kokulu ilaç kullanabilir mi? Kirlenen elbisesini yıkayabilir mi?

İlaç kokulu da olsa zaruret varsa kullanabilir.

İhramı kirlenmişse yıkayabilir ama sırf fazla kirlendi, görüntüyü bozdu diye yıkamak doğru değil. Necaset bulaşmışsa yıkayacak ama kirlendi, biraz tozlandı, topraklandı; güzel görünsün diye yıkamak doğru değil. Çünkü ihramlılık hali Allahu Teàlâ Hazretlerine meskenet ile kulluk etme halidir. Toza toprağa bulanacak, saçı sakalına karışacak ve Allah'a yalvaracak. O hal makbul.

r. Günahların Affolması

1. Soru:

Süleyman Şeker Hoca'nın 'Hac Rehberi' isimli kitabında; "Meş'ari'l-Haram'da, hacının kul hakkı da bağışlanır." diyor. Siz ne buyurursunuz?



Ben ne buyuracağım? "Allah Allah!" derim, "Çok şükür yâ Rabbi!" derim, "Allahu ekber!" derim. Bunu Süleyman Şeker Hoca söylemiyor ki kitaplar yazıyor. Meş'ari'l-Haram, yani Müzdelife'de, Allah kul haklarını bile affediyor. Ondan sonra Mina... Mina'da da affolunuyor. Arafat'ta affolunmayıp sonraya kalanlar Müzdelife'de affolunuyor. Müzdelife'de affolunmayıp daha sonraya kalanlar Mina'da affolunuyor; Allah affediyor. Kul hakkını nasıl affeder? Peygamber Efendimiz ne buyurmuş?

"—Yâ Rabbi! Senin her şeye gücün yeter, her şeye kàdirsin; hak sahibini razı edersin, mükâfat verirsin, razı olunca vazgeçer; ötekisini de kul hakkından kurtarırsın." Allah her şeye kâdir.

Tavaf ederken bazen dua edenleri duyuyorsunuzdur veyahut tavaf dualarının mânalarını okurken gözünüze ilişmiştir. Tavaf ederken nasıl dua ediliyor:

"—Yâ Rabbi! Benim üzerimde sana karşı borçlar var, sana karşı kulluğumda, ibadetimde eksikliklerim var; bunları affet. Bir de kullara karşı borçlarım var, kullara karşı olan borçlarımı da

benim üzerimden al; sen onlara o hakları ver, beni o haklardan kurtar!" diye dua ediliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri dilerse böyle yapar, ama dilemezse yapmaz; o kulu yakasına yapıştırabilir. Bilemeyiz. Kitaplarda müjde vardır. Hacı Meş'ari'l-Haram'da, Mina'da Allah'ın lütfuyla kul haklarından da kurtulacak.

Burada açıklamam gereken bir şey var:

Adam birisinin tarlasını gasp etmiş veya arsasına gecekonduyu yapmış. Adam kan kusuyor, üzülüyor. Yeri gasp etmiş, sahibini de biliyor. O burada duayla affolunmaz. Öyle şey yok! Sahibi belli olan hakları sahibine ödeyecek. Sahibini bulamadığı haklar affolunur.

Ya kendisi farkına varmadan üzerine haklar binmiştir; kimin hakkı olduğunun farkına varmaz, ya da sahibinin kim olduğunu biliyordur da adamı bulamıyordur; adam ölmüştür, izini kaybetmiştir, çok pişmandır. "Yâ Rabbi! Ben bundan nasıl kurtulacağım?" diye üzülüyordur. Öyleyse affolunur. Yoksa yeri yurdu belli olan borç ödenmeden kul hakkından kurtulamaz.

"—Tamam ben hacca gittim artık ödemeyeyim."

Öyle şey yok! Kimsenin hakkını almaması lazım, almışsa ödemesi lazım. Ödeyemediği haklar affolunur. Yoksa kulun hakkı boynunda dururken olmaz. Ya gelmeden evvel helalleşecek, ödeyecekti ya da "Artık gittiğim zaman ödeyeceğim." diye şimdiden iyice kastedecek, niyetlenecek, "Yâ Rabbi! Ben geciktim ama sen beni affet, gidince ödeyeceğim." diyecek. Kul hakkı ancak sahibi bilinmediği zaman affolunur.

2. Soru:

Ben daha önce haccımı yapmıştım. Bu yıl da inşaallah başkası niyetine yapacağım. Başkasına hac yapmam sebebiyle benim de günahlarım affolur mu? Sevabından nasibim olur mu?

Evet, olur. Çünkü Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerifinde buyurdu ki; "Ne olurdu bir evlat, vefat etmiş anası babası için

niyet edip hac etseydi. Hem kendisi sevap kazanırdı hem anası, babası sevap kazanırdı.” diyor. Demek ki öyle niyet edenin de sevabı var.

s. Ravza-ı Mutahhara’yı Ziyaret

1. Soru:

Mekke’den Türkiye’ye otobüsle giderken Ravza-ı Mutahhara’yı ziyaret gerekir mi?

Hacılar her bakımdan hür değillerdir; kafileye bağlıdır, buranın kurallarına bağlıdır, yasaklara mâruzdur, askerin “dur” dediği yerde durur, “geçme” dediği yerden geçemez. Hacca gelen bir insan Peygamber Efendimiz’in türbesini ziyaret eder. Haccın içinden bir şey değil ama gelmişken Peygamber Efendimiz’i de ziyaret eder. Ya hacdan evvel ziyaret eder, ondan sonra buradan kalkar memleketine gider. Ya evvelâ gelir haccını yapar, dönüşte



Peygamber Efendimiz'i ziyaret eder. Ziyaret etmesi lâzım. Önceden ziyaret etmişse, ikinci kere ziyaret imkânı olmayacaksa telaş etmesin; doğrudan gidebilir. Etmemişse, sonradan ziyaret eder.

İstediği halde herhangi bir şekilde, kafile ve sâire dolayısıyla yapamadan gitmişse, Allah ileriki bir zamanda ziyareti nasip etsin. Haccı hacdır. Medine-i Münevvere'yi ziyaret haccın işi değil. Haccı tamamdır ama ziyaret ederse daha iyi olur.

t. Hanımların Haccı

Soru:
Hanımlar tek başına hacca gidebilir mi?

Gidemez! Çünkü bu yolculuğun bin bir türlü hali vardır. İnsan ayılır, bayılır, yanında mahremi olması lâzım. Sefer mesafesi, yani insan namazı iki rekât namaz kılacak bir mesafe kadar uzağa kadın mahremsiz gidemez. "Kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa, sefer mesafesinden uzağa bir kadın mahremsiz gitmesin!" diyor Peygamber Efendimiz, hadis-i şerif var.

"—Efendim, gidenler varmış."

Nasıl gidiyormuş?

"—Turizm şirketinin müdürüyle nikâhlanıyormuş. Vaziyeti kurtarmak için, nikâhlı olarak gidiyormuş, geliyormuş."

Bu kadar kadının hepsiyle nikâh olmaz ki, dört tanesiyle olur. Yani, bu ne biçim bir şey, uyduruk bir şey…

"—Dört tane dul hanım bir arada olunca gider, diyorlar?"

Gidemez! Bizim mezhebimize göre doğru olmaz, aklen de doğru olmuyor. Yani dört tane kadın, dört tane korunmaya muhtaç mücevher gibi kıymetli insan demektir. Dört de olsa, on da olsa, iki de olsa, bir de olsa; onları koruyacak mahreminin olması lâzım. Grup halinde olduğu zaman, Şafii mezhebi müsaade ediyor ama bizim mezhebimizde uygun değildir.

u. Hicazda Tavuk Eti

Soru:

Çarşıda satılan tavukların İslâmî usülde kesildiği söyleniyor; yenilebilir mi?

Burada büyük tavuk çiftlikleri var. Burası İslâm ülkesi olduğu için, İslâmî adetlere uygun olarak kesmeye çalışıyorlar. Yerli tavuk müesseseleri var. Çok modern tesisleri, çok büyük çiftlikleri var. Herhalde onların tavukları yenilebilir; Allahu a'lem...

Adamın birisi de ucuz diye gidip Macaristan'dan tavuk getirmişse, filânca yerden tavuk ithal etmişse; onlar belki uygun olmayabilir.

Çok ihtiyat etmek isteyen, peynir yesin, ekmek yesin, meyva yesin, balık yesin... Ama, halka kolaylık göstermek gerekiyor. Halkı yokuşa sürmemek gerekiyor. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi odur. Onun için, burada kesilen tavuklar yenilebilir diyoruz.

v. Haremde Yatmak

Soru:

Kadın-erkek karışık, uygunsuz bir şekilde Harem'de yatıyorlar. Bunun hükmü nedir?

Mescidde yatılabilir. Yatılmaz diye bir şey yok. Çünkü bu hac ibadeti zor bir ibadettir. Hacılar burada diyâr-ı gurbettedir. Kalkıp kendi kaldığı yere kolay gidemez gelemez. Başarır başaramaz. Kaybeder yolu vesaire... Yorulur, yorulduğu zaman yatıp uzanabilir. Uzanmanın bir mahzuru yok. Kadınlar kısmında kadınlar yatar. Erkekler kısmında erkekler yatar.

Karışık yatıldığı zaman neye dikkat edilecek? Üstü başı açılmasın diye ona dikkat edecek. Yatılmaz diye bir şey yok. Mescidde yatılabilir. Mescid Allah'ın mescididir. Kul Allah'ın kuludur. Yatılabilir. "Yatılsın" demiyorum. "Yatarsa olabilir." diyorum.



Yatılmasını tavsiye eder misiniz? Etmem. Evinde uyu orada ibadet et! Ama ihtiyaç oluyo, mecburiyet oluyor. Yoruluyor, evini bulamıyor, arkadaşları gelmemiş oluyor; yatabilir.

Bir keresinde Peygamber Efendimiz Hz. Ali Efendimiz'in evine gitmiş:

"—Yâ Fâtıma! Ali nerede?" demiş.

"—Evden gitti." demiş.

Yürümüş gelmiş, bakmış Hz. Ali Efendimiz mescidde yatıyor. Hatta biraz toprağa bulanmış. O zaman demiş ki;

"—Kalk yâ Ebâ Turâb! Ey toprak babası kalk!"

Yüzü topraklanmış olduğu için, Peygamber Efendimiz "Kalk yâ Ebâ Turâb" diye latife etmiş.

Hz. Ali Efendimiz'in bir lakabı da, künyesi de Ebû Turab'dır. "Toprak babası" demek. Turâb, toprak demek. Ebû Turâb, toprak babası demek.

Hz. Ali Efendimiz mescidde yatıyormuş. Ashab-ı Suffe yerleri,

yurtları olmadığı için mescidde yatarlardı.

Bizim böyle âşık arkadaşlar var. Ankara'dan geliyor. Parası çok değil ama haccı da yapmak istiyor. Fırsatını buluyor, geliyor. Belli bir yer de tutmuyor. İnsanın yerinin yurdunun olması büyük bir nimet. Tutmuyor. Mescidde yatıyor. Yüznumaralarda abdest alıyor. İbadetini ediyor. Tavukçudan kebabını alıyor. Peynir, ekmeğini yiyor. İbadete devam ediyor. Arada idare ediyor. Ev Allah'ın evi. Masrafsız idare ediyor. Bazıları fakir olduğundan böyle yapıyor. Âşık-ı sâdık, fakir, parası o kadar yok, olabilir.

y. Hac Sonrası

Soru:
Ziyaretimize gelenlere neler anlatmamızı tavsiye edersiniz?

Cevap: Bunun için hepinizin yanında kâğıt kalem olsun; not alın, hatıralarınızı yazın. Şu konuşmalarımızda dikkatinizi çeken sözleri kaydedin. Onları açarsınız; "Falanca yerde şu oldu, filanca yerde bu oldu." diye tatlı tatlı anlatırsınız. Burada gördüğünüz ibretleri, hikmetleri anlatın. Menâsiki hacla ilgili öğrendiğiniz güzel şeyleri anlatın. Onların doğru yola gelmesi, intibaha ulaşması için aşk ile şevk ile hacca, umreye gelmek istemeleri için içlerinde şevk uyanmasını sağlamaya çalışın. Allah hepinizden razı olsun.

Soru:
Bayramın birinci günü farz tavafı yapmak şart mı?

Hayır, bayramın diğer günleri de yapılması mümkündür. İlk gün şartı yok.

z. Çeşitli Sorular

1. Soru:
Mısırlı bir hoca bir sohbette şöyle dedi: "Neresinde olursa olsun Mekke-i Mükerreme içinde kılınan namaz aynı Harem-i Şerif'te kılınmış gibidir. Ancak Beyt-i Şerif'i görerek namaz kılmak daha

iyidir. (İnne evvele beytin vudıa li'n-nâsi) âyetini okudu, delil getirdi. Bu konuya bir açıklık getirir misiniz?

Evet, Mehmed Zahid Hocamız da böyle buyururdu. Harem'in içindeki her yer sevaplıdır. Çünkü Harem bir mıntıkadır. Aşağı yukarı yirmi beş-elli kilometre çaplı bir mıntıkadır. Sadece Mekke'nin şu mescidi değil, umumi olarak bir mıntıkadır. Burada hepsi sevaptır. Ama orada namaz kılmak daha sevaptır. Kâbe'yi görerek kılınanı daha sevaptır. Böyle; doğrudur.

2. Soru:
Burada oruç tutabilir miyiz?

Bugünlerde oruç tutmak çok sevap ama seferî olanlara oruç yok, seferî durumda olmayanlara oruç olabilir. Diyelim üç aydır burada; oruç tutabilir. Çünkü seferî değil, Mekkeli gibi olduğundan tutabilir ama mecburiyet değil.

"Seferdeyken oruç tutmak takvâ değildir." diye Peygamber Efendimiz hadîs-i şerifte bildiriyor.

Fakat; "Çok rahat durumdayız, keyfimiz, rahatımız yerinde, sıkıntımız yok, hac vazifeleri ağır bir şekilde yüklenmedi." diye tutulabilir.

3. Soru:
Mekke'deki dilenciler şebeke gibi çalışıyor. Gerçek muhtaçları bilemiyorum. Buradan Türkiye'deki muhtaçlara para göndersek aynı sevabı alır mıyız?

Bu bir gerçek, ben kendi gözlerimle gördüm. Yukarıdan bir adam dilencilere talimat veriyor:

"—Sen üç metre ileriye git, sen ondan üç metre daha öteye git, sen şu tarafa dur, sen bu tarafa git."

Bir şebeke var; dilencileri çalıştırıyor; bu doğru. Hakiki fakiri bulmaya çalışmak lazım. Buradan Türkiye'deki muhtaçlara hayır göndermek olur. İnşaallah burada hayır yapan da sevabı alır, Allah tarafından verilir.

11. KURBAN

a. Kurbanın Vücubu

Soru:

Evli hanımın ziynet eşyası olan altından kurban kesmeye muktedirdir. Ancak beyi istediğinde bu altınlardan beyine vermektedir. Beyi kurban kesiyor, hanımı da kesmesi gerekli midir?

Kurban kesmek için mâlum, insanın nisap miktarından fazla malı olması lazım. O anda altın kimin elindeyse onun kurban kesmesi lazım. Eğer altın hanımın üzerindeyse hanım nâmına kurban kesilmesi lazım.

Beyin üzerindeyse, o zaman borç vermiştir, borcun geri dönebilen miktarı zekâtta zenginlikte hesaba girer, o zaman beyi kesebilir. Yani para kimin üzerindeyse, kim zengin durumdaysa onun kesmesi gerekir. İkisi de zenginse, ikisinin de kurban kesmesi lazım.

b. Kurbanın Kesilmesi

Soru:

40 seneden beri mecburi hallerde kümes hayvanı ve kurbanlık keserim. Normal vaziyette ölüyordu. Bu Ramazan'da komşuya tavuk kestim. Çabuk ölmedi. Aynı zamanda hocayım. "Ramazan'da kesilmez." diye, "Hacı kesmez." diye fetva var mıdır? Kesmemek daha mı iyidir?

Muhterem kardeşlerim!

Kümes hayvanlarını kesmek caizdir, mübahtır. Kurban kesmek de caizdir, mübahtır, kesilebilir. Bunun "Ramazan'da kesilir veya kesilmez." diye bir kaydı yoktur. "Hoca kesmez." diye bir kaydı yoktur. Çünkü Peygamber Efendimiz de son senesinde 100 tane deveyi dizdi; 63 tanesini kendisi nahr etti, kesti. Geriye kalanı da başkaları kestiler. Oradan 63yaşının her birine ait olduğu anlaşıldı. Peygamber Efendimiz'in yaptığı bir iş güzeldir.



Ben âcizâne bir hatıramı anlatayım, değerli kardeşlerim!

Kurban Bayramı oldu, biz yedi kardeştik. Babamız da başımızda.

"—Camiden çıktıktan sonra gelsin, kurbanı kessin." diye kasaba söylemiş.

Adam gelmedi, sözünde duramadı. Veyahut işi çok uzun sürdü. Veyahut yolunu kestiler; "Gel bizimkini de kes!" dediler, ev uzak geldi, gelmedi.

Bu böyle beklemekle olmaz.

"—Haydi kurbanımızı kendimiz keselim!" dedik.

Büyük bir ağabeyim var; biraz şakacıdır. Babama;

"—Sen bizim babamızsın, hadi sen kes bakalım." dedi.

Babam da:

"—Evlatlarım, hiç yapmadım yapamadım. Üstüme varmayın, yapamam. Doğru ama yapamam." dedi.

Ondan sonra en büyük ağabeyimize söyledik.

"—Haydi bakalım babam yapmıyor; o halde sen kes!"

"—Ben de yapamam." dedi.

Bu sefer muzipliği yapan ağabeyimize söyledik.
"—Hadi sıra sana geldi, sen kes bakalım."
"—Ben de yapamam." dedi.

Ondan sonra rahmetli ağabeyime sıra geldi. Benim yüreğim küt küt atıyor, sıra bana yaklaşıyor. O da "Kesemem." demesin mi?

İş bana geldi. Neredeyse yüreğim buradan fırlayıp bir yerlere gidecek. Küt küt atıyor. Ben de kesemem. Kesemem çünkü kurbanı hiç kesmedim. Bıçağı nasıl vuracağım?

Düşündüm; "Allah bizden daha merhametli; bu mahlukâtı bizim için yaratmış. Peygamber Efendimiz, bizim numûnemiz; bizden çok daha merhametli. Bizim bu kurbanı kesmemizde hikmet var. Erkeklerin kesmesinde bir şey var. Bizim yetişmemiz lazım. Dünyanın bin bir türlü hâli olur. Trafik kazası olur. Adamın kanı çıkar. Birisi kan gördü mü fenalık geliyor, bayılıyor. Erkek adamsın, bayılma. Ne yapalım trafik kazası oldu. Onu kurtaracaksın, bunu çekeceksin. Yani hayatta bin bir türlü şey olabilir. Benim bunu yapmam lazım." dedim.

Elime bıçağı aldım:

"—*Bi'smi'llâhi allahu ekber!*" dedim, kestim ama ben de kesildim, dermanım kalmadı.

Kesiliyor muhterem kardeşlerim! Hikmetleri var. Sebebi var, hikmeti var. Yâsîn Sûresi'nin son sayfasının başındaki Ayette Allah-u Teala Hazretleri şöyle buyuruyor:

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ

(يس: ٧١)

(*Evelem yerev ennâ halaknâ lehüm mimmâ amilet eydînâ en'âmen fehüm lehâ mâlikûn*) [Görmüyorlar mı ki, biz kudretimizin eseri olmak üzere onlar için birçok hayvan yarattık. Bu sayede onlar bunlara sahip olmuşlardır.] (Yasin 36/71)

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ (يس: ٧٢)



(*Ve zellelnâhâ lehüm feminhâ rakûbühüm ve minhâ ye'külûn*) [Bu hayvanları onların emrine verdik. Onların bazısını binek olarak kullanırlar, bazısını besin olarak yerler.] (Yasin 36/72)

Hayvanın üstüne binilir mi? Zahmet çekecek. Binilir.

Ayet-i kerimede müsaade ediliyor, binilir. Allah onları bizim için yarattı.

Tavuk kesilir mi? Kesilir. Allah "Biz gıdalanalım." diye yarattı.

Balık tutulur mu? Tutulur.

Av avlanılır mı? Avlanılır. Usulüyle.

Ramazan'da et yemeyecek miyiz? Ramazan'da da kesilir.

Hoca kesmez mi? Bir iş güzelse hoca da keser, hacı da keser. Lâlettayin vatandaş da keser. Bir iş güzel değilse hoca da kesmez, lâlettayin vatandaş da kesmez.

Lâlettayin vatandaş kessin, hoca kesmesin. Öyle şey olur mu? İki şey farklı olur mu? Kötü şeyse o da yapmasın; o da cennete girsin. Hoca cennete girecek de, cemaat cehennemde mi kalacak? Beraberce cennete girelim! O bakımdan böyle şeyin aslı yoktur, kesilir. Müsterih olsun.

"—Canı çabuk çıkmadı?"

Normal olarak, canının çabuk çıkması için tedbir almak

emrediliyor. Peygamber Efendimiz:

"—Kurban kestiğiniz zaman kesmeyi güzel yapın!" diyor.

Bıçağınızı keskin yapın. Şıp kesin, hayvan ezâ cefâ çekmesin. Bu tamam. Ama bazen çabuk olmaz. Bizim acemiliğimizden olabilir. Ama bu acemi değilmiş, zaten kasapmış. Bazen de hayvandan gelen bir sebepten olur.

Ne yapalım? Çektirmek istemeyiz; ama bazen öyle oluyor. Bazen kurban kesmek için sığırı yatırıyorlar. Hayvan bir kurtuluyor; kafasının yarısı kesik ortalıkta dolaşıyor.

Öyle yapmasını istemiyorduk ama istisnai hadise... Müsterih olsun. Bu gibi şeyleri zihne takmaya, fikr-i sâbit hâline getirmeye lüzum yok.

Olabilir, caizdir. Peygamber Efendimiz de yapmış.

c. Kurban Etinin Paylaşılması

1. Soru:

Kurban kesiminde babam ve oğullarımla beraber kesiyoruz. Taksimden sonra parçaların kime hangisi düşecek diye kura çekiyoruz. Ne dersiniz?

Bu kura kumar kurası değildir, normaldir. Bunun bir mahzuru yok. Kurbanı kurban niyetiyle kesiyorlar, payları eşit olarak ayırmaya çalışıyorlar, ondan sonra da arada bir gönül kalma göz kalma durumu olmasın diye kura ile taksim ediyorlar. Zaten bir tanesini alacaklardı; almaları hakları olan bir parçayı kura ile alıyorlar.

Bu kumar değildir, normaldir. Zaten kurbanın etini alacaktı, değerlendirecekti. Mahzuru yoktur, olabilir, böyle yapabilirler. Böyle olunca da kimsenin ötekisinin "Bak ona budu gitti, bana yağlı tarafı geldi, buna kemikleri çok gitti..." gibi bir durum olmamış oluyor, iyi de oluyor.

d. Akika Kurbanı

Soru:

Ben çocuklarımın akîka kurbanını kesmedim. Akîka kesmek gerektiğini yeni öğrendim. Şimdi ne yapmam lazım?

Akîka her zaman kesilebilir. İlk zamanı çocuk doğduğu haftadadır, ilk yedi gün içindedir. Ama ta ileri yaşlara kadar kesilebilir. Hatta bir insan kendisinin akikasının kesilip kesilmediğini bilmiyorsa anası, babasına sorma durumu da kalmamışsa, kendisi kendisine *akîka* kesebilir.

Akîka tavsiye edilmiş bir kurbandır. Eti etine, kemiği kemiğine, her azası her azasına cehennemden âzad olmasına vesile olacağından, Avustralya'da da koyun sudan ucuz olduğundan erkeklere iki tane, kızlara bir tane *akîka* kesmek çok uygun olur. Bizim Türkiye gibi değil, burada gayet kolay…



12. KUR'AN-I KERİM

a. Kur'an'ı Kerim'i Güzel Okumak

Soru:

Bazı kimseler Kur'an'ı makamla; rast, sabâ, hicaz makamlarıyla okuyorlar. Bu makamlar mûsikî makamları değil midir, caiz olur mu?

İnsan bilse de bilmese de, bir kıraat tutturdu mu, o bir makama girer.

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً (المزمل:٤)

(*Ve rettili'l-Kur'ane tertîlâ*) [Kur'an'ı tane tane oku.] (Müzzemmil, 73/4) buyrulmuş. Kur'an'ı tertil ile, makam ile okumak lâzımdır.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[27]

---

[27] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.464, no:1468; Neseî, *Sünen*, c.II, s.179, no:1015, 1016; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.283, no:18517; Dârimî, Sünen, c.II, s.565, no:3500; İbn-i Huzeyme, c.III, s.26, no:1556; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.25, no:749, 750; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.761, no:2098; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.100, no:738; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.177, no:7206; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.245, no:1686; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.II, s.484, no:4175; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.257, no:8737; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.386, no:2140; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.53, no:2254; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.348, no:1088; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.435, no:767; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.307, no:2077; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.197; Ukaylî, *Duafâ*, cIV, s.86, no:1641; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVIII, s.334, no:7514; Berâ ibn-i Àzib RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.245, no:1035; Ebû Seleme, babasından.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.139; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.177, no:567; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.209, no:1016; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ (ط. حم. عب. ش. والدارمي ، حب. د.
ن. ه. ع. وابن خزيمة ، روياني ، طب. في الصلوة ، ك. ق. ض.
عن البراء ؛ قط. طب. وأبو نصر ، وابن النجار عن ابن عباس
و أبي هريرة)

RE. 293/3 (*Zeyyinü'l-Kur'ane bi-asvâtiküm*) "Kıraatinizi güzel sesinizle zînetlendirin de, tesirli olsun!" buyrulmuş. Onun için Kur'an-ı Kerim'i böyle bir ahenk ile okumak lâzım. Düz, konuşur gibi, hitab eder gibi bir tarzda değil de; ilâhî okur gibi, —tabiri caizse— melodi ile, makam ile okumak vardır. Peygamber Efendimiz'in emridir.

Bunu ustalar şu makamdan okuyabiliyor, bu makamdan okuyabiliyor; mûsikî niyetine okumuyorlar. Uygun olanı Arap lâhnine uygun olarak okumaktır ama, ötekiler de câizdir.

b. Kur'an'ı Yüzünden Okumak

Soru:

Bugün bazı cahiller diyorlar ki; "Kur'an-ı Kerim'in anlamını bilmeden okunmasının ne mânası var?"

Bir insan Kur'an-ı Kerim'in okumasını da bilmiyor, harflerini de bilmiyor; yüzüne baksa sevabı var. Öyle bir kitap ki, açsa yüzüne hayran hayran sevgiyle baksa, ondan bile sevap kazanır.

Mânasını bilmeden okudu, (*Elif, lâm, mîm*) dedi. (*Elif, lâm, mîm*)'in mânasını Arapça bilen de bilmiyor. Sen de bilmiyorsun, ben de bilmiyorum. Esrâr-ı ilâhîden, Hurûf-u Mukattaa'dan. Müfessirler bazı şeyleri söylemişler ama, (*Elif, lâm, mîm*) acaba

---

Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.148, no:1939; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.353, no:11704; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.975, no:2766, 2767; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.424, no:1440; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.197, no:12921.

neye delâlet ediyor, pek iyi bilemiyoruz. Müteşâbihâttan. Bilmediği halde (*Elif, lâm, mîm*) dediği zaman elifine bir sevap, lâmına bir sevap, mimine de bir sevap… Her harfine bir sevap var, mânasını anlamasa bile...

Çünkü bu iş böyle yavaş yavaş başlar. Çocuk önce emekler, debelenmeye başlar; yatağın üstüne koyarsın, bakarsın öbür tarafa gitmiş. Ondan sonra emeklemeye başlar. Ondan sonra ayağının üstünde durmaya başlar. Ondan sonra masanın, sehpanın ucundan tutarak sıralamaya başlar. Ondan sonra yürümeye başlar, ondan sonra koşmaya başlar, ondan sonra uçmaya başlar. Bu böyle gider.

Onun için, yüzüne bakmanın da sevabı var. Oradan başlar, Kur'an'ı okumayı öğrenir. Bir zaman gelir, mânasını da öğrenir.

Mânâsına da gayret edeceğiz. "Allah'ın kelâmı, Rabbim bana ne buyurmuş?" diye gayret edeceğiz. Ona hepimiz çalışalım! Her gün üç-beş ayet okuyalım!

Böyle müslümanlık olmaz. Bizim müslümanlığımız taklit müslümanlığı. Dünya üzerinde berbat bir müslümanlık sergiliyoruz. Böyle müslümanlık olmaz. Allah kitap indirmiş, kitabını bilmiyoruz. Ahkâmı var, ahkâmını bilmiyoruz. Şöyle buyurmuş, böyle gidiyoruz, dediğinin tersini yapıyoruz. Böyle müslümanlık olmaz. Ayıp, günah, yanlış, yalan. Onun için öğreneceğiz. Bu cahillikleri bırakacağız.

c. Kur'an Okurken Ağlamak

Soru:

Kur'an okurken, zikir yaparken bir türlü gözümden yaş gelmiyor; ne tavsiye edersiniz?

Bunun olması için bazı şartların yerine getirilmesi lâzım! Meselâ, oruçlu iken rikkatlidir insan... Oruç tutuyorsunuz, ikindide gayet rikkatlenirsiniz. Çünkü mide boşaldı, kalp feyizlendi; o zaman göz de rikkatlenir.

Tok karınla, bin bir meşgale ile, ağırlıkla o duygular o kadar incelmiyor; o bakımdan olmuyor. Allah yardımcı olsun, güzel

haller nasîb eylesin...

Allah isteyene, istediğini verir. Ben kendim hayatımda şahidim ki, Allah kullarına neyi isterlerse veriyor, her istediğini veriyor. Siz Amerika'yı fethetmeyi isteyin, Amerika'yı fethi de verir Allah... Ama, istemiyor kimse... Çalışmıyor, gayret etmiyor, vazifesini yapmıyor; ondan olmuyor.

d. Ölülere Kur'an Okumak

1. Soru:

Kur'an-ı Kerim ölülerin ruhlarına hediye edilebilir mi, sevabı onlara ulaşır mı? Yoksa, Kur'an dirilere mi inmiştir?

Evet, Kur'an dirilere inmiştir amma, Kur'an-ı Kerim'in sevabı ölülere de bağışlanabilir. Neden? Peygamber SAS Efendimiz'e sordu birisi, dedi ki:

"—Yâ Rasûlallah! Annem benden bir çeşme istemedi. Ben o istemediği halde bir çeşme yaptırsam, yaptırdığım çeşmenin sevabını anneme bağışlasam, gider mi sevabı?"

Peygamber Efendimiz de:

"—Gider." dedi.

O da annesinin hayrına çeşme yaptırdı, üstüne de annesinin ismini yazdırdı.

Demek ki, ahiretteki bir insana sevap gönderilebiliyor. Kur'an-ı Kerim okumanın da sevabı vardır, onun sevabı da gönderilebilir. Tabii asıl maksat, bizim okuyup Allah'ın sevgili kulu olmamızdır.

e. Teypten Kur'an Dinlemek

Soru:

Kasetten Kur'an dinlemek caiz mi?

Caizdir. Dinlersin, nasıl telâffuz ettiğini öğrenirsin. Öyle hafızlar biliyorum ki, hafızlığa çalışıyor; kendisi sayfası okuyor, bir taraftan teypten dinliyor. Yine okuyor, yine teypten dinliyor...

Böylece iyi telâffuz eden bir ağızdan Kur'an-ı Kerim'in telâffuzunu öğrenmiş oluyor. Faydası vardır, tavsiye ederiz.

İyi bir hafızın, çok üstad olduğu mâlûm ve müsellem olan bir kimsenin kasetlerini alın, dinleyin! Güzel öğrenin, güzel okuyun!

f. Kur'an'a Saygı Göstermek

Soru:

Duvarında ayet asılı bir odada ayak uzatmak veya uyumak uygun mudur?

Çok büyük bir mahzuru yok! Biz burada edebimizden böyle şeyleri yapmıyoruz ama, Suud'da adamlar başının altına Kur'an-ı Kerim'i koyup yatıyorlar bile... Öyle yapmak câiz değil tabii...

Osman-ı Gazi Hazretleri Şeyh Edebâli Hazretleri'nin evine gittiği zaman, duvarda asılı bir şey görmüş. "Bu nedir?" demiş. "Kur'an-ı Kerim..." demişler. O da hürmetinden sabaha kadar ayakta durmuş. Tabii, biz bu edeple, Osmanlı terbiyesiyle yetişmişiz yâni...

g. Hangi Meali Okuyalım?

1. Soru:

Türkçe Kur'an-ı Kerim mealleri çok. Hangisini alalım?

Biz dergimizde hediye olarak Hasan Basri Çantay merhumun mealini verdik. Çünkü açıklamaları ciddi ve dipnotları var. Titiz bir şekilde hazırlanmış, çok güzel... Onu beğeniyorum.

Ahmed Davudoğlu Hocamız büyük bir alimdir. Allah rahmet eylesin, sevdiğim bir kimseydi. Onun bir meali var. Baktım, ötekilere nisbetle oldukça güzel…

Fakat ben, meal okumaktan ziyade, iyi bir tefsir okumanızı tavsiye ederim. Çünkü, mealden anlamanız gerekli mânâları tam çıkartamazsanız yanlış şeyler düşünür, aklınız yanlış yerlere kayarsa, o zaman vebal bile olur. Onun için, meal çok kısa

olduğundan, kısa sözü herkes anlayamadığından meal değil de tefsir okumanızı tavsiye ederim. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Ömer Nasuhi Bilmen Hoca, İbn-i Kesîr Tefsiri gibi tefsirleri okumanızı tavsiye ederim.

2. Soru:
Arabistan'da dağıtılan Kur'an meallerine ne dersiniz?

Orada biraz mezhep taassubuyla bazı mealler kaydırılmış olarak verilebiliyor. Bizim takvâ ehli alimlerimizin yazdığı mealleri okumak, takip etmek daha uygun olur. Ömer Nasuhi Bilmen Hocamız, Hasan Basri Çantay Efendi'nin meali gibi meallere daha dikkat etmek lazım.

Bazıları da iyi insan tarafından yazılmış oluyor, fakat Kur'an'ın muazzamlığını mealde tam nakledemiyor, kusurlu tercümeler yapıyor. Onun için, çok iyi üstadların eserlerini okumak lazım!

h. Abdestsiz Meal Okunur mu?

1. Soru:
Kur'an-ı Kerim'in Türkçe meali abdestsiz okunabilir mi? Okunursa feyz ü bereketi ne kadar olur? Radikal arkadaşlar, "Abdestsiz okunur!" diye telkinde bulunuyorlar.

Radikal arkadaşlar fakih değildir. Bu iş radikallikle, kendi kafasından hüküm vermekle hiç olmaz. Dînî emirlerin bir ciddiyeti vardır.

Hazret-i Ömer bu hususta diyor ki: "Eğer ben aklımla, mantığımı yürüterek meshetmek düşünseydim, ayağımın üstünü değil altını meshederdim. Çünkü, tozlanan altıdır. Ama Peygamber Efendimiz üstünü meshetmeyi tarif etmiş; o tarzda yapılıyor."

Dînî ahkâmda, hele fakih olmayan bir insanın ictihada kalkması çok büyük edepsizliktir. Hatta alimin birisi diyor ki:

من تفقه بغير فقهٍ، فهو حمارٌ.

(*Men tefakkaha bi-gayri fıkhin, fehüve hımârun*) “Fıkıh bilgisi olmadan ahkâm kesmeğe kalkan eşektir.” diyor.

Öyle şey olmaz! Din oyuncak değildir. İlmihali açsın; büyükler ne demişse ona göre hareket etsin herkes...

Ömer Nasuhî Hocamız diyor ki:

“—Meal bile olsa, abdestsiz tutulmaz!”

Dînî kitaplara hürmet edilmesi lâzım! İçinde ayet hadis bulunan kitapların abdestli tutulması lâzım! Tarikat da bir insanın abdestli gezmesini tavsiye ediyor.

لاَ يَمَسُّهُ إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ (الواقعة: ٧٩)

(*Lâ yemessühû ille'l-mutahherûn*) “Bu Kur'an-ı Kerim'e temiz olmayanlar el süremezler!” (Vâkıa. 56/79) diye ayet-i kerime var... Gerçi bu ayet-i kerimenin çeşitli tefsirleri olabilir ama, fıkıh alimlerimiz abdestsiz tutulamayacağı kanaatine varmışlar.

Ötekisine ne oluyor? Arapça bilmez, Kur'an-ı Kerim'i bilmez, tefsir bilmez, hadis bilmez; radikal İslâmcı... Ben öyle çok radikal İslâmcı kimseleri biliyorum. Olmaz böyle şey, bu iş oyuncak değildir. Din ilmi hiç oyuncak değildir.

Tirmizî'nin Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet ettiğine göre, Rasûlüllah SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:

وَمَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بِرَأْيِهِ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنْ النَّارِ

(ت. عن ابن عباس)

(*Men kàle fi'l-Kur'ani bi-re'yihî*) “Her kim kendi reyi ile, görüşü ile Kur'an'ı tefsir ederse, (*felyetebevve' mak'adehû mine'n-nâr*)

cehennemdeki yerine hazırlansın!”

Kendi fikriyle olmaz bu işler... Bir şer’î delile, fıkhî bir mezhebe dayanması lâzımdır ictihadın... Bu da, bu işi bilen aklı başında insanların işidir.

Bizim Mehmed Emin Er Hoca, Mısır’a uğramış. Kendisi fakih... Orada alimlerle sohbet etmiş. Diyor ki: “Orada mesele soruyoruz, ‘Kanaatiniz nedir?’ diye... ‘Şöyledir.’ diye atıyorlar.” diyor. Yâni, delil getirmeyi gerekli görmüyor. Adam düşünüyor kafasından, “Şöyledir.” diyor. Bizim radikaller de öyle...

Bak, ömrünü fıkıh ilmine vermiş olan Mehmed Emin Er Hoca, ayıplıyor. “Delilsiz konuşuyorlar. ‘Pekiyi niçin?’ diyorum; sebep söyleyemiyorlar.” diyor. Sebep söylenmeden olmaz ki! Kaynak gösterilecek, ayet ve hadisten mesned gösterilecek. O olmadan olmaz.

2. Soru:
Gayr-i müslimler Kur’an-ı Kerim’e el sürebilirler mi?

Hayır! Gereken hürmeti göstermeyecekleri için, onlara mümkün olduğu kadar vermemek lâzım. Ama tabii, okuyup anlamaları için Kur’an-ı Kerim’in tercümeleri verilebilir.

i. Mealden Hüküm Vermek Doğru mu?

Soru:
Yalnız Kur’an-ı Kerim’in mealini esas alarak hüküm vermek ne derece doğrudur?

Son derece yanlıştır. Kur’an-ı Kerim’in mealinden hüküm çıkmaz. Çünkü, Kur’an-ı Kerim’den hüküm çıkartacak babayiğit yoktur. Kur’an-ı Kerim’in açıklaması mahiyetinde hadis-i şerifler vardır; alimlerin, fakihlerin beyanları vardır. Kur’an-ı Kerim’in mânâları incedir. Kur’an-ı Kerim’in esrârı çoktur. Kur’an-ı Kerim’in ifadesi vecizdir. Oradan ahkâm çıkartmak için, İmam-ı

Azam gibi olmak lâzım, İmâm-ı Şâfiî gibi olmak lâzım!

Mealden ahkâm çıkartan kimse, çıkartırsa da yanlış olur. Çünkü o konudaki hadis-i şerifleri de bilmesi lâzım gelir. Çok yanlış bir şey yapar. Yukarıda geçti:

"—Kur'an-ı Kerim'i kendi re'yiyle te'vile, tefsire kalkan, cehennemdeki yerini hazırlasın!" diye hadis-i şerif vardır.

Kur'an-ı Kerim oyuncak değildir. Kur'an-ı Kerim'deki hatâ başka şeye benzemez. Elektrik şebekesi yapan insan, yüksek voltajla çalışan usta, elektriği bağlarken yanlış bir şey yapsa, iki tarafı tutsa, elektrik hatâyı affeder mi? Affetmez; çarpılır, kömür olur. Kartal bile uçarken, bir kanadı oraya değiyor, bir kanadı öbür tarafa değiyor; çarpılıp aşağıya düşüyor. Neden? Elektriğin şakası yoktur, oyuncak değildir.

Kur'an-ı Kerim'in hiç şakası yoktur! Kur'an-ı Kerim çocuk oyuncağı değildir. Zibidilerin oyuncağı da değildir. Kur'an-ı Kerim, çok büyük alimlerin üzerinde konuşabileceği bir şeydir. Öyle mealcilikle, yarım yamalak bilgi ile bu iş olmaz; müctehid olmak lâzım!

Müctehid olmadan, öyle Kur'an-ı Kerim'i okuyacak da, anlayacak... Sen gel bakalım, ben sana Kur'an-ı Kerim'i harekesiz yazayım, harekesiz doğru okuyabilecek misin bakalım? Kur'an-ı Kerim'i harekesi olmadan doğru okuyamayan bir insan, Kur'an-ı Kerim üzerinde hiç konuşmağa kalkmasın, haddini bilsin! Okuyabilecek misin doğru düzgün?

Ben nice insanlar gördüm, üniversitede doçentlik imtihanına girdiler tefsir kürsüsünde; önünde yazılı Kur'an-ı Kerim ayetlerini, harekesiz doğru düzgün okuyamıyorlar. Öyle profesörlükle, doçentlikle de olacak değil, bayağı büyüktür bu iş... Ateşle oynuyorlar. Yanlış bir hüküm verirsin, kendini de mahvedersin, başkasını da...

Bu konuda Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[28]

---

[28] Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.50, no:100; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2058, no:2673; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.31, no:2652; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.20, no:52; Ahmed ibn-

إنّ اللهَ لاَ يَقبِضُ العِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ العِبَادِ ، وَلٰكِنْ يَقْبِضُ العِلْمَ بِقَبْضِ العُلَمَاءِ ، حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤَسَاءَ جُهَّالاً ، فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا (خ. م. ت. ه. حم. ش. عن ابن عمرو ؛ والخطيب عن عائشة)

RE. 91/11 (*İnna'llàhe teàlâ lâ yakbidu'l-ilme intizâan yenteziuhû mine'l-ibâd*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri insanlara ilmi verdikten sonra kulların akıllarından, gönüllerinden ilmi çekip almaz." İlmi alınması nasıl olur? (*Ve lâkin yakbidu'l-ilme bi-kabdı'l-ulemâ'*) "Alim, fâzıl, kâmil kimseleri, mübarek insanları alır. Yâni vefat ederler."

(*Hattâ izâ lem yübkı àlimen*) "O evliyâ, mübarek alimler gidince, geriye cahil insanlar kalır. Hindi gibi kabaran, davul gibi öten, içi boş cahil insanlar kalır. (*İttehaze'n-nâsü ruesâen cühhâlâ*) Onlar da, cahil insanları önder edinirler."

(*Fesüilû*) "İnsanlar dini öğrenmek için onlara soru sorarlar. 'Şu iş nasıl olacak, bu iş nasıl olacak?' diye onlardan fetva sorarlar. (*Feeftev bi-gayri ilm*) Onlar da, ilim olmadan, atarak, tahminen

---

i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.162, no:6511; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.89, no:239; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.432, no:4571; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.21, no:55; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.279, no:459; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.401, no:2423; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.505, no:37590; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.252, no:1660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.455, no:5907; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.181; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.264, no:581; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.163, no:1107; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.15, no:26; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.459, no:2998; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.477, no:240; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.392, no:2677; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.95, no:172; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.131; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.312, no:2828; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.223, no:1379; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.187, no:28981; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.472, no:980; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.135, no:6979.

fetvâ verirler."

Tabii, ilim olmadığı zaman, cahilin fetvası çok yanlıştır, çok tehlikelidir. (*Fedallû ve edallû*) "Onlar hem kendileri dalâlete düşerler, hem de kendilerine soru soranları dalâlete düşürürler, saptırırlar." buyuruyor.

Onun için, din ahkâmı şakaya gelmez! Bu işin şakası yoktur. Meal ile iş olmaz! Meal ile iş olmadığı gibi, derin Arapça bilgisi olacak, tefsirleri okuyacak, hadisleri okuyacak... O da yetmez; o konudaki bütün ahkâmı inceleyecek. Yine de edeple, hürmetle konuşacak, "*Allàhu a'lem bi's-savab*" diyecek.

j. Okunacak Tefsir Kitapları

Soru:
Hangi tefsir kitaplarını okumamızı tavsiye edersiniz?

Ben Said Havva'nın *el-Esas fi't-Tefsir*'ini beğendim; o okunabilir.

Elmalılı'nın tefsirini okuyun! Kendisi büyük bir alimdir. Tefsiri, salâhiyetle yazılmış güzel bir tefsir kitabıdır.

Eğer Arapçasından okuyabilirseniz *Kurtubî Tefsiri*'ni tavsiye ederim. Çok geniş, çok metodlu, çok sağlam malzeme ihtivâ eden bir tefsirdir.

İbn-i Kesîr'in tefsirini tercüme ettiler ama, çok ilâveler koymuşlar. Bazı yerleri sıkıcı... Almış jeoloji kitabından; ayet-i kerimede arzdan bahsediyor diye jeoloji kitabının sekiz sayfa, on sayfa mâlûmatını yazmış. İbn-i Kesîr yazmadı ki bunu; sen *İbn-i Kesîr Tefsiri*'ni tercüme ediyorsun, ne diye bunu koyuyorsun? "Bak filânca yerde!" diyecek yerde, oraya bakması zahmet olmasın diye jeoloji kitabının, biyoloji kitabının malzemesini araya eklemiş. Tabii o zaman *İbn-i Kesîr Tefsiri* olmuyor, *İbn-i Kesîr Tefsiri*'nden mülhem olarak yazdığımız bizim tefsirimiz demek oluyor.

İbn-i Kesîr'in tefsiri hadislerle ayetleri izah eden, metod olarak hadisleri tefsirde kullanan güzel bir tefsirdir. Onun da açık seçik bir Türkçe ile yazılmış tercümesi var... O da bulunabilir, okunabilir.



k. Sûrelerin Esrârı

Soru:

Kur'an-ı Kerim'de sûrelerin esrârı var. Mesela Vâkıa Sûresi'ni okuyan fakirlik görmez. Bu sûreleri okuyan herkes bu lütfa erer mi?

Allah'ın va'di haktır, okuyan erer. Sahabe-i kirâm öyle yapmışlardır. Tabi duaların kabul olmama durumları da vardır. Bazı ibadetler, bazı dualar kabul olunmaz. O kabul olmama mahzurlarından sâlim olmak lazım gelir. Meselâ, Allah-u Teàlâ Hazretleri, ihlâs ile yapılmadığı zaman bir ibadeti kabul etmeyeceğini beyan ediyor. Binaen aleyh kişide ihlâs yoksa, o amel kabul olmayacaktır. Bağlantısı ana şebekeden kesiktir. Şartı yerine gelmemiştir.

Ayet-i kerimede bildiriliyor:

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ (المائدة:٢٧)

(*İnnemâ yetekabbelu'llàhu mine'l-müttakîn*) "Allah ancak müttakî kulların ibadetlerini, hayırlarını kabul eder." (Mâide, 5/27)

Takvâdan yoksun insanlarınkini kabul etmez, reddedebilir. Meselâ, riyakârınkini kabul etmez, ucub sahibininkini kabul etmez, kibirlininkini kabul etmez. Bu gibi ayıplardan sâlim olmak şartıyla herkes bu sûrelerin sırrına erer. Yâni, bu sûrenin o hassası tamamdır da, kişide genel olarak kabul olunmama durumları varsa, yolu kesikse, kabul olmuyor. Tabii onunki sûreden dolayı değil, ihlâssızlıktan, riyâdan dolayı kabul olmuyor. "Herkesinkini kabul eder ama, kabul edilmeme cezalarına uğramış olanlar müstesna…" demek lâzım! Amellerinin kabul edilmeme cezasına uğramışlardan olmamak lâzım!

Onlar kimlerdir? İhlâssızlar, takvâsızlar, riyâ ucub ve kibir sahipleri hadis-i şeriflerde bildirilen kusurları olanlar…

Meselâ, namaz. Namaz kabul olur ama kimden kabul olur? Bazı kimselerinkini Allah kabul etmiyor. Namazı onu Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramıyor.

Oruç kabul olur, hem de Allah kat kat sevap verir ama, bazı kimselerin orucunu da kabul etmiyor. Onlar için oruç akşama kadar aç ve susuz kalmaktan başka bir işe yaramıyor.

Gece ibadeti çok sevaplı, çok makbuldür ama bazı insanlarınkini kabul etmiyor. Hadis-i şeriften biliyoruz ki:

"Adamın yediği haram, içtiği haram, her şeyi haram. Ondan sonra elini açmış, 'Yâ Rabbi! Yâ Rabbi!' diyor, bir şeyler istiyor. Her şeyi haramken Allah onu nasıl kabul etsin?" diyor. Demek ki, haram lokma yemişken kabul olmaz.

Sonra biliyoruz ki Allah, bid'at ehlinin farzını, nafilesini, haccını, orucunu, sadakasını kabul etmiyor; hadis-i şerifte bildiriliyor. Adam bid'at ehliyse, dinde uydurma yapmış, sünnette

olmayan şeyler çıkarmışsa onu da kabul etmeyecek.

O zaman tabi, bu genel kabul olmama kusurları bulunan bir insanın ibadeti ve duası kabul olmayacak demektir. Onlardan sâlim olmak lâzım!

Onun için tasavvuf çok önemli oluyor. Tasavvufu bilmek lazım, amellerin kabul olma şartlarını bilmek lâzım! İnsan onları bilmedi mi çok yazık olur.

"—Allah niçin orucu kabul etmiyor? Allah niçin namazı kabul etmiyor?"

İhyâu Ulûmü'd-dîn'i okuyun. Bu sebepleri orada gayet güzel anlatıyor. Veya biz böyle söyledikçe not alın. Bak işte bid'at ehlinin duasını, ibadetini Allah kabul etmiyormuş. Bu hatırınızda kalsın. Buna benzer şeyleri de böyle hatırınızda tutun!

l. Kur'an'ın Abdestli Okunması

Soru:

Bazıları abdestsiz oldukları için Kur'an açıp okuyamadıklarından şikâyetçi. "Abdestsiz okuma izni olsa, Kur'an ile muhatap olma durumu daha çok olacak." diye müsaade istiyorlar. "Kur'an abdestsiz okunmaz." diye kesin bir kaide, emir var mı? İzah ederseniz memnun oluruz.

Bizim mezhebimize göre abdestli olmak lazımdır. Hem Kur'an-ı Kerim'i hem içinde âyet ve hadis olan fıkıh kitabı, tefsir kitabı gibi eserleri abdestli tutmak lazımdır. Kur'an-ı Kerim'in abdestsiz tutulmayacağına, alınmayacağına dair:

لاَ يَمَسُّهُ إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ (الواقعة: ٧٩)

(*Lâ yemessühû ille'l-mutahherûn*) "Bu Kur'an-ı Kerim'e temiz olmayanlar el süremezler!" (Vâkıa. 56/79) ayet-i kerimesi delil olarak gösteriliyor.

Bazı kimseler:

“—İlim talebesi çok meşgul olacağından sık sık Kur’an-ı Kerim’i eline alacağından ona müsaade verilir.” gibi bir şey söylemişler ama, onu nereden çıkardıklarını bilmiyorum.

Zaten bizim büyüklerimiz de, biz de dervişlerimize ne diyoruz? Devamlı abdestli olacaksınız, hiç abdestsiz olmayacaksınız.” diyoruz. Âdâba uygun olan, doğru olan abdestli olmaktır.

m. Kur’an’ı Ezberlemek

1. Soru:

Bir kızım var, onu Kur’an kursuna verdim. Evde ezber yapıyor, hocanın karşısında unutuyor. Hocası; “Sen hafız olamazsın.” demiş.

Kimin ne olacağını Allah bilir ama, biz şunu biliyoruz ki, bir insan bir işi yapmaya üstün bir gayret ettiği zaman, olabiliyor. Kabiliyettir, bazıları resim yapamaz, bazıları yapabilir. Ama bazen de kabiliyetler gizli kalıyor, anlaşılamıyor.

Meselâ, Avrupalıların sesi çok güzel olan çok büyük bir sanatçıları var. O ilk defa mûsiki dersleri almaya gittiği zaman, şan dersleri diyorlar, hocası demiş ki:

“—Sen adam olmazsın, sen ses sanatçısı olamazsın!”

Ama o inat etmiş; sonra o dünyanın en büyük ses sanatkârı olmuş. O bir gayrimüslim insan…

Şu noktaya işaret etmek istiyorum, kabiliyet denir ya; bazı insanın sesi güzeldir, bazısının da cırtlaktır. Hocası onda kabiliyet görmemiş de; “Sen sanatkâr olamazsın!” demiş. Adam hem olmuş, hem de dünyanın en önemli ses sanatçısı olmuş. Bazen kabiliyetler insanın gönlünde örtülü kalıyor, bazen çok çalışmayla çıkar.

Su için yeri kazıyorsun; bazen beş metrede, bazen on beş metrede çıkıyor, bazen de dağın yamacından kendisi patlıyor, *göze* diyoruz, değişik olabilir ama çalışırsa olabilir.

Evde ezberleyebiliyorsa, hocasının yanında yapamıyorsa utangaçtır, zamanla geçer. Öyle hafızlar biliyoruz ki; "Sen bu işi yapamazsın." diye büyükleri zorladıkça kendisini yerden yere atmış; "Yapamıyorum." diyor, yerlerde yuvarlanmış ama şimdi hafız olmuş; ümit kesmemek lazımdır.

2. Soru:

Birisi hıfza başlamış. 15'i geçmiş. "Ama çabuk unutuyorum." diyor.

Allah hafızasını kuvvetlendirsin. Kur'an-ı Kerim ezberlemek, bir kere bu şahıslara göre değişir. Her şahsın ezberleme kapasite ve kabiliyeti farklıdır, bir. İkincisi; ezberleme ciddi bir iştir. Konsantre olmak gerekir. İnsanın aklında bir mesele varken insan zihnini toparlayamaz. Biz hafızayı kuvvetlendirmenin kanunlarını yazarken kitaplarda, başarılı çalışma vesaire kitaplarımızda-diyoruz ki;

"—Zihninizde bir problem varsa onu halledin, işinizin başına öyle oturun! Yoksa o işinizde başarılı olamazsınız. O içinden insanı meşgul eder, hafızası bile kuvvetli olmaz."

İnsan yapacağı işe tam konsantre olur, kendisini verirse o zaman başarılı olur. Einstein, şu meşhur fizikçi çalışmaya bir otururmuş, adam yemek yemeyi unuturmuş, uykuyu da unuturmuş.

"—Üstad, gel, yemek vakti geldi, yemek ye!" denilince sofraya gelir, otururmuş.

Yemek yemeye başlarmış, bırakmayı da bilemezmiş. "Yeter artık." denildiği zaman bırakırmış. "Hadi şimdi uyu!" denildiği zaman uyurmuş. Neden? Kafası, gecesi gündüzü, aklı fikri fizikte...

Konsantre olmak lazım. Çaresi odur. Konsantre olmayınca, bin tane iş yapınca unutma oluyor.

İkincisi; tasavvufî yönden, Risale-i Kuşeyriye'de yazar ki:

"—İnsanın gözü harama bakarsa, takılırsa hafıza zayıflar."



Bu tehlike hepimiz için vardır. Mesela bana günlük gazeteleri takip etmem için, dergilerimiz var, çeşitli faaliyetlerimiz var; günlük gazeteler geliyor. Her sayfasında müstehcen haber, müstehcen resim... Yüz kızartıcı, eve sokulacak gazeteler değil... Bunlar insanı zayıflatır. Sokağa çıkan nâmahreme bakarsa zayıflar.

Şöyle bir menkabe anlatılır:

Şeyh efendi ile müridi yolda gidiyorlar. Karşıdan yakışıklı bir delikanlı geliyor. Mürit şeyhine diyor ki;

"—Şu gelen şahıs ne kadar yakışıklı, yâ Üstad! Bunu Allah bu kadar güzel yaratmışken, vücudunu bu kadar güzel yaratmış da acaba ahirette cehenneme atıp cayır cayır yakmaya kıyar mı? Vücudu bu kadar güzel, yüzü bu kadar güzel; acaba bu güzel yüzlü insanı âhirette cayır cayır yakmaya kıyabilir mi Allah?" deyince...

Tabii münasebetsiz bir soru. Şeyh efendi hemen işin başka tarafını anlıyor, dönüyor:

"—Sen onun yüzüne bu kadar dikkatli baktın mı?"
"Bu kadar güzel" demiş, demek ki bakmış...

Halbuki bizim Nakşî Tarikatında prensip nedir? Nazar ber kadem… Ayağının ucuna bak be adam, etrafa ne bakıyorsun? Karşıdan gelen güzelmiş, çirkinmiş, sana ne? Kızmış, erkekmiş, sana ne? Sen kendi işinle meşgul ol.

Allah niye göze kapak yapmış? Gerektiğinde kapatılmak için. Bazı şeyler görülmeyecek.

Niye ağza dudak yapmış? Bazı lafları söylememek için.

Ama burnun, kulağın böyle bir şeyi yok. Burnun, kulağın yok da bunların var. Çok önemli! Çünkü insan buradan çok günaha girer. Ekseriyetle dilinden dolayı günaha girer, bir de baktığından dolayı günaha girer.

Günahlar hafızayı zayıflatır, takvâ hafızayı kuvvetlendirir, bir. Bir de insanın yaptığı işe kendisini vermesi lazım. Çeşitli işlerle meşgul olduğu zaman iş uzar. Olmaz değil, olur ama uzar. Konsantre olmak lazım.

3. Soru:
Hafızlığa çalışıyorum. Hafızam zayıf, ne tavsiye edersiniz?

Zamanla, devam ettikçe açılır. İlk başta olmuyor gibi olur, sonra hafıza kuvvetlenir.

n. Hastaya Kur'an Okunması

1. Soru:
Ölüm yılı olan bir insana, ölen bir insana, bir kabristana veya şifa olsun diye birine Kur'an-ı Kerim okumak câiz midir? Hz. Peygamber SAS okutmuş mudur?

Vardır, okutmuştur, okunabilir. Hatta meşhur bir hadise var: Bir müfreze göreve gidiyor. Çölde bir oba halkı bu müfrezeyi misafir etmiyorlar. Onun üzerine, kumların üzerine yatmışken

içeriden bir feryat, bir gürültü duyuluyor. Obadan bir cariye geliyor:

"—Zehirli bir yılan efendimizi soktu. Sizde ilaç yapacak bir kimse var mı?" diyor.

Sahabeden birisi gidip Fâtiha okuyor, şifa buluyor.

Kur'an okunur, caizdir. Para almak câiz değil, Allah rızası için okunur.

2. Soru:

"Hastaya ve ölüye Kur'an okumada para alınmaz!" deniliyor. Sahabenin okuduğu kabile reisinin koyun verdiğini biliyorum, olayın devamı ne?

Hasta ve ölüye Kur'an-ı Kerim okunması Allah rızası için yapılır. Allah rızası için okunur, para kazanmak için yapılmaz. Ama o kendisi sonradan o sahabeye hediye vermiş.

"—Tedavi edecek kimse var mı?" diye sorulduğu zaman, galiba Abdullah ibn-i Mes'ûd RA, Allah rızası için okumuş. Adam iyileşince koyun vs. vermiş. İlk başta ücret almak niyeti olmadan, Allah rızası için okuduğundan, ötekisi hediye vermiş oluyor. O da câiz oluyor. İşin halli böyle…

3. Soru:

Ben cami görevlisiyim. Mevlid ve Kur'an-ı Kerim okutmaya çağrıldığımız zaman bize para veriliyor. Bu paralar alınır mı?

Esas itibariyle dinî ibadetlerden, Kur'an öğretmekten, okumaktan, hatimden ve saireden para alınmaz. Bunlar Allah rızası için olur, pazarlık yapılmaz. Ama onlar da gönül rızasıyla, istemeden bir hediye verirlerse, alınabilir. "İstemeden bir şey verildiği zaman, alın!" diye Peygamber Efendimiz'in bir tavsiyesi olduğu için.

13. İLİM

a. İlim Öğrenmek

1. Soru:

Dinî ilim öğrenip cihad etmek isteyen bir lise öğrencisiyim, nasıl bir yol tutmamı tavsiye edersiniz?

Lise öğrencisi cihad etmek istiyor Allah yolunda; ne güzel! Allah razı olsun, çok güzel... Niyetine göre Allah büyük ecirler ihsan etsin...

İlim öğrensin; çünkü, ilim öğrenmeden olmaz! İslâm'ı güzel öğrensin! Ondan sonra cihadı da ona göre, ayetlere, hadislere göre güzel yapar.

Bir büyük alime sormuşlar ki:

"—Ömründen bir gün kaldı, yarın öleceksin deseler, ne iş yapardın o bir günlük zamanda?"

"—İlim öğrenirdim!" demiş.

Çünkü, en sevaplı iş odur. İlim öğrensin; bir taraftan da, öğrendiğini tatbik etsin ve başkalarına da söylesin, emr-i ma'rûf nehy-i münker yapsın! O da cihaddır. Emr-i ma'rûf neh-i münker yapmaya devam etsin; onun yaşı yok... Evinde olur, mahallesinde olur, arkadaşları arasında olur; emr-i ma'ruf nehy-i münkere devam etsin!

Maşaallah, hoşuma gitti, Allah razı olsun...

2. Soru:

Bir insan ilk önce fıkıh bilgisi mi öğrense daha iyi olur, yoksa Kur'an'dan ayet ezberlese mi kazançlı olur?

İlim daha önce gelir tabii de, bu gibi şeylerde benim daima hatırlattığım nokta şu, muhterem kardeşlerim: İyi şeyleri birbirlerine tokuşturtmamak lâzım, onu da onu da yapmak lâzım! Deminki arkadaşımızın hani, "Dersime mi çalışayım, dinî bilgileri

mi öğreneyim?" diye sorması gibi... Yâhu onu da yap, onu da yap! Mümkün... İlle birisini yapınca, ötekisini yapmamak diye bir şey yok...

Şimdi fıkıh bilgisi önemli... İnsan namaz kılmasını bilmiyorsa, ayet ezberlemesinin ne faydası var? Onu öğrenecek. Ama onu öğrenirken, Kur'an'ı ezberlemekten vaz geçse; o da doğru olmaz. Bir taraftan fıkıh bilgisini ilerletsin, her gün bir iki saat onu okusun; her gün bir iki sûre de ezberlesin! İkisini birden yapsın!

Güzel şeyleri birbirleriyle rakip haline getirmeyin, çatıştırtmayın, beraberce yapmağa çalışın!

3. Soru:

Gençlere ne gibi çalışmalarda bulunmalarını tavsiye edersiniz?

Bir kere gençlerin İslâm'ı iyi öğrenmesi lâzım! Farzları, sünnetleri iyi öğrenmesi lâzım! Farzlara, sünnetlere, dinin ahkâmına hürmet edilmesini öğrenmesini lâzım!

Dini bilmeyen insan, cihadı da berbat edebilir, yanlış iş yapabilir. İyi müslüman olması lâzım! Kendi başına olunca belki hatalı işler yapabilir diye, iyi insanlarla bütünleşerek çalışması lâzım!

4. Soru:

Ben Ankara'nın en zor okulunda, en zor bölümünde okuyorum. Derslerim çok ağır ama buna rağmen Arapça dersi alıp öğrenme niyetindeydim. Arkadaşlarım vazgeçirdiler.

Ben o kanaatte değilim. İnsanın zihin kapasitesi, zihninin kabiliyeti, imkânları, -ay kapasite demeyecektik,- çok fazladır. İnsan zihnini çalıştırdıkça insanın zihni açılır. Onun için hele böyle mübarek bir çalışmaya giriştiği zaman çok güzel olur.

Bir misal söyleyeyim, bir ihvanımızdan kardeşimiz var… Süleyman Demirel ile Teknik Üniversitede sınıf arkadaşıymış. Teknik Üniversiteyi bitirmeden Arapça'yı çok mükemmel öğrendikten gayri, bir de altı tane hadis kitabını baştan sona

okumuşlar, Kur'an-ı Kerim'i de ezberlemiş. Çalıştıkça gelişir insan, onun için korkmayın. O kadar çok şeylere boş vakit harcıyoruz ki, onlardan tasarruf edin, bu tarafa hayra sarf edin! Arapça öğrenmek çok bereketlidir, çok güzeldir.

5. Soru:
Bazı kardeşlerimiz tahsil için Mısır'a gitmek istiyorlarmış.

Umumiyetle dinî tahsil için gitmek istiyorlar. Olur, güzel. Mısır'da hocalar var, müesseseler var. Kardeşlerimizden kalabalık bir grup da var. Yani orada bir cemaatimiz de var. Gitsinler, onlarla birlik beraberlik kursunlar, irtibat kursunlar. Derslerine çok çalışsınlar. "Mısır biraz sıcak olduğundan insan gevşiyor, talebeliği biraz zayıf oluyor." diyorlar, sıcaktan gevşemesinler.

Mısır'a gidip gelmek umumiyetle hava yoluyla oluyor. Şam'da da güzel hocalar varmış, özel dersler oluyormuş, dinî bilgiler için oraya da gidilebilir. Ürdün'de de okuyan bazı kardeşlerimiz oldu. Ürdün de ciddi bir yer, orada da bir şey olabilir.

6. Soru:
İmam-hatip lisesi mezunuyum. Üniversite imtihanını kazanamadım. Şimdi Mısır'da el-Ezher Üniversitesi'ne gitmek istiyorum. Bu işe ne dersiniz?

Senenin boş geçmesinden ilimle geçmesi daha hayırlıdır. İlmi nerede öğrenebilecekse muntazam öğrenebileceği bir yere gitmesi prensip itibariyle uygundur. Mısır'a gitmiş olan başka kardeşlerimiz var. Onlarla konuştuk, tanıştık. Bazılarıyla Mekke-i Mükerreme'de tanıştık, bazıları geçen hafta Sapanca'da bizim eve geldiler, onlarla görüştüm.

Kahire'de bizim 300 kadar müslüman kardeşimiz var. Bir kısmı da mâlî bakımdan sıkıntı çekiyorlarmış. Aşağı yukarı orada iyi tahsil yapabilecek bir kimsenin ayda -evli olursa- 500 bin lira kadar para sahibi olması gerekiyormuş. Bekâr olursa herhalde bunun yarısı kadar bir para lazım.



Öyle bir parayı bulabilirse gider; bulamazsa oradaki imkânlar mahduttur veya yoktur. O zaman Türkiye'deki ilim yuvalarında ilmini öğrenmeye, ilerletmeye çalışır; vaktini boş geçirmemeye çalışır. Kahire'de kardeşlerimiz var ve ilim öğrenilen yerler var. Mümkündür, durumu müsaitse gitsin. Sonuç olarak gitsin diyebilirim.

7. Soru:
Muhterem hocam! Dünya ve ahiret saadetini kazandıran en büyük amel nedir?

İlimdir. İlim öğrensin! Tek kelimeyle bu ama, öğrendiğini de uygulamak lazım. Öğrendiğini uygulamazsa vebal olur. İlmi öğren!

8. Soru:
İlmî çalışma yapayım mı? Yoksa cemaat faaliyetlerine mi katılmamı tavsiye edersiniz?

Bu gibi sorulara cevabımın nasıl olduğunu biliyorsunuz:

İki güzel işi birbirine tokuşturmamak lazım. Hem onu yap hem onu yap, ikisi birbirine mâni değil. Hem ilim yoluna gir hem de cemaat faaliyetlerin de görev al, çalış.

Birisi gelmiş bana soruyor:

“—Hocam! Bir camide imamım. Çocuklara Kur’an öğretiyorum. Ramazan’ın son on günü geliyor. İtikâfa gireyim mi yoksa çocuklara Kur’an okutmaya devam edeyim mi?”

“—Bana bak, sen niye itikâfla Kur’an öğretmeyi birbirine tokuşturuyorsun? İkisi de güzel şey, ya o olacak ya o olacak diye niye öyle yapıyorsun? Camiinde itikâfa gir, çocuklara Kur’an okutmaya devam et.” dedim.

Mümkün! Bir şeyin ikisi birden yapılması mümkünse ona alternatif olmaz. İkisini birden yaparsın olur biter.

9. Soru:

Bir kimsenin İslâm’ı yaşamasına, ilim öğrenmesine ailenin yanında kısa süre kalması dahi engel oluyorsa ailesinden belli bir süre uzak yaşaması için anne ve babasının rızasını göz önünde bulundurması gerekir mi?

Hayır. İslâm’ı öğrenmesi lazımdır. İslâm’ı öğrenmek için yapabilir. Allah’ın rızasına nâil olmaya çalışmak en önde geliyor. Fakat bunu yaparken de mümkün olduğu kadar anneyi babayı kırmadan, üzmeden yapmaya çalışmak lazım.

Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendimiz ilim öğreneceğim diye İstanbul’a gelmiş. Annesine babasına mektup yazmış; “Ben Allah yolunda ilim öğrenmeye karar verdim.” diye. Ondan sonra da çok büyük bir alim olmuş.

Olabilir. İslâm’ı öğrenmek olunca, öğrenmek öne geçiyor. Ama öbür tarafı üzmeden yapmaya çalışmalı.

10. Soru:

Yaz tatillerinde bir kaç senedir, ilkokulu yeni bitirmiş

talebelere bir şeyler öğretmeye çalışmaktayım. Köyümüzün imamı var; çocuklarla pek sohbet etmiyor. Ben de artık büyüdüler diye çekiniyorum. Müsaade eder misiniz, tatilde bunu yapmalı mıyım?

Allah razı olsun... Boş durmayıp ilim öğretmek çok uygun bir şeydir. Kız erkek karışık anlaşılan... Mestûre olurlarsa olabilir. Caminin bir köşesinde kız çocukları durur, bir köşesinde erkek çocukları durur. İlim öğretir, hayırlı bir faaliyet yapmış olur.

b. Alimlere Sormak

Soru:

Herhangi bir meseleyi öğrenmek için Kur'an-ı Kerim'den sayfa açmak doğru mudur?

Olmaz, doğru değil! Müslümanın bir meseleyi kararlaştırması için pırıl pırıl ilim var... İlkönce ilim erbabına soracak!

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ (الانبياء:٧)

(*Fes'elû ehle'z-zikri in küntüm lâ ta'lemûn*) "Bilmiyorsanız, bilen insanlara, ilim erbabına sorun!" (Enbiyâ, 21/7) diyor Kur'an-ı Kerim...

İlkönce meseleyi, gideceksin soracaksın, "Hocam, bu hususta hüküm nedir?" diye... Allah'ın emri varsa, o da size bildirecek, mesele kalmayacak. Meselâ;

"—Hocam, acaba ben içki içebilir miyim?"

"—Hocam ben acaba içki satabilir miyim?"

Bir sor bakalım, o onun cevabını verir. İlkönce cevap ilimledir.

İlimden cevabını bulamazsa insan, meselâ;

"—Ticaret yapacağım; acaba bakkal dükkânı mı açsam, manifatura dükkânı mı açsam?"

Veyahut;



"—Üç tane namzet var; ona mı, ona mı, ona mı gitsem?"

Bu gibi şeylerde istihâre yapılır. Abdest alırsın, istihare namazı kılarsın, elini açarsın, dua edersin: "Yâ Rabbi, sen bana hayırlısını göster!" dersin. Ama istişâre; yâni müşavere etmek, istihareden önce gelir. İstihareye lüzum kalmadan, müşavere ile hallettiğin şeyi, istihareye bırakmak doğru olmaz! Çünkü, ilim önemlidir.

"—Ya ilim adamı hata ediyorsa?"

İlim adamının hatası bile sevaptır. Müctehid, ictihadında yanılsa bile sevap kazanır. Sen de onun ilmine hürmet ettiğin için, doğruyu bulmak için ona sorduğundan yine sevap alırsın.

O bakımdan ilmi ayaklar altına alıp da, işi hayallere, vehimlere bağlamayalım! İlkönce ilme, alime; ondan sonra istişareye, ondan sonra istihareye bırakırsınız. Ondan sonra artık bir şey çıkar tabii, insanın karşısına...

c. Kapasiteyi Artırmak

Soru:

İnsanın hayal edebilme kapasitesi ne kadardır?

Bu şahıstan şahısa değişen bir şeydir. Hayal kapasitesi hakkında bir birim de şimdiye kadar ben bilmiyorum. Metreküple mi ölçülecek? Metreyle mi ölçülecek? Ağırlıkla mı ölçülecek? Ama bildiğimiz bir şey var ki bazı insanların hayal gücü ve kapasitesi çok geniş oluyor.

Eğer kardeşimiz, "Hayal gücümüzü genişletmek için tavsiye edeceğiniz bir şeyler var mı?" demek istiyorsa; tabii çok kitap okumak, zihnindeki kavramları çoğaltmaya çalışmak bu hususta iyi bir çaredir. Kaliteli kitaplardan çokça okumalı. Zihnini çalıştırmalı. Çalışan insanların zihin çalışmalarını model almalı. Onları tekrar ede ede, yavaş yavaş kendisi de hayal etmeye, kendisi de düşünmeye, kendisi de bir şeyler ortaya koymaya başlar.

Ama ilk önce iyi bir hazım şarttır. Yani, mevcut şimdiye kadar yazılmışları iyice hazmetmeden, insan o konuda iyi bir şey ortaya koyamaz. Meselâ, iyi bir edebiyatçı olmak için insanın edebiyat tarihini çok iyi bilmesi lazım. Edebî metinleri okuması lazım. Şiirleri tahlil etmesi lâzım.

Bu hususta iyice bir birikim kazandıktan sonra, temel malzeme biriktirdikten sonra ve o ilmin ana esaslarını güzel bir şekilde öğrendikten sonra, 40 yaşında 50 yaşında eser vermeye, şiir yazmaya başlayabilir. 15 yaşında yazarsa ya vezni bozuk olur, ya kâfiyesi bozuk olur, ya fikri yanlış olur, ya söylediğinden sonra pişman olur.

O bakımdan, yeryüzünde yeni, orijinal şey çok azdır. İnsan ilk önce o sahadaki mevcut malzemeyi tanımalı. Bir ilimde temeyyüz etmek istiyorsa, o konudaki literatürü, ana kitapları okumalı, faydalanmalı. Hatta onları iyice hazmettikten sonra okutacak, talebenin sorularıyla karşılaşacak.

Bak biz bir konferans veriyoruz, konferans kadar da sorulara cevap veriyoruz. Halkın içinde olmanın bu faydası var. Yani sorular bizi yetiştiriyor. Halk nereye takılıyor? Neleri öğrenmek

istiyor? Dinleyicilerin problemleri nedir? Onları anlamış oluyoruz.

Onun için, Osmanlı bir kimseyi medreseden mezun oldu mu uzak bir diyarın bir kasabasındaki bir medreseye atarmış; "Sen burada vazife gör!" dermiş. Orada bir müddet, belki senelerce hizmet gördükten sonra, daha büyük bir şehre getirirmiş; "Şu kadar da burada hizmet gör." Dermiş. Ondan şu kadar zaman geçtikten sonra, İstanbul'a gelmeden önce Bursa gibi, Kütahya gibi önemli medreselere, önemli şehirlerin medreselerine getirirmiş. Oradan İstanbul'un kenar medresesine getirirmiş. Oradan Süleymaniye'ye getirdiği zaman, artık adamın saçı sakalı ağarmış olurmuş. Metinleri ezbere bilen, talebelerle düşe kalka böyle ilmin içinde pişmiş, derya gibi bir kimse olurmuş. Ondan sonra konuştuğu zaman güzel konuşurmuş.

Bu bir birikim meselesi. Eskilerin ne söylediğini bilmeden insan yeni bir şey ortaya koyamaz. "Yeni bir şey ortaya koydum." sanır; eskilerin yaptığından da daha düşük kaliteli, basit bir şey olur.

Hangi daldaysanız, mutlaka o dalın ilim tarihini iyice öğrenin! Literatürünü hazmedin. İlmin ana konularına sahip olun. Ondan sonra kendiniz bir şey ortaya koymaya çalışın! Onunla çalıştıkça, o konuda hayal gücünüz de genişleyecek, zihin gücünüz de genişleyecek. Yazma kabiliyeti, okuma kabiliyeti, anlama kabiliyeti, düşünme kabiliyeti, hepsi okumaya bağlı şeylerdir.

d. İlmihal Okumak

Soru:

Kadınlara ait haller; hayız, nifas, ihtilam olmak, gusül hakkında bir saatlik vaaz istiyorum. Bir dersinizi bu önemli konuya ayırır mısınız?

İlmihâlin o bahsini açsa okusa, zor bir şey değil. Hani nerede olacağı bilinmeyen bir mesele değil. Evimizdeki ilmihâlde mutlaka bu bahis vardır. Hepsi vardır. Bazı ilmihâlde bulunmayan meseleler sorulabilir de, bu olan bir şey. Kadınlara ait hâller, kaç

çeşit maddesi var... Mesela ne yapar, ne yapamaz; onları hepsini anlatıyor. İhtilam olmayı anlatıyor, guslün şeklini anlatıyor.

Biraz kardeşlerimiz kitap okusunlar. Biz bu kitaplar okumaya, okumaya çok vebal altına gireceğiz. Hani hocalar dua eder ya;

"—Yâ Rabbi! Kur'an'ı bizden davacı etme."

Bu Kur'an-ı Kerim davacı olur mu?

Olur, insanın yakasına yapışır;

"—Yâ Rabbi! Ben bunun evinde durdum da açmadı, beni okumadı, benim içindeki ahkâma uymadı." diye davacı olur.

Bu kitaplar da davacı olacak.

"—Onlar Kur'an-ı Kerim değil."

Olsun, din kitabı, ilmihâl kitabı. Onları da okumuyoruz.

Benim âcizâne en uygun zaman olarak gördüğüm kardeşlerim; akşam namazından sonra evinizde bütün ev halkını toplayın;

"—Akşamla yatsı arasında bir saat, iki saat ailemizin din saatidir, bu saati hiçbir şeye feda ettirmem. Hanım, bulaşık yıkamaksa sabah yıka, akşam yıka, yatsı yıka; şu anda gel! Çocuğum, ders çalışmaksa önce çalış, mektepten gelince çalış, ikindide çalış, sabah çalış, gece çalış; şu saatte gel." deyip... Siz de akşam geleceksiniz, akşam yemeği için nasıl olsa kendi başına herkes toplanıyor mu?

Toplanıyor. O zaman ilmihâlden her gün bir bahis okumaya kendimizi alıştıralım. Dinî kitaplarımızdan birer bahis okumaya çalışalım.

Çok cahiliz! Biz bu camiye gelenler cahiliz, dışarıdakiler zır cahil! Çok berbat. Karikatür yapıyor, yazıyor gazetesinde; dinden imandan haberi yok.

Onun için muhterem kardeşlerim, kendimiz dinimizi öğrenelim, başkalarına da tatlı tatlı öğretelim.

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ (النحل:١٢٥)

(*Üd'u ilâ sebîli rabbike bi'l-hikmeti ve'l-mev'izati'l-haseneti ve câdilhüm bi'lletî hiye ahsen*) "Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!" (Nahl, 16/125)

Kendin bileceksin ki, öğreteceksin. Biraz okuyalım, okuma itiyadımız olsun.

Allah cümlenize rızası yollarını göstersin… Dinde bilgili, fakih eylesin. Hepinizi ârif kimseler eylesin, güzel huylu, sevdiği kullar eylesin. İki cihanda aziz olun.

e. Okunacak Kitaplar

1. Soru:

Bir müslümanın evinde ilk önce bulunması gereken dinî eserler hangileridir?

Güzel, anlayabileceği bir tefsir kitabı bulunması şart. Dilini anlayabileceği, mânasını takip edebileceği, akıcı bir dille yazılmış bir tefsir kitabı bulunması şart. Çünkü Allah'ın kelâmını öğrenmesi mecburî.

Ondan sonra *Buhârî*'nin şerhi olan şu 12 ciltlik, veyahut *Riyâzu's-Sàlihîn* üç ciltlik, veyahut *Bülûğu'l-Merâm*, *Selâmet Yolları* dört ciltlik gibi, bizim fıkhî bahislerimizi de anlatan bir hadis kitabı bulunması uygun olur.

Bir ilmihal kitabı bulunması uygun olur. Mesela Fikri Yavuz'un açıklamalı ilmihâli, *İslâm Fıkhı ve Hukuku* diye bir kitabı var, bütün bahisleri ihtiva ediyor, güzel, biraz da anlaşılır bir dille yazılmış. Böyle bir eser olabilir. Ahmed Hamdi Aksekili'nin daha sade, basit yazılmış bir kitabı var, çok baskıları yapılmış. Bilgisi azsa ondan başlayabilir, ondan sonra ötekisini okur. Ondan sonra o Selâmet Yolları isimli kitaba geçer.

Bunları öğrenmesi lazım.

Sonra tasavvufu, ahlâkı öğreten kitaplardan bulunması uygun olur ki mânevî eğitimini sağlasın.

Ondan sonra artık ihtiyacına göre, merakına göre çeşit çeşit kitaplar bulundurabilir.

Bunlar itikadını öğrenebileceği, İslâm inançlarını öğreneceği bir güzel kitap... Meselâ, *İslâm* diye iki ciltlik bir eser var, Said Havva yazmış, oldukça güzel anlatmış, ben beğendim, ifadesi de güzel, İkbal Yayınları arasından. Ben onu arkadaşların anlayabileceğini sanıyorum. Onu okusunlar, öteki saydığım kitapları okusunlar.

2. Soru:
Hangi tefsir kitaplarını okumalıyız?

Elmalılı'nın tefsirini okuyun. Kendisi büyük bir alimdir. Tefsiri selâhiyetle yazılmış güzel bir tefsir kitabıdır.

Eğer Arapçası'ndan okuyabiliyorsanız Kurtûbî Tefsiri'ni tavsiye ederim. Çok geniş, çok metotlu, çok sağlam malzeme ihtivâ eden bir tefsirdir.

İbn Kesîr'in tefsirini tercüme ettiler ama çok ilaveler koymuşlar. Bazı yerleri sıkıcı... Almış jeoloji kitabından; âyet-i Kerimede arzdan bahsediyor diye jeoloji kitabının sekiz sayfa, on sayfa mâlumâtını yazmış. İbn Kesîr yazmadı ki bunu; sen İbn Kesîr Tefsiri'ni tercüme ediyorsun, ne diye bunu koyuyorsun? "Bak filanca yerde..." desin. Oraya bakması zahmet olmasın diye jeoloji kitabının, biyoloji kitabının malzemesini araya eklemiş. Tabii o zaman İbn Kesîr Tefsiri olmuyor, "İbn Kesîr Tefsiri'nden mülhem olarak yazdığımız bizim tefsirimiz" demek oluyor.

İbn Kesîr'in tefsiri hadislerle âyetleri izah eden, metot olarak hadisleri tefsirde kullanan güzel bir tefsirdir. Onun da açık seçik bir Türkçe ile yazılmış tercümesi var. O da bulunabilir, okunabilir.

3. Soru:
Hangi tefsir kitaplarını tavsiye edersiniz.

Çeşitli tefsir kitapları çıkmaya başladı, bazılarını beğeniyoruz. Gerçekten tefsir sahasında neşriyat zenginleşti, çok güzel bir şey. Bunların içinde tamamlanmış bir tefsir kitabı olarak İbn Kesir'in tefsiri var, hadislere dayalı, biraz da tercüme edenler

kendi bilgilerini ilave etmişler.

Sonra Said Havva'nın çeşitli kaynaklardan faydalanarak neşretmeye başladığı bir tefsir kitabı var, onu da gördüm, *el-Esas fi-t-Tefsîr* diye. Onun da üç cildini gördüm. Devamı çıkacak herhalde. O da güzel bir tefsir gibi geldi. İbn-i Kesîr'inki güzel.

Elmalılı Hocaefendi'nin tefsirini okuyup anlayabilirse, çok güzel.

Bazıları baskısı, bilgi verişi ve tercüme ediş tekniği bakımından güzel değil; başarısız. Teknik kusurları var. Mesela altı ciltlik tefsir var. Bir arkadaşın evinde gördüm, "Ben de alayım." diye şöyle bildiğim bir kaç sayfayı karıştırdım, ne tertip var, ne noktalama güzel, ne de bilgiler güzel. Demek ki biraz çalakalem yapılmış. Bu soru o bakımdan güzeldi. İyi tefsirleri bulup onları okumak istemek arzusu güzel. Kitapevlerine gidip de oradaki itimat ettikleri kimselere de sorabilirler. Benim söyleyeceğim bunlar.

4. Soru:
Fıkıh ilmini öğrenmemiz için hangi kitapları tavsiye edersiniz?

Mülteka'l-ebhur'dan başlasın, kısa bir kitaptır; ondan sonra devam etsin.

4. Soru:
Hanım kardeşlerimiz ilmi çalışmalar yapmak için bir araya gelmişler. "Hangi kitapları okuyalım?" diye soruyorlar.

İbn-i Kesîr tefsirini bitirsinler, Kur'an-ı Kerim'i tam öğrenmiş olurlar. Sahîh-i Buhârî'yi şerhiyle beraber okusunlar, Diyanet neşretti. Bir dahaki hacca kadar bu malzeme size yeter. Daha fazla kitaba lüzum yok. Bir dahaki umreye kadar… Onları da okursanız alim olursunuz; "Şu mesele nasıldı ya, ben unuttum, sen yeni okudun." diye biz size soru sormaya başlarız.

5. Soru:
Bize en uygun olan tefsir ve fıkıh kitabını tavsiye eder misiniz?

Tabii, çok kitaplar var... Benim çok beğendiklerimden bir tanesi merhum Said Havvâ'nın tefsiri... Çok güzel anlatmış, mekânı cennet olsun...

Fıkıh kitabı olarak, yeni kitaplar içinde *Selâmet Yolları* (*Bülûğu'l-Meram*) güzel bir fıkıh kitabıdır. Fikri Yavuz Hocaefendi'nin *Muamelâtlı İslâm Fıkhı ve Hukuku* güzel bir fıkıh kitabıdır. Ömer Nasuhî Hocamız'ın kitabı güzel bir kitaptır. Artık bir tanesini seçersiniz.

Eski kitaplardan *el-İhtiyâr* çok seviliyor, okunuyor. *Mültekâ el-Ebhûr* vardır, *Hidâye* vardır... Daha başka kitaplar vardır. Kişilerin bilgi seviyesine göre çeşitli kitaplar tavsiye edilebilir.

6. Soru:

Tasavvuf hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Tasavvufu her şeyiyle gönlümüze sindirmek, öğrenmek ve yaşamak istiyoruz. Bize hangi kitapları okumamızı ve ne yapmamızı tavsiye edersiniz?

Risâle-i Kuşeyriyye'yi okuyun. İmam Kuşeyrî tasavvufta imamdır. İmam, 'önder' demek. Risâle-i Kuşeyriyye'yi okuyun, ondan sonra bir daha bizimle görüşün.

7. Soru: İlmî sahada az bir bilgiye sahip olan bir insan için temel olarak ne tür kitaplar okumasını tavsiye ederdiniz? Birkaç kitap ismi verebilir misiniz?

Bir, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Kur'an-ı Kerim tefsirini *Hak Dini Kur'an Dili* kitabını bir okumalı.

Riyâzü's-Sâlihîn'in şerhlerinden birini bitirmeli.

Buhârî'nin *Tecrîdü's-Sarîh*'ini açıklamalarıyla bir bitirmeli.

Sübülü's-Selâm, Selâmet Yolları isimli eseri bir bitirmeli. Dört ciltlik, Sönmez Yayınları'ndan.

Ondan sonra tasavvufî kitaplardan *İhyâu Ulûm*'u bitirmeli.

İmam Kuşeyrî'nin *er-Risâle*'sini bitirmeli. Onları bitirdikten sonra yine gelsin, yine sorsun.

f. Kadınlar ve İlim

1. Soru:

Fakültede bir hoca, İslâm'ın sadece erkeklerin ilim öğrenmesine müsaade ettiğini, kadınların bundan mahrum bırakıldığını; ilimle ilgili hadislerde kadın ibaresinin bulunmadığını söyledi. Ayrıca, İslâm tarihinde kadınların ilim öğrenmesini yasaklayan misaller olduğunu söyledi. Bu konuda ne dersiniz?

Yalan söylemiş, yanlış söylemiş; öyle değil! Peygamber Efendimiz SAS bir şerifinde buyurmuş ki:[29]

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ

(*Talebü'l-ilmi farîdatün alâ külli müslimin ve müslimetin*) "İlim taleb etmek, kadın ve erkek bütün müslümanlara farzdır."

Herkesin bildiği bir hadis-i şeriftir. Sonra Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinde hem müennes, hem müzekker sîgali bazı emirler vardır.

Peygamber Efendimiz'in mübarek zevcesi Hazret-i Aişe Validemiz'den başlayarak en büyük alimler yetişegelmiştir. Hazret-i Aişe Validemiz bayağı alim ve fakih bir kimsedir. Kadın alimlerin en başta gelen misâlidir.

İslâm tarihinde kadın kadılar vardır. Kadın olduğu halde, fıkıhta fetva verecek kimseler vardır. Peygamber Efendimiz, kendi zevcelerine Kur'an-ı Kerim'i öğrettirmiştir.

Onun için, bu bilgi yanlıştır, eksiktir veya kasıtlıdır. İslâm, kadın erkek ayırımı yapmaksızın herkesin ilim öğrenmesini emrediyor, tavsiye ediyor. Hattâ ilmihal bilgileri, her müslümanın

[29] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.259, no:219; Ebü'd-Derdâ RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.131, no:28653.

mutlaka bilmesi gereken şeylerdir, farzdır. Onları bilmezse ibadetini yapamayacağı için, kadına da namaz kılmak gerektiğinden, kadına da zekât vermek gerektiğinden, kadınların da öğrenmesi lâzımdır.

Herhalde müsteşrikleri filân okuyorlar, yalan yanlış şeyler söylüyorlar. Veyahut İslâm'ı yarım biliyorlar. Yarım hoca insanı dinden eder ya, işte üniversite hocalarının bir kısmı böyle... Ben de üniversite hocasıyım, bir kısmı diyorum, hepsi demiyorum. Dini güzel öğrendikleri zaman, hadis-i şerifleri okudukları zaman; hadis kitaplarının indekslerine bakarlarsa görecekler, dedikleri doğru değildir, yanlıştır.

g. İslâmî İlimler

2. Soru:

"İlim Çin'de de olsa, gidip alınız!" diye bir hadis-i şerif var mı? Varsa, burada kasdedilen hangi ilimdir, açıklar mısınız?

Böyle bir hadis-i şerif var ve bu rivayet hakkında çeşitli görüşler var... Hadis alimleri bir takım araştırmalar yapmışlar ve rivâyet yönünden zayıf bulmuşlardır. Ama, mânâ yönünden öbür hadis-i şeriflerin gösterdiği ana istikamete uygundur. Yâni ilim nerede olursa olsun alınır.

İlim bilmek demektir. Her şeyin bilgisi onun ilmidir.

İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir.
Sen kendini bilmezsin,
Ya nice okumaktır?

Bunlar da Yunus'un mısraları...

Her şeyin bir ilmi vardır. Marangozun ilmi, ağacı güzel işlemektir O bakımdan bu ibarede ilim sözü mutlak bilgi mânâsıyla değil, geniş mânâsıyla kullanılmıştır.

Bilgi nerede olursa olsun, insan o bilgiyi elde etmek için oraya

seyahat edebilir. Gayr-i müslim bir hocadan okuyabilir. Gayr-i müslim bir diyara gidip, oradan o bilgileri alabilir. İslâm fıkhının hükmü budur. Burdaki ilim bizim tebcîl ettiğimiz yüksek ilim mânâsına değildir, genel bilgi mânâsınadır.

İlimler ikiye ayrılır:

1. Alet ilimleri
2. Yüksek ilimler

Yüksek ilimler, İslâm ile ilgili ilimlerdir. Öteki ilimler, alet ilimleri; Arapça, Farsça, nahiv, edebiyat, belâğat, bedi', beyan, tarih, coğrafya, fizik, kimya... vs. Bunlar da ilimdir. İslâm bunlara ilim değildir demiyor. Ama, ilimlerin taksimatında fazîlet dereceleri farklıdır. En yüksek ilim, konusu itibâriyle en şerefli olduğu için *ma'rifetullah*, Allah'ı bilme ilmidir. Ama, öteki ilimler de ilimdir.

h. Alimlerin Allah Korkusu

1. Soru:

Allah-u Teàlâ Hazretleri, Fâtır Sûresi, 28. ayette:

إِنَّمَا يَخْشَى اللهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فاطر:٢٨)

(İnnemâ yahşa'llàhe min ibâdihi'l-ulemâ') "Allah'tan ancak alim olan kulları korkarlar." buyurmuş. Bunu açıklar mısınız?

İnsanın dünyayı tanıması, dini anlaması, ahireti anlaması, cenneti tanıması, cehennemi tanıması hep bilgiye dayandığından, herkesin ilme gayret etmesi gerekiyor. O bilgiler olmadan insanın kavrayışı eksik oluyor. Cenneti bilmiyor ki, rağbet etsin... Cehennemin şiddetini okumamış ki, durumun ne kadar kötü olduğunu bilsin ve ondan korksun... Dini konularda bilgisi zayıf; ayet bilmez, hadis bilmez. O zaman, (*El-câhilü cesûrun*) cahil cesur olduğu için, yalan yanlış işleri yapıyor. "Allah affeder!" diyor.

“Allah bu gibi durumlarda affetmez, cezâsı şöyle şiddetlidir. Bak, şu kavmi şöyle helâk etmiş, bu kavmi böyle helâk etmiş...” diyecek ki, korkması mümkün olsun. O bakımdan, Allah’tan ancak ilmi olanlar korkar.

2. Soru:
Evliyâullahın hepsi alim midir? Alim olan her kişi evliyâullah mıdır?

Evliyâullahın hepsi mektep medresede okumuş, mürekkep yalamış değildir. Kimisi Allah-u Teàlâ tarafından yine bilgilendirilmiştir ama, mektep yoluyla değil, Allah’ın özel lütuflarıyla yetişmiştir. Nitekim, Peygamber Efendimiz de hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

أَدَّبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي

(*Eddebenî rabbî feahsene te’dîbî*) “Beni Rabbim terbiye eyledi ve çok güzel yaptı terbiyemi...” Hakîkaten, Peygamber Efendimiz üniversitede ve sâirede okumadı ama, en güzel şekilde Allah onu yetiştirdi.

Demek ki, netice itibariyle bilgili bir kimse yapar onu ama, bu ille mektepten diploma almak tarzında olmaz. Neticede arif olur, uyanık olur, bilgili olur, çoban da olsa... Çünkü, Allah bildirince bir çok şeyleri bilir.

Her alim evliyaullah olamaz! Kuru alim olur, zâhir alimi olur, zâhir ilmini bilir... Ezberi vardır, bilgisi vardır ama, ahlâkı, kalbi gönlü geridir. O bakımdan, evliyâullah olamaz. Bilginin çokluğu insanı evliyâ mertebesine yükseltmez. Kalbin temizliği ve sâfîliği, ibadetlerdeki ihlâsı ile insan yükselir. İhlâsı yoksa, olmaz!

Dünya için ilim öğrenmişse, mâneviyâtın bir koklamını koklayamaz. Allah rızâsı için ilim öğrenmişse, Allah alime evliyâlık yolunu da açar. Ama her alim evliya olamaz. Çoğu yanlış

yollara da sapıyor. Çünkü ilim bazı kimselere de kibir verir, mütekebbir olur. O zaman, Allah'ın hiç sevmediği bir insan olur. Tamamen sapık bir insan olur. Olmadık laflar söylemeğe başlar, iyice sapıtır.

i. Bilginin Kaynağı

1. Soru:
Tasavvufta bilginin kaynağı sezgiler midir? Kur'an ve sünnetle çatışır mı?

Bilginin kaynağı hakkında İmam-ı Gazâlî'nin *İhyâ*'sında güzel bilgi veriliyor; oradan okuyabilirsiniz.

Bilginin kaynaklarından bir tanesi *keşif* yoludur. *Sezgi* sözü bu mânâyı tam olarak ifade etmeye yetmiyor. İnsan bir şeyi seziyor. Şimdi ben dışarıda bir şey olacak gibi sezdim. Bu tasavvufî bir şey değil... At da meselâ, zelzele olacağını seziyor. Kuşlar da ormandan kaçıyor, yanardağ patlayacak filân diye seziyor. Bu tasavvufî bir sezgi değil...

Keşif ilmi, sezgiden başka bir şey... O Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ermekten hâsıl olan bir müşâhede, başkasının görmediği şeyi gönül gözüyle görme meselesidir. Bunda Kur'an ve hadisle bir çatışma yoktur. Sırf sezgiye kalmış bir şey, Kur'an-ı Kerim'le de çatışır, her şeyle de çatışır.

Geçenlerde Denizli'den bir arkadaş anlattı bana... Orada birisi: "Allah'la konuştum. 'Sabah namazını kılmayabilirsiniz!' dedi bana..." diyormuş. Böyle bir sezginin, böyle bir ilhamın, böyle bir konuşmanın hakîkatle ilgisi yok...

Gerçekten bir kişinin gönül gözü açılmışsa, bazı şeyleri görüyor ve biliyor. Bunun böyle olduğuna ben şahidim. İnsan olacağı bile bilebiliyor yâni... Olabilir. Ama böyle bir insan, ancak Allah'ın sevgili kulu olduğu zaman, böyle bir makama eriyor. Allah'ın sevgili kulu da Allah'ın kelâmına, Rasûlüne ters düşmüyor. Böyle bir şey bahis konusu değil...

2. Soru:

Kafamıza takılan bir sorunun cevabını ilmihalde bulamazsak, nasıl davranmalıyız? Kendimiz kıyas yaparak karar verebilir miyiz?

Veremezsiniz! Çünkü, kendi reyiyle fetvâ vermek çok veballidir, çok günahtır ve çok da tehlikelidir. Müftülere sormak lâzım! Müftülerin takvâ ehli, bilgili olanlarına sormak lâzım!

j. Hafızayı Güçlendirmek

1. Soru:

Hiç bir şey bilmez oldum, hatırlayamıyorum. Benim için dua eder misiniz?

Bir insanın hafızasının zayıflamasının bir sebebi günahlardır, haramlardır. İnsan haramlara baktı mı, hafızası zayıflar. Belirgin vasfı budur. Harama bakmak hafızayı zayıflatır. O bakımdan haramlara bakmamak lâzım!

Haramlara bakmayan babayiğit var mı? Çok az! Televizyon seyrediyor musunuz? Ediyoruz. Tamam, yandınız. Çünkü, televizyonda şarkıcı var, televizyonda dansöz var, televizyonda film var... Televizyonda —affedersiniz— aile hayatının sahneleri var... Televizyonda her şey var... Evin içine her şey giriyor. Evin içi meyhane oluyor, evin içi umumhane oluyor... Evin içi kumarhane oluyor... Evin içi her şey oluyor.

Onun için insanın hafızası da gider, feyzi de gider... Allah saklasın, imanı da gidebilir. Allah bizi korusun... Vakit de telef olmasın diye, mümkünse eve sokmamak en iyisidir. Vakti kitap okuyarak geçirmek, gençleri hayırlı ilimli meşguliyetlerle meşgul etmek daha iyidir. Onu yapabilirse, kurtulur. Onu yapamadığı zaman, hafızam zayıf der, feyzim gelmiyor der, şu der, bu der...

2. Soru:

Unutkanlığın sebepleri nedir? Unutkanlığı önlemek için neler

yapmak lazım?

Unutkanlığın maddî sebepleri vardır, fizyolojik sebepleri vardır, mânevî sebepleri vardır. Bazıları diyorlar ki:

"—Protein bakımından az olan beslenmelerde zihin fonksiyonlarında eksiklikler oluyor."

Doktorların bildiği şeyler. Ama ben onların da doğru olduğunu sanmıyorum. Çünkü bizim eskiler aylarca bir hurmayla geçinirlermiş. Yine de pırıl pırıl hafızaları, muazzam zekâları varmış. Bu işte biraz maddiyatın tesiri olsa bile durum büyük ölçüde mâneviyatla ilgilidir.

Bir insanın unutkanlığı, büyük ölçüde günahlardan dolayıdır, harama baktığından dolayıdır. Harama bakınca, günahı işleyince sevabı kaçar, günaha girer; bir de hafızası zayıflar. Risâle-i Kuşeyrî'de anlatıyor:

Evliyâullahtan birisiyle talebesi yolda gidiyorlarmış. Karşıdan boylu poslu bir delikanlı geliyormuş. Talebe, mürid şeyhine diyor ki:

"—Hocam, üstadım! Allah şu delikanlıyı ne güzel yaratmış! Boylu poslu, yakışıklı, kaytan bıyıklı, hilal kaşlı, kırmızı yanaklı, efe, levent... Ne güzel yaratmış! Bunu bu kadar güzel yaratmış. Acaba bunu cehenneme atıp da cayır cayır yakar mı, kıyar mı?"

Yakar yakar. Kıyar kıyar. Sormuş işte. Soruya da dikkat etmek lazım. Her şey de sorulmaz. Sözün de, sorunun da mâkul bir maksadı olması lazım. Tabi soru saçma. Yakar mı yakar. Allah yüz güzelliğine bakmaz, huy güzelliğine bakar. Günah işlemişse yakar, sevap işlemişse cennetine sokar. Besbelli bir kanun, aşikâr. Bunu herkes çocukluğundan beri bilir. Tabi Hocaefendi onun o sorusuna cevap vermemiş; abes, boş, cevabı belli bir soru. Yalnız şöyle dönmüş.

"—Sen onun yüzüne o kadar dikkatli baktın mı?" demiş.

"—Baktım." deyince;

"—Sen bu işin âkıbetini görürsün." demiş.

Eve gitmiş. Adamın hafızası uçmuş. Kur'an-ı Kerim'i tam

okuyamıyor. Ezberindeydi Kur'anı Kerim. Anlamış ki, birisinin yüzüne o kadar fazla dikkatli bakmaktan hafızasına zarar geldi.

Sonra bir şiir vardır. Birisi Vekil ibn-i Cerrâh isimli bir zâta;

"—Hafızam zayıf, unutuyorum." diye yakınmış.

"—Vekil ibn-i Cerrâh'a, 'Hafızam zayıf!" diye sordum. 'Günahları terk et!' diyerek bana ilacı, çareyi söyledi."

Şöyle izah etmişti:

"—İlim, irfan Allah'ın bir ikramıdır. Allah âsilere o ikramı vermez. Günah işleyince kesiliyor." demiş.

İlim hafızayla olduğundan günah işleyince kesiliyor.

İmam Buhârî bir milyondan fazla hadîs-i şerifi ezbere biliyor.

Neden? E bakışını, ömrünü günaha harcamamış. Sevaplı yolda yürümüş. Günaha daldıkça harama baktıkça hafıza zayıflar.

Atladığımız hadîs-i şeriflerden birisi var:

"—Karı koca birbirinin avret yerine bakarsa, körlük ârız olur. Açılması, soyunması doğru değil." diyor.

Böyle sebepleri vardır. Mânevî bakımdan bu gibi şeyler edepsizlikler ve günahlar sebebiyle olur. Onun için büyüklerimiz;

"—Takvâya sarılırsa, lokmasına dikkat ederse, günahlardan gözünü, dilini, elini, midesini korursa hafızası kuvvetli olur." demişler. Ben de naklettim.

k. Bir Mezhebe Uymak

1. Soru:
Mezhebi reddedenlerin durumu ve fıkhî hükmü nedir?

Mezhebleri reddeden de fıkıh ilmini bilmiyor demektir. Fıkıh mezheblerindeki ihtilâfı anlatan bir kitap var, güzel bir kitap... Onu okusun!

Mutlaka insanlar arasında fikir farkı olur. Beş kardeşin beşi bir olmaz, beş parmağın beşi bir olmadığı gibi... Onun için, ihtilâfların bir kısmı Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin anlaşılmasıyla ilgilidir. Bir kısmı hadis-i şeriflerin anlaşılması ve yorumuyla



ilgilidir. Bir kısmı başka prensiplerle ilgilidir. Bu kanaatler mezhebleri teşkil etmiştir. Bilimsel bir olaydır. Bunu reddeden cahilliğini isbat etmiş olur.

Mezhebi reddedince ne yapacak? Bir yola gidecek. O zaman kendisi bir mezheb kurmuş olur, yeni yol açmış olur. Tabii, ötekiler kadar alim olmadığından, hatâ eder. Allah islah eylesin...

2. Soru:

Şâfiî mezhebinden olan bir kişi Hanefî mezhebini uygulayabilir mi?

Mezhepler ehl-i sünnet mezhebleridir. Bir insan nasıl tutturmuşsa öyle gitmesi iyidir. Ama Şâfiî mezhebinden Hanefî mezhebine geçer, bir oradan bir oradan… Olmaz. Zikzak çizmek olmaz! Bir mezhebi tutup tam gitmek lâzım. Çünkü her mezhebin bir sistemi vardır, o sistem bozulur.

İkisi de arabadır. Mercedes arabasının parçasına götürüp de BMW arabasına Volkswagen arabasına takamazsın ya! Hepsi gitmeye yarıyor; aldığın zaman uygun olmuyor, böyle kurnazlık tarzında yapmamalı. Müsaade ise zaten mezhep müsaadeyi

verir, bir zaruret olduğu zaman, fetva, müsaade çıkar, ona göre olabilir.

3. Soru:
Mezhepleri açıklar mısınız? Nasıl dört mezhebe ayrıldı?

Şimdi, Peygamber SAS Efendimiz'in zamanında insanlar dini konuları Peygamber Efendimize soruyorlardı, yapıyorlardı. Peygamber Efendimizden sonra, Sahabe-i kiram devrinde de aşağı, yukarı Peygamber Efendimiz'in sözleri hatırdaydı. Şöyle yapılır, böyle yapılır diye. Ondan sonra Tabiîn devri, Tebe-i tabiin devri…

Peygamber Efendimiz'in vefatından yıllar geçtikçe, uzaklaştıkça; hangisi doğru, hangisi yanlış? Nasıl yapılıyordu, nasıl yapılmıyordu? Bilgiler, rivayetler çoğalınca; her şeyin doğrusunu araştıran İslâm alimleri, İslâm bilginleri, fıkıh bilginleri aralarında görüş ayrılıkları çıktı.

"—Acaba, Peygamber Efendimiz Allahu ekber derken, namaza başlarken, şöyle mi kaldırıyordu elini, böyle mi yapıyordu? Elini böyle mi bağlıyordu, şöyle mi bağlıyordu? Bağlamayıp da sarkıtıyor muydu?"

Tabii bunlarla ilgili çeşitli bilgiler gelmeğe başladı. Yani, Bazısı diyordu ki şöyle. Bazısı, hayır öyle değil böyle… Bunların incelenmesi, hadis-i şeriflerin incelenmesi, ayetlerin yorumlanması, yeni ortaya çıkan meseleler hakkındaki yeni görüşler dolayısıyla, fikirler çoğaldı... Böylece çeşitli fıkıh mezhepleri ortaya çıktı.

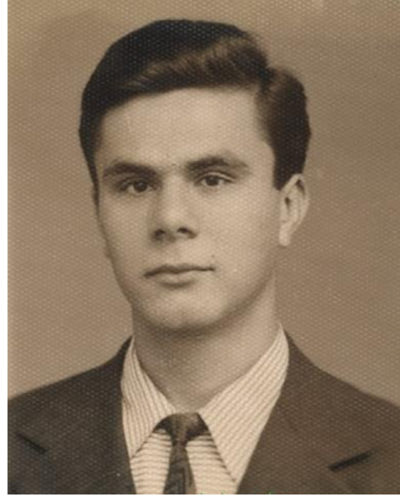
Bu, bilimsel bir olaydır. Yani, bir konuda bilimsel bir araştırma yapan alimlerin görüşlerinin farklılaşmasıdır. Yeni meseleler karşısındaki düşüncelerinin farklılaşmasıdır, normaldir. Yani, hangisine uysa insan; neticede bir alimin çalışması ve fikrinin sonucuna uyduğu için, doğru bir şey yapmış olur, sevap kazanır.

l. Arapça Öğrenmek

1. Soru:

Arapçayı merak ediyoruz, öğrenmek istiyoruz. Fakat cumartesi pazar günü hariç çok yoğun bir çalışma sistemimiz var. Bu şartlar altında Arapçayı nasıl öğrenebiliriz? Bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

Arapça konusunda benim çok hevesim var. Bana öyle geliyor ki, içimdeki hevesten neşemden dolayı, bir haftada otursam Arapça öğretirim gibi geliyor. Çok kolay.



Bizim hocamız var, Mahmud Bayram Hoca, şurada oturur. Belki namaza geliyor, belki şu anda yazlıkta olabilir. Ben liseyi bitirdim, edebiyat fakültesine gittim. Beni babamdan istemiş;

"—Onu çağır bana. Onlar dilbilgisi okudukları için dili kolay öğrenirler." demiş.

İlk ders bir şeyler yazdırdı, ikinci ders cümle kurdurdu. İkinci ders Arapça cümleler kurduk. Ben de birkaç hafta sonra köydeki dedeme Arapça mektup yazdım. Kim bilir o mektup şimdi elime geçse, nasıl yazmışımdır Allàhu a'lem... Ama bir cesaret, bir heves... Olabilir.

Onun için, korkmayın. Cumartesi pazarları çalışmakla çok şeyler elde edilir. Keşke muntazam bir çalışma olabilse... Keşke burada bir esnafa, iş güç sahibi kimselere bir cumartesi pazar okulu açsak da bu dersleri versek. Zor değil, kolay...

2. Soru:

Bizim memleketlerde ana dil Arapça'dır. "Ana dilde bazı hocaların Arapçası fasih değil." deniliyor. Bizim hocalar öyle diyorlar.

"Bizim iller" dediği bu kardeşimizin, Türkiye'nin içinde. Mesela Siirt olabilir, Mardin olabilir. Oranın Arapçası var. Oranın Arapçası hiç fasih değildir. Onlar hani beğenmiyorlar ya… Biz mesela üniversitede, Edebiyat Fakültesinde Arapça okuduk, Arap Dili ve Edebiyatı okuduk. Bizim Siirtli bir arkadaşımız vardı, iktisada gidiyordu. Dedi ki:

"—Ne yapıyorsun?"

Ben Ebu'l-Ferec el-İsfehânî'nin *Kitâbü'l-egânî*'sini okuyordum.

"—İşte bu kitabı okuyorum." dedim.

"—Yardımcı olayım. Benim anadilim Arapçadır." dedi.

"—Olur, yardımcı ol!" dedim.

Ben paragrafı verdim, "Oku!" dedim.

"—Sen oku, ben sana tercüme edeyim." dedi.

O çok edebî bir metin, ben onu okudum. Hiçbir şey anlamadı.

Onların Arapçası avam Arapçasıdır, âmmî Arapçasıdır; yeterli değildir. Medreselerde okuyan hocaları daha iyi Arapça öğreniyorlar. Mâlum, mesela Karadenizli Türkçe'yi biraz başka türlü konuşur veya göçmense Türkçe'yi biraz başka türlü konuşur. Bunlar olur. Biz anadilimiz Türkçe olduğu için, Arapça'yı sonradan öğrendiğimiz için, telaffuzlar veya kullanım eksiklikleri olabilir.

Mesela, sabahleyin Kanada'dan bir profesör geldi. Biz çat pat İngilizcemizle konuştuk. Laf arasında dedi ki; "Ben sizin İngilizcenizi çok mükemmel buldum, çok beğendim." Benim de koltuklarım kabardı, sevindim. Ama biliyorum ki eksiklerim var, kelimelerim az. "Yok, telaffuzunuz güzel!" dedi.

Bu bakış açısına göre değişir. Elbette biz İngiliz gibi İngilizce konuşamayız, Arap gibi Arapça konuşamayız. Benim Suudi Arabistanlı bir asistanım vardı. Ben ona doktora yaptırdım. Arabistan'a gitti, hoca oldu. O derdi ki:

"—Hocam, biz Arapça kitap yazmış bir adamın kitabını elimize aldığımız zaman, daha ilk sayfasını açıp bir okuduk mu; bu adam Arap mı, yoksa Arap değil de Arapça bir eser mi yazmış, menşeini 'şıp' diye anlarız." derdi.

Anlaşılır. Hakikaten ben de Türkçe bir eser yazmış bir insanı alayım veya birisini bana dinlettirsinler; bu Siirtli mi, Diyarbakırlı mı, "Vallah ki bilmem!" deyişinden Karadenizli mi, Rizeli mi, Aydınlı mı, Antalyalı mı, 'şıp' diye anlarım. Bu normal.

Ama Arapça'nın incelikleri, edebiyatının güzellikleri bakımından ben Arabistan'da hutbe okuyan insanların yanlışlarını çıkartabiliyorum. Yanlış olduğunu, yanlış cümle kullandığını düzeltebiliyorum. Tabii biz Arap diyarına gitmedik, oralarda tahsil görmedik, Arapça uygulamamız yok. Kitap Arapçasıdır. Okuyoruz. Bizimki öyle yazmak vesaire tarzında değildir. Ama böyle olabilir.

m. Geri Kalmamızın Sebebi

Soru:

Bizim en büyük dezavantajımız, bilim ve teknik bakımından hasımlarımızdan geri olmamız. Yarı aydınlar bunun sebebinin dinimiz olduğunu düşünüyor. Böyle olmadığını biliyorum fakat yine de bilim ve teknoloji konusunda yeterli olmadığımızı düşünüyorum.

Bizim gerilememize sebep olanlar, bizi şu anda İslâmî yönden tenkit edenlerdir, o zihniyettir. Bizim yürüyüşümüzü engelleyen, kalkınmamızı baltalayan, bütünlüğümüzü dağıtan; bizim kültürel değerlerimizi tahrip eden, bizim sosyal bünyemizi mikrop gibi içeriden kemiren bu insanlardır.

Biz bundan çok daha fazla dindarken, İstanbul'u almışız. Yâni din gericilik olsaydı, Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u asla alamaması lâzım gelirdi. Din geriliğin sebebi olsaydı, İslâm dini zuhur ettikten kısa bir zaman sonra üç kıtaya yayılamaz; İslâm alimleri dünyanın en meşhur, en büyük şahsiyetleri olamaz; yazdıkları eserler Avrupa üniversitelerinde okunmaz ve üniversitelerine Avrupa'dan öğrenciler gelmezdi.

Eğer İslâm gericilik olsaydı, teknik bakımdan geri kalmak dinden dolayı olsaydı, Avrupalı krallar müslüman emirlere, "Ne

olur, benim evladımı üniversitenize kabul edin! Eti sizin, kemiği benim!" diye yalvarmazdı.

Teknik bakımdan geri kalmak dinsizlikten, moral bozukluğundan, kültürel dejenerasyondan olmuştur. Körü körüne Batı'yı taklit edenlerden olmuştur. Onların belâsını hâlâ çekiyoruz.

Beşinci kol gibi içeride çalışıp, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına sebep olanlar da onlardır. Hâlâ da muzırlıklarının radyasyonu bize zarar vermektedir. Onlar olmasaydı çok daha iyi olurdu.

Kur'an-ı Kerim'in üçüncü sayfasında Allah bu tipleri bize bildiriyor:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لاَ تُفْسِدُوا فِي الأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ

(البقرة:١١)

(*Ve izâ kîle lehüm lâ tüfsidû fi'l-ardi, kàlû innemâ nahnü muslihùn.*) [Onlara: 'Yeryüzünde fesat çıkarmayın!' denildiği zaman, 'Biz ancak ıslah edicileriz!' derler. (Bakara, 2/11)

İnsanların bir kısmı münafıklardır. "Onlara 'Yeryüzünde fesat çıkartmayın!' dersiniz. Onlar, 'Biz fesat çıkarmıyoruz; biz ıslah edicileriz.' derler." diyor.

O onların kuruntularıdır; işin aslı böyledir.

"—Dervişlik, miskinliktir. Dindarlık, gericiliktir."

Peki, tarihte niye öyle olmadı? Niye Şeyh Şamil Kafkasya'da Ruslar'a senelerce Azak denizi kadar kan döktürttü durdurttu? Niye İslâm alimlerinin kitapları Avrupa'da okundu?

Avrupa'nın Rönesansı ve Reformu müslümanların tesiriyledir, müslümanların bahşişidir. Avrupalılar'ın Amerika'yı bulması müslümanlardandır. Onların kılavuzları müslümanlardandı ve "Afrika'nın büyük bir İslâm imparatorunun çocuğu 200 gemi ile

deniz içindeki nehirlerden faydalanarak bir başka kıtaya gitmiştir.” diye, Amerika’yı müslümanların bulduğunu vesikalar söylüyor şimdi... Yani gitmiş ve geri gelmiş. 200 gemi gitmiş, üç gemi geri gelmiş. Ya telef oldu yollarda ya da gidenler orada kaldı.

Orta Amerika ve Güney Amerika’ya müslümanların Kolomb’dan çok önce geldiği; Kolomb’un da zaten “Müslüman gemiciler bir yerler buldu, oralarda bir şey var.” diye kraliçelerini öyle ikna ettiği, tarih kitaplarından biliniyor.

Yâni, Batı’nın her türlü gelişmesi İslâm sayesinde olmuştur. Ama bunu Batılılar bilir, bizim mutaassıp devrimbazlar bilmez!

Dr. Sigrid Hunke’nin *Avrupa’nın Üzerine Doğan İslâm Güneşi* diye bir kitabı vardır. Avrupa’nın nasıl geri bir durumda iken müslümanlardan feyz alıp, istifade edip rönesans ve reformu yaptığını orada görebilirsiniz.

n. Fıkhî Meseleler

1. Soru:
Fıkhî meseleleri öğrenmek için ne tavsiye edersiniz?

İnsanın ilmihâl kitaplarını okuması lazım. Sizler genç olduğunuz için, hayatın daha başlangıcında olduğunuz için, ilmihâl kitabını bahis bahis her gün okuyarak bitirmeniz lazım. Bir kere bitirdikten sonra bir daha başına geçip yine bitirmeniz lazım, yine bitirmeniz lazım, yine bitirmeniz lazım... Dinimizi öğrenmek için...

Dinin ahkâmını öğreneceksiniz. Her zaman birisine sorarak öğrenmek tarzında değil de, normal yollardan kendiniz bu bilgiyi elde etmeye çalışacaksınız. Hatta hoca olanlara gidip; “Bize fıkıh dersi verin, el-İhtiyar’ı okutun, falancayı okutun, filancayı okutun...” diye sorup bu dersleri takip etmek lazım.

Belki bizim de bunu yapmamız lazım. Tabii o zaman müşteri azalıyor. Fıkıh biraz zor bir ilimdir, onun için fıkhın bu kadar müşterisi olmaz. Belki fıkıh dersi vermemiz lazım. Çünkü fıkıh,

insanın ne yapması gerektiğini bildiriyor, önemli bir ilim. Hangi şeyin doğru olduğunu, hangi şeyin sevap günah olduğunu, dînen uygun veya uygunsuz olduğunu bildiriyor.

Bunu kendiniz telafi edeceksiniz. Velev burada haftada bir fıkıh dersi bile yapsak, bütün fıkıh derslerini anlatıncaya kadar ömür biter, fıkıh bitmez.

O halde ne yapacaksınız? Her akşam bahisler okuyup, bir fıkıh kitabı baştan sona bir devredilecek, hatim olacak; Kur'an-ı Kerim'in hatmi gibi bir daha olacak, bir daha olacak... Siz de meseleleri öğrenmiş olacaksınız.

Meselâ, bir genç kız, "Ne zaman namaz kılabilir, ne zaman namaz kılmaz? Aybaşı halleri nedir?" bunu öğrenmesi lazım. Bu ayıp gibi oluyor, söylenmiyor. Vaizler de söylemiyor. Zaten vaizler söylese karşısında erkekler oluyor. Kadın vaize olması lazım, kadınlara konuşması, anlatması lazım. Veya yoksa bunları kitaplardan okuması lazım. Bu önemli.

Sonra evleniyorlar, çiftler, ne yapması gerektiğini bilmiyor; guslü bilmiyorlar, kelime-i şehadet getirmesini bilmiyorlar, hiçbir şeyden haberleri olmuyor. Bunlar bilgiyle telafi edilecek. Cahil oldu mu insan, mahvolur. O bakımdan, her gün fıkıh kitabından bir parça okumanızı tavsiye ederim.

"—Hangisini okuyalım?" diyecek olursanız;

Ahmed Hamdi Akseki'nin Kur'an kurslarında, İmam-Hatip okullarında okutulan harcıâlem bir kitabı var, hiç olmazsa ilk başta onu bir bitirin.

Sonra, rahmetli Fikri Yavuz'un *Muamelâtlı İslâm Fıkhı* kitabı, bütün fıkhı içine alır, şöyle bir okuyun! Ben senelerce önce, hatırlıyorum, yirmi sene önce, yeni çıktığı zaman, Almanya'da bir tıp doktoru kardeşimiz arkadaşlarıyla toplanıp o kitabı bahis bahis okuyup bitirmişlerdi. Siz belki ilahiyatçısınız, okumuyorsunuz, Türkiye'desiniz, İslâm ülkesinde okumuyorsunuz; o Almanya'da doktor, okuyor. Okuyan bilgili olur, okumayan cahil kalır.

Her şey de vaazla olmaz. Vaaz haftada bir çeşni olmuş oluyor, muhabbet olmuş oluyor. Ama İslâmî bilgileri metodik öğrenmek için biraz gayret sarf etmek lazım. Allah'ın rızası bu; buna sabredeceksiniz, bu da sevap, namaz kılmak gibi bu da önemli.

2. Soru:
Bir öğrencinin fıkıh ilmini tahsil etmesi için neler yapması lazım? Hangi kitapları tavsiye edersiniz?

En iyisi, iyi bir fıkıh hocası ile beraber kitapları okumaktır. Kendi kendine okuyacaksa biz *Ni'met-i İslâm*'ı neşrettik ki o güzel bir şerhtir, oldukça güzel bir kitaptır; onu okuyabilir.

Arapçası varsa, bir tarafta Arapça metni bir tarafta tercümesi olan fıkıh kitapları var; onları okuyabilir. Eğer genel bir bilgiyi süratle elde etmek istiyorsa Fikri Yavuz Hocaefendi'nin *Muamelatlı İslâm Fıkıh ve Hukuku* derli toplu, baştan sona anlatan, öz bir kitap olduğu için onu okuyabilir.

3. Soru:
Bir arkadaşım, "Sen bir hadis okuduğunda onunla amel edemezsin, tek başına ondan hüküm çıkaramazsın; fıkıh kitaplarına başvurman lâzım!" dedi. Bu konuda ne buyurursunuz?

Hadis-i şerifler dökümandır. Fıkıh, dökümanların değerlendirilmesidir, hükümdür. Birisi mahkemeye ibraz edilmiş çeşitli vesikadır; ötekisi mahkemenin îlâmıdır, kat'î hükmüdür.

Binâen aleyh, ola ki o hadis-i şerif mensuh ola... Yâni hükmü neshedilmiş ola... Peygamber Efendimiz bir ara buyurmuş ki: "Benden hadis yazmayın!" Neden? Kur'an'la karıştırırlar diye... "Yazmayın!" demiş; tamam, bir müddet yazmamışlar. Sonra demiş ki, "Yazmayın demiştim, şimdi yazabilirsiniz!" O zaman yazmışlar. Şimdi ilki okuyan, ikincisini duymamış bir insan sonucu bilmediği için şaşırabilir.

Sonra, Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ ، فَزُورُوا الْقُبُورَ ، فَإِنَّهَا تُزَهِّدُ فِي الدُّنْيَا ، وَتُذَكِّرُ الآخِرَةَ (ه. عن ابن مسعود)

RE. 344/5 (*Küntü neheytüküm an ziyâretil-kubûri, fezûru'l-kubûr*) "Ben sizi bir zamanlar kabirleri ziyaret etmeyin diye menetmiştim kabir ziyaretinden... Yasaklamıştım ziyareti... Artık şimdi gidebilirsiniz. (*Feinnehâ tüzehhidü fi'd-dünyâ*) Zira bu, insanı dünyada zâhid kılar, (*ve tüzekkirü'l-âhireh*) ve ahireti hatırlatır." buyuruyor. Böyle şeyler olabilir.

Demek ki esas itibariyle fıkıh kat'î sonucu söylediği için, fıkhın ahkâmı doğru... Ama hadis kitaplarının yazarları da fıkhı bilen kimseler olarak hadis-i şerifleri izah ederek, bilgi vererek sunarlarsa, onlarla amel edilir. Meselâ, Diyânet'in yayınlamış olduğu Sahih-i Buhârî, açıklamaları olan güzel bir kitaptır.

o. Kelâm İlmi

Soru:

Kelâm ilminin konusu nedir? Kelâmî tasavvuf nedir? Ayrıca kelam ilminin Kur'an'daki ve sünnetteki yeri nedir?

Kelâm ilmi demek, "İslâm inancının savunulması ilmi" demektir. Yani Allah'ın birliği, Peygamber Efendimiz'in peygamberliği gibi itikadî konuların incelenmesi ve savunulması ilmidir.

İslâm yayıldıktan sonra çeşitli kültürlerle karşı karşıya gelince "Allah Kur'an-ı Kerim'de böyle buyuruyor. Peygamber Efendimiz hadîs-i şerifinde şöyle buyuruyor." dediğin zaman karşındaki adam hıristiyan veya yahudi veya ateşperest veya Hintli veya Çinli veya Avrupalı; ona bir de mantıklı olarak bunu anlatmak gerekmiştir. "Bak iki tane ilâh olsa olmaz." vesaire diye muhakeme yoluyla da, mantıkla, akılla onları kazanmak

gerekmiştir.

İlm-i kelâm budur. Yani, akaidin böyle mantık ve akıl yoluyla incelenmesi ve savunulması bilgisidir.

Kelâmî tasavvuf, tasavvufun bu mânada akılla, mantıkla hem kelâm konularının tasavvuf yönünden izahı hem tasavvuf konularının kelâm metoduyla açıklanması şeklidir.

Kelâm ilmi Kur'an-ı Kerim'de vardır. Meselâ Yâsîn Sûresi'nde kemiği eline almış da ufalamış, Peygamber Efendimiz'e gelmiş. "Söyle bakalım bu kemik ufalandıktan sonra bunu kim diriltebilir?" Buna benzer böyle kâfirlerin iddiaları... "Allah insanları öldükten sonra diriltmeyecek." demeleri, inkârları, şirkleri Kur'an-ı Kerim'de bahsedilmiştir. Onlara cevapları verilmiştir. Bu kelâm ilmidir.

Meselâ:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلاَّ اللهُ لَفَسَدَتَا (الأنبياء:٢٢)

(*Lev kâne fîhimâ âlihetün illa'llàhu*) "Eğer bu yerde gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı, (*lefesedetâ*) yer gök hercümerc olurdu, perişan olurdu." (Enbiyâ, 21/22)

Herkes bir başka türlü laf söylerdi. "Ben tanrıyım, şu şöyle olsun!" derdi. Ötekisi de "Ben de tanrıyım, öyle olmasın, böyle olsun!" derdi. Karmakarış olurdu. "Demek ki birden fazla olması mümkün değil. Bu düzen ancak Allah'ın birliğiyle mümkün olur." diye bir muhakemeyle iddia ediliyor. Yani kâfirin küfrü reddediliyor, cevabı veriliyor. Demek ki kelâm ilmi Kur'an-ı Kerim'de vardır, hadîs-i şeriflerde vardır. Zaten kelâm ilmi akaidi âyet, hadis, mantığı, muhakemeyi de ortaya koyarak savunan bir yoldur.

p. İbn-i Teymiyye

Soru:

İbn-i Teymiyye ile ilgili değişik yazılarla karşılaştım. Bilgili birisi olmadığım için farklı yorumları değerlendiremedim. Şu anda okumam gereken daha önemli acil konulardan olduğundan bu konuyu araştırmaya vakit ayırmak istemiyorum. İbn-i Teymiyye ile ilgili bilgi verebilir misiniz?

İbn-i Teymiyye Hanbelî mezhebinden bir kimsedir. Çok okumuş, çok tenkitlerde bulunmuş, tenkitlerde isabet ettiği olmuş, hata ettiği olmuş. Her birimiz kendi mezhebimiz büyüklerini okursak, böyle ihtilaflarla uğraşmaktansa büyük alimlerin eserlerini okuyarak çalışmak daha iyi olur.

Geçen gün Şile'de Diyanet'in bir kitabı elime geçti, satın aldım. Muhammed Zâhid-i Kevserî diye bizim dergâhımıza bağlı Düzceli bir büyük alim var. *Makàlât* diye bir kitabı da Mısır'da neşredilmiş, üç parmak kalınlığında. Mısır alimleri, Ezher'in profesörleri hepsi kendisine hayran. Büyük alim. Onun eserini bizim fakülteden profesör iki kardeşimiz, onlar da benim talebemdi, neşretmişler, tercüme etmişler. Hoşuma gitti. Baktım, ne kadar büyük alimler imiş, ne kadar ince meseleleri incelemişler...

İnsan tabii Hicaz'a gidiyor, hac yapmaya gidiyor; Harem-i Şerif'te bakıyorsunuz İmâm-ı Âzam Efendimiz'e hücum ediyorlar veyahut İmam Mâturidî Hazretleri'ne hücum ediyorlar veyahut mezhep taassubu yapıyorlar. Bunlar doğru değil. Onlardan dolayı da birçok kimsenin gönlü böyle bulanıyor, kafası karışıyor;

"—Efendim şu şöyle mi, bu böyle mi?"

Ama bizim alimlerimiz gerçekten yedi-sekiz asır İslâm Alemi'nin en büyük kitlelerine çok büyük hizmetler vermişler ve çok eserler yazmışlardır. Onları bîtaraf olarak okuduğu zaman o iftira gibi tenkitlerin haksız olduğunu görüyoruz.

Mesela İmâm-ı Âzam'ın hadis bilmediğini, mezhebini hadise dayandırmadığını filan söylüyorlar; ama ispat ediliyor ki öyle değil. Şahane kitaplar yazılmış, *Nasbu'r-râye* gibi eserler yazılmış. İnsan onları okursa yersiz tenkitlerden kurtulur.

Bu gibi şeylerle uğraşmayın. Kendi mezhebimizin büyük eserlerini, herkesin kabul ettiği büyük alimlerin eserlerini okuyun. Meselâ, bu *Nasbu'r-râye*'yi yazan şahsı herkes çok methediyor, "Çok büyük alim." diye. Onu okuyun! O zaman göreceksiniz ki Hanefî mezhebinde de bütün hükümler hadîs-i şeriflerden nasıl güzel çıkartılmış, nasıl takvâ esasına göre yapılmış, anlaşılacak.

r. İlâhiyatçılara Tavsiyeler

Soru:

İlâhiyat Fakültesi'nde okuyoruz. Birçok konuda o kadar tartışma var ki… Bizler sağlam, doğru fikre sahip olmak istiyoruz. Bunun için bize ne tavsiye edersiniz?

İlk başta, her zaman takvâyı tavsiye ederim. Takvâ ehli olun! Allah'tan korkun, tir tir titreyin! Ve günah işlemekten, yanlış söz söylemekten sakının. Birisini yanlış yere itham etmekten, eğriye doğru demekten, doğruya eğri demekten tir tir titreyin, takvâ ehli olun.

Ben İstanbul'da okudum. Ankara'da asistanlığı kazanıp da Ankara'ya giderken -—Allah razı olsun, Allah ömrünü uzun etsin, cennetlik eylesin—- babam bana:

"—Evladım, biz seni Ankara'ya ilim öğrenmeye, 'Üniversiteye asistan oluyorsun.' diye gönderiyoruz. Aman evladım, İslâm'dan taviz verme, dininden fedakârlık yapma, eğer üniversitede dinine bir tazyik, bir baskı olursa korkma evladım, bas istifanı, gel yanımıza, biz sana bakarız." dedi.

"'—Evlâdım, maaşsız kalacağım, aç kalacağım, açık kalacağım diye korkma! Şu maaş elden gitmesin, şu mevki makam kaybolmasın.' diye dininden fedakârlık yapma." dedi.

Bu çok önemli. Kim ne derse desin kınayanın kınamasından korkmayın, hakkı söylemek çok mühim muhterem kardeşlerim! Allah razı olsun, babam bana öyle dedi.



Bir de; her sabah fakülteye giderken on defa:

رَبَّنَا لاَ تُزِغْ قُلُوبنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً ،

إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ (آل عمران:٨)

(*Rabbenâ lâ tüziğ kulûbenâ ba'de iz hedeytenâ ve heb lenâ min ledünke rahmeh, inneke ente'l-vehhâb*) âyetini okumamı söyledi.

Bunun mânâsı:

(*Rabbenâ lâ tüziğ kulûbenâ*) "Yâ Rabbi, kalbimizi saptırma; (*ba'de iz hedeytenâ*) hidayete erdikten sonra… (*Ve heb lenâ min ledünke rahmeh*) Bize fazl u kereminden rahmetini ihsan eyle… (*İnneke ente'l-vehhâb*) Biliyorum ki ya Rabbi, şekkim şüphem yok ki sen Vehhâb'sın, lütfedicisin, bahşedicisin!" (Âl-i İmran, 3/8)

"Böyle dua et. Bu ayeti 10 defa oku, öyle git." dedi.

İnsan şaşırabilir. Aklına mağrur olur, nefsine güvenirse

Allah'ın istemediği işleri yaparsa edebi terk ederse Allah onu şaşırtır.

Neden? Hidayeti veren de, sapıtan da Allah'tır. Dalâlet te, hidayet te Allah'tandır. Edepsiz olursun, sapıtırsın. Seni edepsiz seni; "Hadi bakalım ne halin varsa gör." der.

Onun için takvâyı tavsiye ediyorum, bu duayı okumanızı tavsiye ediyorum. Elinizi vicdanınıza koyun; tabi her şeyin doğrusunu öğrenmek için de, en büyük alime gidip sormak lazım. Birden karar vermemek lazım. Hâkim iki tarafı dinler, delilleri bulur, değerlendirir; kararı öyle verir. Hâkimlik zor bir meslektir. Hâkimler kıyamet gününde:

"—Keşke hayatta iken hiç hâkimlik yapmasaydık." diye pişman olacaklar.

Neden? Adaleti temin etmek zor olduğundan, hâkimlik mesleği zor olduğundan. Tabii ilimde de gerçeği bulmak zordur. Çok dikkat etmek lâzım.

s. Hocamızın Emekliliği

Bir kardeşimiz benim özel işimle ilgilenmiş, esef etmiş:

"—Niçin genç yaşta emekli oldunuz? Hocalık da daha yararlı değil miydiniz?" diye soruyor.

Ben üniversitede çalıştığım zaman, iki yüz tane talebeye ders veriyordum. Ama şimdi haftanın her günü bir başka şehre gidiyorum. Orada üç bin kişiye, beş bin kişiye ders veriyorum. Dört tane dergi çıkartıyorum. İnşaallah devam eder, daha da artar. Onları pek çok kimse okuyor. Kitaplar çıkıyor. Başka çalışmalar oluyor. Yani serbest olmak mecburiyetindeydim.

Yurt dışına gittim. İşçi kardeşlerimiz Almanya'dan çağırıyorlar. Avustralya'dan çağırıyorlar. Üniversitedeyken gidilmiyor. Hacca gideceksin, gidemiyorsun. Yurt dışında hizmet yapacaksın, her yerden çağırıyorlar, oralara gitme imkânımız oluyor.

O bakımdan emekli oldum. Çok memnunum. Hürriyetimi elde



ettim. Rahat rahat daha güzel hizmet ediyorum. Zaman zaman radyodan, televizyondan yayınlar da olabilir. O bakımdan hürriyetimi elde ettim, iyi oldu.

t. Sadaka Rasûlü'llah...

Soru:

Bir hadis-i şerifi okuyunca, "Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kàl, ev kemâ kàl." diyoruz. Bunun anlamını söyler misiniz?

(*Sadaka rasûlü'llah*) "Rasûlüllah doğru söylemiştir." demek.

(*Fî mâ kàl, ev kemâ kàl*) "Bu hadis-i şerifi Peygamber Efendimiz ya böyle söyledi, ya da bunun gibi söyledi." demek.

Kur'an okuduğumuz zaman, (*Sadaka'llàhu'l-azîm*) "Allah doğru söylemiştir." diyoruz. Rasûlüllah'ın hadisini okuduğumuz zaman, (*Sadaka rasûlü'llah*) "Rasûlüllah doğru söylemiştir." diyoruz.

Ama ya râvi, rivayet eden Peygamber Efendimiz'in sözünü tam

söyleyememişse? Hani râviler, rivayet edenler bazen tereddüt ediyorlar ya... "Rasûlullah'tan duymuştum ama şöyle miydi, böyle miydi, tereddüt ettim." diyebiliyorlar. Onun için deniliyor ki:

(*Fî mâ kàl, ev kemâ kàl*) "Bu hadis-i şerifi Rasulüllah Efendimiz ya böyle söyledi, ya da bunun gibi söyledi." demek. Yâni, "Söylediğimin ya tam aynısı, ya da bunun gibi." denmiş oluyor.

Yani râvinin hatasını düşünerek, rivayette eksiklik, kusur olabilir diye, (*ev kemâ kàl*) diyoruz. Rasûlüllah'ın söylediği kesin olsa, (*ev kemâ kàl*) demeye lüzum yok.

u. Dünya ve Ahiret Dengesi

Soru:

"Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için, yarın ölecekmiş gibi ahiret için çalışınız." şeklinde bir hadîs-i şerif var mıdır?

Evet vardır. Çeşitli kaynaklardan bir kaç rivayet hatırımdadır: Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[30]

اِحْرِزْ لِدُنْيَاكَ كَأَنَّكَ تَعِيشُ أَبَداً ، وَاعْمَلْ لآخِرَتِكَ كَأَنَّكَ تَمُوتُ غَداً

(الحارس في مسند ه عن عبد الله بن عمرو)

1. (*İhriz li-dünyâke keenneke taîşü ebeden*) [Ebedî olarak yaşayacakmışın gibi dünyan için çalış, elde et! (*Va'mel li-âhiretike keenneke temûtü gaden*) Yarın ölecekmişin gibi de ahiretin için çalış, amel et!]

İkinci hadis-i şerif... Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[31]

---

30 Haris, *Müsned*, c.II, s.983, no:1093; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

31 Hatîb-i Bağdâdî, *Tarih-i Bağdad*, c.IV, s.221, no:1918: Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.409, no:5249; İbn-i Asakir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXV, s.197¸Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c. III, s.238, no:6336; *Keşfü'l-Hafa*, c.II, s.169, no:2139; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XII, s.402, no:12182.

خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهُ، وَلاَ دُنْيَاهُ لآخِرَتِهِ؛ وَلَمْ يَكُنْ كَلاًّ عَلَى النَّاسِ (خط. عن أنس)

2. (*Hayruküm men lem yetrük âhiretehû li-dünyâhu, ve lâ dünyâhu li-âhiretihî, ve lem yekün kellâ ale'n-nâs*) [Sizin hayırlınız dünyası için ahiretini, ahireti için de dünyasını terk etmeyen ve insanlara yük olmayandır.]

Üçüncü hadis-i şerif… Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[32]

اَصْلِحُوا دُنْيَاكُمْ، وَاعْمَلُوا لآخِرَتِكُمْ كَأَنَّكُمْ تَمُوتُونَ غَدًا (الديلمي عن أنس)

3. (*Aslihù dünyâküm*) "Dünyanızı ıslah ediniz, (*va'melû li-âhiretiküm*, *keenneküm temûtûne gaden*) ahiret için de hazırlanın; (*keenneküm temûtûne gaden*) sanki yarın ölecekmiş gibi…"

[32] Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.416, no:717; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.101, no:334; Ebû Hüreyre RA'dan.
Câmiü'l-Ehàdîs, c.IV, s.473, no:3568.

14. RÂMÛZÜ'L-EHÂDÎS

a. Râmuz'da Zayıf Hadis Var mı?

Soru:

Bazı ilâhiyat mezunu öğretmenler, Râmûzü'l-Ehâdis'te zayıf hadislerin olduğunu söylüyorlar; ne buyurursunuz?

Evet, Râmûzü'l-Ehâdis'te zayıf hadis-i şerifler de vardır. Hocamız onların arkasından "Filâncadan rivayet edilmiştir, zayıf hadistir. İbnü'l-Cevzî mevzû' demiştir. Falanca ravisidir, o râvî metrûktür..." filân diye işaretini yapmıştır. Bu gibi şeyler hadis alimlerine ait meslekî bir meseledir.

Bu hususta *Keşfü'l-Hafâ*'dan bir rivayeti nakledeyim: *Keşfü'l-Hafâ*, hadislerle ilgili meslekî çok ince bir kitaptır. Orada diyor ki, bir hadis-i şerifte şöyle denilmiş:

"—Şunu şöyle yapan insan beras (alaca) illetine tutulur. Yâni derisi siyahlı beyazlı hastalık olur." diye yazılmış.

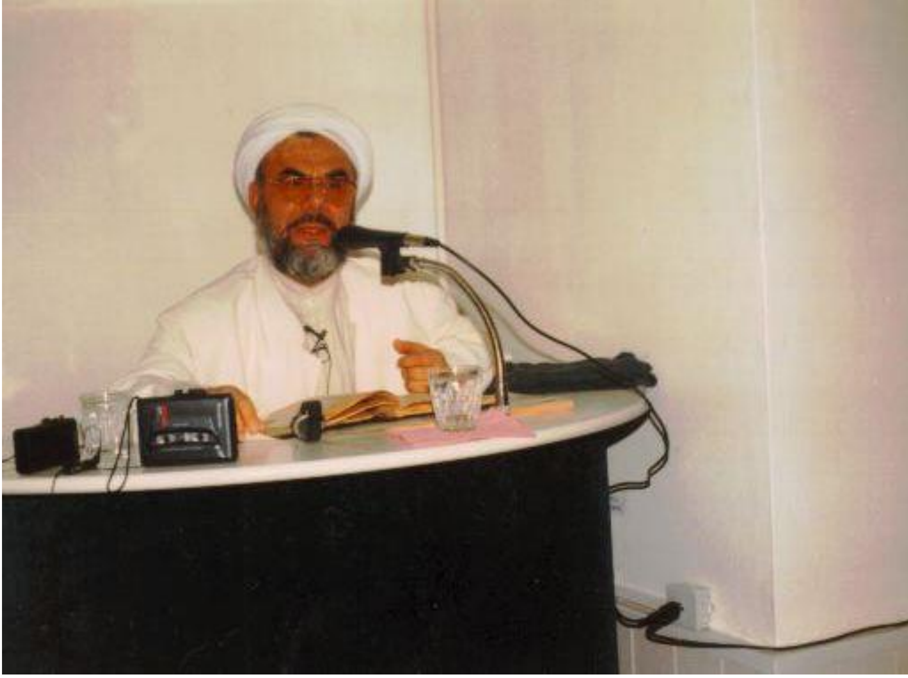
O hadis alimi bunu dinlememiş, o hastalığa tutulmuş. Beras illetine mübtelâ olmuş. Yalvarmış, yakarmış, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm etmiş. Rüyasında görmüş Peygamber Efendimiz'i... Efendimiz demiş ki:

"—Hadis-i şerifte şunu şöyle yaparsanız, beras illetine tutulursunuz diye geçmedi mi?"

"—Geçti ama yâ Rasûlallah, benim meslekî bilgime göre, bir hadis alimi olarak benim incelememe göre, o sahih hadis sayılmadığından ben ona itibar etmedim." demiş.

"—Yok, onu uygulaman iyi olurdu." demiş.

Sonra eliyle meshetmiş. Hakikaten uyandığı zaman o hastalık geçmiş. O hastalık geçtikten sonra da, o alim duyduğu her hadis ile amel etmeğe gayret etmiş ondan sonra... "Bana göre sabit değildir." filân diyerek terk etmemiş. Her iyi şeyi yapmağa gayret etmiş.



O bakımdan, bu hadis ilminin mevzû' hadislerini, zayıf hadislerini alimler bilirler. O hususta kitaplar yazmışlar. Bizim Hocamız da, son asrın en büyük hadis alimi... O da biliyor. Yazıyor zaten arkasında... Ama onların yazılmasında, okunmasında, cemaatinin onu tekrar etmesinde fayda görüyor.

Bir de şöyle oluyor: Aynı konuya ait üç tane, dört tane hadisi peş peşe sıralıyor. Meselâ, "Birinci hadise İbnü'l-Cevzî mevzû' demiştir ama, bana göre fikri isabetli değil!" diyor. Arkasından üç tane hadisi de ekliyor ki, "Bak bu konuda şu hadisler var; binâen aleyh, o doğrudur." diyor.

Bir profesör, "Yarın ölecekmiş gibi ahirete, hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya çalışın!" hadisi hakkında, "Böyle bir hadis yok!" demiş ama; ben onun üç dört rivayetini buldum kitaplardan... Böyle şeyler olabiliyor.

Bu hadis alimi olan hocamızın kanaatidir. Kitabın içine böyle hadisleri istese almazdı. Dervişlerinin yetişmesi için, o konunun bilinmesini uygun görmüşler. Biz de Hocamızın ilmine, irfanına saygı duyuyoruz, o hadisleri okuyoruz.

Zayıf hadisler var, olabilir. Ama eserin genel yapısı okunduğu zaman, terbiyevî ana hattı itibariyle uygun oluyor. Nitekim bunu böyle;

"—*Râmûzü'l-Ehâdis* hakkında ne dersiniz?" diye Urfa müftüsü Halil Günenç Hoca'ya sormuşlar.

"—Güzel, muteber kitaptır. Suyûtî'nin *el-Camiu's-Sağîr*'i gibidir." filân diye hakkaniyetle cevap vermiş.

2. Soru:

Râmuzü'l-Ehâdis mecmuası hakkında "İçinde mevzû hadisler vardır." deniliyor; ne dersiniz?

Râmuzü'l-Ehâdis kitabı içinde çok hadis-i şerifler vardır, alfabetik sırayla dizilmiştir. Bu hadisleri Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hocamız cennet mekân, muhtelif kaynaklardan almış, bu kitabı meydana getirmiş. Mevzû hadis denilen bazı hadis-i şerifleri de kendisi koymuştur. Arkasına da bunun alındığı yeri ve mevzû hadis denildiğini kaydetmiştir. Ama buna rağmen, niçin acaba o hadis-i şerifi oraya aldı? Demek ki, kendisi büyük hadis alimi olmak dolayısıyla, onun mevzû olduğu kanaatinde değil...

Hadislerin bazılarını, bazı şiddetli alimler, "Bu mevzûdur, bu mevzûdur, bu mevzûdur..." diye çizmişler üstünü... Mevzû, uydurma demek... Ama bazıları da, "Sen uydurma diyorsun ama, bak filânca kitapta var, filânca kitapta var..." diye onun aslının, esasının olduğunu da isbat etmişlerdir.

Meselâ İmam Süyûtî'nin, bazı Hanbelî alimlerinin böyle inkâr ettiği bir çok hadis-i şerifler hakkında inceleme yaparak, onların hadis olduğunu isbat ettiğini biliyoruz.

Gümüşhaneli Hocamız da, o hadis-i şerifi oraya almakla, "Bakın, bu hadis-i şerif benim kanaatime göre mevzû değil; ben

bunun sahih olduğuna kànîyim!" demiş oluyor. Bilimsel bir kanaattir o...

3. Soru:

Muhterem hocam, "Râmûzü'l-Ehâdîs kitabında zayıf ve mevzu hadisler var." diyorlar. Bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

Evet, bu kitabın içinde Hocamız'ın da kendisinin hadisin arkasına, "Buna zayıf hadis demişlerdir." diye yazdığı hadisler vardır. Ama Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi, son devrin en büyük hadis alimlerindendir. O onu bir sebeple uygun görmüş. Başka konulardaki başka hadis-i şerifler onu takviye ediyor diye düşündüğü için, buraya almayı uygun görmüştür. Fakat ilim adamı haysiyetine uygun olarak da arkasında; "Buna filanca alim mevzu hadis demiştir veyahut zayıf hadis demiştir." diye kaydını da koymuştur.

Hadis-i şeriflerin bazen senetleri, bazen muhtevası dolayısıyla tenkidi olur. Hadis alimlerine ait bir meseledir. Fakat o konuda başka hadisler bazen onu te'yid eder, o zaman Hocamız o te'yid edici hadisleri alıyor buraya.

4. Soru:

Râmûz'da uydurma hadisler var mı?

Râmûzü'l-Ehâdîs'i yazan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddîn hocamızdır. Râmûzü'l-Ehâdîs, Suyûtî'nin el-Câmiu's-Sağîr'ine çok benzer. Bu Suyûtî ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddîn Hocamız hadis alimi kimselerdir. Yani mevzû hadisleri bilen insanlardır. Her hadisin arkasında o hadis hakkında:

"—Bu mevzudur, yani uydurma hadistir; bu zayıf hadistir. İbnü'l-Cevzî buna mevzû demiştir ama öyle değildir." filan gibi izahatları var.

Bir sebeple koymuş oraya… Yani okuyan ihvânım bu konuyu bilsinler diye koymuş. Bazen öyle oluyor ki üç tane hadis peş peşe aynı konuda. Birisine falanca alim boş bu demiş, uydurma demiş, aslı esası yok demiş ama altındaki iki tanesi esası olduğunu gösteriyor. Böyle durumlar da var.

Bazıları, bazı hadisleri sırf konusundan dolayı rahatsız oldukları için sahih saymıyorlar, tabii onlar doğru değil. Bazıları bu hususta böyle şey olamaz, Peygamber Efendimiz bunu dememiştir, cart kestirip atıyorlar. Bu gibi kestirilip atılmış ve karalanmış bazı hadisler üzerinde İmam Suyûtî çalışma yapmış, mesela İbnü'l-Cevzî'nin mevzû, uydurma hadis dediği 50 kadar hadis hakkında bir çalışma yapmış, onların mevzû olmadığını kaynaklarını göstererek ispat etmiş.

Yâni, bu alimler arası bir meseledir, *Râmûzü'l-Ehâdîs*'i yazan Gümüşhaneli Hazretleri hadis alimi... Binâen aleyh, o hadisi kitabına almasında bir hikmet, bir sebep vardır. Hadis hangisiyse onu bilip, onun üzerinde daha rahat konuşabiliriz. Bu çeşit şeyleri kendisi zaten kitabında yazıyor, hadisin arkasından "Buna mevzû demişlerdir." diye yazıyor zaten, söylüyor, kendisi açıklıyor.

b. Yolların En Güzeli

Soru:

Bir tıp profesörü, tasavvuf ehli için, "Onlar hep İsrailiyatla uğraşıyorlar. Sahih kaynaklar dururken, Râmûzü'l-Ehâdîs gibi içinde zayıf hadislerin bulunduğu bir kitabı izlerler." demiş. Ne dersiniz?

Râmûzü'l-Ehâdîs hadis kitabıdır. İmam Suyûtî'nin *el-Camiu's-Sağir*'i gibi bir kitaptır. Bunun içinde İsrailiyat yoktur. İsrailiyat tefsirde olur.

Bu, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini içine alan bir kitaptır. Hadis-i şeriflerin ilmine vâkıf olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Hocaefendi'nin eseridir. Kendisi son asrın en büyük hadis alimlerinden birisidir. Bunun içinde çeşitli hadisler vardır. Sahih hadis vardır, hasen hadis vardır, şu vardır, bu vardır. Zayıf hadis de olabilir. Ama Hocamız hadis alimi olduğu için, bir yerden zayıf gibi görünmesine rağmen arkasına daha başka rivayet ekliyor; "Bak bu burada kuvvetleniyor." demek

istiyor.

Bu bir hadis kitabı olduğundan, “İsrailiyat” değildir! O adam ne söylediğini bilmiyor. Neyin nereden geldiğini, nereye gittiğini bilmiyor.

Zaten zayıf hadislerle ibadet konusunda amel olunabilir.

Bir hadis-i şerifin rivayet bakımından bir kusuru olabilir, ama söylediği şeyin muhteviyatı güzel ise, pekâlâ uygulanabilir. Ancak itikadda bir delil olmaz.

Bu gibi rivayetler, ibadet ve taat konusunda olunca yapılabilir. ”İnşaallah bu da sevaptır.” diye yapmakta insan gayret gösterir.

Râmûzü'l-Ehâdîs kitabı bizim medâr-ı iftiharımızdır. Bizim hocalarımız, erbâb-ı tasavvuf içinde ta İmâm-ı Rabbânî'den beri gelen, Bahâeddîn-i Nakşibend Hazretleri'nden beri gelen, sonra Şehâbeddîn-i Sühreverdî Efendimiz, Necmeddîn-i Kübrâ Efendimiz, Hâlid-i Bağdâdî Efendimiz şeriatin sağlam ahkâmına sımsıkı sarılmalarıyla tanınmış büyük mücahidlerdir. Kur'an'ı en iyi bilen, hadis-i şerifi en iyi bilen insanlardır. İsrailiyatla bu zavallı profesörden çok daha kuvvetli mücadele etmiş insanlardır. Bunlar oldukları yerde dururken, onlar devlet başkanlarıyla mücadele etmişlerdir, hapse girmişlerdir. İslâm'ı savunmuşlardır.

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri'nin hayatı ortadadır. Şeyh Şamil Hazretleri'nin hayatı ortadadır. Hâlid-i Bağdâdî Hazretleri zamanının en büyük alimlerindendir. ”İslâmî ilimlerin içine bâtıl şeyler girmesin; insanlar gerçek ilimlerle yetişsin.” diye çalışmış, büyük mücahidlerdir.

Bu zâtın gidip onların ellerini, ayaklarını öpmesi lazım. Kabirlerini ziyaret etmesi lazım. Ruhlarına Fâtiha'lar okuması, hatimler indirmesi lazımdır ki, dinin ahkâmını onlar korumuştur, el-hamdü lillâh…

O tıp profesörüyse, ben de ilahiyat profesörüyüm. Ben bu kitabı okutuyorum. Bu da benim saham. Lütfen bilmediği şeylere yalan yanlış cümlelerle karışıp da fitne çıkarmasın.



Biz, dinimizin en sağlam ölçülerine göre hareket etmeye çalışıyoruz da kâfirler en çok bize kızıyor. En çok bizi hücuma alıyorlar. Gazetelerinde mecmualarında, yazdıkları şeylerde:

“—İşte en mutaassıp bunlar. Dine en bağlı bunlar. Toleranslı değiller. Peygamber Efendimiz’in yolundan zerre kadar ayrılmıyorlar. Biraz hoşgörü sahibi değiller.” diye bize çatıyorlar.

Dinin aslına bağlı olduğumuz için. Bu da işi bilmiyor. Bizim mücadelemiz İsrailiyatla… Bizim mücadelemiz bu tasavvuf ve tarikat konusunda bid’atlerle mücadele... Bizim tarikatımız, bizim tarikat-ı aliyyemiz şeriate bağlılığıyla tanınmış.

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri’nin hayatını okusunlar, Mektubâtını okusunlar.

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri birisine “Çiçek toplayın!” demiş. O kimse altı tane çiçek getirmiş. “Evladım, ‘Allah tektir, teki sever.’ diye hadis-i şerif var. Ona uygun olarak ‘Yedi tane getir.’ dedim. Veya ‘Beş tane getirseydin. Niye tek getirmedin?’” diyor.

Onu bile söylüyor. Hz. Ömer’in soyundan gelmiş

mübarek. Zaman zaman coşuyor:

"—Hz. Ömer'in celâdeti şahlandı. Yine şeriatçiliğim cûşa geldi." diyor; söyleyeceği sözleri öyle söylüyor, şeriatı müdafaa etmek için…

Gerçek tasavvuf, şeriatın kendisidir. Şeriatın ince ölçüsüdür. Şeriatın mânevî âdab tarafıdır. Tabii bunların asıl beğenip tasvip ettikleri, çalgılı türkülü, kadınlı erkekli bazı tarikatler vardır. Gazeteler onları beğenir, alkışlar. "Toleranslı tarikat!" derler. Hatta içki içerler. Bunlar onları beğenir.

Asıl bid'at yolunda olanlar onlardır. Biz onlarla mücadele ediyoruz. Tutmuş bizim şu okuduğumuz kitabı, *Râmûzü'l-Ehâdîs*'i beğenmiyor!

Peygamber Efendimiz'in bütün âdetlerini oraya yazmış, kaynaklarını göstermiş. Nereden alındığını göstermiş. "Bozuk şeylerle uğraşıyorlar." diye bilmeden bizi tenkit ediyor. Gel de bir dinle! Allah ıslah etsin…

الإنسان عدوما يجهل

(*El-insânü adüvvün ma yechelü*) "İnsanoğlu bilmediği şeye düşman olur."

Ramûzü'l-Ehâdîs'i bir al, oku! Baştan sona bir karşılaştır. Bir kitabın içinde bazı hatalı şeyler olabilir. Senin tıp kitabının içinde bile bir sürü hata olabilir. Bazı profesörler diyorlar ki:

"—Vitaminler faydalıdır."

Bazı profesörler diyorlar ki:

"—Vitaminler zararlıdır."

Haydi! Bazıları diyor ki:

"—Soya yağı insanın erkekliğini dumura uğratıyor; zararlı."

Bazıları da:

"—Soya fasülyesi ekelim, çok faydalıdır." diye memlekette yaymaya çalışıyor.

Bilimsel münakaşa her yerde yapılabilir. O olmayacak bir şey

değil. Münakaşa yaparsın.

Ama *Ramûzü'l-Ehâdîs* kitabı el-hamdü lillâh, İmam Suyûtî'nin eseri olan *el-Camiu's-Sağîr* gibidir. Güzel bir kitaptır. Hele hele bir tekkede başka bir kitap değil de bir hadis kitabının okutulması çok güzel bir şeydir. "Dervişler Peygamber Efendimiz'in yoluna sımsıkı bağlansınlar." diye.

Biz burada her gün derse başladığımız zaman ne diyoruz:[33]

إِنَّ أَفْضَلَ الْكِتَابِ كِتَابُ اللهِ ، وَأَفْضَلَ الْهَدْيِ هَدْيُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ .

(*İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah*) "Kitapların en faziletlisi Kur'an-ı Kerim'dir. (*Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Yolların en güzeli de, Peygamber Efendimiz'in yoludur." diyoruz.

"—Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılan kişi şehid sevabı alacak. Aman Peygamber Efendimiz'in sünnetine uyalım!" diyoruz.

---

[33] Muhtelif lafızlarla:

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.310, no:14373; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.186, no;10; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.214, no:5591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.377; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.228; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Buhàrî, *Sahih*, c.V, s.2262, no:5747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.184, no:353; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.48, no:367; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.438, no:2076; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.200, no:4786; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.323, no:916; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü'l-İlm*, c.I, s.55¸Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.415, no:790; *Kenzü'l-Ummâl,* c.I, s.336, no:962, 963 ve c.XV, s.1368, no:43589; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.222, no:587.

Al bu kitabı, koy bir kenara! Diyanet'in neşrettiği *Riyâzü's-Sâlihîn* kitabını oku. Aynı kapıya çıkacaksın. Değişen bir şey yok ki. Onda da birçok şeyler var, aynı şeyler var; bunun içindeki aynı şeyler var.

O İmam Nevevî'nin yazmış olduğu *Riyâzü's-Sâlihîn* kitabı. Bu da bizim Gümüşhaneli Hocamız'ın yazmış olduğu bir hadis kitabı. Kimisi 1001 hadis yazmış. Kimisi *Riyâzü's-Sâlihîn* yazmış, konularına göre ayırmış. Kimisi alfabetik sıralamış. Her birinin çeşnisi başka...Bu kitabın sıralaması alfabetiktir. *Riyâzü's-Sâlihîn*'inki sistematiktir, konu konu ayrılmıştır. Eh sen *Riyâzü's-Sâlihîn*'i oku.

Riyâzü's-Sâlihîn'i de okusan tasavvufa geleceksin şaşkın adam! *Riyâzü's-sâlihîn*'i ben okudum, sen okumamışsın. Okusan o da sana zikri tavsiye edecek, nefis terbiyesini tavsiye edecek; ahlâk-ı tasfiyeyi, kalbi nurlandırmayı tavsiye edecek.

"—Günde şu kadar *Lâ ilâhe illa'llah* de. Şu kadar *Sübhâna'llah* de... Şu kadar şöyle de, bu kadar böyle de..." diye orada da göreceksin.

Değişen bir şey yok. Ha Kasap Ali, ha Ali Kasap. Ha o, ha bu, değişen hiç bir şey yok. Kim hadisin yolunu tutarsa, başımızın tâcıdır. Biz de hadisin yolunu tutmuşuz. Bazen *Râmûzü'l-Ehâdîs*'ten okurum, bazen *Muhtârü'l-Ehâdîs*'ten okurum.

Bizim dervişlerimizden bir kısmı bazı yerlerde *Sahih-i Müslim*'i okutuyorlar. Bazı yerlerde bazı kardeşlerimize *Riyâzü's-Sâlihîn*'i okutun, diyorum.

Biz hadise sarılmış bir ümmetiz, grubuz. El-hamdü lillah, iftihar ediyoruz ve sapasağlam yoldayız. Başkaları derdine yansın, Allah ıslah etsin! Bilmeden ileri geri konuşuyorlar.

2. Soru:

Okumuş olduğunuz Râmûzü'l-Ehâdîs'te bazı zayıf hadisler olduğu iddia ediliyor, bu doğru mu?

Doğrudur. Bunun içinde bazı zayıf hadisler vardır. Bazı alimlerin "Mevzudur, münkerdir, lâhîdir..." vs. dedikleri hadisler

vardır. Ama bizim Ahmed Ziyâüddin Gümüşhanevî Hocamız'ın kanaati; "Bunları okuyun, bunda fayda vardır. Nitekim altındaki sağlam rivayette aynı konu te'kit ediliyor!" filan diye ondan almıştır, kenarına yazmıştır. Ama altına başka hadis-i şerifi de zikretmiştir.

Bu kitabı yazan Gümüşhaneli Hocamız, 19. Yüzyıl'ın büyük hadis alimlerindendir. Zayıf hadisi, onları kullanmanın vebalini insan birinci sınıfta öğrenir. Çok basit bir mesele bu… O hadis ilmindeki tecrübesine dayanarak aldığına göre, uygun görmüş oluyor. Faydalı görmüş, ondan koymuş oluyor. Biz de büyük alim olması dolayısıyla, ona itimat ediyoruz.

c. Allah'ın Kullarından Yardım İstemek

Soru:

Ramûzü'l-Ehadis'te, "Herhangi bir sıkıntı anında Allah'ın kullarından yardım isteyin!" diye hadis olduğu söyleniyor. Sahih midir? Mümkünse mâlumat verebilir misiniz?

Bu hususta Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:[34]

إِذَا انْفَلَتَتْ دَابَّةُ أَحَدِكُمْ بِأَرْضٍ فَلاَةٍ فَلْيُنَادِ: يَا عِبَادَ اللهِ، احْبِسُوا عَلَيَّ دَابَّتِي! يَا عِبَادَ اللهِ، احْبِسُوا عَلَيَّ دَابَّتِي! فَإِنَّ لِلّٰهِ فِي الأَرْضِ حَاضِرًا سَيَحْبِسُهُ عَلَيْكُمْ (طب. وابن السني عن ابن مسعود)

RE. 36/14 (*İze'nfeletet dâbbetü ehadiküm bi'l-ardı felâtin fe'lyünâdi*) [Sizden birisinin hayvanı, çöl gibi ıssız bir yerde

---

[34] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.217, no:10518; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.177, no:5269; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.330, no:1311; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.188, no:17105; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.705, no:17496; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.II, s.417, no:1532.



elinden kaçarsa, şöyle nida etsin: (*Yâ ibâda'llàh, ahbisû aleyye dâbbetî*) "Ey Allah'ın kulları, benim için onu tutun! (*Yâ ibâda'llàh, ahbisû aleyye dâbbetî*) Ey Allah'ın kulları benim için onu tutun!" (*Feinna'llàhe fi'l-ardı hàdıren seyahbisuhû aleyküm*) Zira yeryüzünde Allah'ın öyle hazır kulları vardır ki, o hayvanı onun için tutacaktır.]

Bir çölde gidiyorsunuz. Hayvanınız elinizden kaçtı. Size yardım edecek bir kimse yok... Uçsuz bucaksız bir yer... Koşup yetişmeniz mümkün değil... Yiyeceğiniz, içeceğiniz hayvanınızda... Çaresizsiniz. Ne yapacaksınız şimdi?

"'—Ey Allah'ın erenleri, evliyası; bana yardım edin! Bana medet eyleyin, inâyet eyleyin!' diye söyleyin! Çünkü, Allah'ın bazı vazifeli kulları vardır, yardıma gelirler." diyor Peygamber Efendimiz...

Râmûzü'l-Ehâdis'te var bu hadis-i şerif... Ben de hayatımda denemiş ve öyle olduğunu fiilen görmüş bulunuyorum.

15. BİD'AT / SÜNNET

a. Bid'at Nasıl Anlaşılır?

1. Soru:
Bir bid'atin bid'at olduğunu biz nereden anlayacağız?

Bu ilim işidir, herkes anlayamaz. Karşına getirilen renkli parçanın cam mı, elmas mı olduğunu sen anlayabilir misin? Bir paranın kalp mı, hakîkî para mı olduğunu sen anlayabilir misin? Anlayamazsın. Her şeyin bir mütehassısı vardır, her işin mütehassısı vardır. Bid'ati anlamak için sünneti bilmek lâzım, dini bilmek lâzım, dinde fakîh olmak lâzım!

Onun için müslümanların en kıymetli varlıkları alimlerdir. Hayrı şerri bilmez yanlış insanlara tabi olsalar, yanlış yollara götürürler. Onun için, bir alime sorulur; şu şöyle midir, böyle midir diye... Fakat, mümkün olduğu kadar da hadis-i şerifler okunur. İşte fetvâ kitapları var, muhtelif hocaefendilerin çıkarttığı... Meselâ, *Günümüzün Meselelerine Fetvâlar* diye Halil Gönenç Hocaefendi'nin, sevdiğimiz hoca kardeşimizin kitapları var; üç cilt çıktı. Merak edip bu meseleleri tâkip etmek lâzım, yazıp çizmek lâzım!

2. Soru:
Bid'atleri hasene ve seyyie diye ikiye ayırmak doğru mudur?

Evet, bazı kitaplarda, bazı büyüklerimiz böyle ayırım yapmışlar. Peygamber Efendimiz'in zamanında olmayan bazı şeyler var ki, dinin icabı olarak düşünülmüş, alimlerimiz karar vermiş, yapmıştır. Evet bid'at gibi bir şey, yeniden çıkmış bir şey ama, o dinin gereği olarak yapıldığı için hasene olarak adlandırılmıştır. Böyle bir taksim kitaplarda vardır. Aslında ona *bid'at* denilmese, *istihsan* filân gibi başka isim verilse daha iyi olur.

3. Soru:

Hocam bid'at-ı hasene olunca dinen sakıncası var mı? Kabul olunur mu?

Bid'at-ı hasenenin böyle adlandırılması doğru değildir. Yani bid'at-ı hasene değil ki o da bid'at sanılıyor. Halbuki buna başka mezheplerde istihsan deniliyor. Yani Malikî mezhebindeki adı başkadır. Mesâlih-i mürsele deniliyor. Binâen aleyh o isimle anılırsa daha iyi olur.

Yani nedir? Müslümanların yaşamı dolayısıyla yapmaları gereken bir şey ortaya çıktığı zaman bir tedbir düşünüp maslahata uygun bir şeyi yapalım demek.

Mesela Hz. Ömer zamanında bakmışlar ki herkes bir köşede teravih kılıyor; kimisi sekiz kılıyor, kimisi 20 kılıyor, kimisi 33 kılıyor filan, Hz. Ömer Efendimiz demiş ki:

"—Böyle karışıklık olmasın, imamın arkasında beraberce kılalım!"

Bu bir tedbirdir yani maslahatın güzel olması, yürümesi için düşünülmüş tedbirdir. Kitaplarda bid'at-ı hasene kelimesi de kullanılıyor ama bunu bid'at diye söylememek daha iyi. Mesâlih-i mürsele demek, istihzan demek, öteki mezheplerdeki ismiyle kullanmak karışıklık olmaması bakımından daha iyi.

Mesela bakmış ki, Ümmet-i Muhammed cumaya geç geliyor, e ne oluyor? Hutbe okunmuş oluyor, dinlenmemiş oluyor. Önceden bir ezan okutturuyormuş, herkes ezan okunduğunu duyunca geliyor camiye, toplanıyor sünnetlerini kılıyorlar, ondan sonra asıl ezanı içeride okuyor.

Cuma günü okunan asıl ezan hangisidir? İçerideki ezandır, ötekisi toplamak içindir, asıl ezan içeride okunuyor. Hutbeyi o zaman bütün cemaat dinlemiş oluyor. Bu bir maslahattır yani işin güzel olması için düşünülmüş tedbirdir. Bunlara bid'at denmiyor başka fıkhî ismi var.

Tabii bunların yani bir hikmete mebnî konulması dolayısıyla

ümmetin karar verdiği, alimlerin karar verdiği bir şey olduğu için dini bozucu şeyler olarak görmemek lazım.

Şimdi biz mesela mikrofon kullanıyoruz, Kâbe'de de kullanılıyor. Medine-i Münevvere'de, Mescid-i Nebevî'de de kullanılıyor. E bu Peygamber Efendimiz'in zamanında yoktu, bu bid'at mıdır? Değildir. İmamın sesini, cami çok büyüdüğü, cemaat çok kalabalıklaştığı için ta arkalara kadar duyulması için alınan bir tedbirdir, bir maslahattır, bu bir işe yarıyor, binâen aleyh buna bid'at denmez.

Buna bid'at deyip bunu kullanmayanlar var?

O zaman sen cemaatini kaşık kadar, yani sesinin ulaştığı yere kadar tutuyorsun. Olmaz, yani bunun bir mahzuru yok, bu gerekli bir şey.

b. Nazardan Korunmak

Soru:

Nazara karşı geleneksel olarak kurşun dökmek, muska yazmak gibi şeyler yapılıyor. Bu işleri yapanlara inanmanın hükmü nedir?

Duanın, dualı çörek otu taşımanın hadis-i şeriflerde önemi anlatılmış. Kurşunu duymadım, okumadım. Kurşun dökmenin bir aslı olduğunu sanmıyorum. Ama dualar etmek olabilir. *Kul huva'llah*, *Kul eùzü bi-rabbi'l-felak* ve *Kul eûzü bi-rabbi'n-nâs* sureleri okunabilir. Bu sûreler böyle her çeşit şeytanlardan, cinlerden gelecek mânevî musibetlere, şerlere karşı koruyucudur. Bunları okursunuz, Allah'ın lütfuyla korunursunuz.

c. Mermerden Mezar Yapmak

Soru:

Mezarlar üzerine mermer gibi maddelerden kasalar vs. yapılıyor; doğru mudur?

Doğru değildir. Peygamber Efendimiz SAS, mezarlıkların sade olmasını tavsiye etmiştir. İsraftır, yazıktır. Öbür tarafta müslümanlar açıkta kalıyor, açlıktan ölüyor; burada ev parasından fazla para veriliyor mezara... Yazıktır.

d. Saati Sağ Kola Takmak

Soru:
Saati sağ kola mı, sol kola mı takalım?

Hocamız sağ kola takılmasını severdi. Mehmed Zahid Hocamız şöyle bir hatırasını anlatmıştı:

Suud'a gitmiş. Oradaki talebelerle konuşmalar yapıyormuş. Bakmış ki onlar saati sağ kollarına takıyorlar.

"—Niye sağ kolunuza takıyorsunuz?" demiş.

"—Efendim sağ kol daha şerefli olduğundan takıyoruz." demişler.

Şuurları Hocamız'ın hoşuna gitmiş. "Aferin, bak öyle bir şuura sahipler, her şeyi ölçüp biçip öyle yapmaya çalışıyorlar." diye böyle söylemişti.

Kendi seviyor. Fakat sağ eliyle çalışan insanın saati bozulur. Demirci mesela tak tak tak vurdukça o sarsıntıdan saat bozulur. Sağ el fazla faaliyet gösterdiği için çarpma vesaire fazla olabilir. Ondan saatlerin esas yapılışı da sol kola göre yapılmıştır. Saat hassas bir âlet olduğundan, çok çalışan kola değil de sola takılır.] Kurmaları filan dikkat edilirse sol kola göredir.

Sağ kola taksanız, kurması buradan biçimsiz olacak gibidir. Ben de onun için yapılışına uygun olarak, biraz da sağ kolu fazla kullandığım için, sol tarafa takıyorum. Bunlar mühim değildir, ictihat meselesidir. İyi bir kanaatle öyle de yapabilir bir insan, iyi bir kanaatle şöyle de yapabilir, "Benim durumum şudur, şöyle yaparım." da diyebilir. Tabii farzda, sünnette, Allah'ın emrinin olduğu yerde değil de bu gibi serbest konularda...

e. Cenazeden Sonra Yemek Vermek

Soru:
Bir ölünün arkasından cemaate yemek vermek var mı?

Bu yapılmayacak bir şey değil, ölüye hayır olsun diye yapılabilir ama, "Hele hele vefat eden kimsenin o vefat ettiği günde, asıl cenâze evine yemek getirmek lâzım!" demişti Mehmed Zâhid Hocamız Rahmetullahi aleyh...

"Adamların felekleri şaşmış kalabalıktan... Cenâze çıkmış, yemek yapacak halleri kalmamış; bir de ona ziyafet yüklemek yerine, sen yemek getir! 'Siz bugün çok üzüntülüsünüz, bir tencere getiriverdim.' de, daha iyi olur." dediğini hatırlıyorum, böyle ikaz etmişti.

Ama hayır olsun, ölünün ruhu şad olsun filân diye, "Paramız var, hizmetçimiz var... Dayıyoruz parayı, yaptırtıyoruz yemeği... Dağıtıyoruz tatlıyı, helvayı..." deniliyorsa; olabilir.

f. Gümüş Yüzük Kullanmak

Soru:
Gümüş yüzüğün sünnet olup olmadığını öğrenebilir miyim? Kardeşlerimizden bid'at olduğunu işittim.

Hayır, bid'at değildir! Peygamber Efendimiz yüzük kullanmıştır. Kullandığı zaman da olmuştur, kullanmadığı zaman da olmuştur. Yüzük kullanmak câizdir, altın olmamak şartıyla... Ümmet-i Muhammed'in erkeklerine altın zînet eşyası ve altın yüzük kullanmak haramdır. Gümüş yüzük kullanabilir, mahzuru yoktur.

g. Unun Elenmesi

Soru:
Bir dergide okudum: Buhàrî'de mevcut olan iki hadise göre,

Peygamber Efendimiz elenmiş undan yapılmış ekmek yememiş. İhyâ'da da, "Ümmetimin en kötüleri, buğdayın özünü yiyenlerdir." dediği görülüyor. Şir'atü'l-İslâm adlı eserde de, İslâmiyet'te ilk bid'atlerden birinin unu elekten geçirmek olduğu ifade ediliyor. Aynı eserde satmak için değil de, ev için yapılan ekmeklerde buğday ile arpanın karıştırılmasında bereket olduğu naklediliyor. Sünnete uymak için arpa ve buğdayın dolap veya hayvanlar yardımıyla değil de, bizzat el ile öğütülmesi gerektiği dile getiriliyor. Bu konuyu açıklar mısınız?

Şunu söyleyeyim ki, İslâm tevâzuu emrediyor. Giyimde, yemede itidali tavsiye ediyor. Peygamber Efendimiz'in hareket tarzı da öyle... Bu işlerde lükse, şatafata kaçmamayı tavsiye ediyor. O bakımdan, o zamana göre unun elenmesi lüks bir şey olması dolayısıyla —yâni elenmeyince kaba saba oluyor, elenince güzel bir has ekmek oluyor— böyle buyrulmuş.

Bu meselelerde Peygamber Efendimiz'in doğrudan doğruya söylediği şeyi, tavsiye ettiği şekilde yapmağa çalışmak, en iyisidir. Çünkü, bazı şeylerin hikmetini biz anlayabiliriz, bazılarını anlayamayız. Meselâ; şimdi çok iyi anlıyoruz ki, aslında buğdayın ununu eleyenler, buğdayın kıymetli kısmını elekte bırakıyorlar, kıymetsiz kısmını yiyorlar. İşin aslı öyle... B vitamini, diğer vitaminler, kıymetli besleyici şeyler kepeğinin içinde...

Peygamber Efendimiz'in yaptığı şey daha güzel... Elbette, müslümanlar mânâsını anlasa da anlamasa da, tam Peygamber Efendimiz'in yaptığı şekilde hareket ederlerse uygun olur.

Yalnız bugün, bu işler fabrikasyon hale gelmiştir. Çok kimse ekmek yapmıyor. Halkın %95'i gidip fırından alıyor ekmeği ve bu işle meşgul olmuyor. Fırınlar da eliyorlar, elemiyorlar, şöyle oluyor, böyle oluyor... Bu mesele şimdi, bir lüks meselesi olmaktan ayrı bir mesele haline gelmiştir. Lüks meselesi değildir. Belki öteki türlü hareket etmek, bir başka külfet durumuna gelecektir. Halka kolaylaşmış olan bir şeyi tekrar yokuşa sürmek, zora götürmek, fıkhın kaidelerine aykırıdır. Doğru bir şey değildir.

Millet ekmeğini alsın fırından... Afiyetle yesin, Allah'a şükretsin; öbür ibadetlerine, taatlerine koşsun! Ama kendisi ekmek yapma durumunda olan kimseler varsa; köyde oturup, kasabada oturup bu imkâna sahip olan, zâten böyle yapmakta olan kimseler varsa; onlara da tavsiyemiz, kepeğini ayırmasınlar! Çünkü hem sünnete uygundur, oradan kârları var; hem de vitaminler bakımından, besleyicilik bakımından daha iyidir, oradan kârları var...

h. Camide Hoparlör Kullanmak

1. Soru:
"Hoparlör ile ezan okumak, konuşma yapmak bid'attir." deniliyor; bu doğru mudur?

Hoparlör ile ezan okumak ve konuşmak bid'at değildir. Bunun bir mahzuru yoktur. Bu faydalı bir cihazdır ve vaazın, ayetin, hadisin, nasihatın daha fazla insanlara duyurulmasına vasıtadır, vesilesidir.

Hayra vesile olan, hayra delâlet eden de hayrı işleyen gibidir. İnsan camide namaz için beklediği müddetçe bile namazda sayılıyor. Neden? Namaz için bekliyor... Kâbe yoluna çıksa bir insan; kapısından çıktıktan sonra caddede kazaya uğrasa, ölse; hac yolunda ölmüş oluyor, şehid oluyor. Daha Kâbe'yi görmedi? Görmedi ama yolunda...

Onun için hayra vesile olan şeyler, sevaptır. Bu hoparlör olsun, bu teyp olsun, bu bant olsun, vs. olsun; bunlar hayra vesile olan şeylerdir. Meselâ, geniş bir kalabalık... Diyelim ki Harem-i Şerif, Mekke-i Mükerreme... Hoparlör olmasa ne yapacağız? Çok zor olur. İmama uyup namaz kılmak çok zor olur. Mekke-i Mükerreme'de, Medine-i Münevvere'de imam önüne güzel mikrofonları koyuyor, okuyor; her yerden gümbür gümbür duyuluyor, namazı kılıyoruz.

Bunlar alet edevattır. Alet ve edevat Peygamber Efendimiz tarafından kullanılmıştır. Yemek yeme hususunda, bir şey

kesmek hususunda o zamanlar da kullanılmıştır. Aletlerin bir zararı yoktur. Bunu duyuyorum hayret ediyorum. Hoparlörle ezan okumak bid'at değildir; ses daha uzaklara gider. Hoparlörle konuşmak bid'at değildir; herkes uzaklardan duyar.

Büyük mürşid hocalarımız, evliyâullah büyüklerimiz bizden önce bu mikrofonlardan konuştular. Camilerde namaz kılındı. Türkiye'nin her camisinde aşağı yukarı bu mikrofon vardır. Her yerde okunuyor. Bu insanların hepsinin ayağını bir papuca sokarsan, hangi mesnede dayanarak soktun? Böyle saçmalık olmaz!

Ama teybe alsan, teypten ezan okutsan olur mu? O zaman olmaz. O iş başka, bu iş başka... Müezzin kendisi camiye geliyor, mikrofonu eline alıyor, okuyor, her taraftan duyuluyor. Sabahleyin kalkıyoruz; Fatih camiinde bir ezan okunuyor, bütün İstanbul'un üstünde bir mübarek hava... İnsan yatağından kalkıyor, mest ü hayran dinliyor. Hoparlör olmazsa hiç bir yerden duyulmaz! Minarenin dibinden bile duyulmaz.

Onun için bu iş böylece bilinsin, yanlış fikirlere itibar edilmesin.

2. Soru:

Hocam bazı kimseler mikrofon kullanmıyorlar ve hatalı olduğunu söylüyorlar ve İslâm'da kullanmanın yasak olduğunu söylüyorlar. Bu konudaki hüküm nedir?

Mikrofon olmasa benim arkadaki kardeşlerim benim sesimi nereden duyacak? Şu karşı köşedeki insana bile ben sesimi duyuramam; ben âciz nâçiz bir insanım. Bu bir alettir, bu kullanılır. Niye kullanılmasın, ne mahzuru var?

Bu sözü söyleyende hata var ama nasıl bir hata?

Bilmiyorum da, şöyle bir hata olabilir: İmam burada namaza duruyor. Buna kim uyabilir? Şu camidekiler uyabilir, caminin şurasında veya burasında veya yanında cami hükmünde olan yerde uyabilir.

Karşı apartman uyabilir mi bu imama? Mikrofon çekti, benim

bu konuşmalarımı da dinliyor karşıdaki daireden, imama da uyabilir mi?

Mikrofonla iktida olmaz. Çünkü arada yol var, orası cami değil. O zaman imama uyma olmaz.

Belki böyle bir şey söylenmiştir yanında, o cahil bilmiyordur, yoksa bu mikrofon niye kullanılmasın? Bak, sesi ne güzel duyuruyor, ilim öğreniliyor, istifade oluyor, sonunda hayır oluyor.

Mikrofonu bu mânada, şu şekilde kullanmakta hiçbir şekilde mahzur yoktur. Ama mikrofonla ayrı mekânlarda bir imama uymak gibi bir şey câiz olmaz. Başka yerde her zaman kullanılır. Bunu böylece bilsin.

i. Müezzinin Tesbih Çektirmesi

Soru:
Müezzinin komutuyla tesbih çekmek bid'at midir?

Müezzinin komutuyla tesbih çekmekte bir mahzur yoktur. Bu tesbihlerin çekilmesi hadis-i şerifte bildirilmiştir; "Her kimse ki, namazın arkasından, "33 *Sübhâna'llah*, 33 *El-hamdü li'llâh*, 33 *Allàhu ekber*" derse, şöyle şöyle sevaplara nail olur." diye... "*Lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerîke leh*..." de sonuna eklenecek.

O hadis-i şerifte bildirildiği için, müezzin onu hatırlatmış oluyor. "Ey cemâat-i müslimîn! Hani böyle bir hadis vardı ya, onu unutmayın! Atlamayın onu, hadi bakayım çekin!" demiş oluyor. Hatırlatıyor; Allah razı olsun... Onun bid'atle ilgisi yok...

2. Soru:
Namazlardan sonra topluca çekilen tesbih bid'at mi?

Hayır, bid'at değildir, sünnettir. Peygamber SAS Efendimiz'in tavsiyesidir.

j. Camide Musafaha

1. Soru:



Bazı günler sabah namazından sonra cami içerisinde sıra ile salevât-ı şerife getirilerek musafaha yapılıyor; bu olur mu?

Olur; çünkü, musafaha etmek İslâm'da vardır. Herkes birbiriyle musafahayı tamamen yapsın diye, böyle bir düzenle yapılıyor. Bir mahzuru yoktur.

Yalnız bu gibi şeyleri, dinin aslından, esasından, dinin merasimlerinden, zorunlu bir ibadettir gibi düşünmemek lâzım! Sokakta bir müslüman kardeşimizle karşılaştığımız zaman musafaha ettiğimiz gibi düşünmek lâzım! O zaman bir mahzuru yoktur, olabilir.

2. Soru:
Mescidde musafaha yapmanın sakıncası var mıdır?

Yoktur. Musafaha yapılabilir, yemek yenilebilir, yatılabilir. İçeri girerken diyecek ki: *Neveytü'l-sünnete'l-i'tikâf fî*

haze'l-mescid. "Bu mescidde itikafa niyet ettim." Böyle derse mescidde yatar da, yemek de yer. Yalnız mescidde levhiyat olmaz, boş şeyler olmaz. Öteki ibadet edenlerin ibadetine mâni olmak doğru değil. Onun dışında bir kardeşiyle musafaha eder mahzuru yok.

"—Ben devemi kaybettim gören var mı?"

Mescidde Peygamber Efendimiz zamanında mesela böyle seslendirmek isteyenler olmuş, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Kaybettiğini bulamasın."

Mescid oyuncak değil ciddi yerdir. Ciddiyetine uygun olmak şartıyla bazı şeyler olabilir bazı şeyler ciddiyetine aykırı olduğu için olmaz. Musafahanın mahzuru yoktur; musafaha kardeşliktir o kardeşlikten dolayı iki müslümanın elini tutup birbiriyle musafaha ettiği zaman günahları hazan yaprakları dökülür gibi ağaçtan dökülür. O muhabbetten dolayı hayır olur iyi olur inşallah.

3. Soru:

Halk arasında cami içerisinde musafaha yapmak bidattır deniyor. Bu ne derecede doğrudur? Bid'at çeşitleri hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Muhterem kardeşlerim, musafaha sünnettir. Peygamber Efendimiz'in sünnetidir. Müslümanın müslümanın elini tutupta musafaha etmesi ikisinin de günahlarının sonbahar yapraklarının dökülmesi gibi dökülmesine sebeptir. Bu musafaha namaz kıldıktan sonra caminin içinde de olur, dışarıda da olur. Bunun bir şeyi yok. Burada karşılaştığın namaz kılmış insanla musafaha ediyorsun.

"—Aman elin değmesin bana!"

Ne o elektrik mi var, pislik mi var, niye çekiyorsun elini?

"—Cami içinde bid'atmış."

Böyle bir şey yok, musafaha edebilirsin. Yalnız bunu bir merasim hâline getirip hani, "Başla! Bir iki üç!" der gibi böyle; "Haydi bakalım, herkes bir daire olacak, böyle bir şey yapacak. Her namazdan sonra bu böyle olması şart. Haftada bir şöyle

olacak!” demek uygun olmaz. Yani âdet ve töre hâline, gelenek hâline getirilirse o zaman bid’at denilebilir.

Neden? Bu böyle kendiliğinden olan bir şeydi, sen şimdi bunu bir merasime bağladın, bir usul hâline getirdin, o zaman ne olur? O zaman bid’at hâline gelir. Yoksa normal şartlar altında namazını kılmışsın, tesbihini çekmişsin, camiden çıkarken adama tebessüm ediyorsun; cemaatten kardeşin veya büyüğün veya dostun veya komşun, musafaha ediyorsun. Hiç bir şey olmaz.

Asıl bid’at dinde, ibadetlerde aslı olmayan şeyler çıkartmaktır, Peygamber Efendimiz’in sünnetine aykırı durum ortaya koymak demektir. Sünnet bid’atın, bid’at sünnetin zıttı demek, iki ayrı kutup oluyor.

Müslümanlar sünnet-i seniyyeye uygun yaşayacaklar, sünnet-i seniyye nasılsa öyle hareket edecekler.

Peygamber Efendimiz’in camisinde kişiler acaba musafaha etmedi mi? Ettiler. Peygamber Efendimiz’in mescidinde kişiler konuşmadılar mı? Konuştular.

Peygamber Efendimiz’in mescidine başka ülkelerden heyetler geldi de, onları bile kabul etti Peygamber Efendimiz. Yemen’den gelmişler hıristiyanlar, 70 kişilik kalabalık, sırmalı elbiseler, başlarında hıristiyan başlıkları, bilmem neler filan. İçeri girmişler, Peygamber Efendimiz kabul etti, konuştu, onlara İslâm’ı tebliğ etti.

Yâni bu iş bu kadar katı değil biraz daha yumuşak bir tarzda. Ama özel bir tören, özel bir merasim hâline getirirsen o zaman bid’at hâline geliyor denilebilir. Çünkü bir töre hâline getiriyorsun.

4. Soru:

Her namazdan sonra musafahayı adet haline getirmek doğru mu, bid’at mi?

Her namazın arkasından bir mecburiyet gibi, sıraya dizil,

halka ol, salevat getir; böyle bir mecburiyet yoktur. Mecburiyet olmadığına göre, onu böyle dinî bir asılmış, esasmış gibi her zaman yapmamak icab ediyor. Yâni, arada yapmamak lâzım!

Ama, yeri geldiği zaman, meselâ uzaktan bir kardeş gelmiş; onun elini sıkarsın, musafaha yaparsın, olur.

Her zaman yapmamak uygun... Her zaman yapmayı mecburiyet sanmak, doğru olmaz.

5. Soru:

Namazdan sonra devamlı olarak musafaha yapılınca bid'at olduğunu söylüyorlar; ne dersiniz?

Peygamber Efendimiz'in zamanında sahâbe-i kirâmın birbirine musâfaha etmesini Efendimiz emretmiştir, tavsiye etmiştir, sünnettir. İki kişi elini tutup da şöyle tutacak yalnız, Avrupalılar böyle tutuyorlar elleri müslümanlar böyle tutarlar. Şekil olarak müslümanın musâfahası Avrupalıların gibi değildir; başparmakları kavrayarak karşılıklı yapılır musâfaha.

Peygamber Efendimiz musâhafayı tavsiye ediyor:

"—Musâfaha ediniz, içinizdeki ters duygular geçsin. Musâfaha ediniz, birbirinize muhabbetiniz artsın." diye tavsiyeleri vardır.

Musâfaha normal bir şeydir. Fakat, "Nasılsın, iyi misin?" diye sevdiği insanların birbirlerine musafaha etmesinden ayrı olarak camiden çıktıktan sonra, her namazın arkasından, ben de bir iki yerde rastladım, namaz bitiyor, birisi kenara diziliyor, ötekisi geliyor, ötekisi geliyor ötekisi geliyor; mecburi bir merasim edası vermek yanlış. Namazın rüknüymüş, esasıymış, vazgeçilmez şartıymış gibi ona bir merasim edası vermek doğru olmuyor, o güzel değil. Ama İslâm'da musâfaha etmek var.

Şimdi burada birisinin musâfaha ettiği zaman, ötekisinin de arkadaşın olduğundan bırakmak istemeyince, sırayla hepsiyle musâfaha etmiş oluyorsun, normal bir şey. Musâfaha edilince günahlar dökülüyor, muhabbet artıyor. Yalnız bilinmeli ki bu mecburi bir şey değil, bazen yapılsa olur bazen yapılmasa olur, kâfi.

k. Hürmet İçin Ayağa Kalkmak

Soru:

Alim bir kimse gelince ayağa kalkılıyor; bu davranışı Peygamberimiz yasaklamış mıdır?

Hayır yasaklamamıştır. Hendek Savaşı'ndan sonra Benî Kureyza kuşatıldığı zaman, Yahudiler Sa'd ibn-i Muaz RA'ın hakemliğine razı olacaklarını söylediler. Sa'd ibn-i Muaz Hendek savaşında yaralanmıştı, evinde yatıyordu. Haber gönderildi. Bir eşeğe binmiş olarak, Peygamber SAS Efendimiz'in yanına geldi.

O sırada Peygamber SAS, etrafında oturanlara:[35]

قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ (خ. م. د. حم. عن أبي سعيد الخدري)

(*Kumû ilâ seyyidiküm!*) "Efendiniz için kalkın ayağa!" dedi.

Onların eşrafından bir kişi olduğu için, onun için ayağa kalkmalarını istedi. Demek ki kalkılabiliyor.

Kendisi, kızı Fatıma geldiği zaman "Gel bakalım kızım!" diye ayağa kalkardı. Peygamber Efendimiz Fâtımatü'z-Zehrâ'nın evine gittiği zaman, o ayağa kalkardı.

Peygamber Efendimiz bir keresinde, evinde misafirlerine hizmet ettikleri esnâda, içeri girip çıkarken, Sahabe-i Kiram her seferinde ayağa kalkmak istediklerinde, onlara dedi ki:

لا تقوموا لى كما تقوموا لبعض الاعاجم

---

[35] Buhârî, *Sahîh*, c.X, s.251, no:2816; Müslim, *Sahîh*, c.IX, s.223, no:3314; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.442, no:4539; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.22, no:11184; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.57, no:11096; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.62, no:8222; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

(*Lâ tekùmû lî kemâ tekùmû li-ba'dı'l-eâcim*) "Bazı yabancılara kalktığınız gibi, benim için her seferinde ayağa kalkmayın!" dedi. O da normal tabii... Girip çıkıyor, ikram ediyor. Böyle demesi de normaldir.

Fakat ulemâya, anaya babaya, büyüklere hürmeten, geldiği zaman ayağa kalkmak olabilir. Bir mahzuru yoktur.

l. İşrak'tan Sonra Uyumak

Soru:

Sabah namazından sonra İşrak vaktine kadar, yâni kerahat vakti çıkıncaya kadar ibadet ve zikirle meşgul olmak hadis-i şerifte geçiyor. Ondan sonra, İşrak namazını kıldıktan sonra yatılabilir mi?

İnsanın durumu gerektiriyorsa, yatabilir. Meselâ gece geç yatmış, durumu uykusuz, vakti müsait, iş sıkıştırmıyor, serbest; yatabilir. Ama genel kaide olarak Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi, "Sabah namazından sonra uyumayın da, rızkınızı aramaya koşun!" tarzındadır. Erken işe gitmeğe genel bir teşvik var... Çünkü, güne erken başlayıp, işleri bitirip, ondan sonra erkenden dönmek lâzım! O zamanın adeti öyleydi. Şimdi durum değişti. Çarşı pazar dokuzda onda ancak açılıyor.

İşin doğrusu sabah namazından sonra uyumayıp, ilimse ilim, ticaretse ticaret, yapılacak işleri bitirmek... Peygamber Efendimiz öğleye doğru uyurdu, kaylûle uykusu... Mümkünse öyle yapmak... Öğleden biraz evvel, yarım saat kırk beş dakika istirahat ederse, bu sünnete uygun bir şekil olur.

m. El Öpmek

Soru:

İslâm'da el öpmek var mıdır? Varsa, kimlerin eli öpülür?

İslâm'da el öpmek vardır. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i

şeriflerinde var, el öpülebilir. Peygamber Efendimiz'in kızı Hazret-i Fatıma'yı başından öptüğüne dair rivayetler var... Peygamber Efendimiz'in ayaklarının dahi öpüldüğüne dair rivayetler var... Büyüklerin, hürmete şâyan kimselerin eli öpülür.

n. Konaklar ve Saraylar

Soru:

Peygamber Efendimiz mütevâzi yaşadı. Eski sultanlar saraylar yapmışlar, konaklar yapmışlar, lükse dalmışlar; biz de onları niye müdafaa ediyoruz?

Muhterem kardeşlerim! İsraf haram, lüks haram... Mütevâzi olacak insan... İhtiyaçtan fazla şatafata, gösterişe kaymayacak. Böyle köşkler, saraylar doğru değil...

Bu zamanda bizde de bu var... Eski insanlar, "Buğday ekmeğini bulunca katık istemek gerekmez!" demişler. "Arpa ekmeği olunca yanına biraz zeytin, tuz, biber lâzım ama; buğday ekmeği bu... Pamuk gibi, sünger gibi ekmek; bu da mı katık ister? Gerekmez, bu katıksız âlâ yiyecektir." demişler.

Şimdi biz çok lüks durumdayız. Ben şahsen kendime bakıyorum, kendimde de o kusurları görüyorum. Kardeşlerime de baktığımız zaman görüyoruz. Evlerimiz eşya dolu... Dolaplarımız yiyecek dolu... Ceplerimiz para dolu... En fakirim diyen insanın bile haline şöyle bir bakacak olsanız, zekât alır mı almaz mı şüpheli yâni... El-hamdü lillâh bolluk memleket... Böyle olunca tabii, lükse kaçmamak lâzım!

Gelelim müdafaa etmek meselesine:

Eski sultanlar saraylar yapmış; niye biz onları savunuyoruz?

Bir insanın iyi tarafını savunursun, kötü tarafını tenkid edersin. Eğriye eğri, doğruya doğru... Bir insan ramazanda oruç tutsa, ne diyeceğiz? "Aferin, maşaallah! Vazifesini yapıyor, farz orucunu tutuyor." Namaz kılmasa ne diyeceğiz? "Aaa, şimdi olmadı. Oruç tutuyorsun; oruç Allah'ın emri de namaz Allah'ın

emri değil mi? Namaz da kıl bakalım!" diyeceğiz.

Kolayına geliyor milletin... Daireden çıkıp, lokantaya gidip yemek yiyecekti, para verecekti. Onlar olmadığı için oruç tutmak kolayına geliyor. Camiye, cumaya gelmiyor. "Eh, bu tarafta iyi yaptın, bu tarafta yanlış yaptın!" diyeceğiz. Yâni, eğriye eğri, doğruya doğru...

Şimdi Osmanlı sultanı, Selçuklu sultanı... Bunlar bizim tarihimiz, bunlar bizim çoğu dedelerimiz, ecdâdımız... Kimisi dinimize uygun yaşamış, mütevâziâne ömür sürmüş, Allah yolunda cihad etmiş, hayırlı işler yapmış; kimisi de zevk ü sefâya dalmış... Zevk ü sefâya dalmışsa, o zevk ü sefâya dalanı tenkid ederiz, ediyoruz. Allah rızası için, doğruyu söylemiş olmak için tenkid ediyoruz. Babamız olsa ederiz. Kendimiz olsak, kendimizin bile aleyhine olsa doğruyu söylemek vazifemiz olduğundan söyleriz.

Ama bir taraftan, bir kötü şeyi yaptı diye hiç savunmayacak mıyız? Şu mübârek Fatih Sultan Mehmed Han'ı, saray yaptı diye karalayalım mı; yoksa, "Allah razı olsun İstanbul'u fethetti, cihad etti. Bu beldeyi bize miras bırakmış, Fatih Camii'ni yaptırmış, hayırlar hasenât yaptırmış. Allah kusurlarını affetsin, cennet mekânı olsun mu diyeceğiz?" Elbette "Cennet mekânı olsun!" diyeceğiz, hayır dua edeceğiz. "Allah kusurlarını affetsin!" diyeceğiz.

Biz de kendimize dönüp bakacağız;

"—Yâhu biz de kendimize müslümanız diyoruz ama, bir taraftan iyi işler yaparken acaba bir taraftan da kusurlarımız var mı?" diyeceğiz.

Değil mi? Eğriye eğri, doğruya doğru... Kardeşçe, eğer faydası varsa söyleyeceğiz, tenkid edeceğiz, düzelteceğiz, ıslah etmeğe çalışacağız. Faydası yoksa ayıpları örteceğiz. Ayıpları örtmek, kusurları örtüp kardeşi korumak; o da sevaplı bir şey... "Yâ Rabbi, şu kardeşim benim anlayışıma göre biraz kusurlu hareket etmiş, günah işlemiş; affet bunu... Öldü gitti; bağışlayıver yâ Rabbi!" diye hakkında dua etmek de uygun olur.

Ama filânca zâlim, falanca gaddar, şu kadar adam asmış, bu kadar adam kesmiş... "Vayy zâlim!" diye onu da söyleriz.

o. Sünnet Olmayan Kimse

Soru:

On beş yaşını geçmiş ve henüz sünnet olmamış bir kimse, namaz, oruç, Kur'an vs. ibadetleri yapabilir mi?

Elbet yapacak! Sünnet olmamışsa, orada pislik kalmasın diye temizliğini yapacak. Sünnet olsun ama, onu yapmadım diye ibadetleri bırakmak yok... Sünnet olmamak ibadetlere mânidir gibi bir şey düşünmesin! Hepsini yapacak; namazını kılacak, orucunu tutacak, sair ibadetlerini yapacak.

Peygamber Efendimiz, "On şey vardır ki hilkattendir." diye niye sünneti tavsiye etmiş? Çünkü o kesilen kısım kesilmediği zaman, içerde pislik kalıyor, necaset kalıyor ve temizlik eksik oluyor. Onun için münâsib zamanda, daha çocuk büluğa ermeden önce bir zamanda kesiyorlar ki, avret yeri göründüğü zaman çok vebal olmasın filân diye... Ama kesmemişse, şimdi hastanede kestirsin, başka yerde kestirsin. Sünnet olmasını tavsiye ederiz.

p. Camide Bid'atler

Soru:

"Her bid'at sapıklıktır." hadîs-i şerifini söylüyorsunuz, oysa burada da bid'atler yapılmakta. Buna ne dersiniz?

Bid'atlerin üzerinde bilgi sahibi olmak lazım. Önüne gelen herkes her şeye pat "Bid'at!" diye bir yapıştırıyor...

Küllü bid'atin dalâletün. Bu, dinin aslını değiştiren, itikada muhâlif olan, insanları İslâm'dan uzaklaştıran şeyler. Yoksa burada mesela farzla sünnet arasında *Kul hüva'llàhu ehad* okunuyor, buna "bid'at" diyorlar. Canım Kur'an okumak sünnet ama, bu arada okunduğu zaman işte namaz kılanlar şaşırıyormuş da uygun olmuyor veya bu âdet hâline getirilince doğru

olmuyor... Ama netice itibariyle o kadar, ötekiler gibi olan bir şey değil.

Adam tesbih kullanıyor, zikrinin sayısını bilsin diye. Bid'at. Bu bid'at ötekiler ölçüsünde değildir. Sapıklık kelimesi oradaki bid'atin hangi cins bir bid'at olduğunu açıklayan bir bid'attır. Dini tağyir eden, değiştiren, ölçüsünden çıkartan şeydir.

Tabii burada başka bid'atler varsa, hakikaten dine uygun olmayan, onları arkadaşlar birbirlerine söylesinler, düzeltsinler.

Bid'atin avukatlığını yapar mıyız? Mümkün mü?

Bid'ati kim nerede görüyorsa, o arkadaşın yanına gitsin:

"—Kardeşim, bu yaptığın bid'attir, doğru değildir." diye emr-i mâruf, nehy-i münker bâbından yumuşak yumuşak ona dinin aslını öğretsin!

Burada yapılıyor, her yerde yapılabilir. Mümkündür. Burası kalabalık bir yer, adamları içeriye kontrol edip de imtihanla almıyoruz ki... Caminin kapısında durup da imtihanla mı alıyoruz içeriye?

Herkes geliyor, hadis-i şerifi dinlesin diye. Bizim başımızın tacıdır, Allah hepsinden razı olsun. Hiçbir şey bilmeden gelsin ki bir şey öğrensin. Ama bilmediği bir hatalı şey varsa sen de ona yumuşak yumuşak, kaçırmayacak gibi yumuşaklıkla anlat.

Çünkü ben bir kere Ankara'da bizim komşuya dedim ki;

"—Hadi gel, seni camiye götüreyim."

"—Hocam, birkaç defa camiye geldim, hacı amcalar bana öyle bağırdılar ki şimdi korkuyorum." dedi.

Adam tabii namaz kılmasını bilmiyor, otururken kalkarken diz çökerken doğru düzgün beceremiyor, acemiliği belli oluyor; hacı amcalar oradan yüklenmişler buradan yüklenmişler, adamı korkutmuşlar; camiye gidemiyor.

Öyle olmayacak. Yumuşak yumuşak... Adamın hâline bakacaksın; daha bu ibtidaî, yeni başlamış, yumuşak yumuşak muamele edeceksin. Tatlılıkla:

"—Aferin, namaz kılmaya başlamışsın, çok güzel! Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde şöyle buyurmuş, şöyle yaparsan daha da iyi olur, daha çok sevabı var..." diye teşvik ederek, yumuşak yumuşak yapmak lazım. Kaçırtmadan yapmak lazım. Yoksa emr-i

mâruf, nehy-i münker yapılsın, burada hiç bid'at bırakmayalım.

Burası, bu cami Türkiye'nin, belki de dünyanın önemli camilerinden biridir. Ben dünyanın birçok yerlerine gittim el-hamdü lillâh, Avustralya'yı gördüm, Avrupa'yı gördüm, Orta Doğu'yu gördüm, İran'ı gördüm; şöyle bir cami kolay kolay bulamazsınız. Şu caminin kıymetini bilmek lazım. Bu camide sünnet-i seniyyeye uygun çok güzel haller vardır.

El birliğiyle, bunu uzaktan tenkit yoluyla değil de gördüğümüzü lütf ile kardeşçe düzeltelim. Herkes hata yapabilir. Allah'ın kullarıyız. Hatamız olabilir. Güzellikle düzeltelim!

r. Alimlerin Fetvası

Soru:

Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sünneti biliniyorken, alimlerin fetvalarıyla hareket etmek câiz midir?

Alimler alimse sünnete aykırı fetva vermezler. Sünneti biliyor demek. O zaman sen başka içtihattasın, alim başka içtihatta demektir. Sen cahilsen alimin içtihadına uyacaksın. Alim o hadisi de biliyor da sana fetvayı öyle veriyor. Sen o tek sünnetten hüküm çıkartmasını bilmezsin. Ama alim, alim değilse, sünnete aykırı hüküm veriyorsa, sünnete uyacaksın tabii.

Meseleyi şöylece özetleyeyim:

Alim hakiki alimse, senin bilgin ondan eksikse, bir bildiği vardır dersin, onun fetvasına uyarsın. Ama sen biliyorsun ki onun ilmi ölçülü, kısa, hadise aykırı laflar söylüyor, "Canım şunu da yeyiversen olur, bunu da yapıversen olur..." diyor. O zaman sünnete uyarsın, ona uymazsın. Cahile uyma mecburiyeti yok ki, sünnete uymak mecburiyeti var.

s. Kısmeti Bağlanmak

Soru:

Bir kişinin kısmeti bağlanırsa, gidip bir hocaya açtırmak olur mu?

Olmaz öyle şey! Çünkü, kısmetleri Allah tayin ediyor. Kısmetin bağlanması da, Allahın bir takdirinin neticesidir. Onun bunun bunu bağlamaya gücü yetmez. Allah bir kimseye bir rızık nasib etti mi, kimse engelleyemez; bir rızıktan nasibini kesti mi de, kimse onu ona ulaştıramaz. Onun için, bu yanlış bir düşüncedir. Allah'tan istesin. Allah hayırlı bir kimseyle karşılaştırsın, hayırlı bir yuva kurmasını nasib etsin...

Öyle, onun bağlamasıyla değildir bu... Ama bazıları palavra atıyor. Geliyor:

"—Haa, senin kısmetin bağlanmış!" diyor.

"—E, ne olacak?"

"—Ben sana bir muska yazacağım, sen benim yan cebime şu kadar para koy!"

Böyle yapıyorlar, istismar ediyorlar bu duyguları... Olmaz!

t. Kıbleye Dönük Oturmak

Soru:

Abdest alınan yerin veya abdest alanın kıbleye karşı abdest alması gerektiğini okudum. Fakat camiye gittiğimde şadırvanın yuvarlak olması nedeniyle sırtım kıbleye gelmiş oluyor.

Bu mühim değil. İnsanın her oturuşunda kıbleye doğru oturması iyidir. Oturduğu zaman oturuşların en güzeli kıbleye doğru oturmaktır; ama bazen gerekmeyebilir. Mesela imam namazı kıldırdıktan sonra cemaate doğru kıbleye sırtını dönüyor. Gerekiyor.

Siz şimdi kıbleye doğru dönük değilsiniz. Hadis okuyorum diye, ben hocayım diye bana dönük oturuyorsunuz. Olabilir. Abdest alırken de bu olur. Asıl abdest alırken değil de, Peygamber Efendimiz'in açık ifadesi var; abdest bozarken yani küçük abdesti büyük abdesti yaparken yönü veya sırtı kıbleye gelmemesine dikkat etmek, ters durmak, yan durmak tavsiye edilmiş, o önemli. Yüznumaraları yaparken taşlarını, oturma şeklini ona göre koymak lazım.

Kıbleye dönük küçük abdest büyük abdest yapmak veya sırtı dönük yapmak mekruhtur, doğru değildir. Kıble cihetine sevgi, hürmet göstermek lazım. Asıl abdest bozarken önemli. Ama abdest alırken o kadar şart değil, nerede olursa olur. Camide otururken kıbleye doğru oturur. Ama oturmasa da o kadar mühim değil. Fakat abdest bozarken önemli.

u. Sakal-ı Şerif Ziyareti

Soru:
Hırka-i şerifi, sakal-ı şerifi, Mevlânâ'yı, camileri ziyaret etmenin bid'at olduğunu söyleyenler var, doğru mu?

Bunlar ziyaret edilebilir ama bunları ziyaret etmek dinin aslıymış, esasıymış, farzmış, sünnetmiş veyahut mecburiyetmiş gibi bir mecburiyet olmadan, "Peygamber Efendimiz'in bu hırkası mı, sakal-ı şerifi mi?" diye ona teberrüken yapılabilir. Onda bid'at yok… Çünkü Peygamber Efendimiz'in zamanında kullandığı suları kapışırlardı. Tıraş olurken, berberin kestiği kılları kapışırlardı. Doğru olmasaydı, Peygamber Efendimiz onlara yasak ederdi.
Öyle bir şey yoktur. Peygamber Efendimiz'in her şeyi mübarektir, her şeyi güzeldir. O sevgiden dolayı onlar bid'at sayılmaz. Ama "Bu farzdır, vazifedir." gibi bir merasim hâline getirmek olmaz.

Bilmiyorum aradaki inceliği anlatabildim mi?
Mesela kadın, başı yarım yamalak örtülü;
"—Ben bin bir tane cami ziyaret etmeyi nezrettim." diyor.
"—Sekiz oldu, dokuz oldu, on bir oldu..." cami cami dolaşıyor.
Dinimizde böyle bir merasim, ibadet şekli yok. Kendi kendine böyle şeyler uyduruyor. Öyle olursa olmaz.
Ama Peygamber Efendimiz'in sakal-ı şerifi, öperiz başımıza koyarız; hırka-i şerifi, öperiz başımıza koyarız. Mevlâna, Allah'ın sevgili kullarından bir büyük alim diye, hakkında sevgi

beslediğimiz bir kimse, kabir ziyareti olur. Yani yasak değil, müsaade olmuş bir şeydir, olur.

Zaten camilere gitti mi insan, sevap kazanır. Ama hadis-i şerifte geçiyor ki:[36]

لاَ تُشَدُّ الرِّحَالُ ، إِلاَّ إِلٰى ثَلاَثَةِ مَسَاجِدَ : الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ، وَ مَسْجِدِي هٰذَا ، وَمَسْجِدِ الْأَقْصٰى (خ. . د. ن . ه . حم . عن أبي هريرة ؛ حم. ق . ت . ه . عن أبي سعيد ؛ ه . عن ابن عمرو)

RE. 474/4 (Lâ tüşeddü'r-rihàlü illâ ilâ selâseti mesâcid) "Üç mescidden başka bir mescide özel sefer yapılmaz." "Şu mescidi ziyarete gideyim." diye öyle ziyarete bir ibadet çeşnisi vererek gitmek olmaz.

Ancak şu üç mescide gidilebilir: (El-mescidi'l-harâmi, ve mescidî hâzâ, ve mescidi'l-aksâ) [Mescid-i Haram, şu benim mescidim ve Mescid-i Aksa...] Yani, Mekke'deki Beytullah,

---

36 Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.398, *Tatavvu'* 26/14, no:1132; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1014, no:1397; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.620, no:2033; Neseî, *Sünen*, c.II, s.37, no:700; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.452, no:1409; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.278, no:7722; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.389, no:1421; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.498, no:1619; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.192, no:1348; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.283, no:5880; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.67, no:15793; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.244, no:10043; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.1, s.258, no:779; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.345; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, *Hac* 15/74, no:827; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.148, no:326; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.45, no:11435; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.495, no:1617; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.321, no:2101; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.2, s.388, no:1160; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.3, s.419, no:15548; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.10, s.82, no:19921; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.1, s.452, no:1410; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.4,s.71, no:3638; Hz. Ali RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.1, s.291, no:187; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.9, s.308; Ebû Ümâme RA'dan.]

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.197, no:34648; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.668, no:5848; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.354, no:3016; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.173, no:16525; RE. 474/4.

Medine'deki Mescid-i Nebî, Kudüs'teki Mescid-i Aksa… Bunlara sefer yapılabilir, "Kudüs'e gideceğim, Medine'ye gideceğim..." diye yola çıkılır. Ama ötekilere çıkmak gerekmez.

Fakat camidir, tabii namaz kılmaya gideriz, başka sebeple gideriz; gidilebilir. Bunu dinin bir aslı, esasıymış gibi bir merasim edâsı vererek yaparsa bid'at olur, doğru. Çünkü dinimizin aslında, esasâtı içinde, kitaplarda böyle bir maddede, Cuma namazı, bayram namazı derken böyle bir şey de zikredilmiş değildir. Ama bunların normal bir sevgiyle, tabiî bir tarzda ziyaret edilmesi bid'at değildir. Hissiyata bağlı bir şey, zihniyete bağlı bir şey.

v. Kandil Geceleri

Soru:
Bir profesör mübarek gecelerin bid'at olduğunu söylüyor. Ne dersiniz?

Mübarek gecelerin bid'at olduğu; o da doğru değildir. Bu gösteriyor ki her profesör tam profesör değil, demek ki. Bu da başka bir şeyin profesörü demektir. Cahillik profesörü belki. Osmanlıca bir şiir var: Hani birisi demiş ki karşısındaki adama:

Cehlin bu kadarı sehl olmaz.
Tahsilsiz bu rütbe cehl olmaz.

Yâni, "Cahilliğin bu kadarı kolay elde edilen bir şey değil. Bunun için bayağı bir gayret sarf etmek lazım! Sen galiba cahillik tahsil ettin." demiş.

Neden doğru değil bu profesörün dediği?

"Mübarek gecelerin bid'at olduğu" diyor ya, hiç Kadir Sûresi'ni okumadın mı be adam? Profesörsün, Kadir gecesi bid'at değil işte... Kur'an-ı Kerim'de var:

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (القدر:٣)

(*Leyletü'l-kadri hayrun min elfi şehrin*) "Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır." (Kadir, 97/3) buyruluyor.

Yığınla da hadîs-i şerif var. Kadir gecesini Peygamber Efendimiz aramış kendisi, i'tikâfa girmiş, ümmetine tavsiyelerde bulunmuş. Kuvvetli ihtimal şudur, zayıf ihtimal budur. Bir sürü rivayet var.

Bid'at olur mu Efendimiz'in bu kadar üzerinde durduğu şey? Boş bir laf…

Sonra Regaib gecesi hakkında hadîs-i şerifler var. Berat gecesi hakkında rivayetler var. Miraç gecesini biliyoruz Peygamberimiz miraca çıkmış. Bunlar boş laflar. Bu kadar, 1400 yıl geçmiş, büyüklerimiz, alimlerimizin uygun gördüğü şeyler süzgeçten geçmiş. Standart kalite belgesi damgalanmış şeylerdir.

y. Tesbih Kullanmak

Soru:

Peygamber Efendimizin zamanında tesbihin olmadığını, tesbihin bid'at olduğunu söylüyorlar; ne dersiniz?

Tesbih bid'at değildir. Peygamber Efendimiz'in zamanında tesbih vardı. Hurma çekirdekleriyle, çakıl taşlarıyla bunları yapıyorlardı. Ebû Hüreyre RA bir ipi düğüm düğüm yapmış, iki bin düğümlü tesbihi vardı.

Bid'at değildir. Bid'at dinde olmayan şeylere derler. Bunlar sahabe-i kirâmın tesbihleri, zikirleri saymak için kullandıkları vasıtalardır. Peygamber Efendimiz'in zamanında da vardır.

Parmaklarıyla yapmışlar, o da bir tesbihtir. Ondört boğum sağ elde var, onbeş boğum da sol elde var... Ondört ondört daha yirmi sekiz eder. Beş tane de eklersen 33 olur ama; yüz olursa, bin olursa bu parmaklar karışır. O zaman tesbih kullanılır.

Peygamber Efendimiz Ümmü Hânî Hazretleri'ne, "Günde yüz defa '*Lâ ilâhe illa'llah*' de her gün!" demiş. Ümmetine, "Günde yüz defa '*Estağfiru'llah'* deyin, ben de her gün diyorum." buyurmuş. Şimdi bu yüz defayı karıştırmamak için insanın cebinde yüz

boğumlu bir şey olması nedir? O sünnetin güzel yapılması için bir vesiledir. Yetmiş dokuz oldu, seksen oldu diye rakamla meşgul olacağına, elinde tesbih olunca çeker, mânâyı düşünür. Rakamı kaçırmayayım diye zihnini oyalamakdan, doğruda doğruya mânâyı düşünmek daha iyidir. Onun için bu bid'at değildir.

z. Köpek Uluması

1. Soru:
Bizim camide ezan okunurken, bir köpek devamlı uluyor; hayır mıdır, şer midir?

Tabii, köpeğin işi ulumaktır, havlamaktır. Bir şey değil... Belki ezanın manâsından etkileniyordur. Onun da duygulandığı bir şeyler vardır. Ondan bir uğursuzluk çıkarmak yasaktır. İslâm'da uğursuzluğa yormak, teşe'üm yoktur. O bakımdan "Köpek uludu... Baykuş öttü..." gibi şeylerden ters mânâ çıkarmamak gerekiyor.

2. Soru:
Hıdrellez günü çamaşır yıkanmaz diyorlar; ne dersiniz?

Ben böyle bir yasak bilmiyorum, duymadım. Gerekirse yıkanır.

16. AHLÂK

a. İnsanların Sevmesi

1. Soru:

Bir kimsenin insanlar tarafından sevilmemesi, Allah tarafından da sevilmemesi midir?

Hayır! İyi insanlar tarafından sevilmemek tehlikelidir. Yoksa, peygamberleri bile sevmeyen insanlar çıkmıştır. İnsanlar tarafından sevilmemek bir ölçü değildir. Firavun ve avanesi Mûsâ AS'ı sevmediler. Mühim değil... İyi insanlar sevmezse, o zaman fenâ...

İbrâhim AS'ı kavminden kimse sevmedi. Üvey babası bile sevmedi. Herkes düşman oldu, ateşe atmağa kalktılar. İnsanların sevgisi önemli değil, Allah'ın sevgisi önemli! Sen Kur'an yolunda yürü, Rasûlüllah'ın yolunda yürü; isterlerse sevsinler, istemezlerse sevmesinler! İnsanların sevmesi önemli değil...

2. Soru:

Bir insanın çok mizah yapması, çok gülmesi, insanları hafife alarak konuşması, Allah tarafından sevilmediğinin bir belirtisi olabilir mi?

Bunlar gaflet alâmetidir. Gaflet tehlikeli bir şeydir. Mizah yapmayı tavsiye etmiyor Peygamber Efendimiz... Çok gülmeyi de tavsiye etmiyor. Hümeze Sûresi'nde, insanlarla alay etmemekle emrolunuyoruz. Alay etmek, hafife almak iyi huylar değildir. Bunları bırakmak lâzım!

Tabii, bunları yapıyorsa, şeytanın eline tutulmuş demektir. Şeytan'dan yakayı kurtarması lâzım! Bu haliyle, Allah sevmiyor sayılabilir. Devamlı sevmeyecek demek değil ama, bunlar iyi huylar değil...

b. Selâm Verilmeyecek Kimseler

1. Soru:
Hangi durumlarda selâm vermemek daha uygundur?

Günah işleyen bir insana selâm verilmez. Bunun dışında Kur'an okuyan, vaaz veren, namaz kılan, abdest alan, yemek yiyen insana selâm verilmez. Çünkü meşguldür. O zamanlar selâm alma mecburiyeti de yoktur.

Diğer zamanlarda, müslümanın bildiğine bilmediğine selâm vermesi sevaptır. Konya'da Hacı Veyiszâde'nin (Allah mekânını cennet eylesin) bir menkabesini duymuştum: Çarşıya gidermiş; -sağa, sola, önüne, yanına, bildiğine, bilmediğine "Es-selâmü aleyküm! Es-selâmü aleyküm! Es-selâmü aleyküm!" diye selâm vere vere gidermiş. Bu, Abdullah ibn-i Ömer RA gibi hareket etmek oluyor.

Abdullah ibn-i Ömer bir keresinde diyor ki, sahabeden bir arkadaşına:

"—Kalk çarşıya gidelim!"

O da kuşkulu kuşkulu bakıyor, diyor ki:

"—Ey Ömer'in oğlu! Ben senin huyunu, hâlini bilirim. Sen çarşı pazarı pek sevmezsin. Orda yalan yere yemin edilir, eksik tartılır, aldatmaca filân olur... Çarşı pazar şeytanın çok dolaştığı yerdir. Sen niye çarşıya, pazara gitmek istiyorsun; anlat bakalım!" diyor.

Abdullah ibn-i Ömer RA diyor ki:

"—İnsan çoktur; selâm veririz, sevap kazanırız." diyor.

Bilmediğine de selâm vermek ve böylece sevap kazanmak lâzım! Ama günah işliyorsa veya müslüman değilse; o zaman selâm verilmez.

2. Soru:
Bizim oturduğumuz binada bir aile var; İslâm'dan habersiz, kötü huylu... Bu aile ile ilişkilerimiz nasıl olmalı?

Selâmlaşırsınız. Kötülüğe karşı iyilikle mukabele edersiniz. Hediyeleşme, tebrik ve sâir fırsatlardan istifade ederek, yavaş yavaş ölçülü bir tarzda ona kendinizi sevdirmeğe, saydırmağa çalışırsınız.

c. İyiliği Emretmek, Kötülükten Alıkoymak

1. Soru:
Babamın kötü huylarını bırakması için dua eder misiniz?

Tabii, biz kötü insanların, günahkârların iyi insan olmasını, hidayete ermesini isteriz daimâ... Ama, asıl o kötü insanın kendisinin işi bu... Yâni, o insan eğer Allah'ın sevdiği bir duruma kendisi gelmezse, başkasının ona dua etmesi tesir etmez. Kendisinin zihniyetinde değişiklik olması lâzım!

Onun için biz dua ederiz, onun iyiliğini temenni ediyoruz, Allah hidâyet versin... Allah şaşıranları doğru yola hidâyet eylesin... Şu vatanın evlâtları hepsi müslüman çocuklarıydı ama, şaşırdılar. Memleket sanki gayrimüslim memleketi gibi... Giyim, kuşam, yeme, içme, içki, kumar, eğlence vs. bakımından bir gâvur diyarından farkı kalmadı. Bütün haramlar yapılabiliyor, Allah'ın farzlarında ihmal edilebiliyor, kimse de bir şey demiyor.

Bunların söylenmesi lâzım! Günahkârlara yapmayın diye ikaz etmek lâzım! Devamlı bir çalışma içinde olmak lâzım! O kişilere bunları söyleyen olmazsa, kendilerinin de bu işi anlaması zor olur.

Birisi birisine misafirliğe gitmiş. Alış-veriş ediyorlar. Seyyar pazarlamacıymış. Akşam olmuş gittiği köyde... Otel filân da yok... O müşterisi demiş ki:

"—Bizim evde yat!"

"—Peki, kabul ettim, yatayım!" demiş.

Hazırlanmış, abdest almış. Sormuş:

"—Seccadeniz var mı?"

"—Yok..."

"—Kıble ne tarafta?"

"—Bilmiyorum..."

"—Vallàhi kıblenin ne tarafta olduğunu bile bilmeyen bir insanın evinde kalmam! Sokakta yatarım, kalmam!" demiş.

"—Yâhu etme, eyleme..."

"—Yok!" demiş. Almış çantasını, yemin de ettiği için evden çıkmış gitmiş.

Bu ev sahibine öyle tesir etmiş ki! "Yâhu, bu adam haklı... Hakîkaten ben ne biçim insanım? Evde seccâde yok, kıblenin tarafını bile bilmiyorum." demiş, tevbekâr olmuş, doğru yola gelmiş.

Tabii, biraz da böyle müslüman, yanlışların karşısında aktivite gösterecek, söz söyleyecek, ikaz edecek ki, kötüler de hatâsını anlasın, düzeltsin. O çalışmayı yapmak lâzım!

2. Soru:

Bir seyyidin kötü yolda olması mümkün mü? Hakkı tavsiye etmeyen seyyide nasıl davranılır?

Hak söylenir, hakkı tavsiye et denilir. Çünkü, bu devirde kimin seyyid olduğunu çok iyi bilmemiz mümkün değildir. Herkes çıkıyor, ben seyyidim diyor. Mümkündür, seyyid olabilir; olmayabilir de... Kimin ne olduğunu bilmiyoruz. Yanlış yolda ise doğru yola gelmesi için nasihat edilir. Yanlış söz söylüyorsa, dinlemeye gerek olmaz.

d. Münafığın Alâmetleri

1. Soru:

Münafıklığın alâmeti nelerdir? Bunları açıklar mısınız?

Hadis kitaplarında bildirilmiştir. Çeşitli hadis-i şerifler vardır. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[37]

---

[37] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.21, no:33; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.78, no:59; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.19, no:2631; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.116, no:5021; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.357, no:8670; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.406, no:6533;

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلاَثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ (حم. خ. م. ت. ن. عن أبي هريرة ؛ ابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 5/4 (*Âyetü'l-münâfikı selâsün*) "Münâfığın alâmeti üçtür:"

1. (*İzâ haddese kezebe*) "Konuştuğu zaman, yalan söz söyler.

2. (*Ve izâ vaade ahlefe*) "Vaad ettiği zaman, vaadinden cayar, vaadini yerine getirmez.

3. (*Ve ize'tümine hàne*) Kendisine emniyet olunduğu, güvenildiği zaman, güveni boşa çıkartır, emanete hıyanet eder." diye buyurmuş.

Ama bunların hepsi, yani verdiği sözde durmamak, sağ gösterip sol vurmak. genel olarak göründüğü gibi olmamak huyuna geliyor. Münafıklık budur; yani "içi başka dışı başka, göründüğü gibi değil, itimada şayan değil, sözüne güvenilmez, işine güvenilmez, emin olunamaz kimse" demek oluyor.

Onun için, Allah'tan münafıklıktan kurtulmayı isteyeceğiz. Dinimizi korumaya dikkat edeceğiz. Niyetimize dikkat edeceğiz. Söz verdik mi sözümüzü yerine getireceğiz. Birisi bize bir şey emanet etmişse ona hıyanet etmeyeceğiz. Olur olmaz şeyi vaad etmeyeceğiz. Vaad ettik mi vaadimizi ifâ edeceğiz. Yani devamlı bir uyanıklık hâlinde olmamız gerekiyor.

2. Soru:

Hocam, münafıklara "sayın, beyefendi, hanımefendi" demek bir sakınca teşkil eder mi?

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.206, no:4803; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.85, no:11240; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.329, no:11127; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XIV, s.59; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.426, no:8315; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-Ahlâk*, c.I, s.46, no:118; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.35, no:53; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.35; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.IV, s.475, Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.167, no:842; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.19, no:22; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.I, s.53, no:60.

Münafıklara seyyid, efendi vesaire denmeyeceği hadîs-i şerifte geçiyor. Ama bugün çevremizde birçok insan var, ne olduğunu bilmiyoruz. Hüsn ü zan ederiz, kibarca davranırız. Kötü hâli alenen bilinen kimseye iltifat etmemek gerektiği hadîs-i şeriften anlaşıldığından, hatta ona kusurunu söyleyip de vazgeçmesini sağlamak gerektiğinden olmaz. Ama bilmediği kimseye insanın hüsn ü zan etmesi uygun olur.

"—Belki benim bilmediğim gizli, güzel huyları vardır, ibadetleri vardır; ben geceleyin yanında değilim ki. Belki gece uyumamış, nice ibadetler etmiştir." diye hüsn ü zan etmek iyidir.

Aşikâre kötü bir hâlini görmedikçe insanları iyi sanmak, iyi farz etmek uygun olur.

e. Musafahada Tevazu

Soru:

Cemaatimizin yüksek mevkilerinde görevli bazı ağabeyler maalesef birçok kardeşimizle parmaklarının ucuyla musafaha yapıyor ve yüzlerine bakmıyorlar. Bu durumdan birçok kardeşlerimiz büyük bir üzüntü içindedirler. Bu durumun düzeltilmesini umuyoruz.

Yüksek mevkilerdeki ağabeyler, bu dilekçe size. Parmaklarınızın ucuyla musafaha yapıyormuşsunuz. Musafaha yaptığınız insanlara tepeden bakıyormuşsunuz. Haberiniz olsun, şikâyet var.

Onun için, biraz daha tuttunuz mu sağlam tutun. Biraz boynuna sarılın. Biraz güleç yüzlü olun. Tatlı dilli olun. Çünkü mü'minin mü'minin yüzüne gülmesi sadakadır:[38]

---

[38] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.213, no:1879; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.287, no:529; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.220, no:3377; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.183, no:8342; Bezzâr, *Müsned*, c.II, no:108, no:4070; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.307, no:891; Taberânî, *Mekârimü'l-Ahlâk*, c.I, s.26, no:20; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.70, no:2396; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.275;

تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ (ت. عن ابى ذر)

(*Tebessümüke fî vechi ahîke leke sadakatün*) "Senin kardeşinin yüzüne güleç yüzle bakman bile, senin için sadakadır." buyruluyor.

Beleşten bedavadan bir sadaka istemez misin? Cebinden para çıkmıyor, bir şey olmuyor, sadaka sevabı alıyorsun. Tebessüm ediver.

Büyük ağabey, yüksek mevkide, kibrinden bu tarafa bakmıyorsa... Kibir hakkında:[39]

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ ، مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ

(م. ت. حم. عن ابن مسعود)

(*Lâ yedhulü'l-cenneh, men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibrin*) "Kalbinde zerre kadar kibir olan, cennete girmeyecek!" diye Efendimiz'in bir tehditli hadis-i şerifi var.

Onun mütevâzı olmayı öğrenelim. Hepimiz Allah'ın kullarıyız. Topraktan yaratıldık. Testi de topraktan yaratıldı, biz de topraktan yaratıldık. Ne olacak, testi kırıldığı zaman toprak olur,

---

Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.410, no:16305; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.202, no:10571.

39 Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.477, no:5066; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.75, no: 10000: Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.258, no:1512; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.89, no;7110; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XII, s.225, no:4836; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.V, s.2, no:3; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.280, no:4762; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.372, no:3117; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.107, no: 17689-17693; RE.486/2.

biz de mezara gömüldüğümüz zaman toprak oluruz.

İnsanı insan yapan güzel duygulardır. Güzel duyguları olmadıktan sonra kıymeti yok. Mevki makam burada kalır. Para pul burada kalır. İnsanın iyilikleri âhirete gider.

f. Utangaçlık

Soru:

İstediklerimi dile getirmede, ifadede zorlanıyorum. Bazen bildiğim konuyu bile karşımdakine tam anlatamıyorum. Bu konuda ne önerirsiniz?

Tabii, bunun çeşitli sebepleri vardır. Bir sebebi, hayâ ve utangaçlık duygusudur. Alışmamış olduğu için utandığı için bu gibi şeyleri yapamaz. Utanır. Konuşamaz. Kızarır bozarır. Bu normal bir şey. Bütün müslüman gençlerde böyle bir durum olabilir. Bilhassa ergenlik çağında daha fazla olabilir.

Çalışa çalışa, okuya okuya, yaza yaza, zorlaya zorlaya insan yavaş yavaş bu gibi şeylere alışabilir. Biraz zorlaya zorlaya egzersiz yapmak, açılmak için iyi olur.

g. Gıybet

1. Soru:

"Gıybetin ne olduğunu her halde tam bilmiyorlar. Bilgi verirseniz memnun olurum." demiş birisi.

Gıybetin ne olduğunu herkes bilir. Gıybet bir insanın arkasından konuşmaktır. Hem de haklı şeyi konuşmaktır, onda olan bir şeyi konuşmak demek. Olmayan bir şey değil; olmayan bir şeyi söylersen iftira olur, olan bir kusurunu söylersen gıybet olur. O yokken aleyhinde konuşmak gıybet olur. Konuşmayacaksın. Ama kusur var... Olsun, kusur olsa da konuşmayacaksın. Kusuru varsa git onun yanına; "Sende ben şöyle bir kusur görüyorum kardeşim." diye güzelce beyan et; "Anlamadığım bir taraf varsa

izah et.” İkiniz arasında kalabilir. Ne diye cemaate söylüyorsun. İslâm’da bu yok, gıybet yok, yasak, haram.

Allah yasak etmiş, haram, Şeytan haram şeyleri insana tatlı gösteriyor. İçki tatlı görünüyor. Namaz kılmamak tatlı görünüyor. Adam alay ediyor, Rafızî bizimle alay ediyor. Birisi ona; “Kırk gün namaz kılarsan sen de namaza alışırsın, iyi insan olursun.” demiş. Rafızî; “Sen üç gün namaz kılma, namaz kılmamanın keyfini aldın mı, bir daha kılar mısın?” demiş. Alay ediyor. Namaz kılmayacaksın, abdest almayacaksın. Cehennemin yolu keyiflidir, zevklidir.

Gıybet de çok tatlıdır. Ortaya hiç baklava getirme, börek getirme, bal kaymak getirme, gıybetlik bir konu getir. Herkes oradan buradan çekiştirir. Sohbetlerde gıybetten tatlı şey yoktur. Hacı babalar da yapar, hacı anneler de yapar. Sen de yaparsın, ben de yaparım. Allah bizi kurtarsın.

Halbuki Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:[40]

إِذَا وُقِعَ فِي الرَّجُلِ وَأَنْتَ فِي مَلاٍ ، فَكُنْ لِلرَّجُلِ نَاصِراً ، وَلِلْقَوْمِ زَاجِراً

أَوْ قُمْ عَنْهُمْ (ابن أبي الدنيا في ذم الغيبة عن أنس)

ME. 132 (*İzâ vukıa fi’r-racüli ve ente fî melein*) “Sen bir cemaat içinde bulunurken, bir kimse hakkında gıybet edildiğini görürsen, (*fekün li’r-racüli nâsıran*) o kimse için yardımcı ol! (*Ve li’l-kavmi zâciren*) Cemaatı da ondan men etmeye çalış! Gıybet edenlerin karşısına çık, onları sustur! (*Ev kum anhüm*) Eğer onları engelleyemiyorsan, oradan kalk git!”

Peygamber Efendimiz üç şey tavsiye ediyor:

1) Gıybeti yapılana yardım et!

---

[40] İbn-i Ebi’d-Dünyâ, *Zemmü’l-Gıybeh*, c.I, s.112, no:103; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.586, no:8028; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.IV, s.141, no:2956.

2) Gıybet edenleri sustur!
3) O toplantıda durma, kalk git!

Biz böyle yapmıyoruz. Ali'yi, Veli'yi, haklıyı haksızı gıybet ediyoruz. Ondan sonra oturuyoruz; hac yaptık, umre yaptık. Camide yapıyor bir de, belki Mescid-i Haram'da yapıyoruz, belki Mescid-i Nebevî'de yapıyoruz.

Kimsenin aleyhine konuşmayacaksınız. Bu kulların hesabı size ait değil. Sen kendi ayıbına bak, ben kendi ayıbıma bakayım. Herkes kendisini düzeltirse ortalık gül-gülistan olur. Ben hocayım, geçmişim buraya bir vaaz veriyorum. Elbet bazı şeyleri söylemem lazım. Söylemesi gereken insanlar söylesin ve söylerken usulünce, insaflı, severek söylesin. O zaman olur. İnatla, tenkit ederek değil. Kenarda, sessiz, ima yoluyla, belli etmeden söylesin. Peygamber Efendimiz bazen; "Ne oluyor bazı kavimlere ki şöyle yapıyorlar?" derdi. "Ey filanca, sen şöyle yapıyorsun." demezdi, yüzüne vurmazdı. Böyle bir dolambaçlı ifadeyle söylerdi ki kimse darılmasın, kimse de günahlıyı bilmesin.

Mûsâ AS'ın zamanında kıtlık olmuş; yağmur yağmıyor, otlar bitmiyor, yemek yok, aş yok, sıkıntı... Demiş ki: "Yâ Rabbi! Kıtlık var." Allah; "İçinizde gıybet eden birileri var da, ben de ona kızdığım için bereketi aldım. Kıtlıkla sizi böyle cezalandırıyorum." buyurmuş.

Hz. Mûsâ:

"—Yâ Rabbi! Bildir o herifi bana, çıkartayım atayım şehirden."

Mûsâ AS celâlli ya, biraz asabî. "Ben burada yokken sen bunlara niye müsaade ettin böyle altından buzağı yapmalarına?" diye nasıl yapışmış Harun AS'ın sakalına... Celâlli.

"—Yâ Rabbi! Müsaade et, o gıybet edeni bildir, alıp atayım."

Allah buyurmuş ki;

"—Yâ Mûsâ! Ben kullarıma gıybeti yasaklamışken, gıybet eder miyim? Ali'nin oğlu Veli bu işi yapıyor diye isim verir miyim?"

Allah peygamberine o gıybet yapanı söylememiş. Sonra ortalık



düzelmiş, bereketlenmiş.

Hz. Mûsâ AS:

"—Yâ Rabbi, bereket geldi." demiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Gıybet eden bugün öldü de onun için bereket geldi." buyurmuş.

Demek ki gıybet, bereketi de götürüyor. Kötü huyların çok zararı var. Hemen cenazelerin olduğu yere, "Kim öldü?" diye bakmaya gitmiş. Sekiz-dokuz tane ölü varmış. Allah orada da saklamış.

Ayıpları örteceğiz, dilimizi tutacağız, kendimize bakacağız.

2. Soru:

Gıybet için ne tavsiye edersiniz?

Gıybet konusunda benim bir şey söylememe lüzum yok. Gıybet haramdır. Bir kişinin aleyhinde onun arkasından konuşulmaz. Konuşmayacaksınız. Haklı olduğu halde konuşmayacak. Yani o insanın kusuru olduğu halde konuşulmayacak.

Ama —belki bunu soran öğretmen, bu kadar sözü biliyordur— eğer fâsık-ı mücâhir ise, yani fısk u fücûrunu utanmadan, arlanmadan âşikâre söylüyorsa, o zaman onun kusurunu söylemek gerekir.

Neden? Âşikâre çalışarak zarar veriyor. Onun için, zararını engellemek için âşikâre konuşulur.

Ne dedik "O falanca kadın" filan dedik, niye?

Âşikâre suçu söyledi.

"—Falanca doçent" dedik, niye?

Âşikâre söyledi. Yanlışlığı söyledi. Düzeltme çalışması yapmak gerekiyor. O zaman gerekir.

O zaman o yapmasaydı, fâsık-ı mücâhir olmasaydı, fısk u fücûrunu, günahını âşikâre yapmasaydı. Âşikâre yapınca zararını engellemek için söylenir.

Aksi takdirde söylenmez. Özel toplantıda falancanın kusuru söylenmez.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:[41]

إِذَا وُقِعَ فِي الرَّجُلِ وَأَنْتَ فِي مَلاٍ ، فَكُنْ لِلرَّجُلِ نَاصِرًا ، وِلِلْقَوْمِ زَاجِرًا

أَوْ قُمْ عَنْهُمْ (ابن أبي الدنيا في ذم الغيبة عن أنس)

ME. 132 (*İzâ vukıa fi'r-racüli ve ente fî melein*) "Sen bir cemaat içinde bulunurken, bir kimse hakkında gıybet edildiğini görürsen, (*fekün li'r-racüli nâsıran*) o kimse için yardımcı ol! (*Ve li'l-kavmi zâciren*) Cemaatı da ondan men etmeye çalış! Gıybet edenlerin karşısına çık, onları sustur! (*Ev kum anhüm*) Eğer onları engelleyemiyorsan, oradan kalk git!"

Böyle yapılır. Normal olarak gıybet yapılmayacak.

---

[41] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Gıybeh*, c.I, s.112, no:103; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.586, no:8028; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.141, no:2956.

3. Soru:

Gıybet yapmak büyük günahlardan sayılıyor. Devlet adamlarının veya devleti yönetmeye talip olan siyaset adamlarının olumsuz, kötü olarak bilinen taraflarını başkalarına anlatmak gıybet sayılır mı?

Bir insan fıskını, fücurunu, günahını aleni yaparsa ona *fâsık-ı mücâhir* derler. Onun fıskını söylemek gıybet sayılmaz. Çünkü zaten kendisi sakınmıyor, alenen yapıyor. Sonra politika meselesinde de, adam kendini halka arz eden bir kimse olduğu için, onun özelliklerini söylemek gerekiyor.

"—Bu iyidir, bu kötüdür." diye tenkidini yapmak, ölçmek biçmek ve hatası varsa söylemek. Kendisine de yazmak uygun olur. Çünkü mesleğin gereği o oluyor. Adam beğenilmiş bir kimse ise seçilecek, beğenilmemiş tarafları varsa; "Şurası yanlış." denilecek ki doğrusu bulunsun, seçilsin.

h. Kardeşine Sarılmak

Soru:

İki müslüman sarmaş dolaş gezebilir mi?

Biraz sarmaş dolaş gezmenin şekli şemâiliyle ilgili. Nasıl gezerler, pek bilemiyorum. Omuzuna elini atar; "Arkadaşım, nasılsın? Askerlikte ne güzeldi durumun..." der. Samimiyetten böyle bir şey oluyor. Bir şey değil.

Sarmaş dolaş, uzun boylu fitneye fesada sebep olacak tarzda olmaz da, uzaktan gelen iki insan birbiriyle mesela kucaklaşıp muanaka yapabilir. Sonra kolunu omzuna atsa, ben pek bir mahzur bilemedim... Hakikaten ötekisi de sormuş; "Delilin ne?" diye. Sarmaş dolaşmanın bir şeklini bilelim, ondan sonra da o olmaz meselesine bakalım!

Uzaktan gelene sarılmak oluyor. Yakından, her zaman olana değil de "Hoş geldin!" diye sarılıyoruz ya hani, o olabiliyor.

i. Gayrimüslime Sövmek

Soru:

Bir kâfire, gayrimüslime ticarî bir sebepten dolayı sövülse dînen vebal var mıdır? Yapılan davranış İslâm ahlâkına yakışır mı?

Sövmek İslâm ahlâkında yoktur. Sövmek doğru bir şey değildir. Dili pis, çirkin bir kelimeyle meşgul etmek doğru değildir. Ama ticarî bir sebepten dolayı ihtilaf olursa hak ettiği şey söylenebilir de İslâm'da sövmek yok. Sövmek yani küfretmek, böyle bir şey yok. İslam ahlâkına yakışmaz.

j. Komşu Hakkı

Soru:

Hocam, "komşuların senden razı olmazsa" sözünü açıklar mısınız?

İyi komşuluk münasebetleri içinde olmamız lâzım! Mümkünse ona bir zararımızın, kötülüğümüzün dokunmaması lâzım! Onun bir kötülüğü bir zararı varsa sabretmemiz lâzım! Komşu haklarına riayet etmemiz lazım.

Bütün bunlara rağmen, komşu bizden razı olmuyorsa, çünkü binbir çeşit insan var. Komşu haksız şeyler söylüyor, haksız işler yapıyorsa... Razı olmazsa olmasın. Köpeğin duası kabul olsa, gökten kemik yağarmış. Haksız olduğu zaman, razı olsa ne olacak, razı olmasa ne olacak? Bir kıymeti yok. Ama haklı olarak senden bir şikâyeti varsa, ona bir zulmün, bir haksızlığın varsa, o zaman kul hakkıdır, onu alabilir.

Genel olarak biz, komşularımızla iyi geçinmeye çalışacağız, hıristiyan bile olsa... Eğer bir komşu Müslüman ise hakkı bir kat daha katmerleniyor; daha iyi davranmamız lazım. Hem komşudur hem müslüman kardeşimizdir. Bir de akraba ise üç misli

katmerleniyor; “Hem komşudur, hem müslümandır hem de akrabadır.” diye daha çok dikkat etmek lazım.

Ama bazen olmadık sebeplerden hır çıkaranlar olabiliyor. Komşu sinirli oluyor. Mesela ben hatırlıyorum; aşağıdaki komşu hırsla çıktı yukarıya, “Bizim mutfağı su bastı.” dedi. Olabilir, ben onların mutfağına su dökmüyorum ama borular tıkanmış olabilir, geri teper, su basabilir, bu mümkün. “Gel içeriye” dedim, aldım içeriye. Onların mutfaklarının üstündeki bizim mutfağı gösterdim.

“Bak” dedim; “Ben bu mutfağın musluğunu, tezgâhını yeniden yapacağım diye, kırdım. Burayı kaç haftadır kullanmıyorum. Bizden bir damla su gitmesi bahis konusu değil.” dedim.

Kendi kusuru! Ama çocuğunu göndermiş. Kendi su yolunu kendisi tıkamış, musluğundan döktüğü su aşağıdan dışarıya çıkmış; ben yukarıdan döktüm sanıyor.

Öyle bile olsa ne olacak? Benim kabahatim yok ki, genel gider borusu tıkanmış oluyor. Ben onun mutfağına dökmedim ama taşmış. Tamam, açarız, düzeltiriz, bir şey değil. Ama ben mutfağı zaten hiç kullanmamışım, yukarıyı hiç kullanmamışım; hışımla bize oğlunu gönderiyor. Memnun değil, kızıyor.

Ne yapayım? Ben bir şey yapmadım ki. Yapmadan kızıyor. Böyle şeyler olabilir. O zaman bir şey icap etmez. Haksız olduğu zaman bir şey gerekmez.

17. NEFİS TERBİYESİ

a. Nefsi Terbiye Etmenin Yolu

1. Soru:
Nefsi terbiye etmenin ilk yolu nedir?

Tasavvufa girmektir. Girmişse, vazifeleri yapmaktır.

2. Soru:
Nefsi alt etme, terbiye etme yönünde bize bir şeyler söyleyebilir misiniz?

Nefsiye terbiye etmenin, alt etmenin iki yolu vardır:

Birinci yolu, nefsin gücünü, kuvvetini azaltmaktır. Oruç tutarsın azalır, az uyursun kuvveti azalır... Çok konuşmazsın, hatalara düşmezsin... İnsanların arasına çok katılmazsın, tenhada durursun, kendi başına durursun, rahat olursun... Bunlara işte «*kıllet-i taâm, kıllet-i kelâm, kıllet-i menâm, uzlet-i enâm, zikr-i müdâm*» demişler. Zikre müdâvim olursun. Böyle tedbirlerle, terbiye ile nefsin arzuları kırılır.

Yâni, arzuları zayıflıyor zaten... Coşkunluğu kalmıyor arzularının... Oruç tuttuğu zaman, az uyuduğu zaman vs. Böyle bir yol vardır.

Bir de zikre kuvvet gidilip, insanın aşkının, şevkinin, muhabbetinin, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yoluna sevgisinin coşması sûretiyle, günahlara nazar etmeyecek hale gelmesi vardır. Aşk ve muhabbet yolu ile terbiye, zikre devam ederek; o da olabilir.

Tabii, hepsinin çeşit çeşit incelikleri vardır. Tarikatte halvet vardır. Şeyh efendinin çeşitli tâlimatı vardır.

3. Soru:
Ben derviş oldum ama, nefsime hàkim olamıyorum; ne tavsiye

edersiniz?

Tabii nefis çok azgındır. Nefsi yenmek, gerçekten zordur. İnsan bunun zorluğunu yenmeğe kalkıştığı zaman anlıyor. Peşinde gittiği zaman anlamıyor da, karşısına çıktığı zaman nefsi yenmenin ne kadar zor olduğu anlaşılıyor. Allah hepimize yardımcı olsun...

Zor bir iştir. Abdestli olarak, zikir yaparak, tarikattaki vazifeleri yerine getirerek insan kuvvet bulur, Allah'ın yardımına mazhar olur. Onları muntazaman yapması lâzım!

4. Soru:
Nefsi uysallaştırmanın yolu nedir?

Az yemektir, az konuşmaktır, az uyumaktır, çok zikretmektir.

5. Soru:
Bir insanın kötü huylarından vazgeçmesi için daha çok ne yapması lâzımdır?

Kötü huylardan vazgeçmek kolay bir şey değildir, tasavvuf terbiyesi lâzımdır. Tarikat vazifelerini güzel yapıp, iyi bir derviş olması lâzımdır. Öyle kötü huylardan vazgeçmek, Evliyalık işi yani bu. Öyle herkes kötü huyundan vaz' geçer mi? Sinirliyken sınırı bırakacak, hasetçiyken hasedinden vazgeçecek, kindarken kini bırakacak; insanın Nefsinin terbiyesi bu. Tasavvuf terbiyesidir. Tarikat terbiyesini güzelce uygulayacak. Kısaca cevabı odur.

6. Soru:
Kitaplarda az yemek tavsiye ediliyor. Fakat, buna riayet ettiğimde, ailemin, çevremin tepkisini çekiyorum. Çok zayıf olduğumu söylüyorlar. Acaba ne yapmalıyım?

Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:[42]

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ ، وَفِي

كُلٍّ خَيْرٌ (حم. م. ن. عن ابي هريرة)

RE. 230/11 (*El-mü'minü'l-kaviyyü hayrün ve ehabbü ila'llàhi mine'l-mü minü'd-daîfi, ve fî küllin hayr*) "Kuvvetli müslüman zayıf müslümandan daha hayırlıdır. Hepsi hayırlı olduğu halde, kuvvetli müslüman daha hayırlıdır."

O halde vücudun zaafa düşmemesi önemli... Zayıfsan gerçekten, verem olacağına, ağzın kokacağına, Allah rızası için yemek ye! Yâni kuvvetli olayım da, iyi müslüman olayım diye...

Yemeğin azaltılması şu sebeptendir: Yemeği çok yediği zaman, insanın nefsi kuvvetlenir. İnsanı haramlara, günahlara sevk eder. Oruçlu olduğu zaman, az yediği zaman nefsi kuvvetlenmez. O bakımdandır. Bunun ölçüsü, vücudun zayıf düşmemesidir.

7. Soru:

Birisi, nefsini terbiye edebilmek için daha az yemeye başladığını ve kilo verdiğini söylemiş. Annesi babası, üzülmüşler, buna "Boğazından bu kadar kısma." demişler.

Bunun ölçüsü, insanın sıhhatidir. Fazla şişmansa kilo vermesi iyidir. Ama zaten ölçüsü yerinde ise, kendisini ayakta tutacak

---

[42] Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.142, no:4816; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.87, no:76; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.366, no:8777; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.29, no:5722; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.159, no:10457; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.216, no:194; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.89, no:20668; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.230, no:6346; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.474, no:1114; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I, s.266, no:221; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.222, no:443; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.187, no:6580; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.115, no:540; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.298, no:2713; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.95, no:24408.

miktarda Allah rızası için yiyip; ibadete, taate kuvvet kazanması daha uygun olur. Öbür tarzda olmamak şartıyla belli ölçüde; kendisinin sağlam, sıhhatli, kuvvetli kalacak tarzda yemesi uygun olur.

b. Her Şeyi Allah İçin Yapmak

Soru:

Süfyân-ı Sevrî Hazretleri bir elbisesini ters giyince; "Ben onu Allah için giydim, insanlar için çıkaramam." buyuruyor. Bu, günlük hayata nasıl uygulanır? Müslüman kıyafetine dikkat etmeli değil mi? Burada anlatılmak istenen şeyin Allah için yapmak olduğunu biliyorum ama, bundan çıkan yan sonuçlar insanı düşündürüyor.

Bu bir ana duygudur, önemli bir duygudur. İnsan ibadetleri taatleri kim için yapıyor? Allah için yapıyor.

Biraz da kul için yapsa olur mu? Biraz da kullar beğensin. Hem Allah beğensin ama biraz da müsaade et de benim namaz kıldığımı herkes görsün. Biraz da hayır hasenât yaptığımı herkes bilsin. İyi müslüman olduğum biraz dillere dökülsün. Olur mu böyle şey?

Olmaz. Azcığını bile istemek olmaz. Her şeyi sırf Allah rızası için olacak.

Onun için, mü'minin Kur'an-ı Kerim'deki vasıflarından birisi nedir:

وَلاَ يَخَافُونَ لَوْمَةَ لاَئِمٍ (المائدة:٥٤)

(*Ve lâ yehàfûne levmete lâim*) "Kınayanın kınamasına aldırmazlar." (Mâide, 5/54)

Müslümanın genel vasfı budur; yaptığı şeyi Allah rızası için yapar, kul rızası için yapmaz.

Giyimi niçin yapıyoruz? Giyimi Allah "örtünün" dediği için,

setr-i avret farz olduğundan, avretin örtünmesi farz olduğundan yapıyoruz, bir. İkincisi de, kendimizi soğuktan sıcaktan korumak için yapıyoruz, bir ihtiyaç olduğundan yapıyoruz. Şu anda istersen buyur çıplak gezebilirsen gez, sıfır altında bilmem kaç derece, gezemezsin. Onun için örtünüyorsun. Hava sıcak bile olsa yine örtünüyoruz; hanımlarımız, kızlarımız yine manto giyiyor, biz de yine falanca yerden filanca yere kadar örtünüyoruz.

Niye? Allah "şu kısımdan şu kısma kadar örtün" dediği için.

Ben bunu Allah rızası için yapıyorum, burada başkasının beğenmesi vesaire işin içine girdi mi bu dünya ziyneti, giyim kuşamla böbürlenmek, övünmek olur; İslâm'da makbul olan bir şey değil.

Buyurdu ki Peygamber Efendimiz:[43]

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ. قِيلَ. إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا ، وَ نَعْلُهُ حَسَنَةً ؟ قَالَ: إِنَّ اللهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ (م. عن ابن مسعود)

(*Lâ yedhulü'l-cennete men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibr*) "Kalbinde zerre kadar kibir olan, büyüklenme duygusu olan kimse cennete girmeyecek."

(*Kîle*) Bunun üzerine korktu dinleyenler, durumun anlaşılması için soru sordular:

(*İnne'r-racüle yuhibbü en yekûne sevbühû hasenen*) "Kişi

---

[43] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.367; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.109, no:17693.

elbisesinin güzel olmasını sever, ister. (*Ve na'lehû haseneten*) Ayakkabısının güzel bir ayakkabı olmasını ister. O da kibir mi?"

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*İnna'llàhe cemîlün yuhibbü'l-cemâl*) "Hayır, Allah güzeldir, güzelliği sever." buyurmuşlar.

Demek ki, Allah güzelliği sevdiğinden güzel giyineceğiz.

Ama bu güzel giyim, sırmalı giyim demek değil; Allah indinde güzel olan bir giyim. Yani güzelce kendisini örtecek, bol olacak, şehveti tahrik etmeyecek...

O, o sebeple giyinmiş ama ters giymiş. Cübbeyi karanlıkta giysem yüzünü tersini nereden anlayacağım? Cübbe incecik bir şey, farkı yok, düğmesi de yok. Ters giymiş. Dışarı çıktığı zaman demişler ki;

"—Ters giymişsin."

"—Ne yapayım? Ben bunu örtünmek için giydim, Allah rızası için giydim. Allah rızası için giydiğim bir şeyi kul rızası için çıkartmam!" demiş.

"—Siz ister beğenin ister beğenmeyin, aldırmam, eyvallah etmem!" diyor.

Neşesi öyle; mübareğin içinde keyfi, zevki öyle..."Siz ister beğenin ister beğenmeyin..."

"—Beğenmeyen küçük kızını vermesin." derler, bizim köyde öyle bir tabir vardır. Beğenirse beğensin, beğenmeyen küçük kızını vermesin, ne yapalım?

Yani aldırmaz.

O da Allah'ın sevgili kulu, Allah'ı düşünüyor; ters giymişse ters giymiş, ne olacak? "Çıkartmam." diyor. Belki işi vardı, belki bir yere acelesi vardı.

"—Çıkart."

"—Niye çıkarayım? Boş ver, öyle gitsin, idare eder."

Aldırmıyor.

Ben bizim kardeşlerden, ihvandan bir enteresan kardeşi hatırlıyorum: Bizim eve geldiği zaman ilk önce şaşırmıştım. Bir

çorabının rengi başka, öteki çorabının rengi başka; aldırmıyor.

İki renkli ayrı çorap giyilir mi? Giyilir, ne olacak? Maksat ayakları soğuktan korumak değil mi? Aldırmıyor. Bunu Amerikalılar sizden bizden daha çok yapıyor.

Millet bir moda çıkartmış; ütülü pantolon, kolalı yaka... Bir zamanlar neydi o nişastalı sular, suda nişasta eritilirdi, yakaya sürülürdü, ütü sürülürdü, kazık gibi kravat buradan takılır, boynunu çeviremez, buradan bukağı gibi...

Ne bu? Moda…

Amerikalı boş veriyor onu; blucin giymiş, ütüye mütüye aldırmıyor. Soba borusu gibi kırışık, soba dirseği gibi dizleri çıkmış, hatta delik, hatta saçaklı...

Giymiyorlar mı? Hatta taşlanmış şeyi almıyorlar mı? Yeni blucini kotu giymiyor, taşlanmışını giyiyor.

Moda... Ne modası bu? Aldırmama modası.

O moda bizde çok önceden vardı. İşte Süfyân-ı Sevrî Hazretleri, aldırmamanın şâhı o!

İnsan biraz efe olmalı, ondan bundan korkmamalı. Biraz efelik iyidir.

Müslüman akşama erdiğinde sabaha çıkmayacağını, sabaha çıktığında akşama ermeyeceğini düşünmeli. Pekiyi, bu durumda gelişen dünya içinde yerimizi nasıl alacağız? “Müslüman ilerlemeli, bilimle teknikle, gelişen teknoloji ile ilgilenmeli, beş yıllık on yıllık planlar yapmalı.” diyorsunuz. Bu ikincisinde ölçü nasıl?

Bu sözler doğru. Yarın sabaha çıkacağını kim garanti edebilir?

Ben şimdi buradan kalkacağım, İskenderpaşa’ya, oradan kalkacağım falanca yere gideceğim, arabayla gideceğim. Siz de bir arabaya bineceksiniz, gideceksiniz. Trafik kazası olabilir, insan kalp hastası olur, kriz gelir, serseri bir kurşun gelir, anarşi olur, uçak düşer, yangın olur... Trabzon’da adam dükkânını büyüteyim derken dinamit ata ata kaç tane köyü kaydırmış, kaç tane evi yıkmış, iki tanesi altında kalmış... Bilinmeyen bir şey, evinde

yatarken insanın pattadak ev başına göçebilir. Şu oturduğumuz bina başımıza göçebilir. Yani sabaha çıkacağımızı bilmiyoruz.

O halde ne yapacağız? Her zaman hazırlıklı olacağız. Âhirete göç hazırlığı hazır olacak. Daima hazırlıklı, abdestli...

Derviş bir bakıma ne demektir? Ölüme hazır insan. Ölecek olsa Azrail'e:

"—Dur bakalım, biraz şu işimi yapayım da geleyim." demeyecek.

"—Tamam, *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*."

Yallah, öbür aleme geçecek. Bu duygu tamam.

Bir de Allah rızası için, müslümanlar için, sevap kazanmak için yapılacak bir sürü işler var; bu projeleri yapmak serbest. İnsanın dünyalık bakımından projelerinin uzaması kötü. "Ben çok yaşarım da şöyle yaparım da böyle yaparım da..." diye düşünmesi, ahiret işlerini ihmal etmesi kötü. Ama ahiret sevabını kazanmak için ileriye doğru sonsuz büyük projeler yapması iyi. Çünkü mü'min niyetinden dolayı da sevap alır.

"—İnşaallah ben önümüzde şu işleri yapacağım, bu işleri yapacağım. Bin tane talebe yetiştireceğim, on bin tane kitap bastıracağım. Şöyle yapacağım, böyle yapacağım..."

Temenni edebildiğin kadar et! Neden? Sevap! Yapamazsan bile sevap! Belki yarına çıkmayacaksın ama, temenni ettiğin için sevap alacaksın.

Pekiyi, yarına çıkmamanın sonucu ne? Yarına çıkmamanın sonucu, bu düşüncede olmanın sonucu; ölüme hemen hazır olmak, tevbekâr olmak, günah üzere olmamak, hazırlıklı olmak.

Bu hazırlık, her zaman yanında olmak şartıyla, seyahat çantası yanında olmak şartıyla bin yıllık ileriye dönük proje yap!

"Ben İslâm'a şöyle hizmet edeceğim, böyle hizmet edeceğim... Kur'an'ı ezberleyeceğim inşaallah... Arapça öğreneceğim inşaallah... Tefsir yazacağım... Hadis külliyâtının hepsini Türkçeye çevireceğim... Halkın anlayacağını ilmihâl kitapları

yazacağım... İmam-Hatip okulları, yüksek ihtisas okulları, inşaallah yaparsın, o ayrı. Ama iyi şeyler temenni edilebilir, iyi şeyleri temenni etmek serbest.

c. Şehvetin Kontrolü

Soru:
Şehvet kesilmeden dervişlikte ilerlenilir mi?

Şehvet kesilmez, kesilmesi de gerekmez. Çünkü, normal ölçüler içinde Allah öyle yaratmıştır, normaldir. Onun esiri olmak doğru değildir. İnsan evlenecek, evlât yetiştirecek... Hayırlı evlâtlar insanın dünya ve ahirette sevabının artmasına vesile olur. Ümmet-i Muhammed'in adedi artar... vs. Bunlar normal şeyler...

İslâm'da fıtrata aykırı bir durum yoktur. İslâm, fıtratı doğru bir yola sevk eder. Yaratılışında insanın bu duygular varsa, bunun meşrû yolu da nikâhtır, evliliktir; bu normaldir. Evlendiği zaman, insanın dini bütünleşiyor. Demek ki, doğrudan doğruya bu duygular insanın mânevî ilerlemesine zarar vermiyor. Aklını başından alır da çok meşgul ederse, tabii ilerletmez o zaman... Onun için de oruç tutmak lâzım, gözünü haramdan sakınmak lâzım ve zikre devam etmek lâzım!

d. Çok Uyumak

Soru:
Çok uyuyorum, ne tavsiye edersiniz?

İnsanın çok uyuması, yaşıyla ilgili olabilir. Meselâ, çocuklar çok uyurlar, yaşlılar uyumak istedikleri halde uyuyamazlar. Yaşla ilgili bir meseledir. Sonra delikanlılık çağında büluğ meseleleriyle ilgilidir.

Bazen yemekle ilgilidir. Çok yemek yediği zaman insan, hemen gözleri mahmurlaşır, yatacak yer aramağa başlar.

Bazen de uykusuz kaldığı zaman olur. O da normaldir. Olduğu yerde böyle başı yere düşer. Uykuyu normal miktarda uyumak lâzım!

Bunun normal şekli ikidir: Bir yatsıdan sonra yatmalı, teheccüd zamanına kadar uyumalı! Mümkünse bir de öğleden evvel Efendimiz uyurdu; o uykuyu uyumalı! Bu ikisini yaptı mı insan, çakı gibi sıhhatli olur.

Çok uykuya düşmemek için ikinci şey, çok yemek yememeli! Vücuduna lâzım olacak kadar yemeli... Fazla yediği zaman, fazla uyur.

"—Maşaallah bu arkadaşımız pehlivandır, bir oturduğu zaman bir kuzuyu yiyor."

Tamam, bir kuzuyu yerse, üç gün uyur o... Ona da dikkat etmek lâzım!

Büluğla ilgilidir dedim; yâni, bazı cinsel meselelerden dolayı da insan uyku durumuna düşebilir. Her şeyde itidale dikkat etmek lâzım geliyor.

e. Dünya Sevgisi

1. Soru:
"Bu dünyada bir yolcu gibi ol!" sözü bir hadis-i şerif midir?

Evet, bir hadis-i şeriftir. Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiştir. Rasûlüllah SAS buyurmuşlar ki:[44]

كُنْ فِي الدنيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ ، أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ ، وَعُدَّ نَفْسَكَ مِنْ

---

[44] Buhàrî, *Sahîh*, c.XX, s.39, no:5937; Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.323, no:2255; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.138, no:4104; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.24, no:4764; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.349, no:10543; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.59, no;63; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.373, no:644; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.109, no:165; Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.5, no:13; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan,

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.231, no:6299; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.406, no.15822.

أَهْلِ الْقُبُورِ (خ. حم. ت. ه. عن ابن عمر)

(*Kün fi'd-dünyâ keenneke garîbün*) "Dünyada sen yaşıyorken, sanki gurbetteymişsin gibi, gariban bir kimseymişsin gibi, ana yurdundan uzakta olan, diyar-ı gurbette olan bir kimseymiş gibi yaşa dünyada... (*Ev àbiru sebîlin*) Yahut bir yolcuymuş gibi düşün kendini... (*Ve udde nefseke min ehli'l-kubûr.*) Ve kendini ha öldüm, ha öleceğim diye kabir ahalisinden say!"

Müslüman burada diyar-ı gurbette olduğunu, asıl yerinin burası olmadığını bilecek! Asıl yerini özleyerek, vatan-ı aslîsi için çalışarak ömür geçirecek! Her yönden doğru...

2. Soru:

"Dünya ve içindekiler mel'undur." hadis-i şerifini nasıl anlamalıyız?

Dünya, yâni şu hayatımız... Dünya ve içindekilerin Allah indinde bir kıymeti yoktur. Burada kalacaktır, fânidir. Hayırlı olan, Allah indinde kıymetli olan ibadettir, taattir, hayırdır, hasenattır, ahirette fayda edecek şeylerdir. Böyle anlayacağız.

Hadis-i şerifin tamamı şöyle: [45]

الدُّنيا مَلْعُونَةٌ ، مَلْعُونٌ مَا فِيهَا ، إلاَّ ذِكْرَ اللهِ وَمَا وَالاَهُ ، وَعَالِمًا

أوْ مُتَعَلِّمًا (ه. عن أبي هريرة ؛ طس. عن ابن مسعود)

[45] Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.302, no:2244; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.136, no:4102; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.265, no:1708; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.197; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.491, no:1051; Hakîm-i Tirmizi, *Nevâdirü'l-Usül*, cI, s.255; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.236, no:4072; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.186, no:6084, 6085; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.14, no:12440.

RE. 208/3 (*Ed-dünyâ mel'ùnetün, mel'ùnün mâ fîhâ, illâ zikra'llàhi ve mâ vâlâhü, ve àlimen, ev müteallimen*)

Tirmizî ve İbn-i Mâce Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş, sahih hadistir. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

(*Ed-dünyâ mel'ùnetün, mel'ùnün mâ fîhâ*) "Dünya mel'undur, kıymetsizdir, Allah'ın lânetine uğramıştır; içindeki her şey de kıymetsizdir, mel'undur. Allah'ın lânetine uğramış şeylerdir, lânetli şeylerdir, uğursuz şeylerdir.

(*İllâ zikra'llàhi ve mâ vâlâhü*) Ancak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin zikri ile, ona taalluk eden şeyler, Allah'ın sevdiği şeyler müstesnâ... (*Ve àlimen*) "Öğreten müstesnâ, muallim müstesnâ... (*Ev müteallimen*) Öğrenci müstesnâ, öğrenen müstesnâ..." Yâni, bunlar iyidir, Allah bunları seviyor.

3. Soru:
Dünya sevgisi kalpten nasıl çıkartılabilir?

Dünya sevgisi demek insanın bu dünya hayatını ana gaye edinmesi, âhireti ihmal etmesi, âhireti ihmal ederek bu dünyaya çalışması demektir. Yani adam iş kurmuş, işe dalmış, para kazanma hırsına düşmüş, harıl harıl harıl böyle şey yapıyor, ömrünü böyle geçiriyor.

E namaz, Cuma, oruç, hac nerede?

Yok. Çalışıyor adam, dükkanı bırakamıyormuş, bilmem neymiş, vesaire...

Ha, dünyaya dalmış, para hırsına dalmış, parayla elde edilecek şeyleri ana amaç edinmiş, işi gücü onunla geçiyor, âhirete ait çalışması vesairesi yok. Dünya sevgisi budur.

Yoksa dünya güzeldir; manzarası vardır, çiçeği vardır, balı vardır, kaymağı vardır, denizi vardır, deresi vardır, kuş sesleri vardır güzel, güzel. Güzel tarafları güzeldir. İnsan müslüman olarak onlara ibretle bakar, sevgiyle bakar, Allah'ın kudretini görür, Allah'a hamdeder, şükreder. Oturduğu zaman bahçesine;

“Elhamdülillah yâ Rabbi! Bana güzel bir ev nasip etmişsin. Bak ağaçları ne kadar güzel, şurada çiçekler var güzel kokuyor, hanımelleri, sümbüller, lâleler, kuşlar ötüyor. Elhamdülillah!”

Tamam, bu güzellikler dünya sevgisi sayılmaz. Dünya sevgisi diye kastedilen, söylenmek istenen, insanı insana âhiretini ihmal ettiren dünya meyli demektir, bu yasaktır. Yoksa dünyanın sevilecek şeyleri güzeldir.

Nitekim, Peygamber Efendimiz’ buyuruyor ki:[46]

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ. قِيلَ. إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوبُهُ حَسَنًا ، وَ نَعْلُهُ حَسَنَةً ؟ قَالَ: إِنَّ اللهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ (م. عن ابن مسعود)

(*Lâ yedhulü’l-cennete men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibr*) “Kalbinde zerre kadar kibir olan, büyüklenme duygusu olan kimse cennete girmeyecek.”

(*Kîle*) Bunun üzerine Peygamber Efendimiz’e sordular:

(*İnne’r-racüle yuhibbü en yekûne sevbühû hasenen*) “Kişi elbisesinin güzel olmasını sever, ister. (*Ve na’lehû haseneten*) Ayakkabısının güzel bir ayakkabı olmasını ister. O da kibir mi?”

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*İnna’llàhe cemîlün yuhibbü’l-cemâl*) “Hayır kibir değildir. Allah güzeldir, güzelliği sever.” buyurdular.

Tabii herkes giyinmek ister, yenisini giyinmek ister, eskisini

---

[46] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta’* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.VI, s.367; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XVII, s.109, no:17693.

bırakıp tazelemek ister. Güzel yemek ister, gönlü çeker, başkasında görse imrenir, yutkunmaya başlar, bunlar normal. İnsanın normal arzuları, beğenileri, baktığı zaman hoşuna giden şeyler, bunları sevmek dünya sevgisi değildir. Bunlara dalıp ahireti unutmak, bunlara dalıp Allah'a güzel kulluk etmeyi ihmal etmek dünya sevgisidir.

f. Nafile İbadetler

Soru:

Caminize geldim, sabah namazını kıldım, yapılan duaları ve faaliyetleri sevdim. Merak ettim, bazı kimseler neden kalkıp gidiyor?

Hakikaten sabah namazını camide cemaatle kıldıktan sonra camide oturup zikirle meşgul olmak, Peygamber Efendimizin sünnet-i seniyyesidir ve sevaplıdır. Bir hac ve umre yapmış gibi insan sevap kazanır.

Şimdi bu ibadetler sevaplıdır amma, bunları yapmıyor diye giden kardeşlerimizi kınamak doğru olmaz. Hastası vardır, işi vardır... Trene yetişecektir, otobüse yetişecektir... Mazereti vardır, ihtiyardır, idrarı sıkışmıştır, midesi bulanıyordur... Böyle bir mazereti olabilir. Ondan dolayı hüsn-ü zan edecek.

Farz olmayan ibadetler için herhangi bir kimse suçlanırsa, sûizandan dolayı kendisi günaha girer. Bazı insanlar da sevaplarını söylemek ve göstermek istemezler. Çünkü gösterilince, sevabın ecri bir miktar kaybolacağı için göstermek istemezler. Gizli ibadet yaparlar, belli etmezler. Yâni, bir köşeye çekilirler, görünmeden yaparlar.

Onun için büyüklerimiz demiş ki: "Her gördüğünü Hızır bileceksin, her geceni kadir bileceksin!" Yâni, karşındaki insana hüsnüzan besleyeceksin. Kendisi yaşlı ise, "Bu benden çok yaşadı, benden çok ibadet etti; makamı benden üstün!" diyeceksin. Yaşı senden küçükse, "Bu benden az yaşadı, günahı az işledi; bunun günahı benden daha az!" diyeceksin. Herkese güleç yüzle ve iyi

nazarla bakacaksın ve gördün olayları hayra yorumlayacaksın, şerre yorumlamayacaksın; “Elbet bir sebebi vardır.” diyeceksin.

Sonra, bazı insanların geniş sorumlulukları olur. Bir tane işi olmaz bin tane işi olur, bin tarakta bezi olur. Senden fazla ister orada kalıp o sevabı kazanmayı ama, o işi vardır, bu işi vardır... Kafasında bin bir tane mesele, problem vardır. Elbette onları da yapması icab ediyordur.

Sonra Allah’ın sevgili bir kulunun, iyi bir insanın yazdığı kitaba baksan, konuşmasını dinlesen;

Buldum demez bulanlar,
Gördüm demez görenler,
Hakîkate erenler,
Gizli sırrı açar mı?

diyor Üftâde Hazretleri... Bazıları da kendisini göstermemeyi tercih eder, kendini saklar, belli etmez. Melâmet meşrebli olur bazıları... “Halk beni günahkâr zannetsin, pek rağbet etmesin, itibar etmesin, izzet etmesin! Şöhret afettir. Parmakla gösterilmek —Allah korursa korur, korumadığı insanlar için— bir felâkete sebep olabilir. Mânevî bakımdan bazı sıkıntıları vardır.” diye düşünen insanlar olur.

Onun için hüsnü zan etmek lâzım, hüsnü zan edin! Siz ibadetleri yapın; eğer kötü halini tahmin ettiğiniz bir kardeş varsa, ona da dua edin!

Kimse kendisini savunmaz, “Ben Allah’ın sevgili kuluyum, velî kuluyum, yüksek kuluyum! Şöyleyim, böyleyim...” demez. “Er yarın hak divanında belli olur!” demiş ilâhide... Yarın rûz-i mahşerde, mahkeme-i kübrâda kulun iyiliği belli olacağı için, Allah’ın hiç bir sevgili kulu, “Şöyleyim, böyleyim...” demez. Ne Ebû Bekr-i Sıddîk RA demiştir, ne Ömerül-Fâruk RA demiştir, ne ötekiler demiştir.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA diyor ki:

“—Bütün insanların hepsi cennete girecek, bir tanesi cehenneme girecek sadece deseler, ‘Acaba o insan ben miyim?’ diye korkarım!” diyor. Ebû Bekr-i Sıddîk RA...

Yâni kimse, “Ben velîyim, ben evliyâullahın yükseklerindenim, gavs-ı azamım, kutbül-aktâbım!” demez. Niye desin? Allah’ın verdiği sırrı saklar.

Onun için, hüsnü zan edeceksin sen! Eğer aleyhinde bir şey görüyorsan, hakîkaten bir şey varsa; yanına çekersin, söylersin, nasihat edersin veya dua edersin. “Yâ Rabbi, ben bu kardeşimi çok seviyorum, sen bunu hatalardan kurtar!” filân dersin.

Birisi çocuğuyla beraber itikâfa girmiş Ramazan’da... Geceleyin kalkmışlar teheccüde... Çocuk bakmış, öteki itikâf arkadaşları yatıyorlar yatakta, bunlar kalkmış teheccüd namazına... Abdesti almışlar. Çocuk babasına:

“—Baba, ne olurdu bunlar da kalksalardı. Ne güzel gelmişler böyle, camide ibadet etmeleri lâzım, horul horul uyuyorlar. Kalkıp da namaz kılsalardı, bizim gibi teheccüd kılsalardı ne iyi olurdu.” deyince;

“—Ah evlâdım! Keşke sen de kalkmasaydın, uyusaydın da bu lafı söylemeseydin!” demiş babası...

Onların yatmasını ayıpladığı için...

g. Huzurlu Olmak

1. Soru:

Huzurlu olmak için nasıl hareket etmeliyim? Benim bir arkadaşım var, onu çok seviyorum. Fakat o benimle konuşmak istemiyor, bana kızıyor. Ben de onunla konuşmadıkça rahat edemiyorum.

Huzurlu olmak için insanın takvâ ehli olması, günahlardan kaçınması lazım. İnsan günahlardan haramlardan gözünü, dilini, elini, âzâsını koruduğu zaman içine huzur, zevk, şevk gelir. Haramdan kaçınınca gelir. İbadet yapınca gelir. Onun için, takvâ

ehli olun. Haramlardan kaçının. İbadet yapın. Kur'an okuyun. O zaman neşelenir ferahlarsınız.

Zorla güzellik olmaz. Bir insan çok kaçıyorsa üstüne durdukça, yürüdükçe daha çok kaçar. Onun için, sakin olmaya gayret etmek lâzım.

Bir şeyh efendi vefat ederken, kendisinden sonra filanca şahsın irşad vazifesini yürüteceğini müridlerine bildirmiş. Şeyhin vefatından sonra cemaat o şahsa gelmişler:

"—Haydi, geç makama, otur, vazifeyi yap!" demişler.

O zat:

"—Bana bir sene müsaade edin!" demiş.

Bir sene sonra gelmişler:

"—Haydi gel, otur makama, irşad vazifelerini yap!" demişler.

"—Bir sene daha müsaade edin!" demiş.

Ondan sonra gelmiş. Çok güzel de görev yapmış, fevkalâde güzel görev yapmış. Demişler ki:

"—Ya mübarek, bizi niye iki sene mahrum bıraktın?"

Demiş ki;

"—Ben kendime bakıyordum, kendimi kontrol ediyordum; hayvanlar benden kaçıyordu. Hayvanlar hayvanlığıyla benden kaçarsa, insanlar haydi haydi kaçar diye hayvanların bile kaçmayacağı bir tavrı elde etmeye çalıştım."

Hakikaten, adamın yürüyüşünden kedi kaçar, köpek kaçar, kuş kaçar. Yumuşak yürüyünce kaçmaz. Yani insanın tavrının itimat telkin etmesi lazım. Kendisinden kaçırtmayacak şekilde olması lazım. Bunlar ibretli şeyler. Bunlardan ibret alalım.

2. Soru:

İstemeyerek her şeye karışıp, konuşuyorum; buna bir çare söyler misiniz?

Eskiden baklayı okurmuş şeyh efendiler, müridin ağzına koyarmış. Erimediği için, dualı bakla ağzında dururmuş. Öylece diline hakim olurmuş. Siz de hakim olmağa çalışın! Zikirle meşgul edin dilinizi, başka şeye vakit kalmasın. Mümkün olduğu kadar az

konuşun. Sorun kendinize: “Bu sözü söylemem lâzım mı?” diye... Pek gerekmiyorsa konuşmayın!

h. Kalbi Korumak

1. Soru:
Kalbimize kötü düşüncelerin gelmemesi için ne yapmamız lâzım?

Tabii, bu kötü düşünceler ya nefisten gelir, ya şeytandan gelir. Nefsin vesvesesi veya şeytanın vesvesesi olarak gelir. Abdestli olursanız, zikrullahla meşgul olursanız, zikr-i kalbîye müdâvim olursanız onlar gelmez.

2. Soru:
Vukùf-u kalbî’yi açıklar mısınz?

Allah’ın her yerde hàzır ve nâzır olduğunu bilip, ona göre edebini takınıp, ihsân makamı dediğimiz:[47]

اْلإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ. م. ن. ه. حم. خز. حب. ش. حل. عن أبي هريرة ؛ م. د.

---

[47] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaùne’s-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

(ت. ن. ه. حب. ق. عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'büda'llàhe keenneke terâhü*) "İhsan, sanki görüyormuşsun gibi, karşısındaymış gibi Allah'a ibadet etmendir. (*Fein lem tekün terâhu feinnehû yerâke*) Çünkü, her ne kadar sen onu görmüyorsan da, o seni görüyor." dediği gibi edebi takınmak çalışmasıdır. Ona gayret etmeli!

Tabii, bu her yerde vardır. İnsanın, banyoda ve yüznumarada bile şeriatın tarif ettiği şeylere dikkat etmesi gerekiyor. Oturmasına, yönüne, temizlenmesine vs. ihtimam etmesi, tamamen her yerde Allah'ın rızâsını gözetmesi gerekiyor.

Soru:
3. Gözyaşı dökemiyorum; çâresini izah eder misiniz?

Gözyaşı dökmek, kalbin rikkati ile ilgilidir. Duygulanacak, gözyaşı dökecek, ağlayacak. Bunun için de midenin boş olması lâzım! Oruç tutar, biraz daha rikkatli olur. Ondan sonra, tefekkürü çok yapmak lâzım!

i. Kibir ve Tevazu

1. Soru:
Kibir nasıl yenilir, nasıl kırılır?

Tasavvufî terbiye ile kırılır. Biliyorsunuz; koca kavuklu, cübbeli, sarıklı, itibarlı, izzetli Aziz Mahmud-u Hüdâî, Bursa kadısı olarak Üftâde Hazretleri'ne gittiği zaman, ona sokaklarda ciğer sattırmış ilkönce... Tasavvufun böyle nefsi terbiye metodları vardır. Onlarla, tasavvuf ilmiyle terbiye olunur. Az yemekle, az konuşmakla, az uyumakla, çok zikretmekle terbiye olur. Ama, bir hocanın nezaretinde olursa, daha iyi olur.

Kendisinin kusurlarını araştırıp, sorup, görmekle terbiye olur. Başka insanların olgunluklarını görüp, "Bak ben şunlar gibi

olamıyorum!” demekle, kendi halini bilmekle terbiye olur.

Mâdem zihnine böyle bir şey takılmış kardeşimizin, Allah kibirden kurtarsın... Sevdiği, tevâzû ehli, güzel bir kul olmayı nasib eylesin...

2. Soru:
Tevâzùnun ölçüsü nedir?

Tevâzù, kibirlenmemek, alçak gönüllü olmak demek... Tevâzùyu Allah sever, tevâzù göstereni yükseltir.

Tevâzùnun ölçüsü, tezellüle düşmemektir. Yâni, kendisini alçaltacak bir şey yapmamaktır. Mütevâzi olur ama, vakarlı, ölçülü, efendice bir tevâzù içinde olur. Böbürlenmez ama, kendisini ayaklar altına aldıracak, horlayacak bir tarzda da tevâzù olmaz.

j. Az Gülüp, Çok Ağlamak

Soru:
Ben gülmeye korkar hale geldim. Çünkü, gülmemin derecesine göre ya o gün ya ertesi gün muhakkak ağlayacak bir hal başıma geliyor. Üzücü olaylarla karşılaşıyorum. Artık sevinirken hemen ardından üzüleceğimi biliyor ve sevinmeye bile korkuyorum.

Muhterem kardeşlerim!

Peygamber SAS bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

“—Benim bildiğim şeyleri bilseydiniz, muhakkak ki çok az gülerdiniz ve çok fazla ağlardınız. Kadınlarınızla telezzüz edemezdiniz. Feryâd ü figan ederek sahralara çıkar Allah’a yalvarırdınız.”

Hakikaten sıratı mı geçmişiz, hesabımız mı hoş olmuş, cennetlik olduğumuz mu tebliğ edilmiş ki güleceğiz. Bu dünya gülme yeri değildir; düşünüp hatalarını anlayıp ağlama yeridir. Allah’a güzel kulluk etme yeridir. Allah üzmesin. Elemlere, kederlere uğratmasın ama vazifesini ve mesuliyetini idrak edip de ona göre güzel kulluk yapmaya da cümlemizi muvaffak eylesin.

Peygamber SAS, geceleyin namaza kalkardı. Kıyamda ağlaya ağlaya sakalı ıslanırdı, rükûda ağlaya ağlaya yerler ıslanırdı, secdede ağlaya ağlaya secde mahalli ıslanırdı. Allah'ın en sevdiği kulu olduğu halde. Onun için ağlamak, rikkat-i kalb güzeldir.

Allah bizi ağlatacak duruma düşürmesin ama, duygulu müslüman olmaktan da uzak etmesin. Kalbimizi yumuşak kalpli eylesin.

k. Halvet

Soru:
Halvet görmek nedir?

Halvet görmek, dervişin 40 gün bir kenara çekilip hocasının nezaretinde koyu bir ibadet yapmaktır. Her türlü âdâbına riayet ederek, kendine göre şiddetli bir usul erkanı olan, 40 gün süren, dışarıya çıkılmadan devam ettirilen ibadet *demektir. Arapça'da erbaîn de derler. Farsça'da çile derler, çile çekmek* deniliyor da oradan gelmiş.

l. Tevbe

1. Soru:
Tevbenin şekli ve şartları nelerdir? Küfre düşenin tevbesi nasıl olacak?

Küfre düşenin tevbesi, gözyaşı döküp tekrar kelime-i şehâdet getirmektir. Allah'tan afvü mağfiret istemektir. "Bir hatâ işledim yâ Rabbi! Ben senin varlığını, birliğini ikrar ediyorum." demektir.

Tevbenin şartları için, meselâ *Tenbihül Gàfilîn*, *Riyâzüs Salihîn* veya *İhyâu Ulûm*'a bakarak şartlarını öğrenebilirsiniz. Günahına pişman olmak, bir daha işlememeğe kesin kararlı olmak, günahta ısrar etmemek... filân gibi şartları vardır. Detayını oralardan öğrenirsiniz.

2. Soru:

Nefsime uyarak bazı günahları işliyorum, arkasından pişman olarak tevbe ediyorum. Daha sonra tekrar işliyorum. Bazı günahlardan kendimi kurtaramıyorum. Acaba günahta ısrar etmiş oluyor muyum, ettiğim tevbeler kabul olur mu?

İnsanoğlunun nefsi olduğundan, şeytan olduğundan, bu tarif edilen durumu sıkça yaşar insanlar... Buna benzer hastalıklar maalesef yaygındır. Peygamber Efendimiz SAS Efendimiz buyuruyor ki:[48]

مَا أَصَرَّ مَنِ اسْتَغْفَرَ وَإِنْ عَادَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً

(د. ت. عن أبي بكر)

RE. 370/16 (*Mâ esarra meni'stağfera ve in àde fi'l-yevmi seb'ine merreten*) "Günde yetmiş kere günah yapsa da, tevbe ve istiğfar eden günahta ısrar etmiş sayılmaz."

Pişman oluyor, tevbe ediyor; ama yine nefse uyuyor, günah işliyor. Tabii, ısrar sayılmaz. Yalnız tevbe ederken, "Ben bunu yine yaparım." diye düşünmeyecek, yapmamaya azmedecek. Yaparsa, yine Allah tevbesini kabul ediyor.

Bu durumun devam etmemesi, insanın bir takım koruyucu tedbirler alması lâzım! Bu koruyucu tedbirler de tasavvuf ilminin içine giriyor.

İnsanın günahlara düşmemesi, kendisine hâkim olması için ne yapması lâzım? Az uyuması lâzım, az yemek yemesi lâzım! İnsanlarla az oturup konuşması lâzım! Günah muhitlerinden uzak durması lâzım! İbadetini tâatini yapması lâzım, abdestli olması

---

[48] Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.471, no:3482; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.310, no:1293; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.188, no:20554; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.124, no:137; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.20, no:93; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.13, no:788; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.216, no:10230; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.177, no:2170; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVIII, s.414, no:19764.

lâzım! İşte bunlara dikkat ederse insan, inşaallah günahlardan korunabilir.

3. Soru:
Yalnız başına kalınca günah işlememek için ne yapmak gerekir?

Abdestli olursunuz. Abdestli gezdi mi, Allah'a sığındı mı insan, mümkün olduğu kadar mahfuz olur. Zikr-i kalbîye devam eder, zikirde olursanız, yalnız başınıza günah yapmaktan korunursunuz. Allah-u Teàlâ Hazretlerine sığının, ilticâ edin; yardımcı olsun.

4. Soru:
Kul hakkını affettirmek için ne yapmak lâzım?

Helâlleşmek lâzım! Gidip, "Ben senin hakkını yemiştim, al!" demek lâzım! Mânevî hakkı ise; "Ben sana şöyle yapmıştım, böyle yapmıştım; senin haberin yok! Beni affet kardeşim!" demek lâzım! Helâlleşmezse, ahirette gelip yakana yapışacak. O bilmiyorsa bile Allah bildirecek. Onun için, dünyada iken halletmek lâzım!

m. Nefsi Yenmek

1. Soru:
Nefsimden şikâyetim var; ne tavsiye edersiniz?

Burada herkesin nefsinden şikâyeti var... Allah nefislerimizi ıslah eylesin... Tabii, nefsin ikmâlini yapıp yapıp da, ondan sonra ıslah etmek zordur. Yâni, bir taraftan nefse silahı vereceksin; bazukayı, Kaleşnikof'u, dinamiti ve sâireyi vereceksin, ondan sonra da nefisten şikâyet edeceksin... Nefsin bir kere arpasını kesmek lâzım! Nefsi riyâzetle yere düşürmek lâzım! Bir de nefisle mücadele edecek olan insanın ruhunu kuvvetlendirmek lâzım!

Ruhu kuvvetlendirmek de zikirle olur. O yolla nefsin

karşısında ruhu kuvvetlendirip, ona galip gelecek hale getirmek; öbür taraftan nefsin ikmal yollarını, can damarlarını kesip kuvvetlenmesini engellemek lâzım!

2. Soru:
Şeytanı yenebilmem, mânen güçlü ve iradeli olmam için ne tavsiye edersiniz?

Bu tasavvufî bir çalışmaya bağlıdır. İnsan riyâzet yapacak, nefsinin emirlerine, arzularına karşı çıkmağa devam edecek... Ramazan orucu gibi çalışmalar olacak, nafile oruçlar olacak... Böyle çalışmalarla yavaş yavaş kendi nefsini yenmeyi öğrenecek, şeytanı yenmeyi öğrenecek. Tasavvufî vazifelerini güzel yapmağa çalışsın!

3. Soru:
Nefse ibadetleri sevdirebilir miyiz, bunu nasıl yaparız?

Evet, bir zaman gelir, nefis ibadetleri sever. O zaman ona *nefs-i râdıye* derler. O makama yükseldiği zaman, ibadetleri seve seve yapar. Her şeyinden hoşnut olarak Rabbini sever, ibadetlerini yapar.

Onun için, tasavvufî eğitime devam etmek lazım! *Nefs-i emmâre*'yi geçip, *nefs-i levvâme*'yi geçip *nefs-i mütmainne*'ye ulaşmak, *nefs-i râdıye* makamına gelmek lâzım!

6. Soru:
İhlâsımı kaybediyorum, acaba ne yapmam gerekir?

İhlâsın başı helâl lokma yemektir. Tevbeye, *estağfirullah* demeye, zikre devam ederse, Allah yardım eder.

n. İnsan-ı Kâmil

1. Soru:

“İnsân-ı kâmil neden meleklerden daha efdaldir?”

Şu bakımdan daha efdaldir. Allah melekleri kendisine hiç âsî olmayan ve (*yef’alûne mâ yü’merûn*) “emredildikleri şeyleri icra eden” varlıklar olarak yaratmıştır. Melekler vazifeli varlıklardır.

Benzetmek gibi olmasın, diyelim ki bir jeneratör çalışıyor, vazifesi nedir? Çalışıp elektrik üretmektir. Dönüyor dönüyor, çalışıyor, elektrik ve enerji sağlıyor. Yaratılışı odur. Yapılış gayesi odur. Meleklerin de vazifeleri vardır. Yaratılış şekli öyle olduğundan o vazifeleri yaparlar.

İnsanoğluna ise Allah hem iyi olma kabiliyeti vermiştir; akıl vermiştir, kalp vermiştir hem de yanında kötülüğe kayacak imkânlar, tehlikeler vardır. Nefis vermiştir, şeytanı musallat etmiştir. Dünyada ayağına takılan, onu yoldan çıkaracak çeşit çeşit şeyler vardır.

Binaen aleyh iyi de olabilir, kötüye de gidebilir. Aklının, kalbinin gösterdiği istikamette çalışıp fedakârlıklar yapıp da kendisini zorlayarak iyi tarafa gittiği zaman daha büyük bir gayret sarf etmiş olduğundan, yaratılışında iyiye de kötüye de meyil olduğu halde iyi tarafı tercih etmiş olduğundan insân-ı kâmil meleklerden de üstün oluyor.

2. Soru:

Nefsini terbiye eden müslümanlar, tüm tasavvufî kurallara uyarak keşfe ve yakîn ilmine ulaşabilir mi? Bazıları, “Keşif ve yakîn için kabiliyet gerekir. Nefsini terbiye eden herkes yüksek iltifatlara nâil olup, ilhama mazhar olamaz!” diyorlar; ne buyurursunuz?

“Bu keşif ve kerâmet evliyâlığın şartından değildir.” der kitaplarımız... Gerçekten de öyledir. İnsanın bir keramet göstermemesine rağmen Allah’ın çok sevgili kulu olması vâkîdir ve böyle olabilir. Kerâmet gösterdiği halde, sû-i hâtime ile ahirete göçenlerin olduğu da vâkîdir, böyle de olabilir.

Keşif ve kerâmet bu yolun esası değildir. Bu yolun esası

istikamettir, müstakîm olmaktır. Sırat-ı müstakîmde yürümektir. Şeriatin çizgisinde, Kur'an-ı Kerim'in yolunda, Rasûlüllah'ın yolunda yürümektir. En büyük kerâmet istikamettir. Yâni, bu yolda yürümektir, velev ki başka kerâmeti görülmese bile... Ama Allah gösterir. Bazen gösterir, bazen göstermez. Göstermek şart değildir.

o. Kızmak

10. Soru:
Kardeşin kardeşe ufak şeyler için kızması doğru mudur?

Kızmak doğru değildir. Peygamber Efendimiz'e birisi geldi, "Bana nasihat et yâ Rasûlalah!" dedi.

Peygamber SAS Efendimiz dedi ki:[49]

---

[49] Buhàrî, *Sahîh*, c.XIX, s.74, no:5651; Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.313, no:1943; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.362, no:8729; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.105, no:20776; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.307, no:8277; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.363; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.480, no:9000; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.25, no:1731; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.484, no:16006; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.XII, s.501, no:5689; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.261, no:2093; Taberânî, *Mucemü'l-Evsat*, c.VII, s.277, no:7491; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.713, no:6578; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.307, no:8279; İbn-i Kàni', c.I, s.157; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.344, no:25889; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.69; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.351, no:1167; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.226, no:6838; Câriye ibn-i Kudâme RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.531, no:296; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.51, no:5685; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.175, no:6635; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.69; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.308, no:8281; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.69, no:6399; Süfyan ibn-i Abdullah es-Sakafî RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.105, no:20067; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Taberânî, *Mucemü'l-Evsat*, c.III, s.25, no:2353; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.36, no:21; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.521, no:7708; *Câmiü'l-Ehàdîs*, C.XVI, s.230, no:16666.

لاَ تَغْضَبْ (حم. خ. ت. عن أبي هريرة ؛ حم. والبغوي ، والباوردي ، وابن قانع ، ع. ، طب. ، ك. ض. عن جارية ابن قدامة السلمي ؛ ابن أبي الدنيا في ذم الغيبة عن ابن عمر ؛ حم . وابن أبي الدنيا ، حب. عن ابن عمرو ؛ طب. عن سفيان بن عبد الله الثقفي)

(*Lâ tağdab*) "Kızma!" dedi. "Başka bir nasihat et!" dedi. (*Lâ tağdab*) "Kızma!" dedi. "Başka bir nasihat et!" dedi. (*Lâ tağdab*) "Kızma!" dedi.

Kızmamak için nasıl tutar insan kendisini? Araplarda bir adet var, (*Sallü alen nebiyyi*) "Peygamber Efendimiz'e salevat getir!" diyor. Karşı taraf da mecbûren "*Allahümme salli alâ seyyidinâ muhammed*" diyor. Şeytan gidiyor, kızgınlık biraz geçiyor.

Bizim köyde birisi vardı, kızdığı zaman "*Lâ ilâhe illa'llah*" derdi. O da stresi, gerginliği atıyor. Yâni zikredersiniz, salevat getirirsiniz, kızgınlık geçer. "*Hasbuna'llah*" dersiniz, "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" dersiniz.

Bizim rahmetli fakülte sekreteri çok iyi bir insandı. Allah cümle geçmişlerimize rahmet eylesin, ona da... Bir Arap elçiliğinden telefon açmışlar. Arapça bir şeyler söylemişler ama, bizim sekreter çok iyi Arapça bilmiyor. Birazcık biliyor, çat pat... Kırık dökük bir şeyler söylemeye çalışmış. Arap da hızlı konuşuyor. Anlayamamış sözlerini... Biraz daha uğraşmış, terlemeye başlamış. "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" demiş, medet istiyor Allah'tan...

"Bir kızdı diyor karşı taraftaki... 'Ne diye *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh* diyorsun, ben sana ne yaptım da, bilmem ne...' diye bir yığın laf söyledi Arap" diyor. Meğer hakaretmiş, "Sen ne laf anlamaz adamsın!" mânâsına kullanılıyormuş Araplarda... Böyle şeyler oluyor.

Ama, "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*" demek,

"*Estağfiru'llah*" demek, "*Allahümme salli alâ seyyidinâ muhammed*" demek, "*Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm*" demek gibi tedbirler, şeytanı uzaklaştırır, kızgınlığı uzaklaştırır. Ayakta ise oturmak, abdest almak gibi şeyler vardır.

p. Feyze Engel Olan Şeyler

1. Soru:
Bir müridin feyz almasına neler mânî olur?

Mânîler çoktur. Bir kere haram lokmalar, günahlar, harama bakmalar... vs. Bunlar çeşitli şekillerde müridi yükseldiği yerden aşağıya düşürür. Yâni, biraz terakkî etmiş ise, geri götürür.

Onun için, bizim kaidelerimizden birisi *Nazar ber kadem*'dir. Yâni, bakışı pabucunun ucunda olacak; etrafa bakmayacak, harama bakmayacak... Televizyonun karşısına geçer, şarkıcıyı dinler, filmi seyreder... Açık saçık kadınlar gelir geçer. Meyhane sahnesi gelir, başka kötü sahneler gelir... O zaman insanın içi allak bullak olur, feyzi kaçar, yükseldiği yerden aşağı düşer.

Haramlardan, günahlardan kaçınmağa çok dikkat edecek! İnsanın feyzinin çok olması ve ilerlemesi için, mutlaka günahlardan titizlikle kaçınması lâzım!

2. Soru:
Tanıdığım insanlar arasında, uzun zaman namazda niyazda olan kimseler, gün geliyor içki içiyor, harama giriyor. Neden daha ileri gidecekleri yerde dinden böyle gevşeme durumuna geliyorlar?

İnsanın dikkat etmesi lazım, gevşememesi lâzım. Şeytan çünkü gevşemiyor. Şeytan seni aldatmakta hiç boş durmaz, gevşek zamanını yakalar.

Muhterem kardeşlerim! Umumiyetle haram yemekten böyle olur. Haram lokma yedi mi insanın dengesi bozulur. Müslümanlığı bozulur. İbadetleri yapamamaya başlar, zor gelmeye başlar. En çok bundan olur. Ama haram yemek bir haram çeşididir.

“—Hocam haram lokma yemiyorum, tamamen helâl yiyorum.”

İyi ama, bu sefer gözünle harama bakıyorsundur. Gözüyle harama bakıyordur, oradan günaha giriyordur.

“—Hocam, benim iki gözüm de kör, hiçbir yere bakamıyorum.”

O zaman, dilinle günaha giriyorsundur da ondan oluyordur.

Yani, bir günahtan veyahut da bir edepsizlikten dolayı Allah tevfîkini çeker. Tevfîkini çekince insan böyle bozulur. Bir günah olmuştur da ondan.

Hatta evliyâullahın hayatını okuyoruz, Cumartesi günleri karşı tarafta Söğütlüçeşme camiinde… Orada okuduğumuz kitapta diyor ki:

“—Geceleri ibadet ediyordum, çok zevk alıyordum, o zevkler kalmadı.” diye şeyh efendiye soruyor. Şeyh efendi diyor ki;

“—Belki dünyalık bir şey eline geçti diye ona sevindin, ondandır.”

Dünyalığa sevinmeyi bile kusur görüyor mübarekler… İnsan sevinmez mi; bir yerden bir para gelse hoşuna gitmez mi? Bir yerden bir mal gelse, mülk gelse?

“—Dünyalığa sevinmekten bile ibadetin zevki kaçar.” diye düşünüyor. Dünyaya hiç dönüp bakmamışlar. Dünyaya itibar etmemişler.

Ama bu zamanın insanları dünyaya itibar ediyor, günahı işliyor, yalanı söylüyor, edepsizlik yapıyor… E kaçar tabii... Zevki keyfi kaçar tabii… Bir insan günah işlerken imanı bile yanında durmuyor, içinden çıkıyor gidiyor. İçki içerken, zina ederken iman içinde durmuyor, dışarıya gidiyor. Ondan sonra geliyor. Onun için, dikkat etmek lazım.

Günahtan olur. Günaha bulaşmaktan olur. Edepsizlik yapmaktan olur. Misal; akşam gıybet edersin, sabah namazına gelemezsin. Akşam bir yere misafirliğe gidersiniz, birisini gıybet edersiniz; sabah namazına kalkamazsınız. “Tüh yahu! Saati de kurmuştum, pili bitmiş!” Onun pilini Allah bitirdi. Çünkü sen akşam gıybet ettin. Böyle olur muhterem kardeşlerim. Sebebi

budur.

Ne yapacağım? Günahlardan korunacağım. Edebe riayet edeceğim. Edepli kul olacağım.

Edep nedir? Sözün edebi var, bakışın edebi var. Oturmanın edebi var, konuşmanın edebi var, ziyaretin edebi var. Müridliğin edebi var, talebeliğin edebi var. Kocalığın edebi var, karılığın edebi var. Öğrenciliğin edebi var, hocalığın edebi var. Her şeyin edebi var, âdâbı var. Âdâbına uymaya çalışacak, âdâbıyla yapmaya çalışacak. Oturmanın kalkmanın, her şeyin âdâbı var.

r. Sabah Namazı

Soru:
Sabah namazına kalkamıyorum; çaresi nedir?

Sabah namazına kalkamamak bir cezadır muhterem kardeşlerim! Allah'ın cezâsıdır, Allah affetsin... Bir cezâya müstehak oluyor da, Allah huzuruna almıyor yâni... İşin aslı böyledir mânevî bakımdan... Onun için edebe dikkat edecek; bir... Akşamleyin abdestli yatacak; iki...

Abdestli yatmadığı zaman şeytan gelir, âzâlarına düğüm vurur. Hadis-i şerifte böyle bildiriliyor. Yâni gözünü bağlar, kulağını bağlar, her âzâsını düğümler... Ezanı duymaz, gözünü açamaz, ibadete kalkamaz! Onun için, abdestli yatmağa dikkat edin!

Bir de nefsi çok kuvvetlendirdiğiniz zaman, yemek yiyerek vs. o zaman nefis gàlip gelir. Uykuyu sevdiği sevdirttiği için kaldırtmaz. Akşam yemeklerini hafif yeyin, erken yatın! O zaman, sabah vaktinde nefis kuvvetini kaybetmeye başlar. Nefsin tâkati kalmaz, yat desen yatmaz duruma gelir. Karnı acıktığı için, bir mutfağa gideyim diye kendisi kalkar. Bakalım akşamdan neler kalmış diye dolabın başına gider.

Onun için bir çaredir bu da... Akşam az yedirirsiniz. Sabahleyin o mutfağa gideyim derken, siz de onun yolunu çevirtip, lavaboda abdest aldırırsınız, camiye götürtürsünüz.



2. Soru:

Sabah namazını, İşrak namazını camide kılmak nefsime zor geliyor; ne yapmalıyım?

Akşam erken yatsın! Hakîkaten zor geliyor. Gece saat ikide yatmışsa bir insan, sabah kurşunlanmış gibi oluyor, yataktan kalkması zor oluyor. Akşam erken yattığı zamanda karnı da acıkıyor, midesi de boşalınca, —aç tavuk rüyasında yem görürmüş— o zaman erken kalkıyor.

Akşam yemeğini hafif yerse, akşam erken yatarsa... Sahabe-i Kirâm akşam erken yatardı. Yatsıdan sonra çok oyalanmaz, hemen yatardı. Az yeyince, yatsıdan sonra hemen yatınca, hele hele böyle kış günlerinde çok rahat kalkarsınız. Teheccüde bile kalkarsınız evvelallah...

Bir de duası vardır:

اَللَّهُمَّ أَيْقِظْنِي فِي أَحَبِّ السَّاعَةِ إِلَيْكَ ، وَاسْتَعْمِلْنِي بِأَحَبِّ الْأَعْمَالِ يَدَيْكَ

(*Allàhümme eykıznî fi ehabbi's-sâati ileyke, ve'sta'milnî bi'l-ehabbi'l-a'mâli yedeyk*) "Beni en mübarek zamanda uyandır yâ Rabbi! En sevdiğin ibadeti işlemeye muvaffak eyle yâ Rabbi!" demek.

(*Allahümme eykıznî fî ehabbis saati ileyke vesta'milnî bi ehabbil a'mâli yedeyke.*) "Yâ Rabbi, beni en mübarek zamanlarda kaldır, ibadet yapabileyim! En güzel ibadetleri, sevdiğin ibadetleri yapmayı nasîb eyle yâ Rabbi!" diye böyle dua eder yatarsınız. Abdestli yatarsınız, kalkarsınız.

Uykunuzu alarak kalkınca da, İşrake de kalırsınız, o hac ve umre sevaplarını da kazanırsınız, rızkınız da bol olur.

s. Akıllı İnsan

Soru:
Sabırsızlıktan ve ahmaklıktan kurtuluşun çaresi nedir?

Bu bir eğitim meselesi. Sabırsızlıktan kurtulmanın çaresi, küçük küçük meselelerde sabır ede ede, şöyle sakin olmayı, yavaş yavaş alıştırma yapa yapa geliştirmektir.

Tabii ahmaklık, -bu kelimeyi kullanmış kendisi- ahmaklıktan kurtulmak... Ahmaklık, hamâkat doğuştan değilse yani zihnî kabiliyetlerin geriliğinden değilse, eğitimle düzelebilir.

Hadis-i şerifte bildiriliyor ki:[50]

---

[50] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.18, no:3489; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s:56, no:171; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.310, no:4930; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.184, no:354; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186, no:7741; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029;

الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ ؛ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا ، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ الْأَمَانِيَ (ت. عن شدَّاد بن أوس)

ME. 898 (*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de'l-mevt*) "Zekî insan nefsini hakimiyeti altına alıp, zabt ü rabt altına alıp, nefsine hakim olup ahireti için hazırlanandır.

(*Ve'l-àcizü men etbea nefsehû hevâhâ*) Aciz kul da, nefsinin arzusu peşine kendisini takıp, sürüklettiren; (*ve temennâ ale'llàhi'l-emâniye*) ve 'Allah *Gafur*'dur, *Rahim*'dir, beni affeder, onun rahmeti çoktur!' diye Allah'a temenni besleyen kimsedir."

Nefsinin hevâsına tâbi oluyor, ondan sonra da Allah beni affeder diye düşünüyor. Bu tabii ahmaklık... Ahirete hazırlanmıyor, günahları işlemeye, nefsinin peşinde gitmeye devam ediyor ve ondan sonra da, "Allah Gafûru'r-rahîm'dir, affeder." diyor.

Tabii bunun çaresi nefse muhalefettir, onun dediklerini yapmamaktır. Nefsin arzularını meşrû yollardan yerine getirmeye çalışmak, meşrû ölçülerde yerine getirmektir. Zikirlerine, ibadetlerine müdâvemet etmektir. İbadetlerin her birisi bu hastalıkların çaresidir.

t. Kur'an ve Sünnet

Soru:

Acaba insanın nefsini tam olarak hayra, güzele yönelik amellere itebilecek meta' nedir? Allah'a yönelebileceği en güzel yol nasıl olmalı?

Muhterem kardeşlerim, tabii bu hayatımızın gayesidir. Bu

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XV, s.458, no:15935; RE. 229/7.

sorulan şey oyuncak değil, teferruat değil, hayatımızın gayesidir. Hepimiz iyi yola yönelip Allah'ın sevgisini, rızasını kazanmak istiyoruz. Hayatımızın amacı bu, çok önemli bir şeydir.

Bunun için Kur'an-ı Kerim'in yolunda ve Peygamber Efendimiz'in yolunda yürümek lazımdır. Onun dışındaki yollarda yürününce ne maddî ne mânevî hayır ve feyiz olur. Mutlaka Kur'an-ı Kerim'in ve Peygamber Efendimiz'in yolunda yürümek lazım. İnsan Kur'an-ı Kerim yolunda yürüyünce, Peygamber Efendimiz'in yolunda yürüyünce, ölse şehid olur; kalsa şehid sevapları alır, yüzlerce şehid sevabı alır. Onun için, Kur'an'ı öğreneceğiz. Peygamber Efendimiz'in hadislerini okuyacağız, öğreneceğiz, uygulayacağız.

Görüyorsunuz, Peygamber Efendimiz'in hayatın her konusuyla ilgili emirleri var. Ben mahsustan böyle çeşitli konuları ihtivâ ettiği için bu kitabı okuyorum. Karşımıza bazen şu konu geliyor, bazen bu konu geliyor; cemaat görsün... Bu hazinenin içinde her şey var. Burada her türlü gıda var; ruhun gıdası var, bedenin gıdası var, ailenin gıdası var, cemiyetin gıdası var, gencin gıdası var, yaşlının gıdası var... Herkese faydalı.

Onun için, Kur'an-ı Kerim'in yolunda, Kur'an-ı Kerim'i okuyarak, tefsirini okuyarak yürümeli. Hadis-i şerifi okuyarak yürümeli. Ahlâkı güzelleştirmeye dikkat etmeli. Zikir ile ahlâkı güzelleştirme, tezkiye-i nefis çalışmasıyla çalışmalı ki bu gaye kolay elde edilen bir şey değil. Elde edildiği zaman da insanın hem dünyasını hem ahiretini mutlu eden şeydir.

"—

Kısaca —sözümün çok olmasından dolayı belki unuturlar, insanların akılları farklıdır— bu soruyu soran kardeşime söyleyeceğim; her gün Kur'an-ı Kerim okusun, birkaç âyet okusun ve anladığı, öğrendiği ayetleri uygulasın. Her gün birkaç hadîs-i şerif okusun.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çok bastığı ve ucuz olan bir *Riyâzü's-Sâlihîn* kitabı var. Onu alsın, birer sayfa, ikişer sayfa her gün okusun. Okuduğunu uygulasın, tatbik etsin. Okusun,

okuduğunu tatbik etsin, uygulasın; kurtulur. Her türlü derde yavaş yavaş çareler gelecek. İlim yolunda olduğu için sevap alır, ayetleri hadisleri okudukça bilgisi artar, uyguladıkça Allah'ın kendisinden hoşnutluğu artar. Hem de gerçekleri öğrenmiş olur. En güzel yol bu.

u. Takvâ ve Kibir

Soru:
Takvâ ile vesvesenin, kibir ile vakarın farkı nedir? Bunların karışmasını nasıl engelleyebiliriz?

Takvâ; "Haramdan kaçınmak harama bulaşmamaya dikkat etmektir." Vesvese; "Mahzurlu olmayan bir şeyde; 'Şu şöyle mi bu böyle mi?' diye tereddüt etmektir." Takvâ, sevaptır; vesvese yoktur, vesvese şeytandandır. Bir şey doğruysa vesvese gelse de yapacak, vesveseye aldırmayacak.

Kibir; "Kendini beğenmektir, hak sözü kabul etmemektir."

Vakar; "Halim selim, ciddi durmaktır."

Kibir günahtır, vakar sevaptır. Kibirlenmeyecek, başkasını hor görmeyecek, kendisini büyük görmeyecek ama "Ben Müslümanım. Halime hareketime dikkat etmem lazım." diye vakarlı hareket etmeye dikkat edecek. İslâm da incedir, her şey de incedir.

Trafikte, yolda giderken yeşil ışıkta geçersen iyi oluyor; kırmızı ışıkta geçersen polis cezayı yazıyor. Aynı yoldan bir an önce geçtin mi bir şey yok; bir an sonra geçtin mi cezayı yiyorsun. "Sağa dönülmez." denen yerde dönersen cezayı yiyorsun. Her şeyin kaidesi var; herkes ona uyacak.

v. Takvâ ve Fetvâ

Soru:
Müslümanlar için İslâmî yaşamda takvânın ve fetvanın yeri neresidir?

İslâm'da iki yoldan bahsedilir. Tarih boyunca Müslümanlıkta bir takvâ yolu vardır. "İhtiyatlı dindarlık, garantili yol" demek. Fetva yolu da; müftülüğe soruyorsun, "Yap, mahzuru yok canım." diyor. Takvâ yolu şüphelilerden kaçıp ihtiyatla gitmek, garantili sevaplı yoldan yürümektir. Fetva yolu da "Müftü fetva verdi, yapılabilirmiş." deyip yapmaktır.

Büyüklerimiz bize takvâ yolunu tavsiye etmişlerdir. Çünkü tehlikesi yok. Fetva yolunda, "Fetva ya yanlış verilmişse…" diye bir tehlike vardır. Takvâ yolu nefse ağır gelir ama garantilidir, sevaplıdır. Fetva yolu bazı tehlikelere açıktır. O bakımdan büyüklerimiz takvâyı tavsiye etmişlerdir.

Ama İslâmî yaşamda, tabi bazen sıkışık durumlar oluyor. İster istemez, istemeden insanın karşılaştığı durumlar oluyor. O zaman da takvâ ehli bir müftüye yani vicdanı olan, ilmi olan, irfanı olan bir salahiyetli alime gidip mesele sorulur. Yeri gelince ona göre, onun nasihatine göre hareket edilebilir. Eğer serbestsek önümüzde iki ihtimal var, ikisini de yapabiliriz.

"—Hangi yolu tercih edeyim?"

Takvâ yolunu tercih edin, garantilidir. Ama sıkışıksak o zaman fetvadan istifade edebilirsiniz. Fetva da hiç olmayan şey değil.

y. Ricâlullah

Soru:

Rical seviyesi, yâni gerçek adam olmak seviyesinden maksat nedir? Bir derviş böyle demiş, sebebi nedir? Özellikle sizden bunun mânasını yazmanızı istiyorum.

Ricâl, Arapça'da "adamlar" demek. *Racül*, "adam" demek; *ricâl*, "adamlar" demek. Ama adamlık sıradan adamlık değil, ricâlullah yani "Allahu Teàlâ Hazretlerinin erenlerinden olmak, Allah ehli, ehlullah, evliyâullahtan olmak" demek.

Ricâlullahın, Allah ehli evliyâullahın kademeleri vardır. Hani hep duyuyorsunuz; kutb-u âzâm, gavs-ı âzâm, üçler, yediler, kırklar diye onların her birisinin mertebeleri, seviyeleri ve

teşkilâtı olmuş oluyor. İmam Suyûtî Hazretleri bu hususta kitap da yazmış. Bazı kitaplarda bu hususta teferruatlı bilgi de bulmak mümkün oluyor, tasavvuf kitaplarında yazılmış oluyor.

O seviyeye gelmenin yolu tasavvuftur. Tasavvufî çalışmalardaki ihlâs derecesine göre, o dereceler kendisine Allah tarafından verilir. Tasavvufî çalışma olarak nefsi terbiye etmek, Allah rızasını kazanma yolunda çalıştıkça, Allah o dereceleri kullarına ihsan eder.

Ama ille istemekle de olmaz. Bazen bir insan 70 yıl bir kapıda duruyor da hiçbir şey alamıyor. 40 yıl çalışıyor da hiçbir şey alamıyor. Üç tane, dört tane şeyhin yanında bulunuyor da tasavvufun ‘t’sini öğrenemiyor. Allah'ın hikmeti... Kabiliyeti yok veya bir kusuru var...

اَلْعُجْبُ حِجَابُ التَّوْفِيقِ .

(*El-ücbu hicâbü't-tevfîk*) denmiş; "İnsan ücublu, kibirli olursa o zaman ucubu tevfikât-ı samedâniyyeyi engelliyor, gerçeği görmesi mümkün olmuyor."

Bu gibi sebepler olabiliyor. Bazısı alamıyor. Bazısı da kabiliyetsiz oluyor. Bazısı da bir çıkıyor bir düşüyor, bir sevap işliyor bir günah işliyor, biraz kazanıyor kaybediyor... Güzel huyları alamamış, kötü huyları atamamış... Meselâ hasetçi; bu taraftan sevap kazanıyor kazanıyor; öbür taraftan hasedi onu yakıp bitiriyor, kibri öyle yapıyor... Kötü huylar mâni oluyor.

Demek ki, kötü huylardan kendisini sıyırması lâzım! Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği işleri yapar bir insan hâline gelmesi lazım. Takvâya çok riayet etmesi lazım. Günahlardan ve haramlardan kaçınmaya çok dikkat etmesi lazım. Böyle yaptığı zaman; ibadetleri, vazifelerini yapıp günahlardan kaçınıp ahlâkını tasfiye ettiği zaman, kendisine mânevî mertebeler birer birer açılır. Derecesine göre, kabiliyeti, gayreti, himmeti nisbetinde mesafe alır, bir dereceye gelir.

18. TASAVVUF

a. Tasavvufun Lüzumu

1. Soru:
Tasavvuf mutlaka gerekli midir?

Evet, gereklidir. Çünkü:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad efleha men zekkâhâ. Ve kad hâbe men dessâhâ*) “Nefsini terbiye eden felâh bulacak; terbiye etmeyen mahvolacak, perişan olacak!” (Şems, 91/9-10) buyruluyor ayet-i kerimede... O zaman terbiye etmek mutlaka gerekli!

Terbiye nerede oluyor? Torna tezgâhına mı sokacağız, marangoz hızarına mı vereceğiz? Hayır! Tekkeye gelecek, kötü huyları atacak, iyi huyları alacak, iyi insan olacak! O halde tasavvuf gerekli...

2. Soru:
“Tasavvuf insanın rûhî ihtiyacını karşılıyor.” dediniz. Bu ihtiyaç nereden kaynaklanıyor? Nasıl bir ihtiyaçtır, neye karşı bir ihtiyaçtır; açıklar mısınız?

İnsan maddî bakımdan ne kadar tatmin olsa, rûhî bir takım şüpheleri, endişeleri, düşünceleri, fikirleri, korkuları kalıyor ortada... Acaba benim ahiretim ne olacak? Acaba Allah beni seviyor mu? Acaba Allah benden râzı mı, hoşnut mu? İşte bu rûhî soruların cevaplarının verilmesi, insanı tatmin edecek bir takım çalışmaların yapılması gerekiyor.

3. Soru:

Samîmî müslüman olmak için ne yapmak lâzım?

Derviş olmak lâzım! Samîmî müslümanlık yolu o, takvâ yolu o...

b. Tasavvufta Hizmet Esas

Soru:
Tasavvufu, "Nafile ibadetlerin organize edilmiş bir şeklidir." diye tanımlayabilir miyiz?

Hayır! Tasavvuf, nafile ibadetlerin organize edilmiş bir şekli değildir. Bazan nafile ibadeti bile bırakır mutasavvıf... Bizim büyüklerimiz diyor ki: "İnsana hizmet bahis konusu olduğu zaman, nafile ibadeti terk ederiz. Çünkü, nafile ibadet insanın ferdî kazancıdır. Ama, başkasına hizmet topluma kazançtır; bunun sevabı çoktur."

İbrâhim AS Kâbe'yi binâ ettiği zaman, dört köşesinde biner rekât namaz kılmış. Demiş ki:

"—İbadet ettim. Bunu beğendin mi yâ Rabbi? Sana yapabileceğim bundan daha sevgili bir ibadet var mı?"

"—Evet yâ İbrâhim! Bir fakirin kursağında bir lokma ekmek..." buyurmuş.

Demek ki, şahsen sen ibadet ediyorsun, faydası sana... Ama başkasına faydalı bir şey yaptığın zaman, onun kıymeti daha yüksek oluyor, nafile ibadetten önce geliyor.

Onun için, tasavvufta hizmet esas olduğundan, hürmet esas olduğundan, böyle bir nafile ibadetlerin organize edilmiş şekli diyemeyiz. Aksine, gece gündüz çok nafile ibadet eden insanlar vardır, onlara *àbid* diyor mutasavvıflar... Ama *àbidlik*, tasavvufun aşağı mertebesidir. En aşağı mertebesi àbidlik mertebesi... Ondan sonra, *zâhidlik* mertebesi geliyor, ondan sonra *âriflik* mertebesi geliyor, ondan sonra *àşık-ı sàdıklar*ın mertebesi geliyor. Allah'ı seven, Allah tarafından sevilenlerin mertebesi... Yüksek mertebe bu oluyor.



c. Tasavvufta Tebliğ ve İrşad

1. Soru:
Tasavvufta tebliğe bakış açısı nedir; misallerle açıklar mısınız?

Tebliğ demek; İslâmiyet'i birisine anlatmak, onun müslüman olmasını sağlamak... Tasavvufun en mühim faaliyetlerinden birisi budur. İrşâd ve tebliğ... Zâten tasavvufun büyüğü olan şeyhe, mürşid derler. Yâni, irşâd eden kimse...

Misâl istiyorsanız Yesevî dervişleridir, Horasan erenleridir. Horasan'ı bırakmışlar, bu diyarları müslüman etmişler. İslâm'ı bu diyarlara yaymışlar. Savaşmak gerektiği zaman savaşmışlar, anlatmak gerektiği zaman anlatmışlar, öğretmek gerektiği zaman öğretmişler.

Bizimkilerin prensibi şudur: Gündüz çalışmak, kazanmak, hizmet vs. Gece ibadet... Bu tarzda gayret göstermişlerdir.

Biliyorsunuz, İmam-ı Gazâlî tasavvufun meşhurlarından

birisidir. Bir medresesi vardı; orada profesörlük yapıyordu, talebe yetiştiriyordu. Medresesinin karşısında da tekke vardı; orada da tasavvufî eğitim yapıyordu. Böyle olmuştur.

Bizim tasavvuf büyüklerinin çoğu, aynı zamanda büyük müderristir, profesördür. Meselâ, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî müderristi. İmam-ı Gazâlî müderristi. Sonra, Ankara'lı Hacı Bayrâm-ı Velî müderristi; şimdi müze olarak kullanılan medresede müderrislik yapıyordu. Ondan sonra tasavvufa intisab etti. Hepsi aynı zamanda öğretmendir, profesördür, ilimle meşgul olan insandır. Kur'an tefsiri yazmıştır, hadis kitabı yazmıştır, fıkıh kitabı yazmıştır. Dinde bilgili insanlardır, üstad insanlardır. Gerçekten deryâ gibi bilgisi olan insanlardır.

Yusuf-u Hemedânî Hazretleri —rivâyet ediliyor ki— doksan bin mecûsîyi müslüman etmiş. Kapı kapı gidermiş, İslâm'ı anlatırmış; mecûsîyi, ateşperesti İslâm'a çekermiş. Fuat Köprülü'nün *İlk Mutasavvıflar* isimli eserinde vardır Yusuf-u Hemedânî... Ahmed-i Yesevî Hazretleri'nin hocası oluyor.



Ahmed-i Yesevî Hazretleri de tarikatı ondan aldıktan sonra bütün Türkistan ve Sibirya bozkırlarındaki göçebelere, Türkçe konuşan kavimlere İslâm'ı yaymıştır.

Sonra, Çeştî Tarikatı Hindistan'a yaymıştır İslâmiyeti... Hinduların müslüman olmasına sebep olmuştur. Sunûsî Tarikatı Afrika'da, Sudan'da yaymıştır. Birçok gayrimüslimin İslâm'a gelmesinde en büyük emeği olan, en büyük katkıyı sağlayan mutasavvıflardır.

2. Soru:

Bir kişinin imanına vesîle olmak, binlerce feyz ve zevke göre daha üstün müdür?

Bir kimse, bir insanın imana gelmesine sebep oldu mu, onun yaptığı sevapların misli kendi defterine yazılıyor. O bakımdan iyidir. Şahsen, ferdî olarak çalışmak yerine, başka insanların doğru yola gelmesine çalışmak, büyüklerimizin bize emridir. Hizmet diyoruz biz buna... Müslümanlara her yönden hizmet etmek; onların imana gelmesine, İslâm'ı öğrenmesine, maddî mânevî sıkıntılarının çözümlenmesine koşmak çok sevaptır. Bunu, tasavvuf olarak biz söylüyoruz.

Amma, bunu tasavvufa karşı bir tez olarak ortaya koymak çok yanlıştır, şeytânî bir şeydir. Yâni:

"—Sen mutasavvıf olma!"

E, ne olacak?

"—Başkasının imana gelmesine çalış!"

Yok öyle şey! Oldu mu şimdi? İnsan neden mutasavvıf oluyor? İyi müslüman olmak için... Niye tasavvuf yoluna giriyor? Takvâ sahibi olup, kalbini nurlandırıp iyi müslüman olmak için... İyi müslüman, müslümanlara daha faydalı işler yapıyor. Tarih boyunca böyle olmuş. Kendisi iyi olmadığı zaman, başkasına da faydalı olmuyor, zararlı oluyor.

Ben bu soruyu soran kardeşimizin kasdettiği yoldan bazı insanlar biliyorum. Bilirkişi olarak, ilahiyattayken bana geldi; namazı, niyazı ve sâireyi bırakmış. Yani, açıkça sapıtmış.

“—Neden?”

Tasavvufî bir eğitim görmedi mi, insanın cihadı da cihad olmuyor, irşadı da irşad olmuyor. Kendisi sağlam olmuyor çünkü.

Briketten gökdelen yapıldığını duydunuz mu? Var mı bir bilen?

“—Yok!”

Var mı bir gören?

“—Yok!”

Neden?

“—Briket yük taşımaz hocam!

Pekiyi, gökdeleni neyle yapıyorlar?

“—Çelik konstrüksiyonla yapıyorlar. Çelikleri birbirlerine bağlıyorlar; yukarıya doğru ölçülü, hesaplı, sağlam çelik kontrenlerle gökdeleni yapıyorlar 115, 120 katlı... Beton bile yapmıyor.”

Onun için, sağlam müslüman olmadan faydalı iş yapmak mümkün olmuyor.

Pakistan’ın alimlerinden Mevdûdî (1903-1979) vardı. O bir kitabında yazmış diyor ki:

“—Biz bu ülkede iyi yetişmemiş müslümanlardan çok zarar gördük.” diyor.

Çünkü, yarım yamalak yetiştiği için, abuk sabuk olur. Bizim Türkiye’de de böyle... Dergilerde, gazetelerde lise tahsilli, Arapça bilmez, İslâmî bilgisi derin değil... Herkes çıkmış, İslâm hakkında bir şey yazıyor. Yalan yanlış şeyler yazıyor, kendisi de sapıtıyor, halkı da saptırıyor.

Onun için sağlam müslüman olmak lâzım! “Ben halkı irşad edeceğim!” diye, tasavvuftan kaçmak olmaz; kendisi adam olmayınca, başkasını adam etmek mümkün olmadığından...

Böylece asıl kendisini kurtaracak ilaçlardan kaçmış oluyor.

d. Said-i Nursî ve Tasavvuf

Soru:

Said-i Nursî, devrin tasavvuf devri değil de imanı muhafaza ve kurtarma devri olduğunu müteaddit defalar zikretmiş; bunu yorumlar mısınız?



Said-i Nursî merhumun, bizim Gümüşhâneli Ahmed Ziyâeddîn Hazretleri'ne üstadım dediğinin şahitleri var... Sağ şahitleri var: Samsun'da Mustafa Bağışlayıcı, Eskişehir'de Abdülvahab'ın babası... Bizzat Said-i Nursî'yle görüşüp anlattıkları şeyler var...

Meselâ, Gümüşhâne'lidir söylediğim şahıs...

"—Nerelisin evlât?" demiş Said-i Nursî merhum kendisine...

"—Gümüşhâne'liyim!" deyince,

"—Hocamın memleketindensin!" diyerek açıkça Gümüşhâneli Hocamız'a bağlı olduğunu söylemiş.

Benim hocam Mehmed Zâhid-i Bursevî'ye de, bir muhakemesi olduğu zaman gelmiş olduğunu hocam bana nakletmişti. "Hocam, ben de *Evrâd-ı Bahâiyye*'yi —Bahâeddîn-i Nakşıbend Hazretleri'nin evradını— okuyorum." dediğini; "Bana dua edin, bugün mahkememiz var!" dediğini söylüyorlar.

Ayrıca Mustafa Bağışlayıcı'nın da, bağlı olduğuna dair hatıraları var... Kendisinin tasavvufa bağlılığı vardır; bir... İkincisi imanı kurtarma ve muhafaza, ma'rifetullah'a ermek, mü'min-i kâmil olmak, zâten tasavvufun işidir.

O bakımdan ya bu sözü söylemedi üstâd; ya da söylediyse, "Şu sırada böyle bir şeyhe bağlanmayın da, benim tavsiyelerimi tutun! Çok acil bir durum içindeyiz. Şu risâleleri okuyun, yazın; böyle bir çalışma yapalım!" demiş olabilir.

2. Soru:

"Zaman tasavvuf zamanı değil, zaman imanı kurtarma zamanıdır.' diyorlar. Bu konuda ne dersiniz?

Böyle bir sözü Said-i Nursî söylemiştir, derler. Bu sözü ondan biliyorum, ondan önce ve sonra söyleyen bir kimse bilmiyorum. Çünkü tasavvuf Kur'an-ı Kerim'de olan birtakım faaliyetleri ihtivâ ediyor. Mesela;

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad efleha men zekkâhâ. Ve kad hâbe men dessâhâ*) "Nefsini terbiye eden felâh bulacak; terbiye etmeyen mahvolacak, perişan olacak!" (Şems, 91/9-10) buyruluyor ayet-i kerimede...

Nefsi tezkiye etmek, terbiye etmek Allah'ın emri… Zikrullah Allah'ın emri… Bu zikri Allah emrediyor Kur'an-ı Kerim'de:

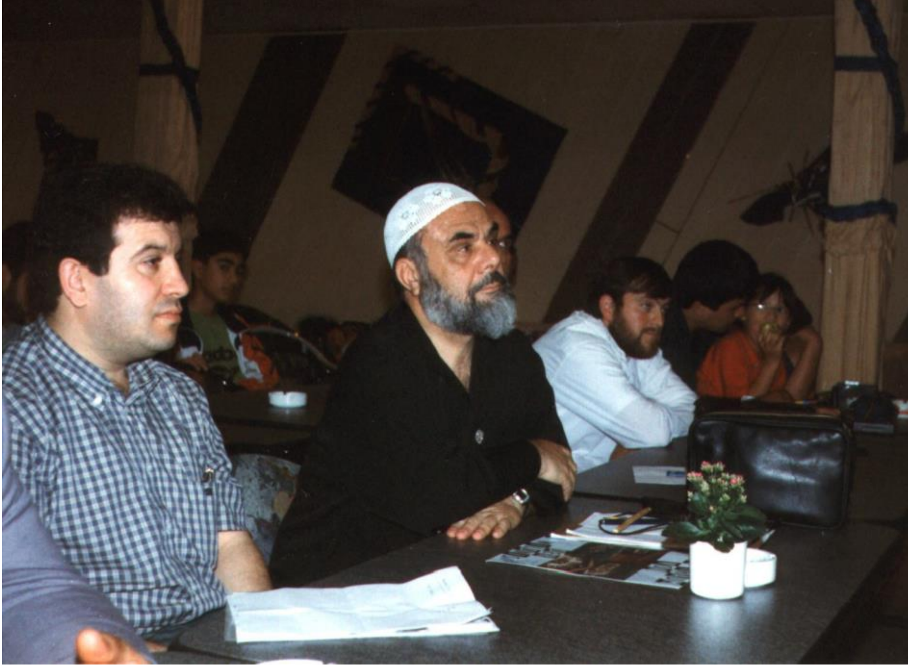
يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (الاحزاب:٤١)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llâhe zikran kesîrâ*) [Ey iman edenler, Allah'ı çok çok zikredin!] (Ahzâb, 33/41) diye.

Tezhib-i ahlâk, ahlâkı güzelleştirmek Allah'ın emri. Binâen aleyh, "Tasavvuf zamanı değil." deyince bunları inkâr ederse insan küfre kadar bile gider. Çünkü bunlar Kur'an'ın emirleridir. Bunlar elbette olacak.

Ama o niye öyle söylemiş. Tahmin ediyorum ki: Öyle bir zaman olmuş ki din dersleri kaldırılmış, dini bilgiler öğretilmemiş, okutulmamış, insanlar her şeyi unutmuşlar. Hatta din kitapları toplatılmış, Kur'an-ı Kerim'ler bile toplatılmış, yakılmış. Öyle bir zamanda çok acele olarak; bir insanın şakağına silah dayasalar "Seni öldüreceğiz." deseler, namaz kılmaya vakti yok ancak ne yapabilir? "*Eşhedü enlâ ilâhe illa'llah*" diyebilir. Ondan sonra bir kurşun, insan şehid olur. Değil mi?

Vakit olmadığından öyle demiş olabilir.



e. Tasavvuf ve Modernizm

Soru:

Tasavvufun modernizasyondan etkilenmesi ne derecededir? Sizin tasavvufu modern dünyaya adapte ettiğiniz söyleniyor; bu ne derecede doğrudur?

Tasavvufta modernizasyon diye bir şey sezmiyorum ben, tasavvufun içinde... Tasavvufun kendisi ter ü tâzedir, bayatlamamıştır, bozuk değildir ki, modernizasyonu olsun.

Yalnız, biz daha ziyâde *Nakşî, Kadirî, Çeştî, Sühreverdî, Kübrevî Tarikatları* yoluyla gelmiş bir an'aneye bağlıyız. Bizim yolumuzda, Kur'an-ı Kerim'e ve sünnet-i seniyyeye bağlılık çok önemlidir. Biz tasavvuf içinde sünnet-i seniyyeye bağlılığı etkili hale getirmeye çalışıyoruz. Bid'atlere karşı, sünnet-i seniyye'ye gelmeye yönelik çalışmalara önem veriyoruz.

Bazıları da bizi bu yönden suçluyor. Meselâ, Hürriyet

Gazetesi'nin çıkardığı tarikatlar ve tasavvufla ilgili küçük bir kitap var; herhalde Yaşar Nûrî Öztürk yazmış. Orada Bektâşîliği medhediyor: "Güzeldir, kadın erkek bir aradadır. İçki hususunda ve sâirede de müsamahası vardır... Mevlevîlik güzeldir, mûsikîye müsaade etmiştir. Dönüyorlar, bir çeşit dans yapıyorlar. Raks vs. câiz gibi oluyor. Ney var, çalgı var..." filân diye. Ama bizim Nakşîliğe filân biraz çatmış: "Bunlar yobazdır, gericidir. İnkılaplara karşı çıkan falan şahıs, filânca şahıs bunlardandır." gibi sözler söyler söylüyor.

Onların da bir çeşit şahitliğidir bu sözleri ki, biz sünnet-i seniyyeye uygun hareket etmek istiyoruz. Yapmak istediğimiz budur. Yoksa, İslâm'dan gayri bir tesiri tasavvufun içine getirmekten, modernizasyon veya reform adı altında böyle bir şey yapmaktan Allah'a sığınırız. Biz Rasûlüllah SAS'in hayatının ana esaslarına göre yaşamayı istiyoruz, onu uygun görüyoruz. Kur'an'a göre yaşamayı uygun görüyoruz.

f. Tasavvufta Dış Etkiler

1. Soru:
Tasavvufta Yunan ve Hint etkisi hakkında ne dersiniz?

Felsefî tasavvufta, işin sözünün edilmesinde, kitaplarda yazılmasında bunlardan bahsediliyor. Olabilir. Hindistan'daki bazı tarikatler, Türkistan'daki bazı tarikatlar Şamanizm'den, Brahmanizm'den, Budizm'den etkilenmiş olabilirler. Başka yerlerdeki bazı tarikatlar hristiyanlardan filân bazı etkiler almış olabilirler, mümkündür. Ama bunlar mevziîdir, münferit olaylar tarzındadır.

Almışsa bile mahzuru olmayan şeyleri almıştır. Çünkü o da tepeden tırnağa batıl değildir. Belki hristiyanlığın aslî tarafındandır, veya yahudiliğin aslî tarafındandır. İnsanlara şefkattir veya nefsi terbiye etmek için bir metoddur. Metod kullanılabilir. İlim Çin'de bile olsa alınacağı için, nefsin terbiyesi için bir metod belki kullanılmış olabilir. Bizde yoktur. Bizim

yürüdüğümüz yolda, biz hadis-i şerife uygun, Kur'an-ı Kerim'e uygun olan şeyi yapmağa, onun dışındaki şeyleri yapmamağa ve böyle bir etki varsa onu ayıklamağa çalışıyoruz.

Bu Hint etkisi meselâ Kalenderîlik'te vardır. Kalenderîler dört şeyi kesiyor: Saçı kesiyor, cascavlak kalıyor... Kaşı kesiyor, bıyığı kesiyor, sakalı kesiyor. "İşte bu Kalenderîler Hindistan'dan etkilenmiş, oradan gelmiş." diyorlar. Olabilir. Peygamber Efendimiz'in böyle bir şey yapması yok... O halde bir etkilenme olabilir.

Alevî-Bektâşî gruplarının içinde tırnak uzatmak, saçı, bıyığı uzatmak görülüyor. Adetâ bir tasavvufî bir şey verilmiş ona... İlle kâsenin içine girecek, içerken yüzecek filân diye... Bunlar tabii İslâmî görünmüyor. Belki, Şamanizm'den gelmiş bazı şeyler...

Veya giyim kıyafette boynuna bağladığı bir takım şangur şungur malzeme ve sâire bazı Şamanist etkileri anlatır. Ama bunlar küçük, mevziî olaylar...

2. Soru:
İslâm tasavvufunda yeniden doğuş, reenkarnasyon düşüncesine yer var mıdır?

Yoktur. Bu Hindistan'dan gelmedir. İslâm'a aykırıdır. İnanan kâfir olur, İslâmî inanç bakımından... Çünkü, her insanın şahsî sorumluluğu vardır. Bu dünyadaki hayatından, rûhen ve bedenen ahirette mükâfat veya mücâzât görecektir. Bu fikir, Hinduların *nirvana*'ya ulaşma yolunda bir düşünce tarzıdır. Bâtıl bir düşüncedir. Böyle bir şeye ihtiyaç yoktur.

Ben lâtife ediyorum, diyorum ki: Allah-u Teàlâ Hazretleri ruh sıkıntısı mı çekiyor da kullanılmış ruhları tekrar tekrar kullanıyor? Böyle şey olur mu yâni? Kullanılmış bir ruh, öbür tarafa göçmüş; onu tekrar bu tarafta kullan... Ancak böyle şaka ederek reddediyorum.

g. Tasavvuf ve Cihad



Soru:

Dervişlerin Kurtuluş Savaşı'ndaki etkileri hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Hem Kurtuluş Savaşı'nda, hem başka bütün cihadlarda, işi canı fedâ etmeğe, malı vermeğe kadar gelmiş gördüğünüz zaman, ortada dâimâ mutasavvıfları görürsünüz. Çünkü fedâkârdır, Allah için ölmeğe râzıdır.

Bugün Bosna-Hersek'te de öyledir. Benim temas halinde olduğum gruplar Kadirîdir, Nakşîdir, tekke erbabıdır. Orda ayrı bir müslüman tugay kurmuşlardır. Geçen gün gazete yazıyordu; Sırplar'ın da en çok korktuğu insanlar onlardır. Çünkü, ölümden korkmazlar.

Şeyh Şâmil Kafkasya'da çok meşhur; mücadelesini biliyorsunuz. İdris Sunûsî Hazretleri'nin Libya'da İtalyanlarla mücadelesini biliyorsunuz. Sudan'daki o erbâb-ı tarikatın mücadelesini biliyorsunuz. Sonra kitaplara geçti, "*Sûfi ve Komiser*" diye; Orta Asya'da İslâm'ın korunmasında, benliğin korunmasında ve Rus tesirlerinin azaltılmasında tarikatların

rolünü biliyorsunuz.

Afrika'ya İslâm'ın yayılışındaki etkisini biliyorsunuz. Bugün Amerika'ya Avrupa'ya İslâm'ın yayılmasındaki tesirini görüyorsunuz. Yâni, çok büyük etkisi var...

h. Tasavvuf ve Devlet

1. Soru:

Tasavvufu Osmanlı İmparatorluğu'nun resmî ideolojisi olarak kabul edebilir miyiz?

Osmanlı İmparatorluğu'nun resmî ideolojisi yoktu. Serbestti esas itibariyle, demokratikti. Hürriyete önem veren bir yapısı vardı. Osmanlı kültürünün yapısı öyleydi. Ama, ekseriyet mutasavvıftı. Padişahlar, vezirler, münevverler ekseriyet tasavvuf erbâbıydı. Başkalarına da hayat hakkı, yaşama hakkı vardı.

2. Soru:

Türkiye Cumhuriyeti, Türk cumhuriyetleriyle ilişkilerinde tasavvufu birleştirici unsur olarak kullanabilir mi?

Zâten mecbur... Kültürün bir unsuru olduğu için mecburdur. İster istemez öyle oluyor. Onların Orta Asya'da bildikleri bir tek şey var, Ahmed Yesevî Hazretleri var... Muazzam bir muhabbet besliyorlar. Biz de besliyoruz. Onun için Ahmed Yesevî Yılı ilân etmişiz.

Yunus Emre günleri dolayısıyla, dün Eskişehir'e Özbekistan'dan yetkili bazı şahıslar gelip, Yunus Emre'nin oradaki etkilerini kendi dilleriyle anlatacaklardı.

Mutlaka büyük faydası vardır.

3. Soru:

Türkiye'de tasavvufçu olmaya, sofu olmaya şartlar müsait midir? Horlanmıyor mu?



Şartlar müsaittir, her zaman da insan, her zaman müslüman olabilir, âyet-i Kerime vardır, insan dininde tazyik gördüğü yerden, dininde tazyik görmediği yere gelir, olur biter. Dinini rahat yaşayacağı yere gelir, tazyik varsa tazyikle de mücadele eder. Kimsenin kimseye ferman okumaya hakkı yoktur.

Madem demokrasi vardır, madem insan hakları vardır, herkes vicdanına göre yaşama hakkına da sahip olduğuna göre hakkını da korumak için çalışmalıdır. Horlamaya kimsenin hakkı yoktur, aslında horlayanlar hor insanlardır. El-hamdü lillah İslâm'ı ve müslümanları horlamaya kimsenin gücü yetmez. Mü'mini imanından dolayı hor görmek, horlayan kimseye çok büyük belâlar getirir.

i. Ene'l-hak Sözü

13. Soru:

Tasavvufta Hakk'a yakınlaşma çizgisi ne olmalıdır? Hallâc-ı Mansur gibi "Enel hak" demek ölçüyü zorlamak mıdır?

Hallâc-ı Mansur'un ölçüyü zorladığı mutasavvıfların çoğu tarafından kabul edilir. *Ene'l-hak* sözü üzerinde de çeşitli yorumlar yapılmıştır. Birisi şöyle cevap veriyor: "*Ene'l-hak* demeseydi de, *Ene'l-bâtıl* mı deseydi? Yâni, ben hak değilim, ben bâtılım mı deseydi?"

Tabii, Allah tarafından yaratılmış, müstesnâ, eşref-i mahlûkat olmak dolayısıyla insanda ilâhî bir yön vardır. Sonra insan zikirle kendi varlığından geçtiği zaman, kendi varlığı kalmıyor ortada... O bir vasıl hâli, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne vuslat hâli, fenâ fillâh hâli oluyor. O zaman, kendisini görmediği zaman böyle bir söz söylenmiş olabiliyor. Bunu yaşamayan insanlar anlayamıyorlar, onlara anlatmak da biraz zor oluyor.

Yâni, "*Ene'llah*" demiyor, "Ben Allah'ım, ben tanrıyım" demiyor, "Enel hak" diyor, "Ben hakkım" diyor. Bu söz yorum kaldıran bir sözdür. Ama söylediği söz dolayısıyla, biraz yanlış anlaşılmalara sebep olacak bir söz söylediği için, şer'î bakımdan cezâlandırılmıştır. Mutasavvıfların bazıları savunuyorlar, "O bu sözü şu maksatla söylemiştir." diyorlar, yorumlama yapıyorlar.

j. Kapımız Herkese Açık

14. Soru:

Tasavvufa intisab için olgunluk şart mıdır? "İyi müslüman olmak için, zeki olmak şarttır." dediniz; açıklar mısınız?

Zeki insan inceliklerini anlar, sevapları işleri bulur, Allah'ın rızâsını kazanır. Aptal oldu mu, bilemez bunları, ilerleyemez. İyi müslüman olmak, olgunlaşmak, kemâle ermek için bayağı bir zekâ gerekiyor.

Tasavvufa herkes girer. Kapımız herkese açıktır. Girer ama, kimisi kırk yıl olduğu yerde durur, yerinde sayar; kimisi de kısa zamanda ilerler. Bu, kitaplarda da böyle yazılıyor, sadece benim söylediğim bir söz değildir. Kimisi gelir tarfetü'l-aynde, bir anda irşad olur, gönül gözü açılır, gider. Kimisi de bir türlü anlamaz.



Çünkü, teslimiyeti yoktur, muhakemesi eksiktir, itirazları vardır vs. kusurları vardır.

Tasavvufa intisab için, olgunluk şart değildir. İnsan olgunlaşmak için tasavvufa giriyor. Herkes gelsin!

Onun için ne diyor şiirde:

بازآ بازآ، هر آنچه هستی بازآ!
گر کافر و گبر و بت پرستی بازآ!
این درگه ما درگه نومیدی نیست؛
صد بار اگر توبه شکستی بازآ!

Bâz â bâz â, her ançi hestî bâz â!
Ger kâfir ü gebr u bütperestî bâz â!
İn dergeh-i mâ dergeh-i nevmîdî nist;
Sad bâr eger tevbe şikestî bâz â!

Vaz geç, geri gel; ne olursan ol dön, geri gel!
Kâfir de olsan, ateşperest de olsan, *putperest de olsan* dön, bu hak yola gel!
Bu bizim dergâhımız ümitsizlik dergâhı değildir;
Yüz defa tevbeni bozmuş olsan bile dön, yine gel!

Zâten, tasavvufun ilk adımı tevbe etmektir. Adam günahkârdır; olgun değildir, üstelik günahkârdır. Tevbe edecek de oradan vaz geçecek.

O bakımdan, tasavvufa giriş için olgunluk şartı yoktur. Olgun olduktan sonra ne diye girsin? Diploması varsa, niye bir daha okulda okusun? Olgun olmak için, ham gelecek ki, olgunlaşacak.

15. Soru:
Tasavvuf hakkında hiç bir şey bilmiyoruz. Tasavvufu her şeyiyle gönlümüze sindirmek, öğrenmek ve yaşamak istiyoruz. Bize hangi kitapları okumamızı ve ne yapmamızı tavsiye edersiniz.

Risâle-i Kuşeyriyye'yi okuyun! İmam Kuşeyrî, tasavvufta imamdır. İmam, önder demek... Ondan sonra bizimle görüşün!

k. Tasavvufu İnkâr Edenler

16. Soru:
Tasavvufu reddedenlerin durumu ve fıkhî hükmü nedir?

Tasavvufu reddeden Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin, dinin emirlerinin bazılarını reddetmiş olur. Çünkü Allah'ı zikretmek ayetlerde geçiyor. Nefsi terbiye etmek, ayetlerde geçiyor. Ma'rifetullahı tahsil eylemek, irfanı elde etmek, tavsiye ediliyor.

Onun için tasavvufu reddedenin sözüne bakılır. Hangi tasavvufu reddediyor? Ne biliyor tasavvuf hakkında? Hani böyle batıl mezhebler görmüş de, batıl tarikatler görmüş de, haram işler işleyen kimseler görmüş de, ondan mı reddediyor; yoksa işi kökünden mi reddediyor?

Kökünden reddeden, ayetlerde olan şeyleri reddettiği için kâfir olur. Bir ayeti bile inkâr etse, kâfir olur. Kökünden reddetmeyip, "Aslı vardır ama ehli azdır. Şu adamlar kötüdür, bu adamlar kötüdür..." diyorsa; eğer isabet etmişse, ne alâ, doğruyu söylemiş olur. İsabet etmemişse, iftira etmenin cezâsı olur.

İbn-i Teymiye gibi pek çok kimsenin, gerçek tasavvufun Kur'an'ın bir olgusu olduğunu, bir emri olduğunu, dinin bir esası olduğunu ifade ettiklerini biliyoruz. Suudluların, başka kimselerin, selefiyecilerin itibar ettikleri bir kimse olduğu halde, "Gerçek tasavvuf vardır." diyorlar.

Dini bilip de, gerçek tasavvufu inkâr etmek mümkün değildir. Ya cahillikten inkâr ediyordur, ya da gördüğü misaller kötüdür. Meselâ, kadın erkek bir arada olan veya içki içip de, "Biz bunu şu maksatla içiyoruz." diyenlerden dolayıdır.

l. Allah'a İsyanda Mahlûka İtaat Yoktur

Soru:

Tasavvufta bir şeyh müridlerine mekruh olan bir şeyi tavsiye edebilir mi? Bunun İslâm'da yeri nedir? Bu sigara olabilir mi? Bulunmuş olduğu tarikatin prensiplerini yanlış bulan bir derviş başka bir tarikate geçebilir mi?

Cevap: Aklı başında ise bir insan haramı, mekruhu tavsiye etmez, sünnet-i seniyyeye uymayı tavsiye eder. Haram olan şeyi tavsiye etmez. Çünkü, günahın büyüğü, küçüğü olmaz.

"—Günah kime karşı işlenmiştir, onu düşünün de titreyin!" diye söylemiş büyüklerimiz.

Onun için kötü bir şey hiç tavsiye edilmez.

Etmemesi lazım, ediyorsa eksikliğinden ediyordur. Kendisinin yolunda eksikliği olduğunu gören bir insan yolunu değiştirip doğru yola gelir. Bu kapı daima açıktır ve böyle olması şarttır ve farzdır ve mecburiyettir. Böyle olmasa hiçbir hristiyan müslümanlığa gelmez. Hiçbir sapık mezhep mensubu hak yola girmez. Hatasını anlayan kendisini ölçecek, doğru yola gelecek.

m. Tasavvuf Herkese Lâzım!

Soru:

Bir tıp profesörü, "Tasavvuf belki halk tabakası için faydalı olabilir ama bir ilim adamı için sakıncalı, hatta ayıptır. İlim adamının ufkunu daraltır." demiş. Ne dersiniz?

Muhterem kardeşlerim!

Bir kere bu, tıp fakültesi profesörüdür. Ne kadar olsa nihayet bir tıp fakültesi profesörüdür. Çizmeden yukarıya çıkmasın. İnsan çizme dikmesini bilir de veya kesmesini biçmesini bilir de, bu dini konuyu da ilâhiyat fakültesi profesörlerine bıraksın lütfen…

Değil mi? Biz gidip de tıp fakültesindeki profesörlere; "Bu adamları niye kesiyorsunuz ya, kanlarını akıtıyorsunuz. Ne diye sağlarına, sollarına iğneleri batırıyorsunuz. Dikiyorsunuz, biçiyorsunuz. Burnuna koku dayıyorsunuz, zavallı adamları bayıltıyorsunuz." filan diyor muyuz?

Demiyoruz. Ne kadar ters göründüğü halde "Sonunda sıhhat verecek." diye yaptıkları şeylere müsaade ediliyor. Edebiyat fakültesinden, ilâhiyat fakültesinden bir kimse de kalkıp, "Sen bunu ameliyat etme!" demiyor.

Neden?

"—Tıp ayrı bir daldır." diye.

E şimdi sen orada profesör olmuşsan, öteki kimseler de öbür tarafta, ilahiyatta profesör olmuş. Herkesin bir bilgisi var.

Tıp dalında bile bir insanın yanına gidiyorsun da; "Ben kalp mütehassısıyım. Senin işin beyin işidir. Bir beyin cerrahına git!" diyor. Veyahut "Senin işin cildiyeyle ilgili…" diyor. Veyahut "Senin işin alerjiyle ilgili, oraya git!" diyor.

Bir kere bu, kendisinin dalı dışına çıkmış. Söylediği de cahilce; alimâne değil cahilâne…

Çünkü tasavvuf insana ne emrediyor? Nefsi terbiye etmeyi emrediyor. O emir zaten Kur'an'dan alındığı için, tasavvuf o ilimle meşgul oluyor. Nefsin terbiyesi, cahil adam kadar ilim adamına da lazımdır. Çünkü ilim adamının zararı daha fazla olur. İlim adamı yamuk oldu mu memleketi batırır. Devlet adamı yamuk oldu mu bir milleti batırır. Ama bir cahil burada yalan yanlış yetişmişse,

kendisine zarar verir. Ateş olsa cürmü kadar yer yakar. Bir profesör ise birçok insanı şaşırtır.

Onun için, ona da nefis terbiyesi lazım, ahlâk eğitimi lazım. Devlet adamına da lazım, valiye de lazım, devlet başkanına da lazım.

“—Tasavvuf halk tabakası için faydalı olabilir. İlim adamı için sakıncalı, hatta ayıptır!” demesi tasavvufu hiç bilmediğini gösteriyor. Tabi bilmemesi normal; tıp profesörü nereden anlayacak? Bilmediği bir dal olduğu için yanılıyor.

İlim adamına da lâzımdır. Sakıncalı değil faydalıdır. Tasavvufla ilgilenmek değil, ilgilenmemek ayıptır. Çünkü tasavvuf, ahlâk eğitimidir. Tasavvuf, ma’rifetullahı tahsil ilmidir. Ma’rifetullahı bilmeden insan cahil gelir, cahil göçer. Ahirete bigâne gider.

مَنْ كَانَ فِي هٰذِهِ أَعْمٰى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمٰى وَأَضَلُّ سَبِيلاً

(الاسراء: ٧٢)

(*Men kâne fî hâzihî a’mâ fehüve fi’l-ahireti a’mâ ve edallü sebîlâ*) “Bu dünyada kör olan kimse ahirette de kördür; üstelik iyice yolunu şaşırmıştır.” (İsrâ, 17/72)

Bu dünyada mânevî bakımdan gözü kör giden, âhirette de gözünü kör olarak açıverecek ve daha fena duruma düşecek. Onun için asıl tasavvufla ilgilenmemesi, ahlâkını düzeltmemesi ayıptır; onun yaptığı ayıptır.

n. Lâ mevcûde illa’llah Demek

Soru:

Muhterem hocam, ‘Lâ mevcûde illa’llah’ diye zikredenler küfre girmezler mi? Bu zikri yapanlar mahlûkatı reddedip, Allah’ın mahlukàtı yoktan var ettiğini reddedip, mahlûkatı Allah’tan bir parça olarak mı kabul ediyorlar? Bu durum Ehli Sünnet itikadına ters değil mi? Yoksa bunu diyenler başka bir mâna mı kasdediyorlar? Şüpheye düştüm, açıklar mısınız?



Bu tasavvufta derin bir sorudur. *Lâ ilâhe illa'llah*, yâni 'Allah'tan başka ilâh yok.' Başkasına ibadet edilmez, başkasına tapılmaz.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (الفاتحة:٥)

(*İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn*) "Ancak Allah'a ibadet ederiz ve ancak ondan yardım isteriz." (Fatiha, 1/5)

قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ . اللهُ الصَّمَدُ . لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ . وَلَمْ يَكُنْ لَهُ

كُفُواً أَحَدٌ (الإخلاص:١-٤)

(*Kul hüva'llàhu ehad*) "De ki: O Allah birdir. (*Allàhu's-samed*) Allah Samed'dir. Kulların bütün ihtiyaçlarını verendir. (*Lem yelid ve lem yûled*) O doğurmamış ve doğmamıştır. Kendisinin evveli

babası olmadığı gibi, kendisinden sonra evlat vesaire edinmekten de münezzehtir. (*Ve lem yekün lehû küfüven ehad*) Onun hiçbir dengi yoktur.” (İhlâs, 112/1-4) diye *Kul hüva'llahu ehad* Sûresi’nde de bildiriliyor.

Lâ ilâhe illa’llah’ın mânasının derinlikleri vardır. İnsan tasavvufta zikir yaptıkça zihninin, gönlünün ve şuurunun ulaştığı mânalar vardır. Bu mânalardan birisi de, *Lâ mevcûde illa’llah* mânasıdır. Bütün varlıklar netice itibariyle,

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ (الرحمن: ٢٦)

(*Küllü men aleyhâ fân*) [Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacak.] Rahman, 55/26) buyuruluyor Kur’an-ı Kerim’de…Yani, “Her şey fâni, ancak Allah-u Teàlâ Hazretleri kalacak, başka hiçbir şey kalmayacak.” Bu mânada...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[51]

كَانَ اللهُ ، وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ غَيْرُهُ (حم. خ. طب. عن عمران بن حصين)

(*Kâne’llàhu ve lem yekün şey’ün gayruhû*) “Allah vardı ve ondan başka hiçbir şey yoktu.”

Mahlûkâtı sonradan yarattı. Sonra yine Allah kalacak, başka hiçbir şey olmayacak. Evveli, âhiri yok olan fâni varlıklar da aslında var sayılamaz. Gölge gibi, hayal gibi, bir varmış bir yokmuş, masal gibi bir şey...

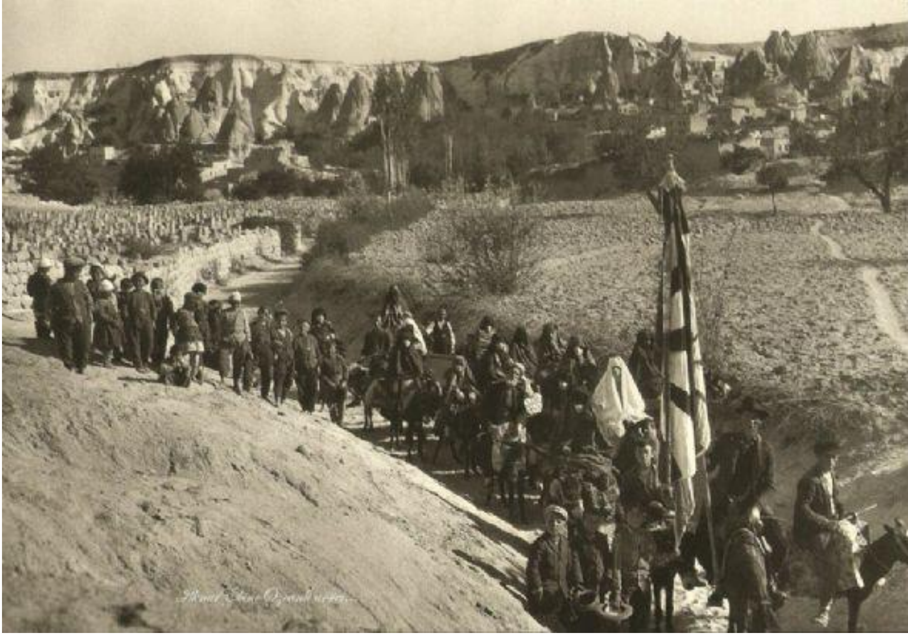
Bu mâna ile Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin ehadiyetini, birliğini daha başka derinlemesine bir idrak zihniyetidir. Bu bir tasavvufî neş’edir, ondan sonra da daha merhalelere geçilir.

Güzel sormuş:

---

[51] Buharî, *Sahih*, c.X, s.464, no:2953; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.135, no:19889; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.XIV, s.11, no:6142; Taberani, *Mu’cemü’l-Kebir*, c.XVIII, s.204, no:498; Beyhaki, *Sünenü’l-Kübra*, c.IX, s.2, no:17480; Tahâvî, *Müşkilü’l-Asâr*, c.XII, s.333, no:4927; İmran ibn-i Husayn RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.X, s.370, no:29850; *Camiü’l-Ehadis*, c.XV, s.247, no:15429.



'—Bu durumu diyenler başka bir mâna mı kasdediyorlar?'

Evet, o anlaşılan şeriate aykırı olan mânadan, yukarıda söylediği sorulardan çıkan mânadan başka bir mânâ kasdediyorlar. İnkâr yoluyla değil de, Allah'ın varlığını çok kuvvetli bir şekilde hissetmek yoluyla söylüyorlar.

o. Evlenmek Esastır

Soru:

"Eş ve çocuklar, kişinin yakînini zayıflatır." diyorlar. Bu sebepten dolayı tasavvufta tekemmül için evliliği geciktirebilir miyiz?

Böyle söyleyen kişiler olmuş ve onun için evlenmemeyi tercih edenler, mücerret bekâr yaşamayı tercih edenler olmuştur. Bizim yolumuz bu kanaatte değildir. Evlilik insana sükûn veren, huzur veren bir bağlılıktır. Peygamber Efendimiz evlenmiştir, diğer peygamberler evlenmişlerdir. Evliliğin insana sağladığı çeşitli nimetler arasında, ibadetlerinin sevaplarının bile çok olması

vardır, dininin bütünleşmesi durumu vardır; gözünün doyması gönlünün doyması meselesi vardır. Bir takım meşakkatler vardır ama o meşakkatler sevaptır. İnsanın ailesini çoluk çocuğunu geçindirmek için uğraşması, didinmesi, çalışması sevaptır; gazi gibi haccetmiş insan gibi sevap kazanır.

O bakımdan biz evliliği daha uygun görüyoruz, çünkü Peygamber Efendimiz'in yoludur. Bekâr kalmak, mücerret durmak yolu, ruhbanlık yoludur; makbul değildir ve onun sonunda bazı patlamaları ve zararları olur. İnsan bekâr dururken dururken normallikten başka taraflara doğru kayar; ruhi durumlarında bazı sıkıntılar olur. O bakımdan biz onu tasvip etmeyiz. "Tekâmül edeyim!" diye evlenmemek değil, "Tekâmül edeyim!" diye evlenmek gerekir; çünkü o zaman birçok problem halledilmiş olur.

p. Hâtem-i Esam Hakkında

Soru:

Eğer kitapta geçmezse Hâtem-i Esam Hazretleri ile ilgili bir şey anlatacağınızı söylemiştiniz.

Evet, Hâtem-i Esam Hazretleri'nin menakıbı tabii bu kitabın [*Tabakàtü's-Sûfiyye*] yazdığı kadar değildir. Ben bazı kitapları okurken, bu büyüklerimizin çok güzel başka menakıbına da rastlıyorum. Sizler de rastlayabilirsiniz. Benim tavsiyem bu büyüklerimizin menakıbını bulduğunuz yerde kayda geçirin ve dosyalayın. Siz bu çalışmaları yapın; biriktiği zaman kocaman bir dosya olur.

Mesela ben, İbrahim ibn-i Edhem Hazretleri'nin, birçok kitapta görmediğim menakıbını okudum; çok güzel şeyler. Ama İbrahim ibn-i Edhem'in hayatı ile ilgili ansiklopedi ve kitapları karıştırırken, aradığın zaman onları bulamıyorsun. Demek ki malzeme muhtelif kitaplara dağılmış.

O halde ne lazım? Onları toplamak lazım, monografiler yazmak lazım. Bir İbrahim ibn-i Edhem diye kitap yazmak lâzım. Bir Hâtem-i Esam Hazretleri diye kitap yazmak lâzım. Böyle olursa, bütün malzeme toplanırsa, bunların hayatlarından, sözlerinden istifade daha güzel olur.



Hâtem-i Esam, “Sağır Hâtem” demektir ama sağır olduğundan değildir. Bir kadınla ilgili macerasını anlatmıştık. Kadın gelmiş, huzura girmiş. Otururken nasılsa bir yellenmiş, ses çıkmış, sesli olarak yellenmiş. E tabi çok ayıp bir şey; Şeyh Efendi’nin huzuruna giriyor, işte otururken zorlandı demek ki şöyle bir yellenme sesi çıkınca, kadıncağız kıpkırmızı kesilmiş, çok mahcup olmuş.

Şeyh efendi de o sesi duymuş ama hiç bozuntuya vermemiş. Kuvvetli insanlar, kendilerine hakim insanlar. Hemen şip şak düşünmüş; bu kadın çok mahcup oldu. E ne yapmak lazım? Kurtarmak lazım. “Hanım kızım, öyle uzakta durma, benim kulağım ağırdır, biraz yakına gel, ne söyleyeceksen duyamam.” demiş.

“—Ha bu şeyh biraz sağır demek ki…”diye düşünmüş, “Pekiyi” demiş, biraz yakına gelmiş. ”Efendim, işte şunu soracaktım.” deyince, “Bağır bağır, duyamıyorum.” demiş. Kadın bangır bangır bağırarak derdini anlatmış, içi de rahatlamış:

“—Bu benim yellendiğimi duymadı. Bu kadar sağır, anlamadı. Yüzünde de bir değişiklik olmadı, şaşırma olmadı.

Demek ki duymadı." demiş. Hâtem-i Esam Hazretleri o kadın ölünceye kadar sağır taklidi yapmış. "Kadıncağız mahcup olmasın, üzülmesin." diye.

Nasıl hatır gönül kollayan insanlar oldukları anlaşılıyor. Daha çok menakıbı var.

Medine-i Münevvere'ye gitmiş, oradakilere sormuş; "Peygamber Efendimiz'in sarayı nerede?"

Demişler ki;

"—Peygamber Efendimiz'in sarayı marayı yok, işte bir sade mescidi var, türbesi var."

"—E peki bu saraylar kimin?" demiş.

"—İşte falancanın filancanın" demişler.

"—Vah vah! Peygamber Efendimiz'in beldesini cabbarların, zalimlerin istila ettiği anlaşılıyor." gibi güzel bir şeyler söylemiş.

Hâtem-i Esam, çok büyük bir zât; sevgisi gönlümüzde kuvvetli olması gereken şahıslardan biri.

r. Tasavvufta İhvânın Önemi

1. Soru:

Tasavvufta aynı yoldaki insanlarla bir arada olmanın önemli bir etkisi var mıdır? Yoksa asıl etki mürşid ile kurulan mânevî bağ mıdır? Ders alıp memleketine giden kişilerin durumu nasıldır?

Asıl etki mürşid ile mürid arasındadır. Ama insanın etrafında kendisinin ihvânının olması bir kuvvettir, berekettir, hayırdır. Allah peygamberleri bile ashab ile, etrafında mübarek insanlarla teyit ve takviye eylemiştir. İsa AS, havârîlerin yanına gelip buyurmuş ki:

مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللهِ ، قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ اللهِ (الصف:١٤)

(*Men ensàrî ila'llàh*) "Allah'a giden yolda kim bana yardımcı olur?" (*Kàle'l-havâriyyûne nahnu ensâru'llàh*) Havârîler de: "Biz Allah'ın yardımcıları olacağız. Tamam, oluyoruz." demişler.

Demek ki, bu insana güç kuvvet veriyor. Sonra Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde:

“Bir insan bir yola gitse, bir kişi oldu mu şeytan onun hakkından gelir; vesvese verir, tehlikeye düşürür. İki kişi oldu mu şeytan onlara musallat olur. Üç kişi oldu mu grup teşkil ederler, şeytan onların yanına yaklaşamaz.” buyuruyor.

Demek ki grup hâlinde olmanın bereketi vardır. O halde grup hâlinde olun, gruptan ayrılmayın!

2. Soru:

İhvan kardeşlerimizi diğer mü’min kardeşlerimizden daha çok sevmemiz İslâmî midir? Bu grup taassubu olmaz mı?

Tabii yakınlıklar farklıdır. İnsan elbette en çok annesini, babasını sever, kendi öz evlâdını sever. Tarikat kardeşi de yoldaki arkadaşı olduğu için, ona özel bir ihtimam, ilgi, sevgi göstermesi lâzım.

Bu grup taassubu değildir, muhabbettir. Taassub dememek lazım. Taassub birçok grupta görülüyor, biz de rahatsızız. Hatta bunu muhtelif şekillerde daha önceki vaazlarımızda dile getirdik, söyledik. Müslüman müslümanı kardeş bilecek. Hepimiz kardeşiz. Ama kendi yakın grubu ile ilişkileri daha sıkı olduğundan, onunla özel muhabbeti olacak, o ayrı.

Biz grup taassubunu sevmediğimiz için, bu Özelif Sitesi’ni kurduğumuz zaman her gruptan insan aldık, her gruptan insanı davet ettik; “Şurada bir muhabbet olsun, müslümanlar birlik beraberlik içinde olsun.” diye. Başka faaliyetlerimizde de aynı uygulamayı yapıyoruz. Müesseselerimizde de başka gruptan insanları istihdam ediyoruz.

Bazıları var, bir müessesede kendisi müesseseyi elde etmiş, falanca okul veya falanca müessese, orada bizim ihvânımız var; hemen onu çıkartıyor, “Sen oradansın.” diye. Bu taassublar doğru değil tabii. Biz onu sevmiyoruz. Esas itibariyle müslümanlar kardeştir. Tarikat kardeşliğinin yakın, sıcak ilişkilerini de hoş görmek, ona da riayet etmek lâzım.



s. Selefî Tasavvuf

Soru:

Falanca şahıs[52] sizin tasavvuf anlayışınızın değiştiğini, yâni selefî tasavvufun dışına çıktığınızı söylüyor. Bu tür tasavvuf nedir?

O ismini okumadığım şahıs, daha tıfıl bir çocuktur, yâni reşid olmamıştır. Allah ıslah etsin... Bizim durumumuzun nasıl olduğuna ben sizi şahit tutuyorum.

Biz değiştik mi? Kaç senedir burada vaaz ediyoruz, değişmedik. Ama bu tıfıllar değişti, bu çocuklar değişti. Çok yanlış işler yapıyorlar. Çok yanlış gıybetle, iftirayla, dedikoduyla, politikayla kendilerine çok yazık ediyorlar. Terbiyesizlik yapıyorlar, küstahlık yapıyorlar.

Bir kaç bakımdan talebem benim bu, aynı zamanda üniversitede hocalığımdan da talebemdir, Talebenin hocasına

---

[52] Hasan Hüseyin Ceylan

karşı:

“—Bana bir harf öğretenin ben kölesi olurum.” denilen bir dinde böyle bir gıybet ve dedikodu hiç uygun oluyor mu?

İlk önce gelip bana söylemesi lâzım:

“—Hocam, sizde, tasavvuf anlayışınızda bir değişiklik olduğunu vehmettim, öyle geldi içime… Şeytan, nefis içime böyle bir duygu soktu, ne dersiniz?” diye bana söylemesi lazım.

Benim gıyabımda böyle bir lafı etrafta söylemesi, hocasının aleyhinde kulis yapmak derler buna, bu terbiyesizliktir edepsizliktir, alçaklıktır. İsmini söylemiyorum, Allah’a havale ediyorum.

Tasavvuf, yani bizim selefî tasavvuf veya başka türlü tasavvuf… Tasavvuf iki çeşit; fiilen etrafımıza baktığımız zaman iki çeşit tasavvuf vardır.

Bir, ayetlerle hadîs-i şeriflerle mecburi olan ve doğru olan ve mutlaka yapılması gereken bir şey.

Biz Tasavvuf Sempozyumu diye sempozyum tertipledik ilim adamları konuşsunlar, anlaşsınlar, anlatsınlar diye. İmkân hazırladık, konuşuldu: Tasavvuf Kur’an’dandır, tasavvuf hadîs-i şeriflerdendir.

Hadîs-i şerifleri uyguladığınız zaman; meselâ ne diyoruz:

“—Akşamleyin Ayete’l-Kürsî okuyup öyle yatın, abdestli yatın!”

Bu halleri benimseyip hayatınızı Rasûlüllah’ın emirlerine uygun geçirmektir tasavvuf… Bizim yolumuz Rasûlüllah Efendimiz’in yolunca yürümek yoludur.

Bu yolda yürürken her türlü takvâ ve âdâba riayet etmekle ortaya bir manzara çıkıyor. Ortaya çıkan bu manzara Rasûlullah’a ittibadan hasıl olan görünüm; işte buna tasavvuf yolu deniliyor.

Sair insan gibi kıyıdan kenardan kaytarmıyor da, yan yan yamuk yamuk gitmiyor da, Efendimiz’in sünnetine ittiba ederek gidiyor.

İşte bu… Tasavvuf, Rasûlüllah Efendimiz’in hâlidir. Kuru bilgi

fayda etmez. Bu çocuk biliyor, İlâhiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bazı âyetleri, bazı hadisleri biliyor ama hâli yok… Hâli ters.

Tasavvuf laf değildir. İnsanın hâlini müeddeb insan hâline getirmektir. Gıybet ederse, dedikodu ederse, iftira ederse, hocasına terbiyesizlik yaparsa, hocasının hakkını inkâr ederse, hocasına muhalefet eden insanlarla beraber olursa, nerede kaldı vefa, nerede kaldı ahde riayet, nerede kaldı önceden vermiş olduğu sözler?

Tasavvuf odur. Tasavvuf Peygamber Efendimiz'in sünnetine uymaktır, Kur'an-ı Kerim'in ahlâkıyla ahlâklanmaktır. Bizim yolumuz budur. Hiç değişmedi. Allah değiştirtmesin… Allah bizi Rasûlüllah'ın yolundan, Kur'an-ı Kerim'in yolundan ayırmasın…

İşte okuduğumuz kitap Hadîs-i Şerif kitabıdır. Bizim yolumuz bu... Bunun dışında başka yollar var mı? Var…

Cumhuriyet Gazetesi'nin muhabiri Arnavutluk'a gitmiş, orada bir tekkeye girmiş. Bektâşî tekkesiymiş, Türkiye'den geldi diye çok izzet-i ikram etmişler. Belki giden de Arnavut'tur, olabilir yani. Çok izzet ü ikram etmişler. Rakı ikram etmişler. Karşılıklı beraberce içmişler. Gazeteci böyle yazıyor.

Şimdi bu ne tasavvuftur, ne İslâm'dır. Bu İslâm'ın da dışıdır. İslâm'ın da dışındadır. Çünkü tesadüfen işte bak bugünkü hadîs-i şeriflerin içinde geçti.

Allah-u Teàlâ Hazretleri içkiye de lânet ediyor, içene de lânet ediyor, taşıyana da lânet ediyor.

Bu hadis-i şerif varken bir insan içiyorsa, onun ne tasavvufu kalır, ne tarikati kalır, ne tekkesi kalır, ne evliyalığı kalır.

Eski büyüklerden bir tanesi, "İki çeşit evliyâ vardır" diyor: Bir, *evliyâu'r-Rahman*, Rahman olan Allah'ın dostları, erenler… Bir de, *evliyâü'ş-şeytan*, şeytanın avanesi, şeytana maskara olmuş insanlar vardır.

Bir insan Kur'an'a karşı geliyorsa, Allah'a karşı geliyorsa, farzları çiğniyorsa, haramları irtikâb ediyorsa, o şeytanın elinde

kukladır, maskaradır. Şeytan onunla dalga geçiyor. Alay ediyor, onu cehenneme sürüklüyor farkında değil. Bu tasnife bile girmez.

"Tasavvuf bir şöyledir, bir böyledir." demeye bile lüzum yok. Tasavvufun bir hakikisi vardır; Kur'an yoludur, hadîs-i şerif yoludur. Bir de sahtesi vardır; işte böyledir.

Kadın erkek bir arada el ele tutuşup şöyle yapmak, böyle yapmak tasavvufta da yoktur, İslâm'da da yoktur, hiçbir şeyde yoktur.

İşte bir böylesi vardır; adına tasavvuf demişler ama, değil.

Şapla şeker, ikisi de beyaz kristal olarak karşında görünür. Şap acıdır, zehirlidir; şeker tatlıdır, baklava yaparsın, başka bir şey yaparsın. Dış görünüşü birbirine benzer. İkisini ayırmak lâzım!

Bir altın vardır som hakiki; bir de yaldız vardır kazıdığın zaman çıkar, altından plastiği çıkar, sırıtır. Bir hakikisi vardır, bir sahtesi vardır.

Hakiki tasavvuf Kur'an yoludur, hakiki tasavvuf sünnet yoludur. Bu çok kıymetli olduğundan, siz sevdiğiniz için, biz sevdiğimiz için, cümle cihan halkı sevdiği için ve o yolda yürüyenler Allah'ın sevgili kulu olduğundan, sevgili kulu oldukları çok aşikâr göründüğünden, rağbette olduğundan, bu rağbetin beleşçileri vardır, taklitçileri vardır, bu yolda istismarcılar da vardır.

Bir sahtesi vardır, bir hakikisi; üçüncüsü yok... Gayet kolay bir tasnif. Yeryüzünde bir iman var, bir küfür var. İmanlı insanın dinî hayatı yaşayışı tasavvuftur. İmânı ya tamamen olmayan insanın yaşantısı din dışıdır, ya da var ama kalbi fesat olanın münâfıklıktır.

O da esasında cehenneme gidecek münâfık olduğundan, tasnifte o da öteki gruba dâhil olmuş oluyor, mü'minler grubuna girmiyor. Tevbe etmezse, doğru yolu bulmazsa, o da mahvoluyor.

Allah bizi doğru yoldan ayırmasın. Allah bizi rızasının

yolundan bir göz yumup açıncaya kadar ayırmasın. Çünkü ayrılabilir insan. Hiç kimsenin övünülecek, gururlanılacak, garantilenilecek bir durumu yoktur.

Her zaman bizim büyüklerimizden öğrendiğimiz dua şu, Peygamber Efendimizden gelen dua, büyüklerimizin bize öğrettiği ve dualarımızın içinde her zaman okuduğumuz dua :

"—Yâ Rabbi! Beni bir an bile, bir göz yumup açıncaya kadar bile nefsime bırakma! Senden gayrının eline de bırakma yâ Rabbi! Ben sana kulluk etmek istiyorum."

Allah insandan tevfîkini çekerse insan zengin olabilir, ağa olabilir, paşa olabilir, general olabilir, başkan olabilir, Kârun olabilir, şah olabilir, melik olabilir ama cennetlik olamaz. Mühim olan Allah'ın rızasını kazanmaktır.

Allah kötü huylardan korusun, kötü yollara düşmekten insanı korusun. Ârif kullar olmayı cümlemize nasib eylesin…

19. TARİKAT

a. Tarikatın Lüzumu

1. Soru:

Tarikat ne demektir? Önceden tarikat var mıydı? Peygamberimizin sünnetinde şu anda karşı görünen bazı durumlar var. Örneğin, masa, koltuk gibi; bu husustaki görüşleriniz?

Tarikat, insanın kâmil bir müslüman olmak için eğitilmesi yolu demektir. Hepimizin iyi bir müslüman olmamız lâzım, kâmil bir müslüman olmamız lâzım. Bunun için bir eğitimden geçmemiz gerekiyor. Bu eğitimin ana meselesi, insanın nefsini yenmesidir, nefsini ıslah etmesidir... Sonra, güzel şeyleri öğrenmesidir, güzel ibadetleri yapmasıdır. Bu bir eğitim meselesidir, buna nefis terbiyesi diyoruz, tasavvufi eğitim diyoruz.

İnsan nefsini terbiye etmezse, felâkete uğrayacak diye Kur'an-ı Kerim bildiriyor. Nefsini terbiye eden de, felah bulacak diye bildiriliyor. Nefsin terbiyesi farzdır. Nefsin terbiyesinin usulüne de, tarikat derler. O şu usülle terbiye ediyor; bu, bu usülle terbiye ediyor. Yani, patlıcan yemeği yiyeceksiniz; birisi musakka yapıyor, birisi karnıyarık yapıyor, birisi bilmem ne yapıyor gibi. Neticede patlıcan yemeği yiyorsunuz, karnınızı doyuruyorsunuz.

Tabii, nefsin terbiyesi için uygulanan metodlar, Peygamber Efendimiz'in zamanından beri vardı. Hak tarikatlar, Peygamber Efendimiz'in sünnetini uygulayarak, insanın yetişmesi yolunu sağlamışlardır, kullanmışlardır. Hadis-i şerife, Kur'an-ı Kerim'e uygun, şeriata muvafık yoldan eğitmişlerdir. Sonradan, bu meseleleri iyi bilmeyen insanlar, veyahut bu tasavvuf yolunun çok kıymetli olduğunu, çok rağbet gördüğünü gören insanlar; başka başka yollar çıkartmışlardır.

Bunlar alim olmadıkları için, veyahut iyi niyetli olmadıkları

için, veyahut büyüklerinin sözünü tam anlayamadıkları için; başka yollar çıkartmışlardır. Onlara da bâtıl tarikatlar diyoruz. Hak dinler, bâtıl dinler olduğu gibi…

Din ama bâtıl din, din ama öküze tapıyor. Bunun şimdi doğrulukla bir ilgisi var mı? Japonlar güneşe tapıyor, Hintliler öküze tapıyor, hristiyanlar Hazreti İsâ'nın çarmıha gerilmiş putuna tapıyor. Olmaz! Yani, din ama yanlış. Din o zaman yanlış bir şey mi?

Dinin hepsi yanlış değil, İslâm doğru... Peygamberlerin ilk zamanlarında Hazret-i Mûsâ'nın öğrettiği de doğru... Hazret-i İsâ'nın öğrettiği de doğru... Ama sonradan bunlar biraz bozdular işi… Bunun gibi, tarikat tasavvuf yolunda da bazı bâtıl tarikatlar çıkmıştır.

Nasıl bâtıl tarikat? Meselâ, içki içiyor. İçki haram, nasıl içiyor? Bilmem. Arnavutluk'ta filanca gazeteci, falanca tekkeyi ziyarete gitmiş. Tekkenin şeyhi, gelen bu gazeteciye rakı ikram etmiş. Aklınız alıyor mu? Almıyor ama. olmuş. Gazete yazıyor. Neden? Bâtıl tarikat… Yani, İslâm'ı bilmiyor. Veya bilse bile, kafası yamuk. Mahzuru yok diye düşünüyor, içkiyi içiyor. Hâlbuki içkinin haramlığı Kur'an-ı Kerim'de var. Demek ki, bazıları bu işi bozmuşlar.

Bunun doğrusunu eğrisinden ayırmanın yolu nedir? Kur'an-ı Kerim'in terazisinde tartarsın. Peygamber Efendimiz'in yoluna uygun mu, değil mi diye ölçersin. Peygamber Efendimiz'in yoluna uygun olmayan, yol değildir. Kur'an'a uygun olmayan, bâtıldır. Buna göre değerini, ölçüsünü biçersin. Bu yanlıştır dersin.

2 Soru:

Müslümanların mutlaka bir tarikata bağlanması zaruret midir?

Müslümanın Kur'an-ı Kerim'in ayetlerine uyması farzdır. Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad efleha men zekkâhâ. Ve kad hàbe men dessâhâ*) "Nefsini terbiye eden felâh bulacak; terbiye etmeyen mahvolacak, perişan olacak!" (Şems, 91/9-10) buyruluyor ayet-i kerimede...

Nefsini terbiye etmen lâzım! Terbiye edersen felâh bulursun; terbiye etmezsen helâk olursun, mahvolursun! Nefsini de insan kendi kendine terbiye edemez. İnsan kendi kendisini tıraş bile edemiyor.

"—Haydi yap bakalım enseni tıraş!"

Yapamaz! Onun için bir başkası onun ayıplarını görecek, terbiye edecek, eğitecek...

Bunca mektepler niçin kurulmuş, bunca Millî Eğitim Bakanlığı müesseseleri niçin var? Eğitim için eğiticiler lâzım geldiğinden vardır.

Eğitimin en kıymetlisi, en güzeli de ma'rifetullahın öğretilmesidir. İnsanın nefsinin terbiye edilmesidir. Ahlâkının güzelleşmesidir, kötü ahlâktan insanın kurtulmasıdır. O halde herkesin buna ihtiyacı vardır. Herkesin en başta boynuna borç olan budur.

3.Soru:

Peygamber Efendimiz'in zamanında tarikat var mıydı? Şu anda bir tarikate, bir hoca efendiye bağlanmak gerekli mi?

Vardı, Tarikat-ı Muhammediyye'ydi. O tarikat Peygamber Efendimiz'in yoluydu işte. Biz de o yolda gitmeye çalışıyoruz.

Peygamber Efendimiz'e sahabenin bağlanması gerektiği gibi şimdi de bağlanması lazım! O zamanki insanlar bağlanıyor da şimdikiler niye boş kalacak? Peygamber Efendimiz'e bağlanmıyorlar mıydı o zaman?

Peygamber Efendimiz'in vârislerine, vekillerine bağlanacaklar.

4. Soru:

Bir alimimiz, "Bu zaman tarikat zamanı değil, hakîkat zamanıdır." demiş; ne dersiniz.

Tarikat, bir eğitim sonunda hakîkate ulaştırıyor insanı... İnsan nefsini yeniyor, iradesini kontrol ediyor, Allah'ın sevdiği işleri yapıyor; Allah'ın sevgili kulu oluyor, hakîkate ulaşıyor, ermiş kimse oluyor. Tarikattir yolu onun, başka türlü olmuyor o...

Kitap okumakla olsaydı, Allah gökten kitabı indirirdi, "Okuyun bunu!" derdi. Böyle olmuyor, sohbet yoluyla oluyor.

Peygamber Efendimiz gelmiş, 23 senede insanları İslâm'ın hakîkatlerine alıştırmış ve eğitmiştir. Eğitim yoluyla olduğu için kitap yoluyla, okumak yoluyla olmaz! Eğitimin içinde kitap olabilir ama, mutlaka bir eğiticinin olması şarttır ve öyle olmuştur.

Sonra bazı insanları öğretebilirsiniz, şunu oku, şunu ezberle filân diyebilirsiniz ama; fiilen göstererek şunu şöyle yap demek, çok yaygın bir eğitim tarzıdır. Usta-çırak yetiştirme usûlüdür. Gayet kolaydır. Görerek ve uygulamalıdır. Tasavvuf bunu yapıyor. Onun için, böyle olması şarttır.

5. Soru:

Bazıları; "Devir tarikat devri değil, imanı kurtarma devridir. Tarikat meyvedir, iman hakikatleri gıdadır, onun için asrımız tarikat devri değildir." diyorlar. Biraz açıklama yapar mısınız?

Muhterem kardeşlerim!

İmanı kurtarmak, en önemli şeydir. Tarikatın yaptığı da odur zaten. Tarikat, imanı sağlamlaştırma yoludur. Tarikatı bilirse insan görür ki tevhîd-i hakîkiye insan o eğitimle ulaşır. Yoksa taklitte kalır. Basireti açılmaz, gerçekleri göremez. O imanı kurtarma bile mümkün olmaz. İmanı kurtarmanın en güzel yolu o büyüklerimizin çizdikleri tasavvuf yoludur.

6. Soru:



Tarikate ve bir hak mezhebe uymamak günah mıdır?

Cahilliktir. Cahillik tehlikelidir; sonu vehamet olur. Çünkü bir hak mezhebe uymuyorsun. Sen İmâm-ı Âzam mısın? Neden hak mezhebe uymuyorsun? Uymuyor. Niye uymuyorsun? Sen kendi başına âyetleri hadisleri anlayacak, mezhep kuracak kadar çok allame bir insan mısın? Değilsin. O zaman bilene uysana be adam! Bir hak mezhebe uymuyor. Uymamak cahilliktir, yanlıştır; uy!

Onlar bu meseleleri incelemiş; bu işin profesörlerinin profesörü, onlara uymak lazım.

Bir insan tarikate girmese ne olur? Tarikate girmezse nefsini terbiye etmez. Nefsini terbiye etmezse, sevaplı şeyleri kazanmazsa, günahlarda devam ederse âhireti mahvolur. Ma'rifetullaha eremezse gafil giderse zarara uğrar; onun için bu hayırlı, faydalı şeyleri yapmaya çalışması lazım!

7. Soru:

Bir alim "Zaman tarikat değil belki hakikat zamanıdır." diyormuş. Ama günümüzde bir çoklarımız tarikat ehli olmuşlar.

Kendilerinden başkasını da müslüman görmeyenler mevcut. Kılık kıyafetle mi, sakal bıyıkla mı bu din kàimdir ki, sakalsıza selâm bile vermiyorlar.

“—Zaman tarikat zamanı değil.” diyen kişiyi ben tanıyorum, bildiğim bir kimse. Mübarek bir zâttı, Allah rahmet eylesin. Bizim Mehmed Zahid Kotku Hocamız’a Zeyrek camiinde imamken gelmiş. Hocamız Rh.A bizzat kendisi anlattı:

“—Ben Nakşbendî Evrâd-ı Şerifesi’ni okuyorum. Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri’ne muhabbetim vardır, hocamdır, üstâdımdır.” demiş.

Yâni kendisi hem zikir ve evrâdı okuduğunu hem de tarikat büyüklerinden bazı çok meşhur olan alimlere bağlılığının, sevgisinin olduğunu söylemiş. Samsun’da Mustafa [Bağışlayıcı] Efendi diye bir kardeşimiz var, kendisini, yani bu alimin de intisablı olduğunu söylemişti.

“Zaman tarikat zamanı değil, hakikat zamanı!” sözü ne demek?

Tarikat zaten hakikate götüren bir yoldur. Tarikat zaten sonunda insanı ma’rifetullaha erdirir, hakikate ulaştırır. O bakımdan arasında bir fark yoktur. Fakat tarikat erbâbı bu zamanda nasıl?

Tabii gerçek mutasavvıflar, gerçek alimler farklı... Nerede Yunus Emre, nerede Mevlana Celâleddîn-i Rûmî, nerede Eşrefoğlu Rûmî, nerede Hacı Bayrâm-ı Velî, nerede İbrahim Hakkı Erzurûmî... Onlar alim kimselerdi, âbid kimselerdi, fâzıl kimlelerdi, kâmil kimselerdi... Bu devirde de vardır. Ama bu devirde de, o devirde de o seviyede olmayan insanlar da vardır.

Yalnız her ne olursa olsun, insanın nefsini terbiye etmesi Kur’an’da emrediliyor. Onun için mecbur. Ma’rifetullahı öğrenmesi dinimizin emridir, Kur’an’ın, imanın asıl şartıdır. İhsân makamına ulaşmak en önemli şeydir. O bakımdan, hiçbir zaman insanlar nefis terbiyesinden, marifetullahı tahsil etmekten, güzel ahlâkı elde etmekten, tasfiye-i bâtından, tezkiye-i nefisten ve tehzîb-i ahlâktan uzak olamayacaklarından her zaman için,

herkes için bu şeyler lâzımdır. Binâen aleyh, öyle bir ayrıma lüzum yok.

Ama alimler çeşit çeşit usullerle İslâm'a hizmet etmeyi denemişler. Kimisi; "Şu metotla hizmet edelim, bu daha önemli." demiş. Kimisi; "Hayır, şu metotla hizmet edelim, şu daha iyidir." demiş. Ben o metotları biliyorum. Eskiden de böyle çeşitleri vardı. Bu zamanda da halkımız İslâm'a girsin diye çeşit çeşit metotlar uygulanmıştır. Herkes kendi metodunu uygulamış, talebelerini yetiştirmiştir. Talebeleri içinden iyi kimseler çıkmışlardır, güzel hizmetler olmuştur. Fikir farkları olabiliyor. Ama nefis terbiyesi mutlaka, her zaman lazım.

"Günümüzde birçokları tarikat ehli olmuşlar ama, kendilerinden başkasını müslüman görmüyor." diyor.

Bu iyi bir şey değil. Kendisinden başkasını müslüman görmemek doğru bir şey değil. Hatta iyi müslümanlık, kendisini en aşağı, âciz nâçiz bilip karşısındakine hüsnüzan etmeyi gerektirir. İyi müslümanlık budur. Böyle bir kimse varsa bu bütün erbâb-ı tarikatin hâli değildir, cahil bir iki kişinin hâlidir. Erbâb-ı tarikat mütevâzı insanlardır.

Yunus Emre'yi biliyorsunuz. Ne diyor:

Dövene elsiz gerek,
Sövene dilsiz gerek,
Derviş gönülsüz gerek;
Sen derviş olamazsın!

Gönülsüz ne demek? Mütevâzi demek.

Yani gerçek dervişler bu durumda değildir. Kötü misalleri bahis konusu etmeyelim. Her yerde kötü misal vardır. Kötü misalleri bahis konusu edersek, iş bitmez. Camideki kötü misalleri ele alıp onu anlatacağımıza; "Vay falanca adam şöyle, filanca adam böyle... Filanca cemaatten filanca şöyle yapmış, falanca filan böyle yapmış..." diyecek yerde güzel şeyleri anlatalım, teşvik edelim. Camiye gölge düşürmeyelim.

Mesela birisi diyor ki:
"—Niye camiye gelmiyorsunuz?"
"—Camide pabuç çalınıyor, ondan gelmiyorum."
Pabucu çalınan camideki cemaat, hırsız caminin cemaatinden değil ki! Hem cemaatin pabucu çalınıyor, hem de camiye iftira oluyor. Bunlar doğru değil.

Güzel şeyleri söyleyelim, oyuna gelmeyelim. Camiyle hırsızlık suçunu yan yana getirmeyelim. Nasıl Papa'yı bir çocuğun elini öperken resmini çekiyor. Sevimli göstermek için bu bir taktik…
Biz de kötü örnekleri yazmayalım! Nefsi terbiye etmek güzel şeydir. Allah'ı zikretmek çok sevaplı bir şeydir. Bunları kötü imajlarla yan yana getirmek, böyle düşünmek insanın kendisinin de zihninde bir kusurdur. Böyle olmak doğru değil.
O bakımdan bu tarzda düşünmek uygun değil. Bu kardeşimizin de böyle düşünmesi uygun değil. Bu misallerdeki kişilerin de kendisini tam müslüman sanıp başkasına selâm vermemesi, o da uygun değil.
Bu kardeşimizin bakış açısı da tenkide uğrayacak bir tarzda. Hem birincide, hem ikinci sorusunda kendisinde bir gariplik var.

"Kılık kıyafetle mi, sakal bıyıkla mı bu din kâimdir ki sakalsıza selam bile vermiyorlar." Diyor.
Sakalsıza da selâm verilir. Bildiğine de selâm verilir, bilmediğine de selâm verilir. İslâm kılık ve kıyafetle değildir. Hatta tasavvuf erbâbından birisinin güzel bir şiiri var:

Dervişlik olaydı tac ile hırka;
Alırdık biz dahi otuza, kırka…

"Bu sarıkla cübbeyle olacak bir şey değildir, gönül terbiyesiyle olacak." diye onlar da söylemişler, bu kardeşimiz gibi...
Esas olan şekil değildir, özdür. O bakımdan kimseyi hor görmemek esastır.
Demek ki bu kardeşimiz bazı cahil kimselerle karşılaşmış,

onlara kızmış. Öyle anlaşılıyor. Onları tenkit ediyor. Tenkitleri haklı. Tenkit ettiği kimseler kusurlu. Fakat kendisi de hep menfî şeyleri dile getirmek dolayısıyla, yanlış bir durumda. Bu soruyu soran kardeşimiz de kendisine dikkat etsin!

"İmansızlık ve hayasızlık almış yürümüş, kişiler zikirle vakit geçiriyorlar. Hani emr-i bi'l-mâruf? Bilmiyorsan malınla canınla neden bu yolda fedakârlıkta bulunmazsın?" diyor.

İmansızlık ve hayasızlık almış yürümüşse, tabii onunla emr-i mâruf yapılacak, nehy-i münker yapılacak bir mücadele gerekiyor. Yalnız emr-i mâruf nehy-i münker yapmak için kadro lazım. Kadronun da emr-i mâruf ve nehy-i münkerin de şartı vardır. Açın meselâ *Tenbihü'l-Gàfilîn* kitabını; "Kimler emr-i mâruf nehy-i münker yapabilir?" diye açıklıyor.

Cahil emr-i mâruf nehy-i münker yaparsa, kaş yapayım derken göz çıkartır, gönül yıkar, insanları küstürür. Onun için emr-i mâruf nehy-i münkerin birtakım şartları vardır. O şartlara sahip olmadan insan emr-i mâruf yapamaz. O zaman kaçırtır, herkesi küstürtür, darıltır.

Nitekim kendisi de misal vermiş, bazı kimselerin tavırlarından rahatsız olmuş. Demek ki ham oldu mu insan faydalı olamıyor. Binâen aleyh, olgunlaşmak esastır. Dinimizin esası budur. İnsan olgunlaşacak. Olgunlaşma da bir olgunluk eğitiminden geçerek olur. Binâen aleyh, o olgunluk eğitiminin bir parçası olan zikri de küçük görmek yanlıştır. İnsan bir müddet zikirle meşgul olur, halvetlere girer, kemalâtı elde eder. Ondan sonra öbür tarafta mürşid-i kâmil olur.

Eşrefoğlu Rûmî buradan kalkmış, Hama şehrine gitmiş, Suriye'ye... Orada Sâdeddîn-i Hamevî Hazretleri'nden üç erbain çıkartmış. Yani kırk gün, kırk gün, kırk gün; 120 gün, dört ay tenhalarda halvet yapmış. Ama ondan sonra Eşrefoğlu Rûmî olmuş, büyük alim olmuş, büyük şeyh olmuş, büyük evliyâdan olmuş. Demek ki bir olgunluk eğitimini takip etmeden olmaz.

Ayrıca zikrullahı Allah emrediyor. Allah'ın emrettiği bir fiili küçük görmek doğru değildir. “Allah'ın ismini zikredin. Çok zikredin!” diye emrediyor. Kusur Allah'ı zikretmesinde değildir. Müslümanların vazifeleri çoktur. Çok vazifelerden bir tanesini yapar da ötekileri yapmazsa insan, zaten kusurlu olur.

Mesela namaz. Bir adam namaz kılsa, bir vazife namaz; oruç tutmasa, zekât vermese, hacca gitmese bu adamı methedebilir miyiz? Edemeyiz. Çünkü müslümanların vazifeleri çok. Namaz da kılacak, oruç da tutacak, hacca da gidecek, zikirle de meşgul olacak, tüm vazifeleri yapacak; yarım yaparsa yarım insan olur diye. Onun için, “Bir kimse zikirle vakit geçiriyor da ötekini yapmıyor!” gibi bir tenkit iyi bir tenkit değil.

Zaten bu zikirle meşgul olan insanların çoğu emr-i mârufu nehy-i münkeri yapıyor, İslâm'a hizmeti yapıyor ve parasını verip de hayrı hasenâtı yapan ekseriyâ bunlardır. Bir envanter çıkartın, inceleyin; ekseriyâ olgun müslümanlar zikirle meşgul olanlardır. Haberiniz olsun. Hacca gidenler, hayır yapanlar, cihad edenler, Allah yolunda malını verenler hep onlardır.

Biz de erbâb-ı zikiriz, el-hamdü lillah. Emr-i mâruf da yapıyoruz, nehy-i münker de yapıyoruz. Müşahhas bir misal olsun diye kendimizi de ortaya koyalım da mesele iyice anlaşılsın.

[Cami cemaatine; “Gel kardeşim, şurada Es'ad Hoca var, gidelim, dinleyelim, bakalım neler öğreniriz...” diyorum, “İşim var, gelemem. Bizim din adamlarımıza ne olmuş... Cami var, TRT var, Mevlid okuyorlar, dualar ediyoruz. 163. madde kalkmasın, Ayasofya açılmasın.” diyor. Ortalık bunlarla dolu.] diyor.

Yaygın bir cehaletin, cehaletle dolu devirlerin sonunda tabii tarla ekilmezse, sürülmezse, ayıklanmazsa diken doldu... Uzun zamanlar din eğitimi yapılmadı. Mektepler açıldı, şimdi ilim irfan erbâbı yavaş yavaş yetişmeye başladı.

O söyleyen kimsenin, “Bizim din adamlarımıza ne olmuş?” dediği, biz de o din adamlarındanız. Onları da biz yetiştirdik. Ben İlâhiyat Fakültesi'nde profesörüm. TRT'yi idare eden şahıslardan çoğu da benim talebemdir. Bugün Diyanet'in başındaki adam da

benim talebemdir.

Geçtiğimiz Diyanet İşleri reislerinden iki tanesi, üç tanesi de kaderin sevkiyle bizim önümüzden geçti, imtihan ettik, talebemiz oldu. Çoğu talebemizdir. Demek ki “Bizim din adamları” dediği aslında benim, bizim din adamlarımız. Böyle iki türlü üç türlü ayrım yapmasına lüzum yok.

TRT’de bir din eğitimi var; ama yeterli değil. İnsan “Sabahleyin kahvaltı ettim.” diye öğle yemeğinden geri kalıyor mu? İkindi yemeğinden, akşam yemeğinden geri kalıyor mu?

Kalmıyor. Binâen aleyh, TRT’de haftada bir beş dakikalık dinî konuşma var; yetmez! Camideki konuşmalar; yetmez! İmam-Hatip okulları; yetmez! Bu din eğitimi, din öğretimi uzun iştir, hayat boyu devam eden bir iştir. Bu eğitimle insanlar yoğrulacak, iyi insan olacak. Öyle küçücük dozajlarla, azıcık koklamalarla, kokusunu uzaktan koklattırmakla insan eğitimli olmaz. O bakımdan, çok çalışılması gerekiyor. Yeterli değil.

O kardeşimizin camiye gelmesi lazım. TRT’yi de dinlesin, evinde de çalışsın. Onlar da yetmez, ayrıca ilmini arttırmak için başka kurslara da gitsin. Arapça da öğrensin. Tefsir kitapları da okusun. Hadis kitapları da okusun, ki epeyce bilgisiz olduğu anlaşılıyor.

163’ün kalkması hepimizin arzusudur. Çünkü dinin ahkâmını uygulansın diye söylemek suç telakkî ediliyor. Bunun için cemiyet kurmak suç telakkî ediliyor. Müslümanın kafa yapısına ters.

“—Bu bir antidemokratik durumdur, vicdan hürriyetine karşıdır.” diye çeşitli konuşmalar yapılıyor. Onun için kaldırılmasını temenni ediyoruz. Camide insan bir hoca efendi hutbede “Faiz haramdır.” dedi diye hapsi boylayabiliyor. Faizin haram olduğunu Kur’an-ı Kerim söylemiş.

“—İslâm’da içki içilmez. Devlet içki üretmesin.” dediği zaman; “Vay sen devletin müesses, kurulu nizamını dinî esaslara uydurmaya çalışıyorsun!” diye hapse gidiyor.

Bu bir haksızlık oluyor. Çünkü Kur’an söylemiş, ben

söylememişim ki... Kur'an'ın sözünü nakleden hoca hapse gidiyor diye, bu bir haksızlıktır diye kaldırılmasını istiyor. Binâen aleyh, onun kaldırılmasını isteyecek.

Ayasofya da Fatih Sultan Mehmed'in cami yaptığı bir müessesedir, camidir. Vakfederken "Burası cami olarak kullanılsın!" diye emretmiş. Onun vakfiyesine uymamak günahtır. Uyulması lazım. Ben malımı mülkümü tahsis edeceğim, ondan sonra, "Ben öldükten sonra bu mallar şu hayırda kullanılsın." diyeceğim, kullanılmayacak. Günahtır bu! Vakfeden kimsenin şartına uymamak günahtır. Onun için, biz hepsini istiyoruz.

İstemek de mi yasak? Güzel şeyleri temenni etmek de mi yasak? "Zulüm kalksın, haksızlık kalksın, kanunlar daha âdil olsun demek de mi yasak? Bu zaten gazetelerde denilip duruyor.

Demek ki o kardeşimiz çok cahilmiş. Demek ki TRT'den haftada beş dakikalık öğrendiği dinî bilgi doğru düzgün dinî bir vicdanının oluşmasına bile yetmemiş olduğu anlaşılıyor. O kardeşimizin çok daha bilgilere muhtaç olduğu anlaşılıyor. Allah ıslah etsin.



Bu durumlar yaygın. Ama çok güzel gelişmeler de var. Sizler de bizler de çok söyleyip çalıştıkça, gayret ettikçe düzelecek inşaallah.

b. Mürşidin Konumu

Soru:

Tarikata girmek istiyorum ama, mürşidler kul ile Allah arasına girmiş olmuyor mu? Şirke düşmekten korkuyorum.

Mürşidler Peygamber Efendimiz'in varisleridir. Peygamber Efendimiz'in sahabesiyle durumu nasılsa, sahabenin Peygamber Efendimiz'e karşı durumu nasılsa, mürşidlerle müridler arasındaki durum da aynıdır. Peygamber Efendimiz sahabesinin Allah'la arasına girmiş denilebilir mi? Öyle şey olur mu? Allah'a götürüyor. Allah'a götüren yolda rehber ve kılavuz oluyor. Onun için, araya girmek diye bir yorum yanlıştır.

Şirk, Allah'ın varlığını yanında bir başka varlık tasavvur etmektir. Bir insanın hocasını sevmesi Kur'an'ın emridir, dinimizin gereğidir. Hadis-i şeriflerin gereğidir. Hocasına bağlanması da ondandır. Bütün mesele, ciddî bir hocaya, gerçek bir mürşide bağlanmaktır. Ona bağlandığı zaman zâten, onun mâni olmadığını, bil'akis rehber ve kılavuz olup, elinden tutup hayra ve hakka götürdüğünü görecektir.

c. Tarikat ve Toplum Hayatı

Soru:

"Günümüz toplumu tarikata uygun değildir. Bir yere kapanıp zikir yapmaktansa, dışarıda insanlara İslâm için hizmet yapmak gereklidir. Bunun için tarikat gereksizdir." deniliyor. Bu söze bağlı olarak, günümüzdeki tarikat anlayışı konusundaki düşünceniz?

"Günümüz toplumu tarikata uygun değildir." diyemiyoruz. Olaylar da öyle göstermiyor. Amerika'lı bile, yahudi bile, Fransız,

İngiliz, Alman bile müslüman olup tarikata girebiliyor. Hattâ Abdülkadir es-Sûfî'nin Londra yakınında ayrı bir yer aldığı, ayrı okullar açtığı, helâl gıda satılan ayrı bir süpermarket açtığı, İslâmî bir topluluk meydana getirmeğe çalıştığını biliyoruz.

Toplum tarikata uygun değilse, İslâm'a uygun değilse; o zaman, müslüman olan insan topluma uymuyor, toplum içinde kendi varlığını sürdürmeğe çalışıyor. Biz de öyle yapıyoruz. Biz de Türkiye'deki çevre içinde, ortam içinde, çeşitli gayr-i İslâmî tesirlerin karşısında hanımlar giyim bakımından; erkekler sakal, namaz vs. konularda herkes, "Öz inancıma uygun yaşayayım!" diye bir direnç gösteriyor. İnsan ille topluma tâbî olmuyor, bazen de topluma karşı çıkarak, direnç göstererek bazı haksızlıkları engellemeğe çalışıyor.

O bakımdan, toplum tarikata uygun değilse, tarikat da gerekli bir eğitimi —iç eğitimi, ahlâk eğitimi— veriyorsa; o zaman, toplumun ihtiyacı var buna... Toplumun değişmesi lâzım! Bu inadından vazgeçsin, şu ahlâk eğitimi yapılsın da, hayâlî ihracatlar, arsızlıklar, yüzsüzlükler vs. bitsin! Ahlâk toplum için gerekli olduğu için, ahlâk eğitiminin yapılması gerekli olduğuna göre, bu taraftan da bakabiliriz bu konuya...

"Bir yere kapanıp zikir yapmak" sözüyle tarikata bir sataşma oluyor. Bir iddia, bir kötüleme oluyor. Tarikat sanıldığı gibi böyle değildir. Belki, böyle yapanlar hristiyan rahiplerdir. İslâm'dan önceki mistikler böyle yapmışlar. Uludağ'a çekilmiş, —onun için keşiş dağı denmiş— orada ibadet etmiş. Mağaraya çekilmişler veya Niğde Aksaray'daki peribacalarının olduğu yerlerde, vs. böyle dünyayı terk ederek, târik-i dünya olarak, evlenmeyerek, ruhbanlıkla, ibadetle meşgul olmuşlar.

İslâm böyle değildir. İslâm'da mutasavvıfların hepsi bir meslek sahibidir. Meselâ, okuyun *Tezkiretü'l-Evliyâ*'yı: Ya attârdır, ya kassâbdır, ya nessâcdır, dokumacıdır... Çünkü, elinin emeğiyle kazanmak sevap olduğundan çalışmışlardır. İbadetini çalışırken yapmışlardır. Çalışıp da sevap kazanmayı düşünmüşlerdir. Çalışıp kazandıklarıyla hayır yapmayı düşünmüşlerdir.



İslâm tasavvufunda böyle bir kenara çekilip de, toplumdan kaçmak yoktur. Bazı zamanlar yapılan bir *halvet* var; o da eğitim içindir. Hiç bir kimse üniversitenin son sınıfına gelmiş bir öğrenci, tam proje devresinde evinden üç gün dışarı çıkmadı, projeyi yetiştirmek için gece gündüz çalıştı diye onu suçlayamaz. Çünkü, nihâyet bir proje hazırlayacak, imtihanlara hazırlanıyor. Bu normal bir şey...

Tarikatta da eğitim için bazı eğitim şekilleri vardır. Kırk gün halvete girecek, zikir yapacak; gönül gözü açılacak, ma'rifetullaha erecek, Allah'ın sevgili kulu olacak. Kırk gün orda bir ibadet vardır amma, ondan sonra da çıkıp hizmet vardır.

Meselâ: Eşrefoğlu Rûmî Hama'ya gitmiş. Hama'daki Saâdeddîn-i Hamevî Hazretleri'nden üç defa halvet, erbaîn, çile çekmiş. Yüz yirmi gün, dört ay yâni... Dört ay devamlı ibadetle meşgul olmuş ama, ondan sonra gelmiş İznik'te, halkın eğitimiyle, irşadıyla, dervişlerin yetiştirilmesiyle, dînî ilimlerin öğretilmesiyle meşgul olmuş.

Ayrıca, kendileri de yine kazançlarını kendileri sağlamaya dikkat etmişler. Ahmed-i Yesevî Hazretleri'nin nasıl geçindiğini biliyorsunuz. Kaşık yontarmış, kaşıklarını pazara gönderir, sattırırmış. Hattâ kendisi gitmezmiş. Hayvanın iki tarafındaki küfeye koyarmış, dehlermiş hayvanı... Hayvan gider orda pazarda dolaşırken, herkes kaşıkları alırmış parayı içine bırakırmış. Eğer adam parayı vermezse, parayı verinceye kadar hayvan onun önünden ayrılmazmış.

Böyle şeyler anlatılıyor ama, şunu çok net olarak biliyoruz ki, çalışıyorlar. Kimseye yük olmadan, alnının teriyle geçiniyorlar. Cihad ederek geçiniyorlar. Ticaret var, cihad var, hizmet var... Zikir de var ama, müsaade et de geceleyin saat iki ile üç arasında yarım saat zikretsin, Allah Allah desin, gözyaşı döksün! O da var çünkü hadis-i şerifte...

Eve ekmeği, peyniri götürmeyi unutmak, Orhan Veli'de var... "Böyle güzel havalarda ekmek peynir getirip götürmeyi unuttum." diye o söylüyor. Bizimkilerde yok...

d. Nakşî Tarikatı

1. Soru:
İmam-ı Rabbânî Hazretleri, Nakşî Tarikatı için, "Bu tarikatın bidâyeti nihâyetinde mündemicdir." demiş; bunun mânâsı ne?

Bunun mânâsı: "'Başındayım bu işin; Allah'ın sevgili kulu olamadım!' gibi bir duyguya düşmeye lüzum yoktur. Çünkü, çok kestirme bir yoldur. İşin içine girdiği anda, duygularının ve kabiliyetinin nisbetinde çok yüksek mertebeye çıkabilir." demektir. Yâni, uzun bir zaman gerektirmez, bir göz yumup açıncaya kadar, güzel bir noktaya gelmesi mümkün olabilir.

2. Soru:
İhvanlık nedir?

İhvanlık, kardeşlik demektir. Özel mânâsıyla; bir kimsenin bir

tarikata girip derviş olması, şeyhine bağlı öteki kimselerle tarikat kardeşi olmasıdır. Usulü, erkânı tasavvuf ve âdâb kitaplarında yazılmıştır.

3. Soru:
Tarikatta yaşanılan olayları, yorumlatmak üzere daha tecrübeli birisine anlatmak uygun olur mu?

Olabilir. Bu yakın tarikat arkadaşı, dert arkadaşı, tecrübeli bir kimse olabilir. Doğrudan doğruya şeyhin kendisi olabilir.

4. Soru:
Bir cemaat bırakılıp başka bir tarikata gidilebilir mi, mes'uliyeti var mı?

Bırakılacak cemaatte bir uygunsuzluk görülmüşse, o zaman bırakılır. Mübarek bir cemaatse, o zaman bırakılmaz. Eğer bozuk bir yerse, bırakmak mecburiyeti vardır.

e. Tarikattan Koğulma

1. Soru:
Mürid ne zaman tarikattan çıkar?

Mürid esas itibariyle, şeyhine olan bağlılığı zedelendiği zaman, tarikattan çıkar. Hatâsından döner tevbe ederse, o zaman durumu düzelebilir ama, zedelenen şey de kolay kolay eskisi kadar sıhhatli olmaz. Yamalı şey, aslı gibi olmaz.

Onun için insan vazifelerine dikkat etmeli, günahlardan uzak durmağa dikkat etmeli! Diline sahip olmalı, gıybet dedikodu yapmamalı; hele hocasının, pirlerinin, din büyüklerinin hakkında bir şey düşünmek; bunlar çok perişan eder insanı... Onlara dikkat etmek gerekiyor.

2. Soru:



Tarikattan kovulmak nasıl, ne şekilde olur. Bu hale düşen kişinin kurtuluş çareleri nelerdir?

İnsanın Allah yolunda yürümesi lâzım, ahdine vefâ göstermesi lâzım, sözünde durması lâzım! Sözünde durmayınca, vefâsız olur, onun cezâsını çeker. Eğer edepsizliği varsa, tarikattan kovulur, mânevî hayatta cezâya uğrar. O zaman çok büyük bir felâket olur.

Nitekim, bir ilde bir kardeşimizle tanıştık. Bir başka şehirde bulunan bir hocaya bağlıymış eskiden... Sözünü dinliyormuş, tavsiye ettiği tesbihleri yapıyormuş. Fakat bir kaç defa meclisine gittiği zaman bakmış ki, sünnet-i seniyyeye, hadislere, şeriate uymayan acaib sözler söylüyor, işler yapıyor... Yanlış tavsiyelerde bulunuyor.

Kendisinin az çok okumuşluğu var... "O zaman uyanmadım. Hep sevdiğim için; seven kimse sevdiğinin kusurunu pek görmez, uyanmadım." diyor. "Bir gece rüya gördüm. Rüyamda Peygamber

Efendimiz'i gördüm. Bizim tekkede yangın çıkmış...” diyor, kendi bağlandığı tekkeyi anlatıyor. “Geliyorum telâşla, ‘Yâ Rasûlallah, tekkemizde yangın çıktı!’ diyorum. Peygamber Efendimiz de, ‘Bizim öyle bir tekkemiz yok!’ dedi.” diyor. Demek ki, Rasûlüllah Efendimiz nazarında, mâneviyat aleminde makbul olmayan bir yol olduğu böylece anlaşılıyor.

Daha başka bir iki rüya daha görmüş. Oradan anlamış ki, hocası salâhiyetsiz bir kimse... Asıl hocası yaşlı bir zat imiş; ona bir vazife vermiş ama, o vazifeden sonra o biraz bu yolu istismar edince, tard olunmuş. Artık böyle yanlış işler yapmağa başlamış.

İnsan haram yememeğe çok dikkat etmeli, vazifelerini güzel yapmağa çok dikkat etmeli, şeriatın emirlerini iyice tutmaya, haramlardan uzak olmaya, yasak olan şeylerden uzak durmağa dikkat etmeli; aksi takdirde, böyle bir mânevî tokat yedi mi, çok fenâ olur. Allah korusun...

“—Eğer bir insan böyle bir mânevî tokat yese, rüyada da sen böyle bir insansın diye gösterseler, ne olur?”

Çaresi tevbedir kardeşlerim! Her çâresiz işin çâresi vardır. Tevbe edecek, gözyaşı dökecek, pişman olacak... Diyecek ki:

“—Yâ Rabbi! Ben bu işimi anladım. Rüyada da bana gösterdiğin gibi, yanlış yolda olduğumu anladım, hatamı da biliyorum. Tevbe ettim, hatamı bıraktım. İyi yola giriyorum, iyi şeyler yapacağım. Ne emredersen yapmaya hazırım!” diye tevbe eder de yolunu düzeltirse, Allah kabul eder.

Bir insan ne kadar çok günah işlerse işlesin, candan tevbe edince, Allah bağışlar; bunu bilin! Allah'ın rahmetinden ümit kesmek yoktur.

Ben öyle birisine rastladım. Kayıkçı, filozof gibi konuşuyordu. Biraz Bektâşî tekkesi terbiyesi almış, ağzı kalabalık:

“—Biliyorum, Allah beni affetmez.” diyor.

Bilmiyor. Hiçbir şey bilmiyor, çünkü Allah ümitsizliği yasaklamıştır:

لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ (الزمر:٥٣)

(*Lâ taknetû min rahmeti'llâh*) "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin!"(Zümer, 39/53) buyurmuştur.

Tevbe edince, Allah her suçu affeder. İnsan eğer kendisinin bâriz bir hatasını biliyorsa, o hatayı bırakacak, bir daha yapmamaya niyet edecek, azmedecek; "Yâ Rabbi, ben bu hatâyı yaptım, çok edepsizim. Biliyorum büyük günah... Bir daha yapmamağa azmettim, beni affet!" diyecek, pişmanlık duyacak, gözyaşı dökecek; Allah affeder. Ondan sonra da doğru yoldan yürüyecek, iyi şeyler yapacak.

Bu tarikattan kovulma denilen şeyler olur. Adam edepsizse, edepsizliğini de anlamıyorsa, istismar ediyorsa veyahut vazifelerini yapmıyorsa; o zaman, böyle mânevî tokatlar yer. Kendisi görmez belki, başkasına gösterirler. Veyâhut kendisi görse de, aldırmaz. Rüyada gösterirler, aklını başına toplamaz, yanlış yolundan vaz geçmez.

Birisi böyle milletten para topluyormuş. "Cami yapacağım, bilmem ne yapacağım!" filân diye toplayıp, kendi hanını, hamamını yapmakta kullanıyormuş, kendi işine harcıyormuş. Bir başkası rüyada görmüş ki, yaptığı hanın, hamamın her tarafında yılanlar, çıyanlar kıvranıyor. Yâni, haramla yapıldığının sembolü oluyor. O kendisi görmüyor ama, başkasına Allah gösteriyor.

O bakımdan, haramdan kaçınmağa, Allah'ın emirlerini tutmağa gayret edelim!

f. Başkalarının Toplantısına Katılma

Soru:

Bulunduğumuz yerde başka bir cemaate bağlı arkadaşlar var... Onlar her akşam hatme yapıyorlar. Arada bir katılıyoruz, mahzuru var mı?

Mahzuru olmaz esas itibariyle ama, bazı cemaatlerin liderleri bizimkilerin yakasına yapışıyorlar... Bu bizimkilerin de bir imtihanı oluyor; onun için pek ses çıkartmamayı da düşünüyorum. Yakasına yapışıyorlar:

"—İlle bizim tarikata gel!" diyorlar.

"—Yâhu, ben bir yere bağlıyım!" diyor.

"—Yok, bize gel!" diyorlar.

Meselâ filân efendi[53] filânca şehirde gitmiş, bir hocaefendiye:

"—Sen bizim tarikata gel!" demiş.

"—E, ben bir yere bağlıyım!"

"—Nereye bağlısın?"

"—İskenderpaşa'ya..."

"—E, İskenderpaşa'nın hocası vefat etti."

"—Vefat etti ama, yerine başka hoca var. Makam duruyor. Filanca reisicumhur öldü; ondan sonra bitiyor mu? Vazife devam ediyor. İnsanlar yaşadığı müddetçe, irşad vazifesi kıyamete kadar devam edecek!"

"—Yok, sen bize gel!"

"—Yok, ben yerimden memnunum, gelmem!" demiş.

Bizim bir genç çocuk, filânca hocaya[54] gitmiş; ona:

"—Ben sizin kurslarınızda kalabilir miyim?" demiş.

"—Kal ama, bizim tarikata gir!"

"—Ben İskenderpaşa'ya bağlıyım!"

"—Sünnet-i seniyyeye daha bağlı bir dergâh olduğumuz için bize bağlan!" demiş.

Gelmiş bir hocaya[55] sormuş. Hoca da demiş ki:

"—O da halifedir, o da halifedir; kime gitsen olur." demiş.

Pekiyi, ahid ne oldu, verilen söz ne oldu?

---

[53] Musa Topbaş

[54] Mahmut Ustaosmanoğlu

[55] İskenderpaşa Camii imamı Mehmet Demir

Hani ey zâlim bizimle ahd ü peymân ettiğin?

Müşteri çalmak, talebe ayartmak ne oluyor?
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[56]

وَلاَ كَثُرَتْ أَتْبَاعُهُ إِلاَّ كَثُرَتْ شَيَاطِينُهُ (حل. هناد عن عبيد بن عمير مرسلاً)

(*Velâ kesüret etbâuhû*) "Bir insanın etbâı çoğalırsa, (*illâ kesüret şeyâtînühû*) ancak şeytanları çoğalır." buyurmuş.

Çünkü, her birisi bir dert, her birinin derdiyle uğraşacak! Her birisi bir dert, bir yük yâni...

Teklif eden kimsenin teklif etmesi, soru soran kimsenin soru sorması, cevap veren kimsenin cevap vermesi tasavvuf değildir. Bu üç olaydaki üç şahıs tasavvufa uygun bir iş yapmıyor. Yaptıkları tasavvuf değildir, dîvâneliktir.

Bir arkadaşımız rüyada kardeşini görmüş. Kardeşi ama, "Bu Rasûlüllah'tır." demişler. Rüya, hikmetleri var… Sonra rüyada Hocamız'ı görmüş; Hocamız ama "Bu Rasûlüllah'tır." demişler. Sonra bir başka rüyada Rasûlüllah Efendimiz'i görmüş. Efendimiz elinde bir kâğıt, rüyayı gören kimseye gösteriyor; kardeşine de bir şey demiyor, buna da bir şey demiyor. Elinde bir kâğıt...

"—Bu nedir?" diye dün bana sordular. Tabii isim zikretmiyoruz. Rüyaları bana naklettiler. O da dinliyor. Ben de rüyanın yorumunu söylüyorum.

Bu şahıs bizim İskenderpaşa'yı bırakmış da falanca yere gitmiş. İyi güzel, filanca yere gidiyorsun ama, bu Rasûlüllah'ın

---

[56] Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.III, s.274; Hünnad, *Zühd*, c.I, s.327, no:597; Ubeyd ibn-i Umeyr Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.69, no:14886; *Camiü'l-Ehadis*, c.XVIII, s.404, no:19734.

rüyada gösterdiği kâğıt, ahid demektir. “Hani sen bir yerle ahid yapmıştın? Ne oldu senin bu ahdin?” demektir.

Sonra bak, “Mehmed Zâhid Efendi de Rasûlullah’ın yolunda.” demektir. “Sen de Rasûlüllah’ın yolunda gitmek istiyorsun. Bu dergâh Rasûlüllah’ın yolu demek. Senin burayla bir ahdin, bağlantın var; ne oldu bu ahid?” demektir bu…

İnsanlar çeşitli şekillerde imtihan olur. Müridin imtihanı da çok çeşitli olur. Tabii bizim imtihanımız çok daha büyük olur. Bizim derdimiz çok daha büyük olur.

Allah hepimize yardım etsin. Size de, bize de, herkese yardım etsin. Herkesin hayrını, iyiliğini isteriz.

Şahsen Allah beni –hamd ü senâlar olsun- sizlere muhtaç etmedi. Benim sizden herhangi bir kimseye ihtiyacım yoktur. Ne parasal yönden, ne bir başka yönden... El-hamdü lillah bana yetecek, benim de başkasına yardım edecek imkânları bana Allah Ankara’dayken nasip etti; evim vardı, arabam vardı, imkânım vardı. Benim kendi kendime Ankara’da da bir itibarım vardı, el-hamdü lillah.

Üniversitede profesördüm. Her yere çağrılıyordum; konferans için çağrılıyordum, yurt dışına çağrılıyordum. Avustralya’dan, Almanya’dan, Hollanda’dan, Amerika’dan, Güney Afrika’dan talepler geliyordu. Ben orada kalabilirdim. Maaşım yetiyordu, maaşım artıyordu, ben başkalarına karz-ı hasen veriyordum. Karz-ı hasenler alanların üzerinde hâlâ durur... Lüksüm yok, paranın fazlasını nereye harcayacağım, harcayamıyordum.

Benim böyle bir işi zorla yapmak, reislik filan isteği de yoktu içimde, üstelik de böyle şeyleri, kalabalığı ve sâireyi sevmiyordum...

“—Köyde bir ev alır da tenhada kalır mıyım?” diye birkaç defa teşebbüs etmiştim. “Tavşancıl’da bir ev mi alsak, oraya mı yerleşsek?” diye... Her seferinde Hocamız mâni olmuştu. Bir seferinde demişti ki:



“—Evlâdım, küçük yerlerde insanın kadrini, kıymetini bilmezler. Mücevherci bilir mücevherin kıymetini... Büyük yerlerde bilinir, küçük yerlerde kıymetini bilmezler, ezâ cefâ ederler. Olmaz, o köye gidemezsin.” dedi.

Bizim arkadaşlar bir kooperatif kurmuşlar:

“—Seni de ortak edelim, sen de filanca yere gelir misin hocam?” dediler.

“—Sorun Hocamız’a, ben soramam.” dedim.

Ben Hocamız’ın damadıyım o zaman, henüz böyle bir görevle yükümlü değilim. O arkadaş da gitti, Hocamız’a dedi ki; “İşte filanca yerde bir arsa alacağız, bu da ortak olsun mu?” diye benim nâmıma sorunca, ona çok sert bir çıkış yaptı. Tabii aslında o belki dolaylı olarak bana demek... O da dudağını ısırarak geri döndü; “Hocamız hiç müsaade etmiyor.” dedi.

Ben biliyordum zaten öyle ufak tefek şeye müsaade etmeyeceğini... “Bir köşeye kaçıp da hizmetten uzak durma!” diye emir bize demek öyle olmuş oluyor.

Böyle bir şeye bizim ihtiyacımız yok da, bir vazifeyi götürmeğe çalışıyoruz. İnsanlara hadis-i şerifleri, Allah'ın yolunu anlatmağa çalışıyoruz. Size de bazı şeyleri öğretmeğe, sevdirmeğe çalışıyoruz.

E tabii, millet çalgı seviyor, gösteri seviyor, başka şeyleri seviyor... Oraya gidiyor, buraya gidiyor. Falanca dergâh, gelene sigara ikram edermiş. Dergâhın başındaki şahsın düğün salonu varmış, düğün salonunda içki ikram edilirmiş. Millet bunlara aldırmıyor, bakmıyor; ne taraf daha keyifli, o tarafa transfer oluyor.

Biz de transfer olmasın diye, transfer ücretini mi arttıracağız burada? "Aman oraya gitme, burada ücretin daha fazla olacak!" mı diyeceğiz?

Nasıl yaparsa yapıyor, o da onun imtihanı... Ama işte bak, Efendimiz konuşmadan kâğıt gösteriyor. "Bu bir ahid" demek, "Ahdinden ne haber?" demek.

Bir doktorun tedâvi görmekte olan bir hastası var... Öteki doktor, "Ona gitme, bana gel!" diyor. Olmaz ki, ayıptır. Hastanede bile bir doktorun meşgul olduğu hastaya, öteki doktor gelip karışmaz.

"—Kimin hastasısın sen?"

"—Filâncanın..."

"—Ona söyleyin derdinizi!" der, karışmaz. Bu bir normal şey...

Onun için, şimdi o hatmeye gitme demiyoruz, git ama kurtların eline düşme!

O hatmeye katılırsın, bazıları kuzucukları yemek ister. Gidersin, ondan sonra; "Tamam, bizim tekkeye bir kuzu geldi." derler, postunu yüzerler, üstüne otururlar, kuzunun etini de kebap yapıp yerler. O duruma düşme!

2. Soru:

Size bağlı dervişlerden bazıları da, başka bir cemaatin sohbetlerini takip ediyorlar, bize de seyrek olarak geliyorlar.

Tabii, bir insan başka başka hocaların derslerine de gidebilir fakat o hocalar aklı başında hoca ise... O hocalar aklı başında hoca değilse, mürit kapıcı hoca ise, gıybet yapıcı hocaysa, hemen gelene sorarlar:

"—Sen neredensin?"

"—Falanca yerdenim."

"—Sen oradan ayrıl, buraya gel!" bilmem ne filan diye kötüleme çalışması yaparlar.

Oralara giderken yavaş yavaş kendi cemaatinden soğur, uzaklaşır ve sonuçta tekkesinden olur.

O bakımdan tecrübemiz, onlar pek uygun olmuyor ama doğru düzgün bir alimin sohbetine gidilebilir, sohbeti dinlenebilir. Böyle rekabetle, gıybetle iş yapan kimselere gidilmez.

3. Soru:

Başka bir tarikatin sohbetine gitme izni…

Bu hususta eskiden beri izin vermemişlerdir. Çünkü, gittiği yere kayar. Gittiği yer genel olarak uygun mu, değil mi bilinmez. Onun için, bizim Abdülaziz Bekkine Hocamız buyurmuş ki:

"—Bir şadırvana su koyulmuş, etrafında musluklar var. Sen kovanı dolduracaksın. Bir musluğun altına koyup da açıp öyle mi doldurursun, biraz ondan doldurup öbür musluğa, biraz ondan doldurup öbür musluğa, biraz ondan doldurup öbür musluğa mı gidersin?"

"—Bir musluktan doldururum." demişler. Hak yolsa, bir yerden kovasını doldurması lâzım.

Esas itibariyle gidilen yer de önemli. İnsan meselâ, çocuğunu sokağa bırakamıyor, herkesle konuşturtmuyor. Aslında konuşturmak ister, iyi arkadaşlar edinmesini ister ama, iyi arkadaş olmaz diye de titizleniyor. Kiminle konuştuğunu araştırıyor, soruyor:

"—Evlâdım, o arkadaş kimdir, nasıl bir insandır?" diye soruyor.



Onun için gidilen yer çok önemlidir. Gidilen yer hakikaten nurlu, hakikaten şeriate bağlı, hakikaten tasavvufî ahlâka, âdâba riayetkâr bir yer ise, olabilir.

Ama bu da şarta bağlıdır. Kendi ihvanımızın toplantısının olmadığı bir yerde, yalnızsa veyahut herhangi bir sebeple bir başka yere gitmişse, o cemaatin içinde o gün misafir olarak bulunuyorsa, caizdir. Aslında kendi ihvanı ile olması esastır.

g. Başka Hocaları Kötülemek

Soru:

Yalova'da falanca cemaatte, Mehmed Zahid Hocamız aleyhine çok kötü sözler söylüyorlar."

Tasavvufî cemaat mi?

"—Evet, tasavvufî / sûfî cemaat..."

Pekiyi, tasavvufta şeriate aykırı iş yapmak var mı? Peygamber Efendimiz:

اُذْكُرُوا مَوْتَاكُمْ بِالْخَيْرِ

(*Üzkürû mevtâküm bi'l-hayr*) "Siz ölülerinizi hayırla yad ediniz!" demedi mi?

Başka bir rivayette:[57]

اُذْكُرُوا مَحَاسِنِ مَوْتَاكُمْ (ق. عن ابن عمر)

(*Üzkürû mehâsini mevtâküm*) "Ölülerinizin iyiliklerini anınız!" buyurmadı mı?

Ben karşılarında hazır lokma... Beni kötüleyebildikleri kadar kötülesinler; Mehmed Zahid Hocamız'a ne çatıyorlar? Onun aleyhinde ne konuşuyorlar?

"—Vefat etmiş bir kimsenin aleyhinde konuşmayın!" diye hadis-i şerif var.

Benim aleyhimde konuş: "Es'ad Coşan şöyledir, böyledir..." de, olsun bitsin. Mehmed Zahid Hocaefendi'yi ne kötülüyorsun?

Onlar tasavvufî cemaat miymiş? Böyle tasavvuf mu olur? O hocayı kötüleyecek, müridi oradan soğutacak, beri tarafa geçirecek.

"—Bu silsiledeki zevat şuraya kadar iyi de, buradan sonrası hiçbir şey değil."

Yahu, "Buraya odunun bile eğrisi yakışmaz." demişler. Bu oyuncak değil ki, irşad makamı! Peygamber Efendimiz'in irşad vazifesinin devamı makamı. Odun gelse burada mum olur. O silsilenin başı neyse, devamı da odur.

Er yarın Hak divanında belli olur!

---

[57] Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.IV, s.75, no:6981; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Sen burada onu kötülüyorsun ama, bir kere yaptığın fiil yanlış bir fiil, İslâm'a uymayan bir fiil. Hüsnüzan edeceksin.

Fötr şapka giymiş, ayağını bir sandalyeye atmış, elinde pipo, sakal yok, bıyık yok, artistik bir poz vermiş...

Allah rahmet eylesin ama, yok ki böyle... Sigara mükeyyefâttan. Derviş mükeyyefâtı değil, meşru mübahâtı bile terk ediyor. Bu mükeyyefât vücuda zararlı, ciğere zararlı; tekkede bu ikrâm edilir mi?

"—İçme hocam bu sigarayı." diyorsun.

"—Sen benim sigarama karışma!" diyor.

Niye karışmayayım? Şeriat, Peygamber Efendimiz her şeye karışmış; dişinin fırçasına bile karışmış, saçının şekline bile karışmış, bıyığına bile karışmış. Niye karışılmasın?

Ciğerin hasta oluyor. Paran havaya gidiyor. Dumanını yel alıyor, parasını el alıyor, derdi sana kalıyor. Seni zarara uğratıyor bu… Niye karışmayayım?

Sigara içerken, sigarayı pencerenin kenarına bırakıyor. Başına sarığı giyiyor, "*Allahu ekber!*" deyip namaza duruyor. Namazı kıldırıp geliyor.

"—Hocam olur mu yani? Hocaya yakışır mı?"

"—Sen benim sigarama karışma!"

"—Bir insana günah olarak, kendisine bir şey söylendiği zaman 'Sen benim işime karışma! Sen kendi işine bak!' demek yeter." diyor Peygamber Efendimiz.

"Pekiyi…" diyecek. Nasihat doğru sözlü oldu mu, "Pekiyi…" demesi lazım.

Efendimiz sigara içmiş mi? Hangi âyetten, hangi hadisten çıkıyor bunun delili?

Millet bu ölçülere dayanmadan kötüleme yaparsa, o tasavvuf değil… Derviş çalmaya kalkarsa, o da tasavvuf değil...

h. Tarikatlardaki Farklılık

Soru:

Tarikatlar 12 kola ayrılmış, 12'si de haktır. Niye 12'ye ayrılmış?

Tarikatlar çoktur da ayrılmasının sebebi; her yiğidin bir yoğurt yiyişi olduğundandır. "Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır." demişler.

Sonra yemekler çeşit çeşittir. Sonra giyimler çeşit çeşittir. Suudi Arabistan'ın kıyafetini burada giyersen, ertesi gün hastaneye; inat edersen, kabr-i şerife gidersin.

Buranın kıyafetini Suudi Arabistan'da giyemezsin, patlarsın. Biz bu elbiselerle Suudi Arabistan'a gittik. Gece saat 12'de uçağın kapısı açıldı, dış havaya uçağın içinden bir çıktık; ah bir şey oldu ayaklarıma, ne oldu? Bir de baktım pantolonum havuza düşmüşüm gibi sırılsıklam oluverdi, bacağıma yapıştı. Orada pantolonla durmak mümkün değil. Hemen yapıştı, terledim, havuza düşmüş gibi... Anında nereden fışkırdı o kadar ter anlayamadım. Pantolonum ayağıma yapışıverdi.

Her yerin kıyafeti olduğu gibi, her halkın çeşit çeşit görgüsü, töresi olduğu gibi, her yere göre de insanların bilgisi seviyesine göre, anlayışına, gayretine göre de tarikatlarda, usüllerde, inceliklerde, çalışma şekillerinde farklılıklar olmuştur.

Mezheplerde de bazı farklılıklar vardır. Bu anlayış farkından da olur, ihtiyacın değişikliğinden de olur, muhatabın değişikliğinden de olur.

Anlayış farkından mezhepler doğmuştur. Mesela itikâdî mezhepler, amelî-fıkhî mezhepler doğmuştur. Hepsi haktır. Çünkü aynı şeye uymaya çalışıyor, Allah'ın rızasını bulmaya çalışıyor. İlmî bakımdan bir arada fikir, kanaat, yorum farkı olmuş oluyor. Hepsi haktır.

O bakımdan bu tarikatlarda da farklılıklar olabilir. Hepsinin esası şeriata konulacak, şeriatın dirhemiyle tartılacak. Şeriatın dirheminde bir tartı geliyorsa, tamam. Şeriatın ahkâmına uygunsa tamam, hak tarikattır. Bazı yerleri bozuk, at gitsin. Bu işin, bazı yerin bozuk olmasının tehlikesine tahammül edilmez, ahirette insanın ayağı cehenneme kayıverir.

i. Tarikatta Keramet ve İstikamet

Soru:
Kadın erkek karışık tarikat toplantısı yapıyorlar. Caiz olur mu?

Caiz olmaz!

Bir şehirde bizim hacı teyzelerden birisini çağırmışlar. Maksadım şehri kötülemek olmadığı için adını söylemiyorum. Çağırmışlar. Demişler ki;

"—Bizim bir güzel tasavvufî tarikat yolumuz var, oraya gel."

Kadın da akıllılık etmiş, oğlunu almış gitmiş, kapıyı çalmış, içeriye girecek. Bir de bakmış ki içeride kadın erkek, karman çorman beraber oturuyor.

"—Bu ne? Ben girmem böyle yere." demiş.

"—Canım biz kardeşiz."

Canım Allah da biliyor müslümanların birbirlerinin kardeş olduğunu ama, kadın erkek bir arada olmaz!

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:[58]

إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ ! فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللهِ ، أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ ؟ قَالَ: الْحَمْوُ الْمَوْتُ (خ. م. ت. عن عقبة بن عامرٍ)

(*İyyâküm ve'd-dühùle ale'n-nisâi*) "Kadınların yanına girmekten sakının!"

---

[58] Buhàrî, *Sahîh*, c.XVI, s.257, no:4831; Müslim, *Sahîh*, c.XI, s.146, no:4037; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.404, no:1091; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.149, no:17385; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.386, no:9216; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübr*â, c.VII, s.90, no:13296; Ebu Avâne, *Müsned*, c.III, s.17, no:4032; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.409, no:17954; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.34; Ukbetü'bnü Àmir RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdis, c.X, s.340, no:9764.

(*Fekàle racülün mine'l-ensar*) Ensardan bir adam sordu: (*Yâ rasûla'llah, eferaeyte'l-hamve*) "Ey Allah'ın Rasûlü, kocasının erkek kardeşi, yani kayınbirader için ne dersin, bunun da bir mahzuru var mı?" diye sordu.

Hani siz bana böyle şeyler soruyorsunuz ya, birisi de Peygamber SA Efendimiz'e öyle sordu.

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*El-hamvu el-mevtü*) "Kayın birader ölüm demektir."

O daha büyük felaket… Çünkü bir şeytana uysalar ne olur? İş mahvolur. Onun için İslâm tedbir olarak ayırmıştır.

Bunlar ayrılmıyorlar. Şeyh efendi o kadar kuvvetliymiş, o kadar kuvvetliymiş ki, ateşle pamuğu bir arada tutarmış!

Hadi oradan! Hiçbir şey yapamaz! Allah'ın emrini kimse değiştiremez. Şeriatın ahkâmını değiştirmeye kimsenin hakkı, salâhiyeti yoktur.

Palavra atıyorlar. Böyle şey yok! Allah'ın emrine aykırı iş yapılmaz. Allah'ın emrine, şeriatın ahkâmına uygun hareket edilir.

Tarikat demek, şeriatın ahkâmını kendisine hâl edinmek, güzel yaşamak demektir.

Tarikat deyince millet sanıyor ki kanatlanacak, uçacak, hayaller görecek, televizyon seyreder gibi karşısındakinin kalbini seyredecek, televizyon seyreder gibi başka tarafa gidecek, gelecek... Rahat bir şey; oh, uçaksız muçaksız kalk buradan oraya git, öyle yap, böyle yap... Herkes işin turistik tarafında. Öyle şey olmaz.

Hiç bunlara sahip olmadığı halde Allah'ın sevgili kulu olabilir.

Bir de rahmetli anam anlatmıştı. Birisi Hızır'ı görmek istiyormuş.

"—Kime sorayım, kime gideyim?"

"—Filanca yerde bir hoca var, ona git." demişler.

"—Ben Hızır'ı görmek istiyorum." demiş.

"—Git be adam!" demiş.

O da ısrar etmiş.

"—Pekiyi, filanca şahsa git!" demiş, bir başka şahsa

göndermiş. O da biraz tarikat tasavvuf yolunda ileri bir kimse. Ona gitmiş.

“—Beni falanca gönderdi, ben Hızır’ı görmek istiyorum.”

“—Peki, bas ayağımın üstüne.” demiş. O da ayağının üstüne basmış.

“—Kapat gözlerini.” demiş, kapatmış. “Aç gözlerini.” demiş, açmış.

Bakmış ki Harem-i Şerif’te, Beytullah karşılarında. ‘Fırt’ oraya ışınlanma yoluyla gitmişler.

Demiş ki;

“—Yarın burada namaza dur, cuma namazını kıldıktan sonra sağ tarafındaki adama sımsıkı yapış, işte o Hızır.”

Ertesi gün olmuş, adam heyecandan ölüyor, Hızır AS’ı göreceğim diye... Ertesi gün cuma namazını kılmışlar ama aklı hep yanındaki adamda.

“—*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llah… Es-selâmu aleyküm ve rahmetullah!*” der demez kaçırırım diye yanındaki adamı yakalamış. Demiş ki;

“—Göster sağ avucunu!”

Hızır AS’ın avucunda yeşil ben olacak.

Hızır AS da demiş ki:

“—Akıbetin hayrolsun.”

“—Aç, sen Hızır mısın? Göster şu avucunu, göreyim.”

“—Akıbetin hayrolsun.”

“—Aç şu avucunu, bir göster bakayım, Hızır mısın?”

İnanacak.

“—Yahu, ben sana deminden beri ‘Akıbetin hayrolsun, sonun hayırlı gelsin!’ diyorum, anlamıyor musun?”

“—E ne oldu?” demiş.

“—Dün ‘Aç gözünü, kapat gözünü!’ diye seni buraya getiren adam, bugün imansız göçtü.” demiş.

Kerâmet insanı kurtarmaz. Kerâmet Allah’ın ikramıdır; o ikramı hazmeden kurtulur, hazmetmeyen mahvolur.

En büyük kerâmet nedir?

Sırât-ı müstakimde dosdoğru gitmektir. Allah yolunda gitmektir.

Namazını kılacak, orucunu tutacak, haram yemeyecek, kimsenin hakkını yemeyecek, doğru işler yapacak, hayırlı işler yapacak; en büyük kerâmet odur.

Ben öyle insanlar biliyorum ki:

"—Yâ Rabbi! Bana kerâmet gösterme!" diyorlar.

Neden?

"—Dayanamam, şımarırım, şaşırırım. Bana gösterme, ben hâlimi bilmeyeyim!"

Çünkü insan şaşırıverir.

Muhterem kardeşlerim! Onun için Allah bizi böyle görüntülere aldanmayan, rızası yolunu iyi bilen insanlardan eylesin.

2. Soru

Evliyâ açıktan kerâmet gösterebilir mi?

Evliyâ açıktan kerâmet gösterir, gösterdiğinin misalleri çoktur. Ama derecelerine göre, kerâmet göstermeyi uygun görmemişler. Büyükler kendilerini saklamışlar. Halkın arasında şöhret sahibi olmak zor olduğundan, birtakım problemleri olduğundan saklamışlar.

Ama bazen de göstermişler. Misalleri vardır. Biz de gördük, bizim hayatımızda da çok gördüğümüz şeylerdendir. Keramet gösterebilir, gösterir, göstermiş olanlar da vardır. Yalnız büyüklerimiz kerametin mümkün olduğu kadar saklanması gerektiğini, mümkün olduğu kadar mahviyetkârâne, mütevâzıâne olması gerektiğini bildirmişler.

j. Rufaîlerin Şiş Gösterisi

Soru:

Türkiye'de bir haber programında bir tarikate mensup bir topluluk şişlerle bıçak ve diğer âletleri kendilerine, derilerine geçiriyorlardı. Fakat hiç acı çekmediklerini iddia ediyorlardı. Bu nasıl gerçekleşiyor? Böyle bir şey olabilir mi? Bu tür şeylere inanmıyorum, acaba inanmamakla imanımdan bir şey kaybeder miyim?

Bu şiş batırma işi bazı tarikatlerde vardır. Rufaî tarikatinde vardır. Onlar buna “Burhan göstermek” diyorlar. “Bak biz böyle bir şey yapıyoruz da kan akmıyor.” diyerek “Burhan göstermek” diyorlar. Fakat bu bir burhan değildir. Herhangi bir kimseyi üzmek istemiyoruz ama bu bir burhan değildir. Çünkü insanın bıçakla kestiği yerinin kanaması bir kusur değildir. Tabi bıçak kesecek, kessin. Ne var? Bir şey değil. Sahâbe-i kirâm harpte yaralanmış, kanları akmış; kimisi şehid olmuş. Bundan bir şey olmaz. Eğer kan akmaması usülden olsaydı, sahâbe-i kirâm evliyânın hepsinden daha yüksek olduğu için onların kanı akmazdı.

Belli yerlere batırıyorlar. Ben de küçükken derime, kan yerine kadar gitmeyen yere iğneyi takardım. Belli yerlere yapıyorlar. Çok mühim bir şey değil. Ayrıca müslüman olmayan bazı göstericiler de bunu bazı ülkelerde yapıyorlar. Müslüman bile olmayan bazı göstericiler yapıyor.

Ben bir Batı mecmuasında Yunanlılar’ın ateş yakıp da üstüne çıktıklarını gördüm. Ama belki ayaklarının altına bir şey sürüyorlar da ateşe mukavemetli oluyorlar. Belki ayaklarını daha önceden suya batırıyorlar, bilmiyorum.

Ama bunlar mühim değildir. Mühim olan Allah’ın sevdiği kul olmaktır; ayetleri, hadisleri tutup Allah’ın şeriatinin yolunda yürümektir.

Yoksa böyle şeyler herhangi bir hâli ispat etmez. Bu gibi hünerlerle bir insan beğenilip peşinden gidilecekse, o zaman herkes Zati Sungur’un peşinden gider, hokkabazların peşinden gider veya Hindistan’daki, Japonya’daki birtakım göstericilerin peşinden gider. El çabukluğu veya daha başka ruhî kuvvetlerle olabiliyor.

Parapsikoloji dediğimiz dalda misaller var. Masanın üstüne bilye koyuyor, uzaktan telekinezi ile bilyeleri hareket ettiriyor. Duygularının gücüyle… Bir şey değil, bunu başkası da yapıyor. Buradaki duygularını telapati yoluyla başka bir şehirdeki insana

aktarıyor, telsiz cihazı gibi kullanıyor. Bunların dinle, imanla direk ilgisi yok. Bunlarla ölçülmez

Tabi şunu da açıkça söylememiz lazım. Kâfirler, Nemrut İbrahim AS'ı ateşe attı da yanmadı.

Neden? Allah ateşe; "İbrahim'i yakma!" dedi.

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْداً وَسَلاَماً عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ (الأنبياء:٦٩)

(*Kulnâ yâ nâru kûnî berden ve selâmen alâ ibrâhîm*) "Biz ateşe: 'Ey ateş, benim İbrahim kulum için serinlik ve selametlik ol!' dedik." (Enbiya, 21/69) buyruluyor.

Allah'ın kudretiyle, emriyle İbrâhim AS'ı ateş yakmadı. Bunu Kur'an-ı Kerim bildiriyor, biz de inanıyoruz.

Allah'ın evliyâsı da peygamberlere nasip olan mucizâtın benzeri şeylere, Allah'ın o ikramlarına mazhardırlar. Keramet olarak böyle şeylerin olması mümkündür.

Ama o zaman nasıl olması lazım?

Kılıcı çekeceksin, karnına hart diye sokacaksın, ensesine hurp diye sokacaksın, istediğin yerine sokacaksın; yani belirli, özenle seçilmiş yerine değil.

Veriyor musun bana bıçağı? İstediğim her yerine hart diye sokabilir miyim, sokamaz mıyım? Müsaade var mı, yok mu?

Böyle belirli, işaretli yerlere yapıyor; yanağını tutuyor, sokuyor. Bu çok önemli değil. Sen bana bırak da ben istediğim yere sokayım. O önemli!

Allah'ın bazı sevgili kullarına keramet vermesi olduğu için, Seyyid Ahmed-i Rifâî Hazretleri'nin ateşe karşı böyle olması, onun tarikatinde birtakım evliyâullahın böyle şeyler yapması mümkündür.

Fakat bunun bir gösteri haline getirilmesi, Mevlevî semâının bir dans gösterisi haline getirilmesi, turistlerin çağırılması, salonların tutulması; bu işi biraz ibadet ve keramet olmaktan çıkaran şeyler gibi oluyor.



Bizim büyüklerimiz bunlara itibar etmemişler. Keramete de itibar etmemişlerdir. “En büyük keramet istikamettir.” demişlerdir. İnsan sırât-ı müstakîmde, Kur’an yolunda yürüyorsa, en önemlisi odur. Çünkü biliyorlar; bu çeşit bazı olağanüstü olayları bazı kimseler ya ruhunu kuvvetlendirerek yapabiliyor ya da hokkabazlık yoluyla yapabiliyor. Mühim olan Allah’ın yolunda yürümektir.

Bir haramdan kaçınmak çok kıymetlidir. Bir mekruhu işlememek çok kıymetlidir. Allah’ın bir emrini tutmak çok önemlidir. Gerisi gösteri! Onlar önemli değil. İşin aslı, mantığı budur.

Kimseyi üzmek istemiyoruz, kimseyi tenkit etmek de istemiyoruz ama bizim yolumuz budur.

k. Hacı Bektâş-ı Velî ve Bektaşîlik

Soru:

Yanlış hatırlamıyorsam sizin Hacı Bektaş-ı Velî Hazretleri hakkında çalışmalarınız var… Türkiye'de Bektaşiliğin çok istismarı oluyor. Anadolu Bektaşiliğinin Şiîlikle bir ilgisi var mı?

Evet, doçentlik tezim. Bu, çok güzel konuşabileceğim bir soru oldu. Teşekkür ederim.

Benim dalım, Ankara İlâhiyat Fakültesinde dini edebiyat idi. Ben dinî edebiyat kürsüsünde idim. Doktora çalışmalarımda Denizlili bir alim üzerinde çalıştım. O vesileyle, çok eski bir el yazması esere ulaştım. Baktım ki Hacı Bektaş-ı Velî'nin bir eserinin tercemesi… Çok eski bir eser.

Bizim edebiyat tarihinde XIV. Yüzyıl'dan eserler azdır. Çok eski bir tarih. O zamandan kalma eserler azdır. Önemli. Bilimsel olarak bizim dalımızda XIV. Yüzyıl'ın sonu önemli için önemli bir buluş.

İncelerken gördüm ki, Hacı Bektaş-ı Velî, bizim gibi düşünen bir insan. Bektaşiler gibi olan bir insan değil. İçkinin aleyhinde, içkiyi kötülüyor, haram olduğunu söylüyor. Namazın, haccın lehinde; kendisi zaten Hacı Bektaş... Çok ilgimi çekti.

Tanınan Hacı Bektaş'tan başka bir Hacı Bektaş. Hem de en eski kaynağı… Benim dalım dini edebiyat olduğu için, onun üzerine çalışmaya karar verdim.

Konu aynı zamanda günceldi. Türkiye'deki Bektaşilikle, Alevilikle ilgili idi. Ve bir takım yanlışlıkların düzeltilmesine de sebep olacaktı. "Çok faydalı olacak." diye, onun eseri üzerinde, Hacı Bektaş-ı Velî'nin hayatı üzerinde çalışmaya karar verdim. Bu eski, antik eseri üzerinde çalıştım, doçentlik tezi yaptım. O eseri ana kaynaklardan, kütüphanelerden tenkitli olarak bulup karşılaştırıp hazırladım.

Çok beğenilen bir doçentlik tezi oldu. Çok yerden, çok profesörlerden takdir aldım. Türk efkâr-ı umumiyesinde çok yankı uyandırdı. Bu yıla gelinceye kadar, bütün Hacı Bektaş-ı Velî anma toplantılarında, benim ismim ve eserim takdirle zikredildi. Radyolarda, televizyonlarda, gazetelerde benim eserim kaynak olarak gösterilerek bazı şeyler söylendi.

Eski valilerden kendisi Hacı Bektaşlı olan bir kişi yanıma geldi.

“—Hocam size teşekkür ederiz. Biz pîrimiz Hacı Bektaş-ı Velî’yi doğru tanımıyormuşuz. Sayenizde doğru tanıdık. Ben kendi kardeşlerime de gelin pîrimizin yoluna girelim, dedim, çok faydalı oldu.” dedi.

Bir emekli vali bu, ismini şu anda söylemeyeceğim.

Mevlânâ ne ise, Yunus ne ise, Hacı Bektaş-ı Velî de o… Zaten çağları aynı, birbirlerine yakın, öyle bir tatlı insan.

Alevîlik başka, Şiîlik başka, Bektaşîlik başka… Tamamen bizim Orta Asya’daki Ahmed-i Yesevî Hazretleri’nin fikirlerini söylüyor, demek ki ona bir yönden bağlı. Yunus Emre gibi, namazın lehinde, içkinin aleyhinde… Hatta o kadar aleyhinde ki kitabının bir bölümünde şöyle yazmış:

“—Bir kuyunun içine, bir damla içki damlasa içki murdar olduğundan suyu murdar eder. Murdar olan kuyu suyunu, dışarıya dökmek lazım. Dışarı döküldüğü yerde ot bitse, o otu bir koyun yese, o koyunun etinden yemem.” diyor.

Takvâ ehli insanlar; “Yemem.” demişler.

Hz. Ali’den böyle bir söz rivayet ediliyor. Kur’an’a bağlı, sünnet-i seniyyeye bağlı bir insan olarak görülüyor. Ben bunları vurguladım. Eserin aslını bulup, konstrüksiyonunu yaparak neşrettim.

Sonra Denizlili Honaz’lı bir alim XV. Yüzyıl’ın başında aynı eseri şiir hâlinde, manzum olarak yazmış, onu tanıttım. Ve çalışmamın sonunda;

“—Bu önemli bir başlangıçtır. Bu başlangıca dayalı olarak, Türkiye’mizde yaygın, yerleşmiş bir takım yanlışlar düzeltilirse ben kendimi bahtiyar sayacağım.” demiştim.

Ben tezimi 1976’da vermiştim. 1997’deyiz, 21 yıl olmuş. Bu 21 yıl içinde tezim çok yankı uyandırdı, basıldı.

Hatta şöyle şeyler oldu:

Malatya Üniversitesi rektör yardımcısı bana geldi:

“—Hocam Malatyalı alevîler size selam gönderiyorlar, eserinizin basılmasını istiyorlar. ’Hocamız basarsa bassın, basmazsa müsaade buyursun biz basalım!’ diyorlar.” dedi.

Benim de o zaman basacak gücüm yoktu. Ciddi bir eserin basılması kolay değil. Ama onların teşvikiyle bastım. Hatta o

rektör yardımcısı, dil tarih coğrafya fakültesinden Prof. Kemal Bey dedi ki:

"—Hocam, buyurun sizi Malatya Üniversitesi'ne alalım!"

Ben Ankara İlâhiyat Fakültesi'nde profesörüm.

"—Sizi Malatya Üniversitesi'ne alalım." dedi.

"—Benim bazı kusurlarım var." dedim.

"—Nedir?" dedi?

"—Sakallıyım. Sakal kusurum var." dedim.

"—Olsun, mahzuru yok." dedi.

"—Biraz tasavvufî yönüm var; tarikat ehli bir insanım." dedim.

"—Daha iyi; oraya gelir mürid toplarsınız." dedi.

Fakat İstanbul'la ilişkilerim çoktu; İstanbul'a yönelik çalışmalarım ve görevlerim vardı. "Malatya'dan İstanbul'daki görevimi yönetemem." diye gidemedim. Böyle büyük bir ilgi uyandırdı.

Fakat bu sene ben dışarıdaydım, Hacı Bektaş-ı Velî Hazretleri'ni anma toplantısında bulunamadım. Mesut Yılmaz gitmiş, reisicumhur gitti, biliyorsunuz. Herkes gitti. Ben bulunamadım. Ne konuştular ne yaptılar, takip de edemedim. Bizim tezimiz yine methedildi mi, ondan bahsedildi mi, anıldı mı, anılmadı mı bilmiyorum.

Ama geçtiğimiz yıllarda, ben gazete küpürlerini topladım, yurtta çok büyük yankı uyandırmıştı. Kültür Bakanlığı benim eserimden bazı alıntıları iki defa neşretti.

Türkiye'de özellikle Araplar'daki Alevîliğe veya Farslar'daki Şiîliğe oturtmaya çalışıyorlar. Ben Hacı Bektaş'a da gittim iki kere; arkadaş da şahit. Oradaki Alevîler dâhil, Bektaşîler dâhil, Bektaşîliğin ne olduğunu farkında değil.

Mesele oradan kaynaklanıyor zaten, bilmiyorlar. Bağlı oldukları şahsı da bilmiyorlar. Geleneksel yetişmişler; kulaktan kulağa, aileden aileye, babadan oğula yetişmişler. Birtakım şeyleri büyüklerden gördükleri şekilde biliyorlar ve söylüyorlar. Bu Sivas'ta Madımak otelinin yakılma hadisesi olduğu zaman, bu olay Avustralya'da çok büyük infial uyandırmış. Ve oradaki Alevîler çok kızmışlar. Radyolarda, televizyonlarda, İslâm aleyhine, Kur'an-ı Kerim aleyhine çok ağır sözler

söylemişler; hakaretler, küfürler yağdırmışlar.

Ben Avustralya'ya gittiğim zaman:

"—Hocam, Madımak olayları dolayısıyla çok çok hücumlar oldu, kimse de ses çıkaramadı. Diyanet görevlileri de, din görevlileri de, din ateşesi de sustu." dediler.

Ben:

"—Bu olmaz. Yanlış bir iş yapılmış, cevapsız bırakılmamalıydı. Bunların cevabını verelim. Bu Alevî kardeşlerimizin en çok olduğu yer neresidir?" dedim.

"—600-700 km ileride (Mildura) Milcura diye bir iç kasaba şehir var. Bizim İzmir çekirdeksiz üzümü gibi üzüm üretiyor, öyle tanınmış. En çok oradalar, dediler. Üzümcülük yaparlar, üzüm toplarlar, üzüm toplama işinde çalışırlar; orada dernekleri var." dediler.

Biz Sidney'den (Mildura) Milcura'ya gittik. "Bizi onlara tanıtsın." diye yanımıza tanıdığımız birkaç Alevî kardeşimizi aldık. Ondan sonra, onların oradaki dernek binasına gittik. Onların salonlarında dernek başkanları benim sağıma oturdu. Bir sünni profesör konuşacak demişler. Bizim konuşacağımızı duyunca herkes merakla karşımıza geldi.

Ben dedim ki:

"—Değerli arkadaşlar! Siz Madımak olayları dolayısıyla çok kızmışsınız; İslâm'a, Kur'an'a hakaretler etmişsiniz, çok ağır sözler söylemişsiniz. Ben buraya onun için geldim, sizinle konuşmak için geldim. Ne söyleyecekseniz söyleyin, karşılıklı konuşalım. Bu yanlışlık ortadan kalksın; burada yanlış bir şey var."

Kendimi tanıttım. İlahiyat Fakültesi'nden olduğumu, İmam Ca'fer-i Sâdık Hazretleri'ne bağlı olduğumu, onların çok sevdiği bir kimse olarak, tarikatımızın silsilesinde onun isminin olduğunu; nesebce Hz. Ali Efendimiz'in soyundan geldiğimi, üniversitede ilâhiyat profesörü olduğumu söyledim.

Dedim ki:

"—Biliyorsunuz bu Madımak olaylarını biz yapmadık. Videoya çekildi, biliniyor. Yakalandığı zaman sarhoş olduğu tespit edilmiş olan provakatörler yaptı. Sarhoşluğu belli olan kimse orada eşyaları atar, yapar; bunun sorumlusu biz değiliz. Daha sonraki



şeylerden siz bunu biliyorsunuz. Ama öyle olsa bile sorumluyu bırakıp da İslâm'a ve Kur'an'a saldırmanıza Hz. Ali, Ca'fer-i Sâdık Efendimiz razı gelmez. Allah razı gelmez. Burada bir yanlışlık var, düzeltelim." dedim.

Onlarla üç dört saat konuştuk. Ben konuştum, sonra:

"—Sorun, içinizde kalmasın, her şeyi söyleyin! Ben de ilâhiyat fakültesi profesörü olarak size cevap vereyim, aramızdaki problem hallolsun." dedim.

Konuştuk, konuştuk, konuştuk…

Biz oraya, ikindide namaz kılıp gitmiştik. Sonra saate baktım, "Akşam namazı kaçacak." dedim. "Akşam namazı kaçıyor, müsaade edin şu namazı kılalım." dedim. "Bir ara verelim. Time out…" dedim.

Birisi çıktı:

"—Hocam, sohbetin kazası yok, namazın kazası var." dedi.

"—Bak, bu da yanlış!" dedim.

Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا (النساء:١٠٣)

(*İnne's-salâte kânet ale'l-mü'minîne kitâben mevkùtâ*) "Hiç şüphe yok ki, namaz mü'min kulların üzerine belirli zamanlarda yapmaları gereken bir vazife olarak yazılmış farz bir ibadettir." (Nisâ, 4/103) buyuruyor.

Siz de, "O vakti boş ver!" diyorsunuz. Bu Kur'an'a aykırı, yanlış.

"Sohbetin kazası yok!" meselesi farzlarda olmaz, başka şeylerde olur. İhmal edilebilecek başka bir şeyi ihmal edersin de, "Sohbet daha mühim." dersin; "Ama farzı ihmal etmek olmaz." dedim ve ben namaza gittim.

"—Burada, kılabilir miyim?" dedim.

"—Yer yok." dediler.

Dışarı gittim, namaz kıldım, geri geldim.

"—Soracağınız sorular varsa daha konuşalım!" dedim.

"—Yok, teşekkür ederiz, tatmin olduk." dediler.

Sonradan duydum, arkamdan, "Bu hoca doğru söylüyor." demişler. Çünkü candan konuştum, onların yerine kendimi koyarak konuştum.

"—Yanlış bir şey yapmasınlar, Allah'ın sevmediği bir duruma düşmesinler." diye konuştum.

İçten konuştum, bildiğim gerçekleri söyledim. Memnun olmuşlar.

Önemli bir konu, "Keşke hep konuya böyle girilse. İki tarafı kızdırıp birbirinden uzaklaştıracak tarzdan girilmese." diye düşünüyorum. Ve bu konuda Türkiye'de çalışan insanlardan biriyim, bunu bildireyim. Bunu da açıkça söylüyorum.

İki zümre birbirinden farklı değildir. Bizim böyle yapmamamız lazım, dost olmamız lazım. Hepimizin Kur'an-ı Kerim çizgisine gelmesi lazım. Yağcılık da yapmıyorum. "Siz iyisiniz, aslansınız, paşasınız, ağasınız." da demiyorum.

"—Hata bizdeyse biz Kur'an'ın yanına gelelim, sizdeyse siz Kur'an'ın yanına gelin; hepimiz Kur'an-ı Kerim'in çatısı altında toplanalım. Eğriye eğri, doğruya doğru diyelim. Hz. Ali Efendimiz nasılsa öyle olalım. Hatta ben Hacı Bektaş-ı Velî Efendimiz

üzerinde doktora tezi yaptım. Hacı Bektaş-ı Velî Efendimiz nasılsa öyle olun, razıyım. On iki imam nasılsa öyle olun." diyorum.

Bu konuda çeşitli konferanslarım da var, kitaplarım da var. Bu konunun önemli bir konu olduğunu düşünüyorum ve çalışıyorum.

Hazret-i Ali Efendimiz diyor ki:

"—Gerçekleri kişilerin ağızlarına bakarak, sevdiği kimselere bakarak, bağlandığın kimselere bakarak, bilmeye çalışma. Önce gerçekleri tanı, sonra kimin gerçek ehli olduğunu anlarsın."

Önce gerçeğin ne olduğunu tanı. Yoksa, "Falanca adam böyle söylüyor. O halde bu doğrudur." deme. "Önce gerçeğin, doğrunun ne olduğunu anla; sonra kimin, hangi adamın doğrucu olduğunu, hangisinin eğrici olduğunu anlarsın." diyor.

Çok bilimsel bir şey. İslâm ansiklopedisinin ilk fasikülünde yazılan söz bu. Çok önemli. Önce gerçeği öğrenelim.

Kur'an-ı Kerim'de içki yasağı var mı, yok mu?

Sigara İslâm'a göre ne durumdadır? Peygamber Efendimiz zamanında sigara yoktu ama İslâm'ın görüşüne göre sigara nedir?

Başkası ne söylerse söylesin. Bunu bir inceleyelim, inceletelim, ihaleye çıkaralım. İngiliz alimler incelesinler; biz de incelemeyelim. "Kur'an'a göre içki nedir?" desin. Biz de onun dediğini kabul edelim. Bilim adamlarının dediğini kabul edelim. Mesele bu kadar kolay.

Ama birisi de kalkıp da, suyun formülünü değiştirmeye çalışmasın. Veya fizik kanunlarını değiştirmeye çalışmasın. Zaten değişmez de…

l. Derviş, Mürid

1. Soru.
Derviş nedir? Mürid nedir?

Derviş, Farsça bir kelime, fakir demek aslında. *Der*, kapı demek. Yani kapı kapı dolaşıp da, kapıyı çalıp da "Bana bir şey ver!" diyen insana, eskiden İranlılar derviş derlermiş. Onun için



derviş, fakir demek, yani dilenci demek.

Neden tarikate giren insana *derviş* demişler? Arapça'da da *fakir* diyorlar. Neden? O da boynunu bükmüş, Allah'tan istiyor. Allah'ın kapısında, Allah'ın rahmetini istiyor. Onun için derviş demişler. Mâna bu…

Mürid de irade eden, isteyen demek.

Mürid ne istiyor? Allah'ın rızasını istiyor. Allah'ın yoluna girmek istiyor. Allah'ın yolunda yürümek istiyor. Allah'ın sevgili kulu olmak istiyor. İşte onun için tarikate giren kimseye mürid derler.

"—Sen niye girdin bu tarikata? Nedir maksadın, girişinin sebebi ne?"

"—Ben Allah'ın rızasını kazanmak istiyorum. İyi insan olmak istiyorum. Allah'ın sevgili kulu olmak istiyorum. Tam müslüman olmak istiyorum."

İşte istemek… Mürid, isteyen. O talip olduğu için, istediği için ona mürid deniliyor. Talip de derler. Talip de talep eden, isteyen

demek. Mürid de irade eden, isteyen demek.

İradesiyle geliyor:

"—Ben Allah'ın yolunu öğrenmek istiyorum, ma'rifetullaha ermek istiyorum, Allah'ın sevgili kulu olmak istiyorum." diyor.

Onun için ona mürid deniliyor. Mürşid de ona anlatıyor:

"—Bak, Allah'ın sevgili kulu olmak istiyorsan, şöyle yapacaksın, şöyle yapacaksın, şöyle yapacaksın…"

Biz nasıl anlatıyoruz? Açıyoruz size hadis kitabını, hadis-i şeriflerden anlatıyoruz. Geçmiş haftalarda başka şeyler anlattık. Gelecek haftalarda başka şeyler anlatacağız. Siz isteklisiniz, müridsiniz; istiyorsunuz ki Allah'ın rızasını kazanayım. Biz de size gösteriyoruz;

"—Bak Allah'ın rızası şurada, şurada, şurada… Şöyle yaparsan olur. Şu tesbihleri çekersen sevap kazanırsın."

"—Güzel, tamam, pekiyi hocam…" diyor, buradan çıkıyor.

Bir sene sonra bir daha gelinceye kadar tesbih çekmiyor. Verdiği sözde durmadı, vazifesini yapmadı. Yaparsa olur, yapmazsa olmaz. Çalışmazsa maaşı verirler mi adama?

Onun için çalışacak, gayret sarf edecek.

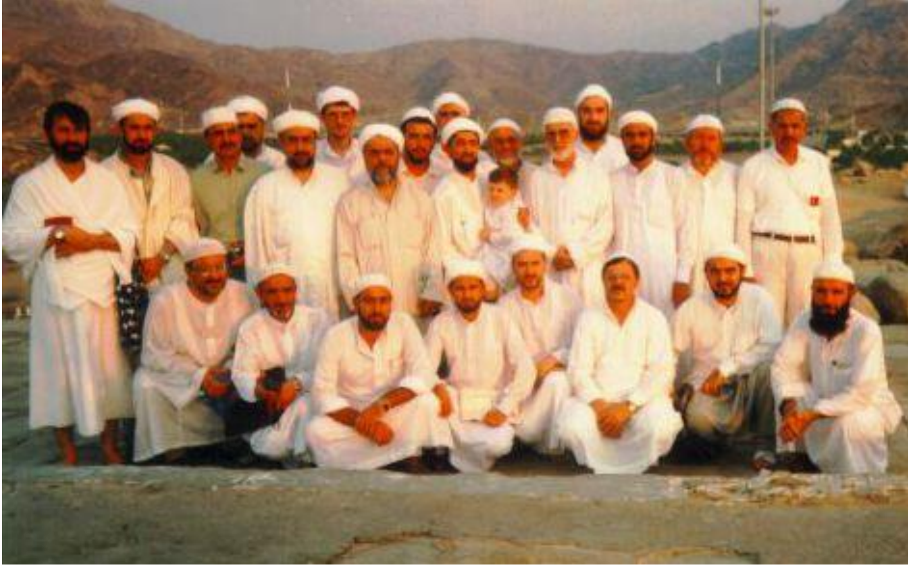
Mürid, isteyen demek. Allah yolunu istediğinden, insan-ı kâmil olmayı istediğinden ona mürid denmiş oluyor.

Derviş de fakir demek. Tevâzuan bu yola girmiş insanlara fakir deniliyor. Mesela şeyh efendi, kendisinin ismini yazarken ne diyor?

"—*Hâdimu'l-fukarâ eş-şeyh* filanca... Yani şeyh efendi kendisine "fakirlerin hizmetçisi" diyor.

Şeyh ne demek Arapça'da? O da yaşlı demek, saçına sakalına ak düşmüş demek. *Şeyhûhat* "yaşlılık" demek. Yani esas itibariyle ihtiyar demek.

Umumiyetle insanın adam olması kolay olmuyor; yaşı ilerlemesi gerekiyor, delikanlılık çağının geçmesi gerekiyor. Akan suların, bulanık suların durulması gerekiyor. Akıl bir karış yukarıdan yerine oturması gerekiyor.



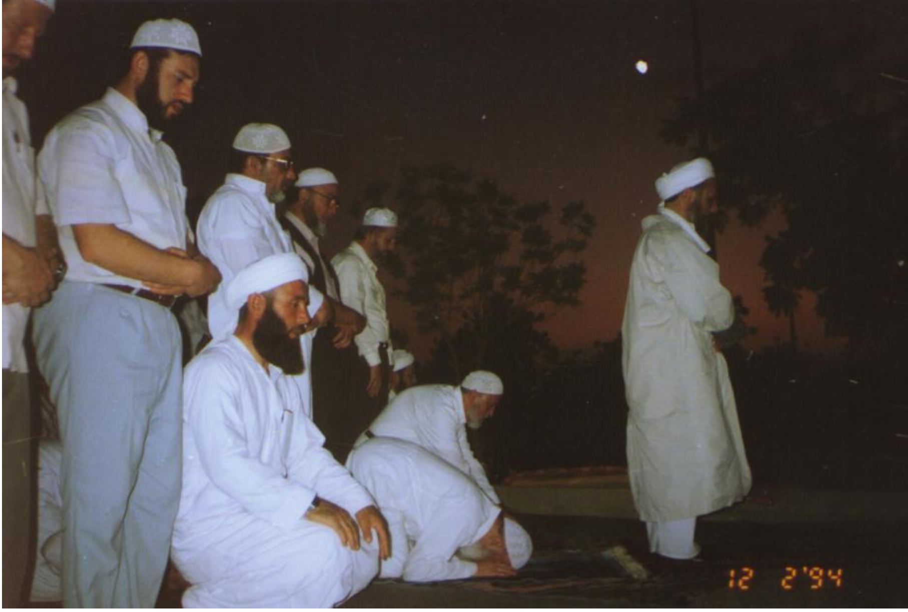
Tabii ilim, irfan kolay değil, alim olmak kolay değil; seneler geçiyor, yıllar geçiyor, insan öğreniyor, öğreniyor, öğreniyor… Benim iki daireyi dolduracak kadar kitabım var, yine ortada bir şey yok. Olmuyor, kolay değil yani… Onun için, insan "adam olacağım" derken ömür bitiyor, şeyh, yani ihtiyar oluyor.

Araplar'da da yaşlı kimseye "Yâ şeyh!" derler; yaşlı demek. Bazen de hürmet makamında, "beyefendi" mânasına da kullanıyorlar. "Yâ şeyh!" yani "Bey baba!" der gibi oluyor. Şeyh de bu demek.

2. Soru:

Hocam, Hazret ne demektir? Tarikat ehline "Filanca Hazretleri" denilebilir mi?

Denilebilir. Hazret hürmet ifadesidir. Asıl mânası, bir şeyin huzuru demektir. Hürmet edilen şahsın kendisi söylenmiyor da, edeben huzuru denmiş oluyor. Filancanın huzuru… Hani babanın ismi anılmayıp da lakabı söylendiği gibi bir şey oluyor. Hürmet ifadesidir, mahzuru yoktur. Muhterem her kimseye Hazret denilebilir



3. Soru:

Bütün tarikat derslerini yapmaya çalışmama rağmen, uzun zamandır tüm gayretime rağmen basit bir müslüman durumundayım. Benim asıl istediğim dua ve himmet ve irşatlarınızla yakînî ilme nâil olmak, aşk-ı ilâhîye ermek. Kerem ediniz de beni bu sığlıktan, yavanlıktan kurtarıp âşık-ı sâdıklardan olayım, diye istemiş.

Aşağıya da; "Tevfik Allah'tandır." diye yazmış.

Çok doğru. Rabbimiz Teàlâ tevfîkât-ı samadâniyesini ihsan eylesin.

İyi müslüman olmak, cenneti kazanmak demek. Cenneti kazanmak da kolay, basit bir şey değil, bir atımlık gayretle olacak bir şey değil; ömür boyu devam edecek bir şey. Bunu unutmamak lazım. Zor bir iş ve devamlı bir iş, ince bir iş. İnsan doğru bir şey yapıyorum sanırken riyaya, ucuba düşebilir. Sabrediyorum derken daha güzel makamları kaçırabilir. İşin çok incelikleri var. Pürdikkat ve pür ihlas, hâlis muhlis niyetle iyi müslüman olmaya

gayret etmeli.

Ama bir insanın içine "iyi bir müslüman oldum" diye bir duygu gelirse o da bir noksanlıktır. Zaten iyi bir müslüman olmak kolay değil. "Oldum" demek de doğru olmaz. Çünkü hayat boyunca insan terakki eder ederse ve bu ölüme kadar devam eder. Her makamın daha üstü vardır, daha üstü vardır. Bizim erişemeyeceğimiz çok makamlar var. Mesela evliyâullahın en büyüğü, sahabenin en aşağısı kadar bile olamıyor; çünkü onlar Peygamber Efendimiz'in sohbetine ermiş bahtiyarlar oluyorlar.

Makamlar çok olduğu için, yol uzun olduğundan, meşakkatli olduğundan ve ömür boyu sürdüğünden, birden olan bir şey olmadığından, çok dikkat etmek lazım. Otuz kırk sene bekleyenler var, nefsinin arzusunu uzun yıllar vermeyenler var. Bir yılda, bir ayda, talebeyken, hemen milli piyangodan kırk milyon elli milyon, şu kadar milyar çıkar gibi olan bir şeyler değil. Ama öyle de olabilir. O da Allah'ın bileceği bir şey, biz bilemeyiz. Allahu Teàlâ Hazretleri verirse verir. Ama kolay bir şey değil, hemen olmuyor.

Çok dikkatli davranırsa, kalbi çok temiz olursa olabiliyor. Temizlemeye gayret etsin, çalışsın, yolunda olsun. Allah yardımcı olsun.

20. BEY'AT - İNTİSAB

a. İnâbe ve Bey'at

1. Soru:

İnâbe ve bey'at nedir, aralarındaki fark nedir? Dindeki konumları nedir?

İnâbe, Allah'a dönmek demek... *Münîb*, derler, inâbe eden kimseye... *Tevbe* de dönmek demek... *Tevbe* ve *inâbe*, yanlış yolu bırakıp Allah'ın sevdiği yola yönelmek demektir.

İnâbe, bir insandaki iç değişikliğini sembolize ediyor, onu gösteriyor. *Bey'at* ise; bir mürşide, bir şeyhe gidip onun eğitimini kabul ettiğini, onun ustalığını, hocalığını kabul ettiğini bildirip, "Ben sana tâbîyim!" demektir. Bey'at bir anlaşmadır, sözleşmedir. Hattâ el tutularak yapılır.

Peygamber Efendimiz'in sahabesi (*Rıdvânu'llahi aleyhim ecmaîn*), Peygamber Efendimiz'in yanına gitmiş, elini sıkarak sözleşmişlerdi.

"—Nerede?"

Birinci Akabe Bey'ati, İkinci Akabe Bey'ati, Hudeybiye Bey'ati gibi umûmî bey'atler var... Şahsî bey'atler var, grup bey'atleri var... El tutarak söz vermek sûretiyle... Kadınların bey'ati var, erkeklerin bey'ati var...

Bey'at demek, sözleşme demek... Yâni, hukûkî bir form kazandırıyor inâbesine, dönüşüne... Ve birisine bağlandığını ifade ediyor. Fark budur aralarında...

Dindeki konumları: Peygamber Efendimiz SAS'e bey'at etmeyi ayet-i kerimeler bildiriyor:

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللهَ (الفتح: ١٠)

(*İnne'llezîne yübâyiûneke innemâ yübâyiûna'llàh*) [Muhakkak

ki sana bey'at edenler, gerçekte Allah-u Teàlâ'ya bey'at etmişlerdir.] (Fetih, 48/10)

إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلٰى أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللّٰهِ شَيْئًا

(الممتحنة:١٢)

(*İzâ câeke'l-mü'minâtü yübâyi'neke alâ en lâ yüşrikne bi'llâhi şey'en*) [Mü'min hanımlar Allah'a hiç bir ortak koşmamak üzere bey'at etmek için sana geldikleri zaman...] (Mümtahine, 60/12) gibi ayet-i kerimelerde mübâyaa vardır.

لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ

(الفتح:١٨)

(*Lekad radıya'llàhu ani'l-mü'minîne iz yübâyiùneke tahte'ş-şecereti*) [Allah ağaç altında baş eğerek sana bey'at eden mü'minlerden râzı olmuştur.] (Fetih, 48/18) ayet-i kerimesi gibi ayet-i kerimeler vardır.

Yâni, Kur'an-ı Kerim'den bir hakikattir. Elbette o devrin insanının Peygamber Efendimiz'e bağlanması gerekli idi. Kur'andandır, dinin esaslarındandır.

Bu zamanın insanı ne yapacak? Peygamber Efendimiz var iken, bir müslümanın Peygamber Efendimiz'e bağlanması gerektiğini hepimiz kabul ediyoruz, itiraz duygusu gelmiyor içimizden... Peygamber Efendimiz'den sonra ne olacak?

Ne olduğuna bir bakalım: Peygamber Efendimiz'den sonra Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'e bağlanılmıştır. Ondan sonra, Hulefâ-yı Râşidîn'e bağlanılmıştır. Ondan sonra, bir zorbalık devri gelmiştir. Medine-i Münevvere'nin mescidinin kapılarında silâhlı askerlerin durup, "İlle Emevî hükümdarına bey'at edeceksiniz! Etmezseniz kafanızı keseriz!" diye zorbalıkla, zorla tâbî kılmaları

olmuştur. Tabii, bu esas bey'at değildir.

Bu bakımdan, alimler ile yöneticiler arasında zaman zaman çeşitli ihtilâflar çıkmıştır. Haccâc-ı Zâlim Mekke-i Mükerreme'yi muhasara edip, Abdullah ibn-i Zübeyr'i şehid etmiştir. Yezid ibn-i Muâviye zamanında, Peygamber Efendimiz'in torunu Hazret-i Hüseyin Irak'a çağrılmışken, çoluk çocuğu ile beraber katliama uğratılmıştır.

Tabii, o zaman onlara yapılan bey'at, sağlam, hakîkî ve kalbi rahatlatan bir bey'at olmuyor. O zamandan itibâren evliyâullaha, din alimlerine bey'at etmişlerdir ve edilmesi gerekir.

2. Soru:
İslâm ümmetinin bir tek lidere bey'at etmesinin hükmü nedir?

Bütün ümmetin bir lidere bey'at etmesi gerekir. Buna *imâmet-i kübrâ* veya *hilâfet makamı* derler. İslâm'ın ilk zuhurunda öyle oldu. Asırlar geçtikten sonra bir ara öyle olmuş gibi idi. Sonra halifelik lağvedildi.

Bu durum şimdi fiilen öyle değil... Namaz kılmak farz olduğu halde, insanların namaz kılmadığı gibi bir durum... Böyle bir lideri müslümanların mutlaka edinmesi lâzım!

Bu bağlanılan şahıs, alim olacak, kâmil olacak, fâzıl olacak, bilgin olacak... Bir çok vasıfları olması lâzım!

b. Bey'at ve İntisab

1. Soru:
Bey'at kimlere yapılır, intisab kimlere yapılır; açıklar mısınız?

Kur'an-ı Kerim'de bu kelimelerin hepsi de Peygamberimiz hakkında kullanılmış olabiliyor:

اَلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ (الاعراف:١٥٧)

(*Ellezîne yettebiùne'r-rasûle'n-nebiyye'l-ümmiyye*) ayet-i kerimesinde ittibâ kelimesi geçiyor.

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللهَ (الفتح: ١٠)

(*İnne'llezîne yübâyiûneke innemâ yübâyiûna'llàh*) [Muhakkak ki sana bey'at edenler, gerçekte Allah-u Teàlâ'ya bey'at etmişlerdir.] (Fetih, 48/10) diye bey'at kelimesi geçiyor.

Demek ki, ittibâ olabilir, iktidâ olabilir, bey'at olabilir, mübâyaa olabilir. Kelimeler muhtelif kelimeler olabilir.

Şair şöyle diyor:

Kadd-i dildâra kimisi ar'ar dedi, kimisi elif;
Cümlenin maksûdu bir ammâ rivâyet muhtelif...

Uzun boylu kimseye kimisi elif boylu der, kimisi selvi boylu der, kimisi kavak gibi der; hepsi uzun boylu olduğunu söylemek istiyor.

Bu bey'attan, intisâbdan, ittibâdan, iktidâdan maksad, bir insanın bir başka insana bağlanmasıdır. Bu bir tane olur. Zâten bir kaç tane yere bağlılık olsa, bağlılık olmaz, arada kalır. Bir kolundan birisi çekiştirecek bu tarafa, öteki kolundan ötekisi çekiştirecek şu tarafa; olmaz böyle şey! İttibâ, iktidâ, bey'at, intisab hepsi bir yeredir. Tekdir, bir tanedir. Peygamber Efendimiz'in zamanında da bir taneydi.

Peygamber Efendimiz'den sonra Hulefâ-i Râşidîn geldi, insanlar onlara bey'at ettiler. Hazret-i Ali Efendimiz'den sonra ihtilâflar çıktı. Ondan sonra Emevîler geldi, ondan sonra Abbâsîler geldi. Şöyle oldu, böyle oldu, derken işler karıştı. Zalimler ve kendisine ittibâ, iktidâ, intisab ve bey'at edilmesi hakları olmayan kimseler zorla bu işi yaptırdılar.

Zalim valinin adamları Medine-i Münevvere'nin kapılarına dikilmişler, ashâb-ı kirâmı tehdit etmişler: "Emevî hükümdarına

tâbî olmazsanız sizi keseriz!” diye...

Şimdi bu gibi durumlar, zorbalık durumlarıdır. Aslında Peygamber Efendimiz’in varisleri İslâm’ı en iyi bilen alimler olduğu için, bey’at da, ittibâ da, iktidâ da, ittibâ da; ne kelime ile olursa olsun bağlanmak alimlere olacak. O da Allah rızâsı için, onlar Allah’ın dinini anlattıkları için olacak.

Böyle çeşit çeşit farklar ortaya atmak yeni çıktı. “*Evvel yoğ idi iş bu rivâyet yeni çıktı.*” Yoktu böyle bir şey, sonradan sonraya bir şeyler çıktı. Kendisi derviş, bu sefer kendisi bey’at almağa kalktı. Öyle şey olmaz ki! Şeyhi varken dervişin bey’at almaya hakkı yok ki… Yanlıştır.

2. Soru:

Bey’at ve intisabı izah eder misiniz; bunlar aynı mıdır? Tarikattaki intisab bey’at midir?

Bey’at ve intisab aynı şeydir. Peygamber Efendimiz zamanında da aynıydı, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz zamanında da aynıydı. Öyle gidip dururken, politikacılar çıktılar, iktidarı zorla aldılar, saltanat usûlüne çevirdiler. Ama ehl-i iman ve irfan hiç onlara kulak asmadan, kıymet de vermeden çalışmalarına devam ettiler. Herkes de bildiği yere bağlandı.

Şimdi de, bazı siyâsîler bu işi ayırmaya başladılar; çünkü, işlerine gelmiyordu. Aslında bunun yanlışlığını mantığınızla siz de bulabilirsiniz: Bir insan bir şeyhe intisab etse, bir de bir siyâsîye bey’at etse; şeyhi şu işi yapma dese, siyâsî yap dese, hangisini dinleyecek? İki otoriteye bağlılık var mıdır? Hukukta böyle bir mekanizma biliyor musunuz?

3. Soru:

Şeyhe intisabın keyfiyeti nedir? Allah Rasûlüne bey’atla arasında fark var mıdır?

Fark yoktur, onun devamıdır. Peygamber Efendimiz’in zamanında olsaydık, hepimiz kalkıp Rasûlüllah’a bey’at edecektik.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz zamanında olsaydık, hepimiz gidip Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'e bey'at edecektik. Bu zamanda olduğumuz için mürşid-i kâmile bey'at ediliyor.

4. Soru:
İntisab ve bey'at aynı kişiye mi yapılır?

Evet, aynı kişiye yapılır. Bir insanın bir yere bağlılığı olur. Peygamber SAS Efendimiz'in zamanını düşünün! Peygamber Efendimiz'in zamanında insanlar iki kişiye mi bağlanıyordu? Hayır bir tek kişiye bağlanıyordu, Peygamber Efendimiz'e bağlanıyordu.

Zâten bir kaç kişiye bağlandı mı insan; o başka şey söylerse, bu başka şey söylerse, ne olur? O zaman ya bunu dinleyecek, ya ötekisini dinleyecek. Birisini dinleyince, ötekisini dinlememiş olacak, ona bağlılık olmayacak. Dinlemediği insana bağlılık olur mu? Olmaz.

O bakımdan, intisab ve bey'at ayni şeydir. Bir kişiye olur ve o şekilde devam eder.

Bu intisab ve bey'atın ayrılığı hikâyesini uydurma olarak yakın zamanda particiler çıkarttılar. Şeyhe bey'ati reddetmek için ve tasavvuftan fırlayıp çıkmış olarak. "Bu ayrıdır, bu ayrıdır..." gibi hikâyeler söylediler, olmayan şeyleri söylediler.

Halbuki, Sultan Ahmed bile gelmiş, Aziz Mahmud-u Hüdâî'ye bey'at etmiş. Demiş ki:

"—Efendim, isterseniz padişahlığı da bırakayım!"

"—Hayır evlâdım, padişahlığa devam et!" demiş.

Ama ona bağlanmış. Bu meseleyi anlayamadıkları için karıştırdılar, işi berbat ettiler. Bid'at çıkardılar, mahvettiler. Erbâb-ı tasavvufu da darılttılar kendilerine...

c. Emir Seçilmesinde Ölçü

Soru:
İntisab ile bey'atin aynı kişiye yapılması gerektiğinin fıkhî

delillerini söyler misiniz?

Peygamber SAV Efendimiz'in çağında, insanların hepsi Peygamber Efendimiz'e bağlanıyorlardı ve bu bağlanmaya bey'at deniliyordu.

Meşhur bey'atlerden birisi Akabe'de olmuştur. Peygamber Efendimiz, hac için Mekke'ye gelmiş olan civar şehirlerin ahalileriyle konuşup, onlara İslâm'ı anlatıyordu. Ve bu anlatmadan sonra, onların müslüman olmasını istiyordu. Bir grup hacı bunu kabul etmişler ve Akabe denilen, Mekke'ye çok yakın bir yerde, kendisine bağlılıklarını beyan etmişlerdi. Buna I. Akabe Bey'atı diyoruz.

Ondan sonra, daha geniş bir grup halinde Mekke'ye gelmişlerdi; II. Akabe Bey'ati olmuştu... Daha sonra Hudeybiye'de bir bey'at olmuştu. Hudeybiye'de bütün ordu mensupları tekrar Peygamber Efendimiz'e bağlanmışlardı.

Demek ki *bey'at*, bağlılık demektir. *İntisab* da bağlılık demektir. Peygamber Efendimiz zamanında böyle, bey'at ile intisab kelimeleri arasında bir ayrılık düşünülmüyordu.

Bunu bir siyâsî parti çıkarmıştır bizde... Kendisi politik eğitimini yaparken; "Bey'at başkadır, intisab başkadır, imamette iktida başkadır... Camiye gelen, imamın arkasına 'Allahu ekber' diye durur; buna imamette iktida derler. Tasavvuf terbiyesi almak için bir şeyhe bağlanır; buna intisab derler. Ama bey'at, bir politikacıya olması lâzım." demişlerdir.

Bu kendilerinin görüşleridir, İslâmî görüş değildir. Çünkü, İslâm'da politikacıya tabi olmak yoktur, Allah'a tabi olmak vardır! Allah'a tabi olmak, Rasûlüllah'a tabi olmakla olur... Bir politikacıya bağlanmak, lâik bir şeydir.

Aslında İslâm, dinin esaslarına göre hareket etmeyi amaçladığı için; İslâm fıkhı, "Dinin emirlerini en iyi bilen insanlara bağlanmak, böylece Kur'an'ın emirlerine göre yaşamak mümkün olur." diye düşünmek durumundadır.

İslâm, hangi grup olursa olsun, küçük-büyük, mutlaka

birisinin başkan olmasını emrediyor, düzeni emrediyor. Namazda nasıl birisi öne geçip namazı kıldırıyorsa, onun gibi düzenli olmayı emrediyor. Meselâ, siz 10-15 kişilik bir grupsunuz, seyahat ediyorsunuz. Peygamber SAV buyuruyor ki:[59]

إِذَا سَافَرْتُمْ فَلْيَؤُمَّكُمْ أَقْرَؤُكُمْ ، وَإِنْ كَانَ أَصْغَرَكُمْ سِنًّا ؛ وَإِذَا أَمَّكُمْ ، فَهُوَ أَمِيرُكُمْ (البزار ، والديلمي عن أبي هريرة)

RE. 49/11 (*İzâ sâfertüm felyeümmeküm akraüküm*) "Siz bir sefere çıktığınızda Kur'an'ı en güzel okuyanınız, Kur'an'ı en çok bileniniz size imam olsun; (*ve in kâne asgaraküm sinnen*) yaşça en küçüğünüz de olsa… (*Ve izâ emmeküm fehüve emîruküm*) İmam olunca da artık o sizin emirinizdir." buyuruyor.

Demek ki, imamla emir aynı kimsedir ve Kur'an-ı Kerim'i en iyi bilen kimsedir. Bu bir hadis-i şeriftir. Fıkhî delilini soruyordu soruyu soran...

İkinci bir delilim şudur ki, Ebû Hüreyre RA'dan şöyle rivayet edilmiştir:[60]

بَعَثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْثًا ، وَهُمْ ذَوُو عَدَدٍ فَاسْتَقْرَأَهُمْ ، فَاسْتَقْرَأَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مَا مَعَهُ مِنَ الْقُرْآنِ ،

---

[59]Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.445, no:8577; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.265, no:1027; Ebû Hüryre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.706, no:17501; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.206, no:2322; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.III, s.223, no:2091.

[60] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.156, no:2876; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.5, no:1509; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.499, no:2126; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.611, no:1622; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.227, no:8749; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.46, no:1216; Ebû Hüreyre RA'dan.

فَأَتَى عَلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ مِنْ أَحْدَثِهِمْ سِنًّا ، فَقَالَ: مَامَعَكَ يَا فُلاَنُ؟ فَقَالَ: مَعِي كَذَا وَكَذَا وَسُورَةُ الْبَقَرَةِ . قَالَ: أَمَعَكَ سُورَةُ الْبَقَرَةِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ . قَالَ: اِذْهَبْ، فَأَنْتَ أَمِيرُهُمْ !

(ت. خز. حب. ك. ن. عن أبي هريرة)

(*Bease rasûlü'llah salla'llàhu aleyhi ve seleme ba'sen*) "Peygamber SAS Efendimiz bir heyet tertipleyip, bir askeri birlik tertipleyip bir yere göndermeye hazırlandı. (*Ve hüm zevvû adedin*) Bu gönderilecek mücahid birliği, kalabalık bir topluluk idi. (*Fe'stekraahüm*) Peygamber Efendimiz onlardan Kur'an-ı Kerim'den bildiklerini okumalarını istedi. (*Fe'stekraa külle vâhidin minhüm mâ meahû mine'l-kur'àn*) 'Kur'an-ı Kerim'den sende, hıfzında ne kadar var, nereleri ezbere biliyorsun?' diye, göndereceği heyetteki kişilerin hepsine tek tek sordu."

(*Feetâ alâ racülin min ahdesihim sinnen*) "Nihayet sıra bu topluluktaki, bu askeri birlikteki, gönderilecek mücahid topluluğundaki yaşça en gençlerinden olan bir adama geldi. (*Ve kàle: Mâ meake yâ fülân*) Peygamber SAS o kişiye dedi ki: 'Ey filanca senin yanında neler var bakalım, Kur'an-ı Kerim'den ezberinde neler biliyorsun?' diye sordu.

(*Fekàle: Maî kezâ ve kezâ ve sûretü'l-bakarah*) O genç yaşta olan mücahid Peygamber SAS Efendimiz'e cevaben dedi ki: 'Yâ Rasûlallah, ben Kur'an-ı Kerim'in şuralarını, şuralarını biliyorum ve Sûre-i Bakara'yı biliyorum!' dedi.

Bakara Sûresi —biliyorsunuz— Kur'an-ı Kerim'in Fâtiha'dan sonra gelen, 286 ayetlik, 2,5 cüzlük, 50 sayfalık büyük bir bölümüdür. Ve umumiyetle fıkıh ahkâmını ihtiva eden bir bölümüdür.

(*Fekàle*) Peygamber SAS bunun üzerine memnunlukla sordu:

(*E meake sûretü'l-bakarah*) 'Sen Sûre-i Bakara'yı biliyor musun? Yâni Sûre-i Bakara'nın tamamı ezberinde mi?' dedi. Yâni,

tasdik makàmında ve takdir ederek sordu. (*Kàle: Neam*) O genç dedi ki: 'Evet yâ Rasûlallah, biliyorum!'

(*Kàle: İzheb feente emîruhüm!*) O zaman, 'Haydi git bakalım, sen bu topluluğun komutanısın, emirisin!' buyurdu. Yâni, "Genç olduğun halde, mademki Kur'an'ı en iyi biliyorsun; emirleri sensin!" buyurdu.

Çünkü, müslümanın ana mantığı Allah'a itaat etmektir, Allah'ın emirlerine uymaktır. Hadis-i şerifte buyruluyor ki:[61]

لاَ طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ (حم. طب. ك. وابن خزيمة ، وابن جرير عن عمران ؛ و الحكم بن عمرو ، وأبو نعيم ، خط. عن أنس ؛ طب. عن النواس)

RE. 481/9 (*Lâ tàate li-mahlûkin fî ma'siyeti'l-hàlik*) "Allah'a isyan edilme durumu olduğu zaman, günah işlemek olduğu zaman, hiç bir kimsenin sözünü dinlemek olmaz!"

---

[61] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.66, no:20672; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.170, no:381; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.632, no:602; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.55, no:873; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.275; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.145; İmran ibn-i Husayn RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.409, no:3889; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.356, no:1988; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.II, s.383, no:3788; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.155, no:786; İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd*, c.VIII, s.58; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.131, no:1095; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.132, no:4622; Hz. Ali RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.181, no:3917; Hz. Hüseyin RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.545, no:33717; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.369, no:3647; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, el-İstîàb, c.I, s.269; Abdullah ibn-i Huzâfe RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X; s.22; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.II, s.109, no:443; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.322; Temîm-i Dârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.105, no:14875; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2077, no:3076; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.427, no:17172.



Allah'a isyan etmekte, kula itaat edilmez! Babası da olsa, kocası da olsa, hocası da olsa, başbuğ da olsa, başkan da olsa... Şu da olsa, bu da olsa; yasak bir şeyi emredemez ve emrederse, ötekisi de dinlemez.

Bu bizim kanunlarımızda da vardır. Amir memuruna, gayr-i kanûnî bir şeyi emredemez. Memur gayr-i kanunî bir şeyi yaparsa yine mes'ul olur diye kanunlarımızda da vardır. Yâni bu doğru bir şeydir.

O bakımdan, bir seferde Peygamber Efendimiz bir kimseyi başkan seçmişti. "Sen başkansın, bunların başkanısın!" demişti. Onun üzerine, o şahıs kapris yaptı bir yerde; kızdı yönettiği insanlara:

"—Odun toplayın!" dedi.

Herkes odun topladı, başkan emretti diye...

"—Ateş yakın!" dedi.

Ateşi yaktılar...

"—Girin içine!" dedi. "Ben emrediyorum, emirinizim;

Peygamber beni emir tayin etti. Girin bunun içine!" dedi.

Bir onun yüzüne baktılar, bir ateşe baktılar... Dediler ki:

"—Biz ne senin sözünü dinleriz, ne ateşe gireriz, ne de bu işi burada bırakırız! Biz gidip bunu Rasûlüllah'a soracağız." dediler.

Geldikleri zaman Peygamber Efendimiz'e sordular:

"—Yâ Rasûlallah, sen onu bize emir seçmiştin. O bize ateşe girmeyi emretti. Sözünü tutup ateşe girmemiz mi lâzımdı?" dediler.

"—Hayır!" dedi Peygamber Efendimiz... "Hayır, girmeniz lâzım değildi. İtaat ancak Kur'an-ı Kerim'in, şeriatin uygun gördüğü noktadadır. Ona uygun olmayan noktada itaat bahis konusu değildir." dedi.

O halde dinini bilmeyen bir kimse başkan olur da dine uygun olmayan emirler verirse, ötekilerin ona itaat etmesi zaten gerekmez. Çünkü, hakimiyet Allah'ındır; kulun Allah'a itaat etmesi gerekir.

d. Fatih ve Akşemseddin

Soru:

"Bey'at şeyhe yapılır." diyorsunuz. O halde 12 tarikat var ve başlarında şeyhler var... O zaman herkes baş olmak ister; emir nasıl seçilecek? Akşemseddin ile Fatih'in durumu açıklar mısınız?

Bey'at Peygamber Efendimiz'in varislerine yapılır. Peygamber Efendimiz'in varisleri de kendi aralarında birbirleriyle irtibatlıdır. Her biri öyle baş olmak istemez, bil'akis herkes baş olmamak ister orada... Oranın usulü, orada herkes baş olmamak ister, kenara çekilmek ister ama; (*El-emrü fevka'l-edeb*) emrolunduğundan, vazife geldiğinden, irşad vazifesi kendilerine yöneltildiğinden, boyunlarını bükerek Allah'ın yoluna hizmet ettiklerinden öyle yaparlar. "Öbür kardeşim benden daha üstündür; ona ittibâ edelim!" derler.

Evliyaullahın kendi aralarında da sistemi vardır. O bakımdan, bir karışıklık olmaz. Asıl karışıklık alim olmayan şahıslara

uyulduğu zaman olur. Çünkü, alim olmayan insanlar milyonlarcadır, milyarlarcadır. Hangi birine uysan, herkes bir baş olmak istiyor. Baş olduğu zaman da kurum kurum kuruluyor, çalım satıyor. O bakımdan, asıl karışıklık o zaman çıkar ve ondan çıkıyor.

Bir devletin başına filânca geçiyor, öteki devletin başına ötekisi geçiyor; harb ediyorlar. “Neden harb ediyorsunuz?” diyorsun, bir sebep buluyor. Bir cihangirlik arzusu, bir kavga; böyle gidiyor.

Onun için, asıl ittibâ Allah’adır. Allah’ın emrini en iyi bilen kimseye ittibâ olunur. Bir insanın imam olması için, önder olması için, emir olması için sıralama vardır. O sıralamada Arapçayı bilmek, Kur’an’ı en iyi bilmek, hadisi en iyi bilmek, ictihad yapabilecek kadar fıkıh bilgisine sahip olmak gibi hususlar vardır. Bunlara sahip olmayan kimselere ittibâ sahih değildir. Onların amacı bir makamı elde etmektir, gasbdır.

Akşemseddin’le Fatih’in durumu çok klasik bir misal oldu şimdi... Doğru bir misal değildir. Fatih de o zamanın halifesine bağlı bir kimseydi. O inceliği bilmediği için, millet yalan yanlış misaller veriyor. Halifeye bağlıydı, halifenin bir emiriydi. Halifeden ferman alıyorlardı. Osmanlı hükümdarları halifeden ferman alarak vazifeye başlamışlardır. Kendisi baş değildir, tâbîdir. Asıl baş olan halifedir.



Onun için, bu misal yanlış bir misaldir.

e. Cihad Emirliği

Soru:

Cihad emirliği ile şeyhlik bir arada bulunabilir mi?

Cihad emiri tabiri yeni çıkmıştır. Bizim siyâsîlerin uydurmasıdır. Emir emirdir her yerde... Üç kişi bir seyahate çıksa, içlerinden birini idareci seçerler; ona da emir derler. Cihad emiri, olsa olsa cihadda ordunun başına getirilmiş kişi demek olur.

Şeyhlik zâten emirlik demek! Şeyh, Arapçada ihtiyar, itibarlı kimse, kabilenin başkanı demek... Mürid ona geliyor, bey'at ediyor, itaat ediyor, iktidâ ediyor; sahâbenin Peygamber Efendimiz'e bağlandığı gibi...

Bağlılıkta söz dinleme olmazsa, bu itaat hokkabazlıktan öteye gitmez ki! Bu bağlılığın ne kıymeti kalır? Evvelâ itaat edecek, her şeyiyle itaat edecek, tam mânâsıyla itaat edecek... Hattâ büyüklerimiz diyor ki:

(*Kel meyyiti beyne yedeyil gassâl*) "Ölü yıkayıcısının elindeki ölünün, ona teslim olduğu gibi teslim olacak!" Yap dediğini yapacak, dur dediği yerde duracak... "Gece uyuma!" dediği zaman, uyumayacak... "Şu tesbihi çek!" dediği zaman çekecek... "Mutfakta bulaşık yıka!" dediği zaman, yıkayacak... "Git kuşları tedavi et, köpeklerin yaralarını temizle!" dediği zaman, temizleyecek... Söz dinleyecek ki, yetişecek.

Cihad emirliği - şeyhlik ayırımı sonradan çıkmıştır. Eskiden yokken, kendilerine bir pay çıkarmak için, sonradan ortaya çıkartmışlardır.

f. Hanımların Rabıtası

Soru:

Bir zât demiş ki: "Kadının şeyhi kocasıdır, bir mürşide rabıta edemez!" Öyleyse, kadının intisabı nasıl olacak?

Bu söz doğru değildir. Kadının şeyhi kocası değildir. Keşke her koca şeyh olacak kadar mükemmel olsa... Nerde? Kimisi kadını yanlış yollara bile götürmeğe uğraşıyor. Öyle bir şey yok...

Peygamber SAS Efendimiz'in zamanında kadınlar da gelip Peygamber Efendimiz'e bağlanıyorlardı. Ayet-i kerime ile sabit... *Bi'smil'lâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ يَسْرِقْنَ وَلاَ يَزْنِينَ وَلاَ يَقْتُلْنَ أَوْلاَدَهُنَّ وَلاَ يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللهَ (الممتحنة:١٢)

(*İzâ câekel mü'minâti yübâyi'neke*) "Ey Rasûlüm, mü'min hanımlar sana bey'at etmek için geldiklerinde; (alâ *en lâ yüşrikne billâhi şey'en*) Allah'a hiç bir şeyi şerik koşmamak üzere; (*ve lâ yüsrıkne ve lâ yeznîne ve lâ yaktulne evlâdehünne*) hırsızlık yapmamak, zinâ etmemek ve evlâtlarını öldürmemek üzere; başkasının çocuğunu sahiplenerek kocasına isnadda bulunmamak ve uygun olanı işlemekte sana karşı gelmemek üzere, (*febâyi'hünne*) onlarla bey'atlaş, onların bey'atlarını kabul et! (*vestağfir lehünnellàh*) Onlara Allah'tan mağfiret iste, onlar için dua et! " (Mümtahine, 60/12) deniliyor.

Demek ki, Peygamber Efendimiz'in zamanının hanımları da, beyler gibi Peygamber Efendimiz'e gelip bağlanıyorlardı. O halde Peygamber makamının, irşâdın vazifesi üzerinde olan kimseye, erkeklerin bey'at ettiği gibi kadınların da bey'at etmesi lâzımdır.

Mürşidine rabıta da eder. Onun bir mahzuru yoktur. Eğer kalbinde bozukluk olan kimseler varsa, o zaman mürşidini karşısında evliyâullah büyüklerimizle beraber düşünsün! Bir cami gibi mübarek yerde düşünsün! Kendisi ikinci katta, kadınlar mahfilinde, kafesli yerde olsa... Hocası karşıda vaaz ediyor olsa... Evliyâullah büyüklerimiz, sahabe-i kiram, Ebûbekir Sıddîk

Efendimiz, Selmân-ı Fârisî Efendimiz sıralanmış olsa; o zaman bir kötülük bahis konusu olur mu?

O da yetmezse yanında kocasını düşünsün, çocuğunu düşünsün... Ailecek gelmişler, mürşidinin, evliyâullahın huzurunda duruyorlar diye düşünsün... Mühim olan onu düşünmek, ona bağlılık... İlle böyle bir fitne fesat bahis konusu değil... Bunları bilmedikleri için, olmaz diyorlar. Akıllarına takılıyor, takılınca da kalıyor.

Kitaplarımızda hanımların bey'atinin nasıl olacağı da belirtilmiştir. Hanımlar bey'at eder ama, musafaha yoktur. Peygamber Efendimiz hanımlarla musafaha etmemiş, el tutmamış. Onun için biz de tutmuyoruz. İslâm'da mahrem olmayan kimselerin elini tutmak yoktur. Bu Batı'dan gelme bir adettir. Bizde böyle bir şey yoktur, musafaha olmadan intisab vardır.

Bu şeyhlik ve müridlik, öğretmen ve öğrenciliktir muhterem kardeşlerim! Cennetin yolunu öğrenecek, cennete varacak... Cehenneme düşmemenin usûlünü öğrenecek, cehennemden kurtulacak... Nefsin oyunlarını bilecek, nefsin oyunlarına tâbî olmayacak... Şeytanın oyunlarını bilecek, şeytana kanmayacak... Allah'ın yolunda yürüyecek, Allah'ın sevgili kulu olacak... Ma'rifetullaha erecek, Allah'ın rızâsını kazanacak, öyle gidecek... Bunu öğrenmesi lâzım, öğretmek lâzım!

"—Kız çocuklarımızı Kur'an kursuna gönderiyor muyuz, göndermiyor muyuz?"

Gönderiyoruz, Kur'an'ı öğrensin diye... Şartları sağlandığı zaman, şartlarına riayet ederek hanımların da yetişmesi lâzım geldiğinden, kadınların intisabı vardır. Kadınlar da rabıta ederler.

21. MÜRŞİD

a. İrşad Etme Yetkisi

1. Soru:

Tasavvufta mürşidler olgunluğa eren müridlerine irşad etme yetkisi veriyorlar. Bu yetkiyi verirken Rasûlüllah Efendimiz SAS'den tasvip alıyorlar mı? Yoksa mürşidler kendileri mi bu icazeti veriyorlar?

Sanıyorum ki bu mürşidin kemâlâtıyla ilgili bir şey. Bazısı arkasına bir olmadık adamı; "Falanca yapsın bu işi" diye bırakıyor. Demek ki sormadan, etmeden kendiliğinden yapıyor. Sonra o da bu işi beceremiyor. Bazısı da işaret bekliyor, olmazsa vermiyor.

Şunu duymuştum: Halvetî şeyhlerinin büyüğü, pîri, hasta iken ona soruyorlar:

"—Yerinize kim geçecek Efendim?"

"—Çoban Şücâaddin geçecek!" diyor, dağdaki bir çobanın ismini söylüyor.

Birbirlerine bakıyorlar:

"—Yahu onun Arapçası yok, dini meselelerde bilgisi yok!" filan diyorlar.

Hocaefendi hasta yatıyor. Biraz daha zaman geçtikten sonra bir başkası geliyor, yine soruyor:

"—Hocam, Allah uzun ömür versin, eğer vefat ederseniz yerinize kimi uygun görüyorsunuz? Biz kime tâbi olalım?"

"—Çoban Şücâaddin." diyor yine ona.

Çekiliyor, diğerlerinin yanına gidiyor:

"—Çoban Şücâaddin dedi ya, hay Allah!" bilmem ne…

Birisi, bir de ben sorayım diyor. Aradan biraz daha zaman geçtikten sonra üçüncü şahıs geliyor:

"—Hocam, işte Allah uzun ömür versin ama vefat edecek

olursanız yerinize sizden sonra kim geçer? Kimi uygun görürsünüz? Kime bağlanalım?" filan diyor.

"—Bana bakın!" diyor şeyh efendi, "Siz beni böyle yatakta yatıyorum, hastayım diye şuurumu kaybettiğimi mi sanıyorsunuz?"

Diyorlar ki;

"—Hocam oğlunuz var, maşaallah olgun oldu, medreseyi bitirdi müderris oldu. Bilgisi var biz de seviyoruz, alim fâzıl…Yâni herkes de, cemaat de seviyor."

Yâni, "Oğlunu bırak!" demek istiyorlar.

"—Bana bakın!" diyor. "Ben evlâdımı sevmem mi? Evlâdımı istemem mi? Ne yapayım ki emir böyle, Çoban Şücâaddin olacak." diyor.

Çoban Şücaaddin ümmî… Kendi oğlu müderris… Ama "Çoban Şücaaddin olacak!" diye emir aldığı için böyle diyor. Halvetiyye Tarikatı o Çoban Şücaaddin yoluyla gelişiyor, çok mükemmel ilerliyor.

Şeyh efendi vefat edince, Çoban Şücâaddin gelmiş, posta oturmuş. Şeyhin oğlu bir girmiş içeriye, bakmış, babasının postunda oturuyor Çoban Şücâaddin...

"—Bre küstah, câhil herif! Ne hakla burada oturuyorsun? Defol buradan!" demiş.

Çoban Şücâaddin kalkmış, o şehirde durmamış, başka şehre gitmiş.

Şeyhin müderris oğlu oturmuş posta, müridler onu oturtmuşlar.

"—Oldu mu?"

Olmamış, zamanla orası körelmiş; tarikat Çoban Şücâaddin'in yoluyla ta Osmanlılara kadar gelmiş.

Demek ki işaretle oluyor, işaretsiz şeyhlik yapanların tarikatında yozlaşma oluyor.

2. Soru:

Bir şahıs daha önce bağlandığı, sonra vefat etmiş şeyhe olan



bağlılığını sürdürebilir mi? Bir şeyh efendinin şeyh olması kaç yoldan, kaç şekilde belirlenebilir?

Bir insan bir şeyhe çeşitli sebeplerden tâbî oluyor da, öncelikle terbiyesine nezâret etsin diye, tedâvisini yapsın diye tâbî oluyor. Meselâ, "Mazhar Osman çok iyi bir doktormuş... Lokman Hekim çok iyi bir doktormuş..." İyi ama yaşamıyor ki şu anda! Yaşayan kimseye, yaşayan doktora tedâvi olacak, yaşayan hocaya bağlanacak!

Bir insanın bağlandığı kimse vefat etti mi, yeni bir mürşide bağlanması icab eder. Ya o mürşid, eski hocaefendisinin tayin ettiği, "Benim yerime sen makamıma kàim ol! Bu dervişleri sen terbiye eyle, sen nezâret et, hizmetlerine sen bak!" dediği kimsedir. Ya da, bazen mürşid efendiler mânevî bir işâret olmayınca, böyle bir halef bırakmazlar; o zaman orada, o muhitte uygun olan bir mübarek zâta teslim olması ve intisab etmesi lâzım!

Tabii bu intisabda, mürşidin evsafı, "Şeriat-ı garrayı bilmesi,

ahlâken müstakîm olması, bu mesleği yapacak şartları hâiz olması, sahih bir yol ile el almış, kendisine selâhiyet verilmiş olması...” diye kitaplarda belirtiliyor. Selâhiyetli bir şeyh efendiden kendisine selâhiyet verildi mi, alan kimse de o vazifeyi yapabilir. Ama verenin selâhiyeti yoksa alanın da durumu selâhiyetsiz kalır. Bir tane şeyhten aldıktan sonra da, birkaç tanesinden almasına lüzum yoktur. Bir tanesi yeter.

Bir insanın bir kimseye bağlanması vefat ettikten sonra da yetseydi, bir şeyhe filân bağlanmaya lüzum yoktu, Peygamber Efendimiz’e bağlanılırdı, biterdi. Ama, Peygamber Efendimiz vefat eder etmez, ümmet-i Muhammed’in sıhhat ve selâmeti ve kargaşanın önlenmesi bakımından, daha cenâze defnedilmeden Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’e bey’at edilmiştir. Bu, ümmetin sıhhat ve selâmeti, huzuru ve karışıklık olmaması bakımındandır.

Bazan mânevî işaret olmuyor, şeyh efendiye halife bırakma izni verilmiyor. Misâl: Bana Emin Saraç Hoca anlatmıştı. Onun kayınpederi Yektâ Efendi idi. Onların bağlı olduğu şeyh efendi [Ahıskalı Ali Haydar Efendi] yaşlı, vefat etmek üzere... Sormuşlar:



“—Efendim, yerinize kimi tayin ediyorsunuz?” demişler.

Bir şey dememiş, “Bekliyorum.” demiş. Sonra yine bir sıkıştırmışlar, falanca insan, filânca insan var demişler.

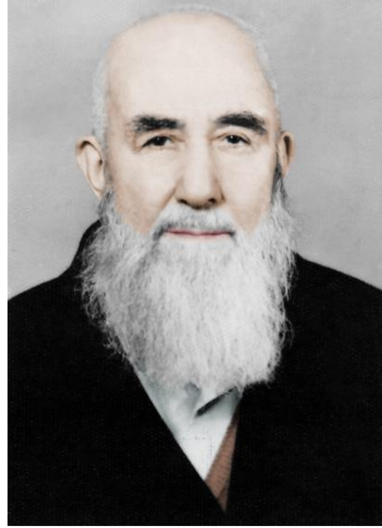
“—Yâhu, ben bu işi düşünmüyorum mu sanıyorsunuz siz? Bakın, hepsinin icâzetnâmelerini yazdım. Altına bir imza atması kaldı. Bir işaret olursa, imzalayacağım. Yok daha bir işaret!” demiş.

Birisi bu Yektâ Efendi... Ötekiler de başka şahıslar... Bana bunu anlatan Emin Saraç Hoca... Ben tabii, onların bağlı oldukları o hocaefendiyi tanımadım.

Sonra o icâzetnameler imzalanmadan, işaret çıkmadan o şeyh efendi vefat etmiş.

Neden işaret çıkmadı? Bundan sonrası benim kendi yorumum:

Hocamız var, mürşid-i kâmil! Herkes kendisinden sonra ille birisini göstermek durumunda değil ki! Halkın, müridlerin irşadı için Mehmed Zâhid Hocamız var... Kesilmiş o taraf...



Zâten Mehmed Zâhid Hocamız'a çok hürmet edermiş o şahıs... Hattâ daha yaşlı olduğu halde; Hocamız bir seferinde babamla beraber o zâtın ziyaretine gitmişler o zâtın... Ayağı felç olduğu halde merdiven başında karşılamış.

"—Efendim kalkmasanız..." filân diyecek olmuş müridleri...

Müridler biraz tarafgirlik yaparlar böyle şeylerde... "O gençtir, ne diye kalkıyorsunuz?" filân gibilerden düşünmüşler. "Kalkmasanız!" filân demişler.

Babam anlatıyor:

"—Bu zâta mı kalkmayacağım? Bu zâta mı kalkmayacağım? Bu zâta mı kalkmayacağım?" Üç defa böyle söylemiş. "Olur mu öyle şey, kalkarım!" demiş.

Ona işaret olmamış, ben ondan ne mâna çıkartıyorum şahsen:

"—Mânevî işaret yok, demek ki müridler Hocamız'a gelecek! Gelmesi lâzım!"

Hocamız'a birçok kimseler gelmiştir zâten... Meselâ, Abdülhay Efendi vardı. Abdülhay Efendi'nin dervişleri Hocamız'a intikal etmiştir. Sonra, Küçük Hüseyin Efendi vefat etmiş, onun dervişleri Hocamız'a gelmiştir. Hocamız hakîkaten mânevi makamı çok yüksek bir zât-ı muhterem olduğu için, zamanındaki birçok hocaefendinin yerine halef çıkmıyor, işaret olmuyor. İşaret olmayınca, ne demek? "Dağılmayın, orada toplanın!" mânâsından

dolayıdır diyorum ben, işaret çıkmaması...

Tabii, müridler toplanmışlar kendi aralarında... "Olmuyor böyle başsız..." filân diye, bir tanesini kendi başlarına tayin etmişler.

Müridlerin kendi başlarına tayini, mânevî işaret gibi olmaz! Müridler kendi başlarına birisini tayin etmiş. İyi ama, sen tek bir toplum içinde değilsin ki, etrafında başka kimseler var, yaşayan mürşid-i kâmiller var; sen öyle yapınca olmuyor. Zâten bir mürşid-i kâmil varken, ötekisinin gelip ona tâbî olması lâzım!

Hülâsa, sorunun cevabı, bir insanın efendisi ölünce, hayatta olan bir zât-ı muhtereme bağlanması lâzım! Hangi sebeplerden: Tedâvisinin, terbiyesinin devam etmesi bakımından; bir... Sırr-ı bey'atte faullü duruma düşmemesi bakımından; iki...

"—Zamanının imamını, önderini bilmeden ölen, cahiliye ölümüyle ölür." dendiğinden, bey'atsiz gitmemesi için, cahiliye üzere ölmemesi için hemen birisine bağlanması lâzım!

Vefat etmiş bir kimseye bağlılık olmaz! Onu bahane ederek müstakil yaşamak olmaz! Kendisi bağlanacak!

3. Soru:

Uykusunda veya üveysî olarak bir kimseye şeyhlik vazifesi verilebilir mi?

Bir sahih el alması şartı vardır. Allah'ın hükmüne, lütfuna kimse karışamaz ama, bir çok kimse buna dayanarak palavradan ortaya çıkıyor. Ondan sonra yalan yanlış işler yapıyor. Meselâ, kadınlara elini öptürenleri duyuyoruz.

Kitaplarda yazıyor ki: Bir mürid hak bir şeyh, gerçek bir mürşid-i kâmil bulmak için uğraşacak, çalışacak, gayret edecek! Bir karar verdi, birisini doğru bir insan sandı, bağlandı. O ihlâsından dolayı ilerleyebilir. Ama hatâsını, şeriata aykırılığını, yanlışlığını anladığı zaman da, onu bırakıp hakîkî bir şeyhe bağlanması icab eder. Yanlışta ısrar etmemesi gerekir.

4. Soru:

Mürşid diye bilinen bazı kimselerin genel mânâda şeriata aykırı bir davranışı yok. Namaz kılıyor, oruç tutuyor, sakal ve tesettüre riayet ediyor. Kısaca Kur'an ve sünneti kabul ettiğini söylüyorlar. Biz bir kişinin kâmil bir mürşidden icazet alıp almadığını nasıl tesbit edeceğiz?

Bu şartlara sahip olmak kâfi değildir; insanları terbiye edecek meziyeti, kabiliyeti olması lazımdır. Nefsin ayıplarını, kusurlarını bilecek, şeytanın oyunlarını bilecek, terbiye ve irşat vazifesini, selahiyetini, diplomasını almış bir kimse olması lazım. Çünkü herkes bir nasihat söyler, herkes bir şey yaptırtır ama yanlış şeyler yaptırıyor bu sefer terbiye ettiği insanı bozuyor, irşat etmeye çalıştığı insanı yanlış yerlere götürüyor, kötü işler yaptırtıyor, yanlış eğitim veriyor, o zaman o iyi müslüman olmuyor. Binâen aleyh terbiye etmesini iyi bilmeyen insan mürşit olamaz.

Bazen iyi bir yolun iyi hocası bitiyor, iyi hocası kalkıyor yerine salahiyetsiz, bilgisiz bir kimse geçiyor. O zaman ona, o ilk hocasına mânevî bakımından bir halife tayin etmek filan gösterilmiyor.

O ne demek? Yani senden sonra artık senin dervişlerin yaşayan falanca büyük zâta bağlansın demek. Mânası odur onun.

Birileri sormuşlar bir zâta:

"—Hocam siz vefat ederseniz, yerinize kim geçecek?

O da cevap vermiş:

"—Bakın, dört kişinin icazetnamesini yazdım hazırladım, imzaya kaldı. Rasûlullah'dan mânevî bir işaret bekliyorumgelirse, bunlardan hangisine gelirse imzalayacağım yerime onu bırakacağım." Demiş.

Ama gelmemiş işaret… Benim hissim, tahminim, gelmeyişinin sebebi o şahısların Hocamız'a bağlanması lazım geldiğindendi. Çünkü, o şeyh efendi Hocamız'a çok hürmet etmiş. Hocamız'dan yaşlı olduğu halde hocamız onu ziyarete gittiği zaman ayakları

kötürüm gibi olduğu halde merdivende karşılamış;

"—Aman Efendim kalkmayın!" vesaire filan demişler, müritleri alınıyorlar, istemiyorlar kalkmayı filan.

"—Buna mı kalkmayacağım? Böyle bir şahsa mı kalkmayacağım? Öyle şey olur mu?" filan diye böyle sert bir şekilde onlara söylediğini babam anlatıyor.

Ve kendisine bir mânevî işaret olmadan dünyasını değiştirmiş. Ne demek?

"—Senin düşündüğün dört kişiye de bu vazifeyi uygun görmüyoruz." demek.

O zaman ne olacak?

"—Bu kişiler gitsin, Mehmed Zahid Efendi'ye bağlansın!" demek.

Çünkü o ona hürmet ediyor. Yani şeyhlerinin hürmeti bunu gösterir ama insanlar bunları kolay kabul etmezler, yani hazmedemezler. Müritler bazen şeyhi filan dinlemezler alimallah. Şeyhleri; "Filanca adama bey'at edeceksin." der, ona bey'at etmezler, hoşlarına gitmez, keyiflerine göre şeyh ararlar.

Peygamberimizi de beğenmemişler de demişler ki;

"Ya bu adama geleceğine Taif'de ki falanca adama, filanca adama gelseydi ya vahiy, Kur'an ona inseydi ya?" demişler.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

(الزخروف:٣١)

(*Ve kàlû levlâ nüzzile hâze'l-Kur'anü alâ racülin mine'l-karyeteyni azîm*) "'O iki şehirden birisindeki o meşhur şahıslardan birine gelseydi ya Kur'an-ı Kerim?' dediler." (Zuhruf, 43/31)

Bunun üzerine, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ (الزخروف:٣٢)

(*E hüm yaksimûne rahmete rabbik*) “Allah’ın rahmetini o herifler mi taksim edecekler?” (Zuhruf, 43/32)

Kur’an’ın kime geleceği onlardan mı sorulacak? Onlar mı gösterecek? Herifler Peygamber beğenmiyorlar. Taif’te filan adam varmış filozofmuş, Kur’an ona gitmeliymiş. Öyle şey olur mu?

İrşad görevi de öyle mânevî işaretle olduğu için, herkes yapamaz. Herkes namaz kıldırır, ama herkes irşad yapamaz.

Herkese direksiyon verilir mi? Arabanın direksiyonunu herkese verir misin?

Uçağın pilotluğunu herkese veriyorlar mı? Oraya 375 kişi biniyor. Kaç tane adam var burada uçağı çalıştıran, hepsinin gözleri böyle aletlerde, cihazlarda… Oyuncak değil bu.

Adamı getireceksin, irşad koltuğuna oturtacaksın, bir şeyden haberi yok, batıracak ortalığı… Adamları yanlış yola sevk edecek, hasta edecek, mecnun edecek. Ondan sonra da birisine, “Tarikata gel!” dediğin zaman, akrabaları diyorlar ki:

“—Aman tarikate gitme!”

Neden?

“—Deli olursun, tırlatırsın!”

Tarikata gidince insan oynatmaz, aklı başında insan olur ama bazıları yanlış ilaç kullanıp yanlış yola sevk ettiğinden, bazılarını sapıttırdıklarından o misaller de oluyor.

O bakımdan öyle herkes mürşid olmaz.

5. Soru:

Bir mürşide tâbî olmayan bir kişinin kemal sahibi olma ihtimali nedir? “Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır.” sözünü dikkate alınırsa bu kişilere ne tavsiye edersiniz?

Bir kişinin kendisinin kendi kusurlarını görmesi, kendi nefsinin ayıplarını görüp kendisini düzeltmesi, kendi ahlâkını terbiye etmesi çok zordur. Yani doktorun neşteri eline alıp da kendisini ameliyat edip de dikip biçmesi kadar zordur.

Bazen bazı kimseler kendilerine iğneyi vuruyor, iğne vuruluyor ama ameliyat yapılamıyor. Eğer mânevî bir ameliyat gerekliyse usta bir doktora teslim olmak lazımdır.

Herkes böyle küçük operasyonları yapabilir; eline diken batmıştır, bir iğneyle dikeni çıkartabilir ama büyük işler olmaz.

O bakımdan mürşide bağlı olmadan insanın kendisinin kâmil bir insan olması, gönül gözünün açılıp evliyâ gurubuna girmesi mümkün olmaz. Salih bir insan olur, ibadetlerini yapmaya çalışan bir insan olur. Bazen de ayağı kayar, ömrü yanlış istikamette geçer, âhir ömründe tehlikelere düşebilir. Sonra zamanının imamını bilmeden ölen kimse cahiliye ölümüyle ölmüş olur.

b. Tarikat Silsilesi

1. Soru:

Bir tarikat için silsile şart mıdır? Birisi rüyada veya üveysî olarak Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri'nin kendisini yetiştirdiğini söyleyerek mürşid olabilir mi?

Silsile şarttır. Bu makam-ı irşâd, böyle rüyaya ve sâireye bağlanarak ortaya konulamaz. Oyuncak değildir. Sahih bir el ile silsilesinin Rasûlüllah'a ulaşması lâzım! Aksi halde istismara uğrar. Herkes rüyada ben şöyle gördüm der. Hakikaten de görebilir ama, kendisi irşada salâhiyetli bir kimse olmayabilir.

2. Soru:

Tasavvuf ehlinin Peygamber Efendimiz'e kadar silsilesinin uzanmasını inkâr edenler var. Bunları nasıl ikna edebiliriz?

Bu İslâmî bir an'anedir. İslâm'da alimler bir sözün nereden geldiğini, nereden duyduğunu kaydederler. Biz bu *Tabakàtü's-Sûfiyye* kitabını onun için okuyoruz.

Neden? Hangi sözü kimden duyduğunu, ismiyle cismiyle söylüyor. Bu an'ane o zamandan bu zamana devam etmiştir. Bu gün bile müelliften kitabı okuyup icazet alan, bu an'aneyi aynen

devam ettiren ciddi talebeler ve böylece icazet veren ciddi hocalar vardır. Bu böyle gelir, böyle gider.

İmam Buhâri'nin hadis kitabını okumaya salahiyetli olduğunu, İmam Buhari'den kendisine kadar geçen, icazet veren hocaların listesini göstererek isbat eden insanlar vardır.

Bu an'ane hadis-i şerifte böyle uygulanmıştır. Bilimsel bütün konularda böyle uygulanmıştır. Tasavvufta da böyledir, böyle uygulanmıştır.

İnkâr edenler hadis-i şerifteki de silsileyi inkâr ediyorlar. Ama hadis kitapları olduğu için, hadis kitaplarında görüyoruz, "Bak, bu bundan aldım!" demiş diyoruz. Rivayet zinciriyle, geriye doğru isbatı mümkün olabiliyor. Bir ara inkâr ediyorlardı geçtiğimiz 25-50 yıl önce, şimdi inkâr edemiyorlar.

Tasavvuf erbabının da silsilesi, tabi geriye doğru o ondan almıştır. O geçtiğimiz asırlarda şimdiki gibi iş gevşek değildi, gayet ciddi tutuluyordu. Vesikalar vardır, tomarlar vardır, mânevî işaretler vardır. Bir de hani Hacı Bayram-ı Veli'nin rüyada görünüp de öteki adamı azarlaması gibi, böyle mânevî işaretler vardır. Onlar da bu işi teyit ediyor, bu iş böyledir.

c. Kıyamete Kadar İrşad Devam Edecek

Soru:

Bazı kimseler, "Bizim şeyhimiz son kâmil mürşiddir. Ondan sonra mürşid gelmeyecek. Zira, nasıl Peygamberimiz son peygamberse, o da son evliyadır." diyorlar. Ne dersiniz?

Bu saçmadır ve yalandır, aslı esası yoktur. Çünkü hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Kıyamet kopuncaya kadar, dâima hakkı tutan, hak yolda yürüyen bir mübarek insanlar grubu mevcut olacak!"

Kıyamete kadar insanoğlu mevcut oldukça, mürşid de mevcut olur. Onun için, "Bizimki sondur, artık bundan sonra gelmeyecek!" diye, benden sonra tufan mantığıyla laf söylemek, cahilce bir

sözdür, yanlıştır ve iftiradır.

Allah'ın nice nice kulları vardır; bazılarını insanlar bilir, bazılarını bilmez. Bazıları Kutbü'l-aktâbdır, bazıları Gavsü'l-a'zamdır... Bazıları kırklardandır, yedilerdendir, üçlerdendir... Kıyamet kopuncaya kadar onların hizmetleri, himmetleri olacaktır. Dünyada insan oldukça, insanları irşad edecek büyükler de mevcut olacaktır.

Onun için, "Falanca öldü, artık bu iş bitti." mi demek istiyorlar? Öyle şey yoktur. Yalandır, yanlıştır ve hadislere aykırıdır.

2. Soru:

Bazıları silsilenin kesildiğini ve bu zamanda silsileden birisinin olamayacağını ileri sürüyorlar; ne diyelim?

Onlara cevap olarak, hadis-i şerifte:[62]

لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الحَقِّ ، حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ

(ك. عن عمر ؛ طب. عن مغيرة بن شعبة)

(*Lâ tezâlü tàifetün min ümmetî zàhirîne ale'l-hakkı hattâ tekùme's-sâah.)* "Kıyamet kopuncaya kadar, Cenâb-ı Hakk'ın dinini destekleyen iyi insanlar, bir iyi topluluk mevcut olacak!" diye bildirilmiştir; onu söylersiniz. Sonra, ayet-i kerimede:

وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلاَّ خلاَ فِيهَا نَذِيرٌ (فاطر:٢٤)

(*Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîr*) "Hiçbir topluluk

---

[62] Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.496, no:8389; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.280, no:2433; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.165, no:921; Hz. Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.403, no:961; Muğîre ibn-i Şu'be RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.564, no:12249; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.119, no:16372.

yoktur ki, Allah oraya bir haberci, tehlikelerden haber veren bir vazifeli şahıs göndermiş olmasın!” (Fâtır, 35/24) buyruluyor; onu söylersiniz.

3. Soru:

Sâdât-ı kirâm hazerâtının ruhâniyetlerinden istimdat ne demektir, açıklayabilir misiniz? Namazda veya ibadetlerimizde gözümüzün önüne geliyorsunuz; bunun bir sakıncası var mı?

Sâdât-ı kirâm; turuk-u aliyyemiz silsilelerinde ismi geçen büyüklerimiz demektir. Bu mübarekler Allah’ın yolunda yürümüşler, sevgisini rızasını kazanmışlar, mânevî mertebelere nail olmuşlardır. Onlara sevgi beslemek, onların ruhâniyetleri ile irtibat kurmak, onlardan medet istemek oluyor ve onun faydası da görülebiliyor çünkü Allah, sevdiği kullara böyle bir imkân nasip etmiş.

“—Kul bunalmayınca Hızır yetişmez.” derler.

Hızır AS’ın geldiği gibi, Allah’ın sevdiği kullarının mânevî yardımları oluyor. Tabi bizi göz önüne getirmesi, rabıta için uygun… Bazısı getiremiyorum diye şikâyet eder, bu kardeşimiz her zaman gördüğünü ifade ediyor.

Tabii namazdayken göz önüne gelmesi uygun değil. Namazda Kâbe’yi göz önüne getirmeye çalışsın ve oraya teveccüh etmeye dikkat etsin.

d. Mürşide İtaat

1. Soru:

Mürşide saygı ve itaat konusunda çok suçlanıyoruz, açıklar mısınız?

Açıkladım zaten, konuşmamdaki şey, soru gelmeden önce konuşmam o konudaydı. Bizim hocamıza muhabbetimiz, sizin hocanıza muhabbetiniz... Tabii bu muhabbet, âyet ve hadislerle anlattım ki, dinin temelinde olan bir şeydir.

Bir insanın Peygamber Efendimizi sevmesine kimse itiraz edemez, tabii o peygamberdir diyecek. Bir insanın babasını sevmesine de kimse itiraz edemez. Ben babamı seviyorum, hiç kimse bundan dolayı suçlayamaz. Annemi seviyorum, hiç kimse suçlayamaz. Gayet normal. Ama şunu da herkes biliyor ve hiçbiriniz itiraz etmezsiniz ki, dinimizde hoca babadan önde gelir. Mürşid, yani mürşid-i kâmil babadan daha kıymetlidir. Baba insanı bu dünyada korur, mürşid imanını koruyup Allah'ın rızasına ermesini sağlıyor.

Çok sevdiğim büyüklerimizden birisi Eşrefoğlu Rûmî Hazretleri diyor ki: Mürşidin iki vazifesi vardır:

1. Allah'a müridi sevdirmek.
2. Allah'ı müride sevdirmek.

Tabii, müride Allah'ı nasıl sevdirirsin? Aşkullahı, muhabbetullahı anlatırsın, yağlarsın, ballarsın, tellersin, pullarsın, güzelce söylersin; mürid de ağzı açık, hayran dinler, tamam Allah'ı sevmeye başlar.

Pekiyi, Allah'a müridi nasıl sevdirecek? "Sev yâ Rabbi bu kulu!" diye dua ederek mi?

Hayır! Müridi Rasûlüllah'ın sünnetine uydurarak sevdirir diyor. Yani sünnet-i seniyye yolunda yürümeye getirir, bid'atlardan kurtarır, Allah'ın sevdiği işleri yaptırtır, Allah'ın sevdiği bir kul haline getirir.

Onun için, mürşide saygı Allah'a saygının devamıdır, Rasûlüllah'a saygının gereğidir, itaat de ondandır. Çünkü:

أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ (النساء: ٥٩)

(*Etîu'llâhe ve etî'u'r-rasûle ve uli'l-emri minküm*) "Allah'a itaat edin, Rasûlullah'a da itaat edin, sizden olan ulü'l-emre de itaat edin!" buyrulmuştur.

Ulu'l-emr, müfessirlerin, meselâ İbn-i Abbas RA'nın ifadesine göre ulemâ-i muhakkıkîndir, mürşidlerdir yani. Ulemadır, çünkü zaten ulu'l-emr olması için alim olması lazım. İşin başına cahil

insanın getirilmemesi lazım.

O bakımdan itaat de Kur'an'dandır, sevgi ve saygı da Kur'an'dandır. Bunu suçlayanlar İslâm'ı bilmediklerinden yapıyorlar. Bekli de biraz hüsn ü zan ederek söylememiz gerekirse, şundan olabilir ki, bazı kimseler saygı ve itaat edilmemesi gereken kimselere bağlanıyorlar; onun için, yani ona da bağlanılır mı diye olabilir. Adam mesela bid'at ehlidir, adam cahildir, adam yanlış yoldadır.

Tabii bizim sözümüz ona değil. Mürşid-i kâmili kasdediyoruz, hakîkisini kastediyoruz. Hakîkisini bulunca, elini değil ayağını dahi öpmek lazım gelir. Çünkü sahabe-i kirâm Peygamber Efendimiz'in ayağını dahi öpmüşlerdir.

2. Soru:

Mürşid-i kâmile karşı mürid, en çok hangi konularda dikkatli davranmalı?

Mürşid-i kâmil, Peygamber Efendimiz'in vekilidir. "Kâmil" diyor çünkü. "Mürşid-i nâkıs" demiyor, müteşeyyih demiyor, "sahte şeyh" demiyor.

Mürşid-i kâmil, Rasûlullah'ın hilafetini almış insandır. Hilafete vâsıl olmuş kimse demektir. Öyle insanların hâlini kitaplar yazıyor ki, onların halleri çok müstesnadır.

Müridin ona karşı dikkat edeceği en önemli nokta, hiç itiraz etmemektir. Mürşid-i kâmil ise hiç itiraz etmemektir. Emrini, buyruğunu tutmasıdır. Sözünü yerine getirmesidir, itaat etmesidir.

3. Soru:

"Şu şu şu sebeplerden dolayı sahabenin Peygamber Efendimiz'e olan teslimiyeti gibi müridin de aynı teslimiyeti mürşidine göstermesi gerekir." deniliyor. Bazıları bunun aşırı olduğunu söylüyorlar, ne buyurursunuz?

Bu aşırılık yolun doğruluğuyla, mürşidin hakikîliğiyle ilgili bir

husustur. Mürşid mürşid-i kâmilse, yol doğru yolsa, ne yapılsa azdır ve işin doğrusu odur. Mürşid mürşid olmadıktan sonra, yol yanlış olduktan sonra da orada durmak gerekmez, kalkıp gitmek ayrılmak gerekir. Yani bir Allah'ın kendisine ikram ve iltifat eylediği mürşid-i kâmil olduktan sonra ona hürmet olarak ne yapılsa az gelir.

4. Soru:

Müridin şeyhinin davranışlarını kendi aklına göre yorumlaması, "Hocam şu noktada hata etti." gibi sözler söylemesi, kendi düşüncesini bazı âyet ve hadislerle desteklemeye çalışması doğru mudur?

Burada önemli olan müridin bağlandığı şeyhin şeriat bilgisidir. Neden bağlanılıyor? Şeriati iyi öğrensin diye. O mübarek bazı meseleleri daha iyi göreceği için, onun ilmine, irfanına, görüşüne, sezgisine itimat etmek lazım. İtimat edeceği bir insana bağlanması, cahile, dini bilmeyen insana bağlanmaması lazım.

Yalan yanlış şeyler söyleyen, yapan bir insana bağlanırsa, tabi şu âyete aykırı bu âyete aykırı filan diye ortaya müşkiller çıkar. Ama alim, Allah'ın emirlerini yasaklarını bilen bir kimseye bağlanmışsa, o zaman kendisi onun hareketlerinin bazen şeylerini [hikmetlerini] kendisinin bilgisi az olduğundan anlayamayabilir. Din ilimleri incedir; hayat tecrübesi lazım, basîret, ferâset lazım, herkes ona sahip değildir.

O bakımdan mürşid, mürşid-i kâmil ise müridin böyle itirazları onun helakine sebep olur. Sonunda kopar gider, mahvolur gider. O hususta çok dikkatli olması lazım.

İşte görüyorsunuz sorulardan, bazen insanlar neler düşünüyor, yanlış şeyler yapabiliyor. Âlime hürmet etmek, gelişi güzel çizmeden yukarıya çıkmamak lazım. "Çizmeden yukarıya çıkmamak." diye bir şey var.

e. Dervişlerin Eğitimi

1-Soru:

Tasavvufta şeyh ve derviş ilişkileri yakınlıkla olur. Derviş hocasını örnek alarak öyle yetişmeğe çalışır. Fakat, bazı kimseler hocasıyla böyle karşı karşıya uzun boylu bir oturma, konuşma durumunda olamıyor. Bu durum nasıl olacak?

Tabii, bu bir meseledir. Derviş az olduğu zaman, kolay... Yâni üç kişiyle, beş kişiyle oturmak, konuşmak; "Şunu şöyle yap, bunu böyle yap! Gel sana Kur'an öğreteyim, gel sana hadis okutayım!" demek kolay... Ama dervişler on binleri, yüz binleri bulduğu zaman ne olacak? O zaman biraz daha zorlaşıyor.

Biz bunun çaresini kendimiz şahsen, mecmuaları çıkarmakla bulduk. *İslâm* dergisini çıkartarak, *Kadın ve Aile* dergisini çıkartarak, *İlim ve Sanat* dergisini çıkartarak, bu sohbetlerimizi uzaktaki kardeşlerimize mektup gibi iletebilmiş olalım diye düşündük.

Çünkü, Hocamız zaman zaman, "Benim nasihatlerim" diye, "Kıymetli evlâdım, *es-selâmü aleyküm*!" diye başlayan bir şeyler bastırırdı, gönderirdi. Onları arkadaşlarımızın evlerinde böyle duvara asılmış olarak, "Hocamız'ın mektubudur, nasihatıdır." filân diye görüyoruz. Ben de bu iş daha şumüllü, daha muntazam olsun diye dergiler çıkartmayı uygun gördüm.

Onun için, kardeşlerimiz dergilerimizi alırlarsa, her on beş günde bir bizim bir nasihatımızla karşı karşıya gelmiş olacaklar. Ayın başında *İslâm* mecmuası çıkacak, ayın ortasında *Kadın ve Aile* çıkacak. Oradaki yazılarımızı görecekler. Ona göre bizim tavsiyelerimizi tutarlar. Böyle bir şekil olabilir.

Haftalık bir dergi çıkartalım dedik, para yetiremedik. Yâni, bu işler kolay değil! Çok şerefli, çok kıymetli, çok faydalı bir şey ama, millet almayınca, desteklemeyince mâlî bakımdan zorlanıyoruz. Dergilerimizin bir tanesini kapattık. *Gülçocuk* dergisini çıkaramıyoruz, *Kadın ve Aile*'nin içinde veriyoruz. Şimdi belki mâlî sıkıntılar devam ederse, bir dergiyi daha kapatacağız; onu da ötekisinin içine çekeceğiz. Böyle düşe kalka devam etmeğe

çalışacağız.

Televizyonlar siyah-beyazken renkli televizyon çıkınca, ben duydum ki; köydeki kadınlar bileziklerini satmışlar, yine renkli televizyonu almışlar. Yâni, keyfe taallûk eden bir şey oldu mu, millet parayı buluyor, harcamasını yapıyor ve keyfinden hiç fedâkârlıkta bulunmuyor.

Gecekondu mahallesinde bakıyorsun, uydu anten... Her türlü şeyi seyretmek için... Çünkü gazino evine geliyor, bar evine geliyor, pavyon evine geliyor, sinema evine geliyor, tiyatro evine geliyor... Ne lüzumu var başka bir yere gitmeye? Uydu antene parayı verir, renkli televizyona parayı verir... Japonlara, Yahudilere, Avrupalılara paralar gider... Milyarlar böyle Türkiye'den dışarıya seller gibi güldür güldür akar gider. Bunlar da televizyonu seyrederler.

Ona para veriliyor, seve seve... Çünkü kâfir, müslümanın parasını seve seve almasını biliyor, gönül hoşluğuyla almasını biliyor. Hayırlı yerlere de para vermeye gelince, müslümanlar para veremiyorlar.

Cihada para verilecek! Harp olduğu zaman çıkartıyor herkes, parayı veriyor. Öğrendim ki, bir jet uçağı elli-altmış milyarmış. O kadarına lüzum yok, elli-altmış milyarın onda birini bana verin, ben mükemmel dergi çıkartayım, mükemmel gazete çıkartayım, mükemmel yayın şirketi kurayım... Yâni, her şey para ile oluyor. Ben de para istemekten bıktım. Nefret geldi içime... Ama şuraya oturduğumuz zaman, para istemeden de olmuyor. "Camiye yardım!" Haydi gel de söyleme! Mecbur kalıyoruz. İkrah ediyorum. Kendi gücüm de yetmiyor, her şeyi karşılamağa... Bir insanını gücüyle de olacak şeyler değil!

Bir dergi alsa, kimseye zarar olmaz ama, almıyor millet... Bir tane dergi alsa, birisini de ötekisine satsa... Zorlamayı da sevmiyorum, severek alsın... Yâni, dergiyi beğensin, güzel olduğunu görsün, severek alsın; onu istiyorum.

Millet, öyle müstehcen kadın resimleri olan derginin, gazetenin başına üşüşüyor. Aaa, bakıyorum, kavga mı oluyor, ne oluyor filân diye on kişi bir şeye üşüşmüşler. Ne var ne yok? Aralarından bir bakıyorum ki, müstehcen bir gazete var veya dergi var; hepsi birden onu seyrediyor. Yâni, o beş parasız, pulsuz işçiler mişçiler onları alıyorlar. Üç tane çıplak kadın resmi var, beş tane bilmem ne var... Şöyle bir müstehcen konu var, böyle bilmem ne var... Şöyle bir fal var... Şöyle şu olacak, böyle bu olacak... Millet alıyor onları...

Ama İslâmî basın epeyce bir gelişme gösterdi Türkiye'de... Onların da şikâyet etmesinden anlaşılıyor ya! Birisi batar, birisi çıkar; bir gün gelir öğrenirler müslümanlar... Bu sahada büyük iş varmış, büyük hizmet varmış diye inşallah iş işten geçmeden önce öğrenirler.

Amerika gelip Suudî Arabistan'a asker çıkarmağa başlayınca, Saddam'ın aklı başına geldi; İranlı esirleri geri vermeğe başladı, geri çekilmeğe başladı.

Bir de tevbe kapısı kapanacak! Tevbe etse de tevbesi kabul olmayacak. Kıyamet kopmağa başlayacak, milletin aklı başına gelecek ama o zaman iş işten geçmiş olacak.

Unutmamamız gereken bir şey daha var… Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[63]

إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ ، فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ (الديلمي عن أنس)

(*İzâ mâte ehadüküm, fekad kàmet kıyâmetehû*) "Sizden biriniz öldü mü, onun kıyameti kopmuş demektir."

Birisi bir trafik kazasına uğrar, ölür; onun kıyameti koptu artık... İşi bitti! O artık ne gazete alabilir, ne mecmua alabilir, ne hayır yapabilir, ne cihad yapabilir? İşi bitti. Ölmeden evvel, iş işten geçmeden evvel yapmak lâzım bu işleri... Allah akıl fikir

---

[63] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.1, s.285, no:1117; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl,* c.XV, s.686, no:42748; *Keşfü'l-Hafâ*, c.1, s.189, no:500; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.65, no:2781.

versin... Allah yardımcı olsun...

Bize de... Çünkü en yardıma muhtaç biziz, en düşkün biziz! Çünkü başımıza bir sürü belâyı sarmışız, bir sürü insanın yükünü almışız... Eh, ört ki, ölem gayri!

2. Soru:

Şeyhin müridini yetiştirmesi ne gibi yollarla olur?

Şeyhin müridi yetiştirmesi sohbet yoluyla olur, nasihat yoluyla olur, çeşitli vazifeler vermesi yoluyla olur... Halvete sokmasıyla olur... "Şu şu kitapları oku! Şu şu işleri yap!" demesiyle olur. O kişinin mizacına göre, tabiatına göre, durumuna göre, ona söyleyeceği şey değişebilir.

Hani bir kere anlatmıştım ya: Zengin ama cimri bir kimse, bir hocaefendiye, 'Zikri cehrî mi, hafî mi yapayım?" diye sorunca; "Sen zikri böyle yapacaksın!" demiş. Yâni eliyle para verme işareti yapıyor, "Para vermen lâzım!" demek istiyor. Çünkü, hakîkaten cimrilikten kurtulmadan, onun dervişliği tam olmaz.

O bakımdan, cimrilik hastalığı varsa, onu giderecek bir şey verir. Tembellik hastalığı varsa, çalışkanlığa yöneltecek bir tavsiyesi olur. Haline göre bir nasihati ve işareti olur. Onun için, kişinin şahsına göre değişir. Ama genel terbiye tarzı zikirdir, halvettir, ibadetlerdir, tâatlerdir. Turuk-u nefsâniyye ve turûk-u ruhâniyyede çeşitli şekillerde bu yetiştirmeler olur.

3. Soru:

Yapmak istediklerimizi yapamıyoruz. Gereken şeyleri yapmada yetersiz kalıyoruz. Suç bizde mi sizde mi?

Her koyun kendi bacağından asılır. Bu ne biçim soru? Allahu Teàlâ Hazretleri herkesi karşısına alacak, hesabını soracak. Peygamber Hazretleri kızı Fâtımatü'z-Zehrâ'ya diyor ki;

"Yâ Fâtıma! Senin peygamber kızı olman seni kurtarmaz, salih ameller işlemeye dikkat et!"

Sen harama bakacaksın, soruyu bana soruyorsun; öyle saçma

şey mi olur?

f. Kadından Şeyh Olmaz

1. Soru:
Ölmüş olan bir kişinin kadın vekili hanımlara tarikat dersi verebilir mi? "Kadından mürşid olmaz, verdiği ders de geçersizdir." diyorlar, doğrusu ne?

Evet, doğrudur bu sözler! Bir kadının kendisinin şeyhlik yapması yoktur. Bir şeyh efendi öldüğü zaman, müridlerin yaşamakta olan bir kimseye bağlanması gerekir. Neden? Peygamber Efendimiz vefat edince, Ebû Bekir Efendimiz'e ümmetin bey'at etmesi bunun işaretidir. Çünkü şeyh, onların işlerini çekip çevirecek bir başkandır.

2. Soru:
Kadından mürşid-i kâmil olur mu? Ders verebilir mi?

Olmaz. Hocaya vekâleten, filânca hoca namına kadınlara ders tarif edebilir.

g. Şeyh Değiştirmek

1. Soru:
Bir şeyhe bağlı iken, o şeyh bırakılıp bir başka şeyhe bağlanılabilir mi?

Bir insan bir şeyhe bağlanmış, mâneviyatında ilerlesin, tahsil görsün diye... Sonra onda şeriata uygun olmayan, maksadını kendisine veremeyecek olduğunu gösteren haller zuhur etmişse; o zaman ayrılabilir. Çünkü, mühim olan insanın Allah'ın rızâsını kazanmasıdır, hak yolda yürümesidir. Böyle bir durumu yoksa, insanın söz verdiği kimseye vefâ göstermesi, ona bağlı olması icab eder.

Demek ki, bağlanılan kimse istenilen evsafta, salih bir kimse ise; o zaman, bırakmak uygun olmaz! O zaman, bırakan kimse bir daha iflâh olmaz! Ama, bağlanılan kişinin bir kusuru varsa; o zaman onu bırakıp, olgun bir şeyhe bağlanabilir.

2. Soru:
Bir tarikatı terk edip, başka bir tarikata geçmek doğru olur mu?

Bu, taraflara bağlıdır. Bağlandığı yerde bir sebep varsa, bir yanlışlık varsa; durması yanlıştır o zaman, elbette değiştirecek. Geldiği yer yanlış bir yerse; o zaman değiştirmesi yanlıştır, elbette doğru yerde durması gerekiyordu.

Bu gibi şeylerde ölçü bağlanılacak yerin, bağlanılacak kimsenin durumudur. O kimse hak yolda ise, o zaman ona bağlılıkta vefâ ve sebat görmek, ve ahdine sadık olmak lâzımdır. Ama yanlışsa, yanlışın mutlaka düzeltilmesi lâzım. Yanlışta vefâ göstermek olmaz. O yanlışı hemen bırakması gerekir.

h. Başka Tarikatların Toplantısı

Soru:
Tarikat mensubu bir kimsenin başka tarikatların toplantılarına gitmesinin sakıncası var mıdır?

Tabii, aslında kendi kardeşlerinin toplantısı olması daha iyidir. Çünkü gafil insanların gafleti kalplere sirayet eder, akseder. Kendi kardeşleriyle toplanması uygun olur. Ama gittiği bir şehirde, mübarek olduğu belli olan kimseler bir yerde bir toplantı yapıyorlarsa, gidilebilir.

Bazıları da hırsızlık yaparlar; yâni derviş hırsızlığı yaparlar. "Sen bizim tarikata gel, daha iyi! Sen hocanı bırak!" gibi sözler söylerler. Bu çeşit kötü tipleri duyuyoruz.

Bir tanesi gelmiş bana öyle diyor:

"—Birisi bizi çağırdı, ille benim yoluma gir dedi. Ben de,

filânca yere bağlıyım dedim. O da bağlı olduğum yeri kötüledi.” diyor.

Dedim ki: İslâm’da kötüleme yok! Bak, oradan anla ki, yaptığı doğru bir şey değil! Sonra iki müslümanın arasını açmak yok! Bu müslüman bu hocaefendiye bağlanmış, sen onu oradan koparacaksın; bu, hırsızlık... Buna tarikatta derviş hırsızlığı derler, çok kötü bir şeydir. Alan da hayrını görmez, giden de hayrını görmez. Son derece çirkin bir iştir.

Onun dışında tabii, bir şehre gittin, yaz tatilini geçiriyorsun... Orada da bir mübârek insanlar var... İyi insanlar olduklarını duyuyorsun. Bid’at ehli değiller... Doğru, hak yolun yolcuları... Eh, o zaman gidilebilir tabii...

Normal şartlar altında, sair zamanda kendi kardeşleriyle toplantı yapmağa alışsın! Kendi kardeşlerini arasın, bulsun, kendi semtinde... Onlarla haftanın belli günlerinde toplansınlar.

Çok birbirlerinden habersiz bizim kardeşlerimiz... Eski nesiller, yeni nesillerden habersiz... Hocamız’dan ders almış olanlar sonradan ders alanları tanımazlar... Sonradan ders alanlar, evvelkileri tanımazlar. Evvelkiler camiye az gelir... Böyle bir şeyler gidiyor. Yanlış tabii... Kardeşliği çok canlı tutmak lâzım!

i. Şeyhin Sevgisi

1. Soru:
Mürşidin muhabbetini sağlamak için mürid ne yapmalıdır?

Bu iki türlü anlaşılacak bir cümle olmuş:

1. “Acaba ben ne yaparsam, mürşidim beni sever?” diye soruyorsa; Peygamber Efendimiz’e en güzel tarzda uyduğu zaman en çok sevilir. Kusurları çok yaptığı zaman, ona göre sevilmez. Onun için Peygamber Efendimiz’in sünnetine uysun!

2. Kendisinde mürşidine karşı bir muhabbet hasıl olmasını istiyorsa; rabıtaya dikkat etmesi lâzım!

2. Soru:
Sevmek nasıl ve neyle olur, alâmeti nedir?

Sevmeyi bilememek olur mu, bilmiyorum. Yani sevdi mi insan belli olur, bakışından, duruşundan bile belli olur. "Dertli olan bakışından bellidir." derler. Ama "Gerçek sevmek, hakikaten sevmiş olmak hangi şartla tahakkuk eder?" diye soruyu biraz değiştirerek sorarsak; gerçek sevmek ittiba ile olur. Yani uymakla olur.

Meselâ, hıristiyanlar Hz. İsa'yı seviyor mu sevmiyor mu? Seviyordur. Çünkü ona karşı duyguları iyidir. Ama Hz. İsa'ya uymadıkları için sevgileri gerçek ve hakiki değildir.

إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعُ

(*İnne'l-muhibbe li-men yuhibbu mutîu*) [Seven, sevdiğine itaat eder.] Kişi sevdiğine itaat ederse, iktida ederse, ittiba ederse o zaman sevgi tahakkuk etmiş olur. Hem seviyor hem dinlemiyor; o zaman sevgi kusurlu olmuş olur. Yani hem "Peygamberimizi seviyorum." diyor hem sünnetini tutmuyor. Hem "Allah'ı seviyorum." diyor hem kulluk etmiyor.

Sevginin alâmeti nedir? Sevgisinin gereği olan işleri yapmaktır. İttiba etmektir. Büyüklerimiz böyle demiş.

3. Soru:
Bazı kardeşlerimiz şeyhimizi rüyalarında görüp, gördüklerini anlatıyorlar; onlara imreniyoruz. Biz neden göremiyoruz?

Bu, dervişlik vazifelerini iyi yapmakla ilgilidir.

j. Şeyhin Fotoğrafı

1. Soru:
Masamın karşısına şeyhimin bir fotoğrafını asmıştım. Bir

kardeşim, muhabbetle fotoğrafa bakmanın şirk olabileceğini söyledi. Bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

Muhabbetle fotoğrafa bakmak şirk değildir ama, şeyhinizin fotoğrafını masanıza koymayın, duvara asmayın! Biz böyle bir şeyi büyüklerimizden görmedik.

Fotoğrafın caiz olup olmadığı hakkında ulemanın ihtilâfı vardır. Tabii pasaport, tapu vs. resmî işlemler için fotoğraf gerekiyor ama, başka türlü resimler pek uygun görülmüyor. Çünkü insanlar, bir zaman geçtikten sonra sonunda resimlere, heykellere tapınma durumuna kadar gidebiliyorlar.

Böyle bir durum olmaması için dinimiz bu işi uygun görmediğinden yasaklamıştır. Yasak olan bir şeyi yaparak feyiz alınamaz. O tarzda yapılmamasını tavsiye ederim.

Ama, muhabbetle resme bakmak şirk değildir. Şirk, Allah-u Teàlâ Hazretlerine ortak koşmaktır.

2. Soru:

Bir insanın şeyhinin resmini evinde saklaması caiz midir?

Caiz değildir. Resim bid'attir. Yoktur böyle bir şey... Ne cüzdanında, ne evinde saklaması uygun olmaz. Ancak resim, pasaport gibi, nüfus kâğıdı gibi, tapu kaydı gibi yerlerde istendiği için kullanılıyor. Yoksa, buna pek müsaade etmemişlerdir büyükler... Hele hele, resme bakıp rabıta yapmak gibi şeyler tasavvufta yoktur, bid'attir.

k. Mürşid-i Kâmil Gerekli

1. Soru:

Bulunduğumuz yerde bazı insanlar tasavvuf dersi veriyorlar. "Tasavvufta mürşid-i kâmile gerek yoktur. Mürşidsiz yapabiliyoruz." diyorlar. Mürşidsiz olabilir mi? Bunların yaptığı doğru mudur?

Hayır! Doğru değildir, veballidir, yanlıştır. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de buyuruyor ki:

وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلاَّ خلاَ فِيهَا نَذِيرٌ (فاطر: ٢٤)

(*Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîr*) "Hiç bir ümmet, topluluk yoktur ki, Allah oraya bir haberci, bir nezîr, tehlikelerden haber veren bir vazifeli şahıs göndermiş olmasın!" (Fâtır, 35/24)

Vazifeli şahıs demek, mürşid demek... Mürşidsiz olsaydı, o zaman Allah böyle demezdi. "Bazı yerler olmayabilir." derdi. Demek ki ihtiyaç var ki bir mürşide, bir yol göstericiye, bir vazifeli kimseye; onun için gönderiyor. O halde mürşidsiz olmaz!

Mürşidsiz, üstadsız, hocasız tıp da olmaz, mühendislik de olmaz! Marangozluk da olmaz, terzilik de olmaz, berberlik de olmaz! Allah insaf versin bu zavallılara... Bu dünyevî basit meslekler hocasız olmuyor da, ahiretin yolunu gösteren, bin bir türlü tehlikesi olan, bin bir türlü aldatmacası olan bir yolun mürşidi olması lâzım değil mi? Tehlikesi var... Yalanı var, yanlışı var, sahtesi var, istismarcısı var, sömürücüsü var... Mürşidsiz olur mu?

Hocasız, mürşidsiz hiç bir iş olmaz, hiç bir meslek olmaz! Tasavvuf da mürşid-i kâmilsiz olmaz! Mürşid-i kâmiller ayrıca mânevî bakımdan vazifeli insanlardır. Olur demekle, olmaz demekle onların keyfine de kalmış bir şey değildir.

Yaptıkları veballi bir iştir. Bir insanı saptırırlarsa ne olacak? Hastalanırsa ne olacak, problemini nasıl çözecekler? Böyle saçma heveslerle, düşmanlıklarla, cahilliklerle milleti şaşırtıyorlar. Nedir alıp veremedikleri? Hürriyet var, millet her şeyi yapıyor. Plaja gidiyor, açık geziyor, içki içiyor, kumar oynuyor, meyhane açıyor... Cemiyyetteki iltimas, rüşvet ve sâire... Onları tenkid yok... Tam insanların doğru yola gelmesini sağlayacak mekanizmaya hücum ediyorlar. Kötü niyet var o zaman...

2. Soru:

Beyazid-i Bestâmî Hazretleri'nin "Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır." sözünü açıklar mısınız?

Muhterem kardeşlerim! Biliyorsunuz, çocuklarımızı ilkokula veriyoruz, ortaokula veriyoruz, liseye veriyoruz, üniversiteye veriyoruz... Tarlalarımızı satıyoruz, evlerimizi satıyoruz, çocuklarımızı okutmağa çalışıyoruz. Eğitim, insanın eğitilmesi önemli... Eğitilen insan iyi insan oluyor, eğitilmeyen insan kötü insan oluyor.

Eğitimin en güzeli tasavvuf eğitimi... Tekke terbiyesi aldı mı bir insan, takvâ terbiyesi aldı mı, —ayet-i kerimenin şehâdetiyle— felah bulacak o insan... Takvâ terbiyesi almadığı zaman da felâkete uğruyor, pişman ve perişan oluyor.

Binâen aleyh, takvâ terbiyesini herkesin alması gerekir; almadığı zaman da insan, şeytanın maskarası olur. Bir alime teslim olmadığı zaman, şeytan onu aldatır, burnuna halkayı takar, istediği yere götürür.

3. Soru:

Şeyhi olmayanın şeyhi şeytan mıdır?

Bu söz tasavvuf kitaplarında yazılmıştır. Eski büyük mutasavvıflardan bir zât-ı muhteremin ifadesidir. Belki Hâris b. Esed el-Muhâsibî'nin olabilir. Malum, insanın ilim görmesi için hocaya ihtiyacı vardır. Bir ümmetin irşadı için Allah celle celâlühû peygamber göndermiştir.

وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلاَّ خَلاَ فِيهَا نَذِيرٌ (فاطر:٢٤)

(*Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîr*) "Hiç bir ümmet, topluluk yoktur ki, Allah oraya bir haberci, bir nezîr, tehlikelerden haber veren bir vazifeli şahıs göndermiş olmasın!" (Fâtır, 35/24)

İnsanların bilgi kazanmaları için alime, mürşide, haberciye,

bilgi veren kimseye ihtiyacı oluyor. Bu sebepten dolayı eğitimler daima hoca, talebe, mektep, alim, terbiye yoluyla yürümüştür.

Eğitimlerin en önemlisi de insanın nefsinin iyi terbiye edilmesidir.

Çünkü Kur'an-ı Kerim'in şahitliğiyle sabittir ki:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad efleha men zekkâhâ. Ve kad hàbe men dessâhâ.*) "Kim nefsini terbiye ederse felah bulur, terbiye edemeyen de helâk olur." (Şems, 91/9-10)

Kur'an-ı Kerim'de bu kadar açıkça beyan ediliyor; o halde nefis terbiyesi şart. Terbiye edilmezse, helâk oluyorsa, demek ki o zaman büyüklerimizin bu sözünün de bir mesnedi var. Nefsi terbiye edecek bir mekanizma içine girmemişse, o zaman iki sebepten şeyhi yoktur. Ya lüzum görmüyordur…

Lüzum görmüyor ama çırak ustaya muhtaçken, talebe hocaya muhtaçken, ümmet peygambere muhtaçken, her şey bu usûl ile yürürken, bilmeyenin gidip bilenden sorup öğrenmesi esasken;

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ (الانبياء:٧)

(*Fes'elû ehle'z-zikri in küntüm lâ ta'lemûn*) "Bilmiyorsanız, bilen insanlara, ilim erbabına sorun!" (Enbiyâ, 21/7) denirken, istemiyorsa; o bakımdan doğru olmuyor.

Ya lüzum görmüyordur, ya kibrinden gerek görmüyordur. Kibir ve gurur, nefisten geliyor. Bu işi lüzumsuz görüyorsa, ayet-i kerimeye karşı geliyor demektir. Veyahut şeytan başka türlü aldatıyorsa, o zaman şeytanın sözünü dinliyor, Kur'an-ı Kerim'in bu emrini yerine getirmiyor demektir.

O bakımdan büyükler böyle bir veciz söz söylemişler:

"Şeyhi yoksa, demek ki şeytanın tuzağına düşmüştür ki, bu nefis eğitimini yapmıyor." mânasında anlaşılabilir.

4. Soru:
Said-i Nursî Hazretleri bir mürşide bağlı mıydı?

O zat hakkında bir araştırmayı dün sabah okudum: "Dört sebepten ben Nakşıbendî sayılırım." diyor. Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri'ne hürmetlerini bildiriyor. Fakat kendisine bir halef bırakmamış. Tabii kendisinin de intisabı olduğuna, hocalarımıza bağlı olduğuna dair ifadeleri olduğu için, "İntisabsız durdu." da demiyoruz.

Binâen aleyh, talebeleri de intisabsız kalmamalı, bir mürşid-i kâmile bağlanmalı!

5. Soru:
Bir mürşide bağlanmanın ahirette ne gibi kazancı olur?

Hadis-i şerifte var: Şehidler cennete girecekler. Amma, alimler cennetin kapısındayken, Allah onlara diyecek ki: "Durun, bekleyin! İstediklerinize şefaat edin, içeri girsinler!"

Hadis-i şerifte alim denilen, ilmiyle amil olan alim, yâni mürşid-i kâmil demektir. Onlar şefaat edeceklerdir.

6. Soru:
Mürşide teslimiyetle, ashâb-ı kirâmın teslimiyeti arasında benzerlik var mıdır?

Mürşide bağlılık, sahabe-i kirâmın Peygamber Efendimiz'e bağlılığı gibi olacak ve bu bağlılık hâlis, muhlis olacak!

Hâlis, muhlis, candan bir bağlılık, bazı meseleleri konuşmağa, müzakere etmeğe ve ikaz etmeğe mânî değildir. İnsan sevdiği babasına da, kardeşine de, oğluna da ikazda bulunabilir. "Baba arkanda şu var, araba geliyor, kenara çekil!" dediği gibi, tehlike gördüğü zaman, bildiği bir şey varsa söyleyebilir. Bu söylenir, normaldir.

Peygamber Efendimiz'e Hazret-i Ömer'in bazı hususlardaki

tavırları mâlûm... Ama bu onun ona bağlılığının eksikliğinden değildi. Dine bağlılığının samîmiyetinden idi. Mü'minin mü'mine hakkı, hayrı her zaman söylemesi, tavsiye etmesi lâzım geldiğinden, ihvân ve şeyh arasında da böyledir.

7. Soru:
Peygamberler gibi büyük velîler de ma'sum mudur?

Evliyâullah için *mahfuz*'dur denilir. Peygamberler ma'sum olduğu için, ismet sıfatı olduğu için aynı kelimeyi kullanmazlar. Mahiyette de fark vardır. Evliyâullah mahfuzdur; Allah-u Teàlâ Hazretleri, sevgili kullarını günahlardan hıfzeder.

Peygamberlerin, peygamberliğin şanına uygun olmayan bir kötü şey yapması mümkün değildir. İsmet sıfatları vardır, Allah onları mutlaka korur.

l. Kerâmet

1. Soru:
Kerâmet nedir; kerâmete inanmak câiz midir?

Kerâmet haktır. Mevcut olan bir olaydır. Ruhsal veya reel bir olaydır. Kur'an-ı Kerim'de de vardır, hadis-i şerifte de vardır. İslâm tarihinde de vardır, günümüzde de vardır.

Kur'an-ı Kerim'den misâli, Meryem Validemiz'in kapalı hücresinde mevsim dışı meyvalarla taltif olunması ve Süleyman AS'ın vezirinin Sabâ melikesi Belkıs'ın tahtını Yemen'den Filistin'e bir anda getirmesi hadisesi gibi şeylerdir. Kur'an-ı Kerim'de vardır.

Peygamber Efendimiz'in hayatı zâten hep olağanüstü hallerle doludur ama, o peygamberdir denilebilir itiraz olarak… Ama, o Peygambere olan o olağanüstü ikramlar, Allah'ın sevgili kullarına da belli bir ölçü içinde oluyor. Hazret-i Ömer'in, "Yâ Sâriye! Düşman seni arkandan sarmak istiyor, dağa dikkat et!" dediği meşhurdur.

Günümüzde de, bizim şahsen hocalarımızdan gördüğümüz pek çok kerametler vardır. İstenirse bunları anlatabiliriz.

2. Soru:
Evliyâ açıktan keramet gösterebilir mi?

Evliyâ açıktan kerâmet gösterebilir. Gösterdiğinin misalleri çoktur. Tabii derecelerine göre, bu keramet göstermeyi uygun görmemişler büyükler... Saklamışlar kendilerini... Halkın arasında şöhret sahibi olmak zor olduğundan, birtakım problemleri olduğundan saklamışlar. Ama bazen de göstermişler, vardır misalleri... Biz de gördük.

Yalnız büyüklerimiz, kerametin mümkün olduğu kadar saklanması gerektiğini, mümkün olduğu kadar mahviyetkârâne, mütevâziâne olunması gerektiğini bildirmişler.

3. Soru:
Tasavvufta bir şeyh melekleri görebilir mi? Meleklerden veya cinlerden haber alıp gelecekten haber verebilir mi?

Mümkündür, olmuştur, meleği görmek mümkündür, size söyledim sözü unuttum, İslâm'ı, imanı ve ihsânı soran ve Resûlullah'ı dizi değecek şekilde yaklaşıp beyaz elbiseli, kimsenin tanımadığı şahıs sormuş. Ondan sonra bir soru daha sormuş kıyamet ne zaman kopacak diye, onun da cevabını verdikten sonra kalkmış "Doğru söyledin!" diyerek gitmiş.

Peygamber Efendimiz o gidince buyuruyor ki:

"—Bu kimdi bildiniz mi?"

Bilemediler tabi…

"—Bu Cebrail AS'dı. Size dininizi öğretmek için bu soruları sormak üzere geldi, gitti."

Demek ki insan suretine girdiği zaman, öteki o zamanın insanları görmüşler. Tabi meleği melek olarak görmek de mümkündür, Allah gösterirse gösterir, mümkündür böyle bir şey. Meleklerden, cinlerden haber vermek, almak peygamberlere

mahsus.

Cinlerden haber almak var, fakat cinlerin haberleri sahih değildir. Doğru çıkar, eğri çıkar. Bazen isabet etse bile güvenilmez ve o da bir meziyet değildir. Cinlerden haber almak da çok büyük bir mânevî makamı göstermez.

4. Soru:

Hint fakirlerinin yaptıkları olağanüstü olaylar ile evliyâullahın göstermiş oldukları kerâmetler arasındaki farkı söyler misiniz?

Birisi riyazetten hâsıl olan bir ruhî meleke ve kabiliyettir, egzersiz yapa yapa ulaşılan bir şeydir; kıymeti yoktur. Kerâmet, Allahu Teàlâ Hazretlerinin mü'min kuluna bir hikmete mebnî olarak ikramıdır. Hikmeti vardır, sebebi vardır. Allah'ın ikramı olduğundan "keramet" adını alıyor, "ikram" kelimesi ile ilgilidir. Ötekisi de bir bedenî hüner...

Adam ipin üstünde yürüyebiliyor, bu bir hüner. Ben yürüyemiyorum, o yürüyebiliyor. Bisikletle bir direkten öbür direğe ipin üstünde gidebiliyor; hüner. Vücudunu arkaya doğru kıvırıp başını iki ayağının arasından ön tarafa çıkartabiliyor, ben yapamıyorum; hüner. Ama nihayet bedenî bir hünerdir.

Bu bedenî hünerler gibi ruhî egzersizlerle bazı şeyleri yapabilmek de olabiliyor. Hiç kıymeti yoktur. Çünkü mühim olan mü'min olmaktır, Allah'ın varlığını birliğini kabul etmiş olmaktır, Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini kabul etmiş olmaktır. O olmadıktan sonra bir insanın ruhî birtakım egzersizlerle bazı senin benim yapamadığım şeyleri yapıvermesi bir çeşit hokkabazlıktır. Çivi üstünde yatmak, ipe tırmanmak vesaire gibi... Bunların kıymeti yoktur. Çünkü Allah bunlardan bir mertebe vermiyor.

Almanya'da bir arkadaşım bir şey anlatmıştı, onu anlatayım.

Tebliğ cemaatiyle bu kardeşim Japonya'ya, Tokyo'ya gitmiş. Japonya'da bir budist rahip bunları kendi manastırında misafir etmiş. Budist ama bizim müslüman kardeşlerimizi ve bana bunu

anlatan kardeşimizi misafir etmiş. Anlatan arkadaşımız Köln'de. Demiş ki;

"Ben budistim ama sizi manastırımda misafir ediyorum. Çünkü sizin geleceğinizi rüyamda gördüm. Allah bana bildirdi."

Sonra "Bir taneniz çıksın karşıma." demiş. Çıkmış. "Dört metre uzakta durdu. Bu bir şeyler okudu, bir şeyler yaptı... Uzaktan, arada dört metre mesafe var... Eliyle bir işaret yaptı; küt, arkadaş devrildi." diyor.

Hayret edilecek bir şey. Arkadaş "gördüm" diye anlattığı için, ben de inanmayacağım ama böyle anlattığı için inanıyorum. "Uzaktan bir şeyler okuyup bir işaret yaptı, arkadaş devrildi." diyor.

"—Bakın" demiş sonra da, "Ben ruhî birtakım egzersizler yaparak bu kabiliyetleri elde ettim. Bu bir ruhî meleke. Ama yol sizin yolunuz, iman sizin imanınız. Sizin yolunuz doğru. Ben de ona inanıyorum ama işte bugünkü şartlarla tam izhar edemiyorum." demiş.

Birtakım ilmî deneylerde de bir şeyi uzaktan hareket ettirme var, *telekinezi* diyorlar. *Telekinezi*; uzaktaki bir şeyi kendi ruh gücüyle hareket ettirme. Adam bunu yapıyor. Masanın üstüne bilye koyuyor, o bilyeye kendisini konsantre ediyor, bilyeyi uzaktan hareket ettiriyor. Telepati gibi, duyguyu uzağa götürmek nakletmek gibi, telekinezi; uzaktan hareket ettirmek.

Bunlar birer melekedir. Nasıl elektriği öğrendik, ilim ilerledikçe çeşitli şeyleri öğrendik... Ruhî birtakım şeyler, bunların kıymeti yok. Mühim olan Allah'a mü'min kul olmak, Peygamber Efendimiz'e ümmet olmak ve o yolda yürümektir. O yolda yürüyenlere Allah'ın ikramı olan kerâmet, ötekilerin hokkabazlığı ile hiç bir olmaz, çok büyük farkı vardır.

m. Mürşidlerin Halleri

1. Soru:

Filanca camide birisi; "'Benim mürşidim kalbimden geçeni bilir.' derse dinden çıkar." dedi. "Hatta Peygamber Efendimiz dahi bilemez, yalnız Allah bilir." buyurdular.

Bu hocanın veya vaizin söylediği yalan ve yanlıştır, doğru değildir. Çünkü Allah bazı kullarına bildirir. Bildirince o da bilir. Bunun misalleri vardır. Hatta hadis-i şeriften de delili vardır. Allah-u Teàlâ Hazretleri bir hadis-i kudsîde şöyle buyurur:[64]

وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ ، وَ مَا

يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ ؛ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ ، كُنْتُ

سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ

بِهَا ، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا (خ. عن أبي هريرة)

(*Ve mâ tekarrabe ileyye abdî bi-şey'in ehabbe ileyye*

---

[64] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2384, Rikàk, 84/38, no:6137; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.58, *Birr ve İhsân*, no:;347; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.206, no:7833; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.520, no:7087; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.346, no:6188, Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.4; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.460, no:8750; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.380; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.175, no:1438; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVI, s.96, no:5460; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.221, no:7880; Ebû Ümâme RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.256, no:26236; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.139, no:9352; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.327, no:1457; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Evliyâ*, c.I, s.23, no:45; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.277, no:7491; Hz. Aişe RA'dan.

Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.381; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.168, no:4445; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.232; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.192, no:20301; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.229, no:1155-1160 ve c.VII, s.770, no:21327; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.513, no:3498, 3499; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.82, no:6898; Nevevî, *Riyâzu's-Sàlihîn*, c.I, s.246, no:1.

mimme'fteradtü aleyhi) [Kulum bana, kendisine farz kıldığım ibadetlerden daha sevimli bir şeyle yaklaşamaz; en çok farz ibadetlerle yaklaşır. (*Ve mâ yezâlü abdî yetekarrabü ileyye bi'n-nevâfili hattâ ühibbehû*) Kulum nâfile ibadetlerle de bana yaklaşmaya devam eder, nihayet o kulumu severim. (*Feizâ ahbebtühû*) Bir kere de onu sevdim mi, (*küntü sem'ahü'llezî yesmeu bihî*) işittiği kulağı olurum; (*ve basarahü'llezî yübsiru bihî*) gördüğü gözü olurum; (*ve yedehü'lletî yabtışü bihâ*) tuttuğu eli olurum; (*ve riclehü'lletî yemşî bihâ*) yürüdüğü ayağı olurum.]

Yâni, "Benimle görür, benimle işitir, benimle söyler, benimle tutar, benimle yapar, eder." diyor. Tabii bu hal ne demek? Kerâmet hâli demektir.

Allah bir kimseye kerâmet verdi mi, o ikramâtı verdi mi o kimse bilebilir. Hadis-i şerif böyle derken, "Bunu söyleyen kâfirdir." Derse, o hoca hocalıktan istifa etsin, o vaiz vaizliği bıraksın! Çünkü dini bilmiyor, halkı da yanlış yola sevk ediyor.

Evet, gaybı sadece Allah bilir; ama Allah bazı kimselere bazı şeyleri bildiriyor. Peygamber Efendimiz'e İstanbul'u alacağını kim söylettirdi?

"—İstanbul mutlaka fetholunacaktır." dedi, fetholundu.

"—Kıyamette, âhir zamanda şunlar şunlar olacak." diye bildiren kim? İstikbal değil mi bunlar?

Allah bildirince o zaman oluyor. Evliyâullahtan ne zaman vefat edeceğini Allah tarafından rüyada gösterilip, bilip de önceden söyleyenler var. Bizim bir tanıdığımız kâmil şeyhlerimizden, büyüklerimizden, karşısındakinin kalbinden geçeni bilip söyleyen vardır. Binâen aleyh, bu kerâmet bâbına girer.

"—Bunu söyleyen kâfir olur." diyen din adamı değil, bu konuyu iyi bilmiyor. Vazifesinden istifa etsin veya tevbe etsin.

Necip Fazıl'ın şeyhi Abdülhakim Efendi Beyazıt camiinde vaaz verirmiş. Bizim gibi, "Bu sayfaya geldik, bu sayfada bıraktık." dermiş. Bir gün oturmuş vaaza, açmış sayfayı;



"—Ey cemaat! Şurada kalmıştık. Şuradan başlamamız lazım. Ama konuya girmeden evvel üç sorunun cevabını vereceğim, öyle başlayacağım." demiş.

Meğer o gün üç kişi oraya gelmişler, demişler ki; "Hoca kerâmet sahibiyse şu sorunun, şu sorunun, şu sorunun cevabını versin." demişler. Üç sorunun cevabını, kendileri kafalarından düşünmüşler. Hoca kitabı açıyor, derse başlamadan onların cevaplarını veriyor, öyle başlıyor.

Yine benim Ankara'da bir arkadaşım anlatıyor:

"—Ben jandarma karakolunda çavuştum. Bizim başçavuş arkadaşla o zaman Seydâ dedikleri bir zâtı ziyarete gittik..."

Seydâ, ilmi seviyesi belli bir noktaya gelmiş insanların hepsine diyorlar orada. Yani Seydalar bir tane değil, çok olabiliyor.

"—Cizre'deki Seydâ el-Cezerî Hazretleri (1889-1968) kâmil bir zat, mübarek bir insan, Nakşbendî meşâyihinden. Onu ziyaret edelim!" demişler.

Bir tanesi; "Ama Şeyh Efendi biz oraya gittiğimiz zaman bize hindi dolması ikram etsin." demiş. Aklından böyle geçirmiş.



Bir tanesi de; “Şu soruya cevap versin.” demiş.

Bir tanesine de; “Sen ne düşündün?” demişler.

“—Ben bir şey düşündüm ama, size söylememem!”

“—Allah aşkına söyle!” diye zorlamışlar.

“—Ben cünüb gideceğim, benim cünüb olduğumu bilsin.” demiş.

“—Olmaz, edepsizlik yok. Öyleyse biz gitmiyoruz.” demişler.

“—Yok, ille gideceksiniz.” demiş.

Böyle diyen başçavuşmuş, diğerlerini zorlamış. Korka korka yola çıkmışlar.

"O zaman jip de yok, Cizre'ye atla gidiyoruz. Uzaktan Cizre göründü." diyor. "Karşıdan bir atlı tozu toprağa kataraktan dıgıdık dıgıdık geldi." diyor.

"—*Selâmün aleyküm!*" dedi.

"—*Ve aleyküm selâm…*" dedik.

'—Şeyh Seyda Hazretleri'ni ziyaret etmek isteyen üç kişi siz misiniz?' dedi.

Birbirimize baktık.

"—Evet, biziz." dedik.

'—Şeyh Hazretleri'nin selâmı var. İçinizden bir tanesi Dicle'de yıkansın, öyle gelsin dedi.'" diyor.

Anlatan üç kişiden biri, gidenlerden birisi anlatıyor:

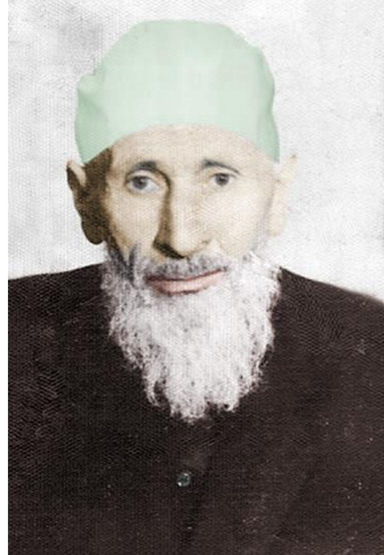
"—Başçavuş atın üstünde, baktım yıldırım çarpmış gibi oldu, sallandı, neredeyse aşağı düşecekti. Nehre girdi, yıkandı." diyor.

"Ondan sonra gittik. Bizi güzel karşıladı. Yemek ikram etti. İstediğimiz yemeği ikram etti." diyor.

"—Bu zamanda insanlar çok acayiptir. Şeyhten yemek isterler ama o yemeği nereden bulduğunu hiç düşünmezler!" demiş.

"Üçüncü meseleyi de söyledi." diyor.

Ben kendi hayatımdan misal anlatayım:



Ilgazlı Ahmed Efendi (1890-1975) vardı. Biz de Kastamonu'ya gidiyorduk [1974]. Yanımda da Diyanet'te müfettiş olan bir talebem vardı.

"—Ahmed Efendi benim babamın şeyhiydi, oraya uğrayalım, elini öpelim!" dedi.

"—Olur." dedik.

Ben de o zaman İlâhiyat'ta asistanım. Ilgaz'a gittik, elini öptük. Mübarek bir insan, cennetmekân. Tatlı dilli, güleç yüzlü. Çok sevindi.

Elini öptük, dua etti. Yemek yemeden bırakmadı. Bizim oraya giderken otomobilimizde kendi aramızda konuştuğumuz her şeyi konu edindi, orada onları söyledi.

İşte bunlar oluyor. Ben bunları görmüşüm.

Onun için, bu gibi şeyler bir çeşit inkârdır. Bazıları kerâmeti bilmiyor, yaşamamış. Öyle insanların yanına gitmemiş. Kabul etmiyor;

“—’Mürşidim kalbimden geçeni bilir.’ derse dinden çıkar.” diyor.

Allah bildirdiyse, ne olacak o zaman? Niye dinden çıkıyor? Kerâmât-i evliyâ hak değil mi? Hak.

“—Ama tabii herkes herkesin kalbinden geçeni bilir mi?”

O ayrı, tabii herkes bilmez. Allah bildirirse bilir.

“—Her zaman bilir mi?”

Her zaman da bilmez. Allah bildirmezse bilmez.

Allah Peygamber Efendimiz’e bile düşmanının sayısını az göstermiş. Âyet-i kerimeyle öyle bildiriyor:

وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلاً وَ يُقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ

لِيَقْضِيَ اللهُ أَمْراً كَانَ مَفْعُولاً ، وَإِلَى اللهِ تُرْجَعُ الأُمُورُ (الأنفال:٤٤)

(*Ve iz yürîkümûhüm izi’l-tekaytüm fî a’yüniküm kalîlen ve yükallilüküm fî a’yünihim liyakdıya’llàhu emran kâne mef’ùlâ*) [Allah, olacak bir işi yerine getirmek için (savaş alanında) karşılaştığınız zaman onları sizin gözlerinizde az gösteriyor, sizi de onların gözlerinde azaltıyordu. (*Ve ila’llàhi türceu’l-umûr*) Bütün işler Allah’a döner.] (Enfal, 8/44)

Müslümanları öbür tarafın gözünde az göstermiş. Müslümanlara da onları az göstermiş. Savaşa girsinler ve Allah’ın hükmü yerine gelsin diye.

Allah bazen az gösterir. Vardır bir hikmeti. Hikmetinden sual

olunmaz. “Öyle olacak, böyle olacak…” denilmez. Ama kerâmât-ı evliyâ haktır, misâli çoktur. Kur’an-ı Kerim’de de vardır.

2. Soru:

Mürid kendisinden ayrıldığı zaman, mürşid ondan haberdar olur mu?

Allah haberdar ederse, haberdar olur; etmezse, olmaz. Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri bazen bir hikmete mebni olarak haber verir, bazen bir hikmete mebni olarak haber vermez.

Peygamber Efendimiz’e de böyle olmuştur. Bazı kereler bir şeyi haber vermemiştir Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber Efendimiz’e, bazı kereler haber vermiştir. Her şey Allah’ın kudretindedir.

n. Şeyhin Sorumluluğu

Soru:

Şeyhe bağlanıp da ibadette, zikirde, işte, “Benim yerime şeyhim yapar.” demek doğru mu?

Hayır, doğru değil!

وَأَنْ لَيْسَ لِلاِنْسَانِ إِلاَّ مَا سَعَى . وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَى

(النجم:٣٩-٤٠)

(*Ve en leyse li’l-insâni illâ mâ saâ. Ve enne sa’yehû sevfe yürâ.*) [İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.] “Herkes neyi kazanmışsa, onu görecektir.” (Necm, 53/39-40) Birisinin işi ötekisine fayda vermeyecektir.

Peygamber SAS Efendimiz, kızı Fatıma’ya dedi ki:

“—Yâ Fâtıma, kızım! Allah’tan kork, ona güzel kulluk et! Benim peygamber olduğuma güvenme; çünkü ben sana, eğer sen çalışmazsan, fayda sağlayamam.” dedi.

Muhterem kardeşlerim, dini çığırından çıkartmayalım! Her şeyi hakkıyla, yerli yerinde yapalım! Allah'ın ayetinde bildiriliyor:

فَالْيَوْمَ لاَ تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلاَ تُجْزَوْنَ إِلاَّ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

(يس: ٥٤)

(*Felyevme lâ tuzlemü nefsün şey'en ve lâ tüczevne illâ mâ küntüm ta'melûn.*) [O gün hiç bir kimse en ufak bir haksızlığa uğramaz.] "Ne ameli işlemişseniz, onun karşılığını göreceksiniz." (Yâsin, 36/54) diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri...

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَه. وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَه

(الزلزال: ٧-٨)

(*Femen ya'mel miskàle zerretin hayran yerah. Ve men ya'mel miskàle zerretin şerren yerah.*) [Kim zerre miktarı hayır yapmışsa, onun karşılığını görecek. Kim de zerre miktarı şer işlemişse, onun karşılığını görecek.] (Zilzâl, 99/7-8) buyruluyor.

Binâen aleyh, bu sorumluluk varken, her şeyi şeyhe yükleyip de kaytarmak olmaz. Böyle dervişlik olmaz. Buna zındıklık derler, buna ibadetten kaytarmak derler. Bu fâsid bir itikaddır, bozuk bir itikaddır. Böyle yapan mahvolur. Koşturacak, gayret edecek.

Birisi dedi ki:

"—Yâ Rasûlallah, dua edin de ben cennetlik olayım!"

"—Ben sana cennetlik ol diye dua edeyim ama, sen de bana çok namaz kılarak, çok secde ederek yardımcı ol!" buyurdu. "Ben senin için dua edeceğim ama, sen de Allah yolunda yürü!" dedi.

Peygamber Efendimiz'in hadislerini bilirsek, insanın zihninde hiç soru kalmaz.

o. Müceddidlik

Soru:

Müceddid nedir, özellikleri nelerdir?

"Allah-u Teàlâ Hazretleri her asrın başında bu ümmetin işlerini, bilgilerini yenileyen, ona çeki düzen veren bir müceddid gönderir." diye hadis-i şerif vardır. Onun için, o hadis-i şerifi okuyanlar bilirler bu meseleyi...

Bazı kimselerin o müceddidlerden olduğu hüsnüzan edilmiştir. Meselâ, İmâm-ı Rabbânî Efendimiz *Müceddid-i elf-i sânî*'dir. Yâni, ikinci binin müceddidi diye bu lakabla tanınmıştır.

Her asrın müceddidi vardır. Tabii, onun alâmeti, sünnet-i seniyyeyi bilmesi, Kur'an-ı Kerim'i tam bilmesi ve sapıtmaları, hurafeleri, sapmaları, dinin özünden uzaklaşmaları tesbit edip, onları engellemesi, işi tekrar rayına oturtmasıdır. Müceddidliğin aslı odur. Yâni, sahabe müslümanlığına doğru işi tekrar yörüngeye oturtmak, raydan çıkmış olan vagonu tekrar raya oturtma çalışmasıdır. Bu şekilde anlatabiliriz.

p. Hocaefendinin Seyahati

Soru:

Sizi aylardır göremiyoruz hocam, paramız da yok ki görmek için peşinizden dolaşalım.

Kardeşlerimiz de sitem etmekte haklı. Her zaman gelsek böyle vaaz etsek ama başka yerde de vaaz edilmesini istiyorlar. Keşke bin parça olsam da, her parçam bir başka yerde vaaz etse ama başka yerden de istiyorlar.

Meselâ, ömrüm boyu hiç gitmediğim bir il oluyor, istiyorlar. "Ders alacak insanlar var hocam!" diyorlar. "Ders alacak!" deyince zaten benim yüreğimin yağı eriyor, tâkatim kalmıyor, kalkıp gidiyorum. Oraya gidince de buralar bazen aksayabiliyor. Onların hatırına kusurumuza bakmayın!

Orada da, gittiğimiz yerde de hizmet oluyor; böyle kalabalık oluyor, ders alanlar oluyor, istifade edenler oluyor. Affedin,

yardım edin, dua edin, sabredin, artık neyse kusurumuza bakmayın!

r. Şeyhe Hürmet

1. Soru:
Talebenin hocasının karşısında bağdaş kurarak oturması edebe aykırı mıdır?

Mümkün olduğu kadar derli toplu oturması uygun olur. Kübrevi tarikatı mensupları bağdaş kurarak zikir yaparlarmış. Onların o zikri öyle yapmalarının sebebi, Hazreti Ömer RA'ın havfullah ve haşyetullahtan yerine çöküp kalmasına ittibâen ve imtisâlen olduğu söylenir.

Niyete göre değişiyor. Hastalık sebebiyle insan ayağını uzatamıyor, kıvıramıyor, romatizma oluyor, şiddetli ağrı saplanıyor. Mazeret olmadığı zaman, edebe riayet eden, edebinin mükâfatını görür.

Hocamız cennet mekân, hocasının yanına gittiği zaman bir diz çöker otururmuş, kıpırdamadan meclisin sonuna kadar dururmuş. Öyle anlatırlar, öyle duyardık. Mümkün olduğu kadar edebe riayet etmeye çalışmalı!

2. Soru:
Bazı kitaplarda, "Müridin mürşidinin yüzüne direkt bakması doğru değildir." deniliyor; ne dersiniz?

O da bizim edeb babında düşündüğümüz şeylerden birisi... Sahabe-i kirâm hakkında rivâyet ediliyor ki, onlar hürmetlerinden, saygılarından, Rasûlüllah'ın heybetinden, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in yüzüne bakamamışlar, bakmamışlar. O bakımdan, kitaplara da öyle yazmışlar. Aslında severek olduktan sonra, bakılabilir.

s. Zamanın Büyükleri

1.Soru:

Sizden defalarca, "Allah zamanın büyüklerini tanıyıp, onlara tabi olmayı nasib etsin..." şeklinde dua ve temennilerinizi duyduk. Zamanın büyükleri kimlerdir, bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

Zamanın büyükleri birkaç çeşittir. Bir kısmı perdelerin arkasında gizlidir, kimse bilmez. Bir kısmı da aşikâredir, yaptığı hizmetler dolayısıyla herkes görür, bilir.

Onun için, etrafındaki insanları Kur'an-ı Kerim'in terazisinde, şeriatin ahkâmının ölçüsü içinde değerlendirecek; Allah yolunda, Kur'an-ı Kerim yolunda, sünnet-i seniyyeye tabi olan insanları sevecek ve onlarla dost olacak.

2. Soru:

Şu anda herhangi bir kimseye bey'at ve intisab etmek gerekir mi?

Gerekir; çünkü, insan bey'atsiz kalmaz. Üç kişi de yola gitse, bir tanesi emir olacak. Ama, bey'at edilecek kimsenin Allah ehli olması lâzım! Allah'ın emirlerini, yasaklarını bilmesi lâzım ki, günahla emretmesin.

t. Kasetten Sohbet İzlemek

Soru:

Bir mürşid-i kâmilin kasetten izlenilen sohbeti, huzurunda olan sohbetiyle aynı tesire sahip mi?

Değildir herhalde... Kaset başka, yüz yüze olmak başka... Eskiler demişler ki, "Mektuplaşmak, yüz yüze görüşmenin yarısıdır." Mektup yazıyorsun, nihayet uzaktan uzağa oluyor ama; yüz yüze olmak üç boyutlu oluyor, daha tatlı boyutları da oluyor yâni...

u. Mürşide Benzemek

Soru:
Tasavvufta müridin mürşide benzeşmesi nasıl olur?

Müridin mürşidine uymaya gayret etmesi. Bu önemli bir noktadır.

Biliyorsunuz İslâm terbiyesinde Peygamber Efendimiz SAS peygamber olarak geldi; etrafına, insanlara İslâm'ı tebliğ etti, onlar da onun ashabı oldular. Etrafına halkalandılar, bir topluluk meydana getirdiler. Bu topluluk Allah'ın dinine, yoluna hizmet etti, gelişti, Mekke'den Medine'ye göçtü, Medine'de organize oldu, İslâm devleti kuruldu. Peygamber Efendimiz'den sonra da bu devam etti.

İslâm'ın yetiştirme sisteminde; sistemin mükemmel örneği ortaya koyması, ötekilerin ona benzemesidir. Ana terbiye sistemi budur. Ondan dolayı, Peygamber Efendimiz için de Kur'an-ı Kerim'de deniliyor ki:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّٰهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرجُو
اللّٰهَ وَالْيَومَ الآخِرَ وذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيراً (الاحزاب:٢١)

(*Lekad kâne leküm fî rasûli'llàhi üsvetün hasenetün li-men kâne yercu'llàhe ve'l-yevme'l-ahire ve zekera'llàhe kesîrâ*) "Allah'a ve âhiret gününe inanan ve Allah'ı çok zikreden insanlar için Allah'ın Rasûlü'nde örnek bir model olma vasfı vardır." (Ahzab, 33/21)

Demek ki Peygamber Efendimiz bizim için üsve-i hasenedir. Üsve, "model" demektir. Üsve-i hasene, "en güzel model" dir.

Sahabe-i kirâmın işi nedir? Bizim işimiz nedir? Peygamber Efendimiz'e benzemek. Vaazlarımızda söylediğimiz gibi...

Daha başka yerlerde söylediğimiz, her zaman söylediğimiz

nedir? Rasûlüllah'ın ahlâkı ile ahlâklanmak, her şeyimizi ona benzetmek.

Niye sakal bırakmışız?

"—Sakal sünnettir." diye.

Niye tırnaklarımızı kesiyoruz?

"—Kesmek sünnettir." diye.

Niye koltuk altlarımızı kazıyoruz?

"—Efendimiz emretmiş." diye.

Niye dört rekât öğleden önce kılıyoruz, iki rekât sonra kılıyoruz?

Hep Peygamber Efendimiz'e benzemeye çalışmaktan kaynaklanıyor.

Peygamber Efendimiz en güzel model olduğundan bu ümmetin ona benzemeye çalışması... Peygamber Efendimiz'in asr-ı saadetinden sonraki devrelerde de aynı eğitim metodu devam etmiştir. Aynı metot…

Bir insana uzun boylu bir şeyler anlatsan diyecek ki:

"—Ben köylüyüm, tüccarım, yaşlıyım. Ben bu laflardan pek bir şey anlamıyorum, bana şunu kısaca bir göstersene."

Hacca geleceklere uzun boylu anlatsam;

"—Bak Arafat vardır, Mina vardır, Müzdelife vardır; orada şöyle yapacaksın böyle yapacaksın."

"—Vallahi hocam, aklım karıştı hiçbir şey anlayamadım." der.

Neden? Nazarî bilgiler sözle anlaşılmaz ama resmini gösterirsen, uygulamasını yaptırırsan; "Bak şöyle olacak; Kâbe şöyledir, şurasının Kâbe olduğunu kabul et, bu tarafa doğru döneceksin. Kâbe'nin şu tarafında duvar vardır, yastıklar duvar olsun, bu duvarın içinden geçersen olmaz, şu tarafından geçeceksin. Burası da Kâbe'nin içinden sayılır, *Hacerü'l-Esved* tam şu köşededir, oraya geldiğin zaman şöyle istilam edeceksin." filan diye gösterirsen anlar.

Onun için gösterme, göze hitap etme iyi bir metottur. Buna visual metod deniliyor; "Göre göre, göstere göstere bir şeyi tarif

etme metodu" deniliyor. Halkın eğimi için en kolay, en geçerli yöntem budur. Zaten ustaların da çıraklarını yetiştirme metodu budur.

Çırak nasıl yetişir? Ev ödevi mi yapar? Defter mi tutar?

Yok! Ustasının yanında durarak ustasına yardımcı olur.

"—Tut şurasını, ver çekici, ver bir tornavidayı, çevir bakayım bunu, al bakayım bunu, yıka bakayım bunu..."

Çırak böyle yetişir.

Nasıl yetişiyor? Görerek yetişiyor. Bu, görme metodu. Arkadaşlık metodu, yanında bulunma metodu, buna "sohbet metodu" diyoruz.

Peygamber Efendimiz ashab-ı kirâmını sohbet metoduyla yetiştirdi. Yoksa gökten pattadak bir kitap inerdi; "Herkes okusun, ona göre imtihan olacaklar, hazırlansınlar." denirdi.

Öyle olmadı. Peygamber Efendimiz, yirmi üç senede onlara hayatın nasıl olması gerektiğini çırak usta usûlü gibi model olarak anlattı. Model insan. Öğrenecek olan kimseler usûlüyle öğrendi.

Bu metodu en güzel bizim mürşidlerimiz uygulamışlardır. Aynen uygulamışlardır:

"Madem Peygamber Efendimiz ümmeti böyle terbiye etti. O halde ben de böyle terbiye edeyim, bizim de böyle yapmamız lazım." diye bu yolu sürdürmüşlerdir.

Tıpkı Peygamber Efendimiz'in etrafına ashabını toplayarak onlara anlattığı gibi, şeyh efendi de müritlerini etrafına toplamıştır, İslâm'ı onlara öyle anlatmıştır; aynı metotta, aynı tarzdadır.

Müridin de ilk önce gördüğü şahıs olan mürşidine; namaz kılarken, davranışlarında, şeklinde, şemailinde uyması lazım. Benzemek buradan başlayacak. Model ortada; modele göre ötekiler kendisini benzetecekler.

Bu benzeme tamam olduktan sonra buna *fenâ fi'ş-şeyh* makamı derler, şeyhine benzedi. Ondan sonra *fenâ fi'r-rasûl* makamı gelir. Ondan sonra *fenâ fi'llah* makamı gelir.

Ona getiren bir yol olduğundan müridin hocasını, mürşidini, alimini aynen taklit etmesi, dediklerini tutması gerekiyor. Tabii taklit, affedersiniz maymun taklidi şeklinde olmayacak.

Hani maymun tam ağacın altında uyuduğu sırada şapkacının, tüccarın, bir sürü şapkasını çalmış. Bakmış ki şapkaların hepsi maymunların kafasında. Bağırmış çağırmış, maymunlardan şapkasını almak mümkün değil. Ağaçların üstünde kovalaması mümkün değil. Aklına bir kurnazlık gelmiş.

Başına şapkayı geçirmiş, onlar da geçirmişler, ondan sonra başındaki şapkayı çıkarmış, yere atmış bütün maymunlar da şapkaları yere atınca toplamış.

Bir fıkra ama bu taklit, bu tarzda değil, tavsiyelerini tutmak tarzında. Mürşidin her şeyini taklit etmek bazen tehlikeli olur. Çünkü mürşid, bazı işleri özel sebeplerle yapar. Öteki o özel sebepleri bilmiyorsa onu aynen taklit etmesi uygun olmaz. Buyruğunu ve tavsiyesini tutacak; ötekilerde de gözünün içine bakacak. Yapması gerekeni yapacak, yapması gerekmiyorsa; “Vardır bir hikmeti…” diyecek.

Ben yazı yazıyorum; ayetten, hadisten, delilden örnekleri getirerek, sigara içmenin doğru olmadığını anlatmaya çalışıyorum. Bazıları bana diyorlar ki:

“—Şeyhlerden falanca da içmiş!”

Şeyhlerden falanca içmişse, onun bir başka sebebi vardır. Ya içen insanlara yanaşıp, onları da kurtarmak içindir; ya da onlara göre bir başka sebebi vardır.

Sigara içmek mekruhtur. Alimlerin, fıkhın hükmü kesindir. İlk çıktığı zaman, bazı alimler haramdır demişler, şimdi diyenler var. İhtilaflı bir meseledir ama hiçbiri de; “İyidir, hoştur.” dememiştir. Doktorlar da zararlıdır diyor. Bunun karşısına, “Bazı şeyhler içmiş.” diye bir gerekçeyle çıkılmaz.

Çünkü onun o işi yapmasının belki irşadla ilgili bir sebebi vardır. Bir arkadaş, bir başka arkadaşını göstererek:

“—Bu teknik üniversitedeyken çok iyi futbolcuydu, yaman top oynardı. Ben bunu derviş yapıncaya kadar, tekkemize alıştırıncaya kadar, getirinceye kadar bunun yanında az mı top oynadım?” diyor.

Top oynamaya hevesli olduğundan değil; o arkadaşı sevmiş, onu kurtarmak istemiş onun yanında top oynayarak ahbaplığını elde ettikten sonra almış, getirmiş, Abdülaziz Hocaefendi’ye bağlamış. Şimdi ondan daha iyi derviş… Bağlanan birinciden daha iyi derviş şimdi. Bazen böyle olur.

Mesela yaban atını yakalayacak bir usta, eline kemendi aldı; yaban atını kırda yakalayacak. Nasıl yapar? Kovalamaya başlar. Yanına gelir, yanında uzun müddet paralel gider, paralel gider, gider, gider; ondan sonra onun üzerine atlar, yavaş yavaş yorulduktan sonra yavaşlattırır, sonra böyle bir ata sahip olur. Bir müddet paralelinde gidip öyle kazanır.

Evliyâullahtan birisini anlatıyorlar, hangi kitaptan okuduğumu şu anda kesin bilemeyeceğim ama Risâle-i Kuşeyriye’de olabilir.

Evliyâullahtan bir zât, namusunu satan kötü bir kadına gitmiş:

“—Senin geceliğin kaç para?” demiş.

“—İki altın, üç altın, beş altın.” neyse...

“—Pekiyi, al parayı, gel benimle.”

Gitmişler, gitmişler, eve gelmişler. Eve gelince demiş ki:

“—Şimdi sen, ben ne dersem yapacak mısın?”

“—Yapacağım.”

“—Tamam, gir şuraya, usûlüne uygun olarak güzel bir gusül abdesti al, ondan sonra şu elbiseleri giy!”

Ona gusül abdesti aldırmış, namaz abdesti aldırtmış, güzelce örttürmüş. Ondan sonra, “Karşıma geç, benim söylediğim sözleri tekrar et bakalım.” demiş, bir güzel tevbe ettirmiş:

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّى لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اَنْتَ خَلَقْتَنِى ، وَاَنَا عَبْدُكَ ، وَاَنَا عَلَى

عَهْدِكَ وَ وَعْدِكَ مَااسْتَطَعْتُ ، اَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، اَبُوءُ

لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَىَّ وَاَبُوءُ بِذَنْبِي ، فَاغْفِرْلِي فَاِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ

اِلاَّ اَنْتَ .

(*Allàhümme ente rabbî, lâ ilâhe illâ ente halaktenî, ve ene abdük, ve ene alâ ahdike ve va'dike mesteta'tü, eùzü bike min şerri mâ sana'tü ebûü leke binîmetike aleyye ve ebûü bi-zenbî, fağfirlî feinnehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente.*)[65]

Ondan sonra:

"—Şu karşı odaya git, orada namaz kıl." demiş.

Yâni, "Paranı vermedim mi? Namaz kıl." demiş, parayla namaz kıldırmış. Bu tarafta da açmış elini, gözyaşları içinde demiş ki:

"—Yâ Rabbi! Ben senin kullarından bir kulum, onu kötülükten çektim, parasını verdim, gusül abdesti aldırdım, tevbe ettirdim, namaz kıldırttım… Benim yapacağım dışını düzeltmek; ben dışını düzelttim yâ Rabbi, sen de kalbini düzelt, aklını düzelt!" demiş.

İçeriden bir hıçkırık bir ağlama; kadıncağız tövbekar olmuş, ağlayarak kalkmış, gitmiş. Ondan sonra iyi insan olmuş. Kitap böyle yazıyor.

Bu evliyâullahın işlerine akıl ermez. Akıl ermediği için de herkes her şeyini tam anlayamaz. Her sözünü tam anlayamaz; körü körüne taklit uygun değil. Bunu onun için anlattım.

2. Soru:

Mürşid-i kâmili sevmenin neden gerekli olduğunu ve faydasını

---

[65] Allahım, sen benim Rabbimsin, senden başka ilâh yoktur. Sen beni yoktan yarattın. Ben senin kulunum, sana verdiğim sözde gücümün yettiği kadar duruyorum. Yaptığım günahların kötülüğünden sana sığınırım. Bana verdiğin nimetleri ikrar ederim, kusur ve günahlarımı da itiraf ederim. Benim suçlarımı ört, bağışla; senden başka günahları bağışlayacak yoktur, ancak sen varsın. (*Zübdetü'l-Buhàrî*, 1377; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.)

söyler misiniz?

Peygamber SAS Hazretleri:

"—Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki siz beni babanızdan da evladınızdan da bütün insanlardan da daha çok sevmedikçe hakiki mü'min olamazsınız." buyuruyor.

Bunun sırrı, sebebi ne? Çünkü Peygamber Efendimiz Allah'ın elçisi, Allah'ın emirlerini tebliğ ediyor, Allah'ın sevgili kulu. Mü'minin; hem Allah'ın elçisi olduğundan onu sevmesi lazım hem de Allah'ın emirlerini, yolunu öğrettiği için sevmesi lazım. Onu sevmek onu iyi müslüman yapacak, cennete götürecek, Allah'ın rızasına götürecek; hikmeti bu. Sevmediği zaman bu işler olmaz; onun için sevgi çok önemlidir.

Aynı sebepten dolayı da mürşid-i kâmilini sevecek ki yolu sevsin, cennet yolunu sevsin, sıkıntılarına katlansın; halvetlere girsin, tesbihleri çeksin, ibadetlerini yapsın, günahlardan kaçınsın, cennete girsin; bu sebeplerden dolayı gereklidir. Bir de mürşid-i kâmili doktora benzetirler. Mesela doktor bir insana der ki;

"—Sigara içme, ekşi turşu yeme, şu hapları al."

Bunları dinlemezse o hasta iyi olur mu? İyi olmaz. Ne yapacak? Söz dinleyecek.

Mürid de şeyhine teslim olduğu zaman, şeyhi ona bakar, bir takım tavsiyelerde bulunur. Onu dinleyecek; dinlemezse, tavsiye tutulmazsa, tedavi olmadığından dinlemesi gerekiyor. İtaatli olacak, itirazcı olmayacak. Sahabesi Peygamber Efendimiz'e hiç itiraz etmezlerdi, o âdete, töreye göre aynen devam edecek.

v. Mürşidlerin İşleri

Soru:

Falanca mürşid müridlerini cepheye göndermemiş.

Müridleri çok kıymetli kimselerdir, halkın düşmanla çarpışmaktan fazla irşada ihtiyacı vardır, ölçmüştür biçmiştir;

"Siz oraya gitmeyin, burada vazife görün." demiştir. Ama aynı dergâhtan olup da fiilen savaşa katılanlar da var; bizzat harbin içinde olanlar ve esir düşen, kalkıp gelenler de var. Onların o andaki durumları bizden daha iyi bildiklerini düşünüp hüsnüzan ederiz, "Vardır bir sebebi." deriz. Çünkü mürşid-i kirâmların, hakikaten evliyâullahsa, yaptığı işlerin hikmetlerine akıl ermez.

Kitaplar büyüklerimizden Bahâeddîn-i Nakşıbend Efendimiz için anlatır:

"—Haydi gidelim, filanca tüccarın deposundaki kumaşları alalım!" demiş.

Pencereden girmişler, herkes depodaki kumaşları topları sırtlamış, depoyu boşaltmışlar. Şeyh emretti, müridler de işi yaptılar. Depo boşalmış, kumaşların hepsi depodan gitmiş.

Ondan sonra ertesi gün veya birkaç zaman sonra götürmüşler, kumaşları tekrar vermişler. Sonradan anlaşılmış ki oralara o akşam bir hırsız çetesi gelmiş, bütün civarı soymuş. O tüccar sâlih bir kimseymiş, onun mallarını bunlar aldığı için soyamıyorlar, sonra götürüp verdikleri için malları aynen kalmış oluyor.

Bilinmez. İnsan hakikî evliyâ ise hakikî evliyânın emirleri akla mantığa, o andaki duruma uygun olmasa bile bir sebebi vardır. Bu gibi durumlar için büyüklerimiz diyor ki;

"—Mûsâ AS ile Hızır AS'ın Kehf Sûresi'ndeki macerası hatırlanılsın, itimat edilsin." deniliyor.

Evet, Hızır AS'ın yaptığı işler normal gibi görünmüyor ama ilm-i ledünden yapıyor. Kur'an-ı Kerim bildiriyor. Mûsâ AS bile itiraz etmiş; ama itiraz etmemesi gerekiyormuş.

Senin aklın kadar, senin kalbin kadar, senin takvân kadar o mübareklerin aklı, takvâsı olduğunu lütfen kabul et! İtiraz edeceğine lütfen kabul et!

Bu söylediği şahıs, 6 saatte Kur'an'ı hatmeden bir kimse! Çocuğu var, çocuğu da şu anda sağ, büyük bir zat. O da; "Sayfayı tersten, aşağıdan yukarıya okurum." diyor; o kadar kuvvetli hafız!

Aynı zamanda Buhârî'nin hafızı. Çok eserler neşretmiş. Herkes ille gidip cephede çarpışmaz. Osmanlı Devleti alimleri cepheye göndermemiş, onları askerlikten muaf tutmuş. Çünkü alimler giderse halk perişan olur. Alim öldü mü, asker her zaman bulunur, ama alim bulunmaz ki; alim 90 yılda yetişiyor, 80 yılda yetişiyor... Niye Osmanlı medrese talebesini ve ulemâyı askere almamış? Onları cihad ecrinden mahrum etmek için mi?

Hayır. İlim öğretmek, İslâm'ı öğretmek cihadın en yüksek çeşidi olduğundan.

Bunları anlamak lazım. "O mürşid müridlerini niye cepheye göndermemiş?" diye onu ayıplamak yerine, işin bu taraflarını düşünüp anlamaya çalışmak lazım

y. Tayy-i Zaman, Tayy-i Mekân

Soru:

Biz hocalardan "İnsan öldüğü zaman kıyamete kadar kabirde bekler." diye duyduk. Peygamberimiz'in Mi'rac'da cennetteki kişileri görmesi nasıl oluyor?

Bu mesele, zaman denilen esrarengiz varlığın mahiyeti ile ilgilidir. Zaman dediğimiz şey nedir?

Alimler, bilimsel olarak izahını yapmaya çalıştığı zaman zorlanıyorlar. Hatta büyük fizikçiler, müslüman olan insanlar falan değil Einstein gibi insanlar, zamanın da izafî olduğunu söylüyorlar. İzafî, izafiyet teorisi; rölativite, görecelik… Zamanın da izafî olduğunu söylüyorlar.

Belki mantık bakımından anlayamazsınız ama fizik de ispat ediyor ki senin; "Gökte şu olay şu olaydan sonra oldu…" diye gördüğün bir olayı başka bir gözlemci, ikinciyi birinciden önce olmuş gibi görebiliyor. Zaman biraz izafî bir şey!

Ayrıca televizyonlarda zaman tüneli filan diye bir şeyler görüyoruz. Geriye gidiyor, ileriye gidiyor… Allah-u Teàlâ Hazretleri âlemlerin Rabbi, her şeyi bilir!

وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (الحديد:٣)

(*Ve hüve bi-külli şey'in alîm*) "O her şeyi bilir." (Hadîd, 57/3)

Allah, olmuşu da bilir olacağı da bilir. Onun için zaman bahis konusu değildir. Zamanın evvelini de sonrasını da bilir. Onun için Allahu Teàlâ Hazretleri Resûlüne ilerdeki bir zamanda olacak olan şeyi, Rasûlü'nü ileri götürüp göstertiyor. Evliyâsına da gösteriyor.

Evliyâsına da zaman bakımından birtakım ilginç kerametler vermiştir. Bast-ı zaman derler. Allah onlara da öyle şeyler nasip ediyor. Onlar da ileriye dönük, geriye dönük şeyleri görebiliyorlar. Küçük bir zaman aralığında çok olayı yaşayabiliyorlar. Bir zamanda hem orada, hem başka yerde bulunabiliyorlar. Mantığınız kabul etmediği için olmuş olaylardan bunu anlatayım.

Benim Mehmed Zahid Kotku Hocam'dan önce kim vardı?

Abdülaziz Bekkine Hoca vardı. *Râmuzü'l-Ehâdis*'in tercümeleri var, o Abdülaziz Bekkine Hoca vardı.

Bizim hocamız kim? Mehmed Zahid Kotku... Sizin hocanız kim? Ben...

Benim hocam Mehmed Zahid Kotku'dan önce, onun tekke arkadaşı Abdülaziz Bekkine Hoca vardı. Ondan önce Hasib Hoca vardı. O da tekke arkadaşı. Bu üçü arkadaş. Hepsi Tekirdağlı Mustafa Feyzi Efendi'den feyz almışlar.

Ama bizim Mehmed Zahid Kotku Hocamız tekkeye daha önce gelmiş, daha kıdemli. Hasib Efendi'yi ve Abdülaziz Efendi'yi tekkeye o getirmiş. Fakat bunun ömrü daha çok olacağından, Allah'tan, Hasib Efendi şeyhliği önce yapmış, Aziz Efendi ondan sonra yapmış, Mehmed Zahid Kotku Hocamız en son yapmış. Ama Mehmed Zahid Kotku Hocamız onlardan kıdemli. Onlardan evvel, onlardan sonra. O arada onlar da şeyhlik yaptı, gittiler.

Babam Hasib Efendi'yi görmüş, ben görmedim. Ben Aziz Efendi'yi de gördüm. Mehmed Zahid Kotku Efendimiz'i de gördüm. O benim kayınpederim ve hocam. Uzun zaman beraber

olduk. Ama Aziz Efendi'yi az hatırlıyorum. Çünkü ortaokul talebesiydim, çok gitmiyordum.

Ondan evvelki Hasib Efendi'yi ben bilmiyorum. Babam, arkasında namaz kılmış, biliyor. Şehzadebaşı Camii'nin önünde Vefa Lisesine doğru giden bir yol var, onun köşesinde Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Medresesi var. Şehzadebaşı Camii'nin önündeki türbeden geçip de Vefa Bozacısına doğru giden caddede köşede bir sebil var. O İbrahim Paşa Medresesi sebilidir, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Medresesi'dir. Onun içinde cami var, mescid var. Orada imamlık yapar, vaaz verirmiş. Hasib Efendi, bu *Râmûzü'l-Ehâdîs* hadis kitabını falan okuturmuş. Ben, Hasib Efendi'nin de evliyâullahtan olduğunu biliyorum.

Hasib Efendi'yi görmüş olan yaşlı bir amca vardı. Esnaf Hastanesi müdürü, idare müdürüydü. Bir bayramda onu ziyarete gittik:

"—Şükrü amca, Hasib Efendi'yi sen tanıyorsun. Gördüğün bir kerametini anlat da öğrenelim!" dedim.



Hasib Efendi'yi sordum. O görmüş. Bu sorduğum kimse de kale gibi sağlam bir müslüman amca idi. Nur içinde yatsın. Ak sakallıydı. Örfî idare sokağa çıkma yasağı koyduğu zaman, hiç aldırmaz, yürür, camiye gelir, namazı kılar giderdi. Böyle bir kimse idi. Üç beş durak öteden gelir giderdi. Polisler birkaç defa yakalamışlar. Hiç bana mısın demezdi. Öyle bir sağlam insandı. O anlattı. Hikâyeyi ben de size anlatıyorum.

Niçin anlatıyorum? Zaman dediğimiz işin biraz acaipliğini anlatmak için anlatıyorum. Daha arkasından bir şey daha anlatacağım. İki olmuş şey anlatacağım. Bir tanesi kesin olmuş, ötekisini kulaktan duydum. O da ibretli bir şey!

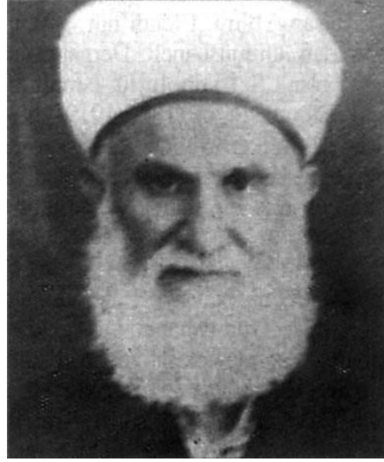
Hasip Efendi'nin Pazar günü öğleyin Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Medresesi'nin mescidinde dersi olurmuş. Hocanın kerametini sorduğum bizim derviş, Şükrü Amca ve arkadaşı; üç kişi, üçü bir olmuşlar.

Bizim, Adil Bey diye Ezineli bir ihvânımız. O zamanlar Türkiye'de araba filan çok azdı ama o zengindi. Onun arabası varmış. O zaman arabası olan nadir insanlardan. Bizim Patikçi Şükrü Amca'yı almış, bir kişi daha yanında; Bakırköy Akıl Hastalıkları Hastanesi'ne gitmişler.

O zaman Bakırköy Akıl Hastalıkları Hastanesi'ne gitmek çok zor. Trenle Bakırköy'e gideceksiniz. Ayrı vasıta tutacaksınız, sizi hastaneye götürecek. Uzak. Bunun da arabası var. Davut Paşa istasyonundan, Edirne yolundan, daha E5, E6 yok, bunları pazar günü orada bir ihvanına götürmüş. Hilmi Hoca diye birisi hastalanmış. Tedavi görsün diye Bakırköy Akıl Hastalıkları Hastanesine yatırmışlar. Onu ziyarete gitmişler.

Hilmi Hoca, Mahmut Paşa Camii'nin imamı idi. Bunlar da tanıyorlar. "İhvanımız hastalandı. Hadi şuna bir geçmiş olsuna gidelim!" diye gitmişler.

Gitmişler. Hilmi Efendi iyi. Yatağında oturmuş. Konuşmuşlar, sonra çıkmışlar. Şükrü Amca, onları arabasıyla götüren Adil Bey, bir kişi daha; üçü. Çıkmışlar koridorun öbür ucundan dönerken



bir de bakmışlar ki Hilmi Efendi'nin koğuşuna Hasib Hocaefendi giriyor.

"—Hocaefendi de ziyarete gelmiş. Acaba ders yapmadı mı?" demişler. Pazar günü ders saati, Hacı Hasib Efendi Hazretleri de oraya gelmiş. Uzaktan kapıdan girdiğini görmüşler. Hasib Efendi Hocamız da çıksın da, dönüşte arabamıza alalım, kolayca götürelim falan diye orada beklemişler. Beklemişler, beklemişler, beklemişler… Kapının önündeler, kapıya bakıyorlar. Hasib Efendi çıkmamış. Hoca orada niye o kadar uzun kaldı diye kapıyı açmışlar. Hilmi Efendi onlara bakmış;

"—Ne o?" demiş.

"—İçeriye Hasib Efendi'nin girdiğini gördük. Niye çıkmadı diye bekliyoruz ama o burada yok!"

"—Evet, geldi. Beni ziyaret etti gitti." demiş.

Kapıda bekliyorlardı, başka bir çıkacak yer yok!

"—Allah Allah! Yahu biz kapıya bakıyorduk. Kapıdan mı çıktı?"

Pencereden gidecek değil ya! Hastaneden çıkmışlar, avluya bakınmışlar; yok! Bu ne iştir? Akılları almamış. Arabaya binmişler, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Medresesi'ne gelmişler. İçeri girmişler. Bakmışlar, cemaat oturmuş. Hocaefendi de kürsüde, bizim okuduğumuz *Râmûzü'l-Ehâdîs* hadis kitabını okuyor.

Râmûzü'l-Ehâdîs bizim geleneksel ders kitabımız. Bizim tekkede bu okunur. Onlar okumuş, ben de okuyorum. İnşaallah benden sonra da okunacak!

Hastanede gördüler ya, yanındaki kişiye demiş ki:

"—Hocaefendi ne zaman geldi, derse ne zaman başladı?"

Adam şaşırmış bir şekilde bakmış:

“—Ne zaman başlayacak, namazı kıldırdı, namazdan sonra oturdu başladı. O zamandan beri devam ediyor. Bir, bir buçuk saat oldu.”

Allah Allah! Şaşırmışlar. Hocaefendi hem burada namazı kıldırmış, hem oturmuş bu hadis dersine devam ediyor. Hem de bunlar o arada hastaneye gitmişlerdi, orada Hilmi Efendi’yi ziyaret etmiş. Hem burada vaaz veriyor, hem orada Hilmi Efendi’yi ziyaret ediyor. Bu ne biçim iştir!

Aynı zamanda iki yerde birden olmak. İki işi birden görmek. Hilmi Efendi de;

“—Evet, Hasib Efendi Hocamız geldi, geçmiş olsun dedi.” demiş. Cemaat de söylemiş ki;

“—Evet, öğlen namazını kıldırdı. O zamandan beri vaaza devam ediyor.”

Bu ne biçim iş! Bizim aklımız ermez!

Bu nedir? Keramet! Bak Allah evliyâsını, sevdiği kulunu iki yerde bulunduruyor. İki işi birden yaptırtıyor. İki işi de yaptırtır, daha çok işi yaptırır.

Bu, tarih kitaplarının yazdığı bir kerameti hatırlatıyor. Emir Sultan Bursa Ulu Camii’nin yapıldığı zaman ilk vaazını verdi.

Cemaat kendisini çok sevdiği için ne yaptı? Kapının önünde durdu. Çıkan cemaat elini öptü, çıktı. Ulu Camii’nin bir sağda kapısı var, bir solda kapısı var, bir arkada kapısı var. Her kapıdan çıkan; “Hocaefendinin elini öptük.” dedi, öyle çıktı.

Birisi dedi ki; “Ben batı kapısından çıktım. Hocamız oradaydı, elini öptüm.” Doğu kapısından çıkan dedi ki; “Öyle şey olur mu, bizim kapıdaydı. Ben elini öptüm.” Arka kapıdan, kuzey kapısından çıkan dedi ki; “Hocaefendi ordaydı, ben orada elini öptüm…”

Emir Sultan üç yerde görüldü. Tarih kitapları yazıyor. Böyle şeyler bu zaman denilen şeyin esrarengizliğini gösterir.

z. Başka Bir Şeyhe Bağlanmak

Soru:

Herhangi bir tarikattan dersi olan kimse başka bir hoca efendiyi sevip ona derviş olabilir mi?

Olabilir. Bunun misali Peygamber Efendimiz SAS'e tâbi olmak gibidir. Musa AS gelmiş, Tevrat'ı insanlara anlatmış. Aradan asırlar geçmiş, Tevrat'ın aslı kaybolmuş, ilaveler, çıkarmalar, bozulmalar olmuş. İncil, Îsa AS'a gelmiş. İncil'in Îsa AS'ın zamanında ve onun diliyle yazılı nüshası ortada yok, belli değil. Îsa AS'ın konuştuğu dille olanı yok. Yunancası var, daha başka dillere tercümesi var ve kendisinin zamanında yazılmış olan yok. Kendisi zamanından yıllar sonra yazılmış nüshalar var. Onun için Allah onlar da asıl tevhid inancını bozup da Hz. Îsa'yı tanrı edindikleri için Hz. Meryem'i tanrı doğuran diye isimlendirip meleklere tapındıkları için Allah dini yenilemiştir.

Nasıl Peygamber Efendimiz peygamber seçildikten sonra artık Peygamber Efendimiz'in devri başlamış oluyor. Eski dinlere bağlı olan insanların gelip Peygamber Efendimiz'e bağlanması gerekse, yanlışı bırakıp doğruyu seçmesi gerekliyse, yanlış bir yola girmiş olan bir kimse de güzel ve doğru olan bir yola gelebilir.

22. ZİKİR

a. Zikir Vazifesinden Korkmak

1. Soru:

Birisi zikir dersi almak istiyor ama yapamamaktan korkuyor, cesaret edemiyor; bu kardeşimize ne tavsiye edersiniz?

Şimdi, Allah CC buyurmuş ki:

أَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ (البقرة:١١٠)

(*Ekîmu's-salâte ve âtü'z-zekâh*) "Namaz kılın, zekât verin!" (Bakara, 2/110) diye Kur'an-ı Kerim'in kaç yerinde, kim bilir seksen-yüz ayetinde geçmiştir bu emir...

"—Allah emrediyor namaz kılmayı amma, ben bunu yapamam diye korkuyorum. Bu yükün altına girmeyeyim! Namaz kılma işine kalkarsam, hem abdest almam gerekecek her zaman; hem de camiye gelip oturup kalkmam, şu kadar rekât namaz kılmam gerekecek. Zahmeti var..." diyor muyuz?

Demiyoruz. Ne diyoruz:

"—Allah bize namazı emretmiş, pek âlâ!" diyoruz, kılıyoruz.

"—Hacca gidin!" buyurmuş;

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً (آل عمران:٩٧)

(*Ve li'llâhi ale'n-nâsi hıccü'l-beyti meni'stetaa ileyhi sebîlâ.*) "Yoluna gücü yetenlerin o evi (Beytu'llâh'ı) haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır." (Al-i İmran, 3/97) buyurmuş.

"—Zahmeti var, meşakkati var, tehlikesi var... Havası sıcak, izdiham var... Ölebilirim, kalabilirim... En iyisi ben hacca gitmeyeyim, canım kurtulsun!" diyebiliyor musun?

Diyemiyorsun. Çünkü, Allah emretti. Zenginsen gideceksin, gidiyorsun.

Zikir de Allah'ın emri! Yetmiş-seksen ayet-i kerime var, "Allah'ı zikredin!" diye... Zikirden korkuyor... Allah'ın farzından korkulur mu, Allah'ın emrettiği şeyde fayda var... Onun için, senin faydana, sen sevap kazanacaksın.

Sonra zikrin nesinden korkuyorsun ki, bir öğlen namazını kılmak on beş dakika alır, yirmi dakika alır. Abdest almasıyla yarım saat alır. Zikri bundan daha kısa zamanda yaparsın. Nesinden korkuyorsun? Namaz kılmakta oturmak var, kalkmak var, secde var, rukû var... Bu zikir, durduğun yerden dilin dudağın Allah Allah diyecek. İstersen yatarak söyle!

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ (آل عمران:١٩١)

(*Ellezîne yezkürûna'llàhe kıyâmen ve kuûden ve alâ cünûbihim*) [Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah'ı anarlar.] (Al-i İmran, 3/191)

Yatarak da söylemek câiz... Ama tabii, edebe uygun olan diz çökerek söylemek daha iyi... İstersen yat da öyle Allah de; o da câiz... Daha ne istiyorsun mübârek? Oturtuyor seni, koşturtmuyor, zahmet çektirtmiyor; yâni nesinden korkuyorsun? Şeytan korkutuyor.

Şeytan insanları birçok şeyden korkutur. Ayet-i kerimede buyuruluyor ki: "Şeytan kendisini dost edinmiş insanları, 'Hayır yapma, zekât verme; fakir olursun!' diye korkutur." Zekâtı verirse fakir oluverecek, malı azalacak diye vermemesini içinden fitliyor. "Verme yâ! Paran azalacak, ne veriyorsun yâ! Sen bunu ne zahmetle kazandın. Ya sen ona verdiğin zaman, aç açık kalıverirsen?" filân diyor. Halbuki Allah ona kırk vermiş, otuz dokuz tanesi yanında kalacak; bir tanesini vermeğe şeytan korkutuyor.

Şeytan korkutur. Bu korku da şeytanın çok ma'ruf, çok meşhur, çok dillere destan bir oyunudur.

"—İyi güzel! Sevabını duydum yapmak istiyorum ama, yapamam diye korkuyorum!"

Namaz kılamamaktan korkuyor musun? Ramazan gelince kolay mı oruç tutmak? Yirmi rekât teravih, otüz üç rekât her şeyiyle, günde birer buçuk saati alıyordu; ne kadar sevinerek yaptık, değil mi?

Bu şeytanın bir aldatmacasıdır muhterem kardeşlerim! Kimisini böyle aldatıyor, kimisine de diyorlar ki:

"—Tarikata girme; fırttırırsın, deli olursun!

Yâni, tarikata girmeyenler deli olmuyor mu? Bir istatistik yapalım! Gidelim Bakırköy akıl hastanesinde dindar ve dinsiz insanların nisbetini araştıralım!

Enteresandır. Edebiyat fakültesinin psikoloji bölümünde bulunan arkadaşlarımız, doktor arkadaşlarımız, lütfen şöyle bir anketi yapılmışsa literatürden tarayıp bize getirsinler, cemaate söyleyelim, ben de öğrenmiş olayım! Yapılmamışsa, lütfen yapsınlar! Şu hastaların yüzde nisbetiyle kaç tanesi dindardır, kaç tanesi dinsizdir? Bir bilelim bakalım, dindar mı daha çok hasta oluyor, dinsiz mi?

Benim bildiğim, dinsizlerin hepsi bunalımlı... Hattâ diyorlar ki: Avrupa'daki yüksek tahsil yapmış kimselerin %40'ı kafası sakat! Manyak, hasta... Yâni, bu medeniyet denilen Avrupa'nın kendisi buhranda... Adamlar çıkış arıyor. Ama bizimkiler, "Yok efendim, zikir yapma delirirsin!" diye, öyle korkutuyorlar.

Allah buyuruyor ki:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (الاحزاب:٤١)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llàhe zikren kesîrâ.*) "Ey iman edenler, Allah'ı çokça zikredin!" (Ahzab, 33/41)

Sonra bir ayet-i kerimede saymış:

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللهَ كَثِيراً وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْراً عَظِيمًا (الاحزاب:٣٥)

(*İnne'l-müslimîne ve'l-müslimâti ve'l-mü'minîne ve'l-mü'minâti ve'l-kànitîne ve'l-kànîtât... ve'z-zâkirîna'llàhe kesîran ve'z-zâkirât*) [Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar, mümin erkekler ve mümin kadınlar, taata devam eden erkekler ve taata devam eden kadınlar, doğru erkekler ve doğru kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, mütevazı erkekler ve mütevazı kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkekler ve (ırzlarını) koruyan kadınlar, Allah'ı çok zikreden erkekler ve zikreden kadınlar var ya; işte Allah, bunlar için bir mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.] (Ahzab, 33/35)

"Namaz kılanlar, oruç tutanlar, zekât verenler, şöyle yapanlar, böyle ibadetleri yapanlar..." Bunların hepsini saydıktan sonra, (*ve'z-zâkirîna'llàhe kesîran ve'z-zâkirât*) "Ve Allah'ı çok zikreden kadınlar, çok zikreden erkekler..." diyor. Demek ki, bütün bunlardan ayrı bir de Allah'ı zikretmek diye bir güzel ibadet var ve bunun çok yapılması lâzım! *Kesîran* Arapça'da ne demek? Çok demek.

Allah çok zikretmeyi, bize Kur'an-ı Kerim'de birçok ayet-i

kerimede emretmiş. Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Allah'ı çok zikredin! Hattâ size mecnun diyecekleri kadar çok zikredin!"

Allah öyle emretmiş, Peygamber öyle emretmiş, bunlar da fıldır fıldır kaçıyorlar, fellik fellik kaçıyorlar zikirden... Kaçanların hali nedir, ona da Kur'an-ı Kerim'de buyuruluyor ki, münâfıklar hakkında:

وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلاَةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلاَ يَذْكُرُونَ اللهَ إِلاَّ قَلِيلاً (النساء:١٤٢)

(*Ve izâ kàmû ile's-salâti kàmû küsâlâ yürâûne'n-nâse ve lâ yezkürûna'llàhe illâ kalîlâ*) "Onlar namaza kalktıkları zaman üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar, Allahı çok az anarlar." (Nisâ, 4/142) diyor.

Münâfık az anıyor. Az anana münafık diyor, çok anmayı kendisi tavsiye ediyor Allah... Ayetlerde, hadis-i şeriflerde bu emrediliyor. Millet de öyle diyor... Bunlar din bilgisinin az olmasından, zayıf olmasından kaynaklanıyor.

Tabii, şu tarafı da yok mu? Var... Ben kendim onlardan evvel söylerim. Bu tasavvufî terbiyenin dozajı ayarlanmazsa, insanda dengesizlik meydana gelir mi, gelmez mi? Gelebilir, geliyor. Böyle bir şey vardır.

Nitekim, eczâneden aldığın ilâçların üzerine de yazarlar ki, "Bu ilâçları çocukların erişemeyeceği yüksek yere koyun, çocukların eline geçmesin!" Çocuk bunun hepsini yuttu mu? İlâçtır, işte şifalı bir şey, yutsun evlâdım sıhhatli olsun... Yok, öyle ilâcın kutusunu ele geçirip de çocuk hepsini yuttu mu, zehirlenir, ölür. İlâç ama, ilâç olduğu halde dozajı fazla oldu mu, öldürmüyor mu insanı? Derhal midesini yıkatmak gerekmiyor mu?

Ölçüsü var... "Üç damla..." diyor, "Yedi damla..." diyor, "Günde bir tane..." diyor. "Fazla olursa, kaşıntı olursa doktora söyleyin!"

diyor. “Umulmayan bir durum olduğu zaman doktorunuza müracaat ediniz.” diyor. Doktor nezaretinde olacak bu iş... Adam kendi bildiğine yaparsa veya doktor diye doktor olmayan bir kimseye giderse, o da yalan yanlış bir şey yaparsa; olabilir.

Bu böyle oluyor diye ilâç kullanılmıyor mu? Kullanılıyor ama, “Aman ilâç kullanmaya dikkat edilsin!” deniliyor. Bu da öyle olacak tabii...

2. Soru:

Bazı kimseler, evli olmayan müridlerin Allah ismini çekmeleriyle akıllarını yitirebileceklerini söylüyorlar; bu doğru mu?

Doğru değildir. Bundan bir şey olmaz! Günde yüz defa, iki yüz defa *Allah* deyince aklı bozulacaksa, demek ki çok çürük bir aklı varmış zâten...

Zikrin sevap olduğunu biliyoruz.

Bir kez Allah dese aşk ile lisân,
Dökülür cümle günah misl-i hazân!

Allah demek sevaptır. Ölçülü, normal bir şekilde söylendiği zaman, bir şey olmaz!

Yalnız, ilaçların dozajları vardır. Meselâ, şu ilâçtan 15 damla, sabahleyin yemekten önce alacaksın diye söyler doktorlar... Eğer dozajına dikkat edilmezse, fazla alındığı zaman zarar verebilir. Onun için, zikri veren kimsenin, zikri alan kimsenin halini bilmesi ve ona göre zikir tavsiyesini yapması lâzım geliyor.

b. Zikrin Sevabı

Soru:

Tarikatta ders alınca, bunu yapmanın vacib olduğu söyleniyor. İtiraz edenler var, aslı nedir?

Elbette! Sevaplı şeydir. Söz verdi mi, yapması lâzım! İtiraz edenlerin itirazı haksızdır. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:

"—Bir insan bir ibadete, taate, hayra, namaza, niyaza, gece ibadetine, teheccüde başlayıp da kestiği zaman, 'Bu ibadette bir kusur gördün de mi, bir mahzur gördün de mi bıraktın ey kulum?' diye Allah-u Teàlâ Hazretleri itâb eder." diye hadis-i şerif vardır.

Yaptığı ibadetleri bırakmayacak insan... Yolda sağlam yürüyecek... Sonra bunların o kadar sevabı vardır ki, kısaca bir anlatıvereyim:

Muhterem kardeşlerim! Bir insan Allah yolunda parasını sarf ederse, yedi yüz misli sevap verilir:[66]

نَفَقَتُكَ فِي سَبِيلِ اللهِ بِسَبْعَمِائَةِ (الديلمي عن أبي هريرة)

(*Nafakatüke fî sebîli'llâhi bi-seb'i mieh*)

Yedi yüz mislidir. Hadis-i şerifte var... Yâni siz şimdi camiye yardım ediyorsunuz; el-hamdü lillâh yedi yüz misli... Bin lira verseniz, yedi yüz bin lira vermiş gibi oluyorsunuz. On bin lira verseniz, yedi milyon vermiş gibi sevap oluyor. Çok güzel bir şey!

Ama bir başka hadis-i şerifte buyuruluyor ki:[67]

ذِكْرُ اللهِ تَعَالَى أَفْضَلُ عِنْدَ اللهِ مِنَ النَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللهِ بِمِائَةِ دَرَجَةٍ

(*Zikru'llàhi teàlâ efdalü mine'n-nafakati fî sebîli'llâhi bi-mieti dereceh*) "Allah'ı zikretmek, *Allah Allah* demek, *Lâ ilâhe illa'llah* demek Allah yolunda infak etmekten yüz misli daha üstündür."

---

[66] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.374, no:1509; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1319, no:43454; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.215, no:3081; RE. 69/11.

[67] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.440, no:15685; Muaz ibn-i Enes el-Cühenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.431, no:1861.

diyor.

Şimdi, o zaten yedi yüz misliydi. Bu da yüz misli ondan üstün olunca ne olur muhterem kardeşlerim? Yetmiş bin eder. Yâni bir insan, bir Allah dedi mi, yetmiş bin sevap alıyor. Kaçırır akıllı bir insan? Ahireti düşünen bir insan, sevap düşünen bir insan, Allah'ın rızasını düşünen bir insan ihmal eder mi, bu vaadi gördükten sonra?

Sonra yine bir başka hadis-i şerif var: "Sessizce, hiç kimsenin duymayacağı gibi, gösteriş olmayacak gibi, şöhret olmayacak gibi, fiyaka olmayacak gibi, içinden yapılan zikir, dille yapılan zikirden yetmiş kat daha sevaplıdır." deniliyor. O da hadis-i şerifte var...

O zaman ne oluyor? (70.000 x 70 = 4.900.000) Dört milyon dokuz yüz bin sevap oluyor muhterem kardeşlerim! İnsan kalbinden bir Allah dedi mi... Kimse duymayacak şekilde, ağzı kapalı ama kalbi Allah Allah diyor. Kalbinden bir Allah dedi mi, dört milyon dokuz yüz bin... Bir daha dedi mi, dört milyon dokuz yüz bin daha... Bir daha dedi mi, dört milyon dokuz yüz bin daha... Az bir sevap mı?

Şu ölümlü dünyada neden yaşıyoruz? Allah'ın rızasını kazanmak için... Niye vaaz ediyoruz? Allah'ın rızasını kazanmak için... Niye vaaz dinliyoruz? Allah'ın rızasını kazanmak için... Niye burada tek dizinizin üstünde duruyorsunuz? Allah'ın rızasını kazanmak için...

c. Zikirde Sayılar

1. Soru:

Zikrin adetlerinin hikmeti nedir? Meselâ 4444 Salât-ı Tefriciye çekiliyor.

Her zikrin sayısında değişiklik oluyor. Meselâ; 33 *Sübhàna'llah*, 33 *El-hamdü li'llâh*, 33 *Allàhu ekber* deniliyor. Veyahut "100 defa *Lâ ilâhe illa'llah* de!" diye Peygamber Efendimiz tavsiye etmiş. Bunların bazısının hikmetini biz

anlayabiliriz, bazısı anlaşılamayabilir. Öyle buyrulduğu için öyle yapılıyor.

Bu 4444 *Salât-ı Tefriciye*'nin de belki rüyada görülen bazı şeylere dayanmış olması mümkündür. Meselâ, bir kimseye rüyasında Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'in, şu kadar zikir et diye söylemesi gibi... Bazen böyle oluyor, bazen başka sebepler oluyor; zikrin çeşidine göre...

Bazen o zikri meydana getiren harflerin *Ebced* hesabı değerleriyle ilgili olabiliyor.

2. Soru:
Zikirde sayı artışı nasıl olur?

Kişinin durumuna, rüyalarına, haline göre hocası ile konuşarak, zikirlerde gelişme ve değişmeler olur.

d. Zikrin Yapılışı

1. Soru:
Derste bize verilen zikirlerin hepsi hafî olarak mı çekilecek? Hafî zikri kısaca tarif eder misiniz?

İnsan seccâdesine oturunca zikri istediği şekilde çekebilir. Zikri cehrî olarak çektiği zaman tesiri, şevki daha çok olur. Böyle âşikâre, yüksek sesle "*Lâ ilâhe illa'llah...*" "*Allah...*" derse, buna *zikr-i cehrî* derler. Fısıltı tarzında olursa, buna *zikr-i hafî* derler. Fısıltı tarzında da olabilir. Ev halkını ayağa kaldırmaktansa, sessizce yapmak daha uygun olabilir.

Bir de *zikr-i kalbî* vardır. Zikr-i kalbî, fısıltı ile de değil de, hiç dil dudak kıpırdatmadan, hiç belli etmeden kalbinden "Allah..." demektir. En sevaplısı budur. Yolda, işte, gecede, gündüzde, otururken, kalkarken, yürürken öyle zikretmek... En güzeli odur. Sevabı onun en çoktur. Kalbî olan zikir, âşikâre yapılan zikirden yetmiş kat daha sevaplıdır.

O bakımdan mümkünse onu yapsın. Değilse fısıltıyla yapsın.

Şartlara göre, duruma göre... İsterse, ev de serbestse, kendisindeki aşk ve şevk galib gelmişse, o zaman zikr-i cehrî yapsın. Serbest, bir mahzuru yok...

2. Soru:
Zikirleri yürürken, otobüste iken yapabilir miyiz?

Yapabilir. Oturarak yaparsa tesiri, feyzi çok olur ama, herhangi bir şekilde, nerde yaparsa olur.

3. Soru:
Tasavvufî vazifelerin yerine gelmesinde günün başlangıcı ve bitişini izah eder misiniz?

Böyle bir başlangıç ve bitiş yoktur. Yapabildiğiniz zaman yaparsınız. Üç-beş saat önce, sonra fark etmez.

4. Soru:
Zikirde beyaz örtmek, beyaz giymek var mıdır?

Hayır öyle bir külfet yoktur. İlle beyaz olacak dersen bu bir külfettir, adam mavi elbisesi olunca sıkılacak, eyvah zikir yapılıyor şimdi elbisem mavi, haydi bakalım gardrop ara, bir müsait odanız var mı? Ya çantasında beyaz giyecek... Zikir için bir külfettir bu, böyle bir şey gerekmez.

5. Soru:
Hocasının verdiği dersi yaptıktan sonra hadis-i şeriflerde tavsiye edilen bazı dua ve tesbihlerle meşgul olabilir mi?

Hadis-i şeriflerde okuyunca onları yapabilir. Yalnız bu terbiye işinde bir usûl, erkân vardır. Hocası ona bir seyr ü sülûk takip ettirdiği için o vazifeler neyse onları yapıp, ne az ne fazla, tam denileni yapmak suretiyle gitmesi gerekir. Böyle normal günlerde olur da halvete girdiği zaman ne deniliyorsa o kadarını, o tarzda yapması uygun olur.

6. Soru:
Zikirlerimizi kerahat vaktinde ve fasılalı olarak yapmakta sakınca var mıdır?

Hayır, kerahat vakti namaz içindir, zikir için değildir. Kerahat vakti olan zamanlarda zikir yapılabilir, mahzuru yoktur. Fasılalı olarak yapmanın, hepsini bir defada yapamıyor, kesiyor, ondan sonra devam ediyor; onun da mahzuru yoktur. Topluca olursa tesiri daha kuvvetli oluyor.

e. Hanımların Zikri

1. Soru:
Kadınların cehrî zikir yapması câiz midir?

Câizdir. Cehrî zikir demek, yüksek sesle "Allah... Allah..." "Lâ ilâhe illallah..." demektir; câizdir.

Câiz olmayan, kadınların sesini nâmahremin duymasıdır. Kendi evinde cehrî zikir yapıyor, Kadirî... "Hak..." diyor, "Hay..." diyor, "Hû..." diyor vs. diyebilir. Cehrî zikir yasak değil...

Cehrî de olur, hafî de olur; hepsi câiz... Kadın da söyler, erkek de söyler; hepsi câiz... Kadının sesinin nâmahrem tarafından duyulması doğru değil... O bakımdan sâkin olması daha uygun...

2. Soru:
Kadınların belli günlerde, belli saatlerde toplantı yapması, sesli zikir yapması câiz midir?

Elbette kadınlar kendi aralarında toplanabilirler, toplanmalı! Çünkü, ilmi irfanı bir yolla öğrenecekler. Toplanmaları iyidir, doğrudur, faydalıdır. Zikir yapabilirler. Zikir de sesli olsa bile, sesin aşırı olmaması lâzım, hafif bir tarzda olması lâzım!

Erkekler de öyle... Yâni çok aşırı bağırarak değil de, hafif sesle yapmalı; daha iyi olur.

f. Zikri Aksatmak

1. Soru:

Öğrenci olduğumuzdan zikirlerimiz bazen aksıyor; ne tavsiye edersiniz?

Zikirleri aksatmak olmaz! Gündüz yolda, ders arasında bir yerde yapabilir. Çünkü, nihâyet azıcık bir şeydir. Onları aksatmasınlar, akşama bırakmasınlar! Gündüzden aralarda, fırsat buldukça yapsınlar! Akşam yine otururlarsa yine yaparlar ama, gündüzden garantilesinler.

2. Soru:

Tarikat dersi almıştım, uygulayamadım, uygulayabileceğimi de sanmıyorum. Çünkü, farz ibadetleri bile yerine getirmekte zorlanıyorum; ne yapmamı tavsiye edersiniz?

Muhterem kardeşlerim! Zikir keyfi bir şey değildir, Allah'ın emridir:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا . وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً

(الاحزاب: ٤١-٤٢)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llâhe zikren kesîrâ.*) "Ey iman edenler, Allah'ı çokça zikredin! (*Ve sebbihûhu bükreten ve esîlâ*) Sabah akşam onu tesbih edin!" (Ahzab, 33/41-42) gibi nice ayetlerle emredilmiştir.

Onun için, bu gibi kardeşlerimiz otuzüçlük bir tesbih alsın eline... Yolda giderken, otobüse giderken, otobüsün içindeyken, vasıtayı beklerken beş dakikada bütün bu zikirlerin hepsi biter. Yüz "*Estağfiru'llah*" diyecek, yüz "*Lâ ilâhe illa'llah*" diyecek, yüz "Allah" diyecek, yüz salât ü selâm getirecek, yüz "*Kul hüva'llahu ehad*" okuyacak.

Yemekte kuyruk beklerken, kantinde kuyruk beklerken, otobüs beklerken, gelirken, giderken, sokağın başından vasıtanın yanına kadar giderken; Erenköy'de oturuyorsa, karşı tarafta oturuyorsa, trene binip Haydarpaşa'ya gelirken, vapur içinde iken bitecek şeylerdir bunlar... Yâni, beş dakikada biter. Şeytan yaptırtmıyor! Zikir çok sevaplı bir ibadet olduğundan, şeytan yaptırtmıyor.

3. Soru:
Zaman zaman dersi çekemiyorum; ne tavsiye edersiniz?

Dersi yapamayacağını anlayan birisi, yolda, otobüste, evine dönerken bir arada gündüzden yapıversin. Bir kere çekemezse, o gün neden çekemediğinin tahlilini yapsın, anlasın. Bu duruma bir daha düşmemek için, parça parça, sabah bir kısmını, öğle namazından sonra bir kısmını, ikindiden bir kısmını, akşamdan sonra bir kısmını yaparak tamamlasın! Bunlar çok şeyler değil, şeytan mâni oluyor; şeytanın oyununa düşmesin.

3. Soru:
Derslerimi ihmal ettim, ara verdim, yeniden başlamak istiyorum; ne dersiniz?

Allah şeytana, nefse uydurmasın... Aldığı vazifeleri muntazaman güzel yapmayı nasib etsin...

Dün akşam Seriyyi's-Sakatî Hazretleri'nin sözlerini okuduk. "Evradımdan bir tanesini bir gün kaçırdım mı, artık onu hiç bir şekilde ödeyemeyeceğim kanaatindeyim." diyor. Kaçırmamağa çalışmak lâzım, günü gününe yapmağa çalışmak lâzım!

4. Soru:
Ben bir ara ders almıştım, uzun süre zikrimi yapamadım. Sonra yaptım, sonra bıraktım. Bıraktığım zaman dersimi tazeledim. Şimdi yine bıraktım, şimdi ne yapmam gerekiyor?

Ateşle oynuyor tabii... Bir yapıyor, bir yapmıyor, bir yapıyor, bir yapmıyor... Yapmadığı zaman rastlar, canı öyle gider, başı ahirette çok derde girer.

Bakın, evliyâullahtan bir zata sormuşlar:

"—Hocam, niye *Lâ ilâhe illa'llah* zikri yapmıyorsun da *Allah Allah* zikri yapıyorsun?" diye.

"—Evlâdım, *Lâ ilâhe* derken canımı alıverir de Allah, Allah yok derken ölmüş olurum diye korkuyorum." demiş.

Lâ ilâhe, hiç bir ilâh yok; *illa'llah*, ancak Allah var... "Ama *Lâ ilâhe* derken canımı verirsem, Allah yok! demiş gitmiş olurum diye korkumdan hep *Allah Allah* diyorum." demiş.

O kadar böyle yâni, nefesini bile hesaplıyor âlem de, sen bir tutuyor bir bırakıyorsun, bir tutuyor bir bırakıyorsun...

Aklıma şey geldi: Yeniçerilerin ordugâhları bizim aşağımızda, Vatan Caddesinde imiş. Doksan dört tane bölüğü varmış. İlk zamanlar zaferler kazanıyorlarmış ama, sonra isyankâr olmuşlar. İkide bir isyan ediyorlarmış, şehre yayılıyorlarmış, yağma yapıyorlarmış. O isyan etmeye de kazan kaldırmak diyorlarmış. Tabir bu... Onun için bir kazanı alırlarmış, o isyan mânâsına geliyormuş padişaha... Onun için şair diyor ki:

Tecemmû eyledi meydânı lâhme,
Edip küfrân-ı nîmet nice bâğî;
Koyup kaldırmadan ikide birde,
Kazan devrildi söndürdü ocâğı...

"Kendilerine iyi muamele etmiş olan yönetime karşı küfrân-ı nimette bulunan bir kaç bağî, küstah isyan ettiler, kazan kaldırdılar. Ama kazan oyuncak mı ki; ikide birde kazanı kaldırmak indirmek, kaldırmak indirmek derken, kazan devrildi söndürdü ocağı." diyor. Yâni, yeniçeri ocağını devlet kapatmış, yok etmiş. "İkide bir kazan kaldırılıp indirilirken kazan devrildi, ocağı söndürdü; isyan ederken ederken, bu sefer kapatılıp yok edildi." diye söylüyor.

Yâni bu işlerde nefse, şeytana fırsat vermemek lâzım! Aldığı vazifeyi muntazam yapmak lâzım! Ordan fırsat buldu mu, namazdan da seni alıkoymağa, bir kıldırıp bir kıldırmamağa başlar... Oruçtan da bir tutturup bir tutturmamağa başlar. Tırtıklar yavaş yavaş senin imanını, amellerini... Onun için çok müteyakkız olmak lâzım, dikkatli olmak lâzım!

5. Soru:

Ben sizden ders alalı bir yıl oldu, fakat tam yapamıyorum. Çünkü hem çalışıyorum hemşire olarak, hem çocuğum var, gelen gidenimiz çok.

Tamam, şimdi bir insan dersi böyle akşam yapamayacaksa, gündüz gezerken yapar. Çünkü bu bizim ders diye verdiğimiz şeyler beş kalem zikir, beş dakikada biter. Mutfağa giderken 100 tanesi biter, çıkarken 100 tanesi biter, merdivenleri inerken 100 tanesi biter, çıkarken 100 tanesi biter, yani bunların yapılmayacak bir tarafı yok. Yapılmamak şeytânîdir, nefsânîdir veyahut bu işi planlamamaktan kaynaklanan bir dikkatsizliktir, bunların yapılması lazım.

Biliyorsunuz, bunları ben söylemiyorum size. Bunları söyleyen Peygamber SAS Efendimiz, o tavsiye etmiş. İnsan, Efendimiz'in tavsiyesini tutmakta biraz gayretli olmalı.

6. Soru:

Bir zamandan beri yapamadığım zikirlerimi şimdi en baştan mı başlayacağım yoksa kaldığım yerden mi?

Tevbe etsin, kaldığı yerden devam etsin.

g. Zikr-i Müdam

1. Soru:

İnsanın her zaman düşüncesinin, hatıralarının, aklının, fikrinin Allah olması için ne yapmak gerekir?

Bu, zikirle elde edilen bir haldir. Derviş zikreder, zikreder, zikreder, zikreder... Sonra zikir, zikr-i müdâm hâline gelir. *Müdâm* demek, devamlı demek, dâimî demek... Zikr-i dâimî hâline gelir, kalbi Allah demeye devam eder. O zaman, dâimâ Allah'ı düşünen bir insan olur. O halde ticaretle meşgul olsa, halkın içinde bulunsa bile, Allah'la olmasına engel teşkil etmez.

Buna bizim Nakşîbendîlik'te, "Halk içinde Hak'la olmak: *Halvet der encümen*" prensibi derler. Dervişlikte ilerleyen insanların o ilerlemesi sonunda, Allah'ın lütfettiği yüksek bir makamdır o... Dünya, böyle bir duruma gelmiş insanların hürmetine ayakta duruyor. İsmâil Hakkı Bursevî Hazretleri öyle diyor: "Bunlar var oldukça kıyamet kopmayacak!" Onun için, bunlar dünyanın direkleri gibidir.

h. Peygamber Efendimiz'i Anmak

Soru:

(Zikru'llahi devâün) "Allah'ı zikretmek şifadır, devâdır, insan şifa bulur. (Zikrü'n-nâsi dâün) İnsanları zikretmek hastalıktır." Bu durumda, Peygamber Efendimiz'i anmanın hükmü nedir?

Peygamber Efendimiz'in anılması, insanları anmak grubundan sayılmaz, Allah'ı anmak grubundan sayılır. Neden anıyoruz biz Peygamber Efendimiz'i? Allah'ın Rasûlü olduğu için anıyoruz. Allah'ın elçisi olduğu için seviyoruz. O Allah'ın zikrine girer.

Kur'an'ı niye seviyoruz; kâğıt, cilt, mürekkep, meşin... Allah'ın kelâmı diye seviyoruz, Allah'ın kelâmı olduğundan seviyoruz. Rasûlüllah'ı da Allah'ın rasûlü olduğu için seviyoruz. Ve Rasûlüllah Efendimiz hakkında Kur'an-ı Kerim'de ayrıca emir var:

إِنَّ اللهَ وَمَلاَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ، يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا

عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (الاحزاب:٥٦)

(*İnna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'n-nebiyy, yâ eyyühe'llezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ*) [Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salevât getirirler. Ey iman edenler, siz de ona salevât getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin!] (Ahzab, 33/56) diye, ona salât ü selâm getirmeyi, onu zikretmeyi, anmayı; onun anıldığı yerde ona salât ü selâm getirmeyi emrettiğinden, onu anmak insanları anmak grubundan sayılmaz, ilâhî gruptan sayılır.

Buradaki insanları anmaktan maksat, Allah'a ibadet etmek, Allah'ı zikretmek varken; dünya kelamı konuşmak, insanların gıybetini dedikodusunu yapmak gibi şeylerle meşgul olmak, insanı günaha sokar demek... Bir yerde oturmuşun "*Sübhâna'llah*" diyorsun, "L*â ilâhe illa'llah*" diyorsun, Kur'an okuyorsun, hadis okuyorsun... Bunların hepsi zikrullaha girer.

Fıkıh kitabı okuyorsun. Kuyuların ahkâmı bahsi geldi. "Havuzun eni şu kadar olursa, havz-ı kebir sayılır; şu kadar olursa havz-ı sağîr sayılır..." Hiç Allah adı geçmiyor. Yine Allah'ın zikridir. Neden? Allah'ın hükmü, ahkâmı öğretiliyor. Allah adı o esnada, o satırların arasında geçmese bile, Allah'ın zikridir.

Ötekisi: "Hacı Ahmed Ağa şöyle etmiş, böyle etmiş... Ticarette şu kadar zarar etmiş, bu kadar kâr etmiş... Bir ev yaptırmış, boyu şu kadarmış, eni bu kadarmış... Bilmem ne..." İşte bu boş, mâlâyâni... Bunlardan hastalık arız olur. Çünkü, gıybet olur, dedikodu olur, kalp kırıcı şeyler olur; o bakımdan... Hadis-i şerifte, "İnsanların anılması insana zarar verir, hastalıktır." denilmesindeki maksat odur.

Biz de meclis kurduğumuz zaman, mümkün olduğu kadar ilâhi işlerle, ahirete yarayacak işlerle, din ilimleriyle ilgili sohbetler yapalım! Dünya kelamıyla, dünya insanlarının halleriyle, dedikodularıyla uğraşmayalım!

Bir şey daha hatırlatayım: Kitaplarımızda deniliyor ki, "Salihlerin anıldığı yere Allah'ın rahmeti iner." Demek ki, salihleri

anmak da sevapmış, o da yasak değilmiş. (*Zikrün nâsi dâün*) "İnsanların anılması hastalıktır." hükmüne salihler bile girmiyor. Çünkü, salihler de Allah'ın has kulları olduğundan, onların anılması da sevap oluyor.

Demek ki, bu hadis-i şeriften ve ötekilerden anladığımıza göre, insanların anılmasının hastalık olması; gıybet ve dedikodu, mâlâyâni ve dünyâlık olduğu zamanmış. Ahirete müteallik olunca, zararı olmadığı anlaşılıyor.

i. Zikirde Huşu ve Huzur

Soru:

Zikrederken nasıl bir tefekkür hali içinde olmak gerekir? Aklımıza çok çeşitli şeyler geliyor, bunlardan nasıl kurtulabiliriz.

—Bu hatıra gelen şeylere havâtır derler. Hatırına geliyor insanın, meşgul ediyor. Onlardan korunmak için iç tedbirler vardır, dış tedbirler vardır. Abdestli olduğu zaman korunur, bu bir dış tedbirdir. Lokma helâl olduğu zaman korunur. Lokmada karışıklık olduğu zaman, işler karışmaya başlar. Kendisini tam verememe durumuna düşer.

Demek ki lokmasına dikkat edecek! Abdestini güzel alacak, usûlüne uygun olarak kusursuz almağa çalışacak, oturacak! Ondan sonra da, söylediği sözlerin mânâsını tefekkür edecek! "*Allahu ekber*" mi diyor, "*Lâ ilâhe illallah*" mı diyor; bunun mânâsı üzerinde durarak kendisini konsantre edecek! Arada böyle bir hal arız olursa kendisine;

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî, ve rıdàke matlûbî*) "Yâ Rabbi, benim maksûdum sensin, ben senin rızânı istiyorum!" diye niyetini bir tashih edecek, yeniden başlayacak. Yine bir şey gelirse, yine böyle söyleyecek... Böyle böyle, düşe kalka bu işi karıştırmamayı öğrenecek.

2. Soru:

Çektiğim tesbihlerden zevk alamıyorum, rabıtalarda zorlanıyorum; ne yapmalıyım?

Bu bir günahlara bulaşma emaresidir. Mürid hatalı, günahlı bir şey yapınca, Allah onun üzerinden, dimağından zikrin, ibadetin zevkini alıyor. Bu bir tehlikeli durumdur. Kendi haline dikkat edecek ve hataları varsa onları düzeltmeğe çalışacak.

3. Soru:

Bazen rabıtada, bazen de zikir esnasında vücudumun şiştiğini, genişlediğini hissediyorum?

Evet, bu zikrin mertebelerinden birisidir; oradan da daha ötelere doğru bazı şeyler olur, tecellîler olur.

4. Soru:

Farkında olmadan zikir etmenin, ayet, sûre ve benzerlerini okumanın sakıncası var mıdır?

Sakıncası yoktur, makbuldür, iyidir. Farkına varmadan içi otomatik olarak zikrediyor, güzel bir şey bu... Allah yolunda dâim etsin, zikrinde dâim etsin...

j. Lâ mevcûde illa'llah Zikri

Soru:

"Lâ mevcûde illa'llah" diye zikredenler küfre girmezler mi? Bu zikri yapanlar, mahlûkatı reddedip, Allah'ın mahlûkatı yoktan var ettiğini reddedip, mahlûkatı Allah'tan bir parça olarak mı kabul ediyorlar. Bu durum ehl-i sünnet itikadına ters değil mi? Yoksa bunu diyenler başka bir mânâ mı kasdediyorlar? Şüpheye düştüm, açıklar mısınız?

Bu tasavvufta derin bir sorudur. (*Lâ ilâhe illallah*) Allah'tan

başka ilâh yoktur, başkasına ibadet edilmez. (*İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn*) Ancak Allah'a ibadet ederiz, ancak ondan yardım isteriz. (*Kulhüvallahu ehad*) Allah tekdir. (*Allahus samed*) Kulların bütün ihtiyaçlarını görendir, sameddir. Kendisinin anası, babası olmadığı gibi, kendisinden sonra da evlat vs. edinmekten münezzehtir. Kendisine denk de yoktur diye İhlâs Sûresi'nde de bildiriliyor.

Bu *Lâ ilâhe illallah*'ın mânâsının derinlikleri vardır. İnsan tasavvufta zikir yaptıkça, zihninin, gönlünün ve şuurunun ulaştığı mânâlar vardır. Bu mânâlardan birisi de "*Lâ mevcûde illallah*" mânâsıdır. Yâni, bütün varlıklar netice itibariyle fânidir.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ (الرحمن:٢٦)

(*Küllü men aleyhâ fân*) [Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacak!] (Rahmân, 55/26) buyruluyor Kur'an-ı Kerim'de... Her şey fânîdir. Allah Allah-u Teàlâ Hazretleri kalacak, başka hiç bir şey yok... Bu mânâda Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[68]

كَانَ اللّٰهُ ، وَلَمْ يَكُنْ شَىْءٌ غَيْرُهُ (حم. خ. طب. عن عمران بن حصين)

(*Kâna'llàhu, ve lem yekün şey'ün gayrahû*) "Allah vardı, ondan başka hiç bir şey yoktu." Mahlûkatı yarattı. Sonra da yine Allah olacak, başka hiç bir şey olmayacak. Evveli ahiri yok olan fânî varlıklar da aslında var sayılamaz. Gölge gibi, hayal gibi, bir varmış bir yokmuş, masal gibi bir şey yâni...

Bu mânâ ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ehàdiyetini, birliğini

---

[68] Buharî, *Sahih*, c.X, s.464, no:2953; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.135, no:19889; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.XIV, s.11, no:6142; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XVIII, s.204, no:498; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.IX, s.2, no:17480; Tahâvî, *Müşkilü'l-Asâr*, c.XII, s.333, no:4927; İmran ibn-i Husayn RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.370, no:29850; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV, s.247, no:15429.

daha başka bir derinlemesine idrak zihniyetidir bu... Bu bir tasavvufî neş'edir. Ondan sonra da daha ileri merhalelere geçilir.

k. Zikrin Efdal Olduğu Zamanlar

1. Soru:
Zikrin faziletli olduğu vakitler ve akşamdan önce zikir yapılması hakkında bilgi verir misiniz?

Zikir için uygun zamanlardan birisi akşam namazından evvelki zamandır. İkindiden sonra, güneş batıncaya kadar olan vakit çok kıymetli bir zamandır. Abdül'aziz Hocamız (Rh.A) buyurmuş ki: "Herhalde duaların en çok kabul olduğu zamanlardan birisi bu zaman olduğu kanaatindeyim." Tecrübeleriyle, tecellîlerle, vâridat ile ölçmüş demek ki... Bu ikindiden sonraki zaman çok kıymetlidir.

Sabah namazından sonraki bizim evradı okuduğumuz zaman da kıymetli ama, bu ikindi namazından sonraki zaman daha kıymetlidir buyurmuş Abdül'aziz Hocamız... Hadis-i şerifler var bu konuda... Çünkü, güneşin batışı zamanı, bir günün bitme zamanı... Bir işin bitişinde güzel bir bitirişle bitirmek, sevaplı bir bitirişle bitirmek önemli olduğundan, o vakitteki zikirler kıymetli oluyor.

Kıymetli vakitlerden birisi de, geceleyin teheccüd vaktidir. Yâni, imsaktan önceki zaman... Geriye doğru, gecenin yarısına kadar, üçte birine kadar... Biraz uyuyup kalktıktan sonraki o gece vakti de çok kıymetlidir. Göğün kapılarının açıldığı, duaların kabul olduğu zamanlardır.

Bundan başka her zaman için özel ibadetler, zikirler olabilir.

l. Cehrî Zikir

1. Soru:
Görev yapmış olduğum yerde Kâdirî olan bir cemaat var.

Onların cehrî zikirlerine katılabilir miyim? "Cehrî zikir yapanın Nakşîliği düşer." diye bir anlayış var, doğru mu?

Hayır, yanlıştır. Öyle şey yok! Zikir cehrî de olabilir hafî de olabilir. Bid'at ehli olmayan, iyi, has bir kardeş topluluğun zikir yaptığını görürseniz katılırsınız. Ulu Cami'ye gittim. Baktım sabah namazından sonra birileri bir şeyler okuyorlar. Yanaşırım, ben de istifade ederim. Hayırlı bir işe, bir ibadete, taate iştirak edilir. Ama bid'at ehli, yalan yanlış iş yapanlar olursa onlara uymak gerekmez.

"Nakşîliğin düşmesi" diye bir şey yoktur. Kaldı ki zaten bizim Hâlidî Tarikatı'nın da beş tarikatla bağlantısı, icazeti vardır. Kàdirîlik tarafı da vardır. Onun için böyle düşme gibi bir şey olmaz.

Nakşî Tarikatı'nın bazı büyükleri de cehrî zikri tavsiye etmiş ve uygulamışlardır. Onun için bu, yanlış bir söz. Cehrî de olur hafî de olur. Hafî zikrin sevabı çoktur, kalbî zikrin sevabı yetmiş kat daha çoktur. Cehrî zikir de bazen yapılır ve gerekebilir.

İnsan ilk başlangıçta iken cehrî zikirle aşkı, şevki daha arttığından öyle de olabilir. Biz de tavsiye edebiliriz, onun bir mahzuru yok. Böyle bir şeye katılabilirler. Düşmek diye bir şey yoktur.

2. Soru:
Vasıta ile gelip giderken, araba içinde açık zikir yapılabilir mi?

Yapılabilir. Kimse bir şey demiyorsa, yapabilir. Ama ibadetin gizlisi daha makbuldür., Hele zikrin kalbden olanı, dille yapılanından yetmiş kat daha sevaplıdır.

Ama, bütün arabadaki arkadaşlar sizin arkadaşınız, şöfor de sizden... Bir yerden bir yere gidiyorsunuz. Bazan böyle aşikâre zikretmenin insana şevk ve kalbine kuvvet verme durumu vardır. O zaman olabilir, yapılabilir.

3. Soru:

Zikir esnasında kendinden geçip bağırmak makbul müdür?

Hazımsızlıktan olur. Hazmeden insan, ses çıkartmaz. Hazmedemeyen insan, heyecanı taştığı için, heyecanına hakim olamadığı için bağırır. Çok makbul değildir. Sessiz olmak lâzım! Deryaları yutmak lâzım ama sesini çıkartmamak lâzım!

4. Soru:
Sesli zikirde zikrin şevkinden elleri birbirine vurmanın, sesi yükseltmenin, baş ve vücut ile çeşitli hareketler yapmanın mahzuru var mıdır?

Hocamız tavsiye etmezdi. Mümkün olduğu kadar sakin yapmağa çalışmak lâzım!.

5. Soru:
Bazıları İslâm'da cehrî zikrin olmadığını söylüyorlar; ne dersiniz?

Cehrî zikir vardır. Peygamber Efendimiz zamanında da vardır. Bazı sahabeye kendisi cehrî zikri de tavsiye etmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin âşikâre veya gizli zikredilebileceğine dair ayet vardır.

6. Soru:
Başka tarikatların zikrine katılabilir miyiz?

Tüm müslümanlar birbirlerinin kardeşleri olduğundan sàlih kimselerin zikirlerine katılabilir.

m. Ayakta Zikir

Soru:
Ayakta zikir yapmanın dinimizde bir sakıncası var mıdır?

Bir sakıncası yoktur. Çünkü:

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ (آل عمران:١٩١)

(*Ellezîne yezkürûna'llàhe kıyâmen ve kuûden ve alâ cünûbihim*) [Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah'ı anarlar.] (Al-i İmran, 3/191) buyruluyor.

Ayakta da, oturarak da, hattâ yanına yaslanmış olarak da zikretmenin câiz olduğunu bu ayet-i kerime ve başka ayet-i kerimeler gösteriyor. Câizdir, olabilir.

Her anda zikir yapmak uygundur. Yolda yürürken, otururken, ticaret yaparken, kasasında otururken, otobüste giderken, gece yatınca uyku uyuyuncaya kadar kalbinin, dilinin *Allah* demesi, "*Lâ ilâhe illa'llah*" demesi, salât ü selâm getirmesi, zikir yapması her hâl ü kârda câizdir.

Gàliba bu kardeşimizin sormak istediği; böyle dalga oluyorlar, el ele tutuşuyorlar, öyle zikir yapıyorlar. Bizim yolumuzda böyle yapılmıyor ama, câiz değildir demek değil... Biz zikri oturarak yapıyoruz. Kendimiz olduğumuz zaman hafif sesle veya kalbî olarak yapıyoruz; kalbî zikrin sevabı çok olduğu için...

Fakat fazla yüksek sesle, kan ter içinde kalarak, devrilerek, yıkılarak yapılan zikir câiz değildir. Bir arkadaşımız anlattı:

"—Almanya'da bir caminin birkaç katı var... Biz alt katta bulunuyoruz. Üst katta seminer odaları ve sâireler var... Orada kıyamet kopuyor, yer yerinden oynuyor, binâ sallanıyor. Çıktım; meğer zikir yapıyorlarmış. Devrilmişler, birbirlerinin üstlerine yıkılmışlar, hurda haş olmuşlar." diyor.

"—Yâhu zikrin de tadını kaçırdınız, cıvıttınız işi!" demiş, azarlamış onları, kızmış, bağırmış.

Böyle zikir olmaz. Böyle maskaralık olmaz! Edebi, âdâbı vardır zikrin... Terbiyesi vardır, huzurda olmanın ciddiyeti vardır. Çok fazla bağırmağa lüzum yok...

Birisi bağırarak dua ediyordu da, Peygamber Efendimiz'in hac

ettiği zaman... Dedi ki: "Ey insanlar! Kendinize gelin! Siz, sizi duymayan bir kimseye hitab etmiyorsunuz ki, bu kadar fazla bağırmağa lüzum yok!" buyurdu Peygamber Efendimiz...

Onun için, zikrin nezâketle, zerâfetle, nezâfetle yapılması; öyle fazla gürültüye patırtıya işin boğulmaması lâzım geliyor.

n. Zikir Sırasında İlâhi

1. Soru:
Zikir sırasında ilâhi söyleme konusunda ne buyurursunuz?

Bir taraftan zikir devam ederken, bir taraftan da ilahi söylemeyi bazı tarikatlar kullanmıştır. Bazı tarikatlar zikrin değişmesinde, ritmin hızlanmasında bir ara vasıta olarak bunu kullanmışlardır. Bir de aşkın şevkin artmasında kullanmışlardır.

Bizim yolumuzda zikrin içinde ilâhi söylemek yoktur ama, Hocamız zikir yaptıktan sonra, "Haydi bakalım Muammer [Dolmacı], başlayın bakalım!" filan diye ilahi söyletirdi. Sevdiği ilâhiler vardı, onların söylenmesini isterdi.

İlâhinin kendisi mâna itibariyle güzelse, zikir esnasında da söylenebilir. Fakat söylenişi zikri, zikrin havasını bozmamalı, çok yüksek sesle olmamalıdır.

2. Soru:
Bazı zikir meclislerinde zikir esnasında ilâhi söyleniyor, uygun mu? Uygun ise ilâhili zikir mi daha evlâdır, ilâhisiz mi? İlâhili zikirden daha çok hoşlanmak bir kusur mudur, ya da hoşlanmakta bir kusur var mıdır?

Bu biraz uygun olmuyor. Zikir Allahu Teàlâ Hazretlerinin zikri. Sade olması daha iyi oluyor. Zikir karışıyor, zikri yapan insanın aklı ve dikkati dağılıyor. O bakımdan pek uygun olmuyor. Bazıları bunları yapmışlar. Büyük evliyâullahtan bazıları zikir meclislerinde bazı ilâhileri, bazı mânaları öğretmek için kullanmışlar. Ama biz böyle yapmasak daha iyi olur. Şahsen

benim tercihim böyle.

3. Soru:
Zikir esnasında def çalanlar var, ney çalanlar var; ne dersiniz?

Bazı tarikatlarda uygun görmüşlerdir. Zikrin temposunu ayarlamakta kullanmışlardır.

4. Soru:
Falanca yerdeki filanca dergâhta tasavvuf mûsikisi eşliğinde sesli zikir yapılıyor. Mevlânâ Hazretlerinin de bu şekilde sema yaptığı ne derecede doğrudur? Dinimizde yeri nedir? Bu dergâhta yabancı turistlerin de gelip sohbete katıldığı ve müslüman olduklarını işittim. Bu cihette faydalı olabilirler mi?

Tasavvufta ilâhiler kullanılmış. Dergâhlarda, tekkelerde zikirlerden sonra veya zikrin esnasında zikrin mânasına uygun ilâhiler söylenmiş. Yalnız mûsiki, mesela Mevlevî mûsikisi, bir takım aletler kullanılarak yapılmış. Bazı tekkelerde de sadece sesin, makamın eşliğinde yapılmış. Bunları uygun gören alimler de var. Mümkün olduğu kadar bunlardan kaçınarak, tamamen...

Peygamber Efendimiz'in zamanında böyle yok tabii. Böyle olmadığı için bunu zikir esnasında kullanmayıp, zikirden sonra ayrıca ilâhi okumak tarzında olabilir.

Zikri böyle mûsiki makamıyla yapınca, sanki dinde yeni bir ibadetin yeni bir tarzda yapılması gibi bir durum oluyor, diye uygun görmeyenler vardır. Herhalde doğrusu odur. İbadetlerde biraz daha dikkatli olmak lazım.

o. Zikir Meclisinde Bulunmanın Sevabı

Soru:
Sadece dil ile yapılan zikirden ecir kazanılır mı?

"Sadece dil ile" ne demek? "Allah Allah" diyor ama kalbi henüz

uyanmamış. Zevkine tam varamıyor ama Allah diyor, Lâ ilâhe illa'llah diyor. Yine kazanır. Hatta daha müjdeli bir şey söyleyeyim, muhterem kardeşlerim! Zikir yapanların meclisine gelmiş oturmuş insan bile sevap kazanır. Mükâfât dağıtılırken Allah; "onlara da verin." diyor. Çünkü onların yanında oturdu.

Zikredenlerin yanına postacı gelse; "Hocaefendinin zikri bitsin de şu kâğıdı imzalatayım, telgrafı verip gideyim." dese o yine ecir alır.

Cenâb-ı Hak Teàlâ:[69]

هُمُ الْقَوْمُ ، لاَ يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ .

(*Hümü'l-kavmü, lâ yeşkà bihim celîsühüm*) "O zikredenler öyle mübarek insanlardır ki, onların yanında olan insanlar da mahrum kalmaz, onlar da onlardan sayılır." diye onları da mağfiret eder.

Ne sebeple gelirse gelsin, devecisi gelse o bile sevaba nâil olur. O bakımdan zikir çok kıymetlidir. Sen şimdi anlamazsan da yavaş yavaş anlarsın. Makine yavaş yavaş ısınır. Motor yavaş yavaş verimli ve güzel çalışmaya başlar. Sen çalışmaya devam et, hızını bulursun. İnsan ilk önce 10 kilometre ile giderken yavaş yavaş hızı yükselir.

---

[69] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2353, *Deavât* 83/66, no:6045; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2069, no:2689; Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.28, no:3524; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.251, no:7418; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.139, no:857; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.672, no:1821; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.319, no:2434; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.399, no:531; Taberânî, *Dua*, c.I, s.531, no:1895; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.376; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.414, no:1747; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.230, no:8306.

23. RABITA

a. Rabıta Nedir?

1. Soru:
Rabıta Allah'la kulun arasına girmek midir?

Muhterem kardeşlerim! Rabıta, irtibat mânâsına geliyor, ilgi kurmak, irtibatlı olmak mânâsına geliyor. Nasıl hani, İstasyonu arayıp düğmeyi çeviriyorsunuz; ilgiyi kurduğunuz zaman, o radyo istasyonunun yayınını alabiliyorsanız, böyle bir ayarlama gibi bir şey olmuş oluyor.

Rabıta, bir sevgi bağlantısıdır, bir saygı bağlantısıdır. O bakımdan... Şimdi bir insan hocasıyla beraber, şeyhiyle beraber bir yerde olsa güzel olur. Aynı mecliste olsalar, sohbetinde bulunsa, sözünü dinlese; beraberce ellerine tesbihleri alsalar, zikirleri yapsalar güzel olur. Bu böyle olmadığı zaman, gözünü kapatacak, mürşidiyle irtibatını kuracak, mürşidini karşısında tasavvur edecek... O da onun karşısında oturmuş, mübârek bir mecliste beraberlermiş diye göz önüne getirecek... Böyle gönül aleminden bir irtibat sağlayacak... Bu irtibata rabıta deniliyor.

Böyle mürşidiyle bir irtibat kurduğu zaman; ziyaretine gittiği zaman, aynı mecliste beraber zikir yapsalar nasıl oluyorsa, orda da öyle bir durum oluyor. Beraber zikretmiş olacaklar, irtibat kurmuş olarak zikretmiş olacaklar. O zaman, böyle bir bağlantı kurulduğu zaman, mürşidindeki füyûzat ve mânevî berekât kendisine intikal eder. O bağlantının bereketiyle kendisi çok feyizyâb olur ve yaptığı ibâdetin tadını duyar, faidesini görür.

İnsan böyle bir *fenâ fi'llâh, bekà bi'llâh* makamına ermiş mürşid-i kâmil ile irtibat kurduğu zaman, istasyonu bulmuş gibi olur. O zaman kendisi çok istifade eder. Büyüklerimiz böyle diyorlar. Bu bir sevgi bağlantısıdır ve kısa zamanda müridin terakkî etmesi için gerekli bir çalışmadır.

Bunun hem asrımızın modern ilimlerinden, hem de tarihimizden ve dinimizden çok misalleri vardır. Ebûbekr-i Sıddîk Efendimiz, Rasûlüllah Efendimiz'i her zaman karşısında görürmüş. Hattâ utanırmış. O kadar böyle canlı bir tarzda karşısında görürmüş ki, utanırmış ayağını filân da uzatamazmış. Yanında değil ama, yanında gibi... İşte buna *fenâ fi'r-rasûl* makamı derler. Yâni, nereye baksa Rasûlüllah'ı görüyor; Rasûlüllah'ı görür hale gelmiş oluyor.

O hale ermek için de, ilkönce *fenâ fi'ş-şeyh* makamı denilen hale ermiş olmak, şeyhini görür hale gelmek lâzım ki; oradan *fenâ fi'r-rasûl* makamı nasib olsun, oradan *fenâ fi'llah* makamı nasib olsun diye, büyüklerimiz böyle bu meseleyi açıklamışlardır.

Bir de bazı kitaplarda belirtiliyor ki, Yusuf Aleyhisselâm'ın hikâyesinde, tam öyle Zelihâ Valide kapıları kapatıp da, "Gel bakalım!" dediği zaman;

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ

عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ (يوسف:٢٤)

(*Ve lekad hemmet bihî ve hemme bihâ lev lâ en raâ burhâne rabbihî*) [Andolsun ki, kadın ona meyletti. Eğer Rabbinin işaret ve ikazını görmeseydi o da kadına meyletmişti. (*Kezâlike li-nasrife anhü's-sûe ve'l-fahşâe*) İşte böylece biz, kötülük ve fuhşu ondan uzaklaştırmak için delilimizi gösterdik. (*İnnehû min ibâdine'l-muhlasîn*) Şüphesiz o ihlâslı kullarımızdandı.] diye bildiriliyor ayet-i kerimede...

"Rabbinin burhanını gördü, kendisine hakim oldu, uymadı. Kapıya doğru kaçtı." diye bildirildiği sırada, o gördüğü burhan nedir diye bazı kimseler diyorlar ki: Babası Ya'kub AS'ı karşısında görmüş... Ya'kub AS'ın hayalini aynen karşısında görmüş. Babası karşısında... Evlâdına böyle bakıyor. O zaman kendisine daha iyi hakim olmuş, o teklife karşı direnmiş.

O bakımdan bu işin bir takım mânevî tarafları vardır. O vazifeyi yapan insanlarda da böyle bazı şeyler hasıl oluyor.

Evliyâullahın işleri, bizim bildiğimiz şu dünya hayatındaki işlerimizden biraz farklı oluyor. Şimdi Pakistan'dan birisi bana bir mektup gönderdi. Türkiyeden Pakistan'a gitmiş. Benden de cevap istiyor. "Rüyamda Mehmed Zâhid Hocamız'ı gördüm." diyor, gördüğü şeyleri anlatıyor: "Heyecandan uyandım. Yatakta yanımda yatan hanımım:

'—Şimdi odadan dışarıya çıkan ihtiyar zâtı sen de gördün mü?' dedi.

'—Yok!' dedim. 'Nasıl bir kimseydi anlat bakalım!' dedim.

Tıpkı Hocamız'ı tarif etti." diyor.

Evet, rüyasında görünmüş buna ama, yanlarına da ruhaniyetiyle gelmiş. Karısı da görmüş de, soruyor rüyayı gören kimseye: "Gördün mü, şu kapıdan çıkan zâtı? Sırf ben mi gördüm, sen de gördün mü?" diye...

Aynı şeyi, bizim burada bir Lütfullah kardeşimiz vardı, Allah rahmet eylesin, cennet mekânı olsun… Kıztaşı'nda apartmanda otururlardı, o anlattı:

"—Bir gün odada yemeğimizi yedik. Ben de odadan sofaya çıkmak istedim. Sofanın elektriği kapalı, karanlık sofa... Kapıyı tam açtım, karanlıkta Mehmed Zâhid Hocamız böyle karşımda duruyor... Ben ona bakıyorum, o bana bakıyor... Korkulacak bir değil ama, heyecanlandım, tüylerim diken diken oldu. Sırtımdan bir soğuk ter boşandı. Ondan sonra yavaş yavaş Hocamız karşımdan kayboldu." dedi.

Şemseddin-i Sivâsî Hazretleri'ni anlatıyorlar: Müridiyle kapıdan çıkmış, şöyle bir duvara yaslanmış, şöyle bir müddet durmuş, gözleri kapalı... Müridi diyor ki:

"—Ne oldu efendim, rahatsızlandınız mı?"

"—Hayır evlâdım, rahatsızlanmadım. Buna rahatsızlık demezler, buna *insilâh* derler. İnsanın ruhu bedeninden çıkar, o zaman böyle beden böyle halsiz kalır. O hal oldu da onun için

böyle oldu.” diyor.

Yâni, bu tasavvufî hayatın ihlâslı, aşık-ı sâdık mensuplarına Allah-u Teàlâ Hazretleri, başta sizin ve bizim kolay anlayamayacağımız, mânevî bir takım haller nasib ediyor. Rabıta da öyle bir hal olmuş oluyor. Yapan görür.

2. Soru:

Rabıta-i mürşid yaparken mürşid Allah ile kulu arasına girmiyor mu?

Olmuyor. Ne demek Allah ile kul arasına girmek; nereden çıkmış? İlgisi yok!

İnsan namaza duracağı zaman, “*Allahu ekber*” derken Kâbe’yi karşısında hayal edecek. Kâbe’ye doğru dönüyor ya... Tasavvur edecek: Mültezem şurada, Hacer-i Esved şurada, Hatîm şurasında, Makàm-ı İbrâhim şurada... Bu Allah’la kulun arasına Kâbe’nin girmesi midir? Değil... Böyle bir şey tasavvur edebilir.

İnsan askerdeyken gözünü kapattı, annesini babasını düşündü. “Ah evim, barkım, annem, babam...” diye hayal etti. Bu Allah’la kulu arasına girmek değildir, onunla bir ilgisi yoktur.

Şimdi biz karşı karşıya konuşuyoruz. Mürid de tesbih çekerken şeyhimle beraber çekiyoruz diye düşünüyor; ne var yâni?

Allah mekândan münezzehtir. Öyle aradan, aralıktan filân da münezzehtir. Araya girmek diye bir şey bahis konusu değildir.

b. Sàdıklarla Beraber Olmak

Soru:

Rabıta yapılırken mürid şeyhi ne olarak görmelidir? Rabıtaya şirk diyenlere verilecek aklî ve naklî deliller nelerdir?

Rabıta ile ilgili Necip Fâzıl merhumun güzel bir kitabı vardır. Hâlid-i Bağdâdî Efendimiz’in *Rabıta Risâlesi*’nden faydalanarak, kendisi de birtakım görgülerini katarak yazmış. Onu okumanızı tavsiye ederim.

Allah-u Teàlâ Hazretleri:

وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (التوبة:١١٩)

(*Ve kûnû meas-sàdıkîn*) “Sadık kullarımla beraber olun!” (Tevbe, 9/119) buyuruyor. Yâni “Onlar gibi olun, onların yanında olun, onların cephesinde olun, onların gittiği yolda, onların safında bulunun!” mânâsına geliyor. Onun mânevî tatbikatı, mânevî bakımdan beraber olmak, böyle rabıta ile sağlanıyor.

İnsanın hocasıyla beraber olması, vaazını dinlemesi, nasihatını dinlemesi, dinini ondan öğrenmesi lâzım! Bu her zaman mümkün olmuyor. Hem insanlar muhtelif yerlerde oturuyorlar, uzak diyarlara gitmiş oluyorlar. Hem de, günün bir kısmının istirahatle geçmesi gerekiyor. Günün her saatinde insanın hizmette olması da kolay olmuyor. O bakımdan rabıta yapılıyor.

Rabıta yapıldığı zaman, mürid şeyhinin huzurunda olmuş oluyor. Onu denetleyici olarak da düşünebilir. Sevdiği bir kimse olarak, hocası olarak onu karşısında hayal edecek, zikri beraber yaptığını düşünecek.

Rabıtanın şirk olmasının hiç bir aslı, esası, dayanağı yoktur. Çünkü, insanın gözünü kapatması serbesttir. Gözünü kapattığı zaman sevdiği bir insanı düşünmesi serbesttir. Bunun şirkle hiç bir ilgisi yoktur. Onlar herhalde tasavvufu bilmiyorlar veya rabıtayı bilmiyorlar, böyle bir görüşe saplanıyorlar. Ya da İbn-i Teymiye’nin filân kitaplarını iyi okumuyorlar.

Ben şöyle onların kitaplarını ve o kitaplardan alınan özetleri okuyunca, baktım o da bizim gibi düşünüyor. Tasavvufa saygılı, bu gibi pek çok konuda oldukça güzel ifadeleri var... Demek ki yarım bilgili olan insanlar, meseleyi anlamadıkları için yalan yanlış konuşuyorlar.

Şirk Allah’a ortak koşmak demektir. Allah’a ortak koşmakla ilgili herhangi bir şey burada olmadığı için, öyle bir husus yoktur. İnsanın sevdiği bir kimse ile beraber olmak istemesi, beraberliğini

düşünmesi şirk değildir.

Birçok mânevî faydaları var... Feyz almak bakımından, insanın yetişmesi bakımından fevkalâde önemli...

Râmûzü'l-Ehâdis'te bir hadis-i şerif var; Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[70]

إِذَا أَضَلَّ أَحَدُكُم شَيْئًا أَوْ أَرادَ غَوْثاً ، وهُوَ بِأَرْضٍ لَيْسَ بِهَا أَنِيسٌ ، فَلْيَقُلْ: يَا عِبَادَ الله أَغِيثُونِي ، يَا عِبَادَ الله أَعِينُونِي ، فإِنَّ للهِ تَعَالٰى عِبَاداً لاَ يَراهُمْ (طب. عن عتبة بن غزوان)

RE. 32/7 (*İzâ edalle ehadüküm şey'en, ev erâde gavsen, ve hüve bi-ardın leyse bihâ enîsün*) [Sizden birisi hiçbir kimsenin olmadığı bir yerde, bir şeyini kaybeder veya bir yardıma ihtiyacı olursa şöyle desin: (*Yâ ibâda'llah, ağîsûnî*) "Ey Allahın kulları bana imdat ediniz! (*Yâ ibâda'llah, eînûnî*) Ey Allahın kulları bana yardım ediniz!" (*Feinna'llàhe teàlâ ibâden lâ yerâhüm*) Muhakkak ki her yerde Allah'ın görünmeyen bir kısım kulları bulunur.]

Bir geniş arazide, çölde giderken hayvanınız ürktü, kaçtı. Yardım edecek bir kimse de yok... Çölde uçsuz bucaksız dağların, kum tepelerinin arasında kayboldu. Bulmanız mümkün değil. Kaldınız çaresiz. Sular orada, yiyecek orada... Kumların üstünde bata çıka sizin yürümeniz mümkün değil. Yandınız, mahvoldunuz. Böyle bir durumla karşılaştınız. Ne yapacaksınız? Deyiniz ki:

(*Yâ ibâda'llàh ağîsûnî*) "Ey Allah'ın kulları, bana yardım edin! (*Yâ ibâda'llah, eînûnî*) Ey Allah'ın kulları, benim imdadıma yetişin!" diye böyle söyleyin! Çünkü, Allah'ın sizin görmediğiniz maddî mânevî erleri olur, evliyâullahı olur; onlar imdada

---

[70] Taberâni, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XVII, s.117, no:290; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.188, no:17103; Utbetü'bnü Gazvan RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.706, no:17498; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.II, s.349, no:1409.

yetişirler.» diye Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor.

Onun için, Peygamber Efendimiz böyle deyin dediğine göre, Allah'ın evliyâsına da böyle salâhiyet verildiğine göre; ondan yardım istese bile, yine bir mahzuru yoktur. Çünkü, mahzuru olsaydı, Peygamber Efendimiz tavsiye etmezdi. Onun için bu şirk lafı bir taassuptan kaynaklanıyor.

Bir takım insanlar tasavvufa düşman olmuşlar. Bu tasavvuf düşmanlığını İngilizler körüklemiş. Meselâ geçtiğimiz asırda, İngilizler Osmanlı'yla çeşitli cephelerde harp ederken, iki büyük tehlike tesbit etmişler:

1. Hac
2. Tasavvuf, tarikatlar

Neden? Hacca gittiği zaman müslümanlar, dünyanın dört bir yerinden gelip bir yerde toplanıyorlar. "İngilizler falanca yerde şöyle yaptı, böyle yaptı... Ona karşı şöyle tedbir alalım, böyle tedbir alalım!" diyorlar. Ondan dolayı İngilizlerin başarısı veya gayrimüslimlerin, İslâm'a suikast için çalışanların oyunları bozulmuş oluyor. Onun için hacca düşmanlar...

O zamandan başlamışlar, hac mevsimi geldiğinde haccı engellemeye... İşte, "Salgın hastalık var!" filân diye yalan dolan haberler yaymağa... Bu, yakın zamanlara kadar devam etti. Sonra birden salgın hastalıklar filân hepsi kalktı. Yalanmış demek ki...

Yâni, hac mevsiminde ilkönce "Bir salgın hastalık var!" diyorlardı. "Gidersen, ölürsün!" diyorlardı. Hastaneye havale ediyorlardı, seyahat hürriyetini tahdit ediyorlardı. Doktorların keyfine kalıyordu. Rapor vermeyince, adam burada kahrından ölüyordu. Saçma sapan şeyler... Şimdi bak hiç bir şey olmuyor elhamdü lillâh... Yalanları ortaya çıktı.

Bir de bu tarikatlardan, tasavvuftan has müslüman yetiştiği için çok korkmuşlar. Meselâ deniliyor ki: "Hâlâ Orta Asya'da, Türkistan'da, Rus diyarlarında bozulmadan duran insanlar, bu tarikat sayesinde, tasavvuf sayesinde korunabilmişler, Rus baskılarının karşısında durabilmişler." diyorlar.

Ayrıca bir de hilâfet meselesinden çok korkuyorlardı. müslümanların halifesi olursa, ödleri patlıyor. Neden? O zaman, “Azerbaycan’da Ruslar saldırmış, ona karşı tedbir alın! Bulgaristan’da Bulgarlar şöyle yapmış, ona karşı tedbir alın!” dediği zaman, tüm Ümmet-i Muhammed ayağa kalkacağından, böyle bir merkeze bağlılığı istememişler. Halbuki onu kurmak, her müslümanın boynuna vacib! Çok önemli bir şey... Çünkü dağınık olduğun zaman, düşman tek tek yakalayıp mahvediyor. Kuzucukları birer birer kurtlar parçalıyor.

O bakımdan böyle şeyler olduğundan, bir tasavvuf düşmanlığı almış gitmiş. Suud’da korkunç bir tasavvuf düşmanlığı var... İran’da kendine göre bir acaib tasavvuf düşmanlığı var... Radikal müslüman dediğimiz, yeni müslüman kardeşlerde bir tasavvuf düşmanlığı var...

Kur’an-ı Kerim’de zikir emri var... Seksen, doksan yerde Allah-u Teàlâ Hazretleri zikri emrediyor. Nefsi terbiye etmek, tezkiye etmek vazifesi Kur’an-ı Kerim’de var:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad eflaha men zekkâhâ. Ve kad hâbe men dessâhâ*) “Nefsini terbiye eden kimse kurtulmuş, onu fenâlıklara gömen kimse de ziyana uğramıştır.” (Şems, 91/9-10)

Ahlâkı güzelleştirme emri Kur’an-ı Kerim’de var... Nefsin oyunlarına karşı tedbir almak, şeytanla mücadele etmek meselesi var... Tasavvufun tüm konuları Kur’an-ı Kerim’in emirlerinden çıkmış, hepsi Kur’an-ı Kerim’de var... Sen bunları nasıl inkâr edersin, zikri nasıl inkâr edersin? İslâm’ı bilip tasavvufu inkâr etmek mümkün değil... Ama cahiller tutturmuşlar, öyle gidiyorlar.

Biz de bunların yanlışlığını belirtmek için mecmualarımızda en alim kimselerle röportajlar yaptırıp yayınlıyoruz. Büyük mezheb imamları tasavvuf hakkında ne demişler, onların sözlerini yazıyoruz. İmam-ı Azam böyle buyurmuş, İmam Şafiî böyle

buyurmuş, İmam Mâlik böyle buyurmuş, Ahmed ibn-i Hanbel böyle buyurmuş... Şu zâtı medhetmiş, bu şeyhe bağlanmış filân diye onları yazıyoruz ki, millet bu oyunun tesiri altında kalmasın...

c. Rabıtanın Faydası

1. Soru:
Rabıta-i mürşidin müridi yetiştirme ve olgunlaştırmadaki rolü nedir?

Çok büyüktür. Hadis-i şeriften alınmadır. Peygamber Efendimiz'le sahabesi arasında rabıta vardı. Ebûbekir Sıddîk Efendimiz'in gözünden Peygamber Efendimiz'in hayali gitmediği için, yalnız olduğu zaman bile rahat olamıyordu. Ayağını uzatamıyordu, serbest olamıyordu.

Yâni, rabıta sevmekten kaynaklanır. Ayrıca, bu rabıta dolayısıyla hakîkaten mânevî bir yakınlık ve bağlılık hâsıl olur. Bu bağlılık, mürşide rabıtadan, Rasûlüllah'a rabıtaya götürür insanı... Sonunda insan, Rasûlüllah'la rabıta etme haline gelir. Onun için, bir yetiştirme merhalesidir bu... Bilinenden bilinmeyene doğru yükselmedir. Kolaydan zora doğru ilerlemedir. Bir merhaledir ve şarttır.

Peygamber Efendimiz diyor ki: "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, siz beni annenizden, babanızdan, evlâdınızdan ve bütün insanlardan bile daha çok sevmedikçe, hakîkî müslüman olamazsınız."

Rabıta aslında sevgiden kaynaklanıyor. O sevgi ile, onu düşünmesiyle, onunla mânevî beraberliğini kuruyor. Bu beraberlik kuruluyor.

İnsan rûhî merhalelerde ilerlediği zaman, bu bedene bağlı kalmıyor ruhu... Yusuf AS, Yâkub AS'ı görüvermiş karşısında... Zeliha Hatun kapıyı kapatıp, "Hadi, ikimiz kaldık!" dediği zaman, Yâkub AS'ı görüveriyor karşısında... "Ne yapıyorsun evlâdım, bu

ne durumdur?..” gibilerden, Yâkub AS’ın böyle parmağını ısıraraktan göründüğünü naklederler. Evliyâullahın da böyle görünmesi vardır.

Evliyâullahın ruhları bedenlerinden çıkıp böyle dolaşabilir. Bizim şeyh efendilerimizden birisine demişler ki, “Efendim sizi filânca yerde gördük...” “Evet evlâdım! Demin oraları düşünüvermiştim.” demiş. Burdan düşünür gibi bir şeyle, o tarafta onun şeyi görünür. Böyle şeyler olur. Bunlar hep rabıtanın inceliklerinden, detaylarındandır.

Kişinin gözünü kapatıp annesini babasını düşünmesi nasıl tatlı bir şeyse, normal bir şeyse...

“—Ne yapıyorsun?”

“—Ah, ak sakallı babacığım hatırıma geldi. Nur yüzlü, başörtülü annem hatırıma geldi. Gözümü kapattım, onu hayal ediyorum.”

Bunun şirkle bir ilgisi olmadığı gibi, insanın da şeyhini böyle düşünmesi, sevgi bağı olarak lâzımdır ve gereklidir. Sevmesi, sayması, dinlemesi ve böyle düşünmesi feyzinin çok olması için de gereklidir. Bu bir alıştırmadır. Sonunda Rasûlüllah’la görüşme haline gelebilmesi için alıştırmadır, başlangıçtır, birinci bölümüdür işin... Daha ötedeki bölümlerine bir gidiştir. Onun için gereklidir.

d. Rabıtaya Karşı Çıkanlar

1. Soru:
“Rabıta şirktir, İslâm’da delili yoktur.” diyorlar; ne dersiniz?

Hayır! Allah’tan başka bir tanrı düşünmek şirktir. Rabıta ise, hayalinde şeyhini tahayyül etmektir. Bu şirk değildir.

Hayal kurmak yasak değildir. İnsan sevdiği için annesini babasını düşünebilir gözünü kapattığı zaman... Memleketini düşünebilir. Yaz mevsimini, tatili vs. yi düşünebilir... Gözünü kapatır, Kâbe-i Müşerrefe’yi, Medine-i Münevvere’yi düşünebilir. Bunun gibi hocasını düşünebilir.



Hocasını hayalinde karşısında düşünür, bu gayet normaldir. Şirk, Allah'ın birliğini kabul etmemek demek; bununla bir ilgisi yok...

Rabıtayı bilmiyorlar, uzaktan uzağa tenkid ediyorlar. Ne olduğundan haberleri olmadığı şeyleri tenkid ediyorlar.

2. Soru:
Şeyh ile rabıta yapmanın bid'at olduğu söyleniyor; ne dersiniz?

Hayır, bid'at değildir. Taa Peygamber Efendimiz'in zamanına kadar giden geçmişi vardır. Hattâ Kur'an-ı Kerim'de ona dair işaretler vardır. Bu bir mânevî haldir. İnsan o çalışmayı yaptığı zaman hasıl olur. Bu bid'at da değildir, şirk de değildir, yanlış da değildir. Güzeldir, iyi bir tasavvufî çalışmadır ve faydalıdır.

3. *Soru:*
Rabıtaya delil olarak Peygamber SAS'in zamanından bir örnek verir misiniz?

Peygamber SAS Efendimiz, Ebûbekir Sıddîk Efendimiz'in gözünden hiç gitmezmiş. Evde yalnız olduğu zamanda bile... Hattâ onun hayalinin gözünün önünde devamlı olmasından dolayı, ayağını uzatmaya utanırmış, helâya gitmeye utanırmış. Bu bağlılığın bir misâlidir, *fenâ fir rasul* olmanın alâmetidir. Rabıta da zâten, o olsun diye yapılan bir çalışmadır.

e. Rabıtanın Yapılışı

1. Soru:
Rabıtada tahayyülde zorluk çekiyorum, ne tavsiye edersiniz?

Şeyhinin sohbetine fazla devam etsin. Sevgisi ziyadeleşince olur.

2. Soru:
Resimle rabıta olur mu?

Olmaz, uygun değil! Pis suyla abdest alınır mı? Resmin ancak bir takım meşrû sebeplerle müsaadesi var... Sen onu meşrû sebepler için kullanabilirsin. Pasaport çıkacak, tapuda lâzım, bilmem nerde lâzım; orda kullanabilirsin. Onun dışında öyle resimle rabıta yapmak bid'attir, uygun değildir. Tarikatta bid'attır, böyle şey olmaz! O hocasına, usûlüne uygun olarak rabıta edecek, resimle yapmayacak!

3. Soru:
Büyüklerimiz fazla açken veya fazla tokken rabıtayı ve zikri tasvip etmemişler; "Midenin rahat bir zamanında bunların yapılması gerekir." demişler. Oruçluyken veya fazla aç olmamak şartıyla aç olunduğu bir zamanda rabıta yapılıyor ve bu esnada mide bulantısı gibi şeyler meydana geliyorsa rabıtaya devam etmek gerekir mi, yoksa bırakmalı mı?

Rabıtanın rahat olması için "Ne çok aç, ne çok tok olduğu zamanda olsun." denmiş. Midesi gurulduyorken, içinde açlık

varken, o duygu onu bastırdığı için uygun değildir. Hatta namaz bile öyledir.

"—Namazla yemek aynı anda; hangisini tercih edelim?" diye karşına geldiği zaman, bizim fıkhımız "önce yemeği" tercih etmiştir. Neden?

"—Yemeği yesin de namazı huzurlu kılsın." diye, yoksa "Namaza durduğu zaman aklında kebaplar, yemekler varken, namazda huzurlu olamayacak." diye böyle yapmışlardır.

Onun için, mühim olan rabıtanın huzurlu yapılmasıdır. Sakin bir halde olmak esastır. Mide bulantısı açlıktandır; tabi o zaman insan karnını doyurmalı. Bazen uykusuzluktan da böyle şeyler olur, rabıtayı tam yapamaz, zikri tam yapamaz. Onlar hakkında da hadis-i şerifte tavsiye; "Uyusun, uykusunu alsın; ondan sonra yapsın." şeklindedir. Zorlamalı olmaması lazım.

4. Soru:

Rabıtada Peygamber Efendimiz'i düşünsek, daha iyi olmaz mı?..

Zâten oraya getirecek. Yâni, Peygamber Efendimiz'i düşünmeye müridin ilk başta kabiliyeti yetmez ve o tecellîye kendisi tahammül edemez. Hocasını düşünmekten başlar. O eğitime alıştıktan sonra, Rasûlüllah'a gelir zâten...

Merdivenin altındaki iki basamağa ne lüzum var?.. Bunlar olmasa üst kata çıkamaz mıyız?.. Çıkamazsın; çünkü, buraya basacaksın, oraya öyle çıkacaksın! Alt merdiven olmadan üst merdivene çıkılmıyor.

f. Rabıtada Problemler

1. Soru:

Derslerden zevk alamıyorum, rabıtalarda zorlanıyorum. Ne yapmalıyım?

Bu bir günahlara bulaşma emaresidir. Mürid günahlı, hatalı bir şeyler yapınca Allah onun üzerinden, dimağından zikrin,

ibadetin zevkini alıyor. Bu tehlikeli bir durumdur. Kendi hâline dikkat edecek ve büyük hataları varsa onları düzeltmeye çalışacak. Babam ticaretle uğraşıyor, kazancına haram karışıyor, benim durumum ne olacak?

Belki de bu, babasının haram kazancıyla yenilen lokmaların şüpheli olmasıyla ilgili de olabilir, helal lokma yemeye gayret etsin. Mümkünse kendisi çalışarak, bir haftalık alarak kazancını sağlamaya çalışsın.

2. Soru:
Bazen rabıta yapmadan dersimi çekiyorum.

Rabıta çalışmasının maddî mânevî faydaları vardır. Feyze büyük tesiri vardır. İnsan bu rabıta-ı mürşidi güzel yapa yapa sonunda daha güzel hallere nâil olacaktır. O bakımdan rabıtada gevşeklik yapmayın. Bu bir sevgi bağıdır. İnsanın severek, her zaman isteyerek yapacak duruma gelmesi lazım.

3. Soru:
Rabıta-ı mürşid yaptığımız zaman bazı güzel haller görüyoruz. Bu rahmani midir, yoksa ihtiyatla mı karşılayalım?

Allah yanıltmasın, şaşırtmasın, şımartmasın… Şımarınca insan makamından düşer, geriye kalır, cezaya uğrar. Onun için şımarmanın bir faydası yok, her şeyi Allah veriyor, Allah verdikten sonra kulun övünecek bir şeyi kalmıyor. O bakımdan tevazu ile karşılamalı, hayırdır inşallah,,. Allah iki cihanda aziz eylesin…